DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

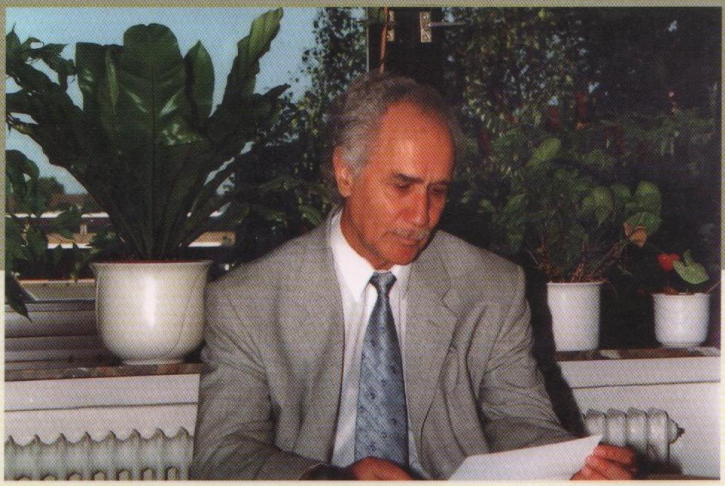
https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

ANILAR
BELGELER
3

Kemal Burkay

Özgürlük Yolu Vakfı Yayınları

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Kemal Burkay - Anılar Belgeler 3
Özgürlük Yolu Vakfı Yayınları: 8
Birinci Baskı: Ekim 2919- Ankara

ISBN: 978-605-67832-7-2
Sertifika No: 35810
Kapak Düzeni: Ziya Laçin

Baskı: Matsa Basımevi - matsa@matsa.com.tr

Özgürlük Yolu Vakfı Yayınları
Kültür Mah. Sağlık 2. Sokak, 56/10
Çankaya/ ANKARA
Tel: 0541 544 38 06
info@ozgurlukyolu.com

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Kemal Burkay

ANILAR BELGELER

3

Özgürlük Yolu Vakfı
Yayınları

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

3. CİLDİN 1. BASKISINA NOT

Sevgili okurlar,

Anılarımın 2. Cildi'nin basımı üzerinden 10 yıl geçti. Daha o zaman (2009) 3. ve 4. ciltler de basıma hazırdı; ancak bazı nedenlerle bekletttim.

İlk iki cilt anılarımın 1987 yılına kadar olan dönemi kapsıyor. 3. Cilt 1988-1994 dönemini, yani 7 yıllık süreyi kapsıyor. 4. Cilt ise 1995 yılından 2010'a kadar olan dönemi. Bundan sonrasının öyküsünü, ki yurda dönüşümü izleyen son 8 yılı kapsıyor, bir süre önce tamamladım. Böylece anılarım toplam olarak 5 cilt ve yaklaşık 3000 sayfa tutuyor. Bu, benim hayat öyküm olmanın yanı sıra, 1940'lardan bu yana geçen 80 yıllık bir dönemin bir dizi önemli iç ve dış olaylarının da öyküsüdür.

Şimdi 3. Cildi de Özgürlük Yolu Vakfı Yayınları arasında okurlara sunuyorum. Umarım kalan iki cildi de fazla gecikmeden yayınlarım.

Bu cildin yayına hazırlanmasında bana yardımcı olan arkadaşlarım Haluk Öztürk ile Kadir Akel'e, Stokholm'daki matbaacı dost İbrahim Çitçi'ye, kapağı düzenleyen Ziya Laçin'e basım işinde yardımcı olan Necati Bayram arkadaşıma ve emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

Kemal Burkay

25/7/ 2019

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

KÜRDİSTAN KURTULUŞ HAREKETİ'NİN (TEVGER) KURULUŞU

UDG olayından ve özellikle de dört yıl süren HEVKARİ çalışmasının yarattığı düşkırıklığından sonra, bir süre Kuzey Kürdistanlı yurtsever örgütler arasında birlik çalışmalarını bir yana koyduk. Şu sonuca vardık ki, bu tür çalışmalar ancak bahse değer bir kitlesel gücü, istikrarı olan ve birlik için sorumluluk ve istek duyan örgütlerle gerçekleşebilir. Oysa, özel bir durumu olan (herkesi düşman gibi gören ve bir güçbirliği sorunu bulunmayan) PKK bir yana, Partimizin dışında diğer Kuzey Kürdistanlı yurtsever örgütlerde bu nitelikler yoktu. Bazıları, 12 Eylül öncesi sahip oldukları kitle ilişkilerini darbe sonrasında yitirmişlerdi. Ne örgütsel yapı ne de politik tutum bakımından hiçbirinde istikrar yoktu. Çoğu kamuoyuna bir program bile sunmamışlardı. Habire bölünüp dağılan, ufalan ve bu fırtınada ayakta durmaya çalışan bu grupların sloganları büyüktü ama reel politikadan uzaktılar. Kasımlo'nun ünlü deyişiyle, "örgüt küçüldükçe, sloganları büyüyordu!" Sırtlarında yumurta küfesi yoktu ki! İçlerinde biraz daha iyi durumda olan PPKK'nın bile, UDG ve Hevkari dönemlerinde yaptıkları bir yana, Sol Birlik içindeki tutumu da pek istikrarlı değildi.

Gerçi yıllar içinde bizden de birkaç kez kopmalar olmuş, ayrılanlar KHP (Kürdistan Halk Partisi, ya da Mala Gelê Kurd) ve TSK (Zekiciler) gibi örgütler kurmuşlardı. Ancak bunlar ciddi birer varlığa dönüşemezken TKSP merkezi yapısını ve eylem düzeyini korumuş, hatta, yurt dışındaki çalışmalarda görüldüğü üzere arttırmıştı. Partimiz politik tutum bakımından da istikrarlıydı, ulusal ve uluslararası planda prestij sahibi bir örgüttü.

Diğer örgütlerin durumuna, güçbirliği ve cephe koşullarının olmadığına ilişkin bu saptama, hiç kuşkusuz doğruydu. Buna rağmen bir süre sonra, daha Sol Birlik devam ederken (ki Sol Birlik Kuzey Kürdistanlı örgütlerin birliğinin önünde bir engel değildi, onun işlevi farklıydı, çalışma alanı daha genişti) yine kendimizi bu tür bir çalışmanın içinde bulduk.

Bu konu 2. Kongre'den sonra yeniden gündeme geldi. Bir ara bazı Kuzey Kürdistanlı örgütlerin kendi aralarında birlik için bir çalışma yaptıklarını duyduk. Bu çalışma Hevkari'nin dağılmasından az sonra başlamıştı. Almanya'da yürütülen bu çalışmalara, PPKK de dahil, irili ufaklı birçok grup katılmaktaydı. PPKK'lılar bir ara yurtsever güçlerin birliği konusunda görüşümüzü sordular, ama bu çalışmadan nedense hiç söz etmediler.. Bizim dışımızda bir-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

lik sağlamaya çalışan bu gruplar, yaklaşık iki yıllık bir çalışmanın ardından sözde bir program da hazırlamışlar, ama somut bir adım atamamışlardı. Belli ki atacakları da yoktu. Bize hiçbir çağrıları olmadığı halde, bu çalışmaya katılmadığımızı, güçbirliğine önem vermediğimizi sağda solda yayarak bizi suçlamaktaydılar. Yurtsever insanlar arasında da birlik yönünde beklentiler vardı ve kimi insanlar bize "bu işte asıl görev size düşüyor," diyorlardı...

Bu tür suçlamaların ve telkinlerin de etkisiyle konuyu Ocak 1987'deki Merkez Komitesi toplantımızın gündemine alıp değerlendirdik ve geçmişteki tüm olumsuzluklara rağmen bu konuda yeniden çaba göstermeyi uygun bulduk. MK toplantısının ardından örgüte gönderdiğim genelgede bu konuda şöyle diyordum:

"*Türkiye Kürdistanı yurtsever örgütleri bakımından dönemin aşındırıcı etkileri devam ediyor. Bu örgütlerin bazılarında yeni bölünmeler gözleniyor. Buna karşılık, bir güçbirliği yönünde belli çabalar da var. Yurtsever kamuoyu ise, eskiden olduğu gibi bugün de güçbirliği yönünde adımlar atılması için özlem duyuyor. Bu konuda özellikle partimize yönelik beklentiler var.*

"*Durumu bir bütün olarak değerlendiren Merkez Komitemiz, geçmişte yaşanan iki olumsuz deneye rağmen, Partimizin bu aşamada da yurtsever güçlerin birliği için çaba göstermesinin, bu konuda bir kez daha inisiyatif ve enerjiyle çalışmasının yararlı ve gerekli olduğu sonucuna vardı. Elbet bu çabaların da kalıcı, uzun erimli bir güçbirliği sağlayabileceğini kimse garanti edemez. Ancak geçmiş umutlarımızı kırmamalı. Böyle bir sonuca ulaşılmasa bile, bu tür çabalar yurtsever örgütler arasında güven duygularını güçlendirebilir, eylem birliği yönünde, sınırlı da olsa, bazı olumlu adımlar atılmasını sağlayabilir. Eğer bazı adımlar atılabilirse, bir araya gelen güçlerin eylem düzeyi ve yeteneği sınırlı olsa bile, bu, geleceğe yönelik olarak olumlu bir etki yapacaktır. Partimizin bu alandaki çabaları ise, bize yönelik haksız ve bir yönüyle kasıtlı propagandaları boşa çıkaracağı gibi, Partimize daha da prestij kazandıracaktır.*"

Biz, oluşacak güçbirliğinin PKK dışında irili ufaklı tüm örgütleri kapsamasından yanaydık. Kimse dışında bırakılmamalıydı. Bu amaçla çeşitli örgütlerle ikili diyaloglar başlattık. Ancak bölünmeler nedeniyle bazı örgütlerin sorunları vardı. Bizim yeni bir girişim başlattığımız bu aşamada KUK yeniden bölündü ve her iki kanat hem birbirleriyle, hem de KUK-Sosyalist Eğilim'le (KUK-SE) biraraya gelmeyi reddettiler. Yine PPKK da, hâlâ KİP adını taşıyan kesimle biraraya gelmeyi kabul etmedi. Bu ve benzer sorunlar geniş bir toplantı için çağrı yapmayı geciktirdi. Sonunda KUK'un Mahmut Al ve Hamit Kılıçaslan çevresindeki çoğunluk kanadı ile KUK-SE anlaştılar ve böylece KUK bakımından sorun tümüyle değilse bile, bir ölçüde aşıldı.

PPKK, KUK ve KUK-SE ile birlikte bir toplantı yaptık. Diğer örgütlerin durumunu konuştuk. PKK dışında diğer tüm örgütlerin güç ya da eylem birliğine kazanılması ortak görüştü. Bu örgütlerle ilişki kuruldu. Sonuçta "Almanya

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Platformu" denen yukarda sözünü ettiğim çalışmaya katılanlardan KDP-RN (Kürdistan Demokrat Partisi- Ulusal Komite), Kürdistan Halk Partisi (KHP), KD (Kürdistanlı Devrimciler, eski KUK'çulardan Hemidanoğlu'nun grubu) ile Yekıtiya Sosyalist a Kurdıstan (YSK, Ala Rızgari'nin bölünmesinden sonra İbrahim Güçlü ve yanındakiler) bu öneriye olumlu cevap verdiler. Ala Rızgari de olumlu cevap verdi; ama bazı iç sorunlarla meşgul olduklarını söyleyerek çalışmaya daha sonraki bir aşamada katılabileceklerini belirttiler.(*) KİP'çiler ise bu aşamada birliğin koşulları olmadığını, aynı zamanda kendilerinin böyle bir çalışmaya hazır olmadıklarını söylediler. TSK'lılar PKK'nın olmadığı bir yerde yer almayacaklarını söylemişlerdi. Dara Bilek'in başını çektiği KUK'un öteki kanadı ise, KUK'u kendisinin temsil ettiğini ileri sürmesine karşılık, azınlık olduğu gerekçesiyle çağrılmamıştı.

İlk geniş toplantı, 9 örgütün katılmasıyla 13-14 Kasım 1987'de yapıldı. Kuruluş aşamasında yapılan toplantılara genellikle iki kişiyle katıldık; biri bendim, diğeri ise bazen Mehmet Ali (Kazım Budak), bazen de Süleyman (Hüseyin Beysülen) oluyordu. Son toplantıya ise, sanırım üç kişi katılmıştık. Öteki örgütlerden katılanlar -tutanaklara isimler yazılmadığı için- aklımda kaldığı kadarıyla şunlardı: PPKK'dan Murat Cıwan, Gavan (bazen Sait), KUK'tan Mahmut Al ve Hamit Kılıçaslan; KUK-SE'den Ahmet (sekreterleri, diğer adı Seyithan); KDP-UÖ'den Hemreş Reşo ve Ferhad; KHP'den İsmet; KD'den Hemidanoğlu; YSK'dan İbrahim Güçlü.

İlk iki toplantıya katılan Rızgari, KİP, TSK ve KUK'un diğer kanadını gündeme getirdi. Kendilerine bilgi verildi. Bu birliğin AR'a, KİP'e, TSK'ya ve bunların yanı sıra KAWA'ya açık olduğu söylendi. Yine, Dara'nın temsil ettiği KUK'un diğer grubunun katılması için de bir uzlaşma yolu bulunması gerektiği söylendi. Rızgariciler yine de tatmin olmadılar ve toplantıyı yedi saat süreyle bu tartışma ile uğraştırdıktan sonra, KUK olarak "Dara"nın ekibini tanıdıklarını, o kesimin katılımının şart olduğunu; ayrıca, PKK dışında tüm örgütlerin yer almadığı bir birliğe katılmayacaklarını söyleyip gittiler. Örgütlerin bu toplantıya en üst düzeyde, münkünse genel sekreterleri veya -varsa- başkanları ile katılmaları önerildiği halde, Rızgari'den katılanlar temsil düzeyi yüksek insanlar değildi. Herkesin kanısı oydu ki, Rızgari böyle bir çalışmanın başarısı için çaba göstermek, olumlu rol oynamak için değil, toplantıyı bozmak için gelmişti. Nitekim, bu toplantının ardından, "Kürdistan Press" adlı kendi yayın organlarında bu çalışmayı ele alan bir yazı yazdılar

---

(*) Anılarımın 2. cildinde anlatmıştım: Şam'da uzun süren toplantılarının ardından Ala Rızgari İbrahim, Halit ve Hatice'nin başını çektikleri üç gruba bölünmüş, bir kısım üyeler de örgütlü çalışmayı tümden bırakmışlardı. Bu aşamadan sonra İbrahim "Yekıtiya Sosyalist" diye bir dergi çıkarıp o adı aldı. Halit Ala Rızgari adını sürdürdü. Bir süre sonra Halit kesimiyle Hatice arasında yeniden birlik görüşmeleri başladı. TEVGER çalışmaları başladığında Ala Rızgari bununla meşguldü.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ve cephe ya da güçbirliği için koşulların var olmadığını belirterek gerçek niyetlerini açığa vurdular. Daha sonraki aşamalarda da TEVGER'e katılmayı red ettikleri gibi, onun aleyhine bir karalama kampanyası açtılar.

TSK ile PPKK görüşmüştü. Ama TSK'nın tutumuyla ilgili olarak bazı farklı bilgiler yansıyınca onun yeniden çağrılması, ayrıca KAWA ile görüşülmesi benimsendi ve kendileriyle ilişkiye geçildi. KAWA toplantının ikinci günü temsilci gönderdi ve toplantıyı gözlemci olarak izlediklerini, katılıp katılmama konusundaki kararlarını ise sonra ileteceklerini söyledi. Program görüşmeleri aşamasında gözlemci olarak katılmaları uygun görüldü.

Rızgari ayrıldıktan sonra kurulacak birliğin niteliği tartışıldı. Bizim ve PPKK'nın da içinde olduğu çoğunluğun görüşü, kurulacak örgütün bir cephe örgütü olmasıydı. Bazıları ise bunu erken buluyordu. Bu konuda tam bir görüş birliğine varmadan, bunu sonraya bırakarak program sorununu görüşmeye geçtik. Ortada iki program önerisi vardı. Birisi, son biçimiyle Hevkari programı idi, diğeri ise, Almanya Platformu'nun hazırladığı programdı, ki onda da Hevkari programı esas alınmış, ama bazı değişiklikler yapılmıştı.

Öncelikle önemli görüş ayrılıklarını giderme ve bu konularda uzlaşıcı formüller bulma yöntemini seçtik.

Tartışma, yine bağımsızlık ve federasyon kavramları üzerinde yoğunlaştı. Biz bağımsızlık kavramına karşı değildik. Programımızda başından beri konu ikili konmuştu: duruma göre ya bağımsızlık ya da federasyon. Ayrıca, daha sonra getirdiğimiz bir yorumla, fedarasyonun da bağımsızlığı içerdiği, her federe birimin ötekine eşit ve ötekisi kadar bağımsız olduğu görüşünde idik. Türkiye ile birlik durumunda, eşit haklara sahip iki cumhuriyetli bir federasyon istiyorduk. Dolayısiyle söz konusu olan bağımsızlık ya da federasyon değil, ayrı devlet ya da federasyondu. Programımızın formülasyonunu da 2. Kongre'de buna uygun olarak değiştirmiştik. (Bu konuda bak: "Bağımsızlık kavramının yeni yorumu ve 2. Kongre'de yapılan program değişikliği" başlıklı makale, Riya Azadi, sayı 119).

Ama bunu öteki örgütlere bir türlü anlatamadık. İnsanlar bağımsızlık deyince ayrı devlet anlıyorlardı. Ayrıca, federal biçimin aynı zamanda bağımsızlığı da içerdiği tarzındaki yorum işlerine de gelmiyordu. Bazıları, "ilerde federasyon olanağı doğsa kabul eder ve bağımsızlık için de mücadelemizi sürdürürüz" deseler bile, programda federasyon seçeneğinin herhangi bir şekilde ifade edilmesine karşıydılar.

Kendilerine, güçbirliği yapacak, ya da cephe kuracak örgütlerin birbirlerine kendi özgün programlarını dayatamıyacaklarını, bizim de kimseye böyle bir dayatma içinde olmadığımızı; birliklerin ancak ortak noktalar üzerinde sağlanacağını, bu nedenle ne bize ne de başkalarına ters düşmeyecek ortak ifade biçimleri bulmamız gerektiğini söyledik. Sonuçta bağımsızlık terimi yer alabilir, ama bu bize göre federasyon seçeneğini de içerir, biz böyle anlarız, dedik. Sonuçta, bizim esnek davranmamızla, bu en hassas noktada bir uzlaşma

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

sağlandı.(*)

Böylece, iki günlük çalışmayla bazı önemli sorunlar aşıldı ve program taslağını formüle etmek, ayrıca bir tüzük taslağı hazırlamak üzere PPKK, KUK, TKSP ve YSK temsilcilerinden oluşan bir komisyon görevlendirildi. Program hazırlanırken, ağır basan eğilimin cepheden yana olduğunun göz önüne alınması istendi.

* * *

İkinci toplantı da yine Stokholm'da 25-27 Aralık 1987'de yapıldı. Biz bu toplantıya dörtlü komisyon olarak hazırladığımız program tasarısını sunduk.

Bu toplantıya TSK da gelmişti. TSK adına ilk gün Sıdık Bozarslan katıldı ve PPKK'nın platforma verdiği bilginin yanlış olduğunu, PKK olmazsa biz de yokuz, demediklerini, ama PKK'nın da çağrılmasından yana olduklarını, aksi halde bloklaşma olacağını söyledi. Ertesi gün toplantıya TSK adına Zeki Adsız da katıldı. Gerilla giysileri içindeydi. Sırtında, haki renkli bir tür askeri elbise, başında Latin Amerika gerillalarının giydiği türden siperli bir şapka vardı. Sakal uzatmıştı, rengi uçuk ve oldukca gerilimliydi. Toplantılar sırasında yüzü bir kere bilc gülmedi.

Tutumu birlik yönünde çaba göstermekten çok, bir gün önceki tartışmaları tazelemek oldu. Bu tartışmalar aşılıp programa geçildikten sonra ilk ciddi sorun, Türk devrimci ve demokratik güçleriyle ittifak konusunda ve yine "bağımsızlık"la ilgili olarak ortaya çıktı.

Bizim dışımızdaki örgütlerin tamamı, Türk demokrasi güçleriyle ittifakta bile, bu güçlerin, Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkını benimsemelerini bir koşul olarak ileri sürüyorlardı. KDP'nin temsilcisi Hemreş buna, daha açık olarak "kendi bağımsız devletini kurma da dahil" ibaresinin konmasını istiyordu. Kendilerine bunun ittifakın çerçevesini çok daraltacağını söyledik. Türk toplumu içinde, bir Kürt devletinin kurulmasından yana olmadığı halde, örneğin faşizme karşı olan, demokrasi mücadelesinde birlikte çalışabileceğimiz başka güçler olduğunu, eğer bu şartı koyarsak onlarla bir araya gelinemiyeceğini, bunun da bizi tecrit edeceğini söyledik. "Örneğin, işkenceye karşı ortak bir kampanya açmak için böyle bir koşul ileri sürebilir miyiz?" diye sorduk.

Durum değişmedi... Bu sorunu aşmak için yeni bir formülasyon önerdik: "İktidarı almaya yönelik ittifaklarda Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkını

(*) Yıllarca bağımsızlık adına bize bu pöstekiyi saydıranların çoğu yıllar içinde iddialarını da, inançlarını da hızla tükettiler. Bir bölümü politikayı tümden bırakıp kenara çekilirken, bir bölümü, Orhan Kotan misali, "realite" adına, yalnız bağımsızlığı ve federasyonu değil, otonomiyi bile hayal sayar oldular! KDP'nin yurt içinde, Şerafettin Elçi çevresinde kümelenen kanadı ise çözüm diye "geniş yetkili yerel yönetimleri" önermekle yetindi.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

esas alalım; ama demokrasi mücadelesinde (sendikal mücadele, işkencelere karşı ortak tavır vb..) bu koşulu dayatmayalım" dedik. Buna örgütlerin bir bölümü katıldı, bir bölümü katılmadı. Sonunda, PPKK'nın önerisine uygun olarak, komisyonun getirdiği formülasyon bazı eklemelerle kabul edildi. Doğru ve yanlışın iç içe geçtiği bu uzlaşma formülasyonu şöyleydi:

"*Türkiye demokrasi güçleriyle ortak paydalarda dayanışma ve işbirliği içinde olmak; emperyalizme, faşizme ve sömürgeci burjuvazinin egemenliğine karşı, ayrı bağımsız devlet dahil, Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkını içerecek bir ittifak politikası gütmek; bu dayanışma, işbirliği ve ittifak politikasının koşullara uygun biçimlerini yaratmak.*"

Bu formülasyona göre, örneğin, başkalarıyla faşizme karşı ortak mücadele için bile, onların Kürt devletine evet demelerini şart koşuyorduk.. Bu bize göre yanlıştı, böyle bir anlayışla faşizme karşı, Kürtlerin kendi kaderlerini tayin hakkına evet diyen bir avuç marksistin dışında kimseyle ittifak yapamazdık. Bu, Türk demokratik kesimiyle ilişkilerde bize sorunlar çıkarırdı; nitekim çıkardı da. Ama bir uzlaşma yolu bulmak için evet dedik.

Programın görüşülmesi sırasında ikinci ciddi sorun, TSK'nın bir önerisiyle ilgili olarak çıktı. Zeki, Kürdistan'daki durumdan söz edilirken, "PKK ağırlığında süren direnişten" söz edilmesini ve bunun desteklenmesini istiyordu. Tüm örgütler buna karşı çıktılar. Bu konu tartışılırken PKK ile ilgili görüşlerimizi şöyle özetledim:

"*Görüşlerimiz biliniyor. Bizce PKK kuruluşundan beri provokasyon örgütüdür. Kuruluşunda MİT'in parmağı var. Şimdi başkaları da kullanıyor. Onların rızası olmadan PKK bu politikayı terk edemez. Yapılan eylemler rejime yaradı. PKK, sömürgeci rejimden çok halka, öteki örgütlere ve kendi insanlarına saldırıyor. Bu, kitlelerin rejimin kanatları altına itilmesine neden oluyor. Bu bir kurtuluş hareketi değil. Niyeti ne olursa olsun, bu örgüt rejimin Kürt halkına karşı yürüttüğü savaşın bir parçasıdır.*

"*Oluşturmaya çalıştığımız cephe Kürt halkı için hertürlü mücadeleyi öngörüyor. Politikamız PKK'nınkinden çok farklı olacak. Biz bağımsız olacağız. Yığınların, Türkiyeli ilerici ve demokratik güçlerin, uluslararası kamuoyunun desteğini almalıyız. Bizi zafere götürecek olan bu politikadır.*

"*PKK düzelebilir mi? Umutlu değilim. Politikasını düzeltirse seviniriz. Açık kapı bıraktık. Bu politika terk edilmedikçe de dostluk olmaz. Eğer değişirse, PKK böyle bir cephede yer alabilir. Bunun için her konuda bizim gibi düşünsün demiyoruz. Ama PKK'nın yaptıklarını bir direniş olarak da görmüyoruz.*"

Bu bölümle ilgili olarak sonuçta, TSK'nın önerisi reddedildi.

Program tartışmaları sırasında üçüncü önemli sorun, mücadele biçimlerine değinen bölümde ortaya çıktı. Bazıları, komisyonun getirdiği "barışçı-barışçı olmayan, legal-illegal mücadele biçimlerine, yerine ve zamanına göre tek tek veya bir arada başvurma" biçimindeki belirlemeye karşı çıktılar. KD, KDP-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

UÖ ve KHP silahlı mücadeleye vurgu yapılmasını istiyorlardı. Zeki de bu durumda fırsatı kaçırmadı; Kürdistan devrimi bakımından silahlı mücadelenin temel olduğunu, öteki mücadele biçimlerinin buna tabi olması gerektiğini söyledi ve bu belirlemenin programda yer almasını istedi. Biz, PPKK, YSK, KUK ve KUK-SE silahlı mücadelenin temel sayılmasını yanlış bulduk ve komisyon raporundaki biçimin korunmasını istedik.

Tartışmalar sonucunda ortaya, TSK dışında tüm örgütlerin üzerinde birleştiği, silahlı mücadeleyi de kapsayan bir formül çıktı. Ancak TSK kendi formülünde ısrar etti. Bu durumda yapılacak bir şey yoktu. Belli ki Zeki, "dediğim olmazsa çeker giderim" demek istiyordu. Ne var ki, bazı örgütler TSK'nın çalışmalardan çekilmemesi için, yine de bir uzlaşma formülü üzerinde zorladılar. Bu amaçla üç kişilik bir komisyon oluşturuldu ve görüşmeler ertesi güne ertelendi.

Bu tür dayatmalar ve bazı örgütlerin tutarsızlığı nedeniyle toplantıda adeta bir sinir savaşı yaşanıyordu. Ara verildiğinde Mehmet Ali'ye (Kazım Budak) şunu söyledim: "Sabırlı olmalıyız; öfkelenen yitirir..."

İkinci gün komisyondan gelen formülde ise silahlı mücadaleye bir vurgu vardı. Zeki doğal olarak bunu benimsedi, hatta PPKK da katıldı; ama biz karşı çıktık. Sonuçta formülde yeniden değişiklik oldu ve biz onayladık. Bu kez Zeki iyice öfkelendi: "Örgütlerin böyle çabucak görüş değiştirmelerini de göz önüne alarak, biz bu toplantının bir şeyler kotaracağına inanmıyoruz; size başarılar dileriz!" diyerek, bazılarının kal-mal demesine aldırmadan, Sıdık'la birlikte kalkıp gitti..

Öfkelenen yitirmişti...

TSK'nın ayrılmasından sonra program üzerindeki çalışma devam ettirildi ve sonuçlandırıldı. (Programın tamamı için bak: Riya Azadi, sayı 117, Haziran 1988). Tüzüğün görüşülmesi için görüşmeler 12 Şubat 1988'e ertelendi ve Köln'de yapılması kararlaştırıldı.

KAWA'cılar, bir ay içinde kongrelerini toplayıp bu birlik çalışmasıyla ilgili olarak kendi durumlarını netleştireceklerini söylemişlerdi. Ancak yaptıkları toplantıda sorunu tartışmış ve bizim varlığımızı gerekçe göstererek "sosyal faşistlerle bir arada olamıyacakları" sonucuna varmışlardı! Bu nedenle de toplantıya bir daha gelmediler. Oysa biz, ideolojik görüş ayrılıklarımızın onlarla birlikte çalışmaya engel olmadığını söylemiştik.

* * *

12-14 Şubat tarihlerinde Köln'de yapılan toplantıda tüzük taslağı görüşüldü ve sonuçlandırıldı. Örgütün adı Tevgera Rızgariya Kurdıstan (kısa adıyla TEVGER) olarak benimsendi. Türkçe adı: "Kürdistan Kurtuluş Hareketi" olarak belirlendi. İlerde çıkarılacak yayın organının adının da yine "TEVGER" olması uygun bulundu.

Tüzük taslağı PPKK, YSK ve KUK tarafından hazırlanmıştı. Tartışmalar en

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

çok iki nokta üzerinde oldu: Kongre ve bağımsızların üyeliği konusu. Biz ve bazı başka örgütler, böylesi bir birlik için, en azından bu aşamada kongrenin gerekli olmadığını söyledik ve örgütlerin temsilcilerinden oluşan genel yönetim kurulunun (GYK) yeterli olduğunu, kongre işlevi görebileceğini söyledik. Diğer itirazımız ise bağımsız insanların üyeliğine ilişkindi. Bu tür birliklere ancak örgütlerin -parti ya da demokratik kitle örgütü- üye olabileceğini söyledik, bağımsız kişilerin organlarda ve çalışmalarda yer alabileceğini ama, örgütler gibi bir "üye" değil, farklı statüte olacaklarını söyledik.

Tartışmalar sonucunda kongre korundu. Kuruluşun ilk kongre sayılması ve kongrenin üç yılda bir toplanması sonucuna varıldı. Üyelik konusu ise, bizim görüşümüze uygun biçimde çözüldü. Ancak örgütlerin üye olabilecceği, bağımsızların ise cephenin herhangi bir organına katılarak, çalışmalarda yer alarak cephenin "mensubu" sayılabilecekleri sonucuna varıldı.

Kongreden sonra en yetkili organ Genel Yönetim Kurulu idi. Altı ayda bir toplanacak olan GYK'ya üye örgütler ikişer temsilci verecekti. Daha sonra TEVGER'e üye olacak "toplumsal örgütler" (demokratik kitle örgütleri) ise birer üye ile temsil edileceklerdi. Yine, GYK'nın toplam üye sayısının 1/5'ini geçmemek üzere, bağımsızlar da GYK'ya seçilebilecekti. Bu seçim GYK'nın kararı ve en az 3/4 oy oranı ile olacaktı.

GYK kararlarını 2/3 oy çokluğuyla alacaktı.

GYK'dan sonra gelen organ, GYK tarafından, kendi üyeleri arasından oybirliğiyle seçilecek olan Yürütme Komitesi idi. Sayısını GYK belirleyecekti. İlk sayı 5 olarak belirlendi.

Ayrıca bölge ve yöre komiteleri ile genel ve yerel (ülkeler bazında) yurtdışı temsilcilikleri de öngörülmüştü. (Tüzüğün tamamı için bak: Ek belge, no: 1).

Tüzük sonuçlandırıldıktan sonra, örgütün kuruluşunun ilanı konusu gündeme alınıp görüşüldü. Bir kuruluş bildirisi ile yakın dönem için bir eylem programı hazırlamak üzere TKSP, PPKK, KUK ve YSK'dan oluşan bir komisyon oluşturuldu. Bir sonraki toplantının Nisan ayında İsveç'te yapılması kararlaştırıldı.

Bunu izleyen günlerde komisyon olarak ben, Murat Cıwan, Mahmut ve İbrahim Güçlü biraraya gelip kuruluş aşamasında yapılması gerekenleri saptadık, bir kuruluş bildirisi ile bir yıllık eylem planı hazırladık.

* * *

2 Nisan 1988'de Stokholm'da yapılan toplantının başlangıcında iki örgüt kendi durumlarındaki bazı gelişmelerle ilgili olarak bilgi verdiler. Bunlardan biri KUK, ötekisi ise KHP idi.

KUK adına katılanlar, kendi içlerinde bir sorun yaşadıklarını, bunun TEVGER'le bir ilgisi bulunmadığını, ancak kendi iç sorunları bir çözüme ulaşıncaya kadar TEVGER'de aktif görev üstlenemiyeceklerini ve GYK'ya da temsilci veremeyeceklerini söylediler. Mahmut Al, KUK'un TEVGER'le

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ilişkilerini dondurmasına tepki göstererek KUK'tan ayrıldı ve TEVGER'le dostça ilişkilerini sürdürdü. Daha sonraları çıkarılan yayın organının yazı kurulunda görev aldı; ayrıca GYK'ya da seçildi. Mahmut TEVGER'in, yaklaşık iki yıl süren aktif çalışma döneminde GYK'ya seçilen tek bağımsızdı.

KHP ise Rojan ve arkadaşlarıyla birleşerek "PAR-HÊZ" adını almış; bu birliğe İhsan Aksoy da katılmıştı.

İhsan aslında KHP'nin kurucularındandı, ama daha sonra ayrılmıştı. Bu ayrışma sırasında, eski arkadaşları onunla ilgili olarak bildiriler yayınlamış ve ilginç şeyler yazmışlardı. Bunları bildiğim için, o güne kadar KHP'yi birlik toplantılarında tek başına temsil eden İsmet'e sordum:

"Peki İhsan'la çalışabilecek misiniz?."

Şöyle cevap verdi:

"Abi, bildiğin gibi değil, İhsan Abi çok değişmiş!"

Bir şey demedim, sadece gülümsedim..

İsmet ikinci toplantıya geldiğinde Rojan'la birlikte idi. Birlik çalışmalarında bir tatsızlık olmaması için merhabalaştım ve karşılıklı hal hatır sorduk.. Ama Rojan değişmemişti. Aynı içinden pazarlıklı, bir Kürt deyişiyle, "dişleri boğazında" adamdı..

İsmet bir ara yanıma sokularak, "İhsan Abi'nin çok selamları var. Size özellikle iletmemi istedi: 'Bir parti varsa o da TKSP'dir, ötekiler hikâye, ötekiler köylü! Birlik yapılacaksa TKSP ile yapılmalı' diyor... Ama bundan Rojan'ın haberi yok..."

İhsan bize birlik öneriyordu.. O anda bir şey demedim, ciddiye de almadım. Bunu arkadaşlarıma anlatmaya bile değer görmedim. Bir sonraki toplantıda İsmet, daha önce söylediklerini hatırlatarak "bir cevabınız var mı?" diye sordu. "Arkadaşlarla daha görüşmedik," deyip savuşturdum. Daha sonraki toplantıda ise ne o bir şey sordu, ne de ben söyledim...

Daha sonraki toplantılara İsmet'le birlikte İhsan katıldı. O da -kuşku duymadığım gibi- değişmemişti, aynı gırgır İhsan'dı. TEVGER'in kuruluşunun ardından, çok sürmeden PAR-HÊZ bölündü. Rojan yayınladığı bildiri ile bizi suçladı; içişlerine karıştığımızı söylüyordu. Toplantıda İhsan'a ne olup bittiğini sordular. O da şöyle dedi:

"Rojan minibüsün yarısını götürdü!.."

Rojan'ın kendisiyle birlikte götürdükleri, Kopenhag'daki karısı ve kayınbiraderi, Berlin'deki kardeşi, Fransa'daki dayıoğlu idi! Geriye kalanlar da bir o kadardı. İhsan'ın esprili biçimde anlattığı buydu. O espri yapmadan, alay etmeden duramazdı, kendi durumlarıyla ilgili olsa bile...

* * *

2 Nisan toplantısında komisyonun önerileri, bildiri ve eylem planı taslağı görüşüldü. Kuruluş bildirisine ve çalışma planına son biçimi verildi ve kuruluş

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

aşamasında yapılacaklar saptandı. Buna göre kuruluş bir basın toplantısıyla duyurulacak, kuruluş bildirisi dağıtılacak, pullama, afişleme yapılacaktı. Kuruluş nedeniyle Almanya'da merkezi planda bir gece düzenlenecekti. Yine çeşitli merkezlerde kitleye açık toplantılar yapılarak TEVGER'in amaçları anlatılacaktı. Program, tüzük ve kuruluş bildirisi çeşitli dillere çevrilecekti. Bu işler için işbölümü yapıldı ve bir sonraki toplantının Mayıs ayında Almanya'da yapılması kararlaştırıldı. (Kuruluş bildirisi için bak: Riya Azadi, sayı 117, Haziran 1988; bir yıllık eylem programı için bak: Ek belge, no: 2).

Bu toplantıda ayrıca, yurt içinde şu aşamada bir koordinasyon komitesi kurulması kararlaştırıldı.

14 Mayıs 1988'de Almanya'da yapılan toplantıda kuruluş tamamlandı ve belgeler yedi örgüt tarafından imzalandı (KUK-SE, PARHÊZ, PDK-RN, PPKK, PSKT, ŞK, YSK). Bu toplantıda ayrıca örgütler GYK için kendi elemanlarını belirlediler ve ilk Yürütme Kurulu oluştu. YK'ya bizden Süleyman'ı verdik. Kuruluşun duyurulması için Murat Cıwan'la Hemreş'in Irak Kürdistanı'na, Süleyman'ın Suriye'ye gitmesi uygun görüldü. Mali Büro İbrahim Güçlü'nün başkanlığında Ahmet (KUK-SE) ve Sait Aydoğmuş (PPKK) dan, basın bürosu Süleyman, Gavan ve İsmet'ten oluştu. Örgütlerin başlangıç için 1000'er mark, daha sonrası için de her ay için 250'şer mark aidat ödemeleri kararlaştırıldı. Basın toplantısının Brüksel'de yapılması uygun görüldü ve bu iş için görevlendirme yapıldı.

Bu toplantıya Ala Rızgari adına da Hatice Yaşar katıldı. Verdiği bilgilere göre Ala Rızgari ile birlik çalışmaları sonuçlanmış, kendisi de Ala Rızgari'nin temsilcisi olarak toplantıya gelmişti. Ne var ki, Halit durumdan haberdar olup bazı arkadaşları aramış ve "Hatice bizi temsil edemez, bizim adımıza toplantıya katılamaz," diye haber yollamıştı.. Öyle olunca da ortaya ilginç bir durum çıktı.

Kendisine bu durum nazikçe anlatılınca Hatice, "hayır, ben temsil ederim!" diye tutturdu. Yine kendisine nazikçe, "bu işi kendi aranızda halledip öyle gelin," dendi. Hatice buna da sert tepki göstererek şöyle dedi:

"Sizin kendi örgütlerinizi temsil ettiğiniz ne malum?!."

Kısacası, Hatice birhayli ayak direttikten sonra, örgütlerin ortaklaşa tavrı sonucunda toplantıyı terk etmek zorunda kaldı.. Daha sonraki günlerde ise Halit'le Hatice'nin birliği yine dağıldı ve Halit'in başında bulunduğu grup, Ala Rızgari'yi temsilen TEVGER'e katıldı.

Böylece, yaklaşık bir yıl süren çalışmalar sonunda ortaya, Kuzey Kürdistan'dan sekiz örgütün katıldığı bir birlik çıktı. Kuruluş bildirisi 22 Haziran 1988 tarihinde yayınlandı.

Bu, kısa ömürlü UDG'den, sonuçlanmayan HEVKARİ çalışmasından sonra üçüncü önemli adımdı ve daha geniş kapsamlıydı.

Alınan karara uygun olarak Brüksel'de TEVGER'in kuruluşu bir basın

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

toplantısı ile kamuoyuna duyuruldu. Afişleme yapıldı. TEVGER adına Avrupa'nın çeşitli kentlerinde tanıtma toplantıları düzenlendi. 9 Ekim 1988'de yapılan Stokholm toplantısında konuşmacı bendim. (Bu toplantıda Kürtçe olarak yaptığım konuşma için bak: Riya Azadi, sayı 121, Ekim 1988).

TEVGER'in kuruluşu kamuoyunda iki yönlü bir etki yaptı. Kuruluş çalışmaları sırasında onun dışında kalmayı tercih edenler, birliğe gelmemekte ısrarcı olanlar önyargılı, karşıt bir tavır içine girdiler. Birkısım yurtsever insanlar ise, sekiz örgüt ve grup arasındaki bu güçbirliğinden memnun oldular. Ama bazı kişiler de bir bekle gör tavrını benimsediler. Bunların bir bölümü birliğin geleceği konusunda kuşkulu, bir bölümü ise zaten örgütlü çalışmadan uzak duranlardı.

Kuruluştan bir süre sonra, Ocak 1989'da, iki ayda bir yayınlanan, TEVGER adında periyodik, gazete ebadında bir yayın çıkarıldı. Bu yayında ben de, Sol Birlik'te olduğu gibi, A. Reşit adıyla yazdım. Ayrıca TEVGER'in yazı kurulunda da görev aldım. Aslında buna niyetim yoktu. Ama yazı kurulunda görev kabul eden Mahmut Al, orada benim de görev almamı şart koşunca, bu sorunu aşmak için o işi de üstlendim.(*) TEVGER gazetesi 1991 başına kadar kadar düzenli olarak 12 sayı çıktı. Sekiz sayfaydı, dört sayfası Kürtçe, dördü de Türkçe idi.

TEVGER kuruluştan kısa süre sonra, bazı Avrupa ülkelerinde (Federal Almanya'da, Batı Berlin'de, İsveç'te, Danimarka'da, Paris'te, Londra'da, Hollanda'da) komiteler oluşturdu. Yurt içinde de bir koordinasyon komitesi oluşturmak için karar aldı. Komite gecikmeli olarak kuruldu ama dişe dokunur bir çalışma yapmadan dağıldı.

TEVGER içinde en kitlesel, etkili örgüttük. Ötekilerden bazısının zayıf bir kitlesel varlığı vardı, bazılarının ise adı örgüttü, ama üç-beş kişiden ibarettiler. Örneğin "Kürdistanlı Devrimciler" denen örgüt, gerçekte Hemidanoğlu'nun kendisinden ibaretti! Bu örgütlerin içinde nisbeten bir örgütsel varlık sayılabilecek olan PPKK idi. Buna rağmen TEVGER'i ciddiye aldık. Diğer bir politbüro üyesi yoldaşla (Süleyman) birlikte ben de Genel Yönetim Kurulu'nda görev aldım. GYK altı ayda bir toplanıyordu. GYK'da, büyüklü küçüklü olduğuna bakmaksızın üye her örgüte iki kişilik bir kontenjan tanınmıştı. (Bunlardan bazısının GYK'ya getirebilecekleri ikinci bir kişileri olmadığı için, tek kişiyle idare ettiler.) Küçük örgütlerin herhangi bir itirazına yol açmamak için böylesine kaba bir eşitlikçilik benimsenmişti. İşlerin yürütülmesinde de bu örgütlere güven vermek için ne lazımsa yaptık. Tabanımızı bu konuda uyardık, TEVGER çalışmalarını omuzladık. Hatta, diğerlerinin yokluğu nedeniyle ortak komitelerin oluşturulamadığı İsviçre

---

(*) Bu durum, Kasım 1989 toplantısına kadar devam etti. Bu toplantıda yazı kuruluna benim yerime Süleyman'ı önerdik. Ben ise, Murat Cıwan ve Halit'le birlikte dış büroda görev aldım.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

gibi birimlerde örgüt olarak yaptığımız eylemlerde TEVGER flamasını öne çıkardık. TEVGER'in kuruluşu nedeniyle Haziran 1988 tarihli Riya Azadi'de yazdığım "Önemli Bir Adım: Kürdistan Kurtuluş Hareketi" başlıklı yorumun sonunda şöyle diyordum:

"*TEVGER'in ortaya çıkışı, kurtuluş çalışmalarına katılan tüm örgütlerin, bu çalışmada görev alan pekçok kadronun yoğun ve değerli emeği, isteği, iyiniyeti ile gerçekleşti. O, halkımız ve örgütlerimiz için değerli bir kazanımdır. Bu başarı nedeniyle bu çalışmalara emek veren tüm insanları kutlamak gerekir. Diğer yandan, bu henüz bir başlangıçtır. Asıl sınav bundan sonra verilecek. Programda yazılı olanları yaşama geçirmek için. Birliği geliştirip güçlendirmek, etkin kılmak için. Halkın, kadroların ve tüm yurtsever insanların gözü onun üstünde olacak. TEVGER'i oluşturan örgütler, ancak derin bir sorumluluk anlayışıyla hareket ederek onun amaçlarını gerçekleştirebilirler.*"

TEVGER'in Yaşadığı Sorunlar

Ne var ki, bu kez de işler özlemlere ve isteklere uygun biçimde yürümedi. Çok geçmeden TEVGER içinde, özellikle bizimle diğerleri arasında ciddi sorunlar ortaya çıktı. Bunun bir nedeni, birlik dışındaki kimi çevrelerin "TEVGER TKSP'nin güdümündedir" biçimindeki propagandalarına karşılık,

Tevger'in kuruluş toplantısında çekilen toplu resim; 14 Mayıs 1988. Soldan sağa, oturanlar: Mehmet Hemidanoğlu, Gavan, Kemal Burkay, Murat Cıwan, Seyithan; ayaktakiler: ...., Selim Keya, Hemreş Reşo, Rojan, ..., Sait Aydoğmuş, Cemal Haznedar, İsmet, Süleyman

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ortaklarımızın da, bunun aksini ve kendi rüşdlerini kanıtlamak ister gibi, hemen her organda bize karşı bir tutum içine girmeleri, bu işte adeta ittifak yapmaları idi. Örneğin, bize karşı polemik niteliği taşıyan bir yazı, TEVGER yazı kurulunda dörtte üç oy çokluğunu sağlayabiliyordu. Bize son derece ters gelen, temel politikalarımızla çelişen kararlar, kimi ülke komitelerinde üçte iki oy çokluğu sağlayabiliyordu. Bu tutum zaman zaman bizi son derece rahatsız etti. Öyle ki bir toplantıda, "arkadaşlar, bu birliği herhalde TKSP'ye karşı oluşturmadık!" demek gereğini duyduk.(*) Bu olumsuz tutumu onaylamayan KUK Sosyalist Eğilim'in Sekreteri Ahmet (Seyithan), daha sonra bu konuda haklı olduğumuzu, birlik içinde bize karşı bu tutumun kendisinin de dikkatini çektiğini söyledi.

Uyumsuzluğun diğer bir nedeni, bu örgütlerin TEVGER'e yaklaşımı idi. Bunlar, TEVGER'i örgütlerin bir güç ve işbirliğinden çok, bir parti gibi görüyor veya öyle olmasını istiyorlardı. Çoğu kendi başlarına bir örgüt durumunda değillerdi ve sürekli olarak örgüt arayışı içinde idiler. 12 Eylül sonrasında bir moda gibi ortaya çıkan "herkes bölündü, bitti; yeni bir örgüt kurulsun, herkes orada yerini alsın" tarzındaki görüşler, TEVGER'e katılan örgütlerin çoğu tarafından hâlâ savunuluyordu. Ve bunlar mevcut örgütlerin kendi kendilerini feshetmelerini istiyorlar, bunu yapmadığımız için de bize öfkeleniyorlardı.

Ortak programın, ortak kararların ve bunun ürünü olan eylemlerin ötesinde,

---

(*) Londra'daki Kürdistan İşçi Derneği'nde olup bitenler, bu bakımdan ilginç bir örnekti. Bu dernekte, daha önce Rızgari yanlıları yönetimde etkindi. 1989 yılında yönetimi tek başımıza almamız mümkünken, TEVGER yanlılarıyla birlikte ortak bir yönetim oluşturduk. Rızgari'ye de öneri götürdük, ama onlar ayrı listeyi tercih ettiler ve kaybettiler. Pêşeng'in az sayıdaki taraftarlarından ikisini, YSK'nın ise bu ülkedeki tek yandaşını yönetime aldık. Ne var ki ortaklarımız, daha sonraki tutumlarıyla bizi pişman ettiler. Dernekte son derece demokratik bir işleyiş varken, her şey gönüllerine göre olmayınca, demokratik bir yönetim olmadığını ileri sürdüler; dernek içinde yönetime karşı unsurlarla, Rızgari ve Türk solunun en uç gruplarıyla elele verdiler. İşin içine PKK da karıştı. Ayrı bir dernekte örgütlü olan PKK yandaşları bu durumdan yararlanarak, geniş bir üye kitlesi olan bu derneği ele geçirmek için harekete geçtiler. Zaman zaman baskın düzenlediler ve şiddete başvurdular. Ama kararlıca bir tutumla bu saldırılar püskürtüldü. Arkadaşlarımız derneği kongreye kadar götürmeyi başardılar. Kongrede herkes ortaklarımız da dahil, bize karşı birleşti. Buna rağmen güçler denkti, hatta bizden yanaydı. Ama karşı taraf, bazı hile ve oyunlarla, salonda kargaşa yaratarak divan başkanlığını üç-beş oy farkla kazandı. Bunun ardından kapıları açıp, dernek üyesi olmayan çoğu PKK'lı yandaşlarını da içeriye aldılar. Durum çok gergindi. Sanki yurt dışında bir dernek kongresi değil de iktidar savaşı veriliyordu! Daha olumsuz olayları önlemek için Kongreden ayrıldık ve bu bileşimle çalışılamıyacağı için de ayrı bir dernek oluşturduk. Önceki dernek ise hızla PKK'nın kontrolüne geçti ve çok geçmeden ortaklarımız dahil, Rızgari ve öteki gruplar derneğe adım atamaz oldular..

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

örgütlerin kendi özerkliklerini, kendi özgün program ve politikalarını ve buna uygun çalışmalarını hesaba katmaksızın, bunu yok sayan kararlar alıp yürütmek istiyorlardı. Bazıları şöyle diyordu: "Neden partilerin ayrı ayrı yayın organları var? TEVGER adına tek bir yayın organı olsun yeter." Bunlar eylemlerin de artık tümüyle TEVGER adına yapılmasını istiyorlardı. Örneğin KOMKAR'ın newroz gecelerinden birini (Hamburg'dakini) TEVGER adına yaptık. Ama onlar tüm KOMKAR gecelerinin TEVGER adına yapılmasını istiyorlardı. TEVGER'in dilediği kararı alabileceği, bunun da herkesi bağlıyacağı gibi bir eğilim birlik içinde ağır basıyordu. Sanki sekiz örgüt birleşerek, kendi varlıklarına son vererek tek parti oluşturmuşlardı ve sanki TEVGER'in GYK'sı bu örgütün merkez komitesi idi...

Ortak ulusal kurumlar oluşturma, bu arada demokratik kitle örgütlerini birleştirme konusunda prensip kararımız vardı. Onlar buna dayanarak, KOMKAR'ın tüm mal varlığının birliğe devrini, adının ortadan kaldırılmasını ve TEVGER örneğinde olduğu gibi, kaba eşitliğe dayalı bir birlik oluşturmayı önerdiler. Yani hiçbir derneği, kitle gücü olmayan biri de, yeni kurulacak demokratik örgütün yönetiminde, onlarca derneği olan KOMKAR'la eşit biçimde temsil edilecekti!

Hem demokratik ilkelere aykırı olduğu, hem de KOMKAR'ın yıllar içinde kazanılmış, kamuoyuna mal olmuş adını ve varlığını, nedeni yokken ortadan kaldırmaya yönelik olduğu için, bu öneriyi reddettik. Biz bunun demokratik şekilde olmasını istedik ve şunu önerdik: Bir yerde eğer, değişik siyasi hareketlere yandaş, ya da bağımsız birden çok dernek varsa, ya bunlar biraraya gelip birleşsin, tek dernek olsunlar; ya da herbiri ayrı ayrı birliğe katılsın. Eğer orada tek dernek varsa herkes orada biraraya gelsin. Eğer orada hiç dernek yoksa, yandaşlarımız ortaklaşa bir dernek kursunlar. Daha sonra ise bütün bu dernekler kongrelerini yapıp ortak bir federasyon oluştursunlar. Yeni birliğin adını, tüzük ve programını da bunların seçilmiş delegelerinin katılacağı birlik kongresi belirlesin.

Ne var ki bu önerimizi benimsemediler. Üstelik, söz konusu dayatmaları bize kabul ettiremeyince, TEVGER çalışmalarının yüzde sekseninin bizim omuzumuzda olduğuna bakmaksızın, bizi bu çalışmaları engellemekle suçlayacak kadar sorumsuzca davrandılar.

TEVGER'i bir parti gibi görme ve örgütlerin özerk yapısını ve özgün programlarını yok saymaya varan bu zorlamalar, ister istemez, birlik içinde ciddi sorunlar yarattı.

TEVGER'in kendisinden bekleneni verememesinin başka nedenleri de vardı elbet. Bunların başında, TEVGER'i oluşturan örgütlerin çoğunun daha önce sözünü ettiğimiz zaafları (kitle bağlarının zayıflığı, istikrarsızlık, bazılarının örgüt niteliği taşımamaları vb..) geliyordu. Bu zaaflar TEVGER kurulduktan sonra da devam etti. PPKK, TEVGER kurulduktan kısa süre sonra ciddi bir bölünme geçirdi, TEVGER calışmalarına katılan Gavan, Sait gibi temsilciler

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

de öteki kanatta kaldılar. KDP-RN, bir süre sonra, kendi iç sorunları nedeniyle TEVGER'le ilişkilerini dondurdu.(*) PAR-HÊZ, kuruluşunun üstünden çok geçmeden bölündü. KUK-SE aynı dönemde ciddi iç sorunlar yaşadı. Diğer örgütlerin durumu da iyi sayılmazdı. Bazıları (Kürdistanlı Devrimciler ve PAR-HÊZ gibi) aidatlarını bile ödeyemez durumda idiler.

Bu dönemde Partimizin Yurtiçi Komitesine gönderdiğim 21 Haziran 1989 tarihli mektupta TEVGER'le ilgili olarak da bilgi veriyor ve sonuçta şunları diyordum:

"İşte durum özetle budur. Manzara iç açıcı değil. Belki bu duruma bakarak bizi suçlayacaksınız. Bütün bunlar önceden görülemez miydi? diyeceksiniz. Böyle derseniz size tümüyle hak veririm. Bu çalışmaya yeni başladığımızda, MK içinde bazı yoldaşların ciddi kuşkuları vardı, onlar koşulları uygun görmediler. Ben ise birlik çalışmalarına yeniden başlanması için ısrar edenlerden biriyim. İyi niyetle davrandık; ama ciddi bir hata ettiğimizi şimdi anlıyorum. Çünkü birlik yaptığımız örgütlerin durumu buna hiç uygun değil.

"Son MK toplantımızda durumu iki yönüyle değerlendirdik. Bir yandan örgütlerin söz konusu istikrarsız durumu, bize karşı tutum ve TEVGER'i bir güçbirliği örgütü değil de bir parti olarak görmekten ileri gelen ciddi sorunlar; diğer yandan halkımızın beklentisi, bu adımın bile yurt dışında, özellikle de yurt içinde yarattığı olumlu hava ve bu konuda bize düşen görevler... Söz konusu durum nedeniyle, böylesi bir birliği oluşturmakta acele etmiş olsak bile, geri bir adım hem kitlelerde yeni bir hayal kırıklığı yaratır, hem de örgütümüz bakımından olumsuz bir etki yapar. Bu nedenle, tüm sorunlara ve güçlüklere rağmen, bu çalışmayı sürdüreceğiz. Bir yandan TEVGER çalışmalarının güçbirliği anlayışına uygun olarak yürümesi için çaba göstereceğiz, diğer yandan, yanlış tutum ve eğilimlere prim vermeyeceğiz, örgütümüzün çıkarlarını da elbet koruyacağız. Başkalarının parmak çoğunluğuna dayanarak bize dilediklerini dikte ettirmelerine fırsat vermeyeceğiz. Açık söyleyeyim ki, bu tür kararları tanımıyacağız.

"Sonuç olarak, ne TEVGER konusunda düşler kurmalı, büyük şeyler beklemeli, ne söz konusu güçlüklere bakarak ,bu iş artık yürümez' noktasına varmalıyız. Sorunlara göğüs gereceğiz, elimizden geleni yapacağız; ama buna rağmen birlik için gerekli asgari karşılıklı anlayış sağlanamazsa, bir başka deyişle, ötekiler bu işi artık yürüyemez dereceye düşürürlerse, o zaman da gerekli değerlendirmeyi yapar ve gerekli adımı atarız. Umarız ki işler oraya varmaz ve bu çalışmalar yapıcı bir yön kazanır. Sizler de yurtiçi çalışmalarında bu esasları göz önüne almalısınız."

(*) TEVGER'in kuruluşuna rastlayan günlerde, bir dönem Türkiye KDP'nin sekreterliğini yapmış olduğu söylenen Sıraç Bilgin Türkiye'den İsveç'e geçmişti. Sıraç, TEVGER'e karşı idi ve KDP-RN'nin bir yurtdışı örgütleri olduğunu söyleyerek onu TEVGER'den çektiklerini söyledi. KDP-RN ise bunu yalanladı. Ama sonuçta KDP-RN birlikle ilişkilerini dondurdu.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

TEVGER'in Yaptığı Çalışmalar

Tüm sorunlara rağmen, kuruluşu izleyen üç yıl boyunca TEVGER adına, daha önce anlatılanlara ek olarak bir dizi ortak çalışma yapıldı. GYK, altı ayda bir düzenli olarak toplanıp kararlar alırken, Yürütme Komitesi (YK) da aktif olarak çalıştı. Süleyman arkadaşımızı profesyonel olarak bu işle görevlendirdik. (Bir dönem de, YK'yı İsveç'e alınca, bu görevi Mehmet Ali'ye verdik). Ayrıca, dış ilişkiler bürosu, mali büro, basın-yayın bürosu ve yazı kurulu oluşturuldu. Öteki GYK üyeleri ve GYK dışından insanlar da bu bürolarda görev aldılar.

Kürt sorununu ilgilendiren hemen tüm önemli olaylarda TEVGER bildiriler yayınladı. Bazı uluslararası toplantılara katıldık ya da mektupla başvurarak istemlerimizi ilettik. Bazı önemli gelişmelerde kampanyalar düzenledik.

Bunlardan biri, Kürdistan'da sömürgeci rejimin artan saldırılarına karşı 1989 yılının ikinci yarısında açılan kampanya idi. Bu amaçla biri kitlelere yönelik, Ağustos 1989 tarihli ve "TEVGER Tüm Halk Güçlerini Birliğe ve Mücadeleye Çağırıyor" başlıklı bir bildiri ile ayrı bir "Basın Bildirisi" yayınlandı. 7 Eylül 1989'da Bonn'da TEVGER adına bir basın toplantısı yapıldı. Gerek her iki bildirinin kaleme alınması, gerek basın toplantısı için görev bana verilmişti. Toplantıyı yabancı basının yanı sıra Türk basını da izledi. Basın toplantısının ardından, Unzere Zeit adlı Alman gezetesi benimle bir röportaj yaptı. Yine Bulgaristan Telgraf Ajansı'nın haftalık yayın organı "Dünyada" adlı dergi, benimle yaptığı röportajı 22 Eylül 1989 tarihli sayısında yayınladı.

Bu kampanya sırasında YK'nın çeşitli kuruluşlara ve devlet adamlarına yazdığı İngilizce bir mektup yaygın biçimde iletildi. Ayrıca çeşitli ülkelerde kitlelere açık toplantılar düzenlendi ve Stokholm, Köln, Batı Berlin, Hamburg, Kopenhag, Den Haag ve Basel gibi merkezlerde gerçekleştirildi. Köln toplantısında konuşmacı bendim. Toplantıya geniş bir kitle katıldı. Son gelişmeleri değerlendirdim ve soruları cevaplandırdım. (Söz konusu kampanya ile ilgili olarak bak: Riya Azadi, sayı 130 ve Dengê Komkar, sayı: 120).

Kitlelere yönelik çağrıda onları, rejimin artan saldırılarına, sürgün ve kırım planlarına karşı toplantı, yürüyüş, kepenk indirme ve benzeri protesto eylemlerine çağırıyorduk. Bunu izleyen dönemde Kürdistan'da kitle hareketinin daha da canlanmasında bu çağrının olumlu katkıları oldu. TEVGER yanlısı örgütler Diyarbakır'da "Demokrasi Platformu"nu oluşturdular. Bu platform Diyarbakır ve çevresinde kitlesel ve barışçıl protesto gösterilerinin düzenlenmesinde küçümsenmeyecek bir rol oynadı.

Basın bildirisinde ise Kürt sorununun çözümü için şöyle deniyordu:

"Gerçekte bir çözüm vardır ve bu politik çözümdür: Halkımızın üzerindeki ulusal baskı ve zulüm son bulmalı, o kendi kaderini özgürce belirlemelidir. Kendi ülkesinde özgür ve bağımsız yaşamak, kendi kaynaklarından yararlanmak,

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

gelişmek ve insanca yaşamak her halk gibi Kürt halkının da hakkıdır. Bizim varlığımızı ve haklarımızı inkar ederek kimse bir sonuca ulaşamaz.

"Yangını durdurmanın yolu vardır. Bunun yolu, halk düşmanı, zorba politikacıların, generallerin önerdikleri gibi, Kürdistan'a daha çok askeri birlik göndermek, daha etkili silahlar kullanmak, kırım ve sürgünlere girişmek değildir. Öncelikle bu terör ve zorbalık politikasını durdurmaktır.

"TEVGER bunun için acil olarak şu adımların atılmasını ister:

- Ordu ve polisin Kürdistan'da savaş durumuna son verilsin, bu güçler çekilsin;

- Operasyonlara, kitlesel tutuklamalara, dayağa, işkenceye ve insan onurunu kıran öteki davranışlara son verilsin;

- Kışla, karakol ve hapishane yapımına son verilsin;

- Olağanüstü hal ve Bölge Valiliği kaldırılsın;

- Kürt halkını birbiriyle savaştırmaya yönelik "köy koruculuğu" sistemi kaldırılsın;

- Zorla boşaltılan ve kaos sonucu göçe zorlanan köy ve kasabalar halkının yeniden yerlerine dönmesine olanak verilsin;

- Bir genel afla zindanlar boşaltılsın;

- Kürt sorunu tabu olmaktan çıksın, sorunun ne olduğu ve çözüm yolu özgürce tartışılsın;

- Kürt dili, tarihi, kültürü üzerindeki baskılara son verilsin;

Kuşku olmasın ki bu yangını durduracak ve sorunun demokratik çözümü önündeki yolları açacaktır."

TEVGER, çeşitli parçalardan yurtsever örgütler arasında işbirliği ve dayanışmanın geliştirilmesi için de çaba gösterdi. Biz de o güne kadar Partimiz adına yaptığımız birlik çalışmalarını TEVGER çatısı altında yapmaya çalıştık. Bu konudaki bilgiler, dört parçadan örgütlerin işbirliğine ilişkin bölümde verildiği için, burada tekrarlamaya gerek görmüyorum.

* * *

Ortamın yumuşaması ile birlikte yurt içinde Türk sol kesimi legal yayınlar çıkarmaya ve legal partiler örgütlemeye başlamıştı. Kürt sol ve yurtsever hareketi bakımından da olanaklar artmıştı. PPKK'lılar bir süreden beri "Medya Güneşi" adında aylık bir dergi çıkarıyorlardı. Biz de 1989 yılında Mehmet Bayrak'ın yönetiminde aylık Özgür Gelecek dergisini yayın hayatına soktuk. Daha sonra ise Özgür Gelecek kapanırken DENG devreye girdi.

Yurt içinde legal yayın çıkarmak için TEVGER Genel Yönetim kurulu'nun da daha kuruluştan sonraki ilk toplantıda (1988 Kasım) alınmış bir kararı vardı. Ancak bu kararın hayata geçmesi gecikti. Sonuçta yalnızca dört örgüt (TKSP, PPKK, KUK-SE ve YSK) eleman verdiler ve maddi katkıda bulundular. Ayrı-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ca, bu amaçla bir bağış kampanyası da açıldı ve belli bir miktar bağış toplandı. 1990 başında, yurt içinde söz konusu yayını hayata geçirmek için bir şirket oluşturma hazırlıkları başladı.

Legal Parti Önerimiz

Kasım 1989'da yapılan GYK toplantısına yurt içinde sömürgeci yönetime karşı güçlü bir seçenek oluşturmak için Türk solu ile demokratik bir platform oluşturmayı önerdik, TEVGER'in bu konuyu gündemine alıp adım atmasını istedik. Yine bu toplantıda, yurt içinde legal bir parti oluşturmayı; bunu, ortak bir program üzerinde anlaşabileceğimiz Türk solu ve demokratik kesimleriyle yapmayı önerdik.

Konu tartışıldı. Gerek demokratik platform, gerekse legal parti konusundaki önerilerimiz öteki örgütlerce benimsenmedi. Hemen tümü Türk kesimiyle ortak bir legal partiye karşı çıktılar. Bir bölümü Kürt kesiminin kuracağı legal partiye evet dese de bunun için zamanın erken olduğunu belirttiler. Böylece TEVGER programında Türk sol ve demokrasi güçleriyle işbirliği konusunda konan hükümler, pratiğe gelince kağıt üzerinde kalıyor, ortaklarımız bundan ürküyor ve adım atmaya yanaşmıyorlardı. Yine legal parti planında salt Kürt tarafının yapabileceği bir çalışmaya da açık değillerdi.

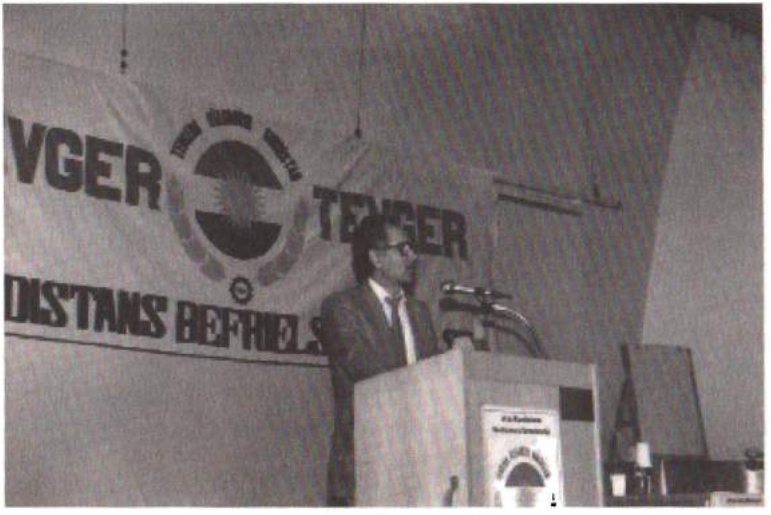
Bunu izleyen dönemde, bu doğrultuda hızlı gelişmeler oldu, bizim de çaba ve katkılarımızla HEP girişimi ortaya çıktı. Ortaklarımız buna da soğuk baktılar. PKK bile, bu girişime önce karşı çıktığı, onu kendisine karşı bir kuruluş ve "ihanet" olarak suçladığı halde sonra gelip katıldı; ortaklarımız ise hâlâ, böyle bir partiye katılmak olur mu olmaz mı diye kendi aralarında tartışıyorlardı. Legal bir partide çalışılabileceğini, bunun yararını kavramaları için daha yıllar geçmesi gerekecek; ancak bu kez de fırsatlar geçip gitmiş olacaktı...

GYK'nın Kasım 1989 toplantısındaki önerilerimiz arasında, yurt içinde gençlik, kadın örgütlenmesi, kültürel örgütler, insan hakları örgütleri vb. alanlarda ortak demokratik kitle örgütleri oluşturma önerisi de vardı. Bu öneri benimsendi. Ancak iş pratiğe gelince, ortaklarımız bu konuda da ayak direttiler; yurtiçi ve dışının birlikte ele alınmasını istediler ve yeniden KOMKAR'ın durumunu gündeme getirdiler.

TEVGER'in Dağılması

Ortaklarımızla iş yapmak güçtü; politik olgunluğa birtürlü erişemediler. Kendileri gerçekçi, üretken ve yaratıcı olmadıkları gibi, bizi de, TEVGER'in iradesine uyma adına, sürekli kendi çizgilerine çekmeye çalıştılar.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Burkay TEVGER'in Stokholm'deki bir toplantısında konuşurken

TEVGER

Sal. 1, Hejmar: 3

Organa Merkezî ya Tevgera Rizgariya Kurdistan

Karkerên Kurdistanê û Tirkiyê daketin kolanan

Di 1'ê Gu

ala

pişt

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Burkay'ın konuşmacı olduğu TEVGER'in Köln toplantısından bir görünüş

TEVGER çalışmaları hâlâ esas olarak yurt dışı ile sınırlıydı. Bu durum kendi aramızda da şikâyet konusu idi. Yurt içinde bir Koordinasyon Komitesi oluşturulmuştu. Bu komite, Tevger Yürütme Komitesi'ne bağlı olarak ve onunla uyum içinde üst organlarca (GYK ve YK) alınan kararları hayata geçirecekti. Üç kişiden oluşan böyle bir komite yurt içine özgü karar alma, örgütleme ve TEVGER çalışmalarını yönlendirme işlevi yapamazdı. Bu nedenle yurt içinde bu görevlere uygun bir örgütlenme yapmak veya TEVGER'in merkezi organlarını içeriye aktarmak gerekirdi. Tüzüğümüze göre kongrenin üç yılda bir yapılması gerekiyordu ve üçüncü yıla giriyorduk. Bütün bunları göz önüne alarak Nisan 1990'da yapılan GYK toplantısına bazı öneriler götürdük. TEVGER'in üst organlarını ülke içine aktarmayı, yurt dışı TEVGER örgütünde ise yönetimin demokratik biçimde seçimle belirlenmesini, böylece tabanın, hiç değilse yurt dışında söz ve karar sahibi olmasını sağlamayı, bu amaçla bir tüzük değişikliğine gidilmesini önerdik. Konu tartışıldı. Her iki konuda da örgütlerin çoğu hazırlıksızdılar ve öneriye pek hoş bakmadılar. Yalnızca KUK-SE önerilerimizi tümüyle destekledi. PPKK da karşı çıkmadı, ama erken buldu. Sonuçta, üst organların (GYK, YK) yurt içine geçirilmesi prensip olarak benimsendi; ancak pratik adım atılması bir sonraki GYK toplantısına bırakıldı. Yurtiçi Koordinasyon Komitesi'nin (YKK) ise "TEVGER Yurtiçi Komitesi"ne dönüştürülmesi ve YK'ya bağlı olarak daha geniş inisiyatif kullanması kararlaştırıldı. Yurtdışı yönetiminin demokratik biçimde, tabanın katılacağı kongrelerde seçilmesine yönelik önerimiz de "komisyona havale" edildi.. Oluşturulan üç kişilik komisyon (ben, Murat ve Ahmet..) üye örgütlerin görüşlerini alacak, önerileri saptayacak ve bir sonraki toplantı öncesi GYK üyelerine sunacaktı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bu toplantıda (Nisan 1990), KUK-SE dışında, öteki örgütlerin tamamı bize karşı hiç de dostça olmayan, dışlayıcı bir tutum aldılar. Özellikle, demokratik kitle örgütleriyle ilgili madde görüşülürken TEVGER konusundaki tutum ve görüş farkı net olarak ortaya çıktı. İbrahim ve Halit (İkram Delen) geçmişte onlarca kez tartışılıp aşılmış şeyleri tekrar tekrar gündeme getirip bizi suçladılar. Onlara göre TEVGER'in büyümemesinden biz sorumluyduk. Kitle örgütlerinin birliğini istemiyorduk. Yurt içinde kendi başımıza yayın çıkarıyorduk! Murat Cıwan ise, her zaman olduğu gibi ikili oynuyordu. Fırsat bulunca o da üstümüze çullanmaya kalktı. Ortaklarımız hırçındılar ve bize açık haksızlık yapıyorlardı. Adeta bizi bıktırıp, çileden çıkarıp TEVGER'i terk etmeye, böylece TEVGER'in çöküşünü bize yüklemeye çalışıyorlardı. Durumu gördük ve bu can sıkıcı tutum karşısında yine de sükunetle davrandık. Birileri TEVGER'den kaçacaksa bile, biz olmamalıydık. Nitekim öyle oldu..

Benim demokratik örgütlerle ilgili görüşüm bu toplantıda zabıtlara şöyle geçmişti:

"*Yurt içinde veya dışında ayrı kitle örgütleri varsa, bunlar demokratik biçimde yönetimlerini seçsinler, öteki organlarını oluştursunlar ve birleşsinler. Biz birleşmeye karşı değiliz, bunun demokratik yöntemlerle olmasını istiyoruz. Örgüt yönetimi, işleyişi, ismi, kısacası her şeyiyle demokratik nitelikte, tabanın söz ve karar sahibi olması ilkesine uygun düşmeli. Pazarlıkla yönetim oluşturulmaz.*"

Ne var ki, bu demokratik biçim tabansızların işine gelmiyor ve onlar, TEVGER'de olduğu gibi, pazarlık yoluyla -kontenjan senatörü misali- demokratik kitle örgütlerinin tepesine de oturmaya, kitle örgütlerinin kendi seçilmiş yönetimleri olduğuna bakmaksızın, her yerdeki TEVGER komiteleri eliyle onları yönetmeye hevesleniyorlardı. Yeni kitle örgütleri oluşturmak için çalışmıyor, hazıra konmak istiyorlardı. Bizim bu toplantıda, GYK, YK gibi organların yurt içine aktarılması önerimiz de onları tedirgin etmiş ve köprüleri atmalarında rol oynamıştı; çünkü çoğunun içerde bu organlara verecek tek adamı bile yoktu..

Bizim soğukkanlı tutumumuz nedeniyle bu toplantıdaki gerilim aşılabildi. Ancak sorunlar çözülmedi. Toplantıyı izleyen süreçte işler daha da kötüye gitti; örgütler birer-ikişer ortak çalışmadan uzaklaştılar. Bu nedenle, ne yurt içinde legal yayın çıkarılabildi, ne kongre toplanabildi, ne de öteki kararlar hayata geçirilebildi. Yurt dışındaki ülke komitelerinin bir bölümü de dağıldı veya pasif duruma düştü. Yurt dışında çıkmakta olan ortak yayına (TEVGER'e) ilgi azaldı.

Aslında, kendi başlarına herhangi bir örgütsel çalışma yapma güç ve olanaklarından yoksun olan söz konusu örgütlerin çoğu, TEVGER'de işler kendi gönüllerine göre yürümeyince, yani onu bir güçbirliği platformu değil de bir parti gibi işletemeyince, TKSP ve KOMKAR'ı da "birlik" içinde eritip

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

mirasına konamayınca (*) eski hastalıkları nüksetti; yeniden bir parti arayışına girdiler. Daha 1989 yılı içinde kendi aralarında "sosyalist nitelikte bir parti için" birlik çalışması başlatmışlardı. Bunu yapanlar, başlangıçta Pêşeng, KUK-SE, Yekıtiya Sosyalist ve bazı bağımsızlardı. Bizim de katılmamız için öneri getirdiler. Durumu Merkez Komitemizin 30 Ekim 1989 tarihli toplantısında değerlendirdik. Bize göre, hâlâ sürmekte olan ideolojik görüş ayrılıkları bir yana, "geniş sosyalist birlik" yurt dışında, daha çok da İsveç'de kümelenmiş bazı gruplar ve bağımsız kişilerle sağlanamazdı. Koşulları varsa bunun öncelikle yurt içinde, ülke zemininde yapılması gerekirdi. Bu nedenle, bu aşamada böyle bir çalışma başlatmanın, ya da söz konusu çalışmaya katılmanın erken olduğu sonucuna vardık. Ayrıca, bu konuda tabanımızdan görüş almayı kararlaştırdık.

Daha sonra bu birlik çalışmasına TEVGER içindeki öteki örgütler de katıldılar. Bu örgütler, 1990 yılı ortalarında bir taslak program da yayinladılar. Bu durumda, söz konusu çalışma sonuçlanınca TEVGER içindeki yedi örgütten altısı (yani bizim dışımızdakiler) tek örgüt çatısı altında birleşmiş olacaktı. Bunu göz önüne alarak söz konusu örgütlere, birlik çalışmaları sonuçlanıncaya kadar TEVGER çalışmalarını dondurmayı önerdik. Ancak, birlik çalışmalarının uzun sürebileceğini, birliğin belki de gerçekleşmeyeceğini söyleyerek bunu kabul etmediler. Gerçekten de daha sonra bu çalışma içindeki örgütler arasında ayrışmalar oldu.

TEVGER'in Genel Yönetim kurulu toplantısı Aralık 1990'da yapıldı. "Kürdistanlı Devrimciler" bu toplantıya katılmadılar. Daha önce örgüt olarak durumlarını gözden geçireceklerini söylemişlerdi. Gerçekte örgüt filan değillerdi; katkıları Hemidanoğlu'nun kişisel çabaları düzeyindeydi. KHP de bu toplantıya temsilci göndermemiş, bilgi de vermemişti. Yekıtiya Sosyalist ve Ala Rızgari adına katılan birer kişi ise, toplantının daha başında açıklama yaparak kendilerini örgüt olarak feshettiklerini, yeni bir örgüt oluşturmak üzere, bazı bağımsız kişilerle birlikte "Ala Rızgari Platformu" adında bir platform oluşturduklarını, platformun 15 dolayında kişiden oluştuğunu, birlik çalışmalarının sürdüğünü, TEVGER içinde platform olarak yeralmak istediklerini söylediler.

YS ve AR'ın yeni durumu ve bu öneri değerlendirildi. Biz ve KUK-SE, iki örgüt kendilerini feshettiklerine göre artık TEVGER üyesi sayılmazlar,

---

(*) Okurun aklına şu soru gelebilir: Acaba biz de onlar gibi davransak, TKSP ve KOMKAR'ı birlik içinde eritsek ne olurdu? Bu daha güçlü bir örgütün ortaya çıkmasını sağlamaz mıydı? Böyle bir durumda, partinin ve demokratik örgütün birikimi, bu politika bilmez koalisyonun clinde heder olurdu. TKSP KUK'un, Ala Rızgari'nin, Pêşeng'in ve daha sonra oluşan birliklerin durumuna düşerdi. TKSP (PSK) eğer uzun dönem ayakta kaldı, çalışmalarını sürdürdü ve bir işlevi başardıysa, bu örgütlü yapısını ve sağlıklı politikalarını kararlı biçimde koruması yüzündendir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

"platform" ise bir örgüt sayılmaz; o birlik için çalışan 15 kişiden oluşuyor; ancak birlik çalışmaları sonuçlanır ve bir örgüt oluşursa üyelik gündeme gelebilir, dedik. O zamana kadar ancak gözlemci olarak TEVGER toplantılarına katılmalarında ve TEVGER eylemlerinde yer almalarında ise bir sakınca olmadığını söyledik. Ancak PPKK ve GYK'nın bağımsız üyesi (Mahmut Al), "Platform"un diğer üyelere eşit haklarla TEVGER'de temsilini önerdiler. Çoğunluk oyu dörde üç bizden yanaydı. Ama ötekiler ısrarcı oldular; eğer önerileri kabul edilmezse kendi durumlarını da değerlendireceklerini söylediler. Bu yüzden toplantı ertelendi.

Diğer taraf, bir sonraki toplantıya KHP'nin katılacağını, bu nedenle dengenin değişeceğini ummuştu. Ne var ki 15 gün sonra yapılan ikinci toplantıda KHP, haber verilmiş olmasına rağmen yine katılmadı ve sonuç değişmedi. Bu durumda Mahmut Al, bizi eleştirerek GYK'dan çekildi. Pêşeng ise, TEVGER'in önüne koyduğu kararları hayata geçiremediğini, bu nedenle de tüm çalışmaların dondurulmasını, yalnızca dört parçadan yurtsever güçlerin ortak "ulusal örgütü" için başlatılan çalışmanın "hatırı için" TEVGER'in şimdilik feshedilmemesini, yalnızca bu çalışmanın yürütülmesini istedi. Biz ve KUK-SE'den arkadaş bu öneriye katılmadık. TEVGER yaşatılacaksa böylesi sınırlar koymamak gerektiğini söyledik. Biz ayrıca, yurt içinde şu anda acil olan yurtiçi komitesi ile yurtiçi yayın komitesinin hayata geçirilmesi ve yurt dışındakilerin canlandırılması için öneri yaptık.

Pêşengci arkadaşlar, önerilerinin azınlıkta kaldığını ileri sürerek çoğunluk kararına uyacaklarını söyledilerse de sıra içerdeki komiteler için kişi önermeye gelince, kendilerinin her iki komite için de verecek elemanlarının olmadığını belirttiler. KUK-SE ise yalnızca Yurtiçi Komitesi için bir eleman verebileceğini söyledi. Sonuçta her iki komitenin durumunun da sürece bırakılması, eğer koşullar elverirse ilerde oluşturulması için Tevger Yürütme Komitesi'ne yetki verildi.

Bununla TEVGER canlanmış olmadı, sadece can çekişme süreci biraz uzadı. Bazı örgütler bu arada yayın için verdikleri paraları geri aldılar. Bir süre sonra KUK-SE de koptu ve Pêşeng'le başbaşa kaldık. TEVGER böylece, sona erdiği ilan edilmeden unutulup gitti.

TEVGER'den ayrılan örgütlerse, kendi varlıklarını sürdürecek durumda değillerdi. Başkalarıyla birleşerek bir varlık kazanma çabaları sürdü, kazan kaynadı ve ortaya hızla yeni oluşumlar çıktı. KDP, YSK, Ala Rızgari, Dr Naci ve arkadaşlarının "Bergeh" diye nitelenen grubu ve bölünen Rızgari'den ayrılan Ruşen Aslan-Şerafettin Kaya kesimiyle bir araya gelerek KDP-Hevgırtın'ı oluşturdular. PPKK, KUK-SE ve KAK (Necmettin Büyükkaya'nın arkadaşları) biraraya gelerek YEKBÛN'u kurdular. İhsan Aksoy politikayı bir kez daha bıraktı. Hemidanoğlu öldüğü için de "Kürdistanlı Devrimciler" adlı örgüt son buldu!

Böylece, 1990'lı yılların başlarında, Partimiz dışında, TEVGER içindeki

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

örgütlerin hemen tümü ya yeni bileşimlere katılarak veya başka türlü sahneden silindiler. Ama bu bileşimler de istikrar kazanmadı. KDP-Hevgırtın isim olarak sürse bile, bölünme ve erimeler sürüp gitti; sonunda varlığı yokluğu belirsiz bir örgüt haline geldi. Yekbun da KAWA, TSK, bazı KUK ve Tekoşin kalıntılarıyla birleşerek 1996 yılında PYSK adını aldı. PYSK de ancak bir buçuk yıl dayandı; sonra eylem yapamaz duruma düştü ve 1998 yılında dağıldı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

AVUSTRALYA GEZİSİ

Avustralya'da iki Kürt derneğinin oluşturduğu Newroz komitesinin çağrılısı olarak, TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu ile birlikte 18 Nisan 1988'de Avustralya'ya gittim. Gezimiz 8 Mayıs'a kadar sürdü.

Bu gezinin ilginç yönlerinden biri uzun ve bıktırıcı uçak yolculuğu idi. Bunun için önce Stokholm'dan Frankfurt'a geçtim. Yolculuğumuz, Frankfurt'tan itibaren Sidney'e kadar, duraklarla birlikte 36 saat, dönüş ise 48 saat sürdü! Gidişte uçağımız Moskova, Taşkent, Delhi ve Singapur'da durak yaptı. Her keresinde havada ortalama 4-5 saat kaldık. Singapur-Sidney arası ise tam sekiz saattı! Öyle sanıyorum ki Stokholm ve Sidney dünyanın birbirinden en uzak iki noktası.

Yeni ve modern Moskova havaalanında ilgimizi en çok çeken şey, elindeki saplı süpürgeyle toz kaldırarak ortalığı süpüren şişman Rus kadını idi. Taşkent'te ise ilginç şeyler daha çoktu. Bizi transit salonuna götüren uzun koridordaki hareketli merdiven hem çok ağır işliyor, hem de sinir bozucu bir gürültü yapıyordu. Bu külüstür şeye neden gerek duyduklarını anlayamadım. Transit salonu ise oldukça loştu. Tavandaki çok sayıda floresan lambalarının bir bölümü yanmıyor, bir bölümü ise kısa devre yaparak insanı rahatsız ediyordu. Tuvalet ise daha ilginçti. Koca salonun yalnızca iki gözden ibaret olan bu tuvaletinin önünde uzun bir kuyruk oluştu. Buna rağmen sıraya girip içeri girmeyi başardık. İçerisi ise kırılıp dökülüyordu. Burası sanki acemi bir köy duvarcısı tarafından yapılmıştı. SSCB'nin bir cumhuriyetinin havaalanının bu içler acısı durumu bizi pek şaşırttı.

Buna karşılık Delhi Havaalanı oldukça iyi idi. Singapur'unki ise, Batı Avrupa'da bile az rastlanır türden, geniş, pırıl pırıl ve göz alıcıydı.

Sidney'de havaalanında, gümrükleri geçince bir süre bizi karşılamaya gelenleri aradık. Ortada kimse yoktu! Neden sonra Rıza Çolpan'la amcası oğlu Mahmut göründüler. Sidney'de Avustralya Demokratik Kürt Derneği adında bir dernek kurmuşlardı ve bizimle diyalog içinde iyi bir çalışma yapıyorlardı. Melbourn'de ise Victoria Kürt Derneği adında diğer bir dernek vardı. Bunu da Hasan Bağdaş adlı Sarızlı Kürt ve akrabaları örgütlemişlerdi. Melbourn'de ayrıca, Yunanistan'dan buraya geçen bir arkadaşımız, Fadıl vardı. Sidney'de kaldığımız sürece Rıza Çolpan'da, Melbourn'de ise Hasan Bağdaş'ın evinde konuk kaldık.

Rıza, Hasan ve diğer bazı arkadaşlarla birlikte 20 Nisan'da başkent Can-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

berra'ya gittik. Orada Federal Parlamento'da düzenlenen ve çeşitli partilerden senatör ve milletvekillerinin katıldığı bir toplantıya katıldık. Bu toplantıda ben Türkiye ve Kürdistan'daki politik durum ve Kürt halkının kurtuluş mücadelesi hakkında bilgi verdim. Gazioğlu ise insan haklarının durumu, sendikalar ve TÖB-DER'e yapılan baskılar konusunda konuştu. Aynı akşam Canbberra'da Avustralya İşçi Sendikaları'nın düzenlediği bir toplantıya katılıp aynı konularda konuştuk. Parlamenterlerle benzer bir toplantıyı 24 Nisan'da N.S.W. Eyalet Parlamentosu'nda (Sidney'de), diğerini ise 4 Mayıs'ta Victoria Eyalet Parlamentosu'nda (Melbourne'de) yaptık. Bu toplantılara toplam olarak yirmiyi aşkın milletvekili ve senatör katıldılar.

Gezi sırasında ayrıca Avustralya Sosyalist Partisi ile Avustralya Sosyalist İşçi Partisi'nin merkezlerini ziyaret edip parti yöneticileriyle birer görüşme yaptım. Bu toplantı ve görüşmeler sırasında çevirmenliği Hürriyet Babacan adındaki genç kız yaptı. Hürriyet, Avustralya'ya iltica etmiş TKP yandaşı bir öğretmenin kızıydı. Burada eğitim görmüştü ve Victoria Kürt Derneği'nde çalışıyordu. Hem başarılı bir çevirmendi, hem de politik çalışmaların içindeydi. Bu nedenle o da Rıza Çolpan ve Hasan gibi yurttaşlıktan çıkarılmıştı.

23 Nisan'da Sidney'de, 1 Mayıs Günü ise Melbourne'de kitleye açık toplantılarda konuştuk, gelen soruları cevaplandırdık. Konuşmalarımızı Kürt ve Türklerin yanı sıra Kürt sorunuyla ilgilenen Avustralyalı Kürt dostları da izlediler. Bu nedenle konuşmalarımız özet olarak İngilizce'ye çevrildi.

Sydney'de yayın yapan "Etnik Radyo" benimle yaptığı bir söyleşiyi yayınladı. Melbourne'de dernek çerçevesinde oluşturulmuş, Kürtçe ve Türkçe yayın yapan "Kürdistan'ın Sesi" diye bir radyo vardı. Bu radyo da gezi ve çalışmalarımıza geniş yer verdi ve benimle Kürtçe bir söyleşi yaptı.

Bu gezi sırasında çeşitli derneklerde ve evlerde yapılan sohbet toplantılarında da konuştuk. Bunlardan biri de Melbourne'de TKP yandaşlarına ait bir dernekti. Burada Sol Birlik'le, Kutlu ve Sargın'ın Türkiye'ye dönüşleriyle ilgili soruları da cevaplandırdık.

Gezi boyunca Gazioğlu ile aramızda tam bir uyum vardı. Gazioğlu Kürt sorununda kimi solcular gibi ikircikli değildi, tam bir sosyalist gibi düşünüyordu. İnsan olarak da ilişkilerinde rahat, içtenlikli, hoşsohbet biri idi.(*)

Biz bu çalışmaları yapar ve Avustralya siyasi çevrelerini ve kamuoyunu Kürt sorunu ve Türkiye'deki insan haklarının durumu konusunda aydınlatmaya, bu ülkede Kürt halkına ve bir bütün olarak Türkiye demokrasi güçlerine dayanışmayı yükseltmeye çalışırken Avustralya'daki Apocu taraftarları da benim aleyhimde Türkçe ve İngilizce bildiriler yayınlıyarak küfürler savuruyorlardı."Kemal Burkay Türk parlamentosuna girmeyi başaramadı,

(*) Gazioğlu daha sonraki yıllarda ortam yumuşayınca Türkiye'ye dönebildi; ancak yakalandığı mide kanseri sonucu 2005 yılında, 66 yaşında hayata veda etti.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

burada Avustralya Parlamentosu'na girip tatmin olmak istiyor!" diyorlardı...

Avustralya'ya bizimle birlikte, düzenlenen Newroz şenliklerine katılmak üzere ozan Şıvan Perver de çağrılmıştı. Şıvan'la daha önce bir-iki kez karşılaşmış, onu bazı gecelerde dinlemiştim. Onun kendine özgü, gür ve güzel bir sese sahip olduğuna kuşku yok. Yıllardır pek çok da kaset yaptı. Bu kasetler hem yurt dışında, hem yurt içinde her Kürt evinde, otomobillerde, otobüslerde çalınıyor. Yıllardır yurt dışında geceden geceye koşuyor. O böylece, bir yandan bestelediği yeni parçalarla, öte yandan Kürt halk müziğinin klasik parçalarını söyleyerek Kürt müziğine küçümsenmeyecek katkılarda bulundu ve kitleler içinde ulusal duyguların yayılmasında, ulusal coşkunun yükselmesinde önemli rol oynadı. Şıvan son dönemlerin bu türden pek çok Kürt sanatçısının başında gelir. Bu gezi sırasında kendisini daha yakından tanımak fırsatı buldum. Melbourne'deki Newroz gecesinde onu bir kez daha izledim.

Avustralya, bilindiği gibi iki yüzyılı aşkın bir süre önce batılı sömürgeciler tarafından keşfedilmiş ve kolonize edilmişti. Yaklaşık Avrupa kıtası büyüklüğündeki bu koca ülkenin nüfusu ise sadece 14 milyon. Bunun 6 milyonu Sidney'de, 4 milyonu ise Melbourne'de yaşıyor. Bunların ikisi de doğu ve güneydeki kıyı şeridi üzerinde. Başkent Camberra ise nisbeten iç kesimlerde ve sadece 300 bin nüfuslu şirin bir kent.

Buraya ilk kez İngilizler gelmiş. Sonra İtalyanlar, Yunanlılar, Çinliler ve başkaları. Son olarak da göçmen işçi olarak dünyayı adeta istila eden Türkler ve Kürdistan'ın değişik parçalarından ekmek parası ve zulümden kaçtıkları için dörtbir yana dağılan Kürtler... Bu ülkede herkes, şu ya da bu şekilde göçmen olduğu için kimse kimseyi yerli-yabancı ayrımı yapıp hor görmüyor. Ama ırkçılık başlarda Avustralya yerlilerine karşı yapılmış. İngilizler, avcılık için kullandıkları ağaç mızraktan başka silahları olmayan bu savunmasız, barışçı yerlilere hayvan muamelesi yapmışlar, onları sürek avlarında avlamış, adeta soylarını kurutmuşlar. Şimdi sayıları çok azalmış. Bir bölümü beyaz insanın ayağının az ulaştığı iç ve tenha kesimlerde yaşıyor. Son yıllarda ise soyları tümden tükenmesin diye turistik bir eşya gibi korunuyorlar...

Ülkenin iyi yağış alan yerleri tropikal görünümlü sık ormanlarla, geniş otlaklarla kaplı. Ayrıca geniş çöllük alanlar var. Avustralya bitki örtüsü, iklimi, kendisine özgü hayvan türleri (örneğin kuala ayısı, kanguru ve bir yaban köpeği olan dingo) ve yerlileriyle son derece ilginç bir ülkedir. Sidney'de birhayli görülmeye değer yer var. Sidney'in ünlü opera binasını, hayvanat bahçesini, okyanus kıyısındaki kayalıkları ve gür bir ormanın içindeki Three Sisters (Üç Kızkardeş) denen tepeleri gezdik. Doğayı görmek için Kambera ve Melbourne'e karayoluyla gittik. Kamberra yolu üzerindeki dizboyu otlaklarda koyun sürüleri özgürce otluyor. Kurt, sırtlan ve benzer vahşi hayvanların olmadığı bu ülkede çobanlara da gerek yok! Sidney-Melbourne arası bin kilometreden fazla. Yolumuz sık ormanlardan, yeşil çimenlerle kaplı tepeler arasından geçiyordu. Geceyi bir motelde geçirip ertesi gün Melbourne'e

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ulaştık.

Melbourne'in görülmeye değer yerlerinden biri, bu ülkenin ünlü heykeltraşı William Ricketts'in orman içindeki heykel sergisi. Bu beyaz adam yalnızca yerli heykelleri yapıyor. Onlara sanki aşık. Onlarda saf, doğal insan atalarımızı bulmuş. Bu heykelleri tropikal bir bitki örtüsüyle kaplı gür bir ormanın içine serpiştirmiş.

Melbourne'in, özellikle de Sidney'in merkezinde gökdelenler yükselir. Ama evler bahçeler içindeki tek katlı villalardan oluşuyor. Bu yüzden de kentler oldukça geniş bir alana yayılıyor, bir uçtan diğer uca gitmek sorun oluyor. Bizim Kürt ve Türk göçmenler de bu tür evlerde oturuyorlar. Villa burası için lüks değil, doğal ve genel bir konut. Gelen mülteciye önce bir villa ve otomobil veriyor, onu borçlandırıyorlar. O da ömrü boyunca çalışıp bu evin ve arabanın borcunu ödüyor...

Gördüklerine hayran kalmış olan Gültekin Gazioğlu, oraya iltica koşullarını soruşturmaya başladı...

Bu denli geniş, bakir, zengin ve gözalıcı olan bu ülkede göçmenler için her şey hoş ve güzel değildi elbet. Öncelikle, hayatını kazanmak, borçlarını ödemek için bir iş bulmak gerekiyordu. Bizimkilerin çoğu eşleri ve çocuklarıyla evde örgü ve dikiş yaparak, genellikle çocuk elbiseleri dikerek geçimlerini sağlıyorlardı. Nerdeyse her Kürt evi küçük bir konfeksiyon atölyesi olmuştu. Öte yandan, geçim ve konut sorunları olmasa da, bu insanlar derin bir memleket hasreti çekiyorlardı. Ülke çok uzaktı. Bu yüzden gidiş-geliş, siyasal bir engel olmasa bile, ancak birkaç yılda bir gerçekleşiyordu. Henüz uydu televizyon ve internetin olmadığı ya da yaygınlaşmadığı o yıllarda Avrupa'dakiler gibi gazete ve radyoları izleyemiyorlardı. Bunlar bir tür köklerinden kopmuş insanlardı ve bu yeni toprakta kök vermeleri, oraya uyum sağlamaları için zaman ve belki de birkaç neslin gelip geçmesi gerekti.

Singapur'da

Avustralya dönüşü yolculuğumuz kesintili oldu. Singapur'da geceledik ve kent içindeki bir otelde kaldık.

Singapur Malezya içinde bir serbest şehirdir. Daha baştan gözümüze çarpan bir özelliği çok sayıdaki gökdelenleri, diğeri ise tropikal iklimiydi.

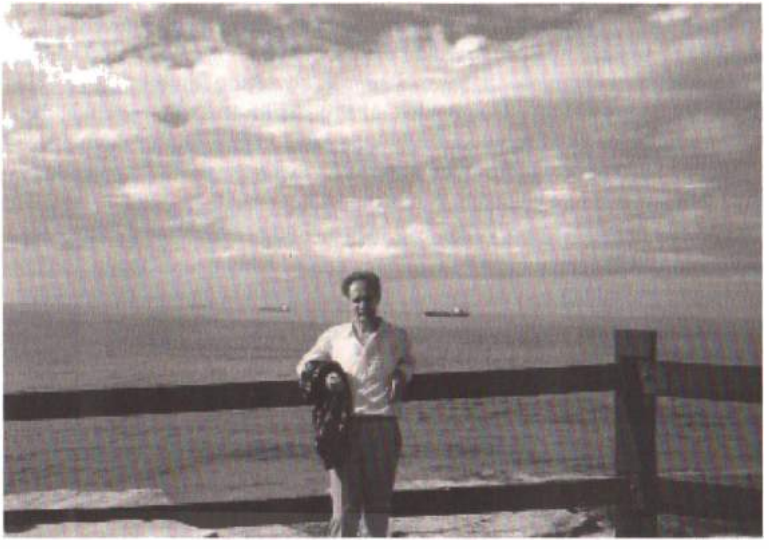
Otele gece inmiştik. Ertesi sabah çevreyi görmek, kenti tanımak için dışarı çıktığımızda kendimizi bir Türk hamamının göbek taşında sandık. Hava öylesine sıcak ve nemliydi. Buna rağmen otelden fazla uzaklaşmadan ve mümkün oldukça sokaklardaki ağaçların gölgesinden yürüyerek çevrede dolaştık. Daha sonra ise bir taksiye bindik ve bizi kent içinde dolaştırmasını istedik.

Malezya, ünlü ekvator sıcağına karşılık bol yağışlı olduğu için, tropikal ormanlarla kaplı. Singapur ise gökdelenleri kadar, yol boylarını bazen bir

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Sidney'in ünlü Opera Binası önünde. Sağdan sola: Hürriyet Babacan, Rıza Çolpan, Gültekin Gazioğlu, Kemal Burkay, Mahmut Onay, Hasan Bağdaş, Dursun ve Sait Mustafa. Nisan 1988

Sidney'de Okyanus kıyısında; Nisan 1988

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

şemsiye gibi iki yandan kapatan tropikal ağaçları, pazarlardaki yiyecekleri, meyveleriyle de ilgi çekiciydi. O da Hongkong gibi, emperyalizmin bölgedeki bir üretim, daha çok da pazarlama üssü. Batılı metropollerin tüm ünlü banka ve şirketlerinin acentalarını burada, bir sergide gibi yanyana görüyorsunuz.

Emperyalizmin Okyanus adalarındaki bir üssü olan Singapur, geri kalmış bir Asya ülkesi olan Malezya içinde gösterişli bir ada gibidir.. Singapur'un halkı başlıca dört gruptan oluşuyor: Malezya'nın yerli halkı, batılı beyazlar, Çinliler ve Hintliler. Tepeden tırnağa heykel ve kabartmalarla süslü Hintli tapınakları kentin en ilginç görünümlerinden biri.

Dışarı çıkarken kısa kollu gömleklerle idik. Klimalı otelin kapısından adım atınca ise üşüdük ve hemen sırtımıza ceketlerimizi aldık! Burada binalar, otomobiller hep klimalı.

O gün öğleden sonra havaalanına döndük ve yolumuza devam ettik.

Sosyalist Ülkelerden Bazı İzlenimler

Singapur'dan sonra yine Delhi-Taşkent-Moskova hattını izleyerek Frankfurt'a geldik. Moskova havaalanınında transit salonuna geçerken, nedense tüm yolcular sıkı bir pasaport kontrolüne tabi tutuldu. Bir ara kontrol memuru bayan birine takıldı, sonra arkadaşını çağırdı. Bu uzun, bıktırıcı soruşturmanın sonunda ise, ilgili kişinin pasaportunda bir sorun yokmuş ki, geçmesine izin verdiler. Bu yüzden kuyrukta yarım saatten çok bekledik. Onca uzun ve yorucu yolculuktan sonra böyle bir kuyrukta ayakta beklemek hoş değildi. Üstelik ülkeye giriş yapmıyorduk ve başka yerlerde böyle durumlarda bu tür bir kontrol hiç de gelenek değildir. Benle Gültekin, bizim Rus yoldaşların neden insanlara bu gereksiz sıkıntıyı yaşattıklarına şaşıp kaldık. Bu tür davranışlar sosyalizme bir puan kazandırmıyor, sisteme hizmet etmiyordu. İnsanlar çoğu zaman böylesi tavırlara bakıp not veriyorlardı.

Suriye'ye uçakla gidip gelirken de hem ucuz olduğu, hem de sosyalist bir ülkeye duyduğum sempati ve paramı oraya vermek için Doğu Berlin havaalanını kullandığım, yine zaman zaman Berlin'den İsveç'e trenle gidip gelirken DDR üzerinden gittiğim için, orada da benzer durumlarla karşılaşıyor ve bunu anlamakta güçlük çekiyordum.

Bir keresinde trende yaşlı bir bayan kondoktör, pasaportla ve biletle yetinmeyip çantamdaki belgeleri bir bir gözden geçirmeye kalktı. İtiraz ettim.

"Bunu neden yapıyorsunuz?" dedim. "Ben transit bir yolcuyum, ülkenizde inmeyeceğim."

"Ben de transit kontrolörüyüm!" dedi kadın.

Önce biraz Almancamla, o yetmeyince İngilizcenin yardımıyla, biraz da öfkeyle anlatmaya çalıştım:

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

"Hiçbir batılı ülkede böyle bir şey yapılmıyor..." dedim.

O da, "Ya ya, herkes öyle söylüyor!" diye cevap verdi.

"Batı Berlin'den İsveç'e, Danimarka üzerinden de gidebilirdim. Ama ben sosyalist bir insanım ve bu nedenle burdan geçiyorum," dedim.

Bu sözler üzerine yaşlı bayan şöyle bir durakladı, kağıtları karıştırmaktan vazgeçti ve gitti.

Bir keresinde de kızım Hêlin'le İsveç'ten Batı Berlin'e geçiyordum. Trenimiz vapurdan çıkıp DDR'e girince yine kontrol başladı. Bu kez kontrol memuru genç bir erkekti. Sarışın yolcuların paslarına şöyle bir bakıp geçti. Bize gelince ısrarla inceledi. Sonra, yanında köpeğiyle bir başka memur geldi ve bizim çantalarımızı açmamızı istedi. Köpek üstümüzü başımızı ve çantalarımızı bir güzel kokladıktan sonra geçip gittiler. Koca vagonda bu işlem yalnızca bize yapılmıştı. Anlaşılan, o kadar kişinin içinde yalnızca bizi kuşkulu bulmuşlardı! Fizik görünüşümüzden değilse de isimlerimizden Avrupalı olmadığımız anlaşılıyordu; olsa olsa uyuşturucuyu biz taşırdık!

Benzer hikâyeleri başkalarından da çok duydum. Berlin'in iki yakasını birbirine bağlayan Friedrich Strasse'nin her iki yandaki görünümü çok farklıydı. DDR tarafında tren boyunca, yüzleri trene çevrik sert suratlı askerler, aralıklı olarak kıpırtısız dururlardı. Bu manzara, insana Hitler dönemini düşündürür, ürküntü verirdi. Batı yakasında ise böyle bir manzara yoktu. Batıya gelince rahat bir soluk alır, canlı kalabalığa karışır, giderdiniz.

Biz, sosyalizme gönül veren insanlar bu farklı tutuma şaşardık. Serbestliğin, rahatlığın asıl doğuda, sosyalist ülkelerde olması gerektiğini düşünürdük. Diğer yandan da, yine, "emperyalistlerin oyunları, kötülükleri ve sabotajları yüzünden, sosyalizmi korumak için bu tedbirler alınıyor, bu arada bazı yanlışlar da yapılıyor, aşırı davranışlar oluyor," diyerek kendi kendimizi avutur, imanımızı sağlam tutardık!

Zaman geçip de sistem yıkılınca, bu ülkelerde o güne dek bastırılmış ve gizlenmiş olan çeşitli olumsuz durumlar açığa vurunca bizim de gözümüz açıldı ve birçok şeyi anlamaya başladık. Bu tutumun salt sosyalizmi koruma kaygısından doğmadığını; bunun güçlü ve kötü bir bürokratizmin, kitlelerle kaynaşamamış bir sistemin kaygı ve korkularının ürünü olduğunu daha iyi kavradık.

Kuşkusuz, benim sosyalist ülkelerle ilgili izlenimlerim böyle gelip geçici yol izlenimlerinden, ya da daha önceki bölümlerde sözünü ettiğim resmi gezi ve ziyaretlerden ibaret değildi. Resmi gezilerde elbet kişiye hep güzel şeyler gösterilir ve kişi iyi karşılanır. Ama anılarımın 1. ve 2. ciltlerinde de anlattığım üzere, Bulgaristan'da farklı zamanlarda uzunca sürelerle kalmış, bu ülkeyi yakından tanımıştım. Doğu Berlin'e de çeşitli nedenlerle birçok kez uğramıştım. Bütün bu gezi ve ilişkiler sırasında elbet ilgimi çeken, kafama takılan çok şeyler olmuştu.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Sosyalist ülkelerde benim ve kapitalist ülkelerden gelen başka ziyaretçilerin dikkatini çeken durumlardan biri, hizmet sektöründeki kişilerin hiç de sıcak olmayan davranışıydı. Bir mağazaya alışveriş yapmak için girdiğinizde, satıcı sizi hiç de iyi karşılamazdı. Yüzü genellikle soğuk, davranışları tembelce ve ağırdı. Adeta "bu adam da nereden çıkıp geldi!" der gibiydi. Bir lokantanın kapısından girdiğinizde doğruca, dolu olmayan ve rezerve de edilmemiş bir masaya gidip oturamazdınız. Masaların yarıdan çoğu boş olsa bile kapıda, garsonun gelip size yer göstermesini beklemeniz gerekirdi. Bu bazan oldukça uzun sürer ve canınızı sıkardı. Garsonların tavrı da çoğu zaman, satıcılarınki gibi soğuktu. Bunun nedenlerini sorduğumuzda sosyalist ülkelerden dostlarımız, genellikle onları aklamaya yönelik bazı gerekçeler gösterirlerdi. Örneğin, "Burada garsonlar kapitalist ülkelerde olduğu gibi müşterinin önünde eğilip bükülmez; onlar özgür yurttaşlar, ülkenin sahibi! Garson sayısı az olduğu için, tüm müşterilere yetişemiyorlar ve bu nedenle bazı masalar boş tutuluyor," falan derlerdi... Ama sakıncası olmayacağını düşündükleri zamanlar da bize hak verir, sosyalist ülkelerde hizmet sektörünün iyi işlemediğinden yakınırlardı. Satıcı size yumuşak yüz gösterse de göstermese de, az da çok da satsa aynı maaşı alıyordu. Lokantadaki garson da öyle. İşçilerin iktidarda olduğu bu sistemde onları, iyi çalışmadıkları ve müşteriye iyi davranmadıkları zaman işten atmak da kolay değildi. Bunun için sendikanın izni gerekiyor ve sendika bu izni kolay kolay vermiyordu. Sosyalist bir ülkede, "işçi iktidarında" işçi öyle kolayca işinden kovulamaz, işsiz kalamazdı! İşten olmamak ve iyi bir ücret almak için, kapitalist işletmede koşturan, ister istemez gülümseyen, müşteriyi memnun etmek için canla başla çalışan, buna mecbur olan işçi burada rahat, tembel, kaygısız ve sorumsuzdu. Özetle, sosyalist ülkelerde gerçekten bir işçi sınıfı diktatörlüğü vardı! Ama bu diktatörlük hem bir bütün olarak sosyalist sistemden, hem de işçinin kendisinden yana işlemiyordu.

Doğu Berlin'de yaşadığım bir olayı unutamam. Bir grup arkadaşla birlikte lüks bir otelin (Hotel den Linden) lobisine gittik, boş bir masanın çevresine oturduk. Az sonra gelen garson, oraya oturamıyacağımızı söyledi. Oysa rezerve edildiğine veya oraya oturalamıyacağına dair hiçbir işaret yoktu. Adam bize oturmak için başka bir yer de göstermedi. Ama başka bir yer bulup oturduk ve kahve istedik. Az sonra kahveler geldi; ama ne süt, ne de şeker vardı. Kendisini bulup hatırlattık. Az sonra süt geldi, ama bu kez de şeker gelmedi. Tekrar hatırlattık; ama şeker geldiği zaman kahveler artık buz gibiydi... Bunu kendisine söylediğimizde omuzlarını silkti. Şefini sorduk, "Bildiğiniz yere başvurun!" dedi. Sonunda çarnaçar, kahveleri içemeden, ama onların parasını ödeyerek oradan ayrıldık.

Bu elbet uç bir örnek oldu, herhalde böyle bir olay, işleri sosyalist ülkelere düşüp bir kahve istemiş tüm yabancıların başına gelmemiştir! Ancak, gelişkin kapitalist ülkelerde böyle bir olay yaşanmaz. Yıllardır Batı Avrupa ülkelerinde yaşıyorum, böyle bir olayla karşılaşmadım.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Gözümüze çarpan garipliklerden biri de sosyalist ülkelerde batı kaynaklı mallara karşı duyulan büyük ilgi, bundan da öte açlıktı. Bu yalnızca bazı malların eksikliğinden ya da batı ürünlerinin daha kaliteli olmasından kaynaklanmıyordu. Bu adeta bir hastalıktı.

1980'li yıllarda iki kez, Bulgar yoldaşların davetlisi olarak ailece Bulgaristan'da 15'er günlük tatil yaptık. Birincisinde -sanırım 1984 yılıydı- Varna'da, ikincisinde ise Varna-Burgaz arasındaki bir tatil köyünde.

Bulgarlar turizm işini oldukça iyi düzenlemişlerdi. Kıyı boyunca çok sayıda otel ve tatil köyü yapmışlar, bunu yaparken de doğayı korumuş, doğal güzelliklerle iyi bir uyum sağlamışlardı. Otellerin yemekleri iyi ve ucuzdu. Akşamları müzik eşliğinde dansediliyordu. Bu düzene ve uyuma karşılık insanı rahatsız eden şeyler de vardı.

Yabancı olduğumuzu gören bazı kişiler fırsat buldukça bize sokulup Bulgar parası Levay'yı resmi kurun kat kat altında fiyatlarla teklif ederek Dolar ya da Mark istiyorlardı. İnsanların gözü döviz karşılığı batılı malların satıldığı frişoplardaydı. Oysa bu malların birçoğunun benzerleri, örneğin çeşitli türden giyim eşyaları dükkân ve mağazalarda satılıyordu. Üstelik bunlar hem sağlamdılar, hem de fiyatları çok ucuzdu. Bu yüzden oradan kendimize ve çocuklara bazı giyim eşyaları aldık.

Böyle bir mağazada satıcı kızlar başımıza üşüşerek eşim Suzan'ın çantasına büyük ilgi gösterdiler, "bunu bize satmaz mısın?" dediler. Eski ve bence pek bir özelliği de olmayan bir çantaydı. Israr üzerine eşim, şaka olsun diye, alış fiyatını kat kat aşan bir fiyat söyledi. Kızlar nerdeyse bu fiyata bile alacaklardı; ama elbet o çantasını satmadı. Varna sokaklarında ise, Türk kökenli birileri, Suzan'ın boynundaki kolyeye ve parmağımızdaki evlilik yüzüklerine bile talip oldular. Adamların elinden güçbela kurtulduk!

Bulgaristan bol meyve ve üzüm yetiştiren bir ülke olduğu halde bunları istediğimiz anda bulamıyorduk. Anlaşılan, bizim sosyalistler yalnız üretim işinde değil, ürettiklerini pazarlamakta da oldukça tembeldiler. Bir keresinde, bulunduğumuz tatil köyündeki satıcılardan birine şeftali gelmişti. Dolu şeftali kasalarını kapının önünde görünce Suzan kuyruğa girerek meyve almak istedi. Orda bir saat bekledikten sonra, sabrı tükenmiş olarak çıkıp geldi. Satıcı dükkan kapısının önüne sandalyeyi atıp oturmuş ve kuyruktaki insanlar da öylece beklemişlerdi. Adama neden satış yapmadığını sordukları zaman kolundaki saati göstererek, "henüz saati gelmedi!" diye yanıtlamıştı...

Bir keresinde de plajda insanların elinde üzüm görünce heveslendik, sağı solu araştırdık, üzüm satılan bir yer görmedik. Sonra, üzümlerin plajın öbür ucunda, oldukça uzaktaki bir otelin önünde satıldığını keşfettik. Oraya gittim ve üzüm almak için kuyruğa girdim. Üzüm çoktu, ama satıcı bir kişiydi. O da, bu işi yaptığına kahreder gibi ağır ve isteksizdi. Üzüm salkımlarını eline alıp öteki elindeki kese kağadının içine adeta fırlatıyor, ezilmelerine yol açıyordu. Nerdeyse işe karışıp, bir üzüm salkımını elime alıp, her iki avucumla sıkıp

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

şırasını akıtarak adama şöyle diyecektim:

"Dostum, üzüm öyle satılmaz, böyle satılır!.."

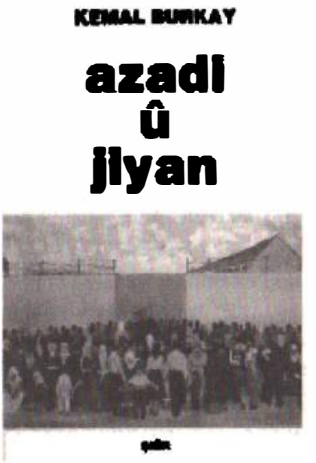
İşçi ve emekçi kardeşlerimiz kendi düzenlerini, yani sosyalizmi işte böylesine işletiyorlardı!. Demek ki işçileri düzenin efendisi yapmak yetmiyor, bu efendilerin işlerini iyi yapmaları için de onları eğitmek ve gerekli mekanizmaları oluşturmak gerekiyor...

Bu örneklere bakıp sosyalist sistemin içine düştüğü tıkanıklık ve bunun sonucu gelen yıkıntının sorumluluğunu salt işçilere, hele sıradan işçilere yüklemek elbet haksızlık olur. Böyle bir amacım yok. Sistemin başarısızlığı çok daha karmaşık bir dizi etkenin ürünü. Bunları tartışmanın yeri ise burası değil. Bunları geçmişte teorik planda birhayli tartıştık, sonuçlar çıkardık ve benim bu konudaki görüşlerim de yayın organlarımıza, broşürlere yansıdı. Kitap halinde yayınlanan yazılarımda da bu konular vardır. Burada yalnızca, kendi yaşadığım kimi olayları ve edindiğim kimi izlenimleri okurlara yansıtmak, onlarla paylaşmak istedim. Bunlar aynı zamanda anılarımın bir parçası.

İki Yeni Kitabım: "Kürtçe Dil dersleri", "Azadi û Jiyan"

Dengê Komkar'da "Baran" imzasıyla dizi halinde yayınlanan *Kürtçe Dil Dersleri* adlı çalışmam 1988 yılında Roja Nu Yayınları arasında aynı isimle kitap olarak basıldı. Yine bu arada *Prangalar* adlı şiiir kitabımda yayınlanan şiirlerin bir bölümünü, *Dersim* adlı şiir kitabımda yayınlanan şiirlerin ise çoğunu boş zamanlarımda Kürtçeye çevirdim. Bu çeviriler, Türkçe orijinalleriyle birlikte "*Azadi û Jiyan*" (Özgürlük ve Yaşam) adıyla, 1988 yılında yine Roja Nu Yayınları arasında yayınlandılar.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

DÖRT PARÇADAN ÖRGÜTLERİN İŞBİRLİĞİ ÇALIŞMALARI - 2. BÖLÜM

Dr. Kasımlo, Şerefkendi, Talabani ve Mesut Barzani ile Görüşmeler

1980-1984 yıllarında dört parçadan örgütlerin katıldığı "Altılı Platform" çalışmalarının öyküsünü anılarımın 2. cildinde anlatmıştım. Bilindiği üzere bu çalışma, yapılan çok sayıda toplantıya ve alınan kararlara rağmen pratiğe yansımamış, diğer bir deyişle sonuçsuz kalmıştı.

Bunu izleyen dönemde dörtlü çalışma durdu. Yalnızca zaman zaman taraflar arasında mektuplaşmalar ve ikili görüşmeler oldu.

1986 yılı ortalarında, İran KDP ve KYB bize, her üç örgütün yurt dışında birlikte yapabilecekleri ortak çalışmaları düzenlemeleri konusunda ortak öneride bulundular. Durumu Merkez Komitemizin Ağustos 1986'daki toplantısında değerlendirdik. Bu aşamada koşulların henüz bir ulusal kongre vaya konferans toplamaya elvermediği, ama bu türden ikili-üçlü çalışmaların yapılmasında yarar olduğu sonucuna vardık. Nitekim daha önce AKSA'da beraber çalışmış, benim ve Talabani'nin ortak imzasıyla Birleşmiş Milletler'e başvurmuştuk.

Toplantımızın hemen ertesinde Kasımlo İsveç'e geldi. Görüşmemizde kendi durumları hakkında bilgi verdi ve üç örgüt arasında (biz, onlar ve KYB) bazı ortak çalışmaların yapılması için Talabani ile ortak görüşe vardıklarını söyledi; bu amaçla, her örgütten birer temlcinin katılacağı üç kişilik bir komite oluşturulmasını önerdi. Kendilerinin bu iş için Paris'teki temsilcilerini görevlendirdiklerini, Yekıti'nin ise Kemal Fuat'a görev verdiğini söyledi.

Ben bu görüşmede, prensip olarak ortak çalışmadan yana olduğumuzu, bu amaçla bir araya gelip bir program oluşturmayı önerdim ve söz konusu komitede bizi Ziya Acar arkadaşımızın temsil edeceğini söyledim.

Talabani'ye gönderdiğim Eylül 1986 tarihli mektupta da bu öneriyi olumlu bulduğumu söyledim ve ilk elde şunları önerdim:

"1-Yurt dışındaki bize yandaş işçi ve öğrenci dernekleri arasındaki dayanışma ve ortak çalışmayı geliştirebiliriz;

2-Güçlerimizi birleştirirsek birçok Batı Avrupa ülkesinde "Kürt halkıyla dayanışma komiteleri" oluşturabiliriz;

3-İngilizce ve Fransızca dillerinde ortak bir enformasyon bülteni çıkarabiliriz.

Bu iş için oluşturduğumuz üç kişilik komite biraraya gelerek konuyu tar-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

tışsın ve bir program oluştursunlar." (Bak: Ek belge, no: 3)

Ne var ki, daha sonra her iki taraf da komitenin toplanması için hiçbir çaba göstermediler. Kemal Fuat'la diyalog sağlayarak konuyu hatırlattım; ancak o pek ilgisiz göründü. Ülkeden bir heyet geleceğini, onlarla konuştuktan sonra önerici olabileceklerini söyledi. 1987 yılı başlarında KYB'nin söz konusu heyeti ile Berlin'de görüştüm. Görüşmede Cezmi arkadaş da vardı. Onlarla PKK'nın bize ve diğer bazı yurtsever güçlere yönelik yeni saldırısını, Güney Kürdistan'a üslenme planımızı konuştuk; ayrıca yurt dışı çalışmalarının koordinasyonu konusunu da gündeme getirdik. Ancak onlar bu konuda hazırlıksız göründüler. Bir sonuca ulaşamadık.

* * *

Nisan 1987'de, bizim önerimiz üzerine İsveç'te 13 Kürdistanlı örgütün temsilcileri biraraya gelerek İsveç düzeyinde bir "işbirliği komitesi" (Hevkari) kurdular.(*) Bu komitenin ilk eylemlerinden biri, Saddam rejiminin Kürtlere karşı kimyasal gaz kullanması üzerine Stokholm'da bir protesto yürüyüşü düzenlemek oldu. Bu yürüyüşe bin dolayında bir kitle katıldı. Saddam kimyasal gazı Halepçe'den çok önce, 1987 ilkbaharında kullanmıştı. Ne yazık ki bu ve benzer protestolar uluslararası kamuoyunu ve sorumlu kuruluşları uyarmaya, onları harekete geçirmeye yetmedi. Bu sessizlikten cesaret alan Saddam, halkımıza karşı daha büyük çapta kıyımlara yöneldi.

Partimiz aynı dönemde Kürdistan'lı örgütlerin Danimarka'da oluşturdukları "Dayanışma Komitesi"ne de katıldı. Yine benzer bir komite (Hevkari) daha sonra Almanya'da da oluştu. Bu komiteler, Kürdistan'ın çeşitli parçalarında sömürgeci güçlerin baskı ve saldırılarına karşı bir dizi ortak protesto eylemleri düzenlediler.

(*) Bu komite şu örgütlerin İsveç temsilcilerinden oluşuyordu:
Suriye Kürt Halkı Dayanışma Partisi (PHGK-S)
Kürdistan Yurtsever Birliği (YNK)
Kürdistan İşçi Partisi (KİP)
Kürdistan Sosyalist Partisi (PASOK)
Kürdistan Sosyalist Birliği (YSK)
KUK-Sosyalist Eğilim
Irak Kürdistanı Sosyalist Partisi (PSKI)
Irak Kürdistanı Demokratik Halk Partisi (PDGKI)
Irak Kürdistanı Demokratik Birlik Hareketi (BYDKI)
Ala Rızgari
Kürdistan Sosyalist Hareketi
Suriye İlerici Demokratik Kürt Partisi (PDKPS)
Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi (PSKT)
Daha sonra bu birliğe KDP-Irak ve KDP-İran da katıldılar.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

20-21 Haziran 1987 tarihinde Düsseldorf'ta toplanan KOMKAR 9. Kurultayı'na Irak KDP'den bir heyet de katılmıştı. Kurultay sırasında onlarla görüştüm. Irak KDP ile daha önce bazı parti temsilcilerimiz görüşme yapmıştı; ama bu benim onlarla ilk görüşmemdi. Görüşme sıcak geçti, iki partinin ilişkilerini geliştirmek için karşılıklı isteklerimizi belirttik.

* * *

1987 yılında yurt dışındaki Kürt öğrenci örgütleri (KSSE, AKSA ve ötekiler) yeniden birlik sağlamak için bazı toplantılar düzenlediler. Merkez Komitemizin Temmuz 1987 tarihli toplantısında durumu değerlendirdik, bu gelişmeleri iyi karşıladık ve yurt dışında Partimize üye ya da yandaş öğrencilerin de bu birliğin çatısı altında yer almalarını, bu nedenle de söz konusu birlik çalışmasına katılmalarını uygun bulduk.

Yine MK'nın Temmuz 1987 toplantısında, yurt dışında Kürdistan'ın öteki parçalarından insanlarımızla yapılabilecek ortak çalışmaları bir bütün olarak değerlendirdik. Sonuçta, dört parçadan Kürdistanlıların katılacağı ortak kitle ve meslek örgütleri (barış örgütü, kadın örgütü, yazarlar birliği, hukukçular birliği, doktorlar birliği vb.) oluşturmak, ya da bu tür örgütler varsa taraftarlarımızın orada yer alması, aynı dalda birden çok örgüt varsa onların birleştirilmesi için çaba göstermeyi kararlaştırdık. Yine, Kürt halkının dostlarıyla birlikte bir insan hakları örgütü oluşturmak için çaba gösterilmesi de varılan kararlar arasındaydı.

Yurt dışında bir doktorlar örgütü zaten vardı. Bir ara, benim ve Ziya arkadaşımızın da içinde yer aldığı, merkezi Paris'te olan bir hukukçular birliği de oluşturuldu. Ama bu dernek dişe dokunur bir çalışma yapmadan unutuldu gitti.

Bu dönemde, Hüseyin Erdem'in öncülüğünde ve bizim desteğimizle Kürt Pen'i kuruldu. Ben de kurucu üyeler arasındaydım. Kürt Pen'i, uluslararası Pen'in Nisan 1988'de Cambridge'de (İngiltere) yapılan toplantısında birliğe kabul edildi.(*) Bu önemli bir gelişmeydi. Ama Kürt Pen'i yurt dışındaki yazarların geniş bölümünü bile çatısı altında toplayamadı. Daha sonra ise Hüseyin'in de elinden çıktı, PKK'lıların eline geçti. Sonuç olarak Kürt sorununda çok daha ciddi bir rol oynayabilecek bu örgüt ne yazık ki doğru dürüst bir çalışma yapamadı ve heder oldu.(**)

(*) Yurt dışında bir Kürt yazarlar birliği oluşturmak için ilk girişimi, daha Cigerxwin'in sağlığında ve onunla birlikte başlattık. Bu amaçla yurt dışındaki dört parçadan tanınmış Kürt yazarlara bir mektup yazdık. Girişim ilgi gördü ve ciddiye alındı. Ama ne yazık ki, yoğun siyasal çalışmalar bu işe daha fazla zaman ayırmama elvermedi. Cigerxwin ise yaşlıydı, bu işi yönetemezdi. Mehmed Emin Bozarslan, önerimize rağmen, zaman ayıramıyacağını söyleyerek uzak durdu. O dönemde İsveç'te fazla Kürt yazar yoktu. Olanlar da yeter destek vermeyince başarı şansı yüksek olan bu girişim yarıda kaldı.

(**) Hüseyin Erdem TKP'den ayrılıp bize gelmiş yetenekli bir kişiydi. Newroz gecelerimizin düzenlenmesinde ve öteki kültürel etkinliklerde epeyce katkısı oldu.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Parti olarak gerçekleştirmek için önümüze hedef olarak koyduğumuz kurumlardan biri insan hakları örgütü idi. Bu alanda zaten çabalarımız yoğundu ve birhayli deney sahibiydik. Böyle bir derneğin ortaklaşa yaratılması için İran KDP ile KYB'ye de öneri götürdük. Talabani 1988 Ocağı'nda Avrupa'ya çıkmıştı. Kendisiyle iki kez görüştüm ve bu konuyu da gündeme getirdim. O olumlu karşıladı ve finansman planında da kendi payımıza düşeni yaparız, dedi. İran KDP, bir yurtdışı enformasyon bürosunun acil olduğunu söyledi. Biz, prensip olarak buna da evet dedik; hatta böyle bir büroyu, diğer taraflar katılmasa bile, eğer olanaklarımız elverirse kendi başımıza oluşturmayı düşündük.

Talabani ile görüşmemizde PKK sorunu da gündeme geldi. Kamuoyuna yansıyan bazı haberlere göre onlarla PKK arasında görüşmeler olmuştu. Talabani, PKK'nın kendileriyle ilişki kurmak istediğini; ancak kendilerinin de PKK'ya, yurtsever örgütlere ve Kürdistan'da kadın ve çocuklara yönelik saldırılarına son vermeleri, bu konuda özeleştiri yapmaları koşulunu getirdiklerini, PKK'nın ise buna önce evet dediğini, ama sonradan, buna ilişkin olarak hazırlanan metni imzaya gelmediğini söyledi. Ben ise, bu koşullar yerine gelmeden PKK ile hiçbir görüşme yapmayacağımızı; ama eğer PKK gerçekten yurtsever güçlere ve halka yönelik saldırıları nedeniyle özeleştiri yapar, bu tür eylemlere son verir ve bunu süreç içinde kanıtlarsa, bundan memnun olacağımızı ve o zaman kendileriyle görüşebileceğimizi; hatta iş ve güç birliği alınında da kendileriyle diyalog kurabileceğimizi söyledim.

Ne var ki Talabani, bu görüşmemizden kısa bir süre sonra, bana Paris'ten telefon açtı, aynı konuyu gündeme getirdi, PKK ile ilişkilerimizi düzeltmemizi önerdi ve nedense aynı konuda bir de mektup göndereceğini söyledi. Daha sonra elimize ulaşan 13 Mart tarihli bu mektup, yalnız bize değil, Türkiye Kürdistanı'ndan tüm yurtsever partilere hitap ediyordu. O, bu mektupta, KYB ve PKK arasındaki görüşme ve ittifaktan söz ediyor, bunun olumlu bir ortam yarattığını, ayrıca kendisinin de Öcalan'la konuştuğunu, onun da tüm devrimci örgütler arasında barış ve birlik istediği kanısına vardığını söylüyor, tüm Kuzey Kürdistanlı örgütleri PKK ile barışmaya çağırıyor, bu konuda bir toplantı düzenlemeyi öneriyordu. (Bak Ek belge: 3b)

Anlaşılan, KYB-PKK ittifakı konusunda daha önceki söylentiler doğruydu ve Talabani son görüşmemizde gerçeği söylememişti. PKK'nın bize ve öteki yurtsever örgütlere yönelik saldırılarının üzerinden henüz fazla zaman geçmeden KYB'nin onlarla böyle sıcak ilişkiler kurmak için bu denli acele etmesi acaba nedendi? Bunun nedenlerinden biri, KYB'nin her zamanki pragmatizmi olsa gerekti. Diğer ve asıl neden ise, kanımca, Suriye ve İran'ın PKK'yi yalnızlıktan kurtarmak ve Türkiye'ye karşı kendi güdümlerinde daha güçlü bir cephe kurma arzusuydu. KYB'yi PKK ile böylesine acele ve ilkesiz ilişkilere zorlayanlar onlardı.

Talabani'ye gönderdiğim 19 Mart 1988 tarihli cevabi mektupta, PKK hariç,

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Kuzey Kürdistan örgütleri arasında barışı gerektirecek derecede bir sorun ya da çatışma olmadığını, sorunun PKK'den kaynaklandığını ve saldırının tek yanlı olduğunu belirttim. Eğer, PKK söylediklerinde samimiyse özeleştiri yapmalı ve saldırgan tutumuna son vermelidir; yoksa yarın KYB'ye söylediklerini de inkar edebilir, dedim. (Mektubun tamamı için bak: Ek belge, no: 4)

Talabani bize bu mektubu yazdıktan kısa süre sonra, çağrılı olarak görüşmelerde bulunmak üzere ABD'ye geçti. ABD aynı günlerde, Kürt sorununun ilgili devletlerin sınırları değişmeden, kültürel haklar tanınarak çözülmesi yönünde bir açıklama da yapmıştı. Öyle anlaşılıyordu ki ABD Kürt politikasında yeni bir açılım yapıyordu ve Talabani'nin çağrılması da bunun ürünüydü. Talabani'nin, tam da Amerika ziyareti öncesinde bu girişimde bulunmakla Kürt örgütleri üzerinde nazım bir rol oynadığı görüntüsünü vermek istemiş olması da mümkündür. O bu girişimin bir benzerini daha sonra da, Paris Konferansı'nın ardından yaptığı Amerika gezisi öncesinde yapacaktı...

Bundan bir süre sonra (1988 yazında) Kasımlo ile yeniden görüştük. İnsan hakları derneği konusu yine gündemdeydi. Benim önerim, Partimizin görüşüne uygun olarak, insan hakları derneğinin Kürt dostu yabancılarla birlikte oluşturulmasıydı. Böylece derneğin uluslararası planda daha etkin olacağı kanısındaydık. Ama Kasımlo buna karşı çıktı. "Neden yabancılar bizi yönetsin? Yalnızca Kürtlerden oluşmalı!" dedi. Sonuçta onu ikna edemeyince, bu işi daha çok uzatmamak için, "öyle de olabilir, böyle bir dernek de elbet iş yapar," dedim. Ancak İran KDP, daha sonra, tam tersi bir görüşle, "bu iş yabancılarla birlikte olmalı!" diyecekti...

* * *

1988 yılında Kürt partilerinin ilişkileri bakımından iki önemli gelişme oldu. Bunlardan biri Kuzey Kürdistan'da TEVGER'in kuruluşu idi. Diğeri ise Irak Kürdistanı örgütleri arasında süregelen görüşmelerin 1988 yılı içinde sonuçlanarak Irak Kürdistanı Cephesi'nin kurulması oldu. Bu aşamadan sonra, dört parçaya ilişkin işbirliği ve dayanışmanın örgütlenmesinde, diğer örgütlerle ikili ilişkilerimizin yanı sıra TEVGER ve Irak Kürdistanı Cephesi de devreye girdiler.

TEVGER, Irak Kürdistanı Cephesi (IKC) ve İran KDP arasında 29 Aralık 1988'de Viyana'da bir görüşme yapıldı. Bu görüşmeye TEVGER adına dış bürodan Murat Cıwan ve Xalıt (İkram Delen) katıldılar. IKC adına Celal Talabani, İran KDP adına da Dr. Kasımlo katıldılar. TEVGER bu toplantıya, bir öneriler demetiyle gitmişti. Bunlar arasında ulusal kongre önerisi de vardı. Ama İran KDP ulusal kongre için koşulların uygun olmadığı görüşündeydi. Sonuçta bir haber ajansı ve insan hakları derneği konusunda proje hazırlanıp üzerinde görüşülmesi taraflarca uygun bulundu. Her iki konuda da proje hazırlama görevi TEVGER'e verildi. Bir sonraki toplantının ise 1989 ilkbaharında yapılması kararlaştırıldı, gün saptanmadı.

Bu toplantıda Celal Talabani PKK konusunu gündeme getirdi ve onun da

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

bu tür platformların dışında bırakılmamasını, ortak çalışma içinde daha kolay denetlenip yanlışlarının önlenebileceğini söyledi. Kasımlo ise öncelikle bu üç kesimin (TEVGER, İran KDP ve IKC) ilkeler ve somut bir program üzerinde anlaşmaya varmasını, bunun ardından platform dışındakilere açılmanın daha iyi olacağını söyledi. TEVGER temsilcileri ise, ortak çalışmalardan hiç kimseyi dışlamadıklarını, ama PKK'nın diğer yurtsever örgütlere yönelik saldırgan tavrından vazgeçmesi gerektiğini, ayrıca Mam Celal'in önerisini TEVGER organlarına götüreceklerini söylediler.

Bizim parti olarak, bir insan hakları derneği oluşturmak için kararımız ve belli hazırlıklarımız vardı. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Bildirisi'nin kabul edilişinin 40. yıldönümüne, yani Aralık 1988'e denk gelecek bir tarihte Kürdistan'da insan haklarının durumuna ilişkin bir uluslararası konferans düzenlemeyi kararlaştırmıştık. Hazırlık çalışmalarının uzaması nedeniyle onu gecikmeli olarak Nisan 1989'da Bremen'de yaptık. Oldukça geniş bir ilgi gören bu konferansın aldığı kararlardan biri de Kürdistan'da insan haklarını izleyecek bir örgütün oluşturulmasının gereği idi. Konferansın ardından bu doğrultuda çalışma yapmak üzere, Sertaç Bucak arkadaşımızın yönetiminde, "Kürdistan İnsan Hakları İnisiyatifi"ni oluşturduk. İnisiyatif'in kuruluşundan sonra, o güne kadar insan hakları alanında Parti olarak veya başka isimler altında yaptığımız çalışmalar artık büyük ölçüde onun tarafından üstlenildi. Elbet, eskiden olduğu gibi ben ve öteki merkezi kadrolarımız, İnisiyatif'in çalışmalarına katkılarımızı sürdürmeye devam ettik. Bu arada, konuyu hem TEVGER'in gündemine getirdik, hem de Kürdistan'ın öteki parçalarından örgütlerle, özellikle İran KDP ve KYB ile de diyalogu sürdürdük, derneği oluşturmakta acele etmedik; onun Kürdistan'ın dört parçasından örgütlerin katkısıyla oluşmasının, geniş bir tabana dayanmasının daha yararlı olacağını düşündük.

TEVGER Genel Yönetim Kurulu'nun 13-14 Mayıs 1989 tarihli toplantısında konuyu değerlendirdik. Ajans için bizim hazırladığımız bir proje vardı, benimsendi. Ayrıca insan hakları derneği için proje oluşturmayı da biz (TKSP) üstlendik.

Bu iki proje, daha sonra IKC ve İran KDP temsilcileriyle yapılan ortak toplantıya sunuldu. Onlar, ajans için yarım milyon dolar dolayında yıllık bir masrafa gerek olduğu kanısında idiler. Bu bedel yüksek bulunduğu için ajans işi ertelendi. İnsan hakları örgütü konusundaki proje ise kabul edildi. Tarafların kurucu olacak kişileri bir liste halinde önermcleri, ayrıca kuruluş çalışmalarını yürütüp tamamlamak üzere bir komite oluşturulması benimsendi. Biz TEVGER olarak Sertaç arkadaşı görevlendirdik. İran KDP de kendi temsilcisini (Avrupa sorumluları Abdullah Kadiri) belirledi. IKC ise kendi temsilcisinin daha sonra belirleyip adını ileteceğini söyledi. Ancak bu iş gecikti. IKC bakımından ilginç bir durum söz konusuydu. Bize ilettiklerine göre, cephenin dış ilişkileri bakımından en yetkili kişiler Celal Talabani ve

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Mesut Barzani idi ve bunlardan hangisi yurt dışında bulunuyorsa o tasarrufta bulunabiliyordu. Önce Talabani dışardaydı ve o, üçlü komite için cephe adına Hasan Şehzad'ı önerdi. Daha sonra ise yurt dışına Irak KDP'nin genel sekreteri Mesut Barzani çıktı. Mesut Barzani ile Stkokholm'da görüştüm. Göndemde iki örgütün ilişkilerinin yanı sıra, kurulması düşünülen insan hakları örgütü de vardı. Bu konuda olumlu görüş belirtti. Daha sonra ise bana telefonla, üçlü komite için cephenin temsilcisi olarak İsmet Şerif Vanlı'yı önerdi.(*)

Bu arada Kürt ulusal hareketi bakımından çok üzücü bir olay gerçekleşti: Dr. Kasımlo ile Abdullah Kadiri 13 Temmuz 1989 günü Viyana'da İranlılar tarafından katledildiler. (Bu olaydan daha sonra söz edeceğim)

İran KDP daha sonra insan hakları örgütü çalışmaları için yeni bir temsilci verdi. IKC'nin de temsilcisini belirlemesiyle komite 16 Ekim 1989'da Paris'te toplandı. Kürdistan İnsan hakları Girişimi tarafından dört dilde (Kürtçe, Türkçe, Almanca ve İngilizce) dillerinde hazırlanmış olan dernek tüzüğü taslağı kendilerine iletildi. Tüzüğü olumlu bulduklarını, ancak arkadaşlarıyla konuştuktan sonra tüzükle ilgili kesin görüşlerini bildireceklerini söylediler. Bu toplantıda, derneğin kuruluş hazırlıkları için her bir örgütün (TEVGER, IKC ve İran KDP) beşer bin Alman Markı ödemeleri kararlaştırıldı. Dernegin kuruluşu için 1990 yılının başları hedeflendi.

Paris'te İ-KDP Merkezindeki Toplantı

Bu arada 14-15 Ekim tarihlerinde Paris'te yapılan uluslararası Kürt Konferansı sırasında (bu konferanstan daha sonra söz edeceğim) Celal Talabani, Kürt örgütleri arasında bir görüşmenin yararlı olacağını söyledi. Ertesi gün İran KDP'nin merkezinde toplanmayı, toplantının TEVGER, IKC ve İran KDP ile sınırlı olmasını ve güvenlik nedeniyle de gizli tutulmasını kararlaştırdık. Ne var ki ertesi gün toplantı yerine gittiğimizde irili ufaklı tüm örgütlerin "temsilcilerinin", hatta herhangi bir örgüt temsilcisi olmayan tek başına kişelerin bile orada olduğunu gördük. Talabani, İran ajanlarının ve PKK'lıların marifetlerinden habersiz gibi, güvenliğe de boşverip herkese haber vermiş, mavi boncuklar dağıtmıştı...

Bu olup bittiyi sineye çektik. KDP bürosunun uzunca bir salonuna doluştuk. Birçokları toplantıyı ancak ayakta izlediler. Gündemi de Talabani önerdi: Konferansın değerlendirilmesi ve bir ulusal örgüt oluşturma!

(*) Mesut Barzani ile ilk görüşmemdi. Mesut Barzani o zaman yaklaşık kırk yaşlarındaydı. Ciddi, güven verici bir görünümü vardı. Görüşlerini kısa ve özlü olarak dile getiriyordu. Bu ilk izlenimde yanılmadım. Onu zamanla daha iyi tanıdım. Kuşkusuz, Barzani ailesinin gücüyle, bir tür veraset yoluyla partinin liderliğine gelmişti. Ama kişi olarak da, en azından aile içinde iyi bir seçimdi. Sözüne güvenilir, tutarlı biriydi. Ortadoğu ve Kürdistan politikasında böyleleri enderdir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Öncelikle Konferans değerlendirildi. Örgüt temsilcileri söz alıp konuştular. Sıra ortak ulusal örgüte gelince, söz alanlar farklı şeyler söylediler. Örneğin Mahmut Osman ulusal kongre önerdi, Sami Abdurahman bir insan hakları derneği ile başlanmasını istedi. Talabani, dört parçadan Kürt ulusal hareketinin tamamanı kapsayacak, izlenecek ortak stratejiyi belirleyecek ve örgütlerin güçlerine göre içinde temsil edileceği bir ulusal meclis önerdi. Hatta bir kağıt üzerine elyazısı ile esaslarını karalamıştı bile! Noşirvan Mustafa da Mam Celal'in önerisini destekleyen ajitatif bir konuşma yaptı.

O güne kadar bu tür çalışmaların içinde olmayan bazı örgütler ile, sırtlarında yumurta küfesi taşımayan kimi küçük örgütlerin ayaküstü temsilcileri ve hatta bazı örgüt bile olmayanlar bu işe bayıldılar! Ben, TEVGER'den öteki arkadaşlar, İran ve Irak KDP'liler bu hızlı, damdan düşer gibi öneriye şaşıp kaldık. Çünkü yıllardır bu tür birlikler için çaba göstermiş, uzun toplantılar sonucu alınan nice güzel kararı hayata geçirememiş, sonuçta da üçlü olarak (TEVGER, IKC ve İran KDP) ancak bir insan hakları derneği üzerinde görüş birliğine varmış, ama bu alandaki çalışmayı bile, diğer iki tarafın oyalamaları sonucu bir türlü sonuca vardıramamıştık. Gerçeğimiz böyleyken, Mam Celal orada, bir konferans sonrası hasbelkader bir araya gelmiş insanlara, ayaküstü, FKÖ benzeri bir örgüt kurmayı öneriyordu!..

Ben söz aldım ve böyle bir öneriye bizim parti olarak kapalı olmadığımızı, ama şu anda bir sonuca varılamıyacağını, hem parti, hem TEVGER olarak, öncelikle öneriyi yetkili organlarda değerlendirmek gerektiğini söyledim. İran KDP'liler de aynı görüşe katıldılar. Mam Celal önerisinin kabul görmediğini anlayınca çok bozuldu ve bir işi olduğunu gerekçe göstererek (sanki bu toplantıyı öneren o değilmiş ve sanki bundan daha önemli iş olabilirmiş gibi!) toplantıyı terk edip gitti...

Sonuçta, bu öneriyi kendi organlarında değerlendirmek üzere örgütlere zaman verilmesi uygun bulundu. Daha sonrası içinse TEVGER'in, Irak Kürdistanı Cephesi'nin, İran KDP'nin ve Suriye Kürt örgütlerinin temsilcilerinin biraraya gelerek buna ilişkin çalışmayı yürütmeleri konusunda görüş birliğine varıldı. Bu örgütlerle diyalog kurup biraraya gelmeyi sağlama görevi ise bana verildi.

Mam Celal böyle bir öneriyi neden ayaküstü ve bir olup bitti gibi örgütlere kabul ettirmek istiyordu? Kendisinin dediği türden bir ulusal meclis, kongre veya konsey böyle oluşur muydu? O geçmişte olup bitenlerden habersiz miydi?

Cin gibi zeki ve becerekli Mam Celal'ın yaptığı bu tür işlere bazen şaşar kalırım. Ama onu süreç içinde daha iyi tanıdım. Bir kere kişiliği, çok önemli konularda bile, hatta örgütüne danışma gereği de duymadan, böylesi ayaküstü kararlara varmaya ve aynı hızla onlardan caymaya uygundur. Kendi yaptığı şeyi başkalarından da beklemesi ise doğaldır.. Paris Konferansı sonrası, alel acele böyle bir girişimde bulunmasının asıl nedeni ise kanımca şuydu: Yine

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

bazı görüşmeler için Amerika'ya gidiyordu ve gitmeden önce, örgütlerin üzerinde görüş birliğine vardıkları böyle bir belgeyi cebine koymak istiyordu. O zaman, "işte tüm Kürtler arkamda!" diyecekti...

Bu gelişmeyi TEVGER'in 18-20 Kasım 1989 tarihinde yaptığımız GYK toplantısında tartıştık. Sonuçta, irili ufaklı tüm örgütlerin geniş bir toplantısından önce TEVGER, IKC ve İran KDP temsilcilerinin biraya gelerek bu konuyu görüşmelerinin daha gerçekçi ve doğru olduğu sonucuna vardık ve bu amaçla üçlü bir toplantı için öneride bulunmayı kararlaştırdık.

TEVGER GYK'nun söz konusu toplantısında insan hakları örgütü konusundaki gelişmeleri de değerlendirdik, bu çalışmaları hızlandırmayı kararlaştırdık. Bunu izleyen günlerde TEVGER, taslak tüzük üzerinde çalıştı ve sonuçlandırdı. Kurucular bakımından kendi listesini hazırladı.

Ne var ki, gerek İran KDP'nin, gerekse IKC'nin ilgisizliği yüzünden bu iki konuda da ileri yönde hiçbir adım atılamadı. TEVGER toplantısından sonra, her iki tarafa da, bu konuları görüşmek üzere biraraya gelmek için birkaç kez öneride bulunduk. Ama diğerleri ya hiç cevap vermediler, ya da hazır olmadıklarını söylediler. Mam Celal bir kez daha, bir şimşek gibi görünüp yitmişti. İran KDP de zaten bu işe pek hevesli değildi.

* * *

Sanırım 1990 yılı ortalarıydı. İran KDP'nin yeni sekreteri Dr. Sait Şerefkendi yurt dışına çıkmış ve Stokholm'a gelmişti. Görüşmemizde söz konusu işbirliği konuları yeniden gündeme geldi. Ben kendisine insan hakları örgütü konusundaki gelişmelerden söz ettim. Şerefkendi, "neden yalnızca Kürtler'le kuruyoruz? Yabancılarla birlikte oluşturalım, daha yararlı olur," dedi. Ben de kendisiyle aynı görüşte olduğumu, ama salt Kürtlerle oluşması önerisinin Kasımlo'dan geldiğini, öteki örgütlerin de benimsediğini, azınlıkta kaldığımız için ağır basan eğilime uyduğumuzu söyledim. Ayrıca, insan hakları derneği konusundaki gecikmeden söz ettim ve eğer böyle devam ederse bu çalışmayı kendi başımıza yürütüp tamamlıyacağımızı söyledim. Şerefkendi ise, bu çalışmanın içinde yer alacaklarını, kendisinin kısa süre sonra Kürdistan'a döneceğini, bu konuda Avrupa temsilcileri Fettah'ı görevlendirdiklerini söyledi.

Şerefkendi, ulusal örgütle ilgili olarak ise partisinin eski görüşlerini tekrarladı. Ortak çalışmalar için bir komite oluşturulmasını önerdi. Ama siyasi partilerin, varolan ilişkilerine bir zarar gelmemesi için bu komitede kendi adlarıyla yer almayacaklarını söyledi. Bu çalışmayı bizimle ve Yekıti ile yürütebileceklerini, tüm partilerin biraya gelmesinin ise mümkün olmadığını söyledi; örneğin TEVGER içinde sorunlar olduğunu söyledi. Bense, "bu konuda TEVGER içinde hiçbir sorun yok, dedim. Ben TEVGER adına konuşuyorum. Siz hazırsanız Iraklı Kürtlere de öneri götürelim ve bu işi kısa sürede sonuçlandıralım."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Sonuçta, Şerefkendi, bu çalışma için Mustafa Salmaşi'nin, ötekiler çalışmalar içinse kak Fettah'ın görevli ve yetkili olduğunu söyledi.

Bu arada, söz konusu çalışmaların gecikmesi üzerine, TEVGER adına İran KDP ve IKC'ye bir mektup gönderdik. Benim kaleme aldığım 10 Kasım 1990 tarihli bu mektupta önceki kararlara ve gecikmeye değindik, kısa sürede biraraya gelmeyi önerdik. Ayrıca, zaman kazanmak için, söz konusu örgütün amaç ve ilkelerini kapsayan bir taslak da ekledik. (Bu konuda bak: Ekteki Belgeler, no: 5'teki Kürtçe mektup).

Londra Toplantısı ve Ulusal Kongre Kararı

Bu mektubun gönderilişinin üzerinden çok geçmeden Mam Celal de yurt dışına çıkmış ve Londra'ya gelmişti. Telefonla haberleştik ve üç taraf (TEVGER, IKC ve İran KDP) arasında Londra'da bir görüşme yapmak için görüş birliğine vardık, gün saptadık. Durumdan Paris'teki İran KDP temsilcisi Fettah Abduli'yi de haberdar ettik.

Toplantı 1-2 Aralık 1990'da Londra'da, Celal Talabani'nin kayın pederi ve Irak KDP'nin eski genel sekreteri İbrahim Ahmet'in evinde gerçekleşti. Toplantıya TEVGER adına ben ve Murat Cıwan katıldık. İran KDP adına Fettah gelmişti. IKC adına da yalnızca Mam Celal katıldı. Biz, ilerde bir sorun çıkmaması için, Londra'daki KDP temsilcisi Hoşyar Zebari'nin de toplantıya katılmasında yarar olduğunu söylemiş ve bunu önermiştik. Ancak Mam Celal, onun Londra'da olmadığını söyledi.

Mam Celal her zamanki gibi canlı, enerjik ve konuklarına karşı son derece nazikti. Yemek sırasında ve çay-kahve ikram edilirken bizzat hizmet etti. Gündemdeki konular üzerinde anlaşmak da, daha önceki çalışmalarımızdan kalan deneyim ve ürünler nedeniyle güç olmadı. İran KDP de bu kez herhangi bir oyalama niyetinde değildi. Bu nedenle, benim hazırladığım metin, üzerinde bazı ufak değişiklikler yapılarak kabul edildi ve imzalandı.

Üzerinde görüş birliğine varılan metin şöyleydi:

Irak Kürdistanı Cephesi'nin, İran Kürdistan Demokrat Partisi'nin ve Kürdistan Kurtuluş Hareketi (TEVGER)'in temsilcileri 1-2 Aralık 1990 tarihinde Londra'da toplandılar, Kürdistan'daki durum ile yurtsever güçlerin birlik ve dayanışma sorunları üzerinde durdular ve bugünkü koşullarda Ulusal Kongre adıyla bir ulusal örgüt oluşturmanın gerektiği sonucuna vardılar.

1- Ulusal Kongre'de:

a) Kürdistan'ın dört parçasından tüm siyasi parti ve örgütler;

b) İşçilerin, kadınların, gençlerin, yazarların ve diğer kesimlerin oluşturduğu demokratik kitle örgütleri temsil edilecektir;

c) Siyaset, bilim ve kültür alanındaki seçkin Kürt şahsiyetleri de içinde yer alacaktır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

2- Ulusal Kongre, ulusal hakları elde etmek ve kendi kaderini tayin hakkı temelinde Kürt sorununun çözümünü sağlamak için çaba gösterir.

Bu amaçla:

a) Yurtsever güçler arasında koordinasyonu sağlar;

b) Kürt ulusal hareketini destekler;

c) Kürt sorununu Birleşmiş Milletler'e, Avrupa Konseyi'ne, AGİK toplantılarına ve benzeri uluslararası platformlara taşımak için çaba gösterir.

3- Birliğin ilkeleri:

a) Tüm parti ve örgütler kendi politikalarını belirlemekte serbesttirler ve Uulusal Kongre (UK) onların işlerine karışmaz; ama görüşünü dostça iletebilir ve onların dikkatini çekebilir;

b) Her parti ve örgüt devletlerle ve başka örgütlerle ilişkiye girerken hem Kürt ulusal çıkarlarına hem de diğer yurtsever parti ve güçlere zarar vermemeli, kendi bağımsızlığını korumalıdır;

c) UK'da yer almak isteyen tüm parti ve örgütler, diğer yurtsever parti ve örgütleri düşman gibi görmemeli, aralarındaki sürtüşmeler görüşmeler yoluyla giderilmeli, şiddet yöntemlerine ve silahlı çatışmalara asla başvurulmamalı.

4- Ulusal Kongre'nin üç ay içinde toplanmasını sağlamak için bir komite oluşturulmuştur.

5- Bu komite aynı zamanda, Körfez kriziyle ilgili olarak Kürt halkının görüş ve istemlerinin dünya kamuoyunda duyulması ve yine Kürt sorununu da gündemine alacak bir uluslararası konferansın toplanması için de çaba gösterir.

6- Kürdistan İnsan Hakları Derneği'nin kuruluşu için, başlangıç masraflarını karşılamak üzere Irak Kürdistanı Cephesi 15 bin, İran KDP ve TEVGER ise beşer bin dolar verecekler.

İmzalar: Irak Kürdistanı Adına Celal Talabani, TEVGER adına Kemal Burkay, İran KDP adına Fettah Abduli

(Bu belgenin Kürtçesi için bak: Ekteki Belgeler, no: 6).

Mam Celal bu toplantıda PKK'nın yurtsever örgütlere karşı süregelen saldırgan tutumundan, çirkin suçlamalarından söz ederek ancak bu tutumundan vazgeçmesi, ciddi bir özeleştiri yapması halinde ulusal kongreye kabul edilebileceklerini, bu görüşlerini PKK'ya da ilettiklerini söyledi.(*) Biz de bunu uygun bulduk ve ulusal kongre için PKK da dahil, hiç kimseyi boykot etmediğimizi, belirlenen ortak ilkeleri benimseyen herkesin katılmasından yana olduğumuzu söyledik.

(*) Apo o dönemde Mam Celal'ı hem İngiliz, hem Fransız ajanı olmakla suçlamıştı. Mam Celal ise gülerek, bir kişinin aynı anda hem Fransız hem de İngiliz ajanı olamıyacağını söylüyordu...

Görüldüğü üzere, bu toplantıda elde edilen sonuç son derece önemliydi. Kürdistan'ın üç büyük parçasından çok sayıda ve etkili örgüt belli hedefler ve ilkeler üzerinde anlaşmışlardı. Bunlar arasında bir ulusal kongrenin üç ay içinde toplanması vardı. İnsan hakları derneği için de son adımları atmak için karara varılmıştı.

Eğer bu çalışma, varılan karara uygun biçimde yürüseydi, üç ay içinde ulusal kongreyi rahatlıkla toplayabilirdik. Çünkü bu belgeyi imzalayan örgütler Kürdistan'daki yurtsever hareketin ana gövdesini oluşturuyordu. Irak Kürdistanı Cephesi, KDP, YNK ve IKP dahil, bu parçadaki sekiz kadar örgütü, yani varolan örgütlerin hemen hemen tamamını kapsıyordu. TEVGER Türkiye Kürdistanı'ndan sekiz örgütü, yani bu parçadaki örgütlerin çoğunu kapsıyordu. İran KDP ise, Kürdistan'ın bu parçasındaki belli başlı kitlesel ve etkili örgüttü. Bu örgütlerin yapacağı ortak çağrıya Kürdistan'daki diğer örgütlerin de hayır demesi beklenemezdi. Üç ay içinde, PKK da dahil olmak üzere, tüm partileri toplantıya çağırır ve bu işi sonuçlandırırdık. Böylece tarihsel bir adım atılmış olacak ve Kürt ulusal hareketinin kaderinde belki de bir dönüm noktası yaşanacaktı.

Körfez Krizi ve Stokholm Toplantısı

Ne yazık ki bu adım atılamadı. Saddam'ın Kuveyt'e saldırısıyla başlayan Körfez Krizi giderek ısınmakta idi. Mam Celal bu belgeyi imzaladıktan kısa süre sonra, komite için kendi temsilcilerini bile belirlemeden çıkıp Ortadoğu'ya gitti. Ancak iki ay sonra beni arayarak Şam'da Apo ile konuştuğunu, onun öngörülen tüm şartları kabul ettiğini, artık kimseye saldırmıyacağını söyledi ve bu nedenle bizim de esnek olmamızı, PKK ile ilgili politikamızı değiştirmemizi, PKK'nın da söz konusu hazırlık komitesinde yer almasını önerdi.

Ben ise PKK ile ilişkilerimizin telefonda çözülecek türden olmadığını, konuyu partimizin ve TEVGER'in organlarında değerlendirmek gerektiğini söyledim. Ayrıca, bizim ulusal kongre için, PKK da dahil, hiçbir örgütü boykot etmediğimizi, bunu daha önce kendisine ilettiğimizi, eğer hazırlık komitesi zamanında oluşturulsa ve çalışmaya başlasaydı, şimdiye kadar ulusal kongrenin belki de toplanmış olacağını ekledim. Ama PKK'nın hazırlık komitesine alınmasına karşı çıktım. Sonuçta "gerekiyorsa kongre çağrısını cephe olarak siz yapın veya İran KDP ile birlikte yapın; bizim için hiç fark etmez," dedim.

İran KDP ise Mam Celal'in önerisini benimsemedi ve bu çalışmanın Londra'da kararlaştırıldığı gibi üçlü olarak yürümesini istedi.

Sonuçta, 15-17 Mart 1991'de yapılacak olan Stokholm Kürt Konferansı öncesinde üçlü olarak (TEVGER, IKC ve KDP-İran) Stokholm'da biraraya

gelip ulusal kongrenin yerini ve zamanını, katılacakların listesini belirlemeyi kararlaştırdık. Ancak bunu izleyen günlerde, Körfez'de kara savaşı başladı. Gözler tümden oraya çevrildi. Mam Celal da yeniden bölgeye döndü ve hızla gelişen bu olaylar içinde Londra'da imzaladığı belgeyi de, ulusal kongreyi de, insan hakları derneğini de unuttu. Irak tüm dünya ile savaşa tutuşmuştu ve bunun sonunda, Kürtlerin kaderini de ilgilendiren önemli gelişmeler bekleniyordu. Nitekim oldu da. Saddam savaşı kötü kaybetti; ama iktidarını yine de korudu. Kürtler Mart 1991'de ayaklanıp Kürdistan'ı kendi denetimlerine aldılar. Mam Celal, yıllar süren gerilla yaşamından ve göçmenlikten sonra, Romalı muzaffer bir kumdandan gibi Dicle'yi aşıp Güney Kürdistan'a ayak bastı.

Stokholm Kürt Konferansı, Kürdistan'da ve yurt dışındaki Kürtler arasında son gelişmelerin yarattığı büyük coşkunun yaşandığı günlerde, 15-17 Mart 1991'de toplandı. Bu konferans da üç gün boyunca Kürt sorununu tartıştı ve bazı kararlar aldı.

17 Mart akşamı, Kürt örgütlerinin temsilcileri ile konferansa katılmış olan kimi Kürt aydınlarının da içinde olduğu yüze yakın kişi, konferansın yapıldığı binanın salonlarından birinde biraraya geldiler. Bu toplantıda hem konferansın sonuçları, hem de Irak'ta ve Güney Kürdistan'daki son gelişmeler değerlendirildi, ulusal kongre konusu üzerinde duruldu.

İlk konuşmayı IKC temsilcilerinden Mahmut Osman yaptı. Kürdistan'daki durumla ilgili bilgi verdi. Yurt dışında yardım komiteleri örgütlenmesini önerdi, ulusal kongre için de çaba gösterilmesini istedi.

Daha sonra ben konuştum. Irak kürdistanı'ndaki son gelişmelerin tarihsel bir fırsat olduğunu, şu anda koşulların bir Kürt-Arap federasyonuna uygun düştüğünü, ancak gelişmelerin ayrı bir Kürt devletini de gündeme getirebileceğini, bunun da gözden uzak tutulmamasını söyledim. Kürt hareketinin bu tarihsel fırsatı iyi değerlendirebilmesi için, yurt içinde yurtsever güçlerin geniş ve sıkı birliğine, yurt dışında ise kamuoyu oluşturmaya yönelik yoğun çabalara gerek olduğunu ekledim. Konuşmamda ulusal kongre konusuna da değindim. Yıllardır süren çabalara ve alınan kararlara rağmen bu alanda gecikildiğini; Irak Kürdistanı'nda sorun şu ya da bu şekilde çözülse bile, böyle bir ortak örgüte yine de gerek olduğunu; çünkü Kürdistan'ın tek parçadan ibaret olmadığını söyledim.

Daha sonra Suriye Kürtleri İlerici Demokratik Partisi Genel Sekreteri Hemit Dewrêş, Irak Kürdistanı'ndaki Kürt hareketi için durumun yeniden iyileştiğini, ancak geçmişteki hatalara düşmemek gerektiğini söyledi. Ulusal kongre konusunda ise, TEVGER, IKC ve İran KDP arasında varılan prensip anlaşmasının sürdürülerek kongrenin bir an önce toplanmasını önerdi.

Daha sonra İran Komela'nın Genel Sekreteri Salah Muhtedi söz aldı, Irak'ta merkezi hükümetin değişmesini beklemeden Irak Kürdistanı'nda hızla bir geçici hükümet ve ulusal ordu oluşturulmasını önerdi.

Pêşeng Genel Sekreteri Murat Cıwan, Irak'ta mevcut koşulların federasyon istemine uygun düştüğünü söyledi ve ulusal kongrenin gecikmesiyle ilgili olarak IKC'yi eleştirdi. Hatice Yaşar da bu konuda yine IKC'yi ve isim vererek Mam Celal'i eleştirdi, "bu arkadaşlar hem kendileri öneri yapıyor, hem de boş veriyorlar," dedi.

PKK bu konferansa örgüt olarak çağrılmamış, ama gazeteci kimliğiyle dolaylı temsili sağlanmıştı. Kürt örgütlerinin toplantısına da katılan PKK'nın sözcüsü, onun yanı sıra KAWA'nın temsilcisi konuşmalarında günümüz koşullarında Irak Kürdistanı'nda federasyon tarzı bir çözümün uygun düştüğünü söylediler.

İlginçti, düne kadar bizim dışımızda federasyon tarzı çözüme ateş püsküren Türkiye Kürdistanı örgütlerinin tümü, şimdi Güney Kürdistan için federasyonu uygun buluyorlardı. Bu onlar açısından olumlu, bizim açımızdan da hoş bir değişimdi.

Toplantıda diğer örgütlerin temsilcileri ve bazı bağımsız kişiler de söz alıp konuştular. Bu toplantıda ilginç konuşmalardan birini de KDP Irak'ın ve aynı zamanda IKC'nin yurt dışı temsilcilerinden Hoşyar Zebari yaptı. Zebari, Irak Kürdistanı'ndaki gelişmelerden dolayı erken bir coşkuya kapılmamak ve ihtiyatlı olmak gerektiğini, savaşın sürmekte olduğunu söyledi. Ulusal kongre ile ilgili olarak da IKC, İran KDP ve TEVGER arasında üçlü görüşmeler olduğunu, hatta olumlu kararlara varıldığını belirtti. Bu konuda kendilerinin PKK ile de görüştüklerini ve ulusal kongrenin toplanması için çaba göstereceklerini söyledi.

Görüldüğü üzere, toplantıda üzerinde görüş birliğine varılan sonuçlardan biri de ulusal kongrenin bir an önce toplanmasıydı.

Bu toplantının bir özelliği, Stokholm Konferansı nedeniyle de olsa, Kürt örgütlerinin hemen tamamının, bunun yanı sıra birçok seçkin Kürt aydınının orada hazır bulunması idi. Bu, Kürt ulusal hareketinin eğilimini, özlemlerini en iyi yansıtabilecek bir bileşimdi. Yani bu toplantının kendisi bir tür ulusal kongre idi!(*)

Ne yazık ki, daha sonraki olaylar, bu toplantıda özlü olarak dile getirilen Kürt ulusal istemlerinin doğrultusunda yürümedi. Önce, Zebari'nin dile getirdiği kaygılar gerçekleşti. Kürtlerin zafer sarhoşluğu sürerken Saddam, saldırıya geçti ve Kürtler Nisan ayında panik içinde, bir kez daha sürgün yollarına düştüler. Mam Celal de göç katarının içindeydi... Kürtler bakımından zafer felakete dönüştü.

İşte o zaman Mam Celal, 1991 ilkbaharında bir kez daha -zorunlu olarak-

---

(*) Stokholm Konferansı Türk basınına da yansıdı. Bu Konferans nedeniyle Günaydın gazetesinden Osman S. Arolat benimle bir söyleşi yapıp 14 Mart 1991 tarihli gazetede kendi köşesinde yayınladı.

Avrupa'ya geldi, Paris'ten beni telefonla aradı. Paris Kürt Enstitüsü Başkanı Kendal'den yakındı. Onun, Madam Mitterrand'la birlikte Kürt sorunuyla ilgili görüşmelerde bulunmak üzere ABD'ye gitmeye hazırlandığını, buna hakkı olmadığını, Kürtleri temsil edemiyeceğini söyledi ve bu konuda ortak bir bildiri yayınlamamızı önerdi.

Ben ise kendisine, Kendal'e karşı böyle bir bildiri yayınlamanın hem kişi, hem de örgütler olarak bize yakışmayacağını, eğer Kendal gibileri Kürtleri temsil hakkını kendilerinde görüyorlarsa bunun suçunun siyasi partilerde olduğunu, siyasi partilerin kendilerine düşeni yapmadıklarını, meydanı boş bıraktıklarını söyledim. Son protokolü izleyen durumu örnek gösterdim ve kendisinin komite için temsilci bile göstermeden çıkıp gittiğini söyledim.

Bunun üzerine Talabani Kendal'e karşı bildiri işinden vazgeçti. İki gün sonra beni tekrar aradı. Bu kez Kendal'e karşı yumuşamıştı. Onunla ve Madam Mitterrand'la görüştüğünü, ABD'yi ziyaret edecek heyette kendisinin de yer almasını istediklerini söyledi ve bana da birlikte gidelim önerisini yaptı. Ben hayır dedim. Çağrılı olmadığımı, belli bir hazırlık ve program yokken ABD'ye gitmekte bir yarar görmediğimi söyledim. Benim bu öneriyi herhalde memnuniyetle karşılayacağımı düşünen Mam Celal itirazımı hayretle karşıladı.

* * *

Saddam'ın saldırısı sonucu sınırlara yönelen Kürt göçü büyük yankı yaptı. Çok geçmeden uluslararası güçler harekete geçtiler ve Kürtlere insani yardım amacıyla alınan 688 sayılı BM kararının ardından, İngiltere ve ABD'nin girişimiyle Kürtler için Güney Kürdistan'da, 36. Paralel'in kuzeyinde bir güvenlik kemeri oluşturuldu, Saddam oradan uzaklaştırıldı. Bu, Kürtler için altın bir fırsattı. Güneyli göçmen Kürtler yeniden yerlerine döndüler, uluslararası destekle yaralarını sarmaya başladılar. Mam Celal ve öteki politik göçmenler de... Onlar için felaket yeniden zafere dönüştü. Ansızın Kürdistan'a egemen oldular. Seçimler oldu, bir parlamento ve hükümet oluşturdular. Bir yıl sonra tek yanlı federasyon ilan ettiler. Yani Kürtlerin düşleri gerçeğe dönüşüyordu.

Ama, bu olumlu gelişmelere karşılık, Kürt birliği ne bu parçada ne de bütünde sağlanamadı. Aksine, hem kötü önderlik, hem de ülkemizi paylaşmış devletlerin kışkırtma ve telkinleri nedeniyle Kürt örgütleri çatıştılar. Bu da ülkemizin bir kez daha yanıp yıkılmasına, örgütlerin ilişkileri tekrar düzelinceye kadar geçen dört-beş yıllık bir sürenin heder olmasına yol açtı. Bu hır gür arasında ulusal kongrenin toplanması ise zaten beklenemezdi.

Ulusal kongre konusu, böylece bir kez daha, belli bir dönem kapandı. Daha sonra, bu kez de PKK tarafından gündeme getirildi. Buna daha sonra, yeri geldiğinde değineceğim.

Olayları böylesine ayrıntılı anlattığım için belki okuyucu sıkılmıştır. Ama ulusal kongre konusu da, öteki türden birlik ve cephe sorunları da aradan yıllar

geçtikten sonra, bu satırları yazdığım 1998 yılında da hâlâ Kürtlerin gündeminde ve hâlâ hararetle tartışılıyor. Bugüne kadar birlik yolunda neden ciddi adımlar atılamadı, onca çabaya rağmen ulusal kongre neden gerçekleşmedi? Bunun nedenlerinin ve sorumlu durumdaki örgüt ve kişilerin bu işteki payının bilinmesi gerekir. Özellikle de bu konuya ilgi duyan yurtsever insanlar, araştırmacılar bakımından bu ayrıntılar gerekli. Bu nedenle, umarım ki okuyucu beni hoş görecektir.

İnsan Hakları Örgütüne gelince, hem üçlü olarak alınan kararlar hayata geçmediği, hem de TEVGER bir dağılma aşamasına girdiği için, bu konudaki adımı tek başımıza da olsa atmaya karar verdik. Bremen Konferansı sonrası oluşan inisiyatifin girişimiyle 27-28 Eylül 1991 tarihinde toplanan uluslararası Bonn Konferansı sırasında, son adımı da atarak Kürdistan Uluslararası İnsan Hakları Derneği'ni kurduk. Bu konuya ilerde döneceğim.

ÜSLENME ÇABALARIMIZ KÜRDİSTAN'DA YIKIM VE GÖÇ

Irak Kürdistanı yurtsever örgütleri arasında 1985 yılında başlayan yakınlaşma ve işbirliği çabaları devam etti ve 7 Kasım 1986'da Tahran'da bir araya gelen KYB Genel Sekreteri Celal Talabani ile Irak KDP'yi temsilen İdris Barzani, Saddam diktatörlüğüne karşı güçlerini birleştirmeye karar verdiler. Bu işbirliğinin etkileri kısa sürede görüldü. İran'ın da desteğiyle Kürt yurtsever güçleri eylem alanlarını Kerkük'e ve Zaho'ya kadar genişlettiler. Kürt direnişi genel bir ayaklanma halini aldı. Aralık ayının sonunda ise Tahran'da, Irak rejimine muhalif güçlerin bir toplantısı düzenlendi. Buna Irak Kürdistanı yurtsever güçleri de katıldılar. Toplantı sonucunda muhalefet Irak için temsili bir hükümet kurdu.

Saddam rejimi ise buna, Kürt bölgesine daha geniş birlikler kaydırıp sivil yerleşim birimlerini acımasızca bombalayarak, sivil halkı göçe zorlayarak cevap verdi. Kürt halkına karşı kimyasal silahlar da ilk kez bu dönemde, 1987 yılının başlarında Irak Kürdistanı'nın çeşitli yörelerinde kullanıldı.

Temmuz 1986'daki MK toplantısında aldığımız karara uygun olarak Kürdistan'da sınır bölgelerinde yeniden üslenmek için çalışma başlattık. Bu amaçla gerekli ön çalışmaları yapmak için, biri MK üyesi olmak üzere iki ya da üç yoldaşımızı bölgeye geçirmeyi kararlaştırdık. Bu konuda Yekıti ile ilişki kurduk. İran üzerinden geçişlerde bize yardımcı olmaları konusunda anlaştık. Ancak PKK'nın tam da bu dönemde bize yönelen saldırıları bizi birhayli meşgul etti ve söz konusu karar üzerinde yoğunlaşmamızı engelledi.

7-11 Temmuz 1987 tarihlerinde yapılan MK toplantısında konuyu bir kez daha konuştuk. Söz konusu kararı biran önce hayata geçirmek ortak istemdi. Ziya arkadaş ilk elde gidecekler için MK planında kendisini ve Celal'i, diğer yoldaşlar bakımından da Mesut'u (Hıdır Tek) önerdi. Ben de Ziya arkadaşın önerisine katıldım, ayrıca kendimi de önerdim; işi ciddiye almamız gerektiğini söyledim. Arkadaşlar benim gidişimi erken buldular. Daha sonra MK planında Süleyman üzerinde görüşbirliği sağlandı. Süleyman ilk hazırlıkları yapmak üzere geçici olarak, Mesut ve diğer bazı arkadaşlar ise bölgede kalmak ve üslenme işini örgütlemek üzere, kalıcı olarak gönderilecekti. Yine önümüzdeki dönem için politik ve askeri yetkililerin, uzun süreli kalmak üzere seçilip gönderilmesi kararlaştırıldı.

Bir süre sonra gerekli belgeleri tamamlayarak Süleyman'ı, Mesut'u ve diğer bir yoldaşı, bölgede gerekli çalışmaları yapmak üzere İran yoluyla Güney Kürdistan'a gönderdik. Onlar, uzun zamandan beri bölgede olan ve İran KDP

saflarında savaşan Newroz yoldaşımızla birlikte İran KDP yetkilileri, KYB, Irak KDP, IKSP, KDHP ve diğer yurtsever örgütlerle görüşerek, geçiş ve üslenme olanakları konusunda sondaj yaptılar, İlk adımları attılar. Süleyman bir süre sonra döndü ve bir rapor sundu. Buna göre İran üzerinden geçişe KYB yardımcı olacaktı; ancak bunun İran'ın haberi olmadan mümkün olmadığını, İran'la diyalog kurmamızın gerekli ve yararlı olduğunu söylemişlerdi.

Bundan kısa süre sonra Celal Talabani de Avrupa'ya çıkmıştı. Ocak 1988'de Berlin'de yaptığımız görüşmede, bizim bölgeye geçiş ve üslenme sorunumuzu da birkez daha konuştuk. İran'a duyurulmaması konusundaki ısrarlı önerimize rağmen, KYB politbüro üyesi Noşirvan, konuyu İran makamlarıyla konuşmuş, yaklaşık yüz kişinin bölgeye geçeceğini söylemiş, onlar da, üzerinde düşüneceğiz demişler.

Durumu Politbüro'da değerlendirdik. 1988 yılı içerisinde en az 20-30 dolayında üye ve sempatizanın, askeri ve politik eğitim amacıyla bölgeye geçirilmesini, askeri ve politik sorumlunun belirlenmesini, bölgede radyo yayını için hazırlıklar yapılmasını gerekli bulduk.

2 Şubat 1988'de toplanan Merkez Komitemiz, Politbüro'nun önerilerini tartıştı, yurt içi çalışmalarını ve sınır bölgesine üslenme işini birarada değerlendirerek MK düzeyinde bir görev bölümü yaptı. Buna göre, Kürdistan sınır yöresinde üslenme görevi ile ilgili olarak politik düzeyde Ziya arkadaş, askeri düzeyde de Celal görevlendirildi. Benim ise, şimdilik üs bölgesinde devamlı kalmama gerek olmadığı, ama bu çalışmaları yönlendirmek için belli dönemlerde gidip gelmemde yarar olduğu sonucuna varıldı. Nazmi yurt içinde görevlendirildi. Legal bir statüyle yurt içine geçebilecek durumdaydı. Eğer bunun sakıncaları varsa, kısa ya da uzun bir süre illegal olarak da kalması uygun görüldü. Cezmi de yine yurt içinde görevlendirildi. MK üyesi diğer yoldaşlar da ihtiyaca göre yurtiçi veya sınır bölgesi çalışmalarında değerlendirilecekti. Yine, gerek yurt içine kadro kaydırma, gerekse sınır bölgesi çalışmalarında görevlendirmek için diğer kadroların durumunu da değerlendirmeyi kararlaştırdık.

Bu toplantıda İran'la ilişkiler konusu da tartışıldı. Bu konuda bir karar alınmadı; ama ağır basan eğilim, kadroların geçişi planında bir destekle sınırlı olmak üzere İran makamlarıyla belli bir ilişki kurulabileceği, ama bu konuda dikkatli olunması, politikamızı ipotek altına sokacak herhangi bir angajmandan kesinlikle kaçınılmasıydı.

MK toplantısının ardından örgüte gönderdiğim Şubat 1988 tarihli genelgede bu konuyla ilgili olarak şöyle diyordum:

"Tüm bu hedefleri gerçekleştirmek için örgütümüze yeni bir atılım, yeni bir hava gereklidir. Daha 12 Eylül faşist darbesinden önce, Partimize yönelik Mart 1980 operasyonundan başlayarak, kadrolarımızın bir bölümünü yurt dışına geçirdik. Bunlar şu anda Avrupa ülkelerinde politik mülteci durumundadırlar. Politik mülteciliğin ve genel olarak yurtdışı koşullarının kadrolar üzerinde

zamanla bir dizi olumsuz etkiler yaptığı, gevşekliğe yol açtığı, mücadele coşkusunu azalttığı bir gerçektir. Biz de bu sekiz yıl içinde, ne denli iyi bir çalışma örgütlemiş ve -görece olarak- kendimizi ne denli iyi korumuş olursak olalım, bu koşulların bizim üzerimizde de etkili olduğunu kabul etmeliyiz. Silkinmenin ve kadroları yurtiçine yönelik çalışmalar için seferber etmenin zamanıdır. Devrimci mücadelenin gündeme getirdiği görevleri çözmek için zamanında gerekli atılımı yapamayan örgütler ayakta kalamazlar. Tek tek devrimci insanlar için de böyledir; onlar da devrimci mücadelede ayakta kalmak istiyorlarsa, yeri geldiğinde mücadelenin kendilerinden beklediği yeni adımları atabilmeliler. Geride kalmayıp ileri doğru yürümenin koşulu budur. Yeni görevler için kendilerine gerek duyulacak tüm insanlarımız bu görevlere hazır olmalıdırlar. Halkımızı ve güzel yurdumuzu yüzyıllardır süren kölelik zincirlerinden kurtarmak, orada özgür ve onurlu bir yaşam kurmak istiyorsak, yüreklice ve fedakarca çalışmak zorundayız."

Bu toplantımızı izleyen günlerde, kararımızı olumsuz etkileyen bazı gelişmeler oldu. Bunlardan biri KYB ve PKK arasında sağlanan ittifaktı. PKK ile ilişkilerimizin kötü olması nedeniyle, bu gelişme bizi rahatsız etti ve KYB ile aramızda soğuk bir hava esmesine yol açtı. Diğeri ve asıl önemlisi ise Saddam'ın Kürdistan'a karşı tam bir kitle kıyımına varan saldırılarının bölgede kitlesel göçe yol açmasıydı. Hele Mart 1988'de Halepçe'ye karşı kimyasal gaz kullanılmasından sonra bu göç daha da hızlandı. İran-Irak savaşında bir ateşkese varılmasından sonra ise (8 Ağustos 1988), durumu fırsat bilen Saddam, Kürdistan'a karşı büyük bir saldırıya geçti. Oluşan panik ortamında kurtarılmış bölgelerden Türkiye ve İran'a yüzbinlerce göçmen sığındı. Bölgenin sivil halktan boşalmasıyla peşmerge güçlerinin de orada barınması çok güçleşti. Güney Kürdistan'lı örgütlerin politik kadrolarının yanı sıra, peşmerge güçleri de bölgeyi terk edip İran ve Türkiye'ye sığındılar. Bunlar doğal olarak, bu devletler tarafından sizlahsızlandırıldılar. Güney Kürdistan'daki eylem düzeyleri çok düştü. Bu dönemde Kürtler açısından tek olumlu gelişme ise, bu parçadaki tüm yurtsever örgütlerin içinde yer aldığı Irak Kürdistanı Cephesi'nin kurulması oldu.

Bu arada MK yedek üyemiz Celal de göreve karşı isteksizlik gösterdi ve bir süre sonra da örgütten ayrılıp köşesine çekildi. Bunda Veysi, Cemal ve Bedirhan'ın istifalarının payı vardı. Bu istifalar onu olumsuz etkilemişti. Ama kanımca, asıl olarak, verilen yeni görevin yükünü omuzlamaya gücü yetmedi. Eşini ve çocuklarını Münih'e getirmiş ve bir düzen kurmuştu.. Veysilerin istifası bir bakıma bu işten çekilmek için bir bahane oldu. Cezmi ise kararlı davrandı ve "Bitlis Grubu" ile birlikte hareket etmedi.

Güney'deki olumsuz gelişmelere rağmen, bölgeye üslenme yönündeki kararımızda bir değişiklik yapmadık. Ancak ister istemez çalışmalarımız bu durumdan olumsuz etkilendi, gecikmeler oldu.

1988 yazında yaptığımız görüşmede Kasımlo ile bu konuyu da konuştuk.

O, yeni koşullarda sınır yöresinde üslenmenin olanaksız olduğunu söyledi; ancak çok az sayıda kişinin, kendilerini başka türlü kamufle ederek sınır çalışması yapabileceğini söyledi. Ayrıca, "isterseniz bizim merkez üssünde 50 arkadaşınız olabilir. Bizim merkezde 1000 kişimiz var, 50 de sizin olsun.." dedi. Ancak İran KDP'nin üssü Türkiye sınırından oldukça uzaktı, bu nedenle de işimize pek yaramazdı. Ayrıca KDP'nin yanında fazla rahat çalışabileceğimiz de kuşkuluydu. Onlar da Irak'ı gözetmek zorundaydı. Kasımlo'ya geçiş için İran'la bir diyalog kurmayı düşündüğümüzü söyledim ve görüşünü sordum: O, "bunu yapmak elbette hakkınız, belli bir mesafeyi korursanız, bizim için sorun yok," dedi.

Kasımlo, sanırım bundan sonra yaptığımız bir görüşmede (tarihini hatırlamıyorum) bana ilginç bir öneri yaptı. Kısa süre önce Saddam'la yaptığı görüşme sırasında onun kendisine PKK'yı sorduğunu, PKK'nın Irak'la ilişki kurmak istediğini, kendisininse Saddam'a, "eğer Türkiye Kürdistanı örgütleriyle ilişki kurmak istiyorsanız, PKK'yı tavsiye etmem, daha iyi örgütler var," dediğini ve bizi tavsiye ettiğini söyledi. Bunun üzerine Saddam, "gelsinler görüşelim," demiş. Kasımlo bana bunun iyi bir fırsat olduğunu, böylece Irak'tan yardım alabileceğimizi ve sınır boyunda rahatlıkla örgütlenebileceğimizi söyledi.

Bu öneriye şaşırdım ve hemen reddettim. Kasımlo'ya, "Kekê, bize nasıl böyle bir öneri yaparsınız? Güney Kürdistan halkımıza karşı bunca kıyımı yapan bir rejimle nasıl ilişki kurarız?.." dedim. Kasımlo, bu net tavrım karşısında ısrarcı olmadı, "siz bilirsiniz..." dedi. Ama içinden, "bu kafayla bölgede zor üslenirsiniz!" demiş olması pek mümkündür ve bunda haksız da sayılmaz... Ortadoğu'da bu tür ilişkiler, manevralar olmadan, siyaset yapmak değilse bile, silahlı güç oluşturmak mümkün mü?..

Ocak 1989'da yapılan Merkez Komitesi toplantısının ardından Ziya arkadaşla Ahmet'i (Cengiz Çamlıbel) İran'a gönderdik.(*) Arkadaşların hareketinden önce kendilerine bir mektup yazdım ve son MK toplantısı sırasında

---

(*) Ahmet (Cengiz Çamlıbel) Doğubeyazıtlı idi. İktisat okumuştu ve başlangıçta İstanbul örgütümüzde görevli bir yoldaştı. Az konuşan, ama görevine bağlı biriydi. Diyarbakır'da örgütlenme çalışmalarımızın yeni başladığı dönemde onu Diyarbakır'da görevlendirdik. Hem TAN Dağıtım'ın Diyarbakır bürosunu yönetti, hem de Diyarbakır bölge komitesinde görev aldı. 12 Eylül sonrası İran Kürdistanı'na geçti. Daha sonra öteki kadrolarla birlikte Avrupa'ya geçirildi. Kendisine hangi görev verildiyse itirazsız kabul etti. Bu arada Kürt diliyle yazı çalımalarını geliştirdi; şiirler, hikâyeler ve piyesler yazdı, araştırmalar yaptı. Edebi çalışmalarında "Vazgal Bazidi" adını kullanır. Bir yıl kadar önce, kendisi gibi yoldaşımız olan Senem'le evlenmiş, bir de çocukları olmuştu. Giderken bir şiir kitabını basım için hazırlamış, adını da "Şer û Hesret Disa Para Me Ket" (Savaş ve Hasret Yine Bizim Payımıza Düştü) koymuştu. Anlaşıldığı üzere kitabın adı verilen bu görevden kaynaklanıyor.. Bu kitap Roja Nu yayınları arasında çıktı.

vardığımız sonuçlardan da sözederek (Ziya arkadaş katılmamıştı), yapılacak işler konusunda kendilerine bir kez daha görüşlerimi ilettim. Partimizin 3. Kongresini Kürdistan sınır bölgesinde toplayıp toplayamıyacağımızı da araştırmalarını istedim. Bu mektup, bölgede üslenmeyle neyi amaçladığımız, bölge devletlerinin Kürt politikası ve o döneme ilişkin kimi gelişmeler konusunda görüşlerimi derli toplu içerdiği için ekte vermeyi yararlı gördüm (Bak: Ek belge, no: 7)

Ziya arkadaş ve Ahmet bir süre sonra döndüler. Verdikleri bilgiler iç açıcı değildi. Irak Kürdistanı'ndan örgütlerin durumu kötüydü. Daha önceki kurtarılmış bölgeler ellerinden tümüyle çıkmış, kendileri de İran'da bir sığıntı durumuna düşmüşlerdi. İran'ın bilgisi ve rızası olmadan İran üzeri geçişlerin ve bize yardımcı olmalarının mümkün olmadığını söylemişlerdi. Bunun içinse bizzat İran istihbaratı ile diyalog kurmak gerekiyordu. Bazıları merkez organlarında bölge devletlerinin ajanlarının cirit attıklarını söylemişler, silahlı eylemden uzak durmak ve bölge devletleriyle ilişkiye girmemekle iyi ettiğimizi dile getirerek "sizin politikanız en doğrusu!" demişlerdi...

Mam Celal kendi radyolarından günde bir saat süreyle yararlanabileceğimizi söylemişti. 3. Kongremizi sınır bölgesinde toplamak içinse koşullar elverişli değildi.

Durumu 15 Haziran 1989'da toplanan MK toplantımızda tartıştık. Bölgede durum, üslenme kararı aldığımız 1986 yılına oranla çok değişmişti. İran istihbaratıyla ilişki kurmayı sakıncalı bulduk ve beklemeyi kararlaştırdık. KYB'nin radyosundan yararlanma önerisine bazı arkadaşlar sıcak baktılar. Ancak bu, üslenmeyle birlikte düşünülebilirdi. Kaldı ki, Kürtlerin, "başkasının atına binen hep yayadır," atasözünü hatırlatarak karşı çıktım.

Bu toplantımızın üzerinden bir ay geçmeden 13 Temmuz'da Kasımlo ve Kadiri Viyana'da İran ajanları tarafından katledildiler. Bu olayın ertesinde İran'la ilişkileri tümden defterimizden sildik ve İran'a karşı bir protesto kampanyası açtık.

Böylece bölgeye yönelik bir üslenme ve silahlı güç oluşturma çabamız bir kez daha hayata geçmedi. Bu nedenle Mesut'u da bölgeden çektik.

Halepçe Katliamı

Saddam rejimi, 1988 başlarında İran ordusu ve Kürt partizan güçleri karşısında aldığı yenilginin acısını, sivil ve savunmasız halktan çıkardı. 16 Mart'ta Kürt partizan güçlerinin eline geçen Halepçe kasabasına karşı kimyasal gaz kullandı. Bu saldırıda, çoğu çocuk, yaşlı ve kadın olmak üzere 5000'i aşkın insanımız yaşamını yitirdi, binlercesi ise kimyasal gazdan kötü biçimde etkilendi, birçokları sakat kaldı.

Olay Yurt dışındaki Kürtler arasında büyük tepki yarattı. Kürt örgütleri bir

araya gelerek bu kıyımı çeşitli ülkelerde ve yaygın biçimde protesto ettiler. Biz Parti ve KOMKAR planında bu eylemlere etkin biçimde katıldık, onların örgütlenmesinde rol aldık. Avrupa ülkelerinin yanı sıra ABD, Kanada ve Avustralya'da da Kürtler çeşitli protesto eylemleri koydular, Birleşmiş Milletler'i ve öteki kuruluşları göreve çağırdılar.

Halepçe katliamı, hem boyutları, hem de kimyasal silahlar kullanılarak yapıldığı için, Kürtler konusundaki uluslararası sessizliği bir ölçüde kırdı, uluslarası planda tepkilere yolaçtı. BM Genel sekreterliği bir açıklama yaparak "üzüntülerini" dile getirdi. Avrupa Parlamentosu saldırıyı kınadı. Çeşitli kuruluşlar tepki gösterdiler. Ancak bu tepkiler olayın boyutlarıyla kıyaslandığı zaman yine de çok basitti ve yasak savma kabilindendi. İşin ilginci, Sovyetler bu olayda Irak'a arka çıktılar. Sovyet basını olayla ilgili haberleri yalanlamaya kalkıştı! Bu tutum Kürtler arasında haklı olarak nefretle karşılandı. Biz bu tutumu Riya Azadi'de eleştirdik. (Bak: "Kürdistan'daki Soykırım ve Uluslararası Kamuoyu Üzerine" adlı yazı, Riya Azadi 120, Eylül 1988)

Bu olay nedeniyle Partimizin dış bürosu adına bir mektup hazırlayıp Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği'ne, devlet ve hükümet başkanlarına, ilerici kuruluşlara gönderdik. Bu mektupta, söz konusu kuruluş ve devlet adamlarını, Saddam rejiminin Kürt halkına yönelik soykırım uygulamaları karşısında sessiz kalmamaya çağırdık ve şu istemlerde bulunduk:

"*1- BM örgütü başta olmak üzere, ilgili uluslararası kuruluşlar, işlediği suçlardan dolayı Irak yönetimini mahkum etmeli, cezalandırmalıdır.*

2-Irak Baas rejimi elindeki silahları sivil halka karşı kullanıyor, katliamlar yapıyor. Ona silah satan ve destek veren devletlerin de bu konuda ahlaki ve politik sorumluluklarının bulunduğu açıktır. Bu bakımdan Irak'a silah satmaya derhal son verilmeli, bu ülkeye sağlanan ekonomik ve askeri yardımlar durdurulmalıdır.

3- Baskı ve terörün her türlüsüyle yüz yüze bulunan Kürt ulusunun da her ulus gibi kendi kaderini tayin etme hakkına sahip olduğu açıktır. BM bu konudaki suskunluğu sona erdirmeli, sorumluluğunun gereği olarak sorunu İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ışığında ele almalı, üye devletler gerekli girişimlerde bulunmalıdırlar." (Mektubun tamamı için bak: Riya Azadi, sayı 115, s. 4, Nisan 1988)

Mektubumuz geniş ilgi uyandırdı. BM Genel Sekreterliği, BM Cenevre Bürosu, Avrupa Parlamentosu Başkanlığı, Avusturya ve Costa Rica devlet başkanlıkları, İsviçre Federal Konseyi (Parlamento), Kanada ve Avustralya başbakanlıkları, Lüksemburg Dışişleri Bakanlığı, SPD (Federal Almanya) Parlamento Grubu, Kanada'nın Cenevre'deki BM Misyonu, Meksika'nın Stokholm Büyükelçiliği dahil, birçok uluslararası kuruluş ve devlet yetkilisinden cevap geldi. (Bu konuda daha geniş bilgi için bak: Riya Azadi, sayı 118, s.3). (Avusturya Devlet Başkanı Kurt Waldheim adına Dışişleri Bakanı Dr. Michael Breisky'nin mektubu için bak: Ek belge, No: 8)

Irak-İran Savaşı'nın Sona Erişi, Kürdistan'da Yıkım ve Göç

1980 yılında başlayan Irak-İran savaşı, tam da Kissinger'in dileğine uygun olarak, taraflar yenişemeden yıllarca sürdü gitti ve müzmin bir hal aldı. Kefede bir taraf ağır basınca batılılar ağırlıklarını öbür kefeye koyarak ve bölgeye habire silah satarak savaşı uzattılar. 1987 yılında savaşın İran lehine gelişmesi ve Kürt Partizan hareketinin Irak'a karşı önemli başarılar sağlaması Batılıları ve bu arada Türkiye'yi tedirgin etti. Savaş, orta menzilli füzelerin kullanılması ve Basra Körfezi'nde tanker savaşına dönüşmesi nedeniyle tehlikeli bir hal almıştı, bölge barışını tehdit ediyordu. Güç durumdaki Irak ısrarla ateşkes çağrısında bulundu.

Bu koşullarda Körfez'in petrol zengini Arap ülkeleri Irak'tan yana kesenin ağzını açtılar. BM Güvenlik Konseyi de harekete geçti. Taraflara ateşkes çağrısında bulunarak, buna yanaşmayan tarafa karşı tutum alacağını söyledi. Körfeze geçen ABD donanması ise açıkça Irak'ı destekledi. Böylece savaşta dengeler bir kez daha değişti. İran saldırısı durdu ve Irak karşı atağa geçti. Yalnız kalan İran da ateşkesi kabul etti. Böylece 8 Ağustos 1988'de taraflar arasında ateşkes sözleşmesi imzalandı, 20 Ağustos'ta savaş durdu.

Irak-İran savaşının sona ermesinin Kürtlerin durumu üzerinde olumsuz bir etki yapacağını daha önce de tahmin etmiş ve birçok kez dile getirmiştik. Celal Talabani daha 1987'de, yani kendileri güçlerinin doğruğunda iken ve geniş kurtarılmış bölgeler varken, Saddam'ın kendi çevresine, "Kürtleri Ermenilerden beter edeceğim!" dediğini anlatıyor ve "bu kez kaybedersek, Kürdistan gider!" diyordu.

Savaş sona erince gerçekten de Kürtler kaybettiler. Saddam, İran cephesinde silahlar susar susmaz güçlerini Kürdistan üzerine seferber etti. Kürtler bakımından savaş son bulmadı. Irak ordusu köy ve kasabaları yerle bir etmeye, sınır bölgelerini tümüyle boşaltıp barınılmaz hale getirmeye başladı. Bu nedenle, daha ateşkesin gündeme girdiği günlerde, Ağustos 1988'de BM Örgütü'ne, öteki uluslararası kuruluşlara ve aralarında Gorbaçov ve Reagan'ın da bulunduğu devlet ve hükümet başkanlarına bir mektup yazarak, Kürt halkının durumu ile ilgilenmelerini, barış görüşmelerinde Kürtlerin temsilcilerine de yer verilmesini ve Kürt sorununun çözümü için çaba göstermelerini istedim. (Mektubun tamamı için bak: Riya Azadi 119, Ağustos 1988, s. 12).

Bu mektubuma, Avusturya, Avustralya, İsveç dışişleri bakanlıklarının, Meksika Stokholm Büyükelçiliği'nin de içinde olduğu, çeşitli devlet adamları ve siyasi partilerden cevaplar geldi. (Bu konuda bak: RA. sayı 123, Aralık 1988).

Kürt partizan güçleri saldırılara karşı yiğitçe direndiler ve Irak ordusuna büyük kayıplar verdirdiler. Ama kurtarılmış bölgeleri ellerinde tutamadılar.

16 Mart 1988- Halepçe kıyımından bir görüntü

Yurt dışında Halepçe kıyımını protesto gösterilerinden biri

Yüzbin dolayında bir kitle sınırı aşarak Türkiye'ye sığındı, bir o kadarı İran'a geçti. Kuzey Kürdistan halkımız bu insanlara kucak açtı, yardım için seferber oldu. Partimiz de gerek yurt dışında, gerek yurt içinde bu insanlara yardım için harekete geçti. Üye ve yandaşlarımız bir dizi yardım eylemini başarıyla örgütlediler. Sınır boylarına kamyonlarla yiyecek taşıdılar. Ama Türk devleti bu ilgi ve yardımı engellemek için elinden geleni yaptı. Bu insanları toplama kamplarında topladı, etraflarını askeri birlikler ve tel örgülerle çevirdi, kuzeydeki kardeşleriyle ilişkilerini koparmaya çalıştı.

Yurt dışında yardım örgütleme çalışmalarının yanı sıra, Kürt halkının durumunu uluslararası kamuoyuna duyurmak ve uluslararası kuruluşları harekete geçirmek için de, bir başımıza veya diğer Kürt örgütleriyle birlikte, kimi yerde TEVGER olarak bir dizi eylem düzenledik.

Bu kez uluslararası tepkiler daha yoğun ve daha etkili oldu. Amerikan Senatosu ve ardından Temsilciler Meclisi, Kürt halkına karşı kimyasal silah kullanılması olayını görüşerek Irak aleyhine kararlar aldılar. Bunlar arasında

INFORMATIONSBULLETIN
KURDISTAN
Doppelheft
15. Dezember 1988 Nummer 16-17 Preis: 2,- DM
Lasst die kurdischen Flüchtlinge nicht sterben!
Helft ihnen!

Güney'li Kürtlerin Türkiye'deki kamp hayatından bir görünüş...

Irak'a açılmış 800 milyon dolarlık kredinin iptali ve Irak'tan petrol ithalatının durdurulması vardı. İngiltere, Fransa ve kuzey ülkeleri, kimyasal silah kullanımı ile ilgili olarak ya endişelerini dile getirdiler, ya da Irak'ı resmen uyardılar. ABD, İngiltere, Federal Almanya, Fransa ve Japonya, BM'nin bölgeye bir heyet göndererek olayı araştırmasını istediler. Sovyetler Birliği ve diğer bazı ülkeler de bu öneriyi desteklediler. Uluslararası Af Örgütü, kendi tarihinde ilk kez BM Güvenlik Konseyi'ne başvurarak Irak hükümetinin Kürt halkına karşı giriştiği soykırıma karşı çıkılmasını ve konunun ele alınmasını istedi. Avrupa Parlamentosu Kürtlere yönelik tutumu nedeniyle Irak'ı mahkum eden

Güney'li sığınmacı Kürtlerin Türkiye sınırındaki durumundan bir görünüş...

bir karar aldı. Kararda Avrupa Topluluğu ülkelerinin Irak'a silah ve ayrıca, kimyasal silah yapımında kullanılan hammaddeler sevkiyatını durdurması, Kürt mültecilere gereken yardımın yapılması ve Kürt sorununa, insan hakları çerçevesinde barışçı bir çözüm bulunması isteniyordu. Çeşitli ulusalarası yardım kuruluşları da harekete geçtiler.

Bu ilgi ve tepki Bağdat kasaplarını şaşırttı. Daha önce, "ülkemizi savunmak için her silahı kullanırız!" diye meydan okurken, bu kez, gerek Saddam, gerekse Dışişleri Bakanı, kimyasal silah kullanmadıkları yalanına başvurdular. (Bu konuda daha fazla bilgi için bak: A. Reşit imzasıyla yazdığım "Kürt Sorunu Uluslararası Boyut kazanıyor" adlı yazı; RA sayı 121).

Ancak bu tepkiler Saddam'ın Kürdistan'a yönelik saldırılarını engellemeye yetmedi. O, bunu izleyen dönemde de Kürdistan'ı Kürtlerden arındırma planını hayata geçirmeyi pervasızca sürdürdü. Kürdistan'ın boşaltılan ve yıkılan köylerinden sonra kasabalar ve Ranya, Qeladizê gibi kentler de yıkım ve sürgüne hedef oldular. (Bu konuda daha fazla bilgi için bak: Ahmet Taş'ın "Irak Kürdistanı'nda Soykırım ve Bazı Gerçekler" başlıklı yazısı ve Baver'in mektubu, RA. 129).

İşte böylesine bir durumda, Kürtler açısından adeta her şey bitmişken, Saddam büyük bir yanlış yaptı; Kuveyt'i işgal etti; böylece hem kendisini mahvetti, hem Kürtleri kurtardı! 1990 yılı sonunda işler tersine döndü. Kürtler, her şeyi yitirdiklerini sandıkları bir anda rüzgârın kendilerinden yana döndüğünü gördüler. Saddam'ın yol açtığı Körfez krizi Kürtler için bir piyangoydu. Bu konuya daha sonra döneceğim.

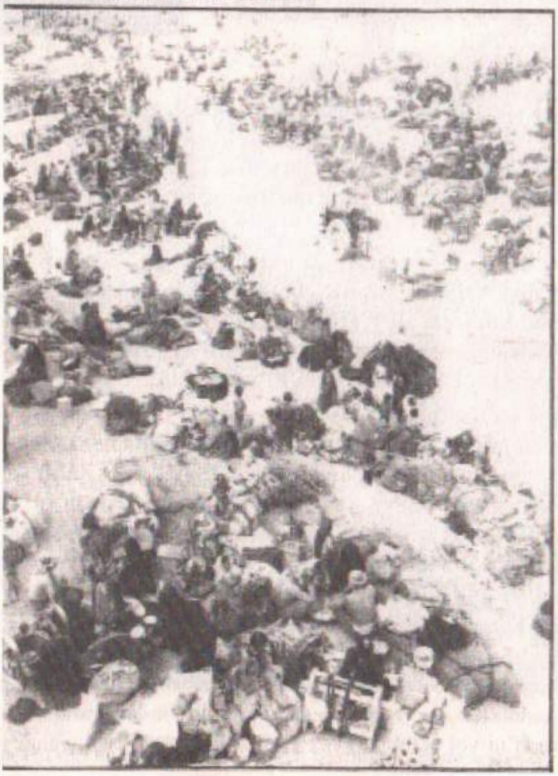
Erneute Zwangsumsiedlung

250.000 Kurden sollen von ihrer Heimat vertrieben werden

Auf der Flucht vor dem Saddam-Regime. Nach der Vertreibung zehntausender Kurden mit Giftgas versuchte das Regime in Bagdad nun auf einer erneuten großangelegten Zwangsumsiedlung die verbliebene kurdische Bevölkerung aus Irakisch-Kurdistan zu vertreiben.

türkisch-Kurdistan: Kurden auf der Flucht in der Iran

İran sınırında Kürt göçünden bir manzara...

KÜRDİSTAN'DA BÖLGE VALİLİĞİ

Türk rejiminin Kürt ulusal hareketini pasifize etmeye yönelik adımlarının ardı arkası gelmiyordu. Terörle Mücadele Dairesi'nin kurulup buna bağlı "özel tim"lerin eyleme geçirilmesinden, "köy koruculuğu" sisteminden, sürgün planından sonra, bir adım daha atıldı; 1987 yazında, sözde Kürdistan'da sıkıyönetimsiz döneme geçerken, "Olağanüstü Hal Bölge Valiliği" oluşturuldu.

Bu, bir bakıma Kürdistan'ın sömürge statüsünün itirafı idi. Rejim burayı, aynen İngiliz sömürge yönetiminin Hindastan'ı yönettiği gibi özel valilerle yönetmeye başladı!

Bölge valisi, sıkıyönetim komutanının yetkilerinden daha geniş yetkilere sahipti. Emrine bir kolordunun yanı sıra, bölgedeki tüm jandarma ve polis güçleri, özel timler bağlanmıştı. O, kitlesel sürgünler yapabilecek, isterse köyleri boşaltacak, "toplu köyler" adı altında, öteden beri tasarlanan toplama kamplarını kurabilecek ve yaptıklarından dolayı hiçbir adli, idari merciye, hatta parlamentoya karşı bile sorumlu olmayacaktı.

Biz bunu yeni bir "Takriri Sükun" olayı diye niteledik. TKSP Merkez Komitesi adına yayınladığımız 23 Temmuz 1987 tarihli bildiride,"bu yeni bir Takriri Sükun uygulaması, yeni bir Umumi Müfettişlik kurumudur. Halkımız yeni bir kırım ve kitle sürgünü tehditi ile karşı karşıyadır," dedik ve devrimci-demokratik güçleri buna karşı mücadeleye çağırdık. (Bak: RA sayı 107, Ağustos 1987).

Gerçekten de öyle oldu. Bu dönemde yapılanlar, 1920'li ve 1930'lu yıllarda yapılanları kat kat aştı.

Bölge valiliğinin yetki sahasına başlangıçta sekiz il sokuldu (Elazığ, Tunceli, Bingöl, Diyarbakır, Mardin, Siirt, Hakkari ve Van). Bir süre sonra bunlara Ağrı, Muş ve Bitlis de eklendi.

6 Eylül Referandumu

12 Eylül Anayasası ile siyasi haklarından yoksun kılınmış olan Demirel, Ecevit, Erbakan gibi eski politikacılar bu durumdan rahatsızdılar ve bu yasakları kaldırmak için yoğun bir çaba içindeydilcr. Bunlar pratikte yaptıklarıyla da yasakları fiilen delmekte idiler. Bunlar içinde en aktifi ise Demirel'di. O, Marksist sol dahil, durumdan şikayetçi olan tüm kesimlerle ilişki içindeydi. Sanki demokrasi havariliğine soyunmuştu. "Başkalarında ne

kadar demokrasi varsa bizde de o kadar olmalı," diyordu. Sözde "konuşan Türkiye" istiyordu.. "Kendim için bir şey istiyorsam namerdim!" diyordu...

Gerçekte ise o, bildik tanıdık demagog Demirel'di. Ne istiyorsa kendisi için istiyordu. Başkalarının hakları özgürlükleri umurunda değildi. AP'nin yerine DYP'yi kurdurup Hüsamettin Cindoruk'a emanet etmiş, perde arkasından yönetiyordu. Bütün derdi tasası yasaklardan kurtulup doğrudan örgütünün başına geçmek ve darbe ile elinden alınan postları yeniden ele geçirmekti...

Referandum öncesi, Temmuz 1987 toplantısına sunduğumuz Politbüro raporunda durumu şöyle değerlendiriyorduk:

"Günden güne ağırlaşan ve emekçi yığınlar için çekilmez hale gelen ağır ekonomik koşullara, açlığa, kitlesel işsizliğe, devam edegelen polis ve asker terörüne rağmen Türkiye'de kitleler neden hâlâ suskun? Bir Arjantin'de, Güney Afrika'da, Güney Kore'de, hatta zaman zaman Mısır'da, Tunus'ta, Fas'ta olanlar Türkiye'de neden görülmüyor?(*)

"Kuşkusuz, nedenlerden biri, 12 Eylül rejiminin etkin muhalefet güçlerini, devrimci ve demokratik örgütleri önemli derecede ezmiş olmasıdır. Kitleler onları eyleme yöneltecek öncülerden yoksundur. Türkiye solu ve Kürdistan'daki yurtsever hareket henüz yaralarını saramadı.

"Ama sorun yalnızca devrimci ve yurtsever örgütlerin durumu ile ilgili değil. Antifaşist muhalefet arasında sayılan veya sayılması gereken burjuva muhalefet kesimleri, hatta adlarını `sosyal demokrat' koyanlar da dahil, burjuva demokrasisi anlamında bile tutarlı ve mücadeleci olmaktan çok uzaklar. Bugün sahte demokrasi havariliği ile yola çıkmış Bay Demirel, daha dün, `Milliyetçi Cephe' içinde demokrasiyi boğazlamakla meşguldü ve böylece faşist cunta için kaldırım taşlarını bizzat kendi eliyle döşedi. Bay Demirel, kitleler üzerinde kurulan baskı rejminden, kitlelerin hak ve özgürlüklerinin ortadan kaldırılmasından değil, kendi siyasi yasaklarından şikayetçidir. O siyasi haklarını kazanır ve iktidar olursa sorun bitecektir. Sözde `sosyal demokrat' geçinen Erdal İnönü ve Ecevit gibileri ise, Bay Demirel kadar bile rejime karşı muhalefet yürütmekten aciz bir görünüm ve devletin kapıkulları tutumu içindedirler. Bu kişiler sosyal demokrat eğilimli insanlara bile güven vermiyorlar. Bir Bayan Aquino(**), bir Güney Koreli muhalefet lideri ile

---

(*) O dönemde Arjantin'de faşist rejime karşı güçlü kitle hareketleri yaşanmış ve rejimi çökertmişti. Güney Afrika'da, özellikle siyah halk, ırkçı beyaz azınlık rejimine karşı ayaklanma halindeydi. Güney Kore'de yolsuzluk yapan devlet başkanı işçi ve öğrencilerin ısrarlı eylemleri sonucu çekilmek zorunda kaldı. Mısır, Tunus ve Fas'ta ise halk, ağır zamlara, örneğin artan ekmek fiyatlarına karşı zaman zaman sokaklara döküldü ve rejime geri adım attırdı.

(**) Maria Corazan Aquino, muhalefet lideri olan eşi Benigno Filipinler diktatörü Marcos tarafından öldürülünce, diktatörlüğe karşı muhalefetin başına geçti ve 1986 yılında seçimleri kazanıp kendisi devlet başkanı oldu.

kıyaslanabilir olmaktan bile çok uzaklar. Böylelerinden, burjuva demokrasisi için de olsa kitlelere bir öncülük, ya da kitle mücadelesine ciddi bir katkı beklenemez.

"Diğer yandan, Türkiye'de, Türk halkı bakımından kendiliğinden kitle başkaldırılarının, yığınsal sokak eylemlerinin geleneği zayıftır. Devlete bağlılık duygusu kitleler arasında şovenizm kadar güçlü temellere sahiptir. Demokratik hak ve özgürlüklerin gaspına, pervasızca üst üste yığılan zamlara, bunca açlığa, işsizliğe, teröre; özetle, kemiğe dayanan bunca bıçağa rağmen kitlelerin eyleme geçmemesinde bunun büyük payı var. Türk burjuvazisi kitlelerin gözünde devleti kutsallaştırmasını çok iyi başarmıştır. (...) Ve bugün, faşist rejimin ve Özal hükümetinin birhayli yıprandığı koşullarda, alternatif olarak yine Demirel ve çevresinin ortaya çıkması gibi, halk yığınları ve demokrasi bakımından hem talihsiz, hem de komik bir durum söz konusudur.

"Bu durumda, 1988 yılı içinde yapılacak genel seçimler de dahil olmak üzere, yakın bir zamanda bugünkü faşist yapının ortadan kaldırılması, insan hakları ve demokrasi yönünde ileri adımlar atılması için koşullar hiç de elverişli görünmüyor."(*) (Söz konusu Politbüro Raporu için bak: RA 107, Ağustos 1987).

İktidarı eski politikacılara kaptırmak istemeyen Özal ise durumdan memnundu ve yasakların sürmesini istiyordu. Ancak sıkıştığı için, Anayasa'nın yasaklara ilişkin geçici 4. maddesi ile ilgili olarak referanduma gitmeyi uygun buldu. Kitleleri 12 Eylül öncesine dönme ile ürküterek, değişikliği halk oyu ile reddettirmeyi umuyordu.

Referandum 6 Eylül 1987'de yapıldı ve kıl payı bir farkla yasakların kalkması yönündeki evet oyu kazandı. Biz de, Demirel, Ecevit, Erbakan ve Türkeş gibilerin hatırı için değil, ama demokrasi hatırına bu yasakların kalkması yönünde oy verilmesini istedik. Bu, bir avuç burjuva politikacısına konan siyaset yasağının kaldırılmasını istemeden öte, genel olarak yasaklara ve 12 Eylül rejimine karşı bir tavırdı. Sonuç, demokrasi güçleri açısından bir kazanımdı. Kuşku yok ki, bu yasakların kalkmasında bizim ve öteki devrimci kesimlerin katkısı oldu.

Referandumun ardından Demirel ve ötekiler, değişik adlarla kurulmuş olan partilerinin başına geçtiler: (Demirel DYP'nin, Türkeş MÇP'nin, Erbakan RP'nin). Reddi mirasta bulunan Ecevit ise kendi aile partisi DSP'yi kurdu.

(*) Ne yazık ki, bunda yanılmadık! O satırların yazıldığı günlerden şimdiye tam 11 yıl geçti (şimdi 1998 Ağustosu). Şu anda Demirel Cumhurbaşkanı, ANAP'lı Yılmaz Başbakan, Ecevit ise Başbakan Yardımcısı.. O günden bu yana zenginle yoksul arasındaki uçurum, işsizlik, açlık, kat kat arttı, enflasyon hep yüzde yüzlerin çevresinde dolandı, zamlar birbirini izledi, demokrasi ise daha da geriledi. Ülke kire, pisliğe, şiddete battı. Ama sokaklar hâlâ sakin, rejimi sarsacak boyutlarda bir kitle hareketi yok. Ne şanslı bir devlet ve ne şanslı yöneticiler!..

Haklarını yeniden kazanan Demirel, söylediklerini bir daha hatırlamadı ve arkasına bakmadı. Onun yasağı 1987'de kalktı, ama bizimkisi, bu satırların yazıldığı şu 1998 yılında da sürüyor... Demirel haklarına kavuşunca sorun bitmişti, "bizde de başkaları kadar demokrasi" olmuştu, "konuşan Türkiye"ye ulaşmıştık! İşkence ve zulüm çarkı, başkaları için yasaklar ve eski tabular sürüp gitse bile... O kendisini işbaşından kovan Kenan Evren'le barıştı, onun kurduğu faşist çarkla bir güzel uzlaştı. Neden uzlaşmasın ki, Demirel'e tam da böyle bir çark lazımdı!

Demirel önce "Emanetçi Cindoruk"un elinden DYP başkanlığını aldı, arkasından seçimleri kazanıp yeniden başbakan oldu, Turgut Özal'ın kuşkulu ölümünün ardından ise Çankaya'ya tırmandı.

"Kendim için bir şey istiyorsam namerdim" diyen Demirel, işte bunları yaptı...

25 Eylül 1988 Referandumu

Özal, 6 Eylül referandumunun sonuçlarını kendisi için yenilgi sayacağına, hayır oylarının yarıya yakın olmasına bakarak, bunu bir zafer saydı ve onu, daha muhalefet hazırlıksızken sandık başında oya dönüştürmek istedi. Meclisteki parmak çoğunluğundan yararlanıp seçim yasasını değiştirdi, barajı yüzde 10'a çıkardı, ön seçimleri kaldırdı, kontenjan oyunlarına başvurdu ve 29 Kasım 1987'de genel seçimlere gitti. Özal böylece, yüzde 32-33'lük bir oyla mecliste 300'ün üzerinde bir çoğunluk sağlayıp cumhurbaşkanlığına tırmanmayı aklına koymuştu.

29 Kasım seçimlerinde ANAP yüzde 36 oy aldı ve mecliste üçte ikiye yakın bir çoğunluk sağladı. Özal böylece hedefine birhayli yaklaşmıştı. Ama seçimlerle ve referandum aracıyla oynamayı sürdürdü. Bu kez de, normal olarak Mart 1989'da yapılması gereken yerel seçimleri öne almak için harekete geçti. Çünkü, genel seçimlerden sonra birbirini izleyen zamlar ve yüzde 80'e ulaşan enflasyon nedeniyle ANAP'ın ibresi düşmekteydi. Daha fazla zaman geçerse ANAP yerel seçimlerde başarısız olur, bu da yaklaşan cumhurbaşkanlığı seçiminde Özal'ın şansını düşürürdü.

Bu nedenle, Anayasa'da yapılacak bir değişiklikle yerel seçimlerin erkene alınmasını istedi. Bunu önce Parlamentoda üçte iki oy çoğunluğu sağlayarak yapmayı denedi. ANAP'ın oyları yetmediği için Demirel'le uzlaşmak istedi. Bunu başaramayınca ikinci bir referanduma gitti.

Ne var ki, 25 Eylül 1988'de yapılan bu referandumda Özal'ın kaybı çok daha büyük oldu. Halk, yüzde 65 gibi bir oranla hayır dedi. Bu durumda Özal'ın istifa etmesi gerekirdi, değil mi? Ne gezer! Bu tür demokratik gelenekler Türkiye gibi bir ülkeye yabancıdır.

Mayıs 1988 Tarihli İnsan Hakları Raporumuz

Dış İlişkiler Büromuz, her yıl olduğu gibi 1988 yılı için de Kürdistan'da insan haklarının durumuna ilişkin İngilizce bir rapor hazırladı. Mayıs 1988 tarihli ve 25 sayfalık bu rapor şu ara başlıklardan oluşuyordu:

* Düşünce ve ifade özgürlüğü, dil ve kültür üzerindeki baskılar;
* Yaşama hakkı ve insanlık onuru;
* Askeri operasyonlar;
* İşkence;
* Zorla yer değiştirme ve sürgün;
* Olağanüstü hal ve "Olağanüstü Hal Bölge Valiliği";
* Kürt halkının gelişme ve bilimden, çağdaş teknolojiden yararlanma hakkı;
* GAP projesi.

Rapor bir mektupla birlikte BM'ye ve insan haklarıyla ilgilenen diğer uluslararası kuruluşlara, devlet ve hükümet başkanlarına, siyasi partilere ve basına iletildi. Bu raporumuz da geniş ilgi uyandırdı. Mektupla cevap verenler arasında İsveç Başbakanı İngvar Karlson ile Vatikan'ın (Papa'nın) BM'de gözlemci statüsüyle bulunan sürekli temsilcisi de vardı. (İsveç Başbakanı Carlson'un mektubu için bak: Ek belge, no: 9).

Newyork'tan saygın bir hukukçu, Stanley Faulkner ise mektubunda şöyle diyordu:

"Bu rapor benim için büyük bir sürpriz oldu. Açık söyleyeyim, Türkiye'de Kürtlerin içinde bulunduğu gayri insani durum konusunda tümüyle bilgisizdim. Dünya Barış Konseyi İnsan Hakları Komisyonu'nun bir üyesi olarak kişisel görüşüm odur ki, sözünü ettiğiniz koşullar ve raporunuzda yer almayan ötekileri dünya kamuoyuna en geniş şekilde duyurulmalı.

"Raporumuzda belirtilen bu `cinayetler' Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin ve uluslararası yasa niteliğindeki öteki temel belgelerin bir ihlalidir."

1989 yılında da Türkiye Kürdistanı'ndaki insan haklarına ilişkin olarak partimizin 5 No'lu raporunu yayınladık. Bu da son bir yıl içindeki insan hakları ihlallerini kapsıyordu. Artık bir geleneğe dönüşen bu raporlar, dünyanın çeşitli yerlerindeki insan hakları savunucuları için güvenilir ve aranan bir kaynak haline gelmişti.

1 Ağustos Genelgesi ve Zindanlardaki Direniş

Rejim bir yandan iç ve dış kamuoyuna demokratikleşme yönünde önemli adımlar atıldığı yalanını yayarken, diğer yandan birçok bakımdan daha da sertleşmekte idi. Cezaevlerindeki uygulamalar buna bir örnekti. 1 Ağustos

1988'de getirilen bir genelge ile cezaevlerindeki koşullar daha da ağırlaştırıldı.

Politik tutuklu ve hükümlüler buna karşı ülkenin dörtbir yanında; Diyarbakır, Gaziantep, Malatya, Maraş, Ergani, Erzincan, Eskişehir, Adana, Buca, Haymana, Kayseri, Amasya, Çanakkale, Mudanya, Bayrampaşa, Ankara ve Ceyhan cezaevlerinin de içinde olduğu bir dizi cezaevinde direnişe geçtiler; açlık grevine, ölüm orucuna gittiler. Sayıları kısa sürede 2000'i aştı. İstemleri arasında şunlar vardı:

* *1 Ağustos genelgesi kaldırılsın;*
* *Tek tip elbise uygulaması kaldırılsın;*
* *Sevk zinciri takılmasın;*
* *Anadilde konuşma serbest olsun;*
* *Keyfi infaz yakmalara son verilsin;*
* *Dayak ve işkenceye son verilsin;*
* *Aramalarda talan ve yağmaya son verilsin;*
* *Baskı amacıyla sürgünlere son verilsin;*
* *Kitap, dergi, gazete, radyo ve daktilo yasağı kaldırılsın;*
* *Avukatla yüzyüze görüşme olanağı sağlansın;*
* *Gülünç derecede az yemek ödeneği arttırılsın;*
* *Ailelerin getirdiği yiyecekler içeri alınsın;*
* *Kantinlerdeki fahiş fiyatlar piyasa düzeyine indirilsin.*

Günlerce süren ve tutukluların yaşamları bakımından tehlikeli bir hal alan açlık grevlerine ve ölüm oruçlarına rağmen, Özal hükümetinin Adalet Bakanı ve rejimin öteki sözcüleri, bu insanların "anarşist ve terörist" olduğunu ileri sürerek bu son derece haklı ve insani istemleri karşılamayı reddettiler. Dayak, sürgün ve benzeri baskıları arttırdılar.

Buna karşılık tutuklular yiğitçe direndiler. Cezaevleri dışında da tutuklu yakınları ve demokratik çevreler harekete geçti. Tutuklularla dayanışma için açlık grevleri, mitingler ve basın toplantıları yapıldı. Yurt dışında, KOMKAR'ın da arasında bulunduğu çeşitli kuruluşlar politik tutuklularla dayanışma için eyleme geçtiler; dayanışma grevleri, protesto yürüyüşleri yapıldı ve TC makamları mektup yağmuruna tutuldular.

Zindandaki yoldaşlarımız bu direnişin içinde yer aldılar. Partimiz, daha eylemlerin başında yayınladığı Merkez Komitesi bildirisi ile kamuoyunu bu direnişe destek olmaya çağırdı ve örgütümüz protesto eylemlerinin içinde aktif olarak yer aldı. (Söz konusu Parti bildirisi ile ilgili olarak bak: Riya Azadi, sayı 123, s. 1-2)

Sonuçta, hem cezaevlerinde, hem de cezaevleri dışında ummadığı bir direniş ve tepkiyle karşılaşan rejim geri adım atmak zorunda kaldı ve "1

Ağustos Genelgesi"ni geri çekti. Bu demokratik güçlerin bir başarısıydı.

Paris'te İnsan Hakları Toplantısı

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 40. yıldönümü nedeniyle, BM'de temsil edilen hükümetler dışı örgütler (NGO'lar) tarafından, 8-10 Aralık 1988'de Paris'te "insan hakları ve bu haktan yoksun olanlar" konulu bir seminer düzenlendi. UNESCO Sarayı'nda yapılan toplantıya 130'u aşkın uluslararası örgütü temsilen 300 delege katıldı ve bunlar arasında, üç kişilik bir delegasyonla KOMKAR'da vardı. Bu hem bizim, hem Kürt hareketinin bütünü bakımından, uluslararası ilişkiler alanında yeni bir durumdu.

Aynı nedenle, 10 Aralık günü Choillot Sarayı'nda BM Genel Sekreteri Peres de Cuellar'ın da katıldığı devlet temsilcileri düzeyinde resmi bir toplantı yapıldı. Biz bu toplantıya katılan heyet ve kişilere de Kürtlerin durumunu anlatan çeşitli raporlar ve mektuplar sunduk. Bu toplantıda çeşitli konuşmacılar tarafından Şili ve Güney Afrika'nın yanı sıra Kürtlerin durumu üzerinde de yoğun biçimde duruldu. Bu da Kürtler bakımından uluslararası düzeyde yeni ve olumlu bir gelişmeydi.

Özgür Gelecek Dergisi

Bazı sol gruplar bir süreden beri yurt içinde legal yayınlar çıkarıyor ve Kürt sorununu da belli bir ölçüde dile getiriyorlardı. Bunlardan biri Perinçek ve çevresinin çıkardığı "2000'e Doğru" dergisiydi. Biz de daha 1987 yılında, yurt içinde legal yayın için olanakları araştırdık. Kanımca böyle bir yayın çıkarılabilirdi. Bunun riski büyük değildi; üstelik daha geniş bir çevreye ulaşır, iyi ses getirir, örgütün canlandırılmasına da yardımcı olurdu. Ancak konuyu kendileriyle konuştuğumuz yoldaşlar, ki bunlar arasında Nazif de vardı, koşulların henüz legal bir yayın için elverişli olmadığını söylediler.

Sorunu Şubat 1988 tarihli MK toplantısında değerlendirdik ve böyle bir yayının yararlı olacağı sonucuna vardık, yurt içinde bu görevi üstlenebilecek kişilerin araştırılmasını ve uygun durumda adım atılmasını kararlaştırdık. Bu arada Pêşeng çevresi daha erken davranarak "Medya Güneşi" adında aylık bir dergiyi yayın hayatına soktu. Bu, Kürt kesiminin 12 Eylül sonrası yurt içinde legal yayın planında attığı ilk adım oldu, onlara da prestij sağladı.

Bizimkilerin yanaşmaması üzerine, örgüt ağımızın dışından Mehmet Bayrak'la ilişki kurdum. Kendisinin bu öneriye sıcak yaklaşması üzerine konuyu Temmuz 1988'deki MK toplantısında bir daha değerlendirdik ve bu iş için onunla adım atmayı uygun bulduk.

Bayrak, bu dönemde çıkarmayı düşündüğümüz dergi için tam da aradığımız

kişiydi. Dergi, politikanın yanı sıra kültür ve sanat konularına da yer vermeliydi. Ağır baskılara uğramaması, engellenmemesi için, dil ve terminoloji bakımdan ılımlı olmalı, demokrasi mücadelesine ağırlık vermeliydi. Bayrak, geçmişteki ilişkilerimiz ve Özgürlük Yolu'nda çıkan yazıları nedeniyle rejim bakımından mimli sayılabilirdi. Ama daha çok aydın kişiliğiyle ve Türk dili ve edebiyatı alanındaki çalışmalarıyla tanınmıştı; bu bakımdan fazla sakıncalı sayılmazdı. Ayrıca böyle bir dergiyi yönetmeye bilgi ve becerisi uygundu. Görüşmek üzere kendisini Almanya'ya davet ettim.

Bayrak'la Köln'de Abdullah'ın evinde görüştük. Derginin yayın politikası konusunda belli bir hazırlığım vardı. Bu konuda Bayrak'la tam bir görüş birliğine vardık. Derginin bizim tarafımızdan finanse edildiğinin ve desteklendiğinin bilinmemesi -en azından işin başında böyle bir izlenim verilmemesi- konusunda anlaştık. Yani bizimkiler bu işin yönetimine ve denetimine karışmayacaklardı. Mehmet'le ilişkileri ben sürdürecektim. Saptadığımız yayınla ilgili çerçevenin sakıncasız bir özetini, elinin altında olması için Bayrak'a verdim. (Bu özet için bak: Ek belge, "Yayınla İlgili Çerçeve", no: 10).

Böylece aylık Özgür Gelecek Dergisi yayın hayatına girdi ve ilk sayısı Aralık 1988'de yayınlandı. Sahibi Mehmet Bayrak, sorumlu müdürü ise Bekir Kesen'di.

Dergi ağırlıklı olarak Bayrak'ın, benim ve Süleyman'ın (Hüseyin Beysülen) yazılarıyla çıktı. İlk sayının başındaki imzasız "Çıkarken" yazısını ben yazmıştım. Dergide Cemil Baran adıyla politik değerlendirmeler yaptım. Ferhad Can adıyla ise, kültür konularında yazdım; bazı Kürt yazar ve sanatçılarını tanıttım. Mustafa Metin (mücadelemizde şehit düşen yoldaşların adlarıydı) ve Ahmet Çınar adlarıyla da yazılarım yayınlandı. Bu imzaların tümü de yeniydi. Hareketimizle bağ kurulmaması için kendi adımı ve daha önce yayınlarımızda kullandığım takma adlardan hiçbirini kullanmadım. Süleyman arkadaşımız da aynı nedenle Hüseyin Toprak, Mirzali Çimen ve başka isimlerle yazdı. Bayrak da değişik isimler kullandı. Baskıların, gizli çalışmanın ve birden çok yazı yazmanın zorunlu sonucuydu bu. Her yayın değiştiğinde yeni yeni imzalarla çıkıyorduk. Böylece zaman içinde onlarca isim kullandım. Kitaplarım da çok çeşitli isimlerle basıldı.

Dergi, belirlediğimiz yayın politikasına uygun çıkıyordu. Demokrasi mücadelesini öne almamız ve geniş bir kesime seslenmemiz nedeniyle, SHP içindeki demokrat kesimlere kadar uzanan aydın ve demokrat çevrelerde geniş bir ilgi uyandırdı. Dil ve terminolojide, 12 Eylül öncesine, ya da yurt dışındaki yayınlara oranla ılımlı ve ölçülüydük. Buna rağmen rejim, ılımlı bir dille de olsa Kürt sorununun tartışılmasına ve demokrasi mücadelesine katlanamadı, daha ilk sayıdan itibaren saldırıya geçti. Birinci sayı toplandı, gerek "çıkarken" yazısı, gerek Ferhad Can imzasıyla yazdığım yazı, gerekse Türkiye ile ilgili bir insan hakları raporu nedeniyle dergi bölücülükle suçlandı, yazı işleri müdürü Bekir Kesen gözaltına alındı. 2. Sayının ardından ise Mehmet Bayrak ve Bekir

Kesen tutuklandılar, 1966 yılında benim de Yeni Akış davası nedeniyle dört ay süreyle kaldığım Ankara Merkez Cezaevi'ne kondular. 1 Mart 1989 günü ise, sözde arama bahanesiyle koğuşları basan jandarma birliği ve gardiyanlar, tutukluları acımasızca dövdüler ve eşyalarını talan ettiler. Bayrak ve Kesen bu saldırı sırasında ağır biçimde yaralandılar.

Gerek tutuklama, gerekse, cezaevinde yaşanan olaylar iç ve dış kamuoyunda tepkilere yol açtı. Biz yurt dışında kampanya açtık ve bu nedenle Türk makamları geniş ölçüde protesto edildiler. Bu konuda bak: Riya Azadi, sayı 125-126, Şubat-Mart 1989, sayfa 4 ve Dengê Komkar, sayı 114, s. 6-7, Şubat 1989). Tepki gösterip Bayrak ve Kesen'in serbest bırakılmasını isteyenler arasında Uluslararası PEN kulübü de vardı. Bu tepkiler nedeniyle Bayrak ve Kesen'in tutukluluğu çok sürmedi. Ancak baskılar, arama ve gözaltına almalar, daha sonra da devam etti. Bir sayısı dışında tüm sayıları toplandı. Bayrak ve Kesen hakkında yirmiyi aşkın dava açıldı. Bu nedenle derginin çıkışında gecikmeler oldu, bazı sayıları çift çıktı.

Ne ilginçtir ki rejim dergiden bu denli rahatsızken ve onu susturmak için elinden geleni yaparken biz onu yoldaşlarımıza beğendiremedik! Yurt içindeki yoldaşlar, kendileri koşullar uygun değil deyip ellerini taşın altına koymazken bu dergiyi dil ve içerik olarak zayıf buluyorlardı. Belli ki, 12 Eylül öncesinde olduğu gibi sert, dobra dobra bir "Kürdistan edebiyatı" istiyorlardı... Amaç herhalde üzüm yemek değil, bağcı dövmek, ya da dövdürmekti... Bu nedenle de çoğu durumda sahiplenmiyor ve dağıtımına gereken desteği vermiyorlardı.

Diğer yandan, derginin ılımlı yayın politikasına rağmen bu azgınca saldırıları görünce biz de, "madem öyle, her şeyi neden açıkça, dobra dobra söylemeyelim?" diye düşünmeye başladık. Bu arada, yurt içinde komite kurulmuş ve yoldaşlarımız, doğrudan kendileri bir dergi çıkarmak için öneri yapmışlardı. Durumu değerlendirdik. Özgür Gelecek'in bu haliyle artık ihtiyacımıza cevap vermediği sonucuna vardık. Ya onun yayın politikasını daha radikal bir hale getirmeli, ya da yeni bir dergi çıkarmalıydık.

4. sayının ardından Bayrak'a bir mektup yazdım, yayına ilişkin kimi eleştiri ve önerilerimi ileterek şöyle dedim:

"*Yazıların içeriğini, ideolojik-politik düzeyini, terminoloji de dahil, yükseltmek gerektiği kanısındayım. Özgür Gelecek, ülkede çıkan birçok sol ve ilerici yayın organına göre bazı bakımlardan geride kalıyor. Özellikle terminoloji ve Kürt sorununu tartışma bakımından. Başta bu uygun düşmeyebilirdi ve temkinli başlamakta yarar vardı. Ne var ki, adamlar ölçü-mölçü dinlemiyor. Onlar, nerdeyse hiçbir şey yazılmamasını istiyorlar. Mademki baskılar bu kadar ağır, mademki yumuşak da gidilse dobra da, aynı şey oluyor, o zaman durum farklıdır. Dobra gitmek en iyisidir. Yoksa bunca emek, masraf, direnç büyük ölçüde boşa gider. Okura da fazla bir şey verilmez. Elbet, kof ajitasyon yapılmasını önermiyorum; ama yazılar içerik olarak, aynı zamanda konu seçimi ve anlatım bakımından da iyileştirilebilir.*"

Sonuçta, eğer dergiyi dil ve içerik olarak iyileştiremezsek yayına ara vermenin daha iyi olacağını söyledim.

Bundan sonra Dergi iki sayı daha çıktı. Temmuz 1989'da çıkan 8. sayının (çift çıkışlar nedeniyle gerçekte toplam olarak 6 sayı çıktı) ardından Bayrak, Kesen ve derginin çalışanı Celal Gül (partili yoldaşımızdı) yeniden gözaltına alındılar ve DGM'ce tutuklandılar. Onlarla birlikte Nuray Özkan adında 6 aylık hamile bir doktor kadın da tutuklandı. Özkan o tarihlerde düzenlenen bir kadın kurultayında yaptığı konuşmada Kürt kadınlarından söz etmiş ve bunun bir cümlesi daha sonra Özgür Gelecek'te yayınlanmıştı. İşte bu cümlede suç bulunmuştu!.. "1 Ağustos Genelgesi" çıktığında onlar da hapisteydiler ve açlık grevine katıldılar.

Bu tutuklamaya da uluslararası kamuoyunda önemli tepkiler geldi. PEN-Kulüp ikinci kez Türkiye'yi protesto etti. Uluslararası Af Örgütü bu nedenle Türkiye'yi bir kez daha kara listeye aldı, Bayrak ve arkadaşlarının serbest bırakılması için acil eylem çağrısında bulundu. Danimarka Helsinki İzleme Komitesi bu konuda Türkiye'den bilgi istedi. Türkiye'yi ziyaret eden Amerikan Kongresi'nin bir heyeti Ankara Kapalı Cezaevi'nde Bayrak ve arkadaşlarını ziyaret etti. Bu heyet, Başbakan Özal'ı ziyareti sırasında da bu dört tutuklunun hemen serbest bırakılması için bir istek mektubu verdi.

Söz konusu tepkiler karşısında Bayrak ve arkadaşlarının sarbest bırakılması gecikmedi. Ancak bu arada, Partili arkadaşlarımız eliyle İstanbul'da yeni bir dergi çıkarmak için hazırlık başlatmıştık. Bu nedenle, Bayrak çıktıktan sonra, kendisiyle görüş birliğine vararak, artık görevini yapmış olan Özgür Gelecek'in yayınını durdurduk. Bundan kısa bir süre sonra, Aralık 1989'da, partili arkadaşlarımızın örgütlediği aylık DENG (Ses) dergisi yayın hayatına başladı.

Derginin kapanışından sonra Bayrak "Öz-Gc" adıyla bir yayınevi kurdu ve Kürt dili-kültürüyle ilgili olarak birhayli yayın yaptı. Ancak, bu kez de söz konusu yayınlar nedeniyle hakkında soruşturmalar açıldı, cezalar aldı ve sonunda ülkeyi terk edip Avrupa'ya geçmek zorunda kaldı.(*)

Yurtiçi Örgütlenme Çalışmaları

1980'li yılların ortalarından itibaren yurt içi örgütünü canlandırmak için yaptığımız çalışmalarla ilgili olarak 2. ciltte bilgi vermiştim. 1986 yılında Cezmi'yi, 1987'de ise Abdullah'ı, hem örgütün durumuyla ilgili bilgi alma,

---

(*) Mehmet Bayrak ve Bekir Kesen aleyhine Özgür Gelecek'le ilgili olarak Ankara DGM'de açılan davalardan biri 1990 sonbaharında sonuçlandı ve Bayrak'a 6 yıl üç ay ağır hapis cezası, Kesen'e de 18 yıl hapis cezası karşılığı 34 milyon lira para cezası verildi.

Yurtsever Basına Yönelik Baskılar Artarak Sürüyor:

Özgür Gelecek Dergisi'nin Sahibi, Sorumlu Müdür ve Çalışanı Tutuklandı

Gazetemizin 114. sayısında, Ankara'da yayımlanmakta olan Özgür Gelecek Dergisi'ne ve onun yöneticilerine yönelik baskılardan sözetmiştik. O günden bu güne olumlu yönde değişen birşey olmadı. Aksine, baskılar artarak devam etti.

Dergi'nin son sayısı (8. sayı), alışılmışın dışında bu kez İstanbul'da basıma girdi. Bu, bir nevi derginin daha geç toplatılması demekti. Ve

elçiliklerine olayı protesto eden ve kısa zamanda bırakılmalarını talep eden telgraf çekilmesi isteniyor.

Yine PEN-International, Bayrak ve Kesen'in tutuklanmasını protesto eden bir metni Ankara Emniyet Amirliğine gönderdi. Metinde, Türkiye'nin 1988'de BM İşkenceye Karşı Sözleşme ile, Şubat 1988'de Avrupa İşkenceye Karşı Sözleşme'yi imzaladığı hatırlatılarak, bunlara

hem de örgüt ağını canlandırma amacıyla yurt içine göndermiş, ancak örgütün reorganizasyonu yolunda bir adım atamamıştık. (Bak: Anılar Cilt 2, s. 419 vd.) Biz cezaevine girip çıkmış arkadaşları, bilindikleri ve izlenebilecekleri için yeni örgüt ağında, en azından çekirdek örgütlerde görevlendirmek istemiyorduk. Ne var ki işler düşündüğümüz gibi gitmedi ve yine cezaevinden çıkanlar görevleri üstlendiler. Bunlardan biri Halil'di. Halil dışarı çıktıktan sonra ayakta kalan örgüt elemanlarıyla bağ kurarak, moral vererek oldukça olumlu bir rol oynadı.

1988 Kasım ayında, Abdullah ve Cezmi yoldaşları, örgütlenme konusunda yetki vererek bir kez daha ve geçici olarak yurt içine gönderdik. Bu kez yoldaşlarımız bir yurt içi komitesi kurmayı başardılar. Komitede Serdar (Selahattin), Azad (Ahmet Acar) ve Behram (Bayram Bozyel) görevlendirildiler.

Bunlardan Abdullah arkadaş giriş çıkışta bir sorunla karşılaşmadı; ancak çıkışta Cezmi'nin sahte pasaportu fark edildi ve gözaltına alındı. Bu nedenle çok tedirgin olduk. Ne var ki korktuğumuz gerçekleşmedi. Arananlar listesinde değildi, ya da en azından karambole geldi. Olay çokça rastlanan bir sahte pasaportla yurt dışına çıkma çabası olarak görüldü ve birkaç gün sonra bırakıldı.

Bu garip rastlantı nedeniyle Cezmi yurt içinde kaldı. Bir süre sonra Berlin'deki eşini ve çocuklarını da yanına gönderdik.

15 Haziran 1989'da yaptığımız MK toplantısında Yurt İçi Komitesi'nde Ahmet Acar'ın yerine Cezmi'yi aldık ve komiteyi Cezmi'nin başkanlığında oluşturduk. Ayrıca sayısını beşe çıkardık ve Halil'le Aşur'a (Alaattin)'e komitede görev verdik. Halil MK asil üyeliğine, Aşur ve Selahattin ise MK yedek üyeliğine alındılar.

Gerek Abdullah ve Cezmi yoldaşların kurdukları ilişkilerin, gerekse Yurtiçi Komitesi'nin (YİK) oluşmasının ardından, yurt içinde örgüt ağı yeniden canlanmaya başladı. Kısa sürede İstanbul, Diyarbakır ve Adana'da parti komiteleri

oluştu, diğer yerlerde (Ağrı, Elazığ, Van, İzmir, Ankara, Konya vb.) ise parti sorumluları atandı ve tüm örgüt üyelerine ulaşmak için çaba gösterildi.

Böylece 1983 operasyonunun ardından adeta bitkisel hayata giren yurtiçi parti örgütümüz ayağa kalktı ve yurtiçi çalışmalarımız canlanmaya başladı.

Mart 1989 Yerel Seçimleri

1989 Martında yapılan yerel seçimlerle ilgili olarak, koşulların elverdiği yerlerde, duruma göre diğer sol ve yurtsever güçlerle ortak ya da bir başımıza bağımsız adaylar çıkarmayı; bu olanak yoksa bağımsız ya da diğer partilerden yurtsever ve demokrat adayları desteklemeyi, böylece seçim dönemini propaganda açısından etkin biçimde değerlendirmeyi ve ANAP'ı geriletmeyi hedefledik.

Yerel seçimler öncesi, bu konuda yazdığımız yazıda, "ANAP'ın bu seçimlerde hezimete uğraması bir sürpriz olmaz" demiştik. Gerçekten de öyle oldu. ANAP oyları yüzde 22'ye düştü ve bizim de beklemediğimiz derecede büyük bir hezimete uğradı; il belediyelerinden yalnızca Malatya ve Hakkari'yi alabildi. Bu aynı zamanda 12 Eylül rejimine karşı bir tepki idi; ANAP onunla özdeşleşmişti.

Özal birkez daha istifa etmeyi düşünmedi. Tam bir pişkinlikle, ANAP'ın parlamentodaki parmak çoğunluğundan yararlanarak, muhalefetin, en başta da Demirel'in tüm çığırtkanlığına, Evren'in öfkesine ve cumhurbaşkanlığı postunu kendi hakları sayan generallerin tüm homurdanmalarına aldırmadan, Ekim 1989'da, Cuntacı Evren'den boşalan yere kendisi oturdu. Demirel de olsa aynı şeyi yapardı!

Yerel seçimlerden kârlı çıkanlar ise, başta SHP ve DYP olmak üzere, 12 Eylül rejiminin baştan uzaklaştırdığı, yasakladığı partiler ve politikacılar oldu. 40 ilin belediye başkanlığını SHP aldı.

Sol ve yurtsever hareket, dağınıklığını sürdürdüğü, bir seçim bloku oluşturmayı bile başaramadığı için, bir kez daha etkili olamadı. Diyarbakır hariç!

Diyarbakır, bir kez daha onurlu bir çıkış yaptı. Diğer yurtsever ve sol güçlerle diyaloga geçip ortak bağımsız bir aday gösterilmesini istedik. Bizim dışımızdaki insanlara adaylık önerisi götürdük. Sonunda, seçimlere bir ay kala yurtsever ve sol güçler yoldaşımız Refik Karakoç'un adı üzerinde birleştiler.

Refik'in bizim arkadaşımız olduğu biliniyordu. Böylece Diyarbakır'da yeniden bir sosyalist, bağımsız aday olarak halkın karşısına çıkmıştı. Seçimlere az bir zaman kalmış olmasına rağmen, iyi bir seçim çalışması yapıldı ve kitlelerin ilgisi, beklenmedik biçimde canlı ve büyük oldu.

Bir yoldaşımızın Diyarbakır'dan gönderdiği mektupta şöyle deniyordu:

"*Refik Karakoç'un bağımsız adaylığı sol, yurtsever ve devrimci saflarda*

geniş bir destek buldu. Herkes kendi gücü, olanaklarınca çaba gösterdi. Geçmişte sol ve yurtsever saflarda aktif biçimde çalışmış olup bu dönemde köşesine çekilmiş olanlar da canlandılar. Kısa sürede büyük bir ilgi ve coşku doğdu.

"Seçim kampanyası sol ve yurtsever insanlarımızın mütevazi katkılarıyla, gönülden destekleriyle örgütlendi. Pek çok insan bu çalışmaya şu ya da bu şekilde katıldı. Kentin 5-6 yerinde seçim büroları oluşturuldu. Halktan ve ilerici insanlardan semt, mahalle, işyeri komiteleri kurularak seçim çalışmaları hızlandırıldı. Örnek bir propaganda çalışması örgütlendi.

"Bu dönemdeki ilginç ve verimli çalışmalardan biri, gençliğin yaptığı anket çalışmalarıydı. Yüzlerce genç bu işte görev aldı ve böylece hem kitlelerin nabzını ölçtü, hem de onlarla diyalog kurdu.

"Bu çalışmanın diğer bir olumlu yanı, bağımsız adayın Diyarbakırlı hemşehrilere açık, özlü bir plan ve program sunmuş olmasıydı. Seçimler kazanıldığı taktirde Diyarbakır'da yapılacak işler bu programda özlü biçimde veriliyordu. Seçim propagandası döneminde bu programda yazılı hedefler kitlelere iyi biçimde anlatıldı. 6000 dolayında broşür dağıtıldı. Diyarbakır kentinin, özellikle de kenar mahallelerin durumunu sergileyen fotoğraf sergisi açıldı. Cadde kenarına kurulmuş televizyonlarda video kasetlere alınmış programlar gösterildi.

"26 Mart seçimleri, genel olarak Türkiye ve Kürdistan çapında, salt yerel sorunların ve işlerin çerçevesini aşmış, 12 Eylül rejiminden, ANAP iktidarından hesap sorma niteliği kazanmıştı. Ülke çapında demokrasi kavgasının bir aracına dönüşmüştü. Diyarbakır'da bu çok daha açıktı, somuttu. Kitleler yıllardır işkenceye, teröre, açlığa karşı boğazlarına kadar dolmuşlardı. Özgürlük ve demokrasi yönündeki her istem, zulme sömürüye karşı her tepki büyük yankı yapıyordu. Yurtsever, devrimci bir coşku kitleleri sarmıştı. Hoparlör takmış arabalar kentin sokaklarını dolaşıyor, Kürtçe ve Türkçe müzik parçaları çalarak halka sorunları anlatıyordu. Kahve toplantıları 3-5 bin kişilik mitinglere dönüşüyordu. bu toplantılarda bağımsız adayın yanı sıra, sosyalist, yurtsever insanlar, ayrıca çok sayıda halktan insanlar konuşuyordu. Bazı konuşmalar Kürtçe yapılıyordu. Kürtçe müzik eşliğinde halay çekiliyordu. 'Ey Reqib' marşı Diyarbakır sokaklarında yankı yapıyordu.

"Dağkapı meydanında yapılan iki miting ise Diyarbakır'da son yılların en görkemli kitle gösterileri oldu. Birincisine 10 bin, ikincisine 15 bin kişi katıldı.

"25 Mart Cumartesi günü Dağkapı'da yapılan miting gerçek anlamda bir halk hareketiydi. Mitinge katılanların ezici çoğunluğu kasketli, şalvarlı halktan insanlar, işçiler ve öteki kent emekçileriydi. Çarşaflı, başörtülü ihtiyar anaların sayısı az değildi. Mitinge dindar, hali vakti yerinde halk kesimlerinden de birhayli katılım vardı. Öğretmen, doktor ve benzeri 'beyaz yakalılar' mitinge büyük ilgi göstermişlerdi.

YURTSEVER GÜÇLER KİTLELERLE BÜTÜNLEŞTİ · R. AMED

26 Mart yerel seçimlerinde Diyarbakır'da tüm yurtsever güçler, üzerinde anlaşabilecekleri bir adayın seçimlerde desteklenmesi yönünde girişimlerde bulundular. Daha sonraki günlerde Ziraat Yüksek Mühendisi Refik Karakoç üzerinde hemfikir olundu.

Bu konuda belirli adımlar atıldı. Ancak bu çalışmalar karşısında, seçimlere bir ay kala, Diyarbakır'da demokratik güçlerce belediye başkanlığı için bağımsız sosyalist bir adayın gösterilmesi, bir çok kişi ve çevre tarafından önemsenmemiş, ciddiye alınmamıştı. Olaya böyle bakanlar, pek de haksız sayılmazlardı görünüşte...

Refik KARAKOÇ

aralarında yeterli diyalog ve dayanışmayı kuramamanın önemli bir etken olduğu gerçeğinden hareketle ülkedeki devrimci mücadele tarihinde ilk kez umulmadık bir dayanışma içine giriyorlardı. Ve en büyük kazanım da buydu kuşkusuz.

Dar bir zamanda başlanan seçim çalışmaları ve bu alanda ortaya konulan görünüm, hemen halkın dikkatini çekiyor; bu girişim belki de halkın yıllardır özlemini çektiği birliği gerçekleştiriyordu.

Devrimci ve sosyalist güçlerin başını çektiği bu olay, çok kısa sürede halkın kendi hareketine dönüşüyordu. Sanki insanlar yıllarca böyle bir olaya hazırlanmışlar da, düğü

26 Mart yerel seçimlerinde bağımsız aday Refik Karakoç için Diyarbakır'da düzenlenen bir başka miting...

"Mitinglerde konuşmaların teması Kürt halkı üzerindeki ulusal baskı ve sömürgeci talandı. Faşist uygulamalar, işkenceler dile getirilip mahkum ediliyordu. İşsizlik, yoksulluk, ağır sömürü ve yolsuzluk konuları işleniyordu. Diyarbakır'ın sorunları ve çözüm yolları konuşuluyordu.

"Konuşmalar arasında `Ey Reqib' marşının müziği çalınıyordu ve sık sık 'kahrolsun sömürgecilik', 'kahrolsun faşizm' sloganları atılıyordu. Miting alanı kesk û sor û zer*'le bezenmişti."* (Bak: RA. 129, Şiyar'ın mektubu).

Karakoç seçimin favorisiydi ve sandığa yansıyan oylar da bunu doğruladı. O herkesten çok -toplam olarak 24 bin oy- almıştı. Ne var ki, seçim sisteminin karmaşıklığı yüzünden, seçimleri yine de kaybetti! Oy verme sistemi bağımsız adayların aleyhineydi. Bu yüzden 7000 oyu yandı. 3 bin 700 kadar oyu muhtarlık ve il genel meclisi zarflarından çıktı, sayılmadı. Sonuçta ancak 12 457 oyu geçerli sayıldı. Buna karşılık CHP adayı 18 bin oyla başkan seçildi..

Sonuçta belediye başkanlığı, seçim sisteminin çarpıklığı ve sandık oyunları sonucu yitirilmiş olsa da, gerçekte, hem etkili seçim propagandası, hem de 24 bine ulaşan oy desteği ile (ki bu Mehdi'nin aldığı oyların iki mislinden fazlaydı), bir yönüyle kazanılmıştı.. (26 Mart Yerel seçimleriyle ilgili olarak bak RA sayı 124-125 ve Dengê Komkar, sayı 116).

Seçim döneminde Diyarbakır'daki hava, aynı zamanda, halkımızın korku duvarlarını yıktığını, 12 Eylül'ün azgın kitle pasifikasyonu uygulamalarının para etmediğini gösterdi. Seçimlerde ortaya çıkan bu olumlu hava hızla tüm bölgeye yayıldı ve bunu izleyen 2-3 yıl içindeki büyük kitle hareketlerinin kıvılcımı oldu.

Seçim aynı zamanda örgütümüze moral verdi, yurt içinde ve dışında örgütsel çalışmanın daha da canlanmasına yolaçtı.

Canlanan Newroz Kutlamaları

Kürt ulusal bayramı Newroz, 12 Eylül sonrası, rejimin azgın terörü nedeniyle yurt içinde uzun süre kutlanamadı. Bu alanda da rejimin koyduğu baskı çarkını kırmak için ilk kıpırdanışlar, canlanan kitle hareketiyle birlikte 1988 ilkbaharında görüldü. O yıl ilk kez İstanbul Üniversitesi öğrencileri Newroz'la ilgili olarak küçük çaplı gösteriler yaptılar ve İstanbul'daki Kürt gençleri 21 Mart'ta toplu kır gezisi düzenlediler; ateş yakarak, türküler söyleyip halay çekerek Newroz'u kutladılar. Genç yoldaş ve taraftarlarımız bu eylemlerin içindeydiler.

1989 yılında da, Newroz üzerindeki baskı ve yasak çarkını kırmak için eylemler yine üniversite gençliğinden geldi. Diyarbakır, İstanbul, Ankara, Bursa ve Çukurova'daki üniversitelerde Newroz kutlamaya yönelik birhayli etkinlik oldu.

21 Mart günü Diyarbakır Dicle Üniversitesi'nde 1000 kadar öğrenci ateş

yakıp şiirler okuyarak, halk oyunları oynayarak Newroz'u kutladı. Aynı gün İstanbul Teknik Üniversitesi Ayazağa Kampüsü'nde bir forum düzenlendi. Akşam ise Sultanahmet Meydanı'nda toplanan kitle ateş yakıp halk türküleri söyleyerek Newroz'u kutladı. Gösteriye polis saldırdı ve 18 kişiyi gözaltına aldı. Aynı akşam ayrıca kimi kültür ve eğlence geceleri düzenlenerek yine Newroz kutlandı.

Bunlar, Newroz'u yeniden özgürce kutlamak için rejimin baskı çemberinde açılan önemli gedıklerdi.

Mannheim, Batı Berlin, Duisburg, Bremen Newrozlarında

BİNLER ÖZGÜRLÜK ATEŞİNİ BİRLİKTE TUTUŞTURDU

İşçi Direnişleri ve Yine Kanlı 1 Mayıs

Newroz nasıl Kürt ulusal hareketinin bir sembolü idiyse, 1 Mayıs da öylesine işçi sınıfının ve emekçilerin, bir bütün olarak solun sembolü idi. Bu nedenle rejim yıllar boyu her ikisini de unutturmak, kutlanmalarını önlemek için ne lazımsa yaptı. Kitle hareketinin canlanmasıyla birlikte, Newroz gibi, 1 Mayıs'ı kutlamaya yönelik çabalar da rejimin sert tepkilcriyle karşılaştı.

1989 Mart ve Nisan'ı boyunca, öğrenci eylemlerinin yanı sıra işçi eylemleri hızla yükseldi. Toplu sözleşme pazarlığı döneminde olan kamu işçileri çok değişik ve bir bölümü yeni eylem biçimleriyle -sakal bırakma, yemek ve servis boykotu, tabut taşıma, yalınayak yürüme, toplu viziteye çıkma, toplu tel çekme, iş yavaşlatma, yolları trafiğe kapama vb- rejimi birhayli zorladılar. Eylemlere yüzbinlerce işçi katıldı. TEK, Karayolları, Şeker-İş ve Petrol-İş'e ait işyerleri da bunlar arasındaydı. Direnişler ünlü 15-16 Haziran 1970 günlerini hatırlatıyordu.

Özal yönetimi işçilerin önüne polisi dikti; ancak bu kez de işçiler barikatları aşıp geçtiler. Eylemlerin yaygınlığı ve kitleselliği karşısında yönetim onları daha da radikalleştirmekten çekindiği için sert davranmadı.

İşçiler, yaklaşan 1 Mayıs'ı ise alanlarda kutlamaya hazırlanıyorlardı. Ne var ki rejim buna izin vermedi ve kutlamaları engellemek için olağanüstü güvenlik tedbirleri aldı. Salt İstanbul'da 16 bin polis "çevik kuvvet" olarak müdahaleye hazırlandı. Ama tüm tehdit ve engellere rağmen işçiler ve sol kesimler 1 Mayıs günü, başta İstanbul, İzmir, Adana gibi işçi merkezleri olmak üzere, Ankara, Antep, Diyarbakır, Bursa, Kayseri, Eskişehir, Manisa ve Balıkesir'in de içinde olduğu pek çok yerde sokak ve alanlara inerek gösteriler yaptılar. Rejim saldırdı. Özellikle İstanbul gösterileri kanlı geçti. Pek çok kişi yaralandı, bir kişi de öldü.

BREMEN KONFERANSI ve KÜRDİSTAN İNSAN HAKLARI GİRİŞİMİ

10 Aralık 1988, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin 40. yıldönümüydü. Bunu göz önünc alarak, 1988 yılı Şubat başında yaptığımız MK toplantısı sırasında, Aralık ayına denk gelecek şekilde, Kürt halkının durumunu ele alacak uluslararası düzeyde bir insan hakları konferansı düzenlemenin uygun olacağı sonucuna vardık.

Böyle bir toplantı hem organizasyon hem de finansman bakımından oldukça çaba ve masraf gerektiren bir girişimdi. Bunu birlikte gerçekleştirmek için İran KDP, Irak KDP ve KYB gibi Kürt örgütlerine öneri götürdük. Bu örgütlerle zaten uzunca bir zamandan beri bir Kürdistan insan hakları derneği oluşturmak için de görüş birliğine varmıştık. Böylesi bir konferans bu yolda somut bir adım atmaya da hizmet edebilir diye düşünüyorduk. Söz konusu örgütlerin tümü de başlangıçta konferans önerimizi olumlu karşıladılar. Ancak iş pratiğe gelince hiçbiri somut adım atmadı; oyalayıcı bir tutum takındılar. Ancak biz tek başımıza da olsa yapmaya kararlıydık. Bir yandan konferans hazırlıklarını sürdürürken, diğer yandan onları da bu çalışmaya katmak için çaba gösterdik. Ama sonuçta iş her bakımdan yalnızca bizim omuzumuzda kaldı.

Konferans, bizim oluşturduğumuz "Kürdistan İnsan Hakları Girişimi" tarafından düzenlendi, 14-16 Nisan 1989 tarihlerinde Bremen'de yapıldı ve Bremen Eyalet Parlamentosu Başkanı Dr. Dieter Klink'in himayesinde gerçekleştirildi. Tüm organizasyonu kendi kadrolarımızla yaptık. Bunun için, Süleyman'ın başkanlığında ve Sertaç'ın da içinde olduğu bir komite oluşturmuştuk. Konferansın tüm masraflarını da Parti olarak biz üstlendik. Bu bizim için oldukça yüklü bir meblağdı (100 bin Mark dolayında).

Konferansa ilişkin çağrı metni 55 kadar seçkin kişi tarafından imzalanmıştı. 1000 dolayında önde gelen politikacı, bilim adamı, hukukçu, yazar, gazeteci, sanatçı ve başka mesleklerden insanlar da imza ve mesajlarıyla konferansı desteklediler.

Konferansa 16 ülkeden (Batı Avrupa ülkeleri, Amerika ve Avustralya'dan) 200 dolayında seçkin politikacı, hukukçu, bilim adamı ve gazeteci katıldı. Üç gün süren toplantı boyunca Kürt sorunu insan haklarının yanı sıra, politik, kültürel çeşitli açılardan tartışıldı, tezler ortaya kondu ve bir sonuç bildirisi (deklarasyon) yayınlandı.

Bremen Eyalet Parlamentosu Başkanı Dieter Klink, Konferans'ta yaptığı konuşmada şöyle dedi:

"Birleşmiş Milletler Evrensel Bildirisi'nin kabul edilişinin 40. yılında Kürt halkının parçalanmış ülkesinde insan haklarından yoksun yaşaması bir skandaldır. Bu nedenle hiç çekinmeden bu konferansın himayesini üzerime aldım."

Konferansta konuşma yapanlar arasında Bremen Adalet Bakanı Völker Kröning, Bremen Politeknik Okulu Rektörü Ronald Mönch, SPD milletvekili Rudolf Binding, İsveç Sol Komünist Partisi'nden parlamenter Berit Ericksson da vardı. Ünlü barış savaşçısı ve Alman Yeşiller milletvekili Petra Kelly ise, konferanstan bir gün önce kalb krizi geçirerek hastaneye yatırılmıştı. Ancak konferansın ikinci günü, "böyle bir konferansa katılmamak olmaz" diyerek, hasta yatağından kalkıp geldi ve konuştu.

Konferansın ikinci günü çalışma grupları toplandı. Dört çalışma grubunun her biri kendi konusuyla ilgili olarak tartışıp raporlar hazırladı. Bu çalışma gruplarına 50 dolayında rapor sunuldu. 16 Nisan günü ise çalışma gruplarının vardığı sonuçlar ele alındı. Daha sonra 6 kişilik bir komisyonun hazırladığı deklarasyon görüşülerek kabul edildi. Deklarasyonun giriş bölümünde şöyle deniyordu:

"Kürt halkı kendine özgü kültürü, tarihi ve 20 milyonu aşkın nüfusu ile Ortadoğu'nun en eski halklarından biridir. O, parçalanmış ülkesinde -Türkiye, İran, Irak ve Suriye'de ağır baskılarla yüz yüze bulunuyor. Bu devletler, Kürt halkına ulusal ve demokratik haklar tanımıyorlar. Kürtlerin kendi ülkelerinde

Kürtlerle ilgili Bremen Uluslararası İnsan Hakları Konferansı'ndan bir görünüş

özgürce yaşamak ve öteki tüm halklarla eşit koşullara sahip olmak için verdikleri mücadele, bugüne kadar hep vahşice bastırıldı. Konferans bu gerçeği, ele aldığı Türkiye ve Irak örneklerinde belgeledi."

Daha sonra, somut istemler bölümünde ise şöyle deniyordu:

"Kürt halkının yok olma tehlikesiyle yüz yüze bulunduğu görüşünden hareketle" Kürdistan'da İnsan Hakları Uluslararası Konferansı, aşağıdaki istemlerin gerçekleşmesini talep eder:

Birleşmiş Milletler Örgütü, sorunların çözümünde esas alınan uluslararası hukuk kuralları, halkların hak eşitliği ve kaderlerini özgürce belirleme hakkı ilkeleri çerçevesinde Kürt halkının durumunu acil olarak gündemine almalı;

Aralarında Türkiye'nin de bulunduğu Avrupa Konseyi'ne üye, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'nın imzalayıcısı devletler, yine Türkiye'nin üyelik başvurusunda bulunduğu Avrupa Ekonomik Topluluğu, Türk hükümetini, uluslararası anlaşmalardan doğan yükümlülüklerini yerine getirmeye ve insan haklarına saygı göstermeye zorlamalı;

Ortadoğu'daki anlaşmazlıklara barışçıl çözüm arayan devletler, Kürt sorununun Ortadoğu ile ilgili gelecekteki bir konferansın gündemine alınması ve Kürt politik temsilcilerinin Ortadoğu Uluslararası Barış Konferansı'na katılmalarının gerçekleşmesi yönünde çaba sarfetmeli;

Birleşmiş milletler Genel Sekreteri, Körfez savaşının ardından adil bir barış için çalışan güçler, Kürt halkının temsilcilerinin bu amaçla yürütülmekte olan görüşmelerde yer almalarını sağlamaya çalışmalı;

Sanayileşmiş ülkeler Kürdistan'da insan hakları gerçekleşinceye kadar Türkiye, Irak ve İran'a yapılan tüm askeri yardımları ve mali desteğin her türlüsünü kesmeli;

Tüm kişi ve kuruluşlar, Kürt halkı üzerindeki baskıları, onun tarihi ve kültürel değerlerini ortadan kaldırma ve ulusal kimliğini yok etme girişimlerini, onu anayurdundan sürme ve yoksullaştırma uygulamalarını protesto etmeli; sürgüne gönderilenlerin yerlerine geri dönmelerinin sağlanması, kaybolanların akıbetlerinin açığa kavuşturulması ve Irak Kürdistanı'ndan Türkiye'ye sığınanlara Cenevre Konvansiyonu'na uygun olarak Türk hükümeti tarafından mültecilik statüsünün tanınması için acil çaba sarfetmeli;

Kürdistan dışında yaşayan ve göçmen azınlık durumunda bulunan Kürtlerin dil ve kültürel hakları güvence altına alınmalı; hükümetler, Kürt dili ve kültürünün korunması, onun eğitimde, basın-yayın alanında ve resmi ilişkilerde kullanılması için gereken adımları atmalıdırlar.

Konferans Kürt halkının durumunu izleyecek ve insan haklarının çiğnenmesi konusunda kamuoyunu bilgilendirecek, devlet ve hükümetlerden bağımsız (non-governmental) bir örgütün kurulmasını gerekli görür.

Konferans, "Kürdistan'da İnsan Haklarının Durumu Üzerine Bremen Deklarasyonu"nu Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, Avrupa Konseyi, Avru-

pa Ekonomik Topluluğu, Avrupa Parlamentosu Başkanı, devlet ve hükümet başkanlarıyla uluslararası kuruluşlara, "Kürdistan'da İnsan Hakları Girişimi" aracılığıyla göndermeyi kararlaştırır." (Deklarasyonun tamamı ve Konferans'la ilgili daha geniş bilgi için bak: Riya Azadi 128, Mayıs 1989; Dengê Komkar 116; ayrıca Özgür Gelecek sayı: 6-7).

Bu, Kürtlerle ilgili olarak düzenlenmiş ilk uluslararası konferanstı ve onu düzenleme onuru bizimdi. Irak KDP'yi temsilen Hoşyar Zebari katıldı ve Güney Kürdistan'ı ilgilendiren komisyonda konuşma yaptı. Ben Konferansa katılmadım; başka bir yoldaşımız da partimizi temsilen katılmadı; çünkü bu iş için görevlendirdiğimiz Süleyman ve Sertaç arkadaşlar, bu girişimin parti olarak bizimle ilgisi bilinmesin istemişlerdi! Bu anlamsız ve gülünç bir gerekçeydi. Çünkü onu bizim düzenlediğimizi herkes biliyordu. Bunca emek verdiğimiz, ağır yükünü çektiğimiz böylesine önemli bir konferansa kendi adımıza bir kişinin katılıp görüşlerimizi dile getirmemesi pek akıllıca bir tutum değildi. Ne var ki, söz konusu arkadaşlarımızın gösterdiği gerekçe aklıma yatmasa da ısrarcı olmadım.

Alman basını, radyo ve televizyonu Bremen Konferansına geniş yer verdi. Federal Almanya televizyonu 2. kanalı Bremen Konferansı ve Kürt sorunu ile ilgili bir program yayınladı. Birçok gazete konferansla ilgili haberler yayınladı. Federal Almanya, İsveç ve Hollanda'da yayın yapan Türkçe radyolar da konferans haberlerine yer verdiler. Avustralya devlet radyosu Konferansı düzenleyen girişimden yoldaşlarımızla yaptığı 35 dakikalık röportajı yayınladı. Sofya Radyosu ve Bulgar Televizyonu da konferansı izledi ve konferans haberlerine yer verdi. Ayrıca "Rabotniçesko Delo" adlı Bulgar gazetesi üç gün boyunca konferansa geniş yer verdi.

Buna karşılık, konferansı izleyen Milliyet, Sabah, Günaydın gibi Türk gazetelerinde ise onunla ilgili tek satır çıkmadı. Onlar yalnızca MİT'e haber ve resim ulaştırma görevi yaptılar! Yalnızca 2000'e Doğru dergisi, hem konferansın ilanını verdi hem de onu izledi ve haber yaptı.

Türk basınına ayak uyduranlardan biri de BBC oldu. Kürtlerle ilgili, en küçük çarpıtma haberi bile gönüllüce veren BBC, uluslararası çaptaki bu önemli konferanstan tek kelime söz etmedi..

Bremen Konferansı'nın belgelerini (önemli konuşmaları, tezleri ve deklarasyonu) daha sonra üç dilde (İngilizce, Almanca ve Fransızca) kitap halinde yayınladık.

Bremen konferansı kendi alanında bir ilk oldu. Ondan sonra Kürtlerle ilgili, adeta zincirleme başka uluslararası konferanslar geldi. Önce Paris Konferansı, ardından Stokholm Konferansı ve daha başkaları...

Yine Cezaevlerinde Direniş
Yurt Dışında Destek Grevleri

1988 "1 Ağustos Genelgesi"ne karşı cezaevlerinde ve dışında yoğun tepkiler gelmesi sonucu, hükümet sözde bu genelgeyi geri almıştı. Ancak olaylar yatıştıktan sonra yönetim bildiğini okumaya devam etti ve genelgenin içeriğini uygulamaya koydu. Baskılar 1989 yılında yoğunlaştı. Bu nedenle, daha bir yıl dolmadan tutuklu ve hükümlüler yeniden direnişe geçtiler. Direnişler hızla ülkenin dörbir yanındaki cezaevlerine yayıldı ve binlerce kişiyi kapsadı.

Yönetim direnişleri bastıramayınca, tutuklu ve hükümlüleri "ring" denen hayvan kafesini andırır demirden kafeslere koyup bir cezaevinden ötekine nakleder oldu. Bu nakiller sırasında, sıcaktan, açlık ve susuzluktan, üstelik atılan vahşice dayaklar sonucu birçok tutuklu yaralandı, Hüseyin Eroğlu ve Mehmet Yalçınkaya adlı iki Kürt yurtseveri de yaşamlarını yitirdiler.

Özal, bu ölümler karşısında, "yemek yemeyen ölür" diyerek acımasızlığını açığa vurdu. Onun adalet bakanı Oltan Sungurlu ise pişkin ve umursamazdı. Oysa tutukluların istekleri son derece insani şeylerdi.

Bunun üzerine yurt içinde ve dışında tepkiler yeniden yükseldi. Yurt dışında arkadaşlarımız, KOMKAR ve TEVGER planında çeşitli örgütlerle biraraya gelip komiteler kurdular, baskıları protesto için ortak eylemler düzenlediler; çeşitli yerlerde dayanışma amacıyla açlık grevleri koydular.

Direniş, SHP'li milletvekillerinden oluşan bir aracı heyetin de çabasıyla bir süre sonra sona erdi. Ancak cezaevlerinin kaynaması durmadı, yıllarca sürüp bugünlere kadar geldi. Şu 1998 yılında da cezaevlerinde baskılar, direnişler, ölüm oruçları hızından bir şey kaybetmiş değil. Bir ülkede iç barış ve demokrasi olmadıkça başka türlüsü de olmaz.

Kürdistan'da Kitlesel Direnişler

Saddam rejiminin 1988 yılında, Güney Kürdistan'ın kırsal kesimlerini büyük ölçüde boşaltıp Kürt halkını kitleler halinde sürmesinin ardından Türk rejimi de, Saddam'ı örnek alır gibi, Kuzey Kürdistan'da baskı ve saldırılarını yoğunlaştırdı, köy boşaltmalarına hız verdi. Hatta, türlü provokasyonlarla kent ve kasabalara saldırdı. Sınır illeri olan Hakkari, Van, Siirt ve Mardin yöresinde baskılar özellikle yoğunlaştı. Bölgede görevli Tuğgeneral Altay Tokat, gazetecilerin önünde açık açık şunları diyebiliyordu:

"Güneydeki komşumuz 50 yıl kendilerine karşı savaşan insanları bir hareketle hepsini yok etti. Biz istesek onları aynı şekilde yok edebiliriz. Kendi sistemim uygulandığı taktirde, değil insan, ot bile bitmez!.."

Aynı günlerde dönemin Genelkurmay Başkanı da, tehditler savuruyor, "düşmana ve ona yardımcı olan, destek veren herkese karşı" savaşmaktan söz

ediyordu. Başbakan Özal da aynı günlerde, "sorunun siyasal çözümü yok!" diyerek savaş yöntemini seçiyordu.

Sivil, savunmasız halka yapılan hakaretler, dayak ve işkence, Ocak 1989'da Cizre'nin Yeşilyurt köyünde askerler tarafından köylülere dışkı yedirmeye kadar vardı! Bu yeni aşağılama ve işkence türü, dünyada olduğu gibi Türkiye'de de pekçok insanın midesini bulandırdı ve geniş tepki gördü.

Ama rejimin Kürt halkına yönelik pervasızca saldırıları sürüp gitti. İnsanlar güpegündüz, yolda-tarlada ya da hayvan otlatırken, keyfi biçimde kurşuna diziliyor, çoğu zaman cesetler yakılıyor ya da bilinmeyen yerlere toplu biçimde gömülüyordu. 20 Temmuz 1989 gecesi, "teröristler"in Şırnak'ı bastıkları ileri sürülerek kent güvenlik güçlerince ateş altına alındı, alt-üst edildi. Şırnak köylerinde işkence ve baskılar akıl almaz ölçülere varmış, daha o günlerde Cudi Dağı eteğindeki 30 köy boşaltılmıştı. Tarlalar ve ormanlar ateşe verilmiş, yaylalara çıkış yasağı konmuştu. Halk arasında kimyasal silah kullanılacağı söylentileri yayılıyordu. Halk her şeyini bırakıp, salt canını ve onurunu korumak için kaçıyordu.

Diğer yandan köylüler, bıçak kemiğe dayanınca, bu pervasız baskı çarkına karşı tepki göstermeye başladılar. Gundık (Balveren), Geçitboyu, Araköy ve Dağkonak köyleri halkı, kadın erkek ve çocuklarıyla 5000 köylü, baskılara ve zorla göçertme çabalarına karşı açık araziye çıkarak oturma eylemi yaptılar ve eylemleri altı gün sürdü.

19 Eylül 1989'da ise, 6 kişinin Gırêçola (Derebaşı) köyünde özel timler tarafından kurşuna dizilmesi üzerine, Silopi'de 2000 kişi hükümet konağı önünde toplanarak cinayeti protesto etti. Özel timler kitleye ateş açtı ve burada da yaralananlar oldu ve aralarında gazetecilerin de bulunduğu 80 kişi gözaltına alındı.

Bu gelişmeler üzerine TEVGER olarak Ağustos 1989'da Türk rejimini protesto kampanyası açtık ve yurt içinde daha kitlesel, daha etkili eylemler için çağrıda bulunduk. "Tevger tüm halk güçlerini birliğe ve mücadeleye çağırıyor" başlıklı bildiride şöyle diyorduk:

"Ülkemiz ve halkımız bir kez daha ciddi bir tehlike ile karşı karşıyadır. Yıllardır estirdiği terörle, kan dökerek, işkence ederek ve binbir hayasızca eylemiyle amacına ulaşamıyan, üstelik halkımızın artan nefreti ve tepkisiyle karşılaşan sömürgeci güçler, bunun verdiği öfke ve azgınlıkla bugün daha da saldırgan bir tutuma yöneliyorlar. Yeni bir sürgün ve kırıma hevesleniyorlar.

"Bunu önlemeliyiz ve önleyebiliriz. Uyanık ve mücadeleci bir halkın gücünün bu zorbaların gücünden fazla olduğunu dosta ve düşmana göstermeliyiz.

"Bunun için bize gerekli olan, her şeyden önce, ulusal güçlerin sıkı birliğidir.

"Tarih pek çok kez gösterdi ki, en büyük güç, kendine güvenen ve eyleme geçen kitlelerin gücüdür. Bu tüm silahların en etkilisidir. Rejimın hainane plan ve provokasyonlarını boşa çıkaracak olan da asıl bu güçtür.

"Kürdistan'da bir uçtan bir uca, kentte ve kırda, Batı'daki metropollerde halkımızın direnişini örgütleyelim. Koşulların elverdiği her yerde, her olanağı ve fırsatı değerlendirerek, yaratıcı bir biçimde, bugüne kadar kitlelerin bildiği ve başardığı gösteri türlerinin, toplantıların, yürüyüşlerin, kepenk indirme eylemlerinin vb. yanı sıra, yeni tür eylemlerle direnelim.

"Dini inancı, politik görüşü, partisi ne olursa olsun, Kürdistanlı her namuslu insan, zorbalık ve zulüm rejiminin yaptıkları ve yapmayı düşündükleri karşısında, bu saldırıları boşa çıkarmak, zulüm ve baskı uygulamalarına son vermek ve ulusal varlığımızı, onurumuzu korumak için el ele vermeli; parlamentoda, meslek örgütlerinde, basında, kitle eylemlerinde yan yana gelmeli; güçlerini birleştirmeli; omuz omuza mücadele etmeli. Kürdistan'daki ve Türkiye'deki zulme ve zorbalığa karşı, demokrasi ve insan hakları için kavgada Türk halkının ilerici, demokratik güçleriyle el ele vermeli."

Aynı çağrıyı yurt dışındaki Kürdistanlı ve Türkiyeli kitleye de yapıyor, uluslararası kamuoyunu harekete geçirmek ve sömürgeci rejimi sıkıştırmak için eyleme çağırıyorduk.(*)

Kanımca bu çağrıyı yapmak için uygun anı seçmiştik. Yurt içinde kitle hareketinin kendiliğinden uç verdiği bir dönemdi ve bu rejime karşı mücadelede bir dönüm noktasının işaretiydi. Bize düşen, daha bilinçli ve sistemli biçimde bu eylemlere yön vermek, onları yaymak ve güçlendirmekti.

Bunu izleyen dönemde kitle eylemleri büyüdü ve yaygınlaştı. Hem 26 Mart seçimlerinde Diyarbakır'da doğan olumlu havanın, hem de TEVGER'in yaptığı bu çağrının etkisiyle ülkede devrimci ve yurtsever güçler arasında bir yakınlaşma oldu, Diyarbakır'da bir "Demokrasi Platformu" oluştu ve bu platform, bölgeye ilişkin önemli olaylarda tepki gösterdi, yer yer de yönlendirici oldu.

KOMKAR'ın Duisburg Mitingi

TEVGER'in 1989 yazında, Kürdistan'daki baskı, kıyım ve sürgünleri protesto için açtığı kampanya sırasında KOMKAR, hem bunun için, hem de Türkiye ve Kürdistan'daki cezaevlerinde direnişte olan tutuklu ve hükümlüleri desteklemek için diğer demokratik örgütleri toplantıya çağırmış ve sonuçta 13 kadar demokratik kitle örgütü ortak bir platform oluşturmuş ve bu platform çeşitli Avrupa ülkelerinde bir dizi eylemde bulunmuştu. Ancak cezaevlerindeki direnişin sona ermesinin ardından bu örgütlerin çoğu platformdan çekildiler ve KOMKAR'ın, 12 Eylül'ün yıldönümünü ve Kürdistan'daki baskıları protesto için önerdiği ortak eyleme yanaşmadılar. Bu durumda KOMKAR tek

(*) Bu kampanya ile ilgili olarak yurt dışında yapılanlar konusunda TEVGER'le ilgili bölümde bilgi vermiştim.

Sömürgeci Devletin Terörüne Karşı

HALKIMIZ SİLOPİ'DE DİRENDİ

Silopi'nin Gerçeşlo (Derebaşı) köyünden 6 kişinin "timler" tarafından kurşuna dizilmesi üzerine, 19 Eylül 1989 günü 2000 dolayında bir kitle, hükümet konağı önünde toplanarak cinayeti protesto ettiler. Faşizmi lanetleyen sloganlar attılar.

Sömürgeci rejimin oluşturduğu terör timleri, kitleye ateş ettiler. Açılan ateş sonucu 9 yaşında Ruşen Bilir adlı bir kız çocuğu ile bir köylü yaralandı. Aralarında gazetecilerin de bulunduğu 89'i aşkın kişi gözaltına alındı. (Yazının 8. sayfada)

Kürdistan'daki operasyon, katliam ve sürgünlere karşı KOMKAR'ın Duisburg'da düzenlediği yürüyüş ve miting; 16 Eylül 1989

başına eylem kararı aldı, 16 Eylül'de Duisburg'da bir yürüyüş ve miting düzenledi. Yürüyüşe 2500'ü aşkın bir kitle katıldı. Yürüyüş ve miting canlı geçti. Kürdistan bayrağı ve partimizin pankartları da taşındı. KOMKAR, TEVGER ve DKP adına konuşmalar yapıldı. (Bu konuda bak: DK. sayı 120, s.12-14).

YİK'in Silahlı Mücadele Önerisi

Yurtiçi Komitesi bu dönemde bize ilettiği bir mektupta, Cudi köylerindeki ve Silopi'deki kendiliğinden kitle hareketlerinden söz edilerek, olayların PKK-sömürgeci güçler çatışması boyutlarını aştığı, kitle muhalefetinin sıcak bir savaşa dönüşme eğiliminde olduğu, bu nedenle bizim de bir an önce silahlı güç oluşturarak duruma müdahale etmemiz isteniyordu. Mektupta şöyle deniyordu:

"*Görünen o ki halkımızın yurtsever muhalefeti sıcak bir savaşa dönüşme eğilimindedir. O gücün önünde yer almak, onu örgütlemek, doğru hedeflere yöneltmek gibi acil görevlerle karşı karşıyayız. Artık olayları yorumlamak, basın-yayın yoluyla kamuoyunu yönlendirmek, bu tehlikeyi uluslararası platformlarda dile getirmek yetmiyor, halkın somut istemlerine cevap vermek gerekiyor. Halkın içinde olmak, onlar gibi gerekirse silah tutup vuruşmak gerekiyor. Bu nedenle daha önceki silahlı bir güç oluşturma kararının bir an önce hayata geçirilmesi zorunlu hale gelmiştir. Hemen her birimin talebi, silahlı güç oluşturma eğilimi doğrultusundadır.*"

Yoldaşlarımızı böylesine bir öneriye yönelten nedenler, bölgede yeni yeni uç veren kendiliğinden kitle hareketlerinin yanı sıra, PKK'nın gelişen silahlı eylemi idi. PKK'nın silahlı güçleri bu dönemde beklenmedik bir hızla büyümekte ve Türk karakollarına yönelik önemli eylemler konmakta idi. Kırsal kesim önemli derecede PKK güçlerinin denetimine girmişti.

Bu öneriyi, Yurtdışı Konferansı'nın hemen ertesinde, Ekim 1989 sonunda toplanan Merkez Komitesi toplantısında gündeme alıp görüştük. Bu önerinin bazı yönlerden partimizin bugüne kadar izlediği politikayla çeliştiği sonucuna vardık. Kadrolarımızı askeri planda eğitme, geleceğe hazırlanma yönündeki kararımızla, Kürdistan'da bir sıcak savaş başlatma farklı şeylerdi. Bu konuda kendilerini aydınlatmayı ve konuyu onlarla bir kez daha tartışmayı uygun bulduk. Öte yandan, öneri bir bölümüyle -kadroların güvenlik tedbirleri planında ve askeri konularda eğitilmesi yönüyle- bizim daha önceki kararlarımıza uygundu; biz de bu konuda çabalarımızı sürdürmeliydik ve bu iş için güvenlik bürosunun çaba sarfetmesini, olanakları araştırmasını bir kez daha uygun bulduk.

MK toplantısının ertesinde Yurtiçi Komitesi'ne gönderdiğim Kasım 1989 tarihli mektupta bu konu üzerinde görüşlerimizi ayrıntılı biçimde yazdım.

"Olayların bir PKK-sömürgeci güçler çelişkisi olmadığı elbet doğrudur ve başından beri böyledir. PKK'nın bu işteki rolü, onun yapısı, kimlerin onu ne amaçlarla kullandığı, elbet farklı bir konu. Ama Türk devletinin, daha 12 Eylül öncesinden beri, yükselmekte olan Kürt ulusal hareketinin önünü almak, onu yanlışa sürüklemek, bölmek, ezmek için PKK'nın ve -o derecede olmasa bile- benzeri örgütlerin eylemlerinden yararlandığı açık. Sömürgeci rejim bu eylemleri bahane edip Kürdistan'da olayları tırmandırıyor, terörü yoğunlaştırıyor ve planlarını hayata geçirmeye çalışıyor. Bize düşen ise, açık ki, rejimin planlarını boşa çıkarıcı ve ulusal mücadelemizi amaçlarına doğru geliştirici bir politika izlemektir.

"Acaba halkımızın yurtsever muhalefeti gerçekten sıcak bir savaşa dönüşme eğiliminde midir (Türkiye Kürdistanı'nda)? Diğer yandan, böyle bir eğilim varsa bile, bizim tutumumuz ne olmalı?

"Bir kez, PKK'nın 1984'te başlattığı eylemleri, Partimiz o zaman, diğer birçok yurtsever ve devrimci partiyle birlikte, maceracı olarak nitelemişti. Bu görüşümüz bugün de değişmiş değil.

"Başlarda eylemlerin böylesine uzun sürebileceğini ve bu ölçüde yankı yapabileceğini beklemiyorduk. Bunda yanıldığımız bir gerçek. Bunun birkaç nedeni var: Bir kez, Kürdistan'daki aşırı devlet terörünün Kürt halkının saflarında bu tür eylemlere yaratacağı sempatiyi iyi hesaplıyamadık, ki devlet son dört-beş yıldır, bu eylemleri gerekçe gösterip terör ve zorbalığın dozunu kat kat arttırdı ve adeta, başkalarınca da dile getirildiği gibi, halkı yer yer ayaklanmaya zorladı. (Bir kırım planını hayata geçirmek için belki de buna ihtiyacı var.) İkincisi, eylemlerin sürüp sürmemesine karar vermek salt PKK'ya bağlı bir olay değil. Perde gerisinde, PKK'yı bu iş için barındıran, eğiten, donatan ve yönlendiren Suriye ve İran var. Şimdi devreye Irak da girmiş bulunuyor. Suriye, özellikle Fırat suları konusunda Türkiye ile girişti ğ i pazarlıkta PKK'yı elinde bir koz olarak tutuyor. Irak için de aynı şey gündemdedir. İran'ın ise hesapları ve çelişkileri farklı. O da Türkiye'nin desteklediği Şah yanlılarına ve ötekilere karşı çeşitli gruplarla ilişki içinde. Bu durum PKK'ya desteğin ve PKK eylemlerinin sürebilmesinin önemli bir nedeni. Ama bu durum aynı zamanda PKK bakımından da tehlikeli. Söz konusu güçler arasındaki pazarlıklara bağlı olarak her an yalnız bırakılma ihtimali var. Üstelik istihbarat örgütleri içine sızmış ve onu yönlendiriyorlar. Yarın bizzat Suriye ve Irak'taki Kürt yurtsever güçlerine karşı kullanabilirler ve zaten daha şimdiden yer yer kullanmaktalar. Bu meselenin bir yanı.

"İkincisi, bizzat Kürdistan'ın Irak ve İran parçalarındaki silahlı mücadelenin vardığı sonuçlardan dersler çıkarmamız gerekiyor. Irak Kürdistanı'nda geçen yılın başlarına kadar 15-20 bin dolayında bir peşmerge gücü vardı ve geniş bir bölge bu güçlerin elindeydi. Bir yandan da İran, sayısı bir milyona varan bir orduyla bastırmakta idi. Oysa bu yıl, bu parçada partizan güçleri hemen hemen yok. Binlerce köy ve pek çok kasaba yerle bir edildi, haritadan silindi.

Yüzbin nüfuslu Qeladızê gibi kent ve kasabalar bile yok edildi. Kürdistan boşaltıldı. İnsanlar ya sınır ötesine kaçtı, ya da katledildi veya sürgün edildi.

"İran Kürdistanı'nda dokuz yıldır süren savaş da eğer bu sonucu vermediyse, bu, mollalar yönetiminin Saddam rejimine göre daha 'merhametli' olmasından çok, İran'ın Kürt hareketi karşısında henüz kendisini o derece sıkışmış hissetmemesinden kaynaklanıyor olsa gerek. İran henüz Kürt halkına karşı kimyasal silah kullanmadı, kitlesel kırıma, köy ve kasabaların boşaltılmasına yönelmedi. Ama bu tehlike orası için de var ve böyle bir şey olduğunda önleyebilecek güçler ne yazık ki yok. Diğer yandan bu parçada da ulusal direnişte bir durgunluk var. İnsanlar, bizzat partili kadrolar, 'bu savaş ne zamana kadar sürecek, ne olacak?' diye soruyorlar.

"Söz konusu iki parçada da yurtsever partilerin kitlelerle çok daha geniş bağları olduğunu, daha iyi örgütlü olduklarını ve kimileri zaman zaman önemli yanlışlar yapsa bile, esas olarak, herkesi ve her şeyi düşman sayan bir PKK'nın durumunda olmadıklarını da hatırda tutmak gerek.

"O halde, Irak ve İran'da yıllardır süren sıcak savaşın neden başarıya ulaşmadığı ve hatta, Irak'ta olduğu ve İran'da da beklenebileceği gibi, Kürt halkı için neden büyük felaketlerle sonuçlandığı üzerinde ciddi biçimde düşünmek gerek. Açık ki bu, sıcak savaşı iyi yürütüp yürütememekten çok, bir strateji ve güçler dengesi sorunudur.

"Bu konu gündemimize yeni girmedi, onu yıllardır tartışıyoruz. Bugüne dek şunu ısrarla savunduk: Kürt halkının düşmanlarından birine dayanılarak diğerine karşı kurtuluş mücadelesi verilemez. Böyle bir stratejinin başarı şansı yoktur. Oysa Irak ve İran Kürdistanı parçalarında mücadele eden yurtsever örgütlerin durumu ne yazık ki budur. PKK'nın durumu ise bundan da kötüdür. O ipleri tümden kaptırmıştır ve öteki yurtsever partilerin sahip olduğu manevra yeteneğine bile sahip değil.

"Bugün ülkemizde PKK'nın zamansız ve güdümlü eylemlerinden kaynaklanan, sömürgeci güçlerin ise tırmandırdığı kaos ortamının halk yığınları gibi bizi de kimi noktalarda zorladığı açıktır. Kitleler bu durumdan derinden etkileniyor. Tüm yanlışlarına, provokatif eylemlerine rağmen, PKK'nın söz konusu eylemler nedeniyle birhayli sempati topladığı bir gerçek. Tabanımızda bile birçok yoldaş ve sempatizan, bizim neden silahlı eylemlere girişmediğimizi soruyor. Ne var ki yoldaşlar, biz ne yapmamız gerektiğine, sorumlu bir örgüt olarak ve tüm koşulları iyi biçimde değerlendirerek, girişilecek silahlı eylemin sonuçta ne getirip ne götüreceğini, diğer bir deyişle bedelini hesaplayarak karar vermek zorundayız.

"Öncelikle şunu akıldan çıkarmayalım: Suriye'de ya da Bekaa Vadisi'nde, İran'da veya Irak'ta üsler oluşturmak, silahlı eğitim yapmak ve bu eğitimden geçecek birlikleri yurt içine geçirmek, ister istemez bağımlılık ilişkileri getirir. Bunu göze alabilir miyiz? Bugüne kadar almadık ve bundan sonra da alamayız.

"İki yıl öncesi, sınır bölgesinde üslenmeyi hedeflerken, bunu yurtsever güçlerin denetlediği kurtarılmış bölgelerde ve söz konusu devletlerle bağlayıcı ilişkilere girmeksizin yapmayı düşünüyorduk. Oysa, daha önceki mektubumda da belirttiğim gibi, son yıl içinde durum temelden değişti, söz konusu kurtarılmış bölgeler elden çıktı ve bizzat oraları denetleyen partizan güçlerinin kendisi göçmen durumuna düştüler.

"Diğer yandan, biz söz konusu üslenme ile hemen silahlı bir mücadele başlatmayı amaçlamamıştık. Asıl amacımız, sınır yörelerinden başlayarak ülkenin iç kesimlerine doğru örgütlenmek, yayın ve propaganda çalışmalarını güçlendirmekti. Yani asıl amaçladığımız siyasi çalışma idi. Bu arada kadrolarımızı askeri eğitimden geçirmek, bu konuda da geleceğe ve beklenmedik gelişmelere hazırlıklı olmak düşünülüyordu. Ancak koşullar değişti. Sınır yöresinde bu olanak ne yazık ki şimdi yok.

"İkincisi, şu anda elimizde silahlı güçler hazırlamak için sınır yörelerinde veya başka uygun bir yerde olanaklar olsa, ya da onları bizzat Türkiye Kürdistanı'nda oluşturabilsek bile, hemen sıcak savaşa yönelmek acaba doğru mudur? Kanımca bu noktada da güçler dengesini iyi hesaplamak, Irak ve İran'daki durumdan dersler çıkarmak ve ona uygun bir strateji izlemek gerekir. Daha şimdiden, Türk ordusunun kayıpları çok sınırlı iken ve henüz kurtarılmış bölge yokken, Türk egemen çevrelerinin, özellikle de militarist güçlerin açık açık kimyasal silah kullanmaktan, kırımdan söz ettiklerini unutmayalım. Silahlı eylemlerin biraz daha boyutlanması ve Türk ordusunun Kürdistan'da ciddi biçimde zora düşmesi durumunda, Türk devletinin Irak'ın yöntemlerine başvurması halinde bunu hangi güçlerle önleyebiliriz? Eğer Irak Kürdistanı yurtsever güçlerinin 1975 ve 1988'deki durumuna düşmek istemiyorsak, ilk anda çekici gelen silahlı mücadeleye yönelmeden önce bütün bunları iyi biçimde düşünmek zorundayız.

"Peki, büyük risklerini düşünüp mücadeleden vaz mı geçelim, ya da silahlı mücadeleyi defterden silelim mi? Hayır. Bizde hiçbir zaman bu tür bir karamsarlık olmadı. Ama başarıya götüren bir strateji izlemek zorundayız ve silahlı mücadele de ancak bu strateji çerçevesinde gündeme gelmeli.

"Partimizin stratejisi ise bellidir. Programda, Kongre belgelerinde net biçimde ortaya konmuştur. Siyasi çalışmayı, yığınları örgütleme işini başa almalıyız. Türk halkının devrimci ve demokratik güçleriyle sıkı ittifakın köprülerini kurmalıyız. Sömürgeci güçler, Kürt halkının tek başına ayaklanmasını barbarca yöntemlerle ezebilirler; ama Türk halkıyla ortak bir mücadele, demokrasi ve devrim dalgasının ortaklaşa yürütülmesi halinde bunu yapmaları kolay değildir. O zaman rejimin güçleri dağılır, ona karşı çok daha büyük güçler seferber edilebilir. Böyle bir durumda uluslararası destek bugünkünden kat kat fazla olabilir. İşte bu da stratejimizin diğer bir önemli unsurudur.

"Bildiğiniz şeyleri ve belki onlarca kez söylenmiş olanları bir kez daha

tekrarlamak istemem. Bize düşen yurtsever güçleri ve yığınları rejimin planları karşısında uyarmak, zamansız bir silahlı mücadeleye sürüklenmeyi engellemek ve mücadeleyi sağlıklı stratejimiz doğrultusunda yönlendirmektir. Bunu ne ölçüde başaracağımızı bilemeyiz, ama çıkar yolun bu olduğu kanısındayız.

"Kürt sorunu son yıllarda kendi üzerindeki sessizlik perdesini yırtıyor ve daha önce görülmemiş bir genişlikle kamuoyunun gündemine giriyor. Bu önemli bir olanaktır. Yurt içinde yığın hareketini, yurt dışında dayanışmayı yükseltmeliyiz. Gundik'te, Silopi'de, Diyarbakır yerel seçimlerinde olduğu gibi kitle hareketini ve gösterileri yoğunlaştırmalıyız. Bu bizim kitleler içinde çalışma ustalığımıza, örgütlülük düzeyimize bağlı.

"Şu dönemde en hayati görev, sömürgeci rejimin Kürdistan'a yönclik sürgün ve kırım planlarını kamuoyunda teşhir edip buna karşı yeterince caydırıcı güç oluşturmaktır. Aynı zamanda onun, ulusal sorun konusundaki inkar ve terör diye özetliyebileceğimiz politikasına karşı kendi politikamızı, gerçekçi çözüm yolunu öne sürmek ve onu en geniş yığınlara benimsetmek için çaba harcamaktır. TEVGER'in tüm halk güçlerini birliğe ve mücadeleye çağıran son bildirisi bu politikayı özetliyor ve şu dönemdeki taktiklerimizi ortaya koyuyor. Parti ve TEVGER olarak ona uygun bir çalışma yapmalı, Kürt ve Türk halklarının diğer yurtsever ve demokratik güçleri ile de bu çerçevede dayanışmayı ve ortak çalışmayı örgütlemeliyiz."

Bu mektuptan sonra, Yurtiçi Komitesi bize ulaştırdığı cevabında, yanlış anlaşıldıklarını, aslında kendilerinin de önerilerinin, "güvenlik tedbirleri" ile sınırlı olduğunu söylediler.

Kuzey Kürdistan'daki kitle hareketleri ise bunu izleyen dönemde, 1990 ve 1991 yıllarında hızla kabardı, yayıldı ve rejimin yüreğine korku saldı. Ne var ki, PKK bu eylemlerin içine sızarak, onları provoke edip şiddet ortamına çekerek bir kez daha kitle mücadelesini sabote etti, rejimin eline bu eylemleri kanlı şekilde bastırmak için fırsat ve bahane verdi ve onu kurtardı! Buna ilerde, yeri geldiğinde değineceğim.

Ama bu konu, 1991'de, Körfez Savaşı'nın ardından bölgede ortaya çıkan elverişli ortamla birlikte yeniden tartışma gündemine gelecek ve bizzat tabanımızdan, silahlı güç oluşturup duruma müdahale kosunda sıkıştırılacak, Kürdistan'da yaptığımız 3. Kongre'de buna yönelik bir karar da alacaktık. Bunun öyküsünü ise daha sonra yazacağım.

Kasımlo ve Arkadaşlarının Katledilmesi

13 Temmuz 1989 günü Dr. Kasımlo'nun Viyana'da vurulduğuna dair acı haberi duyduk. Kasımlo İran ajanları tarafından ve işin ilginci, sözde barış görüşmeleri sırasında vurulmuştu. İran KDP'nin Paris temsilcisi Abdullah

İran ajanları tarafından Viyana'da kahpece katledilen Kürt Lider Kasımlo

Dr. Kasımlo'nun 20 Temmuz 1989 günü Paris'te toprağa veriliş töreninden bir an

Kadiri ile Irak Kürtlerinden Fuat Resul da onunla birlikte öldürülmüşlerdi.

Belli ki İranlılar, sözde barış görüşmeleri adı altında Kasımlo'ya tuzak kurmuşlardı. Kasımlo ise bu görüşmeleri gizli yürütmeyi tercih etmiş, ne Avusturya güvenlik güçlerince, ne de kendi arkadaşlarınca gerekli güvenlik tedbirleri alınmadan görüşme yerine gitmiş ve sözde "görüşme masası"na oturmuştu. Kasımlo bunu neden yapmış, düşmanına nasıl bu kadar güvenmişti?

Kanımca bunun bir tek nedeni vardı: Irak'la ilişkiler... Kasımlo görüşmenin, ilişkide olduğu, destek aldığı Irak yönetimince duyulmaması için, aşırı gizlilik içinde yürütülmesini tercih etmiş, bu nedenle görüşmeden pek az sayıda yoldaşını bilgilendirmiş ve gerekli güvenlik önlemlerinin alınması mümkün olmamıştı. Bu büyük bir hataydı ve bizzat kendi hayatına mal oldu. Nedeni de bir kez daha, sömürgeci güçlerle kurulan ilişkilerdi.

Kasımlo ile çok daha önceki bir görüşmem sırasında, İran'ın ve kendilerinin durumunu değerlendirirken bana "biz Kürtler ilk kez düşmanlarımızdan daha akıllıyız" demişti. Bununla herhalde en başta kendisini, öte yanda ise Humeyni ve çevresini kast ediyordu. Humeyni, yüzü Ortaçağa dönük bir molla idi ve İran şimdi böylesi bir yönetimin altındaydı. Kendisi ise batı kültürü almış, birçok dil bilen çağdaş bir lider... İran Kürt hareketi de böyle bir liderlik altındaydı. Bu nedenle Dr. kasımlo düşmanını küçümsüyor ve Kürt politikalarının üstün geleceğini söylüyordu. Ne var ki bunda yanıldı. Bilgili olmak başka, kurnazlık ve güç başkaydı. O, İran devletinin binlerce yıllık geleneğini, hileentrika dahil, yönetim deneyimini hesaba katmadı ve geçmişteki birçok Kürt liderinin, örneğin İran Kürtlerinden Cafer Ağa ve Simko'nun yaptığı yanlışı tekrarladı, düşmanının sözüne güvendi...

Anılarımın 2. cildini okuyanlar hatırlayacaktır: Kendileriyle görüşmek için Paris'e ilk gidişimiz sırasında, 1980 yılı aralık ayında, Kasımlo ve arkadaşları aşırı bir titizlik göstermişler, kendilerinin güvenliği kaygısıyla bizi istasyonda kendi halimize bırakmışlardı. (Anılar, cilt 2, s. 244 vd.) Ne var ki Kasımlo Avrupa'da her zaman böyle dikkatli ve tedbirli değildi. Görüşmelerini genellikle lokanta ve kahvelerde, otel lobilerinde yapıyordu. Bir keresinde, tam da PKK'nın bize yönelik saldırılarının yoğun olduğu bir dönemde (1987 yılı) Stokholm'da bir kahvede bize randevu vermiş ve orada, diğer Kürt çevrelerinden de birçok kişiyle biraraya gelmiştik. Kendisine bunun sakıncalarını hatırlattım ve bu tür görüşmeleri bize veya onların yoldaşlarına ait güvenlikli evlerde yapmanın daha doğru olduğunu söyledim. Ama gülümseyerek "Kek Kemal, bu kadar korkma, Avrupa'da bir şey olmaz!" dedi. Ne var ki korku başka, tedbir başka şeydi. Bu tedbir en çok da onun için gerekliydi. İran rejimine karşı Kürdistan'da yoğun bir savaş veriyordu ve orada peşmerge güçleri tarafından korunuyordu; oysa Avrupa'da bu koruma çemberi yoktu.

Kasımlo'nun İranlılarla görüşmesi konusunda Talabani'nin rolünden de söz edildi, onun aracılık yaptığı söylendi. Ben bu konuyu Talabani'ye sormadım. Ancak cinayetten sonra Talabani'nin "bu cinayeti Saddam yönetimi işlemiştir!"

deyip Irak'ın üstüne yıkmak istemesi hem doğru değildi, hem de hoş olmadı...

Kasımlo ve Kadiri'nin cenazeleri 20 Temmuz günü Paris'te, dört bin kadar Kürt, Türk ve Fransızın katıldığı bir törenle, Paris Komüncülerinin de gömülü olduğu ünlü Père Lachaise mezarlığında toprağa verildi. Kasımlo'dan sonra KDP Genel Sekreterliği'ne gelen ve ne yazık ki yine İran ajanlarınca Berlin'de katledilen Şerefkendi'nin, onların yanı sıra Yılmaz Güney'in, Ahmet Kaya'nın ve genç yaşta yitirdiğimiz yoldaşımız Çınar Acar'ın (Azad) mezarları da buradadır. Stokholm'den Paris'e geçerek Ziya arkadaş ve öteki yoldaşlarla birlikte cenaze törenine katıldım.

Kasımlo ve Kadiri'nin böylesine alçakça bir saldırı sonucu öldürülmesi, Kürtler arasında büyük üzüntü yarattı ve İran rejimine karşı yoğun tepkilere yol açtı. Kürdistan'da olay duyulur duyulmaz İran KDP'nin peşmergeleri İran mevzilerine karşı yoğun saldırılar başlatarak pek çok yerde İran güçlerine büyük kayıplar verdirdiler. Avrupa'da da, başta Viyana olmak üzere, çeşitli merkezlerde protesto gösterileri yapıldı ve biz bu gösterilere kitlesel biçimde katıldık, birçoğunu örgütledik. (Bak Dengê KOMKAR, sayı 119, Eylül 1989).

Avrupalıların ise, Kasımlo'nun tanınmış ve mutedil kişiliğine, Sosyalist Enternasyonal partileriyle iyi ilişkilerine rağmen, bu açık ve pervasız terör olayı karşısında tepkileri zayıf oldu. Çıkarlar bir kez daha hümaniter ve ahlaki değerlere ağır bastı. Kimse bir Kürt lideri yüzünden İran'ı gücendirmek istemedi. En başta, olayın ülkesinde cereyan ettiği Avusturya, İran'la bir sorun yaratmamak için katillerin savuşup gitmelerine göz yumdu.

13. Dünya Gençlik Festivali'ne Katıldık

13. Dünya Gençlik ve Öğrenci Fastivali (DGÖF) 1-8 Temmuz 1989 tarihlerinde Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'nin (Kuzey Kore) başkenti Piyongyang'da yapıldı ve biz de festivale katılarak bu uluslararası platformda ikinci kez etkinlik gösterdik. Hatırlanacağı üzere, 1985 yılında Moskova'da yapılmış olan 12. Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali'ne de DHKD olarak katılmıştık. (Bak: Cilt 2, s. 360-364).

Kasım 1988'de DHKD, GEB ve İGD-GÖ bir araya gelerek "13. Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali Türkiye ve Türkiye Kürdistanı Hazırlık Komitesi"ni oluşturdular. Festivale de bu isimle katıldık. "Türkiye ve Türkiye Kürdistanı" adı kortej pankartında ve açılışın yapıldığı stadyumdaki ışıklı panoda yer aldı. DHKD adına heyette yer alan 5 delegenin kimliklerine ülke olarak Kürdistan, milliyet olarak da Kürt yazıldı. Törende Kürt ve Türk bayrakları yanyana taşındı. Bu da DGÖF'nin tarihinde ilk kez olmaktaydı. Ayrıca, ulusal renklerle süslenmiş "Antiemperyalist Dayanışma, Barış, Dostluk İçin Kürdistan Gençliği-DHKD" flaması taşındı.

Bu delegelerin bazısı Avrupa'dan, bazıları ise ülkedendi. Gençlik festi-

DHKD 13. Dünya Gençlik Festivalinde; Kuzey Kore-Piyongyan, 1-8 Temmuz 1989

valine bizim dışımızda, öteki heyetler içinde katılan Kürtler de vardı. Bunlardan 5'i Irak Kürdistanı Cephesi, 2'si KSSE, 2'si Moskova Lumumba Dostluk Üniversitesi, 2'si Batı Berlin, biri de Federal Almanya heyeti içinde gelmişlerdi. Böylece festivaldeki Kürt delegelerin sayısı toplam olarak 17 idi.

Kürt delegeler kendi aralarında iyi bir koordinasyon sağlayarak Festival boyunca süren tartışma platformlarında iyi bir etkinlik sağladılar. Kürt sorunu Güney Afrika, Namibya, Filistin ve El-Salvador'un ardından en çok gündeme gelen konu oldu. Ayrıca başka ülkelerin gençlik heyetleriyle çok sayıda görüşmeler yapıldı. Birçok radyo, gazete ve TV Kürtlerle röportaj yapıp yayınladı. (Bu konuda daha geniş bilgi için bak: RA, sayı 129, s. 8-9 ve DK. sayı 119, s. 20).

Kürt Sorunu BM Gündeminde

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Alt Komisyonu'nun 7 Ağustos-1 Eylül tarihleri arasında Cenevre'de yapılan 41. dönem toplantısı sırasında Kürt sorunu yoğun biçimde tartışıldı.

Sekiz ülkenin (Hollanda, Norveç, İngiltere, Kolombiya, Meksika, Fransa, ABD ve Kosta Rika) temsilcileri, Kürtlere yönelik baskılar ve insan hakları ihlalleri nedeniyle Irak'ı suçlayan bir karar tasarısı sundular. Suçlamalar arasında Irak'ın Kürtlere karşı kimyasal silah kullanması da vardı. Toplantı sırasında 10 kadar uluslararası örgüt (NGO) adına Uluslararası Sağlık Hizmetleri Çalışanları Komisyonu (ICHP) Irak'la ilgili ve özellikle Kürt halkına yapılan baskıları dile getiren bir konuşma yaptı. Ancak tasarı, 10'a karşı 14 oyla reddedildi. Böylece, BM bir kez daha Kürtlerin hatırı için sevgili bir üyesini kınamayı bile göze alamadı ve Irak'ın, yalnız Kürtlere değil, insanlığa karşı da işlediği suçları görmezden geldi.. Aradan zaman geçecek, Körfez Krizi patlak

verecek, Batılılar petrol çıkarları için Saddam'ı canavar olarak niteleyecek ve bölgeye koşup onun başına bombaları yağdıracaklar, bu arada, onun Halepçe'ye karşı kimyasal silah kullanıp 5000 kişiyi bir anda öldürdüğünü de hatırlayacaklar, bunun üstüne birhayi gürültü koparacaklardı... Bu dünyanın ve devletlerin işleri böylesine ikiyüzlücedir...

BM İnsan Hakları Alt Komisyonu'nun 41. Dönem Toplantısı sırasında yoldaşımız Sertaç Bucak da, Kürdistan İnsan Hakları Girişimi adına Cenevre'ye gitti, demokratik örgütlerin desteğiyle toplantılara katıldı. Bucak, 15 Ağustos'ta BM binasında bir basın toplantısı düzenledi. 25 Ağustos günü ise Türkiye Kürdistanı'ndaki insan hakları ihlalleri üzerine bir konuşma yaptı. Bu toplantılar sırasında Kürt halkını destekleyen konuşma yapan çeşitli uluslararası örgütler arasında şunlar vardı:

Dünya Sendikalar Federasyonu;

Uluslararası Af Örgütü;

Liberation;

Uluslararası Etnik, Dinsel ve Dilsel Azınlıkların Haklarını Koruma Federasyonu;

Irkçılığın tüm Biçimlerinin Ortadan Kaldırılması İçin Uluslararası Örgüt.

Herşeye rağmen Kürt sorununun, aralarında ABD, Fransa ve İngiltere'nin de olduğu sekiz ülke tarafından gündeme getirilmesi ve uluslararası örgütlerin bu geniş desteği nedeniyle, Alt Komisyon'un bu toplantısı Kürtler bakımından oldukça önemliydi, bir kazanımdı. Toplantıda bir yoldaşımızın konuşma fırsatı bulması da, hem genel olarak Kürt hareketi, hem de parti olarak bizim açımızdan önemli bir başarıydı. (Bu toplantıyla ilgili daha geniş bilgi için bak: RA. 130, s. 10).

1. YURTDIŞI PARTİ KONFERANSI

Tüzüğümüze göre normal olarak üç yılda bir yapılması gereken Parti kongresinin 1988 yılı yazında toplanması gerekiyordu. Ancak tüm çabalarımıza rağmen, yurtiçi örgütünü toparlamayı henüz başaramamıştık. Yoldaşlarımızın bir bölümü cezaevinden yeni yeni çıkmakta idiler. Ötekiler de, uzun süren 12 Eylül cenderesinin yarattığı çekingenliği ve ürküntüyü üstlerinden henüz atamamışlardı. Bu koşullarda hem kongreye katılacak nitelikte delege saptamak kolay değildi. Hem de uygun bir kongre yeri sorunumuz vardı.

MK'nın ceşitli toplantılarında bu sorunu değerlendirdik, kongreyi nerede, nasıl toplayabileceğimizi araştırdık. Yurt içi, Avrupa ve Kürdistan'ın sınır bölgeleri seçenekleri üzerinde durduk. 2. Kongre'ye yurt içinden sembolik sayıda (üç) yoldaşımız katılmıştı. Bu kez yurt içinin gereği gibi temsil edilmesini gerekli görüyorduk. Güvenlik de önemliydi; kongremizi zamanında yapalım derken, yeni bir tahribata yol açmamalıydık. Bu nedenle ince eleyip sık dokuduk ve sonuçta, Parti tüzüğünün 9. maddesine dayanarak kongreyi 1989 sonbaharına erteledik ve onu Güney Kürdistan'da, Türkiye sınırına yakın kurtarılmış bölgede toplamayı kararlaştırdık. Böylece yurt içinden katılımın daha kolay olacağı kanısındaydık. Bu arada, parti konferansları yapmayı uygun bulduk.

Uluslararası sosyalist harekette çok büyük değişiklikler yaşanmakta idi. Sovyetler Birliği'nde Gorbaçov'un başlattığı açıklık ve yeniden yapılanma (Glasnost ve Perestroyka) politikaları hem sosyalist kampta, hem de tüm dünyada önemli çalkantılara yol açmıştı. Gelişmelerin nereye varacağı belirsizdi. Sosyalist saflarda, söz konusu reformlar üzerine yoğun teorik tartışmalar yaşanıyordu. Biz de gelişmeleri çeşitli kaynaklardan ve bu arada Sovyet basınından izliyor ve Riya Azadi'de tartışıyorduk.

Ocak 1989'da yaptığımız MK toplantısında durumu değerlendirdik ve kongre öncesi bu gelişmeleri tüm parti planında tartışmayı, bunun yanı sıra, genel olarak partimizin izlediği politikalar ve geçen döneme ilişkin parti çalışmaları hakkında da tabanın görüşünü almayı uygun bulduk. Bu amaçla tartışma konularının bir liste halinde saptanıp tüm örgüte iletilmesini, bu konuların yurt içinde ve dışında tüm komitelerde tartışılarak sonuçların tespitini; yurt dışında ayrıca İsveç ve Almanya'da birim konferansları, merkezi planda da bir Yurtdışı Konferansı toplamayı kararlaştırdık.

Bu karara uygun olarak, tüm komite ve hücrelerde tartışılmak üzere 9 maddeden oluşan bir çerçeve saptadık ve 21 Mart 1989 tarihli bir mektupla örgüte ilettik. Bu çerçeve dışında da, tartışılmasını istedikleri konular varsa önermelerini ve o konularda da görüşlerini iletmelerini; yine farklı görüşlerin

de çoğunluk görüşüyle birlikte yansıtılmasını istedik. (Söz konusu mektup ve çerçeve için bak: Ek belge, no: 11)

Bundan ayrı olarak, hem tartışmaya ve sonuçlar çıkarmaya yardımcı olmak, hem de bu konularda kendi görüşlerimi yoldaşlarıma ve kamuoyuna yansıtmak için "TKSP Yurt Dışı Konferansı Tezleri" adı altında tezler kaleme aldım. Bu tezleri öncelikle, 1989 Haziranı'nda toplanan MK'ya sundum.

Merkez Komitesi, kongrenin yer ve zamanını bir kez daha tartıştı. Geçen bir yıllık süre içinde, daha önceki bölümlerde değindiğimiz gibi, Güney Kürdistan'da durum çok değişmiş, kurtarılmış bölgeler elden çıkmış ve güney Kürtlerinin bir bölümüyle birlikte askeri ve politik kadrolar da göçmen durumuna düşmüştü. Bu durumda kongreyi orada ve 1989 sonbaharında yapmanın mümkün olmadığını görerek, onu 1990 yazı ya da sonbaharında yapılmak üzere erteledik. MK bu arada üç kişiden (ben, Süleyman ve Abdullah) oluşan bir kongre hazırlık komitesi oluşturdu ve bu komitenin, yeni oluşturulan Yurt-İçi Komitesi ile uyum içinde kongreyi hazırlaması için görev verdi.

MK bu toplantısında benim hazırladığım Konferans Tezleri'ne Kuzey Kürdistan'a ilişkin bir bölüm ile yurtdışı parti çalışmalarımıza ilişkin bir bölüm eklenmesini ve tezlerin broşür halinde basılmasını kararlaştırdı. Tezlerin tabanda okunup tartışılmasına zaman bırakmak için de konferanslar sonbahara ertelendi. Söz konusu iki bölümü de yazıp ekledikten sonra tezler Temmuz 1989'da broşür halinde yayınlandı.

Toplam olarak 95 sayfa tutan "TKSP Yurtdışı Konferansı Tezleri" şu ana başlıklardan oluşuyordu:

- Uluslararası sosyalist harekette yeni dönem;
- Gümümüzde işçi sınıfının durumu ve devrim sorunu;
- Sosyalist ülkelerin yeni dış politika yönelimleri, uluslararası ilişkilerde yumuşama ve yaratabileceği sonuçlar;
- Ortadoğu ve Kürdistan;
- Türkiye'de politik durum ve devrimci harekete düşen görevler;
- Türkiye Kürdistanı'nda durum ve Partimize düşen görevler;
- Yurtdışı Parti çalışmamız, sorunlar, görevler.

Bu tezlerde, Marks'ın teorisinin özüne, yani onun işaret ettiği toplumsal gelişme yasalarına ve kapitalizmin geçici olduğuna ilişkin görüşlerimi koruyor, ancak kapitalizmin ömrü konusunda yanıldığımızı balirtiyor, şöyle diyordum:

"Şimdi bu ömrün sanıldığı kadar kısa olmadığı anlaşılıyor. Kapitalizmden sosyalizme geçiş için ustaların öngördükleri `tam bir tarihi döncm' bir yüzyılda tamamlanmayacak ve daha epeyce zaman alacak görünüyor. Kapitalizmle sosyalizm arasındaki yarışmanın da -uzun erimde sosyalizmin üstünlüğü ve zaferiyle sonuçlanması kaçınılmaz olmakla birlikte- dümdüz bir yol izlemeye-

ceği, inişli çıkışlı olacağı da bellidir."

Bu tezleri hazırladığım sırada, sistemde henüz dağılma başlamamıştı ve kimse de bunu beklemiyordu. Gorbaçov yapılanları Leninizmin özüne dönüş ve bir devrim olarak niteliyordu. Ben de, pek çok sosyalist gibi iyimserdim ve söz konusu reformların sonuçta SSCB'yi ve bir bütün olarak sosyalist sistemi güçlendireceği kanısındaydım. Öte yandan bazı konularda endişelerim de vardı ve tezlerde bunları dile getirdim.

Örneğin, bu reformlarla getirilen, köylüye 50 yıl süreli toprak kiralama sistemini, tarımda kapitalist ilişkilerin yolunu açan geri bir adım olarak değerlendiriyor ve yanlış buluyordum. Hizmetler sektöründe de özel girişimciliği teşvik etmenin yanlış olduğu, bunun antisosyalist duygu ve eğilimleri beslediği görüşündeydim. Bununla ilgili olarak şöyle diyordum:

"Bu tür girişimler getirdiğinden fazlasını götürebilir. Bu nedenle de gerek tarım alanında, gerekse hizmetler sektöründe sosyalist nitelikte büyük işletmeciliği, ileri tekniği ve yöntemleri devreye sokmak, kooperatifleri güçlendirmek ve insanların eğitimine önem vermek bizce daha doğru görünüyor."

Sosyalist ülkelerdeki reform çabalarına ilişkin bu bölümün sonucunda ise şöyle diyordum:

"Sosyalist ülkelerdeki ekonomik ve politik reformlar, sosyalizmin çerçevesi içinde kaldığı, kapitalizmin restorasyonuna dönüşmediği sürece doğal sayılmalıdır. Sosyalizmin önünü açmak, ekonomik gelişmeyi hızlandırmak, sosyalist demokrasiyi, kültürü yetkinleştirmek için girişilen yeni çabalar sırasında da kimi hatalar yapmak elbet mümkün, hatta kaçınılmazdır. Bu nedenle biz, iyi niyetli bir yaklaşımı korumakla birlikte, çorbadan dili yananın yoğurdu üfleyerek yemesi misali, şu andaki gelişmeleri belli bir temkinlilikle izliyoruz. Sosyalist ülkelerde doğrudan sisteme karşı eğilimler ve istemler de görülüyor. Tarihin çarkını geriye çevirmek olanaksızdır; ama şu ya da bu mevziin elden çıkmayacağının, kimi geriye dönüşlerin olmayacağının da garantisi yoktur. Örneğin Polonya'da durum şu anda ilginç biçimde gelişiyor ve nereye varacağı kestirilemez."

Görüldüğü üzere, gelişmelerle ilgili olarak kafamda soru işaretleri ve ciddi kaygılar vardı. Ancak sonuçta iyimserdim ve şöyle diyordum: "sosyalizm cephesinde şu ya da bu noktada geriye düşmeler olsa bile, bir bütün olarak onun, günümüzdeki değişimden olumlu biçimde etkileneceği inancındayız. Sosyalizm kendisini yenileyecek ve 21. Yüzyıla daha güçlü girecektir."

Ne var ki bunda yanıldık. Sistem kendisini yenileyemedi ve 21. yüzyıla daha güçlü girmek şurda kalsın, bu satırların yazılışının üstünden 5-6 ay geçmeden tam bir çöküşle yüz yüze geldi; Doğu Avrupa ülkeleri ve Sovyetler Birliği'nde rejimler iki yıl içinde, domino taşları misali peş peşe yıkıldı.

Ama o günlerde buna kim inanırdı ki! Polonya'daki olumsuz gelişmelerden, Macaristan'ın sınırları açmasından, DDR ve Çekoslovakya'nın düşmesinden

sonra Bulgar dostlara, Gorbaçov'un bu ülkeleri adeta feda ettiğini, ama bunun tehlikeli biçimde gelişip Sovyetleri de parçalayabileceğini söylediğimde "hiç öyle şey olur mu?!" diye tepki gösterdiler. Ancak, bana hak vermeleri için fazla zaman geçmedi...

Batıdaki işçi hareketini değerlendirirken, şimdi durumun hem Marks ve Engels'in döneminden, hem de 1950-60'lı yıllardan farklı olduğunu, şimdi işçilerin zincirlerinden başka kaybedecek şeyleri bulunduğunu, demokratik geleneklerin güçlü olduğu gelişkin batı ülkelerinde onlardan ayaklanma beklemenin gerçekçi olmadığını söylüyor ve şunları ekliyordum:

"Batı ülkelerinde, gelecekte sosyalizme geçiş için nesnel ve öznel koşulların olgunlaşması durumunda, bu geçişin ayaklanma veya iç savaş biçimleriyle değil, barışçı biçimlerde olması beklenmelidir."

Böylece, Batı Avrupa ülkelerinde sosyalizme geçişe ilişkin görüşüm "euro-komünist" partilerin, hatta sosyal demokratların görüşlerine yaklaşmıştı. Ancak Asya-Afrika ve Latin Amerika ülkeleriyle ilgili olarak farklı düşünüyordum. Bu ülkelerde hem işçilerin ve öteki emekçilerin kendilerini ifade edebilecekleri özgür, demokratik koşullar yoktu, hem de bu ülkelerde çelişkiler keskindi, devrimci durumlara ve ayaklanmalara yol açmaya uygundu. Türkiye'yi de bu gruba dahil ediyor ve şöyle diyordum:

"Türkiye'nin yeri ise, onun bir NATO ülkesi olmasına, -Osmanlı'dan başlayarak- en az 70-80 yıldan beri batılı görünme tutkusuna ve AET'e girme çabasına rağmen, bu sonuncuların yanıdır. Türkiye'de son 40 yılda girişilen demokrasi deneyi on yılda bir darbelerle kesildi. İçerde kitlelerin güçlü demokrasi eğilimine ve Türkiye'nin tam üyesi olmaya çalıştığı `Batı Kulübü'nden gelen tüm teşviklere rağmen, Türk egemen sınıflarının kendilerine güveni yoktur. Şimdi sözü edilmekte olan demokrasi sözlerinin de yeni bir maskaralıkla sonuçlanması şaşırtıcı olmaz. Bunun nedeni, bir yandan zayıf ekonomik durum; işsizlik, yoksulluk, yığınların hareketliliği, diğer yandan Kürt sorunudur. Türk egemen sınıfları demokratik bir ortamda güçlü emekçi hareketini ve baskı altında tuttukları koca bir ulusun mücadelesini denetleyemeyeceklerinin bilincindedirler. Onlar demokrat olamazlar. Türk solu bu gerçeği unutmamalı ve burjuvazinin, uluslararası koşullar nedeniyle atabileceği kimi göstermelik adımlara bel bağlamamalı. Unutmamalı ki bu ülkede ordu burjuva partilerine bile katlanamıyor.

"Türkiye'de yığın hareketinin radikal biçimler kazanması için koşullar elverişlidir. Sınıf çelişkileri keskindir. İşçi sınıfı nicelik olarak birhayli gelişkindir ve ülkenin belli sanayi bölgelerinde yoğunlaşmıştır. O, bir yandan sayıca büyürken, bir yandan da sınıf mücadelesinde önemli deneyler kazanmıştır. DİSK olayı, 15-16 Haziran, 1 Mayıslar ve kısa süre önce yaşadığımız Mart-Nisan direnişleri bunun kanıtı. Türkiye'de gençlik ve aydın hareketi işçi sınıfına paralel bir yönde gelişiyor ve oldukça etkindir. Geniş köylülüğün yaşam koşulları işçi sınıfıyla ittifak kurmaya uygundur. Kürt halkı ise 15 milyona

varan nüfusu ve ulusal kurtuluş yolunda yıldan yıla yükselen direnişi ile başlıbaşına, sömürgeci rejimin korkulu rüyasıdır. Böyle bir ülkede devrimci kabarışlar eksik olmaz ve devrimci çözüm ihtimalleri yüksektir. Eğer işçi sınıfının politik öncülüğüne soyunanlar bunu görmeyip, kendilerini tümüyle barışçı, legal biçimlere göre düzenler ve buna umut bağlarlarsa, bu büyük bir yanılgı ve hem kendileri hem de ülke için talihsizlik olur."

Silahsızlanma ve uluslararası planda yumuşamanın bölgesel sorunların çözümünü kolaylaştıracağı kanısındaydım; Afganistan, Nikaragua, Namibya, Kamboçya, İran-Irak savaşı ve Filistin sorunundaki gelişmeleri örnek gösteriyordum. Yine bana göre yumuşama, her iki kamp bakımından da dünyanın çeşitli yerlerindeki diktatörlük rejimlerine olan ihtiyacı ve desteği azaltacaktı, ki bunlar içinde Irak ve Türkiye de vardı. Doğu-Batı arasında gerginliğin azalması Türkiye'nin önemini azaltacak; insan hakları sorunu uluslararası kamuoyunun gündemine daha kolay girecekti. Bütün bunlar Kürt sorununu olumlu etkileyecekti.

Tezlerde Türk egemen sınıflarının politikasının yakın bir dönemde değişeceği kanısında değildim:

"Türk burjuvazisinin Kürdistan'a ilişkin politikasında yeni olan bir şey yoktur. O bugüne kadar izlediği inkâr ve terör politikasına devam edecektir. Yakın dönemde bu politikanın değişmesi beklenemez.

"Türkiye'nin Batı ile bütünleşme, AET'e girme çabası nedeniyle genel olarak demokrasi ve insan hakları konusuyla birlikte Kürt sorunu da gündeme geliyor. Bu konuda batılıların, bazı adımlar atması için Türkiye'yi teşvik etmeleri elbet beklenmelidir. Ne var ki buna bakarak, Türkiye de mutlaka bazı adımlar atmak zorunda kalacaktır demek fazla iyimserlik olur. Türkiye'nin gelecekte Batı ile ilişkileri ne olur, ayrı bir konu, ama Batı'dan gelecek söz konusu teşviklerin Türkiye'de demokrasinin geleceği ve Kürt sorununun çözümü bakımından belirleyici olacağını sanmamak gerekir. Bu etkiler elbet olumlu olacaktır; ama belirleyici olan iç dinamiklerdir. Batılıların başka ülkelerle ilişkilerinde çifte standart kullandığını, başka ülkelerdeki insan haklarından çok kendi çıkarlarını gözönünde tuttuklarını unutmamak gerek."

Türkiye'de politik durumu tartıştığım bölümde şu sonuca varıyordum:

"Türkiye'nin söz konusu tarihi ve somut koşullarından çıkarılacak derslerden biri şudur ki, bu koşullar, burjuvazi ve emekçi yığınlar, diğer bir deyişle karşıt sınıflar arasında, demokrasi konusunda bir **konsensüs,** bir "ulusal uzlaşma"(*) oluşturmaya hiç de uygun değil. (...) İkinci önemli ders de şudur ki, Türkiye'nin karşı karşıya bulunduğu büyük sorunlar ancak bir devrimle çözülebilir. Söz konusu koşullarda gerçek anlamda bir burjuva demokrasisini bile gerçekleştirmenin mümkün olamıyacağı bir yana, demokratik durumda nisbi bir iyileşme olsa, hatta 12 Mart ve 12 Eylül öncesi durumdan daha iyi

(*) "Ulusal uzlaşma" TKP'nin sloganıydı.

koşullar oluşsa bile, bu da toplumu derinden sarsan temel sorunları çözmeye yetmeyecektir. Örneğin, olağanüstü değişiklikler olmadıkça -bu ise bir devrim olabilir- hiçbir burjuva iktidarı Kürt sorununa demokratik bir çözüm bulmaya yanaşmayacaktır...

"Diğer yandan, söz konusu koşullar Türkiye'de demokrasi için mücadelenin önemini ortadan kaldırmıyor. Aksine, günümüzde Türkiye, demokrasi mücadelesinin önem kazandığı bir aşamadan geçiyor. 12 Eylül rejimi hak ve özgürlükleri tırpanlayarak demokrasi mücadelesini gündemin başına koydu. Günümüzde 12 Eylül öncesinden çok daha geniş toplum kesimleri demokrasi istiyor. Çünkü 12 Eylül diktatörlüğü onların hem ekmeklerine, hem özgürlüklerine saldırdı. Kitleler şimdi bu ikisi arasındaki bağı daha iyi kavramışlardır. Diğer bir deyişle, bugün demokrasi harcketinin tabanı her zamankinden daha geniştir. Bu durum, 12 Eylül çarkını dağıtmak, demokrasinin önündeki engelleri temizlemek için nesnel bir ortam oluşturuyor. Sorun yığınların mücadelesini örgütlemek, onları birleştirmek ve eyleme geçirmekte düğümleniyor. Sol bu zor görevi başarabilirse, bu onu yalnız demokrasiye değil, devrime de yaklaştıracaktır. Ve bu görev başkasına değil, ona düşüyor."

Ne var ki solun durumuyla ilgili olarak da hayalci ya da iyimser değildim:

"Bunu başarmak, kitlelerin bir kez daha burjuva muhalefetin kuyruğuna takılarak boş umutlarla oyalanmasını önlemek, onları özgürlüğe, demokrasiye ve kurtuluşa yöneltmek ise hem sol güçlerin örgütlülük düzeyine, hem de kitlelerin irili-ufaklı istemlerine kararlıca sahip çıkmaya ve çözüm yolunu iyi biçimde gösterebilmeye bağlı. Diğer bir deyişle, solun birliğe ve sağlıklı bir politikaya ihtiyacı var. Oysa, bugünkü manzara hiç de iç açıcı değil.

"12 Eylül öncesinde Türkiye solunda iki yanlış eğilim ağır basmıştı: Bunlardan biri demokrasi mücadelesini önemsemiyor, koşullar ne olursa olsun, devrim sloganı atıyordu. Bu sol sapmaydı ve söz konusu örgütleri kitlelerden kopardı, maceracılığa yöneltti. Diğeri ise sadece demokrasi mücadelesini gördü, devrimi uzak, belirsiz zamanlara erteledi. Bu nedenle ülkede devrimci durum ortaya çıktığı zaman bile ne olup bittiğini kavramadı. Bu da sağ sapmaydı. Bu eğilimlerin ikisi de demokrasi mücadelesiyle devrim mücadelesinin bağını kavramadılar. Solda politik körlük, sekterlik ağır bastı. Bu yüzden de sol ortak bir tutum saptayamadı, ülkenin başına çöken faşizm karşısında bölük pörçük, eylemsiz kaldı. Kendisiyle birlikte kitleleri de önemli bir yenilgiye götürdü.

"Şimdi aradan geçen dokuz yıldan sonra, bugün de, ne yazık ki sol, geçmişten hiç de ders almış değil. O sanki kendini tekrarlıyor, hem de çok daha kötü biçimde. İlki trajedi idi, bu kez komedi olarak..."

Bu tezlerde, uluslararası plandaki yumuşamanın sonuçlarına, Türk burjuvazinin muhtemel politikalarına ve solun durumuna ilişkin olarak söylediklerimde sanırım yanılmadım. O zaman "aradan 9 yıl geçti" diyordum; şimdi, şu satırların yazıldığı sırada (1998 sonbaharı) aradan 9 yıl daha geçmiş bulunuyor.. O zaman solun durumuyla ilgili olarak karamsardım. Keşke

yanılsaydım! Ne yazık ki haklı çıktım. Sol, büyük bölümüyle politik körlüğünü, sorumsuzluğunu sürdürdü ve bu süreçte kendisini daha da ufatıp, dağıtıp bugünlere geldi. Sosyalist sistemin çöküşü solun moralini zayıflatarak, umutsuzluk yaratarak bunu daha da kolaylaştırdı. Meydansa bu yüzden yine kırk yılın "Kani"leri Demirel, Ecevit, Türkeş ve Erbakan gibilere kaldı. Onlar bir kez daha kitleleri peşlerine takıp oyalamayı, aldatmayı, yığınların birikim ve enerjisini heder etmeyi becerdiler.

Tezlerde parti stratejimizin doğruluğunu zaman içinde kanıtladığı görüşündeydim ve buna bir kez daha vurgu yaptım. Yine bu tezlerde, yurtdışı parti örgütümüzün çalışmaları, sorunları üzerinde de çeşitli açılardan durdum, kimi tartışma konularına da -göçmenlik sorunu, kitle örgütlerinin birliği vb- değindim, bu konularda partimizin görüşünü netleştirmeye çalıştım.

Yurtdışı Konferansı'nın hazırlık döneminde, tabandan görüş almanın, tezleri hazırlayıp yayınlamanın yanı sıra, biri Federal Almanya'da, ötekisi İsveç'te olmak üzere iki birim konferansı düzenlendi. Ayrıca İsveç'te, İsviçre'de, Danimarka'da üye ve sempatizanları da kapsayan sohbet toplantıları yapıldı.

Almanya ve İsveç konferanslarında Yurtdışı Konferansı için 20 delege seçildi. Fransa, İsviçre, Danimarka, İngiltere, Hollanda ve Yunanistan'dan katılan delegeler ise Politbüro tarafından belirlendi. Ayrıca 5 MK üyesi de Yurtdışı Konferansı'na katıldı (ben, Abdullah, Ünal, M.Şahin ve Mesut). Toplam delege sayısı 40'ın üzerinde idi. Deşifrasyona yol açılmaması için yurt içinden parti temsilcilerinin katılmasını uygun görmedik.

Konferans Federal Almanya'da yapıldı, üç gün sürdü (27-29 Ekim). Yine özgür bir tartışma ortamında gündem görüşüldü, benim hazırladığım tezler "anahatlarıyla" onaylandı. Ayrıca kararlar alındı ve bir sonuç bildirisi yayınlandı.

Yoğun hazırlık çalışmaları ve konferansın kendisi, TEVGER'in yurt içindeki baskılara karşı açtığı kampanya dönemiyle çakıştı ve bu nedenle örgütümüz bu dönemde çok yoğun ve verimli bir çalışma temposu gerçekleştirdi.

Sonuç bildirisi, son gelişmelere ilişkin bir değerlendirme ve son döneme ait parti politikalarımızın bir özeti niteliğinde idi. Sosyalist sistemle ilgili kimi yanılgılarımızı da bu bildiri de açık yüreklilikle dile getirdik. Bu bölüm şöyleydi:

"Partimiz geçmiş dönemde sosyalizmin mevzilerini ve sosyalist dünya görüşünü kapitalizme ve soldaki sapmalara karşı kararlı biçimde savundu, bu dünya görüşünün Kürdistan'da kitleler arasında yaygınlaşması, kök salması için yoğun çabalar gösterdi. Bu onur vericidir.

"Diğer yandan, sosyalist ülkelerdeki ekonomik ve sosyal yaşamı yerinde gözleme, reel sosyalizmin gerçek durumu hakkında yeterli bilgiyi doğrudan elde etme olanağı olmadığı, bu konuda sosyalist ülkelerin literatürü esas alındığı ve bu kaynaklarda hep olumlu ve iyimser tablolar çizildiği için,

biz de reel sozyalizmi yeterince tanıyamadık, varolan sorunları göremedik; sosyalist toplumdaki yaşamı bu kaynaklara ve sosyalizm konusundaki teorik görüşlerimize uygun biçimde, bir ölçüde idealize ederek yansıttık. Şimdi, son gelişmeler ve ortaya çıkan yeni bilgilerle birlikte, biz de bu konudaki yanlışlarımızı fark ediyoruz."

Tezlerin yayınlanışı ile konferansın toplandığı tarih arasında 4-5 ay gibi bir zaman geçmişti. Bu arada da gelişmeler hızlıydı. Polonya'nın yanı sıra Macaristan'da önemli değişiklikler olmuş, iki ülke de sistemden kopuş yolundaydı. Bu nedenle de, Konferans sonuç bildirisinde, SSCB'de başlayan reformları, sistem bakımından yine gerekli ve yararlı bulmakla birlikte, reform adı altında sosyalizm karşıtı kimi yönelimleri de olumsuz buluyor, örneğin Polonya ile Macaristan'daki durumu kapitalizme geri dönüş olarak niteliyorduk.

Konferans bildirisinde, yurt içiyle ilgili ve geleceğe yönelik politikalarımız bakımından yeni perspektifler de yer alıyordu. Bunlardan biri, yurt içinde legal bir parti oluşturmaya ilişkindi ve şöyle deniyordu:

"*Konferansımız, dünden bugüne değişen durumu göz önüne alarak, yurt içinde, kitleleri sömürgeci burjuva partilerinin politikasının kuyruğundan koparmak, legal mücadele araçlarından daha iyi biçimde yararlanmak için, Kürdistan'lı diğer sol ve yurtsever güçlerle ortaklaşa adımlar atmanın gereğini belirtir. Koşullara uygun bir legal partinin kuruluşu, onun niteliği, programı, hedefleri ve bu alanda Türkiye solu ve demokrasi güçleriyle işbirliği veya dayanışmanın derecesi ve biçimi tartışılmalıdır.*"

Nitekim Konferansın hemen ardından, 31 Ekim 1989'da toplanan Merkez Komitemiz, bu tartışma sürecinin ve konferans kararlarının ışığında Partimizin döneme ilişkin politikalarını netleştirdi, önemli kararlar aldı. Bunlardan biri Türkiye ve Kuzey Kürdistan'ı kapsayacak bir demokratik platform, diğeri ise Kürt ve Türk sol ve demokratik güçlerini kapsayacak bir legal kitle partisi önerisiydi.

Bildiri şöyle son buluyordu: "Biz Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partililer, ulusal kurtuluş, demokrasi ve sosyalizm kavgamıza bir an olsun ara vermeyeceğiz. Bu davanın bayrağını hep yükseklerde tutacağız." (Hem sonuç bildirisi, hem de Konferans'la ilgili daha geniş bilgi için bak: RA. sayı 131).

Vakkas Olayı ve Apo'nun "Ajan Provokatörlerle" Savaşı...

PKK'nın yayın organı Serxwebûn, Eylül 1989 tarihli sayısında, Abdullah Öcalan'a karşı düzenlenen bir suikast girişiminden söz ediyor ve kargaları güldürecek bir masal anlatıyordu. Sözde ben, İbrahim Güçlü, Pêşeng'in yazı işleri sorumlusu "Halit" diye biri, bizden çoktan ayrılmış ve işi gücü bizimle uğraşmak olan Zeki Adsız, PKK'nın düne kadarki Avrupa sorumlusu Hüseyin

Yıldırım, Varşova'da Hasan Ahmed adında KDP'li bir doktorun evinde, Vakkas Çetindağ adında bir gençle biraraya gelmişiz ve onu PKK içine sızıp Apo'ya suikast yapmaya ikna etmişiz ve bu kişi yakalanmış!.. Ayrıca bir kısım toplantıları da KOMKAR'ın Berlin derneğinde yapmışız. Türk hükümeti TEVGER'le ilişki kurmuş, otonomi verecekmiş; bu yüzden de PKK'nın ve Apo'nun ortadan kaldırılması gerekiyormuş ve daha bir sürü zırva...

Bu masalı uyduranlar, Apo'yu yeniden gündemleştirmek, Partimizi, TEVGER'i, KOMKAR'ı filan da bir kez daha karalamak, belki de yeni bir saldırı için zemin hazırlamak istiyordu. Apo'nun, kendisine karşı sahte suikastler düzenlemesi ve bu tür masallar uydurması yeni değildi. O, örgüt içinde başı her sıkıştığında, PKK'nın her kongre ya da konferansı öncesinde böyle hikâyelere başvurur, böylece kendisini kahramanlaştırırken örgüt içindeki muhaliflerini de, yaşamı tehlikede olan böyle bir kahramana karşı ileri gitmekten alıkoymuş olurdu... Nitekim, tam da o dönemde PKK ciddi bir bölünme yaşamış, Hüseyin Yıldırım ve Kesire ile birlikte birhayli kişi PKK'dan ayrılmıştı. Bunların bir bölümü "Vejin" denen grubu oluşturdular. Apo, bu tür hikâyelerle onları da gözden düşürmeye çalışıyor ve hedef gösteriyordu.

Ne var ki bu defaki suikast öyküsü tam bir komedi idi. Yine de Riya Azadi'nin Kasım 1989 tarihli sayısında yayınladığımız "PKK'nın `ajan provokatörlerle'savaşı" başlıklı bir yazı ile bu gülünç suçlamaya cevap verdik ve şöyle dedik:

"*Birincisi, Kemal Burkay yoldaş böyle birini (Vakkas'ı) tanımıyor, Polonya'ya, dolayısıyle Varşova'ya da hiç gitmemiştir. Burkay Yoldaş, Hüseyin Yıldırım'la hem PKK sözcüsü olduğu dönemde, hem de daha sonra, bu kişinin ısrarlı görüşme isteğine rağmen, bir kez bile görüşmemiştir. PKK bu kişiyi yıllarca sözcü olarak kullandı, "önder kadro" saydı. Daha önce Burkay Yoldaş'a çamur atanlar içinde o da vardı. Sonra, Öcalan'a ters düşer düşmez Türk Genelkurmayı'nın ajanı ilan edildi. Eğer bu doğruysa, demek ki Türk Genelkurmayı'nın ajanları kolayca PKK'ya sızabiliyor, en ön saflarda yer alabiliyor ve onun politikasına yıllarca yol gösteriyorlar. Bu bir örgüt için acınacak bir durumdur.*

"*İkincisi, Bay Öcalan'ın ve öteki PKK şeflerinin pek alışık oldukları bu yöntemler Partimize, Kemal Burkay Yoldaş'a, TEVGER'e ve KOMKAR'a yabancıdır. Biz komplocu değiliz.*"

Türk devletinin TEVGER'e otonomi vermeye hazırlandığı iddiası ile ilgili olarak da şöyle dedik:

"*Bu iddia gülünçtür. Ne otonomi, bir tepsi içinde sunulacak kadar basit ve ucuz bir şeydir, ne de Türk devleti, şu anda Kürtlere bunu önerecek kadar kendini sıkışmış sayıyor. Kürt halkı yıllardır Kürdistan'ın İran ve Irak parçalarında otonomi istemiyle savaşıyor. Bu uğurda onbinlerce kurban verdi ve düşmanın kayıpları da az değildir. Bu iki parçada halka dayalı, güçlü ve zaman zaman Kürdistan'ın geniş bir bölümünü özgürleştiren bir partizan*

savaşı var. Ama buna rağmen, yurtsever güçler hâlâ otonomiyi bile elde etmeyi başaramadılar."

Serxwebûn gazetesinin iddiasına göre, o arada PKK içinde Vakkas'ın yanı sıra yüzü aşkın ajan saptanmış ve bunların kırk kadarı yakalanmıştı!. Serxwebûn gazetesi bu "ajanların" öykülerini tefrika ediyor, resimlerini yayınlıyordu. Bu ajan dizisiyle ilgili ilginç bir olay da İsveç'te yaşanmıştı. Okuyucunun sabrına sığınarak bunu anlatmak istiyorum:

Yıllarca PKK için militanca çalışan, Palme olayında gözaltına alınan, bir dönem göz hapsinde tutulan İsmet Celepli -ki sadık bir PKK'lı olmayı sürdürdü ve anlattığımız olay sırasında da öyleydi- bir gün yine Stokholm'daki derneklerine uğramış, masanın üstünde Serxwebûn'un yeni sayısını görünce hemen eline almış ve sayfalarına göz gezdirmeden önce çevresindekilere keyifle sormuş:

"Bugün ajanlar listesinde kimin adı var?"

Ama kimseden ses çıkmamış, yalnızca kıs kıs gülmüşler. Bundan bir şey çıkaramayan Celepli, sayfalara göz gezdirince donakalmış. Çünkü bu defaki ajanların arasında kendi adı sayılıyor ve ağır biçimde suçlanıyormuş! Bunun üzerine, "Bu kadarı da olmaz!" diyerek gazeteyi fırlatmış ve dernekten çıkıp gitmiş...

Sonra mı? Sonra yine derneğe dönmüş canım! Sevgili Apocuların yaşamında böyle şeyler olağandır...

Vakkas'a gelince, garip değil mi, onu kurşuna dizmediler! Bu müthiş suikastçiyi, "itiraflarını" aldıktan, günah çıkarttıktan bir süre sonra serbest bıraktılar ve çıktı Avrupa'ya geldi...

Paris Kürt Konferansı

Nisan 1989'da Bremen'de gerçekleştirdiğimiz, Kürt sorunu ile ilgili ilk uluslararası konferansın ardından, aynı yıl Ekim ayında Paris'te Kürt sorunu ile ilgili ikinci bir uluslararası konferans toplandı.

14-15 Ekim'de yapılan ve "Kürtler, İnsan Hakları ve Kültürel Kimlik" konulu bu konferans, Paris Kürt Enstitüsü'nün girişimi ve Fransa Özgürlükler Vakfı'nın desteği ile, Fransa Cumhurbaşkanı Fransua Mitterrand'ın eşi Danielle Mitterrand'ın himayesinde toplandı. Sonradan anlaşıldı ki böyle bir konferansı ilk düşünen, Fransızlara ve Enstitü'nün yönetmeni Kendal'e öneren Dr. Kasımlo idi. Kasımlo, nedense bizim Bremen Konferansı'ndan haberdar olduğu ve kendisine birlikte yapmayı önerdiğimiz halde uzak durmuş, Paris'teki bu girişimden ise bizi haberdar etmemişti... Kendisi, ne yazık ki bu arada suikaste kurban gittiği için, düzenlenmesinde rol oynadığı bu konferansa katılamadı.

Danielle Mitterrand ve Fransız Bakan Kouchner, konferansın bazı top-

lantılarını yönettiler ve konuşma da yaptılar. Konferansa ayrıca yirmi ka-dar ülkeden Kürt sorunuyla ilgilenen çok sayıda seçkin konuk katılmıştı. Konuşma yapan yabancı konuklar arasında ABD Kongresi Dış İlişkiler Komisyonu Başkanı Claiborne Pell, aynı komisyonun üyesi Senatör Peter Galbraiht, ABD Helsinki İzleme Komitesi yönetmeni Bayan Jerry Leber, İngiliz Parlamentosu'ndan İnsan Hakları Grubu Başkanı Lord Avebury, Sorbon Üniversitesi profesörlerinden Maxime Rodinson, İsveç'ten Uluslararası Af Örgütü eski başkanı Thomas Hammerberg, Cezayirli eski bakan Hüseyin Ait, Sovyetler Birliği'nden Kürt tarihi uzmanı Prof. Lazarev vardı. Bayan Zaharof da ünlü fizik bilgini eşinden bir mesaj getirmişti. Amerikalı Senatör Edvard Kennedy de mesaj gönderenler arasındaydı. Türkiye'den, aralarında Mehmet Ali Aybar'ın da bulunduğu bazı davetliler ise pasaport işlemlerinde engel çıkarıldığı için toplantıya katılamamışlardı.

Konferansa katılan Kürtler, ilgili devletlerin tepkisini daha fazla çekmemek için, resmi sıfatlarıyla, yani parti lideri ve temsilcisi olarak değil, kişi olarak çağrılmışlardı! Bunlar arasında Celal Talabani, Noşirvan Mustafa, Mahmut Osman (Konuşmasını Irak Cephesi adına yaptığını söyledi), Sami Abdurahman, Hasan Şerifi, Salah Bedreddin de vardı.

Ülkeden gelip konferansa katılanlar arasında sekiz kadar Kürt milletvekili vardı. Bunlardan yedisi SHP milletvekilleri idiler (Ahmet Türk, Mahmut Alınak, Mehmet Ali Eren, İsmail Hakkı Önal, Kenan Sönmez, Adnan Erkmen, Salih Sümer). Sekizincisi ise bizim arkadaşımız İbrahim Aksoy'du. Aksoy, SHP milletvekili iken, Kürt sorununa ilişkin bazı açıklamaları nedeniyle bir süre önce partisinden ihraç edilmişti.

Konferans çağrısı bana iletildiğinde, bana düşen rolün ne olduğunu sordum. "Türk Hukuk Sistemi ve Kürtlerin Durumu" konusunda bir tez sunmamı istediler. Bunun üzerine çağrıyı kabul ettim ve konferansta bu konuda bir konuşma yaptım. (Bu konuşma için bak: Seçme Yazılar, cilt 1, sayfa 283).

Ben tezimi, ilkesel olarak kendi anadilimde, Kürtçe sunmayı uygun buldum. Öte yandan İngilizce ve Fransızca çevirisini de önceden hazırlamış, çoğaltmış ve bunları yayın masasına koymaları için, konferans yerinde Kürt Enstitüsü yetkililerine vermiştik. Ama bunlar yayın masasında hiç gözükmedi, gerekli olduğu zaman da bulunmadı. Bir el onları saklamış, ya da yok etmişti!.. Neyse ki bende suretleri vardı ve bunları yeniden çoğaltıp isteyenlere ilettim.

Prof. Server Tanilli de konferansa katılmıştı ve bir konuşma yaptı. Tanilli konuşmasında Kürt halkının meşru haklarını savundu ve her iki halkın devrimci ve demokratik güçlerinin dayanışmasının önemini dile getirdi.

PKK'nın herhangi bir temsilcisi, kişi olarak da konferansa çağrılmamıştı. Ancak onların yandaşı bir insan hakları derneğinin yöneticisi Ali Akbaba çağrılmış, kendisine söz hakkı da verilmişti. O da yalnızca PKK reklamı yaptı. Ancak bu, Kürt sorununu kendi tekellerinde gören PKK'lıları yatıştırmaya yetmedi. Bir grup PKK yandaşı dışarda, konferansın yapıldığı binanın çevre-

sinde iki gün boyunca slogan atarak ve salona girip çıkanları adeta tehdit ederek konferansı protesto ettiler.

Böyle bir konferansa olanak ve destek veren Fransız makamları, Kürdistan'ı bölüşmüş sömürgeci devletleri ürkütmemek için çaba gösterdiler. Kürt örgütlerinin temsilcilerinin resmi sıfatla çağrılmamış olmasının nedeni buydu. Buna rağmen, özellikle Irak ve Türkiye rahatsızlıklarını dile getirdiler. Bu yüzden, sözde denge sağlamak ve demokratça bir tutum perdesi altında, Irak rejiminin iki temsilcisini konferansa davet edip söz hakkı vermek istediler. Ama başta Mam Celal olmak üzere, hepimiz ayağa kalkıp öyle şiddetle protesto ettik ki, bunu başaramadılar. Mam Celal bu öneri üzerine söz alarak yaptığı kısa konuşmada, "Irak'ın sorumlu ve sözcülerinin konuşacağı yerin burası değil, Nürnberg Mahkemeleri olduğunu" söyledi ve Fransa bakımından prensiplerin ticari çıkarlara feda edilmemesini istedi. Söz konusu sert tepkiler üzerine Irak'lı temsilciler salona girip yüzlerini bile gösteremeden toz oldular.

Aynı ürkek tutum, konferans kararlarının formülasyonunda da kendini gösterdi. Toplantıyı düzenleyenler, karar tasarılarını önceden delegelere iletmediler, önerilere fırsat vermediler ve oya sunmadan, bir olup bittiyle kabul edilmiş gibi gösterdiler. Bu kararlar Bremen Konferansınınkilerle karşılaştırıldığında çok geri idi. Ülke ve ulus olarak Kürtlerden söz edilmiyor, yalnızca "birkaç ülke arasında bölünmüş Kürtler" deniyordu. Kararlarda, demokratik ülkeler parlamenterlerine açık bir komisyon kurulması ve bu komisyonun, "Kürtlerin yaşadığı ülkelerde" insan haklarını korumak için çalışması öneriliyordu. 1990 yazında Stokholm'de bu konferansın devamı niteliğinde bir konferans toplanması da alınan kararlar arasındaydı. (Söz konusu kararlar için bak: Deng Dergisi, sayı 1, s.14)

Buna rağmen, Konferans Kürt sorununun uluslararası planda tartışılması, konuya ilginin artması bakımından önemli bir toplantıydı.

Paris Konferansı, Bremen'in aksine, Türk basınında büyük ilgi gördü. Basın bu kez olayı bilinçli bir suskunlukla geçiştirmedi; aksine büyük şamata kopardı. Sanırım, bunun asıl nedeni, Fransız ve Amerikalıların ilgi ve desteğinin yanı sıra, Kürt kökenli milletvekillerinin katılmasıydı. Bunlara karşı şer güçlerini harekete geçirmek ve demokratik planda yeniden canlanan Kürt tartışmasını bastırmak için kamuoyunu hazırlamak gerekiyordu. Nitekim SHP'li yedi milletvekili, sadece toplantıyı izlemiş olmalarına rağmen topa tutuldular. SHP'nin başları Erdal İnönü ve Baykal adeta paniğe kapıldılar ve bu milletvekillerini disiplin kuruluna verip yıldırım hızıyla partiden ihraç ettiler..(*)

(*) Bu dönemde SHP'nin başından Aydın Güven Gürkan gitmiş, Erdal İnönü başkan olmuştu. E. İnönü, bilindiği gibi Ortadoğu Teknik Üniversitesinde profesördü ve politikada deneyimsizdi. Salt İnönü'nün oğlu olduğu için, baba mirası gibi SHP'nin başına getirildi; ama işleri daha da karıştırmaktan ve SHP'yi küçültmekten başka bir şey yapamadı. Bir süre sonra da, kaçar gibi, sorumluluğu bırakıp gitti.

Türkiye'den gelen çoğu tanıdık Kürt milletvekilleriyle ayaküstü sohbet ettik. Konferansa Türkiye'den dinleyici olarak katılanlar arasında başka tanıdıklar ve eski dostlar da vardı. Bunlardan biri Avukat Mehmet Ali Aslan (konferansta konuşma da yaptı), diğeri ise kısa süre sonra bir "faili meçhul" cinayete kurban gidecek olan Medet Serhat'tı.

Davetliler arasında olan Doğu Perinçek'in adı konuşmacı olarak programda yoktu. Ama herhalde, gönlünü hoş etmek için kendisine söz hakkı verdiler. Ne var ki Perinçek kendisine bu olanağı verenler üzerinde soğuk duş etkisi yapan bir konuşma yaptı. Konferansı emperyalizmin bir oyunu olarak niteledi ve onu destekleyen yabancılara "Siz bu işe karışmayın, sorunu biz Türk ve Kürt halkı kendi aramızda hallederiz," dedi. Yine, konferansın "bir Kürt örgütünü dışladığını", ona baskı yapıldığını ileri sürerek PKK'ya yağ çekmeye çalıştı.

Bu, Perinçek'in eski düşmanı PKK ile çok sıcak ilişkiler kurduğu bir dönemdi. Bilindiği üzere 12 Eylül öncesi PKK Perinçek'in Kürdistan'daki kadrolarını hedef seçmiş, bazı il başkanlarını öldürmüş, Perinçekçilerin elindeki Aydınlık Gazetesi ise, solun tamamı gibi PKK'yı da jurnalleyen yazılar yazmış, listeler yayınlamıştı. Ama 12 Eylül sonrası ne olmuşsa, sanki her şey unutulmuş ve Perinçek'le Apo ansızın kırk yıllık dost olmuşlardı! Perinçek bizzat Bekaa Vadisi'ne gidip Apo ile röportaj yapıyor ve bunlar 2000'e Doğru dergisinde çarşaf çarşaf yayımlanıyordu. Apo bu röportajlarda yüreğinin sırlarını Perinçek'e açıyor, Atatürk ve Galatasaray hayranı olduğunu, gençliğinde subay olmak istediğini söylüyordu... Belli ki Perinçek Kürt sorunu üzerine yeni bir kumar oynuyordu ve kendisine eş olarak da bu kez PKK'yı ve Apo'yu seçmişti! Bu işi, tüm Kürtleri PKK'da birleşmeye çağıracak ve bunu yapmayan öteki Kürtleri, Kürt birliğine karşı olma anlamında "bölücülük"le suçlayacak dereceye vardırdı!

Perinçek Paris'ten döndükten sonra da yayın planında bu görüşlerini yaymaya ve Konferansı çarpıtmaya devam etti, 2000'e Doğru dergisinde yazdığı bir yazıda Kürt hareketini mandacı eğilimlerle suçladı. Periçek'in bu tutumunu Riya Azadi'de ve daha sonra ülkede yayınlanan Deng dergisinde çıkan ve değişik adlarla yazdığım yazılarda eleştirdim. Riya Azadi'de çıkan yazımda şöyle diyordum:

"*Perinçek içtenlikle konuşmuyor. O çoktandır ki biryerlere yatırım yapıyor. Kürdistan'da kendine müttefikler arıyor ve bunu yaparken de, geçmişte de sergilediği gibi, çelişki cambazlığı yapıyor, yeni bir kumar oynuyor. Sözde PKK'ya dost görünürken Kürt örgütlerinin arasına çomak sokuyor, onları birbirine karşı kışkırtıyor. Perinçek Kürt sorunu ile ilgili olarak zaman zaman yaptıklarıyla olumlu puanlar toplamasına rağmen, her keresinde bu puanları bir çırpıda silmekten de bir türlü kurtulamıyor. O adeta her keresinde Kürtlere sürpriz yapıyor. Kimi zaman eşi az görülür bir cesaretle Kürt sorununu gündeme getirip baskılara karşı çıkarken, kimi zaman resmi devlet politikasının paraleline düşüyor, şovenizme kapılıyor, ihbarcılığa kadar*

varıyor. Bunun nedeni Bay Perinçek'in gerçekte bir Kürt dostu olmayışıdır. O Kürt sorununu kendi çelişki oyunlarına uygun olarak sömürmeye çalışıyor. Perinçek bir kez daha ilkeli değil, makyavelistçe davranıyor.

"Peki, PKK ile giriştiği flörtten Perinçek kârlı çıkar mı dersiniz? Hiç sanmam! PKK'nın gerçekte dostu yoktur ve PKK kimseye dost olmaz. O öyle bir örgüttür ki, içinde olsun, dışında olsun, kendisine hizmet edeni hiçbir zaman cezasız bırakmamıştır..." (Bak: E. Havin imzalı yazı, Riya Azadi, sayı 131, s. 16; ayrıca, '*Paris Kürt Konferansı Üzerine*' başlıklı ve Hüseyin Azad imzalı yazı; Deng, sayı 1. Aralık 1989).

PKK ile flört gerçekten de Perinçek'e bir şey kazandırmadı. Günü geldi "dostluk" bitti, yine karşılıklı suçlamalar başladı. PKK için söylediğim "kimseye dost olmaz" sözü, elbet Perinçek için de aynen geçerlidir...

* * *

Paris Kürt Konferansı'nın ardından, Konferans nedeniyle Paris'te bulunan ve onu izleyen Türk gazetecisi Rafet Ballı ile, Ziya yoldaşımızın evinde uzunca bir söyleşi yaptık. Söyleşi hem Konferansa, hem de Kürt sorununa ve Sosyalizmin güncel sorunlarına ilişkin geniş bir alanı kapsıyordu. Ballı ile bu görüşmeden yaklaşık 1,5 yıl sonra, 1991 Martı'nda İsveç'te bir görüşme daha yaptık ve bu kez de onun yazılı sorularını cevaplandırdım. Ballı, bir Kürt dosyası hazırlıyordu ve bu amaçla Kürdistan'ın değişik parçalarından çok sayıda Kürt lideri ve önde gelen Kürt şahsiyetleriyle görüşmeler yaptı. Bu çalışma "Kürt Dosyası" adıyla İstanbul'da kitap halinde yayımlandı ve yayımlanır yayımlanmaz hakkında toplama kararı verildi. Rejim Kürtlerin görüşlerinin Türk kamuoyuna yansımasını istemiyordu.

1989 Ekimi ile 1991 Martı arasındaki 1,5 yıllık dönem, gerek Kürt sorunu, gerekse sosyalist sistem bakımından büyük olaylara ve hızlı değişikliklere sahne oldu. Söyleşide bu konulara ilişkin görüşlerimi özetle belirtmiştim ve bunlar, söz konusu kitapta 60 sayfalık bir bölüm oluşturuyor. (Bak: Rafet Ballı, *Kürt Dosyası*, Cem Yayınları, Temmuz 1991, İstanbul). Ne var ki değişim süreci bizi de etkilemekte gecikmedi. Özellikle sosyalizmin kuruluşuna, yöntemlere ve sosyalist demokrasiye ilişkin görüşlerimde yeralan değişiklikler daha sonra hem çeşitli yazılarıma, hem de parti programına yansıdı.

DOĞU AVRUPA'DA SİSTEMİN ÇÖKÜŞÜ

Sofya'da Kürtçe Radyo Projesi

İlişkide olduğum Bulgar dosta -ki parti içinde oldukça önemli bir görevdeydi- bir sohbetimiz sırasında, sosyalist ülkelerin Kürt politikalarına ilişkin bazı eleştirilerde bulundum ve onların bu alanda yapabilecekleri çok şey olduğunu söyledim. Bunun üzerine, "daha yukarıya" iletmek üzere, bu görüş ve önerilerimi yazılı hale getirip kendisine iletmemi istedi. 7 Aralık 1988 tarihli bir mektupla bunu yaptım.

8 sayfalık bu mektupta Kürt sorunundan özetle söz ettim, batının ve doğunun, bu arada SSCB'nin bu sorun karşısındaki tutumlarına değindim ve şunu söyledim:

"Ancak, bu soruna ilişkin olarak bugüne kadar izlenen politika başarılı değildir. Sosyalist ülkeler, uzun yıllardır zulme, soykırımlara, sürgünlere karşı direnen ve özgürlük için savaşan halkımızın mücadelesine karşı suskun kalmamalıdır."

Sosyalist ülkelerden beklentilerimiz konusunda da, öncelikle, ilkesel olarak yapılacak işin Kürt ulusal hareketine destek vermeyi politika olarak benimsemek olduğunu, bu yapılırsa, dayanışmanın, küçük ölçüde ilişki ve destekten başlayarak zamanla çok daha ileri bir düzeye yükseltilebileceğini söylüyordum. Bu mektupta somut öneriler de yapıyordum: Bunlar, Kürt siyasi partileriyle, demokratik kitle örgütleriyle daha sıkı ilişkiler; basın yayın alanında Kürt sorununa yer verme; sorunu uluslararası kuruluşlara götürme; Kürt dili, edebiyatı ve tarihi ile ilgili kuruluşlar yaratma, olanlarını güçlendirme; Kürtçe yayın yapan bir radyo açma, ya da Erivan radyosunu habercilik ve yorum açısından güçlendirme gibi önerilerdi. (Mektubun tamamı için bak: Ek belge no: 12).

Bu mektubun kendilerine iletilmesinden bir süre sonra, onun partinin üst kademesinde, hatta bizzat BKP Genel Sekreteri ve Bulgaristan Devlet Başkanı Jivkof tarafından değerlendirildiğini, olumlu bir etki yaptığını söylediler. Bu arada, önerimize uygun olarak Sofya radyosunun Kürtçe yayın başlatması için karar alındığını söylediler ve bu iş için kadro istediler. Biz, başlangıç için bu göreve uygun üç arkadaş verebileceğimizi söyledik. Bunlardan biri, Kürtçe ve Türkçe dillerinde iyi bir ifadeye ve radyofonik bir sese sahip olan Aram'dı. Bir diğeri Bulgaristan'da üniversitede okuyan ve o ara bitirmiş olan bir yoldaşımızdı. Aram'la konuştum ve ilk adımı atmak üzere, Yurtdışı Parti Konferansımızın hemen ardından Sofya'ya geçtik. 1989 sonbaharı ve sanırım aylardan kasımdı. Daha önceki konuşmamıza göre Aram orda kalıp, yayında

ilk spiker olarak görev yapacaktı. Bulgaristan'daki yoldaşımızla da konuştum; o da bu işe hazırdı. Bizi bir otele yerleştirdiler ve birkaç gün bekledik. Bu arada Varna Tıp Fakültesi'nde okumakta olan kızım Hêlin'le de görüştüm. Doğu Avrupa ülkelerinde hızlı değişikliklerin olduğu bir dönemdi ve Bulgarlar da yoğun bir tartışma içinde görünüyorlardı.

Kendilerinden radyo konusunda bir ses çıkmayınca ne olup bittiğini sordum ve bizi beklettikleri için sıkıntımı belli ettim. Bürokratik işlerden, yılbaşının yaklaştığından, bu iş için yılbaşından sonra kaynak ayrılabileceğinden filan söz ettiler ve "istersen sen bekleme," dediler. Aram içinse, "o kalsın; bu arada ilgililerle konuşup yapılacak işler konusunda bilgilensin," dediler. Böylece ertesi gün, Aram'ı orada bırakarak döndüm.

Tam da o gün Jivkov düştü! Ben havaalınındayken, beni uğurlayan dostum bu bilgiyi verdi, bu arada Jivkov'la ilgili olarak alaylı bir fıkra anlatmaktan da geri kalmadı. Bulgarlar şakacı insanlardır. Ne var ki, Jivkov için alaylı fıkralar anlattıklarına daha önce hiç tanık olmamıştım ve dilimin ucuna gelen şu sözleri söz konusu dosta söylemekten kendimi alamadım:

"Yoldaş, daha önce de Jivkov'la ilgili böyle fıkralar anlatır mıydınız?.."

Bir hafta kadar sonra Aram da döndü. Son değişikliklerle Kürtçe radyo işi de yatmıştı.

Bu olay bana Ekim devrimi günlerini ve onun Kürtlerin kaderi üzerinde oynadığı rolü hatırlattı. Devrim'den sonra Rus ordusu güney cephesinden ve Kürdistan'dan çekilmiş, Sevr uygulanamamış ve bundan, Ermeniler ve Kürtler kaybederken Türkler yararlanmıştı. Bu kez olan ise karşı devrimdi ve yine biz kaybetmiştik! Ne ilginç, devrim de, karşı devrim de Kürtlere yaramadı!

* * *

Doğu Avrupa'daki sistem karşıtı dalga, özellikle 1989 sonbaharında beklenmedik bir hızla büyüdü. Önce Polonya'da rejim karşıtı "Dayanışma Sendikası" yasallık kazandı ve yapılan seçimlerde büyük başarı sağladı. Seçim sonrası oluşan yeni hükümet yönünü batıya çevirdi. Polonya Birleşik İşçi Partisi de adını değiştirerek sosyal demokrat adını aldı. Macaristan'da ise değişimi doğrudan iktidardaki komünist partisi başlattı. Adını değiştirmekle kalmadı, kapitalizme yöneldi ve Varşova Paktı'nın dağıtılmasını önerdi! Macaristan'ın batıya kapılarını açmasının ardından DDR güç durumda kaldı. Binlerce DDR yurttaşı buradan Batı'ya yöneldi. Kitle hareketi Berlin, Leipzig gibi kentlere sıçrayınca yönetim değişti, sınırlar bir anda açıldı, ünlü "Berlin Duvarı" işlevsiz hale geldi. Bunu Çekoslovakya'da yönetimin değişmesi izledi. Bunun ardından dalga Bulgaristan'da Jivkov'u götürdü ve olaylar Romanya'ya yöneldi; Çavuşesku direndiği için düşüşü kanlı oldu.

Bu ülkelerden birçoğunda önce eski komünist partilerinin de içinde yer aldığı karma yönetimler, geçici biçimler oluştu; ama bunlar da çok sürmedi. Değişim dalgası Sovyetler Birliği'ne yöneldi ve orayı da parçalayıp sistemi çökertti.

Çin'de, daha 1989 yılının ilkbaharında, rejime muhalif güçler şanslarını denediyse de, ÇKP, ünlü Tienman Meydanı'ndaki direnişi sert biçimde kırdı ve Doğu Avrupa'da olanlar bu ülkeye sıçramadı.

Doğu Avrupa'da yer alan hızlı değişimler herkes için çok şaşırtıcı oldu. Sosyalizmin dostları gibi düşmanları da bu kadarını beklemiyorlardı. Kapitalistlerin ağzı kulaklarına varmıştı. Zafer çığlıkları attılar. Bizim gibi yaşamlarını sosyalizme adamış olan insanlar içinse olup bitenler son derece acı idi. Bu dalga, Doğu Avrupa'da sistemi yerle bir etmekle kalmadı, kapitalist ülkelerdeki ve üçüncü dünyadaki sol üzerinde de son derece olumsuz bir etki yaptı. Pek çok insan umutlarını yitirdi ve köşesine çekildi, birçok parti sahneden silindi ya da küçülüp etkisiz bir hale geldi. Eski komünist liderlerden bir bölümü, Macaristan Başbakanı Nemeth gibi, bir gecede don değiştirip kapitalist oluverdiler. SSCB'de, politbüro üyesi Yeltsin karşıdevrimin başını çekti. Gorbaçov ise tam bir pişkinlikle yeni duruma uyum sağladı. Olup bitenler dürüst, inançlı sosyalist insanlar için tiksindirici idi. Sosyalist değerler, semboller, SSCB generallerinin madalyalarıyla birlikte işportaya dökülmüştü... Bunu sosyalist ülkelerin genç kızlarının bir bölümünün "Nataşa"laşması, genç erkeklerin bir bölümünün gangsterleşmesi, yaşamlarını şimdiye kadar emekleriyle, namusluca kazanmış yaşlı kadın ve ekeklerin ekmeğe muhtaç hale gelmeleri izledi... "Serbest piyasa" denen ve sihirli bir deynek gibi tüm düşleri, özlemleri, dizginsiz hırs ve istekleri karşılayacağı sanılan, cennet vaadeden kapitalizm, büyük çelişkileri, tüm kiri pisliği ile birlikte bu ülkelere akın etti...

Zaman zaman düşündüm: Gorbaçov kapitalistlerin bir ajanı mıydı? Eğer değilse tam bir utanmazdı. Başka biri onun yerinde olsa, sözde sistemi yenileme adına ortaya çıkıp onun tam bir çöküşüne yol açtıktan -o yapmasa bile, en azından buna tanık olduktan- sonra, ya intihar eder, ya da köşesine çekilir, insan yüzüne çıkamazdı. Ama o, Batı Avrupa ülkelerine ve ABD'ye, hatta 12 Eylül faşizminin biçim verdiği Türkiye'ye ziyaretler yaparak, sanki çok iyi bir iş yapmış gibi, keyifli nutuklar attı ve paralar aldı!

Bu olaylardan çok önce, daha Gorbaçov genel sekreter değilken, yaşanan bir olay çok dikkatimi çekmişti. O dönem Gorbaçov yeni Politbüro üyesi olmuştu ve yıldızının parladığı dönemdi. İngiltere'yi ziyaret ettiğinde, Bayan Tatcher onu övüp göklere çıkarmıştı. Bayan Tatcher gibi yeminli bir sosyalizm düşmanının bir komünist lideri böylesine övmesi bana pek ilginç gelmişti ve yorumlamakta güçlük çekmiştim. Yıllar sonra anladığımı sanıyorum. Gorbaçov bir Batı ajanı olmasa bile, daha baştan antikomünistti ve baş başa görüşmelerde Tatcher'a yüreğini açmış olmalıydı...

O günlerde büyük bir kavgayı yitiren, darbe üstüne darbe yiyen insanlar gibiydik. Dünya ölçüsünde karşı devrim atağa kalkmış ve biz geriliyorduk. Yine de kişi olarak umudumu yitirmedim ve Parti olarak da yitirmedik. Bunun tarihsel olarak geçici olduğunun bilincindeydik. Rüzgârın yönü

yeniden bizden yana dönecekti ve gelecek sosyalizmindi. Bu inançla, hızla gelişen bu olaylar içinde de yönümüzü şaşırmadan, havlu atmadan olayları kavrama, yorumlama çabasını sürdürdük. Daha olaylar SSCB'de yönetimi sarsmamışken, hatta Doğu Avrupa'nın öteki ülkeleri bakımından da her şey yitirilmemişken kaleme aldığım ve önce Riya Azadi'nin Şubat 1990 tarihli 132. sayısında, daha sonra da Deng dergisinde yayımlanan "Yenilenme Süreci ve Endişe Verici Gelişmeler" başlıklı uzun yazıda şöyle diyordum:

"*Bundan sonra neler olabilir? Sosyalizm açısından işler denetlenemez bir noktaya mı vardı?*

"*Her şeye rağmen böylesine karamsar değiliz. Geçici kayıplara ve kimi geri dönüşlere rağmen dünyamızda sosyalizmin, ilerinin ve bu anlamda değişimin güçleri tükenmemiştir. Biz marksizmin yol göstericiliğine, bugüne dek doğruluğu pek çok kez kanıtlanmış tarihsel gelişme yasalarına güveniyor, sosyalizm bakımından bugünkü olumsuz durumun geçici olduğundan, sömürücü kapitalizmin eninde sonunda tarih sahnesini terk edeceğinden ve geleceğin tümüyle sömürüsüz, özgür ve ileri sosyalist toplumun olduğundan kuşku duymuyoruz. Bu olumsuz gidiş elbet bir yerde duracak. Ama görünen o ki, kan kaybı büyük olacak ve sosyalizmin yeni bir yükselişi zaman alacak.*" (Seçme Eserler, cilt: 1, s. 313).

Daha sonra, 3. Kongre hazırlık sürecinde de bu konuda parti içinde tartışma açtık ve bu arada SSCB'yi de silip süpüren söz konusu gelişmeleri tartıştık, parti olarak sonuçlar çıkardık. Böylece, bir uçtan diğer uca savrulmadık, sosyalist kimliğimizi koruduk; ama bu büyük değişimden dersler de çıkardık, sosyalizme ilişkin görüşlerimizi yeniledik ve bunu parti programına ve politikalarımıza yansıttık. Bundan 3. Kongre'ye ilişkin bölümde daha geniş olarak söz edeceğim.

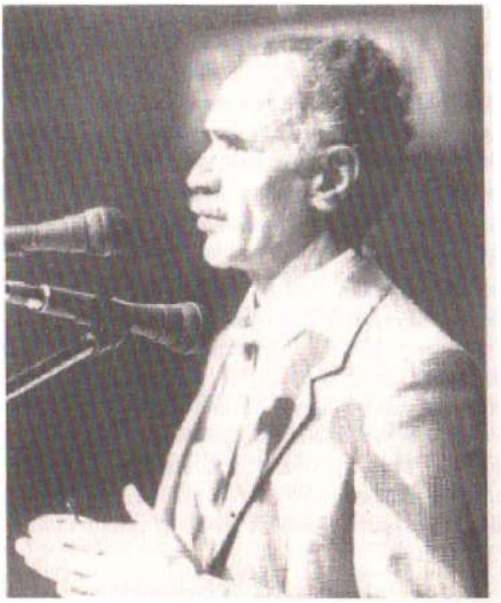
Danimarka'da Kürt Kültür Haftası

Danimarka'daki yoldaşlarımız, KOMKAR olarak, 6-11 Kasım 1989 tarihleri arasında Kopenhag'da bir "Kürt Kültür Haftası" düzenlediler. Hafta boyunca Kürt tarihi, dili, entegrasyon sorunları üzerine düzenlenen seminerlerde konunun uzmanları konuştular. Politiken ve öteki gazeteler, radyolar haftaya geniş yer verdiler.

Haftanın son günü, bir kültür gecesi düzenlenmişti. Yaklaşık 2000 kişinin katıldığı bu gecede ben de Kürtçe bir konuşma yaptım. Sosyalist Halk Partisi'nin milletvekili Pelle Voigt de geceye katıldı ve konuşma yaptı.

DENG Yayın Hayatına Başladı

Deng Dergisi, 1989 Aralık ayında yayın hayatına başladı. Sahibi Hikmet Çetin, yazı işleri müdürü Kamil Ermiş'ti. Dergi çıkmadan önce Yurtiçi Komite-

Burkay Kopenhag'da, Kürt Kültür Haftası'nda düzenlenen toplantıda konuşurken...

si'ne yayınla ilgili olarak kendi önerilerimi ilettim. (Bak Ek belgeler no 42 b)

Deng'de ben de Ali Dicleli, A. Reşit, M. Jiyan, Hüseyin Azad gibi adlarla yazdım. Ayrıca, zaman zaman Riya Azadi'de kendi adımla ve başka adlarla çıkan bazı yazılar orada yeniden yayınlandı ve bazen da benimle röportajlar yapıldı. Özgür Gelecek kapandığı için Bayrak da Nesimi Fıratlı ve başka adlarla Deng'de yazmayı sürdürdü. Orada ayrıca Süleyman, Nazif, Bayram, Nurettin, Halil gibi arkadaşlarımız -çoğu değişik adlarla- ve bizim dışımızdan insanlar da politika, kültür, dil ve tarih gibi konularda yazdılar.

Deng'de Musa Anter ve 1963 yılında üç sayı çıkmış eski Deng'in sorumlu müdürü Yaşar Kaya ile de birer röportaj yapıldı. Musa Anter, 12 Mart sonrası Nusaybin'deki köyüne çekilmişti ve o zamandan beri, uzun yıllardır sesi soluğu çıkmıyordu. 12 Eylül'ün başlarında yine gözaltına alınmış, ama bırakılmıştı. Nusaybin'deki köyünde sakin bir yaşam sürerken PKK'lılar yakasına yapışmış ve vergi diye yüklü bir haraç istemişlerdi. Bunu ödeyemediği, ya da ödemeyi reddettiği için, can kaygısıyla köyünü terk edip İstanbul'a gelmiş ve orada pek göze görünmeden yaşamaktaydı. Yaşar Kaya'ya gelince, o da daha 1963 yılındaki tutuklama ve yargılamanın ardından bu işlere adeta tövbe etmiş, politikadan uzak durmuş, İstanbul'da ticaretle uğraşarak işlerini tıkırına sokmuştu. Ne var ki bu röportajların ardından ilginç bir şekilde, hem Anter

hem de Kaya politika ve yayın piyasasında yeniden keşfedildiler, değerleri arttı; PKK'lılar ikisine de yanaştılar ve biri onların çıkardıkları "Ülke" gazetesinin yazarı, ötekisi de sahibi oldu!

Serhat Bucak ise Deng'in hukuk danışmanı idi. Serhat da, daha 12 Eylül öncesinde PKK ile Bucaklar arasındaki kapışma nedeniyle, can güvenliği için bölgeden ayrılıp İstanbul'a gelmiş, yani PKK'dan kaçmıştı. O da bir süre sonra, PKK'nın bir yandaşına dönüştü! Güç çekicidir; yalnız sıradan insanlar değil, aklı başında ve seçkin bildiğimiz kişiler de çoğu zaman onun cazibesinden kurtulamazlar...

Deng'in bir özelliği de, sayfalarında Kürtçeye yer vermesiydi. Bu, Azadi Gazetesi'nin çıkışına kadar düzenli olarak devam etti. Ondan sonra, Azadi'de Kürtçe kültür sayfasına, haber ve yorumlara yer verildiği için Deng daha çok bir inceleme dergisine dönüştü. Ama bundan sonra da zaman zaman inceleme niteliğindeki Kürtçe yazılara yer verdi.

Deng'in çıkışı ve hem konu hem terminoloji olarak Kürt sorununda daha açık ve gözü pek yayın politikası nedeniyle taraftarlarımız üzerinde iyi bir etki yaptı. Bunun yanı sıra, rejim de ilk sayıdan itibaren saldırıya geçti. Sorumlu müdür Kamil Ermiş 16 Ocak'ta DGM tarafından tutuklandı. Şubat başında ise derginin sahibi Hikmet Çetin'le yeni sorumlu müdür Sedat Karakaş tutuklandılar. Rejim yayına soluk aldırmamak niyetinde idi. Ama arkadaşlarımız yiğitçe direndiler ve yayını sürdürdüler.

Türk basınının Deng'e karşı tutumu ise ilginçti. Deng'in Kürtçe "ses" anlamına geldiğini bilmeyen bir köşe yazarı, bunu Çin devlet başkanının adıyla karıştırmış ve dergiyi Çin yanlısı olmakla suçlamıştı! Cumhuriyet gazetesi ise, isim Kürtçe olduğu için Deng'in paralı çıkış ilanını bile vermeye yanaşmamıştı...

Baskılarla birlikte yurt dışında protesto sesleri de yükseldi. Uluslararası Af Örgütü, tutuklama ve toplama kararları nedeniyle acil eylem çağrısında bulundu.

Demokratik Platform ve Legal Parti

Haziran 1989'da yaptığımız MK toplantısında, yurt içinde legal çalışma olanaklarının arttığı sonucuna vardık ve bu alanda yapılabilecekler konusunda tabanın görüşünün alınmasını, Yurtdışı Konferansı'nda da konunun tartışılmasını uygun bulduk. Yurtiçi Komitesine gönderdiğim 21 Haziran 1989 tarihli mektupta şöyle diyordum:

"Süregelen tüm engel ve baskılara rağmen, Türkiye'de legal politik çalışma bakımından yeni dönemde ortaya çıkan olanakları da birçok yönüyle değerlendirdik. Bundan nasıl yararlanabileceğimizi düşündük. Bir legal parti sorunu ister istemez gündeme geliyor. Çeşitli kesimlerin bu konuyu tartıştıklarını

biliyoruz. Bizim de en azından bu konuda geleceğe yönelik olarak net bir görüş belirlememizde yarar var.

"Elbet kendi örgütsel varlığımızı tartışmıyoruz. Bir yandan onu koruyarak, çalışmamızı legal-illegal her araçtan yararlanıp sürdürerek örgütümüzü güçlendirirken, bir yandan da legal olanaklardan en iyi biçimde yararlanmak için bir şemsiye örgüt, bir legal parti oluşturamaz mıyız? Birinci Kongremizde de bu konuda bir karar almıştık.

"Buna olumlu cevap verilmesi halinde seçenekler şudur:

1-Kendi olanaklarımızla bir legal sosyalist parti;

2-Türk solundan biraraya gelebileceğimiz kesimlerle bir legal sosyalist parti;

3-Kürt solunun geniş kesimlerini kapsayacak bir legal parti;

4-Kürt solunun yanı sıra, Kürt milliyetçilerini de kapsayan bir legal kitle partisi.

"Bunlardan her biri için koşullar nedir, ne değildir; her birinin yararı ve sakıncaları üzerinde ve genel olarak bu konudaki görüşünüzü öğrenmek istiyoruz. Bu konuyu hem komitenizde tartışarak, hem de çeşitli birimlerden yoldaşların tartışmasını sağlayarak ortaya çıkacak sonuç ve eğilimleri, yani görüşlerinizi özet olarak iletmenizi bekliyoruz."

Yurtdışı Konferansı'na ilişkin bölümde belirttiğim gibi, Konferans bu konuyu da tartıştı ve legal partiye gerek olduğu sonucuna vardı, bunun için diğer Kürt yurtsever güçleriyle ortaklaşa adım atılmasını, yine, bu konuda birlikte neler yapılabileceğini saptamak için, Türk sol ve demokrat güçleriyle de ilişki kurulmasını önerdi ve bunu sonuç bildirisine yansıttı.

Konferans sonrası yapılan MK toplantısında konuyu bir kez daha değerlendirdik ve önümüze ikili bir görev koyduk. Bunlardan biri, demokrasi ve devrim güçlerinin ülke politikasında etkin bir güç, bir seçenek haline gelebilmelcri, yığınları harekete geçirebilmeleri için, Türkiye ve Kuzey Kürdistan düzeyinde bir cepheye gerek vardı. Biz bunu "demokratik platform" diye adlandırdık. Asıl işlevi 12 Eylül rejimini tasfiye etmek, ülkeyi demokrasiye ulaştırmaktı ve bunu isteyen Kürt ve Türk tüm güçleri kapsamalıydı. Platform kararını MK'nın oybirliği ile aldık. Diğeri ise -bunun politik örgüt planında yansıması olarak- ortak legal kitle örgütü idi. Böyle bir partinin de asıl işlevi demokrasi mücadelesi olmalı, bu amacı benimseyen Kürt-Türk tüm solu ve Kürt yurtsever güçlerini kapsamalıydı. Buna ilişkin kararı ise MK'nın oy çokluğu ile aldık. İki yoldaş, legal partinin yalnızca Kürdistanlı güçlerle sınırlı tutulmasından yanaydı.

Riya Azadi'nin Kasım 1989 tarihli sayısında yayınlanan "Değişim Rüzgârının Yığınlara İnmesi İçin" başlıklı yazımda bu konuyu işledim. Erken bir seçimde Özal gitse bile yerine suya sabuna dokunmaz İnönü ile, kaşarlanmış Demirel'in, ya da öteki "eski tas"ların geleceğini söyledim. Değişim için

yığınların harekete geçmesi gerektiğini, bunu da ancak sol ve demokratik güçlerin geniş birliğinin sağlayacağını dile getirdim:

"Evet, şu koşullarda henüz halk açısından bir çıkış yolu, bir ışık görünmüyor. Fırtına üst katlarda esiyor. Belki çatıyı uçurup götürecek, ama sahipleri oraya benzer bir çatı daha kuracaklar. Halk açısından, yığınlar açısından durumun değişmesi için fırtınanın aşağıya inmesi gerek. Bu da yığınların kendi eylemine bağlıdır. Onlar daha çok bir seyirci gibi kaldıkça, onlar davranmadıkça ülkede demokrasi yönünde bile ciddi değişiklikler beklemek boşunadır.

"Yığınların eyleme geçmesi içinse bir seçenek gerekli. Bu seçenek yalnızca solda, Kürt ve Türk halklarının devrimci-demokratik güçlerindedir. Ama bu güçler bugün dağınıktır, parça parçadır; kitlelere umut verecek, onları eyleme geçirebilecek bir birlikten ve programdan yoksundur.

"Sorunun püf noktası budur, tutulacak halka budur. (...) Geçmişten ders alacak mıyız, yoksa aynı çıkmaz sokaklarda aynı türküleri mırıldanarak yürümeyi sürdürecek miyiz? Biz diyoruz ki, gerek sol için, gerekse halkın kendisi için bir tek çıkış yolu vardır: Gecikmeksizin, biraraya gelmesi mümkün tüm güçleri ortak ve asgari bir program üzerinde birleştirmek." (Bak: Seçme Eserler, cilt 1, s. 279).

Ayrıca, hem demokratik platform, hem de legal kitle partisiyle ilgili olarak uzunca birer yazı kaleme aldım. Bunlardan "demokratik platform"la ilgili olanı Ali Dicleli imzasıyla, legal parti ile ilgili olansa M. Jiyan adıyla Deng'in Ocak 1990 tarihli 2. sayısında yayımlandılar. Platforma ilişkin yazıda Türk ve Kürt solunun durumunu tartışarak şöyle diyordum:

"Şu haliyle kimsenin, hiçbir örgütün kitlelere öncülük yapma, onları peşinden sürükleme şansı yoktur. Bu şans ancak birlikte yaratılabilir. Bunun için de geçmişin önyargılarını aşmak, kör dövüşlerine son vermek gerekir. Rejimin kurduğu bir paravan örgüt, veya onarılmaz bir çocukluk hastalığına düçar olmadıkça, soldaki güçlerin birbirlerini düşman ilan etmeleri, en azından iş ve eylem birliğini, dayanışmayı reddetmeleri, araya Çin setleri koymaları için bir neden yoktur. Örgütler arasında koşulların tahliline, program farklarına, mücadele anlayışlarına ilişkin olarak farklar ne olursa olsun, hedef birdir, ortaktır ve üzerinde birleşilebilecek ortak noktalar az ve önemsiz değildir. O halde neden asgari müşterekler üzerinde eylem birliği, bundan da öte cephe birliği oluşturmamalı?"

"Nasıl bir birlik?" sorusunu da şöyle cevaplandırıyordum:

"Gericilik ve tutuculuk güçlerine karşı, onlara güç yetirecek, değişimin yolunu açabilecek en geniş güçleri biraraya getirebilecek bir strateji izlemeli. En geniş kesimleri gözetmeli. Safları bölecek, ilerici, demokratik güçlerin bir bölümünü dışarda bırakabilecek, yani safları daraltıp zayıflatacak zamansız istemlerden, çok ileri hedeflerden kaçınmalı. Buna uygun bir asgari program öne koymalı. Bu ise geniş halk yığınlarının ekonomik ve demokratik plandaki acil ve hayati istemleridir."

Platformun kapsamı konusunda şunları öneriyordum:

"*Söz konusu platform, marksist olsun ya da olmasın, demokrasiden, değişimden yana çeşitli politik partileri, sendikaları, gençlik ve kadın örgütlerini, aydın hareketini, barışseverleri, çevrecileri, Kürt ve Türk halklarının tüm ilerici, yurtsever güçlerini biraraya getirmelidir.*"

Kitlesel legal parti ile ilgili yazıda ise şöyle diyordum:

"*Bugün Kürt ve Türk halklarının saflarında değişim yönünde ciddi bir birikim var. Yığınlar özgürlük istiyor, ekmek ve adelet istiyor. Diğer bir deyişle, yığınlar değişim istiyor. O halde sorun, onları bu doğrultuda nasıl örgütleyip eyleme geçireceğimizdir. Bu ise bizzat Kürt ve Türk halklarının sol ve yurtsever güçlerinin nasıl örgütleneceği sorununa bağlıdır. Burjuva güçlerin karşısına alternatif gerekli. Ya gerçek sol, demokrat, yurtsever güçler olarak bu alternatifi oluşturacağız, ya da halk çaresiz, burjuva partilerinin kuyruğunda sürüklenmeye, bir kez daha oyalanıp aldatılmaya devam edecek.*"

Önerimizi öncelikle Kasım 1989'da toplanan TEVGER Genel Yönetim Kurulu'na götürdük. Ancak, TEVGER'le ilgili bölümde de belirttiğim gibi, diğer örgütler yanaşmadılar. Biz bu yöndeki çalışmalarımızı sürdürdük. Türk sosyalist çevreleriyle diyalog kurup önerimizi onlara ilettik. Bunların bir bölümü o dönemde kendi aralarında legal sosyalist parti için birlik görüşmeleri yapıyorlardı. Demokratları ve Kürt yurtseverlerini de kapsayacak böylesine kitlesel bir parti önerisine sıcak bakmadılar. Onlar bir sınıf partisine gerek olduğu görüşünde idiler.

Kitlesel legal parti önerimize Medya Güneşi'nin Nisan 1990 tarihli sayısında biri Murad Cıvan, diğer ise Sinan Doğru imzalı iki eleştiri geldi. Murad Cıvan legal kitle partisine karşı değildi; ama bunun salt Kürtlere özgü olması gerektiğini söylüyordu. Sinan Doğru'nunki ise, "devrimci sosyalistlik" adına yapılan ve eleştiriden çok, ucuz bir suçlama niteliğindeydi. Bu yazıların ikisine de Deng'in Eylül 1990 tarihli 6. sayısında cevap verdim. Sinan Doğru polemiği sürdürdü. Ben buna cevap vermek niyetinde değildim. Ama Nazif (o zaman yurtiçi komitesinin sekreteri idi) "buna cevap verilecek mi?" diye sorunca, demek bizimkiler cevap verilmesini istiyorlar diyerek, uzunca bir cevap hazırladım. Ne var ki bu yazım ilginç bir şekilde yayınlanmadı. Ben de yayınlansın diye ısrarcı olmadım. Sonradan nedenini sorunca, Nazif, "cevap vermeye değmezdi, kekê!" dedi.

Ben bunda bir kötü niyet aramadım ve emeğim boşa gitmiş olsa bile dert etmedim. Ama daha sonra, Yeltsin'i eleştiren ve sosyalizmi savunan bir yazıma Azadi'de yer verilmeyince, kuşkulandım. Hele hele, daha sonra Nazif sosyalizm karşıtı görüşlerini açığa vurunca, onun belli şeyleri bilinçlice yaptığı, sosyalizme olan inancını yitirdiği için bu tür yazılardan rahatsızlık duyduğu ve fırsat buldukça da engellediği sonucuna vardım.

HEP'in Ortaya Çıkışı

Yoldaşlarımız yurt içinde legal bir parti için çeşitli politik ve aydın kesimlerle diyalog içinde idiler ve bu amaçla belli toplantılar yapıldı. Öteki Kürt örgütleri genel olarak buna hazır değillerdi. PKK ile hem ilişkilerimiz iyi değildi, hem de bu aşamada onlar legal çalışmaya kapalı idiler. Türk marksist solu kendi örgütlerini oluşturuyor ve yine herkes kendi kulvarında koşuyordu; sol bölük pörçüktü. Kendilerini sosyal demokrat olarak niteleyenler ise, gerçekte sosyal demokrat bile değillerdi ve bu da Türk toplumunun Batı'ya yönelik her şeyi gibi bir özentiden öte bir şey değildi. Bunlar Kürt sorununda ise dört dörtlük şovendiler.

Bu durumda, bizim önerdiğimiz anlamda ne geniş bir platform, ne de o tür bir legal kitle partisi oluşabilirdi. Çağrılarımız ne yazık ki beklenen sonuçları vermedi. Kürt ve Türk sol ve yurtsever hareketi bir kez daha tutulacak halkayı yakalayamadı ve sınıfta kaldı. Bizimse, bu sağlıklı bakış açısına ve doğru politikalara karşılık, bir başımıza solu ve yurtsever hareketi çevremizde toparlayacak, sürükleyecek gücümüz yoktu. Politikalar güce dayanarak hayata geçer. Bu güçse, başta yığınlar içinde örgütlülük derecesi olmak üzere, politik, ekonomik ve kimi durumda askeridir.

Buna rağmen, legal alanı boş bırakmamak ve birşeyler yapmak için çabalarımızı sürdürdük. Salt kendi başımıza da kalsak legal bir parti kurmayı hedefledik.

Yapılan toplantılar, her şeye rağmen yararlı oldu. Bağımsız, aydın insanların bir bölümü öneriye sıcak yaklaştılar. Tam bu aşamada SHP içinde bazı gelişmeler oldu. Paris Konferansı'nın ardından ise, konferansa dinleyici olarak katılmış yedi milletvekili partiden atıldılar. İşin garibi bu kişiler, Paris Konferansı'na katılmakla PKK ile aynı platformu paylaşmış olmakla suçlandılar. Oysa PKK konferansa çağrılmamıştı bile.

İhraçlar ülkede ve ülke dışında geniş yankı yaptı. SHP'nin Kürdistan'daki örgütlerinden geniş istifalar oldu. Mardin, Urfa, Diyarbakır, Siirt, Erzincan, Muş ve Bitlis başta olmak üzere birçok il ve ilçe yönetimi, bunu Kürt karşıtı, şoven bir tutum olarak niteleyip SHP'den ayrıldılar. SHP'li birçok belediye başkanı ve belediye meclisi üyesi de aynı şeyi yaptı. İhraçlar SHP içindeki sorunların da büyümesine neden oldu. SHP milletvekilleri Abdullah Baştürk (DİSK'in eski Genel Başkanı), Fehmi Işıklar (DİSK'in eski Genel Sekreteri), Arif Sağ, İlhami Binici, Cüneyt Canver ve Mehmet Kahraman da İnönü-Baykal ekibinin antidemokratik tutumunu ve ihraçları eleştirerek SHP'den ayrıldılar. Bunları SHP içindeki TKP yanlıları olarak bilinen Kemal Anadol, Tevfik Koçak ve Hüsnü Okçuoğlu'nun istifaları izledi.(*)

(*) Hüsnü Okçuoğlu eskiden partimizin bir üyesiydi; ama milletvekili olduktan sonra TKP'yi büyük güç görüp orada ikbal arayan başka bazıları gibi o da TKP'ye yanaştı.

Söz konusu ihraçlar ve kitlesel istifalar, Kürt sorununun Türkiye'de ve uluslararası planda yoğun biçimde tartışılmasına neden oldu. İhraç edilen milletvekilleri ise yayınladıkları bir bildiri ile, SHP yönetimini ırkçı bir zihniyetle suçladılar ve şöyle dediler:

"*Bugün ülkemizde bir Doğu sorunu, daha açık bir deyişle Kürt sorunu vardır. Doğu ve Güneydoğu'da olup bitenler karşısında hâlâ bir Kürt sorunu olmadığını hiçbir aklı başında kişi söyleyemez.*"

KOMKAR, söz konusu ihraçlar üzerine, bir bilgilendirme dosyası hazırlayarak, Federal Almanya'daki parti ve fraksiyonlara, Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'ne, Sosyalist Enternasyonal'e ve diğer kuruluşlara gönderdi.

Bu gelişmeler tam da bizim legal kitle partisi için çağrı ve çalışma yaptığımız döneme denk geldi. SHP'den ayrılan milletvekilleri de yeni bir parti arayışına girdiler. Arkadaşlarımız onlarla biraraya gelerek ortak bir girişim oluşturdular. SHP'nin kurucusu ve ilk genel başkanı olan Aydın Güven Gürkan'da başlangıçta bu çalışmanın içindeydi ve onun genel başkanlığından söz ediliyordu. Böylece bizim önerimize belli bir ölçüde denk düşen bir gelişme, geniş kesimleri kapsayan bir legal kitle partisinin kuruluşu gündemdeydi. Bu girişimin içinde Kürt sosyalistlerinden, Türk sosyal demokratlarından ve işçi önderlerinden önemli isimler ve hazır bir taban vardı.

Egemen güçler tehlikeyi gördüler ve hemen harekete geçtiler. Aydın Güven Gürkan kuruluş aşamasında geri çekildi. MİT'in kendisiyle görüşerek uyardığı söylendi. En azından, böyle bir aşamada hareketin başını çekecek kadar yürekli davranmadı. Oysa gerçek liderler tam da böyle dönemlerde kendilerini kanıtlar.

Bu kez başkanlık için Baştürk'ün adı geçer oldu. Ama O, sağlık durumunun elvermediğini söyleyerek başkanlığı Fehmi Işıklar'a bıraktı. Bu da bir talihsizlik oldu. Çünkü Baştürk daha güven verici bir kişiliğe sahipti. Bizim arkadaşımız olup Kürt sorunuyla ilgili sözleri yüzünden SHP'den atılmış olan İbrahim Aksoy ise yeni örgütün genel sekreteri oldu. SHP'den ayrılan TKP yanlıları bu örgüte gelmediler; sanırım onlar da Kürtlerden uzak durmayı seçtiler. Ama HEP'in kuruluş aşamasında inisiyatifi elde tutan milletvekilleri de, kuruluşa daha geniş kesimleri çekmek için gerekli esnekliği ve çabayı göstermediler. Böylece yeni oluşum daha çok Kürt kesimine dayandı.

Halkın Emek partisi (HEP) böyle ortaya çıktı. Kuruluş tarihi 7 Haziran 1990'dı. Emeğe ağırlık veren demokratik bir programı vardı ve bu ülke gerçeğine uygundu.

Bizim arkadaşlar, legal parti konusunda girişimci oldukları halde, HEP kurulduktan sonra ikircimli bir tavra girdiler. Kadrolarımızın birçoğu başlangıçta uzak durdu. Anlaşılan, legal kitle partisi konusundaki tüm açıklamalarımıza rağmen, onlar da hâlâ, eski alışkanlıkla, sosyalist bir parti bekliyorlardı. Bu tereddütün yanlış olduğunu ve yoldaşlarımızın HEP'e girerek aktif şekilde çalışmalarını istedik.

HEP kuruluştaki kimi olumsuzluklara rağmen, kısa sürede beklenmeyen bir gelişme gösterdi. Kürt yurtsever kesiminin yanı sıra, işçi kesimi ve Türk aydınları arasında da ilgi ve sempati uyandırdı. Bunun nedeni, düzen partilerinin kitlelere umut veremeyecek kadar yıpranmış olmasıydı. Kendi kulvarlarında koşan küçük sosyalist partiler ise bir çekim merkezi olacak halde değildiler. Bir boşluk vardı ve gözler HEP'e yöneldi. HEP, eğer iyi yönetilseydi büyük bir şansa sahipti. Ne yazık ki bu olmadı. Politikada bazen tarihsel koşullar belli çıkışlar için tümüyle uygundur, şans insana güler; ama eğer ileri görüşlü, nitelikli öncüler yoksa bu bir işe yaramaz; iyi fırsatlar, kötü önderlerin elinde heder olup gider.

HEP'i yönetenler de ne yazık ki niteliksizdiler. Işıklar, sendikacılıktan gelen bir kurnazlığa, ayak oyunları ustalığına sahipti. Bunlar sayesinde örgütün başına geçmeyi ve 1991 seçimlerinde yeniden parlamentoya girmeyi başardı. Ama bu tür bir beceri kitle hareketine öncülük etmeye ve HEP'in demokrasi ve değişim yönünde tarihsel rolünü oynayacak politikalar izlemesine yetmedi. HEP içindeki tek kurnaz, çıkarcı, küçük ayak oyunları ustası o değildi elbet. Öteki milletvekillerine gelince, bunlar, çoğunlukla ağa kökenli, aşiret reisi kişilerdi ve içlerinde en deneyimli olan Ahmet Türk dahil, hiçbiri böyle bir örgüte yön verebilecek, sağlıklı politikalar üretip izleyecek çapta değildi. Bizim arkadaşımız İbrahim Aksoy ise politikada deneyimsizdi; çoğu kez de ne getirip ne götüreceğini hesaplamadan ağzına geleni söylerdi. Sekreterlik işi ona göre hiç değildi! Bir başka deyişle biz bu işe girdik, ama yönetim planında nitelikli, deneyimli birini veremedik. Az çok deneyimli yoldaşlarımız hapisten yeni çıkmışlardı ve onların da hem siyasal hakları yoktu, hem de sola özgü kimi çocukluk hastalıklarını taşımaya devam ediyorlardı. Bu nedenle HEP'in politikasında gereği gibi yönlendirici olamadık.

TEVGER'de birlikte olduğumuz diğer Kürt örgütleri, anlayışlarına uygun olarak bu girişimden uzak durdular; legal bir partinin önemini ancak yıllar sonra anladılar; ama iş işten geçmişti. PKK ise, kendisinden bekleneceği üzere, daha baştan HEP'i kendisine karşı bir politik oluşum olarak niteledi ve ihanetle suçladı. Ama PKK, son derece pragmatik bir örgüttür. Bir süre sonra, tavır değiştirip adamlarını HEP'in içine soktu; üstelik, bizim ve öteki kesimlerin yanlışlarından da yararlanarak yönetimi avuçlarına aldı ve legal alandaki bu değerli fırsatı da çok geçmeden heder etmeyi başardı!

Bizim HEP'e yönelik politikamızın esasları şuydu: Birincisi HEP legal bir kitle partisiydi, orada buna uygun biçimde çalışmalıydık. İkincisi, o politikalarını Türkiye'nin demokratikleşmesi ve Kürt sorununun barışçı çözümü üzerinde yoğunlaştırmalıydı. Diğer bir deyişle, HEP'te parti içi demokrasi iyi biçimde işlemeli ve o, demokrasi ve barış isteyen kitlelerin sesi olmalıydı. Eğer bunu başarabilseydi, HEP'in daha da kitleselleşme ve düzen partileri karşısında seçenek olma şansı vardı. Ama bunu başaramadı. Öncelikle onu yönetenler böylesine geniş bir ufka sahip değillerdi. Kariyer ve çıkar hırslarını,

küçük hesapları öne çıkardılar. Bu hesaplarla, Ekim 1991 seçimlerinde SHP ile pazarlığa oturdular ve SHP listelerinde seçime katılma, yani yeniden seçilmeyi güvenceye alma hatırına, örgütü tasfiye etme sözü verecek kadar küçüldüler. Buna, örgütte etkinlik kurmuş olan, makyavelist politika ustaları PKK'lılar da evet dediler...

Bizim yanlışımız ise yaptığımız taktik hatalarla, PKK'nın örgüt içinde bu denli güçlenmesine yardımcı olmaktı. Biz örgüt içinde PKK dahil, tüm yurtsever güçlerle çalışmaya evet demiştik, yani kimseyi dışlamıyorduk ve kanımca bu doğru bir tutumdu. Ama örgütün iplerinin PKK'nın eline geçmesinden, ya da onun örgüt içinde fazla etkinlik kazanmasından yana değildik. Ne var ki yurt içindeki yoldaşlar, Nazif, Halil ve ötekiler bu politikayı başarılı biçimde hayata geçiremediler. Örneğin İstanbul kongresinde delege ağırlığı bizdeyken, maocularla ilişki içinde olduğunu ileri sürüp, Mehmet Ali Eren ve arkadaşlarıyla değil, "Kürdistani cephe" adına, Apocularla ittifak yapıp onları büyük kongreye taşıdılar. Sözde böylesi bir ittifak Diyarbakır için de geçerliydi; ama orada Apocular bize kazık attılar! Üstelik de Diyarbakır kongresinde güç dengesi Apoculardan yana değilken, en azından bir denge durumu varken, bizimkiler kongreyi terk ederek meydanı tümden onlara bıraktılar. Böylece, HEP içinde başlangıçta biz güçlüyken ve PKK'nın ciddi bir gücü yokken, yaptığımız ciddi taktik yanlışlarla kendi elimizle onlara güç verdik. Oysa bizim böyle bir örgütte rakibimiz şu veya bu türden maocular değil, PKK idi. PKK güçlenirse örgütün demokratik işleyişi biterdi ve nitekim öyle oldu.

Merkezi planda da, aynı beceriksizliği sürdürüp akıllıca ittifaklar oluşturamayınca, bir anda örgüt içinde etki ve inisiyatifi PKK'ya kaptırdık ve yalnız başımıza kaldık. Sonunda da oluşumunda önemli bir pay sahibi olduğumuz bu örgütten koptuk.

Yoldaşlarımız bu dönemde, aynı taktik yanlışları İnsan Hakları Derneği içinde de yaptılar. İHD yönetiminde etkin olan Türk solundan arkadaşları "Kemalist" diye niteleyip, onlarla değil, kimi marjinal sol gruplarla ittifakı tercih ettiler. Oysa PKK'lılar hiç tereddüt etmeden bu "kemalistler"le ittifak kurarak yönetime geldiler ve böylece örgüt içinde etkilerini arttırdılar.

Oysa, "Kemalistlikle" suçlanan söz konusu avukat arkadaşlar, örneğin Nevzat Helvacı, daha 12 Eylül öncesi dönemden tanıdığım dost insanlardı ve sosyalist idiler. Öyle olmasa bile, İHD gibi bir örgütte Kemalistlerle de pekâlâ çalışılırdı. O dönemde Kemalist kesim, en azından bir bölümü, bugünkü gibi antidemokratik, şoven bir çizgiye yönelmemişti. İşte böylesine yanlışlar yüzünden biz yurt içi platformlarında daha da güçlenebilecekken aksine zayıfladık ve giderek dışlandık. Oysa 12 Eylül öncesi dönemde, Partinin kuruluş yıllarında, kitle içinde gücümüz henüz çok zayıfken, taktik ustalık ve iyi bir ittifaklar politikasıyla TÖB-DER ve diğer kitle örgütlerinde yönetime gelmiş, sol ve demokratik saflarda etkin olmuştuk. Bu kez tersi oldu.

Benim dışardan yaptığım tüm uyarılar para etmedi; Nazif ve Halil bildiklerini okudular. Aynı Nazif günü gelecek, sosyalistliği eskimiş bir gömlek gibi sırtından atıp legalist, demokrat bir Kürt yurtseveri olarak Şerafettin Elçi'nin yanına sığınacaktı...

Londra'da 1990 İlkbaharı

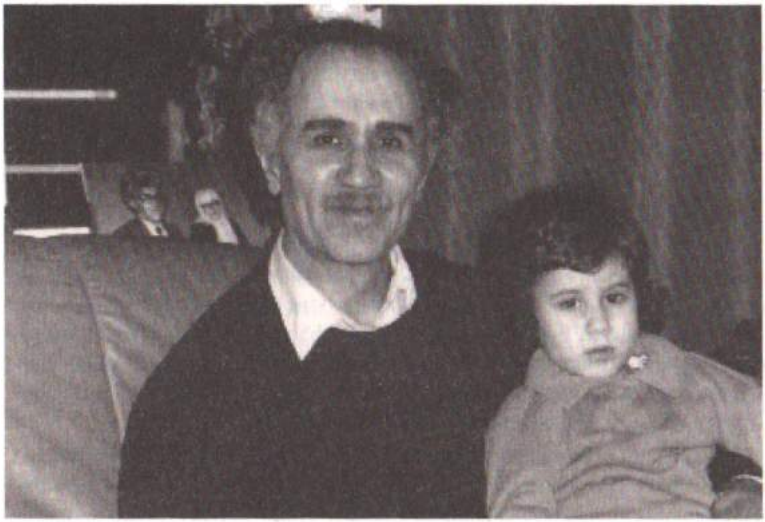
1990 başlarında Suzan'la kavga ederek evden ayrıldım. Giysilerimle birlikte, dosyaları ve kitapları da bize yakın oturan Mehmet Ali'lere taşıdım. Bir süre onlarda kaldım. Sonra Rinkeby'de Sidar'ın evine geçtim. Sidar da o ara eşi Filiz'le dargındı ve Filiz ülkeye gitmişti. (Daha sonra tümden ayrılacaklardı.) O dönemde Gülbahar'dan ayrılmış olan Süleyman da aynı evde kalıyordu! Böylece aynı evde üç yalnız, sıkıntılı adamdık.. Sonra Almanya'ya geçtim. Bu ayrılışa en çok küçük kızım Dilan üzüldü.

Bu cansıkıntısı içinde bir kursa gidip İngilizcemi geliştirmek için Mart sonlarında Londra'ya gittim. Orada bir ay kadar Diyarların evinde kaldım. Diyar, abisi Mehmet Ali'nin baldızı Zilan'la birlikte, belediyeye ait iki katlı, ahşap bir evde kalıyorlardı (Daha sonra evleneceklerdi). Ev eskimiş, nerdeyse çürümüştü. Gaz sobasıyla ısıtıyorlardı. Bana verdikleri küçük odanın pencere pervazlarından rüzgâr rahatça giriyordu. Yorganın üstüne kalın bir Kürt cacımı atarak uyuyordum.

Uygun bir kurs araştırdım. Diyalog tarzı öğretim yapan bir kursa, denemek için bir günlüğüne katıldım. Öğrencilerin tümü de genç insanlardı. Onlara ayak uyduramayacağımı fark edip ayrıldım. Bir süre evde televizyon izledim. Bu arada BBC'den bir ekip, Kürtlerle ilgili dökümanter bir program için benimle de bir söyleşi yaptı.

Nisan'da Londra'nın baharı sökün etti. Evin yakınlarında bir park keşfettim. Her gün orada gezintiye çıkıyordum. Parkta küçük bir göl, ördekler, büyük meşe ağaçları ve çok sayıda sincap vardı. Ama evimden, çocuklarımdan uzakta, mutsuzdum. Bunu yansıtan rubailer yazdım.

Diyar'ın Osman adında Urfalı bir arkadaşı vardı, eski TKP'lilerden. Bir İngiliz kızıyla evliydi ve Galler'de Walles bölgesinde, küçük bir kentte bir lokanta işletiyordu. Bir gün çıkıp oraya gittik. Bu bölge Britanya Adası'nın batı yakasında, Atlas Okyanusu'nun kıyısına düşüyor. Bilindiği gibi İngiliz Kraliyet Prensi Charles bu bölgenin prensidir. Gallilerin kaderi de bir yönüyle biz Kürtlerinkine benziyor. İskoçlar gibi onların da İngilizceden farklı bir dilleri, ayrı bir kimlikleri var. Sözde bir otonomiye de sahipler. Kendi dillerinde okullar ve yayın serbest. Ama İngilizce öylesine ağır basmış, sosyal yaşamın her alanına girmiş ki Gal dili artık can çekişmekte. Galli milliyetçilerin dillerini dükkan tabelalarında, aile içinde ve sokakta kullanma ve koruma çabaları pek işe yaramıyor...

Küçük kızım Dilan'la. 1990 başları...

Bu resimlerde hep bir şey eksik
Mutluluk mu dersin?
Belki de bir şey fazla
Hüzün...

("Resimler" adlı şiir; "Gecenin Koynunda Bir Adam" adlı kitabımdan)

Britanya Adası küçük görünse de bol koyun beslenen geniş çayırlık alanlarla kaplıdır. Walles bölgesi ise dağlıktır. Gittiğimizin ertesi günü, hem görüp hasret gidermek, hem piknik yapmak için dağlara yöneldik. Bu yöre dağcıların da büyük ilgi gösterdikleri bir yer.

Nisan sonunda bir toplantı için Almanya'ya döndüm. Daha sonra da İsveç'e, evime...

MK ÇOĞUNLUĞUNUN YURT İÇİNE AKTARILMASI

Yurtiçi Komitesi'nin oluşmasından ve yurtiçi örgüt ağının yeniden toparlanmaya başlamasının ardından, değişen öteki koşulların da etkisiyle yurtiçi çalışmaları canlandı. Bu, Diyarbakır yerel seçimlerinde, DENG'in çıkışında, Newroz kutlamalarında, protesto eylemlerinde, legal parti hazırlık çalışmalarında görülüyordu. Bu olumlu gelişim etkilerini yurt dışında da gösterdi, taraftarlarımızın ve kitlenin moralini yükseltti.

Kongreyi toplama konusunda ise ciddi sıkıntılarımız vardı. Yurt içinde güvenlik sakıncası ağır basıyordu. Yurtdışı bakımından ise, henüz kimlik ve pasaport sorunlarını çözememiştik. Bu belgeler sağlansa bile Avrupa ülkelerine çıkış güçleşmiş, İtalya, Avusturya gibi yeni ülkeler de vize koymuşlardı. Ayrıca yurt dışında yapılacak bir kongre bakımından da ciddi güvenlik sorunları ortaya çıkabilirdi. Çünkü, yurt içinden kongreye katılacakların çoğu polis tarafından izleniyordu. 20 dolayında kişinin aynı anda ve iki-üç haftalık bir süre (geliş, dönüş ve kongrenin kendisi bu kadar zaman alırdı) ortadan kaybolması dikkat çekerdi. Bu nedenle Şubat 1990'da yaptığımız MK toplantısında yeni bir öneri gündeme geldi: MK çoğunluğunu yurt içine aktarma.

12 Eylül baskı rejiminin getirdiği zorunluluklar nedeniyle yıllardır yurt dışındaydık. Partinin merkez organı da zorunlu olarak yurt dışındaydı ve örgütü buradan yönetmekteydi. Ancak hapisten yoldaşlarımızın çıkması, yurtiçi örgütünün yeniden toparlanması nedeniyle örgütsel çalışmanın doğrudan yurt içinde planlanıp yürütülmesi, karar organının, en azından MK çoğunluğunun yurt içine aktarılması ihtiyacı doğmuştu.

Mevcut MK üyeleri arasından durumu yurt içine geçmeye uygun düşen, M. Şahin'in dışında kimse yoktu. Onun da, dönüşte ciddi bir sorunla karşılaşmasa bile, oraya ne derece uyum sağlayıp yararlı olacağı kuşkuluydu; oysa yurt dışında bayağı yararlı bir çalışma içindeydi. Ötekiler aranıyorlardı ve yurt içine geçmeleri durumunda yurtiçi örgüt ağını da tehlikeye sokabilirlerdi. Ama MK'yı yeniden düzenleyebilir ve çoğunluğu yurt içindeki yoldaşlardan saptayabilirdik. Tüzüğümüze göre zorunlu durumlarda MK'nın kongre yetkilerini kullanması mümkündü. İlgili 9. Maddenin (daha sonra yapılan tüzük değişikliğinde 8 oldu) son bendi şöyledir:

"Merkez Komitesi, kongrenin toplanma koşullarının olmadığı, ancak parti çıkarları açısından gecikmesinde sakınca olan zorunlu hallerde kongre görev ve yetkilerini bizzat yüklenir."

Tam da böyle bir durum söz konusuydu. Kongrenin toplanması güçtü ve riskliydi. Oysa yurt içinde toparlanma başlamış, örgütsel çalışma canlanmıştı ve örgüt herhangi bir ciddi iç sorunla yüz yüze değildi. Yurtdışı konferansı güncel konuları ve uluslararası plandaki önemli gelişmeleri tartışıp belli sonuçlara vararak ve geleceğe yönelik perspektifler koyarak örgüte belli bir rahatlama getirmişti. Eğer yeni bir düzenlemeyle MK çoğunluğu da yurt içine aktarılırsa mesele kalmazdı.

Bu konuda Yurtiçi Komitesi'nin de görüşünü aldıktan sonra kesin adım atmayı uygun bulduk. 27 Şubat 1990 tarihli bir mektupla MK'nın kongre konusundaki son değerlendirme ve önerilerini de yurt içine ilettim. (Bak: Ek belge, no: 13). Bunun ardından Yurtiçi Komitesi'ne yazdığım 26 Temmuz 1990 tarihli mektupta yeni düzenlemeye ilişkin önerilerimi daha da açtım. (Bak: Ek belge, no: 14). Yurtiçi Komitesi de bu önerimizi olumlu buldu. Aynı zamanda yurt içindeki MK üyesi yoldaşlarımızın da katılacağı daha geniş bir toplantı düşünüyorduk. Onlar katılamadılar, ama yapılacak düzenleme için görüşlerini ilettiler.

27 Ekim 1990'da, Stokholm'da yaptığımız MK toplantısında(*) konuyu bir kez daha değerlendirdik. Yurt içindeki yoldaşların deneyimi, politik düzeyi bakımından belli kaygılarımın olduğunu, ama yine de çoğunluğun oradaki yoldaşlardan olması gerektiği konusundaki görüşümü tekrarladım. Genel sekreterliğin de içeriye aktarılmasını önerdim. Bence bu, ikibaşlılığı önleme bakımından da gerekliydi. Emekli olmadığımı, yurt dışında yapabileceğim çalışmaları yine sürdüreceğimi; ama yurt içindeki toplantılara doğrudan katılıp görüşlerimi iletemeyeceğim için, bana ters düşebilecek kararların alınma ihtimalinin fazla olduğunu, böyle bir durumda genel sekreterlik sorumluluğunu üstlenmek istemediğimi söyledim.

Ne var ki yoldaşlar, genel sekreterlik görevinin de yurt içine aktarılmasına ilişkin önerimi benimsemediler. Ancak Genel Sekreter Yardımcısı'nın yurt içinden olması uygun görüldü. Sonuçta yedisi yurt içinde, dördü yurt dışında olmak üzere, MK'nın toplam asil üye sayısı 11 olarak benimsendi. Yurt içi asil üyelikler için Cezmi, Tayyip, Halil, Bayram, Alaattin, Refik ve Nazif seçildiler. Ayrıca yurtiçi için iki yedek üye de olması benimsendi; bunlardan biri Selahattin'di, ötekisinin seçimi yurt içindeki yeni MK çoğunluğuna bırakıldı. Genel Sekreter yardımcısını seçme işini de içerdeki yoldaşlara bıraktık; onlar bu görevi Nazif'e verdiler.

Biz daha önceleri ilke olarak, cezaevinden yeni çıkmış ve polis gözetimi altında olması kuvvetle muhtemel yoldaşlara yeni temel ya da çekirdek örgütlenmede görev verilmemesini benimsemiştik. Ne var ki evdeki hesap çarşıya uymadı; buna uygun kadroları bulamadık ve sonunda, güvenlik açısından

---

(*) Bu Stokholm'da yaptığımız ilk ve son MK toplantısıydı. Toplantılarımızı, toplanma kolaylığı bakımından markezi durumdaki Almanya'da yapıyorduk.

sakıncalı bulduğumuz bu yoldaşlar işleri omuzladılar. Bu nedenle, görev verdiklerimiz yine onlar oldu.

Yurt dışında ise MK üyesi olarak 4 kişi yeterli görüldü. Bunun için ben, Ünal, Abdullah ve Memo belirlendik. Uzun yıllardır, MK'da ve politbüro düzeyinde birlikte olduğumuz Ziya, Süleyman, Mehmet Ali MK dışında kaldılar.

Bu önerinin organda tartışılması ve yeni üyelerin belirlenmesi sırasında herhangi bir tatsızlık olmadı. Ziya arkadaş seçilen yoldaşları önerdi. Abdullah, psikolojik bakımdan kendisini iyi hissetmediği için görev alma taraftarı değildi; buna rağmen görev verildi.

Abdullah örnek bir kişiliğe sahipti; çalışkan, dürüst, insanlarla ilişkilerinde başarılı ve parti politikalarını iyi bilen bir yoldaştı. Onda eksik olan hırstı. Çünkü savaşta uzun soluklu olmak için hırsa gerek var. Belki de bu yüzden, kendisi hiçbir dönemde sorun olmadı ve sorunların çözümü için çabaladı; ama sorumluluğun ağır yüküne dayanamadı ve sonuna kadar gidemedi. 3. Kongre'de yeniden seçildiği halde MK üyeliğinden çekildi; daha sonra ise olaylar onu örgütsel çalışmanın dışına sürükledi.

Ünal da her zaman örnek bir partili oldu. Eşine az rastlanır derecede çalışkan, üretken bir yoldaştı. Sorun yaratmadığı için anılarımda ondan çok az söz ettim! Oysa 1981'den beri en yakın çalışma arkadaşlarımdan biri, hatta başlıcası oldu. Basın-yayın ve propaganda büromuzun değişmez kadrosuydu. Örgütün yayın çalışmalarının teknik yükü büyük ölçüde onun omuzundaydı. Matbaayı yönetiyordu. Basılan onca kitapta, dergi ve gazetede onun göz nuru, düzenlenen nice eğitim toplantısında onun emeği vardır. Ama aynı zamanda, ben ve Ziya arkadaşla birlikte mali büroda görevliydi. Hesapları o tutuyor, örgütümüzün merkezi harcamalarını onun eliyle yapıyorduk. Yalnızca Ziya arkadaşımız zaman zaman bilanço çıkarılmasına yardımcı oluyordu. Bunun dışında da değişik örgütsel görevler yaptı. MK ve Yurtdışı Komitesi üyesi olarak önerici ve başarılı idi. Abdullah'ın aksine, hırslı da sayılırdı. Bu nedenle organlarda eleştirici olsa ve çekişse, eleştirilere hedef olsa da yorulup kenara çekilmedi; direndi ve benimle birlikte 2000 yılına kadar geldi.

Ziya bey örgütün duayeni idi. Yeterince üretken olmasa da, dürüst, güven veren kişiliği, iyi niyetli çabası ile ayakta kalmasını başardı. Kariyerizme yabancı idi, MK'daki görevini her an başka arkadaşlara bırakmaya hazırdı. Nitekim yeni düzenleme sırasında o da MK'nın dışında kaldı; ama sonra ona gerek duyduk ve yeniden organa aldık. 1998 Nisanında yapılan 5. Kongre'ye kadar bu görevi sürdürdü.

Süleyman MK için kendi dışındakilerini önerdi. Ama gerek onun, gerek Mehmet Ali'nin, komite dışında kaldıkları için buruk olduklarını söyleyebilirim. İkisinin de yeni durumlarına alışmaları kolay olmadı. Zaten Süleyman bunu hissetmiş olmalı ki, iki MK toplantısı arasında verdiği 24 Mayıs 1990 tarihli 13 sayfalık bir yazıda, örgütün durumu, çalışmaları ile ilgili olarak eleştirilerini dile getiriyor, eski defterleri karıştırıyor, özellikle

de beni suçluyordu. Bunu da toplantıda gündeme alıp tartıştık. Ben de, öteki arkadaşlar da Süleyman'ın bu tür çıkışlarına alışıktık. Yeni düzenlemenin gündemde olduğu bir aşamada herhangi bir tatsızlık çıkmaması için özellikle sakin davrandım, eleştirilerine yumuşak bir tonla cevap verdim.

Süleyman çalışkandı, ama insani ilişkilerinde başarısızdı ve örgüt içinde pek çok sorunlara yol açtı. Mehmet Ali ise üretken değildi, böyle bir görev için gerekli enerjiden yoksundu. MK üyeliğinden ayrıldıktan sonra da Mehmet Ali İsveç sorumlusu ve buradaki parti temsilcisi olarak görevine devam etti. Süleyman'a ise, 1992 yılında yayın hayatına giren haftalık Azadi gazetesi için İsveç'te oluşan yazı kurulunun sorumluluğunu verdik. Ama onunla Mehmet Ali sürtüştüler ve bunun sonucu önce Süleyman ayrıldı; sonra da İsveç birimi ile uyum sağlayamayan Mehmet Ali örgütten koptu.

Süleyman örgüt üyeliğinden ayrıldıktan sonra da örgüte karşı olumsuz bir tutum takınmadı. Haftalık gazeteye ve Deng'e yazılarını sürdürdü ve ideolojik olarak örgüt içindeyken savunduğu görüşlere sadık kaldı. Mehmet Ali'nin de örgütten ayrıldıktan sonra, Stokholm'daki arkadaşlarla ilişkileri tümden kopsa bile, örgüte karşı olumsuz bir çabası olmadı.

MK'nın bu şekilde yeniden düzenlenmesinin ardından, ister istemez büroların durumunu da ele alıp yeniden düzenledik. Politbüro'yu bir organ olarak kaldırdık. Onun yerine, yurt içinde, MK'nın iki toplantısı arasındaki dönemde yürütme işinden sorumlu olacak üç kişilik bir Merkez Yürütme Kurulu oluşturduk. Yurt içinde gerek duyulan büroların oluşturulması işini yurt içindeki MK çoğunluğuna bıraktık.

Yapılan yeni düzenlemeyi, başka konulardaki bazı bilgiler ve önerilerle birlikte, 3 Kasım 1990 tarihli bir mektupla yurt içindeki ilgili yoldaşlara ilettim. (Bak: Ek belge, no: 15).

Yurtdışı Örgütünün Yeniden Düzenlenmesi

Yurt dışında ise mevcut dört asil üye, bir yedekle birlikte, beş kişilik Yurtdışı Komitesi (YDK) olarak, yurt dışındaki örgütümüzü yönetecekti. Mali Büro, İstihbarat Bürosu, Güvenlik Bürosu, Yayın-Propaganda ve Eğitim Bürosu (YPE) korundu. Buna karşılık Dış İlişkiler Bürosu kaldırıldı; bu görevi doğrudan Yurtdışı Komitesinin üstlenmesi uygun bulundu.(*)

Bu toplantıda aynı zamanda, yurt dışındaki farklı koşulları, rahat ortamı göz önüne alarak yurtdışı örgütünün çalışma tarzının daha da demokratize edilmesini, birim kongreleri düzenlenip yönetimin orada seçilmesini uygun bulduk. Bir süre önce yapılan konferanslar da bu kararımızda etkili oldu.

(*) Bu büroyu sonradan benim başkanlığımda, Beko ve Sertaç'ın katılmasıyla yeniden oluşturduk.

Bu yöntemi önce İsveç ve Almanya için kararlaştırdık. İsveç'te genel üye toplantısı, Federal Almanya'da ise örgüt geniş olduğu için birimlerden seçilecek delegelerle kongrenin yapılmasını ve yönetimin bu kongrede belirlenmesini uygun bulduk. Daha sonra bu yöntemi Fransa'da ve başka birimlerde de -tam üye katılımıyla yapılan kongreler biçiminde- genelleştirdik.

1995 yılında yapılan 4. Kongre'den sonra tüzükte yurt dışına özgü yeni değişiklikler getirdik. Örneğin hücreyi kaldırdık, çalışma komitelerini genişlettik ve altı ayda bir toplanan Yurtdışı Koordinasyon Kurulu'nu (YKK) oluşturduk.

Mali Durum ve Profesyonel Kadrolar Sorunu

MK çoğunluğunun yurt içine aktarılmasıyla yurtiçi çalışmamız daha da canlandı. Nazif, ciddi bedensel rahatsızlıklarına rağmen (belinden rahatsızdı, ayrıca şeker hastasıydı ve bir baypas ameliyatı geçirmişti) oldukça enerjikti. Ama genel sekreterlik görevinin yine bende olması halinde kimi konularda uyumsuzluk doğabileceğini düşünürken haklı olduğumu çok geçmeden fark ettim. Gerçi 1992 başından itibaren Nazif ve diğer bazı yoldaşlar normal pasaport alarak yurt dışına çıkabildiler, böylece ortak toplantılar düzenleyebildik. Daha sonra ise, bir-iki arkadaşın dışında hemen herkes çıkabildi ve böylece, ortalama altı ayda bir MK'nın geniş toplantılarını yurt dışında gerçekleştirdik. Yine de bu kimi önemli uyumsuzlukları önleyemedi.

Bunlardan bazısına, örneğin HEP içinde ve İHD'de kurulan yanlış ittifaklara önceki bölümlerde değinmiştim. Profesyonel kadrolar ve mali harcamalar konusunda da içerdeki arkadaşlarla aramızda ciddi anlayış farkları vardı. Bu daha MK çoğunluğu içeriye aktarılmadan başladı. Biz ciddi bir dış destekten yoksun bir örgüttük. 1989'a gelinceye kadar Bulgar dostların sınırlı bir desteği vardı; ama son gelişmelerle birlikte bu destek de sona erdi; ayrıca onlarla ilişkilerimizi kestik. Böylece, artık yalnızca kendi yağıyla kavrulan bir örgüttük. Çalışmalarımızı, kendi yoldaş ve sempazitanlarımızın fedakârlığı ve katkılarıyla yürüttük. Zaten Partinin fazla profesyonel kadrosu yoktu. Örgüte yük olmamak için aşırı titizdik. Merkezi kadrolarımızın özel yaşamı son derece sadeydi. Bu dönemde yurtdışı harcamalarından daha da kıstık; Örneğin profesyonel durumda olan Süleyman'ı İsveç'e çekip profesyonelliğine son vermemizde bunun da etkisi vardı.

Yurtiçi Komitesini (YİK) oluşturduğumuzda maddi durumumuz konusunda kendilerine özetle bilgi vermiştim. Yurt dışındaki harcamalardan daha da kısıp olanaklarımızı yurtiçi için seferber edeceğimizi, ama bu olanakların fazla olmadığını, bu nedenle, ancak çok az sayıda kadronun profesyonel yapılabileceğini, bunların da nitelikli, çalışkan ve üretken kişiler olması gerektiğini söylemiştim.

Ne var ki yurt içindeki yoldaşlar maddi planda yurt dışından çok şey bekliyorlardı ve tüm uyarılarımıza rağmen olanaklarımızın fazla olduğunu sanmaya devam ettiler. Gerek profesyonel kadro seçiminde, gerek harcamalarda titiz davranmadılar ve daha baştan profesyonel sayısını geniş tutmaya yöneldiler.

Ekim 1989'da yaptığımız MK toplantısında durumu değerlendirdik; harcamaları aşırı bulduk; mali olanaklarımıza uygun olarak yurt içine her ay ancak 20 bin Alman Markı yardımda bulunabileceğimizi saptadık. Bu paranın yarısı çıkarılacak legal yayın için, öteki yarısı ise diğer parti masrafları içindi. Bu toplantının ardından Yurtiçi Komitesi'ne gönderdiğim mektupta şunları diyordum:

"Yoldaşlar, yaptığınız harcamaları ve istemlerinizi değerlendirdik. Öncelikle harcamalar konusunda yeterince titiz ve tasarrufa uygun davranmadığınız kanısına vardık. Örneğin büro için daha baştan harcanan 17 milyon çok fazla. Daha mütevazi biçimde yola çıkılabilirdi. Özellikle de, gelecek polis baskısını göz önüne almak, büro malzemesinin bile yağma edilebileceğini hesaba katmak gerekir. Bu arada yapılan parti giderleri de öyle. Örneğin komitenin bir toplantısı için harcanan üç milyon son derece fahiş. Ortalama öğretmen aylığının 400-500 bin dolayında olduğu düşünülürse bu altı öğretmenin maaşı demektir.(*) Güvenlik sorunu elbet önemliydi; ama yine de söz konusu toplantıyı daha ucuza örgütlemek gerekirdi.(**)

"Aylık ortalama giderler için istediğiniz miktara gelince(***), yayın giderleri de hasaba katıldığı zaman, örgüt olarak bizim bunu karşılamamız olanaksız. Öyle anlaşılıyor ki sizler, örgütümüzün mali olanaklarının bu denli büyük olmadığına ilişkin daha önceki mektubumda yazdıklarıma dikkat bile etmediniz. Keşke örgütümüz o kadar zengin olsaydı! Ama o zaman bile harcamada yine de titiz olmamız gerekirdi. Yoldaşların, burada bizim bu konularda ne denli titiz olduğumuzu bildiklerini sanıyorum. Örneğin ben, kimi güvenlik sorunlarına ve yoldaşların ısrarına rağmen, örgüte masraflı olmasın diye çoğu yolculuklarımı uçakla değil, trenle yapıyorum. MK düzeyinde birçok yoldaş sınırlı sosyal yardımla kıt kanaat geçiniyor. Ya da eşleri çalışıyor ve kendilerine sembolik yardımlar yapılıyor.(****)

(*) Okuyucu o dönemin fiyatlarını göz önünde tutmalı.

(**) Sevgili yoldaşlarımız, sözde güvenlik kaygısıyla toplantılarını lüks bir otelde yapmışlardı.. Biz de yurt içindeyken birçok MK toplantısı, hatta kongre yapmıştık, ama böyle bir şey aklımıza gelmemişti!

(***) Yayın giderleri hariç, 22.000 DM kadardı.

(****) Bunlardan biri de bendim. Sosyal yardım aldığım birkaç yıl, evimin geçimi ve kişisel masraflarım için örgütten tek kuruş almadım. Sosyal yardım kesilince ise eşim çalışıyordu ve Parti bana sembolik bir yardım yapmakta idi . (Önce sanırım 500 DM idi, sonra bine kadar çıkarıldı. Şu anda ise (1998) 1500 DM'dir. Bu İsveç'te asgari işçi ücretinin altında bir meblağdır.

"Profesyonel kadro sayısı ve onlar için düşünülen miktarlar bakımından da gerekli ölçünün gözetilmediği kanısına vardık. Partinin kuruluş dönemini düşünüyorum: Ben dahil, yedi kişilik MK üyelerinden hiçbiri profesyonel değildi. Sağdan soldan topladığımız parayla ilk yayını başlattık. Yalnızca derginin sorumlu müdürüne bir miktar ödeniyordu. Elbet şimdiki durumun farkını biliyorum. Geçim daha pahalı ve geçinecek iş bulmak daha zor. Yayın masrafları da geçmişe oranla daha yüksek. Hem bugün partimizin olanakları geçmişle kıyaslandığında çok daha iyi. Profesyonel çalışma önem taşıyor. Ne var ki, bunu da olanaklarımıza göre yapmak zorundayız. Örneğin yayının iki sahibini ve sorumlu müdürünü, yani bu üç kişiyi birden profesyonel yapmak zorunlu mu?

"Profesyonel kadrolar için istenen miktarları da genellikle fazla bulduk. Örneğin şirketin 1. ve 2. görevlisi için neden biner?

"Ev kirası için neden bin? Daha ucuz bir yerde daha mütevazi bir yer tutulamaz mıydı?

"Komitenin yol, taksi, yemek, otel ve benzer giderleri için düşünülen 5 bin, taşradan gelenler için düşünülen 3 bin, beklenmedik giderler için düşünülen 2 binle birlikte, salt bu üç kalem 10 bini buluyor.(*) Bu fahiştir. Sonuç olarak yoldaşlar, bu konudaki görüşümüz ve kararımız şu:

"1- Profesyonel ve yarı profesyonel kadro sayısı sınırlanmalı, bu konuda daha önceki mektubumda dile getirilen ölçüler gözetilmeli;

"2- Profesyonel kadrolara ödenecek miktarı saptarken, elbet onların geçimine yetecek miktarı gözetmeli, ama tasarrufa da dikkat etmeli;

"3- Öteki harcamalarda da tasarrufa titizlikle uymalı.

"Bu amaçla size gönderebileceğimiz miktar ise, yayınla birlikte 20 bini geçemez. Yayının her bir sayısı, bildiğimiz kadarıyla 8-10 bine mal oluyor. Böylece Parti harcamaları için size en çok 10-12 bin kalacaktır. Bunu gözetin ve bütçenizi ona göre yapın.

"Parti çalışmalarımızın iyi biçimde yürümesi için profesyonel kadrolara ve yeter bir mali güce gerek olduğu kuşkusuzdur. Ama bu miktar da az değil. Geçmişi düşündüğümüz zaman bugün şanslı sayılırız. Örgütsel gücün ve mali olanakların artması ise birbirine ve zamana bağlıdır."

Bu öneri ve uyarıların yararı oldu mu dersiniz? Hayır, ne yazık ki olmadı! MK çoğunluğunun yurt içine geçişinden sonra bu eğilim devam etti ve bu arada tüm MK üyelerini, hatta iyi bir işi olup çalışanları dahi işinden ayırıp profesyonel yapıverdiler. Parti'nin yurtiçi aylık masrafı 40-50 bin markı buldu; bazı dönemlerde bunu da çok aştı.. Biz bunu karşılamak için yurt dışında canımızı dişimize takarak kampanyalar açtık ve başka olanaklar yarattık; ama yoldaşlarımız bu olanakları da, ilerde yeri gelince bazı örneklerle anlatacağım

(*) Burada söz konusu olan DM'dir.

gibi, oldukça kötü biçimde kullandılar. Bunda en büyük rolü ise Halil, özellikle de Genel Sekreter Yardımcısı olan Nazif oynadılar.

Nazif arkadaş, kişi olarak yumuşak, nazik bir insandı. Bana karşı da, belki aşırı sayılabilecek ölçüde saygılıydı. Ama sorun da, beklentim de bu değildi. Önemli olan örgütsel çalışma ve politikalarda uyum sağlamamızdı. Ancak Nazif bunu yapamadı, belki de yapmak istemedi. Zamanla onu daha iyi tanıdım. Nazif, nazik ve sizi aşırı biçimde onaylayan görünürdeki tutumuna karşılık, bildiğini okuyan biriydi. Bunu hem harcamalarda uyarılara kulak asmayarak, hem de öteki politikalarda yaptı.

Bu tutum örgüt içinde yıllar boyu sabır ve titizlikle yarattığımız kimi değerleri sarstı, yozlaşmalara yol açtı. Birçok insan örgütü bol para kaynağı sandı, öyle gördü, sömürmeye kalkıştı. Fedakârlığın yerini yararcılık ve konformizm aldı. Yoldaşların örgütle ve kendi aralarındaki ilişkilerde tiksindirici örneklere tanık olduk. Daha sonra bu durumu düzeltmek için birhayli çaba harcadık; ama bu kolay olmadı. Örgüt bir kez yara almıştı. Bunlara yeri gelince değinirim.

Kürdistan'da Artan Devlet Terörü ve KÜRT HALKININ KİTLESEL DİRENİŞİ

Türk devletinin Kürdistan'daki terörü 1989 yılında tırmanarak sürdü, tam bir kıyım halini aldı. Bölgede kitlesel göç ve sürgün hızlandı.

28 Kasım 1989 günü, PKK'lı kılığına bürünmüş özel timler Yüksekova ilçesi Sete (İkiyaka) köyünü bastılar ve 12'si çocuk, 6'sı kadın, 10'u yetişkin erkek olmak üzere toplam 28 kişiyi kurşuna dizerek, telle boğarak katlettiler ve buna bir PKK eylemi süsü verdiler. 13 Mart günü de Mardin'in Savur ilçesinde güvenlik güçleri 13 Kürt yurtseverini katlettiler. Bu ve benzer olaylar Kürdistan'da sömürgeci rejime karşı kitlelerin öfke ve nefretini büyütmekteydi. Tepkiler ilk kez Cudi'deki köylü eylemleri ve Silopi yürüyüşünde kendisini açığa vurmuştu. 1990 Martında ise Nusaybin'de patlak veren kitle hareketi hızla büyüdü ve yayıldı.

Savur'da öldürülenlerden Kamuran Dündar'ın cenazesi 15 Mart'ta Nusaybin'de toprağa verilirken mezarı başında büyük bir kitle birikti. Bundan rahatsız olan rejimin güvenlik güçleri, törenden dönen kitlenin üzerine ateş açtı, bu olayda beş kişi öldü, pek çok kişi yaralandı, yüzlerce kişi de gözaltına alındı. Cizre'de bu olayları protesto için 19 Mart günü esnaf kepenk indirdi. 20 Mart günü ise, halk, yaşlı-genç, kadın-erkek, sarı, kırmızı, yeşil ulusal renklerle donanmış olarak yürüyüşe geçti; araba lastikleri yakıldı, benzin bidonları ateşe verildi. Onbinlerce kişinin yürüyüşü rejimin güvenlik güçlerini şaşkına çevirdi. Tanklar ve panzerlerle kitlenin üzerine yürüdüler ve yine ateş açtılar. Cizre'de de beş kişi öldü, pek çok kişi yaralandı, çok sayıda insan gözaltına alındı. 23 Mart'ta Cizre halkı bir kez daha ölüme meydan okuyarak sokaklara döküldü, "Biji Kurdistan!" sloganını atarak yürüdü. Tam da Newroz dönemine rastlaması eylemlere ayrı bir anlam ve heyecan katıyordu.

Olaylar Cizre'nin ardından öteki çevre ilçelere, Silopi, İdil, Kızıltepe, Midyat ve Silvan'a sıçradı. Demokrasi Platformu, 27 Mart günü Diyarbakır ve Silvan'da bildiri dağıtarak kitleleri direnişe çağırdı. Rejim, Diyarbakır'da büyük kitle hareketlerini önlemek için günler öncesinden binlerce asker ve polisle kenti kuşatmaya almış, giriş çıkışları yasaklamış, kent içinde de ana caddeleri ve kavşakları tutmuştu. Buna rağmen 30 Mart günü kentte kepenkler indi, protesto hareketi ise sokağa çıkmama biçimine dönüştü. Güvenlik güçleri esnafı yer yer evinden toplayıp getirerek, balyozlarla kepenkleri ve camları kırarak, direnişi kırmaya çalıştılar. Bunu Batman ve Lice'deki kepenk kapama eylemleri izledi. 4 Nisan günü Lice'de tüm kepenkler indi ve ulaşım tümüyle durdu.

Bu, Filistin'de iki yıl kadar önce başlayan eylemler türünden bir Kürt intifadası idi ve rejimi fena haldc ürküttü. Yıllardır Kürt ulusal hareketini sindirmek için izlenen terör politikası sonuç vermemiş, aksine ulusal duygular ve istemler yığınları sarmış vc baskılar onların harekete geçmesine yol açmıştı. Rüzgâr eken rejim şimdi fırtına biçiyordu. Nisan 1990 tarihli Riya Azadi'de yazdığım bir yazıda şöyle diyordum:

"*1990 Mart-Nisanında Türkiye Kürdistanı'nda yer alan eylemler Güney Afrika ve Filistin'deki türden bir halk direnişini, "intifada"yı andırıyor. Elbet bu daha ilk dalgadır, belki yatışacaktır. Ama onun üç-beş ay, ya da bir yıl sonra, bu kez çok daha güçlü ve yaygın bir dalga halinde ortaya çıkması, giderek süreklilik kazanması mümkündür. Direniş bir kez başlamış ve halk kendi gücünün farkına varmıştır. Muhtemelen o, Güney Afrika veya Filistin direnişinin tıpkısı olmayacak, Kürdistan koşullarına uygun biçimler ve özellikler kazanarak gelişecektir.*" Bak: A. Reşit imzasıyla yazdığım "Kürdistan'da Yığınsal Direniş" başlıklı yazı, Seçme Yazılar, Cilt: 1, s. 342).

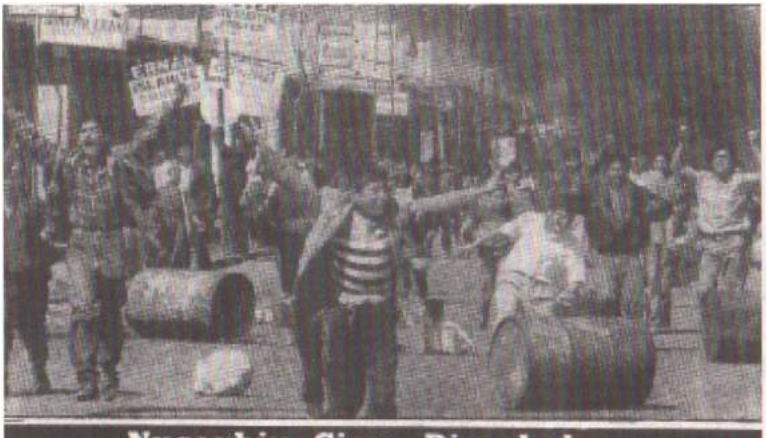
Rejimin sahipleri fena halde ürktüler. Önce bu eylemleri tümüyle PKK'ya mal edip iç ve dış kamuoyunu yanıltmak istedilcr. Barışçı eylemleri bir ayaklanma gibi göstermeye kalkıştılar. Öte yandan da tehditler savurdular. Başbakan Akbulut açık açık, "silahla bastıracağız!" diyordu. Özal, vatan ve millet bütünlüğünün tehlikede olduğunu söylüyordu. Demirel ve Erdal İnönü de eylemleri terör diye niteleyip bir an önce bastırması için hükümete çağrı yapıyorlardı. Bu hava içinde rejim, hızla olağanüstü tedbirlere yöneldi. MGK hemen toplandı. Arkasından Özal, Başbakan Akbulut'la muhalefet liderleri Demirel ve İnönü'yü bir zirve toplantısında biraraya getirdi. Bunu, Bakanlar Kurulu'nun Özal'ın başkanlığında toplanıp önce 413, arkasından da 424 nolu, kitleler arasında SS (sansür ve sürgün) Kararnameleri diye nitelenen kararnamelerin çıkarılışı izledi.

Bu kararnameler ile cezalar arttırılıyor, grev yasakları ve basına sünsür getiriliyor, daha yığınsal sürgünler hedefleniyor ve idarenin eylemleri yargı dışında bırakılıyordu. Böylece rejim Kürdistan'da olağanüstü hali daha da sıkılaştırır, hukuku bir kenara iter, devlet terörünü ve barbarlığı arttırırken Türk kesiminde de basını, demokratik sesleri ve işçi hareketini tümden susturmak istiyordu.

NATO çevreleri Türk devletinin bu saldırganlığına arka çıktılar. ABD yönetimi de Kürdistan'daki yığınsal eylemlerden tedirgindi ve olayları "Türkiye için tehlikeli!" diye niteliyordu.

Nisan 1990 tarihli Riya Azadi'de çıkan "Faşizm Kendini Yeniliyor" başlıklı yazıda, yeni durumu 12 Mart türü bir darbe olarak niteliyor ve şöyle diyordum:

"*Böylece hem cunta var, hem sözde sivil hükümet ve parlamento. Hem ülke terörle yönetiliyor, hak ve özgürlüklerin kırıntıları bile gasp ediliyor, hem de bostan korkuluğu türünden partiler var.*" (Bak: Seçme Eserler, Cilt 1, s. 351).

Nusaybin, Cizre, Diyarbakır...

Nusaybin, Cizre, Diyarbakır, Silvan, Batman...

Kürdistan kentlerindeki kitlesel direnişlerden diğer bir görünüş; Mart 1990

Direniş Dalgası Türkiye'nin Geneline Yayılıyor

Rejimin savurduğu tehditler bir işe yaramadı, 413 ve 424 sayılı kararnameler kitle hareketlerini önlemek için bekleneni vermedi. Burjuva basının, kararnameye uşakça uyum sağlayıp haberleri sansür etmesi üzerine, Kürdistan'da bu kez ilginç ve yeni bir eylemle, burjuva basını boykot edildi. Newroz'un ardından 1 Mayıs geldi. Rejim ordu ve polisini seferber etmiş olmasına rağmen yüzbinlerce işçi 1 mayıs günü işyerlerinde iş durdurup bildirilerini topluca okuyarak eylem yaptı. Bu eylem karşısında patronların ve politikacıların birçoğu geri adım atarak 1 Mayıs'ın emek günü olarak kutlanmasında bir sakınca olmadığını söylemek gereğini duydular. Nisan ve Mayıs ayları aynı zamanda yoğun çevre eylemlerine ve tüketici boykotlarına sahne oldu. Gökova'da Aliağa termik santraline, Konya yöresinde ise NATO uçaklarının alçak uçuş projesine karşı yoğun eylemler oldu. Yine Mayıs ayında, yıllardır kaynayan cezaevlerinde, bu kez 413 numaralı kararnameye karşı yeni bir direniş dalgası başladı. Bu direnişi başlatanlar sol dergilerin yazı işleri sorumluları idiler ve aynı zamanda TCK'nın 141-142 ve 163. maddelerinin kaldırılmasını, düşünce özgürlüğünün tam olarak sağlanmasını istiyorlardı. Çanakkale E Tipi Cezaevindeki basın mensuplarının başlattığı bu direniş hızla öteki cezaevlerine yansıdı. Cezaevlerindeki grev dışarda, özellikle Kürdistan'da -Diyarbakır başta olmak üzere- dayanışma grevlerine,

oturma eylemlerine yol açtı. Rejim açlık grevindekilere ve Dicle Üniversitesi öğrencilerine saldırdı, yüzlerce kişi gözaltına alındı; ama eylemler sürdü. Yine 29 Mayıs günü Kerboran (Dargeçit) kasabasında dayanışma grevi yapan yüz kişi gözaltına alındı. Bunun üzerine kasabanın kadın ve çocukları yürüyüşe geçtiler. Rejimin kolluk güçleri sadırdı ve çok kişiyi gözaltına aldı. Olayları protesto için esnaf kepenklerini indirdi.

Direniş dalgası devam etti. 30 Haziran'da İstanbul'da sayıları yüzleri aşan şairler, yazarlar ve sanatçılar "özgürlük için" yürüdüler. En önde, bastonuna dayanarak yürüyen 83 yaşındaki Cevdet Kudret vardı. Bu, kendi türünde bir ilk yürüyüştü.. Bundan birkaç gün sonra, yüksek enflasyona karşı ücret artışını az bulan memurların yürüyüşleri patlak verdi. Memur eylemleri, başta İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Kocaeli gibi büyük kentler olmak üzere ülkenin dörtbir yanını bir yangın gibi sardı. Büro memurlarının yanı sıra doktorlar ve öteki sağlık personeli, hatta kanun adamları ve en "ağırbaşlı" kesim olan yargıçlar ve savcılar bile yürüdüler.

Bunun ardından, çiçeği burnunda Halkın Emek Partisi'nin 11 milletvekili, parlamentodan umutlarını kesip yürüyüşçüler kervanına katıldılar; İstanbul'dan Diyarbakır'a kadar süren uzun bir yürüyüş düzenlediler. Bu da kendi türünde bir ilk yürüyüştü.

Yurt Dışında Yoğun Tepkiler
Parti'nin, KOMKAR'ın ve KİHG'nin Kampanyası

Nusaybin ve Cizre'de başlayıp tüm bölgeye yayılan eylem dalgasıyla birlikte yayınladığımız parti bildirilerini yurt içinde yaygın biçimde dağıttık, eylemleri destekledik ve Kürt halkının acil istemlerini dile getirdik. Ayrıca rejimin artan saldırganlığının teşhiri ve protestosu için yurtdışı örgütümüzü göreve çağırdık. Çeşitli dillerde basın bildirisi çıkardık ve Federal Almanya'nın çeşitli kentlerinde, Londra'da, Danimarka'da protesto gösterileri, işgaller düzenledik. KOMKAR "Kürtlere de yaşam hakkı" sloganı altında imza kampanyası açtı. Aralarında Alman eski Anayasa Mahkemesi Başkanı prof. Martin Hirsch'in de bulunduğu pek çok ünlü kişi bu çağrıyı imzaladı. Alman Yeşiller Partisi, 12. Kongresinde bu çağrıyı bir kongre kararına dönüştürdü. Türk elçiliklerine ve hükümetine protesto mektupları yağdı. Kürdistan İnsan Hakları Girişimi (KİHG) de, gelişmelerle ilgili olarak çeşitli uluslararası kuruluşlara ve insan hakları örgütlerine çağrıda bulunarak olaylara karşı suskun kalmamalarını istedi. Bu mektup geniş yankı buldu (Bunun için bak: Riya Azadi, sayı 133, Nisan 1990, s. 1-11; ayrıca Dengê KOMKAR, sayı 123-124).

Baskılar, uluslararası planda da tepki yarattı. Alman Parlamentosu 27 Nisan'daki toplantısında konuyu tartıştı. Uluslararası Af Örgütü'nün yıllık

raporunda Türkiye'ye, özellikle de Kürtlerin durumuna geniş yer ayrıldı. PEN-Kulüp hapisteki yazarlarla dayanışmayı arttırdı. 15-20 Nisan 1990 tarihlerinde Selanik'te toplanan Dünya Dilbilimcileri 9. Kongresi, aldığı bir kararla Kürt dili üzerindeki baskılar nedeniyle Türk rejimini protesto etti. Avrupa Parlamentosu ise 17 Mayıs 1990'da, Türkiye'de insan haklarıyla ilgili olarak bir karar aldı. Bu kararda değişik insan hakları ihlallerinin yanı sıra, Kürt halkının durumuna ve Kürt sorununun çözümüne ilişkin önerilere de geniş yer verildi. Kararda şöyle deniyordu:

"*AP, Türkiye'deki Kürt azınlığın politik, sosyal ve kültürel haklarının tanınmasının Türkiye'nin Güneydoğu bölgesinde barış içinde birarada yaşamaya olanak vereceğini belirtir ve Türk hükümetini, Kürt varlığının barışçı biçimde ifadesini bir cürüm sayma anlayışına ve baskı politikasına son vermeye çağırır.*

"*9 Nisan 1990 tarihli Hükümet kararnamesinin insan haklarıyla bağdaşmadığını, bu nedenle de hemen geri alınması gereğini belirtir.*" (Kararın tamamı için bak: Riya Azadi, 134, s.12).

Avrupa ülkelerinde basın Kürt halkına uygulanan teröre ve buna karşı kitlesel eylemlere geniş yer verdi. Türkiye parlamenterlerden, hukukçulardan, gazeteci ve yazarlardan oluşan heyetlerin akınına uğradı.

Türk dışişleri bu yoğun kampanyamız ve gelen tepkiler karşısında oldukça sıkıştı. Türk diplomatlar Avrupa başkentlerini dolaşarak Türkiye aleyhine oluşan bu olumsuz havayı gidermeye çalıştılar. Türk basını, 413 sayılı sansür kararnamesine rağmen, bizim aktivitemizi ve Türk dışişlerinin sefaletini sayfalarına yansıttı.

Türkiye aleyhindeki olumsuz havayı dağıtmak için dış sefere çıkanlardan biri de Erdal İnönü idi. Bu sözde "sosyal demokrat", özellikle sosyal demokrat partilerle görüşerek etkilemeye çalıştı. Ne var ki gittiği her yerde, Federal Almanya'da ve ABD'de karşısına Kürt sorunu kondu.

Öte yandan, Bay Demirel ve İnönü, bir yandan hükümeti kışkırtıp söz konusu olağanüstü baskı tedbirlerine özendirirken, diğer yandan da sözde muhalefet olarak, hem Kürtleri yatıştırmak, hem de parsa toplamak için Kürdistan'a koşuyorlardı. Deneyli ve kurnaz Demirel, Kürdistan gezisini dar tuttu, Urfa'ya gidip gelmekle yetindi; ıslık ve yuha gelebilecek yerlere uğramadı.. İnönü'nün gezisi ise, kendisi ve partisi açısından utanç verici idi. Gittiği her yerde halk kendisini boykot etti. Yoğun bir polis ve asker kordonu, panzerler ve özel timler eşliğinde dolaştı. Cizre ve Bitlis'te yuhalarla karşılandı, ıslıklandı. İnsanlar neden Paris Konferansı'na katılan milletvekillerinin ihraç edildiğini, neden SS kararnamelerine destek verdiğini sordular.

İnönü, karşılaştığı manzara karşısında yaptıklarını unutup demokrasi yanlısı pozlar sergilemeye kalkıştı, hükümeti eleştirerek şöyle dedi:

"*Açıkça söylemek istiyorum, tüm bu olumsuzlukların sorumlusu ANAP*

hükümetidir. Demokrasi açıklık rejimidir. Ülkenin asıl yöneticisi olan halktan saklanacak bir şey olamaz. Hükümet hangi çağda yaşadığımızı anlamaya çalışmalıdır. Tüm dünyada özgürlük ve demokrasinin zaferleri kutlanırken, kendisini kaptırdığı ortaçağ zihniyetinden kurtarmalıdır. Tüm sorunlarımızı demokrasi içinde çözebiliriz. Demokrasiden özveride bulunulması kabul edilemez. Bu yolu açarsak yaşamın bedeli esaret olur. Esir yaşamayı kabul etmeyiz!"

Bu sözler hoştu ve bazı noktaları hariç, doğruydu. Tek sorumlu ise ANAP değildi. Barışçı gösteriler yapan Kürt halkını terörist diye suçlayan, parti üyelerinin Kürt konulu bir konferansa katılmasına bile katlanamayan, Kürtçe konuştuğu için bir belediye başkanını partiden atan(*) İnönü'nün kendisi de olan bitenden bir o kadar sorumluydu.

İnönü bu gezisinin ardından Kürtçe konuşup yazmakta bir sakınca olmadığını da söyledi. Bölgede tabanın kendi ayakları altından kaydığını gören SHP, bir süre sonra bir "Güneydoğu Raporu" hazırladı ve kültürel hakları da kapsayan bazı yüzeysel reformlar önerdi. Ne var ki bu işte samimi değildi. Oy kaygısıyla yapılan bu tür çıkışlar olayların gürültü patırtısı içinde unutuldu. SHP söylediklerine sahip çıkmadı ve güçlenen şovenizmin, baskı rejiminin ana dayanaklarından biri oldu.

AGİK Kopenhag Toplantısı

Türkiye'nin bu dönemde en çok sıkıştığı platform ise Kopenhag'da 5-29 Haziran 1990 tarihleri arasında yapılan Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK) İnsani Boyut Toplantısı oldu. Bir aya yakın süren bu toplantı boyunca Kopenhag önemli politik ve kültürel etkinliklere sahne oldu. 35 ülkenin dışişleri bakanlarının başkanlığında diplomatik heyetlerin katıldığı toplantıların yanı sıra, bir dizi paralel toplantılar yapıldı.

Bu toplantıların önemli tartışma konularından biri Kürt sorunu idi. Toplantıya çağrılı olan Kürdistan İnsan Hakları Girişimi (KİHG) ile KOMKAR Danimarka, toplantı öncesi ve toplantının yapıldığı bir aylık dönem boyunca yoğun bir çalışma yaptılar. Toplantının açılış günü KOMKAR Danimarka, kadın ve çocukların da katıldığı bir protesto gösterisi düzenledi. Daha sonraki günlerde, çeşitli yerlerde Kürt halkının yaşamını dile getiren sergiler açıldı. Bremen Konferansı belgelerini içeren 270 sayfalık İngilizce kitap, bir mektupla birlikte 34 ülkenin delegasyonlarına iletildi. KİGH adına ayrıca "Türkiye Kürdistanı'nda Devlet Terörü" konulu 56 sayfalık İngilizce bir rapor dağıtıldı. KİHG yönetmeni Sertaç Bucak, KOMKAR temsilcisi Dr. Şevki ile Azad Acar

(*) Diyarbakır belediye Başkanı Turgut Atalay, bir toplantıda halka Kürtçe seslendi diye SHP'den atılmıştı.

ve öteki arkadaşlarımız, yine SHP'den dışlanmış olan İstanbul Milletvekili Mehmet Ali Eren, yapılan çeşitli toplantılarda konuştular, tartışmalara katıldılar, rejimi teşhir için çaba gösterdiler. Ayrıca 30 ülkenin heyetleriyle görüşmeler yapılıp bilgi verildi. Türk tarafında ise toplantıya katılıp zorba rejimi savunmaya çalışanlar arasında Prof. Mümtaz Soysal, Türkkaya Ataöv ve Prof. İ. Barutçugil de vardılar.

Sonuç bildirisinin 4. bölümü azınlıklar sorununa ayrılmıştı. Bu bölümde hertürlü zorla asimilasyon çabasına karşı çıkılıyor, ulusal azınlıkların:

"*Kendi etnik, kültürel, dilsel veya dinsel kimliklerini özgürce ifade etme, koruma ve geliştirme, yine kendi kültürlerini koruma ve çok yönlü geliştirme;*

"*Kendi anadillerini özel ve aynı zamanda kamu yaşamında özgürce kullanma;*

"*Kendi eğitim, kültür ve dini kurumlarını, örgütlerini, derneklerini kurma ve geliştirme*" haklarına sahip oldukları belirtiliyordu. (Bildiri, madde 32).

Bildiri'nin 33. maddesinde ise şöyle deniyordu:

"*Taraf ülkeler kendi toprakları üzerinde ulusal azınlıkların etnik, kültürel, dilsel ve dinsel kimliklerini koruyacak ve bu kimliğin gelişmesi için uygun koşullar yaratacaklardır.*"

Madde 34'te ise ulusal azınlıkların kendi anadillerinde eğitim hakkına yer veriliyor ve eğitim kurumlarında tarih ve edebiyat öğreniminin, aynı zamanda ulusal azınlıkların tarih ve kültürünü içermesi gerektiği belirtiliyordu. (Bu toplantıyla ilgili geniş bilgi için bak: Dengê KOMKAR sayı 124, s. 1-3) ayrıca Riya Azadi, sayı 135, s. 9-11, E. Havin imzasıyla yazdığım yazı).

Bildiri AGİK içindeki 35 ülkenin uzlaşması sonucu görüş birliği ile yayınlandığı için Türkiye bakımından da bağlayıcıdır. Ne var ki Türkiye, bugüne kadar altına imza attığı öteki uluslararası belgeler gibi bunun da gereğini yapmadı ve bildiğini okumaya devam etti.

Gerê Katliamı

Yurt içinde kitlesel eylemlerin çeşitli biçimlerde sürüp geldiği, dış kamuoyunda ise rejimin köşeye sıkıştığı böylesi bir durumda, rejim bir kez daha acımasız ve kanlı bir oyun sergiledi. Türk radyo ve televizyonları 10 Haziran günü Şırnak'ın Gerê köyünde hunharca katledilen 12'si çocuk, 7'si kadın olmak üzere, toplam 26 kişinin bir PKK baskını sonucu katledildiğini duyurdu. Bununla içerdeki ve dışardaki demokratik çevrelere şu mesaj verildi:

"Sizin desteklediklerini̇z işte böylesine kanlı bir terör örgütüdür; devlet bu işleri yapanlara karşı savaşıyor!.."

Bizim kanımız, bu eylemin de, birkaç ay önce işlenen Sete (İkiyaka) köyü katliamı gibi, PKK kılığına girmiş devletin güvenlik güçlerinin eseri

Gerê Köyündeki akılalmaz vahşetten bir görüntü

olduğuydu. Yayınlarımıza da böyle yansıttık. Rejim içine düştüğü sıkışık durumu atlatmak için yine böylesine acımasız bir oyuna başvurmuştu ve bu ilk değildi. Nitekim olaydan sonra kopardıkları tüm yaygaraya karşılık gazetecilerin köye gitmesine uzun zaman izin vermediler. İzin verdikleri zamansa, gazeteciler gittiklerinde bu kez köylüleri orada bulamadılar; köylüler zorla alınıp başka yere götürülmüşlerdi. Köylülerle görüşmek isteyen heyet tehdit edildi. Köylüler ise ölüm korkusu içindeydiler ve konuşmaktan ürküyorlardı. Kıyıma uğrayan köylüler aynı zamanda köy korucusu olmayı reddedenlerdi. PKK'nın bu tür ailelere saldırması için bir neden yoktu. Türk devleti böylece bir taşla iki kuş vuruyordu: Hem köy korucusu olmak istemeyen köylüleri cezalandırıyor, hem de bu kanlı eylemi PKK'ya mal ederek iç ve dış kamuoyunu yanına çekmeye çalışıyordu.

PKK Avrupa temsilciliği ise ilginç bir açıklama yaptı: Dediklerine göre olay gecesi söz konusu köye yönelik bir eylem yapmışlardı, ancak çocuk ve kadınlara yönelik eylemle bir ilişkileri yoktu. Ama ne yazık ki, geçmişte köy

korucularına karşı yaptığı bu türden yanlış eylemler yüzünden PKK'nın sicili kirliydi ve lafına güven duyulmuyordu. Birçok çevre, onun bu tür eylemleri yapabileceğini düşünüyordu. Bir başka deyişle, Türk devletine bu tür oyunlar oynama fırsatını veren PKK olmuştu.

Bu kıyımın devlet güçleri tarafından yapıldığı çeşitli biçimlerde kamuoyuna yansıdı. HEP Genel başkanı Fehmi Işıklar bu kıyımın Olağanüstü Hal Valiliğine bağlı özel timlerce işlendiğini söyleyerek hükümeti gerçekleri açıklamaya çağırdı. Tabi hükümet bunu yapamazdı; olup bitenler onun bilgisi dahilindeydi ve bizzat MGK'da karara bağlanmıştı...

Olayın açığa çıkması gecikmedi. Diyarbakır Barosu Avukatları, basın mensupları ve Sosyalist Parti Genel Başkanı Ferit İlsever'den oluşan bir heyet, tüm engel ve tehditlere rağmen bölgeye gidip araştırma yaptı ve varılan sonuç, bu eylemin PKK tarafından değil, onların kılığına girmiş devlet güçleri tarafından işlendiğini ayrıntılı bir rapor halinde ortaya koydu. Ama kanlı rejimin emrindeki burjuva basın-yayın kurumları, onun yalanlarını çığırtkanca duyururken, heyetin açıklamalarını tam bir suskunlukla geçiştirdiler, kamuoyuna duyurmadılar. (Bu konuda daha geniş bilgi için bak: Riya Azadi, sayı 135).

Kürdistan'da İnsan Haklarının Askıya Alınması

Rejim, insan hakları alanında iç ve özellikle de dış kamuoyu önünde sıkışınca işin kolayını buldu. 23 Ağustos 1990'da Avrupa Konseyi'ne bildirimde bulunarak Kürdistan'daki 10 ilde (Elazığ, Bingöl, Tunceli, Van, Diyarbakır, Mardin, Siirt, Hakkari, Batman ve Şırnak) İnsan Hakları ve Temel Özgürlükleri Avrupa Konvansiyonu'nun 5, 6, 8, 10, 11 ve 13. maddelerini askıya aldığını açıkladı. Türk hükümeti buna gerekçe olarak bölgede yer alan silahlı eylemleri göstermekte ve bu eylemlerin "ulusun varlığı için hayati tehlike olmaya doğru tırmandığını" ileri sürmekte idi.

Gerçi bölgede insan hakları zaten yürürlükte değildi ve orman yasaları işliyordu. Ama son SS Kararnameleri ve bu adımla birlikte Kürt halkı açısından daha karanlık bir dönem başlıyordu. Rejim Kürt halkına karşı topyekün bir saldırıya hazırlanıyor, kirli savaşı derinleştiriyor ve bunu yaparken de insan hakları alanında kendisini herhangi bir kayıt ya da bağla sınırlı tutmuyordu.

Türkiye'nin söz konusu bildirimi üzerine, bu konuda bir mektup hazırlayarak Avrupa Konseyi'ne, Konsey'e üye ülkelerin devlet ve hükümet başkanlarına gönderdim, bu mektubu diğer uluslararası kuruluşlara ve çeşitli siyasi partilere de ilettim. Bu bölgedeki olaylara Türk devletinin baskı politikasının yol açtığını, onun, Kürdistan'ın on ilinde insan haklarını tümden askıya almakla, Kürt ulusal varlığına karşı yeni ve çok daha geniş bir saldırıya hazırlandığını belirterek şöyle dedim:

"Aslında güvenliği ve varlığı tehlikede olan bir ulus var, o da Kürt ulusudur. Binlerce yıllık tarihiyle, kendine özgü diliyle ve zengin kültürüyle koca bir ulus, dünyanın gözleri önünde yok edilmek isteniyor. İnsanlık bu soykırım karşısında daha ne kadar susacak?" (Bak: "Kürt sorununu çözmenin yolu insan haklarını askıya almak değil, bu hakları tümden tanımaktır" başlıklı yazı, Seçme Eserler, cilt 2, s. 16).

Bunu izleyen 5-6 yıllık dönemde olup bitenler malum. Bu gerçekten de tam bir soykırımdı. Newroz ve benzeri barışçıl kitle eylemleri acımasızca kana boyandı. Rejim bölgede binlerce köyü, onlarca kasabayı yakıp yıktı, milyonlarca insanımızı ana baba yurdundan sürdü. Devletin güvenlik güçleri ve devlet güdümlü çeteler yargısız infazlarla, adına "faili meçhul" denen cinayetlerle Kürdistan'da ve Batı'da yüzlerce seçkin yurtsever insanımızı, aydın ve demokratı katletti. Bunların hesabı sorulamadı. Adalet de kokuştu, çürüdü; devlet resmi ve sivil çetelerin oyuncağı oldu.

Bu süreç içinde, sözde vatanın ve milletin birliğini korumak için "korkunç teröristlere" karşı yürütülen savaş ise ülkede şovenizmi ve militarizmi alabildiğine güçlendirdi, demokratik sesleri ve çıkışları bastırdı, duyulmaz hale getirdi.

Basın Üzerinde Yoğun Baskılar ve Deng'le Dayanışma Kampanyası

Kamuoyunun "SS" adını taktığı 413 ve 424 sayılı kararnamelerin amaçlarından biri de, saldırının dozunu arttırırken basını susturmak, yapılanların kamuoyuna yansımasını önlemekti. Kararnameler, yalnız gazete ve dergileri değil, dizilip basıldıkları matbaaları da kapamakla tehdit ediyordu. Bölge Valisi Kozakçıoğlu, basın mensuplarını toplayarak, "futbol maçlarında milli takımı nasıl tutuyorsanız, bu mücadelede de orduyu ve polisi öylece desteklemeniz gerekir," diyerek rejimin medyada tek ses istediğini ve medya mensuplarını birer amigoya dönüştürme çabası içinde olduğunu ortaya koydu.

O güne kadar zaten ırkçı rejimin gönüllü propagandasını yapan burjuva basını bu isteğe hemen uydu. Daha önceleri, tiraj kaygısı ve sansasyon güdüsüyle yayınladığı Kürtlerle ilgili kimi haber ve yorumlara son verdi. Solcu ve ilerici basın ise güç durumda kaldı, dizgi ve baskı için matbaa bulamaz duruma düştü.

Bunun üzerine, 17 kadar sol dergi biraraya gelerek bir dayanışma platformu oluşturdular. Platform söz konusu kararnameleri protesto için imza kampanyası açtı; miting, basın toplantısı, yürüyüş gibi eylemler düzenledi. Rejim bu eylemleri de yasakladı. Toplanan imzaları Ankara'ya iletmek için 10 Haziran'da İstanbul'dan yola çıkan 30 kadar dergi temsilcisi gözaltına alındı. Basın mensupları gözaltında açlık grevine başvurdular ve serbest bırakılınca

yeniden yola koyuldular. Rejim bu kez yollarını kesmeyi göze alamadı. Ankara'da basın toplantısı düzenlediler ve dört kişilik bir heyet başbakanlığa giderek imzaları iletti.(*)

Ama rejim bu tepkilere aldırmadı. Basılacak matbaa bulamayan pek çok dergi ve gazete kapanmakla yüz yüze geldi. Baskılar özellikle de Deng üzerinde yoğunlaştı. Tüm sayıları hakkında toplama kararı verilmişti. Sahibi ve sorumlu müdürleri hakkında verilen tutuklama kararlarının yanı sıra, Diyarbakır bürosu temsilcisi Fehim Işık ve muhabir Mazhar Kara da tutuklananlar arasındaydı. Fehim'e beş yıl ceza verildi. Kamil Ermiş'e ise, İstanbul DGM'de sonuçlanan bir davada, salt 3. sayıdaki yazılardan dolayı 6 yıl üç ay ağır hapis cezası verildi.

5. sayıyı basacak matbaa da bulunamayınca bu sayı fotokopi ile çoğaltıldı. Bu olay oldu, iç ve dış basına yansıdı. Bu sayı da hemen toplatıldı ve Deng'in yayını sözde bazı formalite eksiklikleri gerekçe gösterilerek mahkeme kararıyla durduruldu. Ama kararlıca direnilerek bu engeller aşıldı ve Deng yayınına devam etti.

Deng'le dayanışma için yurt dışında bir komite oluşturduk. Bu komite eliyle Deng'e yapılan baskıları dış kamuoyuna duyurmak için çeşitli çalışmalar yaptık, ayrıca maddi planda Deng'le dayanışma için bir kampanya açtık ve dört merkezde geceler düzenledik (14 Ekim 1990-Duisburg, 20 Ekim Den-Haag (Hollanda), 10 Kasım Berlin, 17 Kasım Nürnberg).

Bu gecelerin tamamına katıldım ve Duisburg ile Nürnberg'de Türkçe, Den Haag ile Berlin'de ise Kürtçe konuşmalar yaptım. Mehmet Bayrak da bu gecelerin tümüne katılıp konuşma yaptı. Gecelerin bazısına katılıp konuşma yapanlar arasında Prof. Server Tanilli, TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu, Kürt PEN Sekreteri Hüseyin Erdem, İHD Genel Başkan Yardımcısı Leman Fırtına, İstanbul Milletvekili İsmail Hakkı Önal da vardılar. Alternative Liste'den İlona Hepp ile Yeşiller Bavyera Eyalet Parlamentosu'ndan Hans Günther Schramm dayanışma amacıyla gecelere katılıp konuşma yaptılar. Mesajlarıyla dayanışma gösterenler arasında, Saarland Eyalet Başbakanı ve bir önceki genel seçimlerde SPD'nin Almanya için başbakan adayı olan Oskar Lafontaine, Kuzey-Ren Westfalya Eyaleti Başbakanı Johannes Rau (daha sonra cumhurbaşkanı oldu), Yeşiller/90 Parlamento Fraksiyonu, İsviçre Sosyalist Partisi, Medico International, Alman Kızılhaç Örgütü de vardı.

Geceleri toplam olarak 7-8 bin dolayında bir kitle izledi. Geceye katılan sanatçılar arasında ise Şıvan Perver, Nasır Rezazi, Sait Gabari, Emekçi, Hasret Gültekin de vardılar.

(*) Bu dergiler şunlardı: Çağdaş Yol, Deng, Devrimci Mücadele, Emeğin Bayrağı, Emek, Halk Demokrasisi, Hedef, İşçiler ve Politika, İşçinin Gazetesi, Medya Güneşi, Siyaset, Sorun, Sosyalizm, Toplumsal Kurtuluş, Yeni Demokrasi, Yeni Çözüm, Yeni Öncü.

Server Tanilli

ni bir sel gibi parçalayıp yürüneceğini belirten Bucak, "Kürt ve Türk halkların önünde yeni bir dönem oluşacaktır. Bu dönem aynı zamanda devrimci bir dönem olacaktır. Buna hiç kuşkunuz yok" diyerek, mücadelenin daha da yükseltilmesinin önemini bir kez daha vurguladı.

"Bu kadar aziz Kürt demokrasisinin bulunduğu bu gecede, binlerce Türk demokratının da bulunması gerekiyordu." diyen Prof. Server Tanilli, bu nedenle geceye katıldığını belirtti. "Aslında Kemal Burkay arkadaşımızın söyleyeceklerine ekliyecek fazla bir şeyim yok. O, herşeyi olunca çıplaklığıyla göz-

Leman Firfana

Memet Bayrak

reksizlik vardır" dedi. Herkesi Kürt kimlikli yapı organlarına destek olmaya çağıran Bucak, sözlerini şöyle tamamladı: "İnsan haklarına saygılı bir sentemu

Hollanda televizyonu Den Haag gecesi sırasında çekim yaptı. ayrıca benimle ve KİGH temsilcisi Sertaç Bucak'la yaptığı mülakatı, Kürdistan'la ilgili 45 dakikalık bir programda yayınladı. Gecelerde yaptığım konuşmalar sırasında ulusal kongre ve Ortadoğu barış konferansı konularına da değindim ve bunun için çağrı yaptım. (Bak: RA. sayı 137, s. 9-11; Dengê Komkar, sayı 127, s. 24-25; sayı 128, s. 21)

Açılan maddi kampanyada ise 250 bin Marka ulaşıldı. Bu oldukça iyi bir paraydı.

Deng'in rejimle boğuşması daha sonra da sürüp gitti. O, dergiyi daha ilk sayılarda boğmaya çalıştı; ama Deng direndi ve başardı; bu satırları yazdığım 1998 Eylül'ünde, yani sekiz yıl sonra da yayın hayatını sürdürüyor.

Berlin'de Bir Kürt Çocuk Yuvası

Avrupa'da ilk Kürt çocuk yuvası, 1984 yılında İsveç'te, Stokholm'un Tensta semtinde gerçekleşmişti. Federal Almanya'da ise, KOMKAR'ın çabaları sonucu ilk çocuk yuvası 1990 Nisanı'nda Berlin'de açıldı. "Hêlin" adını taşıyan bu çocuk yuvası, Berlin Yabancılar Sorumlusu Barbara John tarafından, çok sayıda basın mensubunun da hazır bulunduğu bir törenle açıldı. Burada eğitim, Kürtçe ve Almanca olmak üzere iki dilde düzenlenmişti.

Bu çocuk yuvası da, Federal Almanya'da arkadaşlarımızın başardığı ilklerden biriydi.

Azad'ın Kaybı

18 Ağustos 1990'da, arkadaşım Ziya Acar'ın oğlu ve genç yoldaşımız Azad'ın (Çınar Acar) acı haberi geldi. Denizde boğulmuştu. Bu hem ailesi,

Hêlin'in açılışından bir görüntü

Sevda gibi taşıdım içimde
Bir temmuzoğun gerilimini
Kavgam
Güzel günler içindi
(K. CUMALI)

Kısa Ama Onurlu Bir Yaşam:

AZAD ÇINAR ACAR'I KAYBETTİK

Bir yiğit arkadaşımızı daha yitirdik... Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi (PSKT) ve KOMKAR-Fransa üyesi olan **AZAD ÇINAR ACAR**, 18 Ağustos 1993 tarihinde bir kaza sonucu aramızdan ayrıldı.

"Kem haber çabuk ya-yile" ifadeyini, bu üzüntüsüz olayda da doğrulandı. Kara haberi aynı gün Kürdistan'da, Türkiye'de ve Avrupa'nın değişik ülkelerinde duyduk. Azad'ı tanıyanlar, çalışmalarını bilenler, tanımayanlar şok geçirdiler. Kimse, haberin doğruluğuna inanmak istemedi. Telefonlar birbirini izledi. Sanki cevap arıyorlar sorduğu. Hepsinde yanıtlar ayrıydı.

Azad'ı çok genç yaşta kaybetti. O, Kürt halkının özgürlük mücadelesine, bağımsız, demokratik, çağdaşlığın gereklerine uygun bir yapıya kavuşmasına adamıştı. Partisi pozisyonu, dernek arkadaşlarını, dostlarını, yakınlarını o kadar da üzmüştü. Daha bir çok önemli görevlerde yapılan AGİH toplantısında, diğer arkadaşlarıyla birlikte sömürgeci rejimin adaletsizliklerine karşı mücadeleye devam kararı bir şekilde alınmışlardı, rejimin sözcülerinin yüzsüzlüğünü toplantılarda katılanlara anlatmıştı.

Paris komünündeki, Saint-Denis Kürt mezarlığı ve duyurusu **Yılmaz Güney**'in ve **KDP Genel Sekreteri** şehid **Dr. Kasımlo**'nun mezarlarının bulunduğu **Père La Chaise** mezarlığı, yiğit arkadaşımızın kazasını açtı. Azad, 23 Ağustos 1993'te-rihinde toprağa verildi.

sine, PSKT Genel Sekreteri Kemal Burkay'a başsağlığı dilediler. Yine cenazeye en önemli, kalabalık bir katılım sağlayan Kürt halkının değişik kesimlerinden insanlar, Azad'ın kaybı ve mücadelesine ilişkin düşüncelerini yansıttılar.

Daha sonra cenaze merasimine geçildi. Mezarlığın kapısında 400'ü aşkın bir kitle, Azad'a karşı son görevlerini yerine getirmek için toplanmıştı.

Cenazeyi kapıdaki karşılayan kitle, mezarlığa kadar yürüdü. Aralarında **PSKT Genel Sekreteri** Kemal Burkay, **İran KDP Genel Sekreteri** Dr. Sadi Berdevanli, **Kürdistan Yurtseverler Birliği** Temsilcisi Ahmad Damami, **İnek Kürdistan Sosyalist Partisi Temsilcisi** Adnan Müftü, **KDP Avrupa Sorumlusu** Fettah Abdük, **Polonez Komünist Partisi Temsilcisi**, **Peris Kürt Enstitüsü Başkanı** Kemal Nezan, **Kürt Hukukçular Birliği Sekreteri** Av. Ali Bucak, tanınmış yazar ve Kürdoloğ Joyce Blau, F. Akrawiya, leviğe, İsveç Demokratik KOMKAR şubelerinden. Hollanda Kürdistan Yurtseverler Birliği yöneticileri, İngiltere Kürdistan İşçi Derneği üyeleri, KOMKAR MYK üyeleri cenaze töreni çok sayıda çelenk, birçok konuşmanın ardından toprağa verildi. Bunların yanı sıra, örgüt olarak gelişip güç-

hem de partimiz için büyük bir kayıp oldu. 24 yaşında, canayakın, nazik, aynı zamanda çalışkan ve becerikli bir gençti. Türkçe, Kürtçe, Fransızca ve İngilizce dillerini iyi bilen, dış ilişkilerde başarılı, seçkin bir kadromuzdu. Daha bu genç yaşında bir dizi uluslararası toplantıda bizi başarıyla temsil etmekteydi.

Azad, aynı zamanda çocukluğundan bu yana yakından tanıdığım bir gençti. Olayı duyar duymaz Paris'e gittim. Onu da Yılmaz Güney ve Kasımlo'nun gömülü olduğu Perè Lachaise mezarlığında toprağa verdik. Babası, dostum ve arkadaşım Ziya Acar ile annesi Bilge hanım bu ölümle çok sarsıldılar.

L'Humanite Şenliği ve FKP'nin 27. Kongresi

14-16 Eylül tarihlerinde Paris'te, FKP'nin yayın organı L'Humanite adına düzenlenen şenliğe, davetli olarak Partimiz ve KOMKAR adına katıldık. Her yıl yapılan ve çeşitli ülkelerden 60'ı aşkın komünist ve sosyalist partinin katıldığı bu uluslararası şenlik, halklar ve partiler arası dostluğun, dayanışmanın sergilendiği önemli bir organizasyondu ve yüzbinlerce kişi tarafından ziyaret ediliyordu. Şenliğe Kürdistanlı örgüt olarak bizden başka, KDP-Irak ve KDP-İran da katılmışlardı.

Şenlik boyunca Riya Azadi ve KOMKAR adına iki sergi açtık. Sergide, ulusal yemeklerimizin yanı sıra, yayınlarımız, dış kamuoyuna yönelik rapor ve bildirilerimiz yer alıyordu. Burada onlarca yoldaşımız üç gün boyunca örnek bir çalışma yaptılar.

Daha sonraki yıllarda da bu festivale katılmayı sürdürdük.

18-22 Aralık 1990'da ise, çağrılı olduğumuz FKP'nin 27 Kongresi'ne Ünal'ın başkanlığındaki bir parti heyetimiz katıldı. (Ziya Acar arkadaşımız o ara ameliyat olduğu için katılamamıştı.) Bu nedenle FKP'ye yazdığım bir mesaj ise daha sonraki günlerde L'Humanite'de yayınlandı. Bu mesaj sosyalizm cephesindeki son gelişmelere ve kimi global konulara ilişkin özet görüşlerimi içeriyordu. (Bak: Ek belge, no: 16).

Lice'de Kitlesel Direniş

Yoğun ilkbahar eylemlerinden sonra, yaz boyunca Kürdistan'da eylemler yatıştı. Körfez krizinin patlak vermesinden sonra ise bölge halkını kimyasal silah korkusu sardı ve dikkatler Irak'a yöneldi.

Yalnızca Lice'de, Türk jandarma ve komandolarının çevre köyler üzerinde estirdiği terör nedeniyle Kasım 1990'da olaylar patlak verdi. Köylüler, kadın-erkek, çocuklarıyla birlikte baskıları protesto için Lice merkezine bir yürüyüş düzenlediler. Lice girişinde jandarma ateş açtı, ölenler, yaralananlar oldu, 41 kişi de gözaltına alındı. Bunun ardından olaylar büyüdü. Esnaf kepenk kapadı

ve kasaba halkının da katılmasıyla 2000 kişiye ulaşan kitle hükümet konağına yürüdü. Kitle, cenazelerin kendilerinc teslim edilmesini, gözaltına alınanların serbest bırakılmasını ve olaylardan sorumlu yüzbaşının görevden alınmasını istedi. Halkın direnişi gece boyunca da devam edince, yönetim geri adım attı, gözaltındakiler serbest bırakıldı ve cenazeler teslim edildi. Ertesi gün ise Lice'de sokağa çıkma yasağı kondu.

Zonguldak Maden İşçilerinin Direnişi

1990 sonbaharında Türkiye'de işçi direnişleri yeniden canlandı. Toplu sözleşme görüşmelerinin bir sonuç vermemesi üzerine maden işçileri çeşitli yerlerde açlık ve oturma grevi gibi eylemlere başladılar. Gebze bölgesinde maden işçileri ve öteki işyerlerinde çalışan binlerce işçi yürüyüşe geçerek E-5 karayolunu trafiğe kapadılar. Bunun ardından Zonguldak havzasındaki kömür ocaklarında çalışan maden işçilerinin eylemleri patlak verdi. Maden Tetkik Arama (MTA) ve Türkiye Taşkömürü Kurumu'nda (TTK) çılaşın 48 bin işçi, kötü çalışma koşullarını, iş kazalarını ve düşük ücretleri protesto ederek 30 Kasım'da greve gittiler.

İşçi grevi, işçilerin yakınlarının, çocuk ve kadınların katıldığı ve Zonguldak esnafının da desteklediği büyük kitle gösterileriyle, onbinlerin katıldığı miting ve yürüyüşlerle hem bölgede, hem de ülkenin bütününde büyük yankı yaptı. Türkiye'nin değişik bölgelerindeki kömür işletmelerinde, Tunçbilek, Çanakkale, Seyitömer, Soma, Yatağan, Elbistan, Erzurum, Çorum, Bursa ve Nallıhan'da çalışan işçiler de, dayanışma grevleri, iş yavaşlatma ve benzeri eylemlerle Zonguldak işçilerini desteklediler. Ayrıca Zonguldak eylemine kamuoyundan büyük destek geldi, ülkenin değişik yerlerinde yardım toplandı.

Buna karşılık Özal yönetimi, ocakların verimsizliğini ileri sürüp onları kapamakla tehdit etti.

Görüşmeler bir sonuca ulaşmayınca, çeşitli işkollarında peş peşe grev kararları alındı, genel grev istemi dörtbir yanda yükseldi. İşçiler 3 Ocak'ta ülke çapında genel greve gittiler. Hükümetin kanunsuzlukla suçlamasına, müdahale tehditlerine ve polis engellemesine rağmen eylem büyük başarı sağladı. Tabanın baskıları karşısında Türk-İş yönetimi eyleme sahip çıkmak zorunda kaldı. Bu, işçi sınıfının o güne kadar görülmüş en geniş katılımlı eylemiydi. Kürdistan'ın birçok yöresinde de, olağanüstü hale rağmen, eyleme yüzde yüz katılım oldu. Genel grev diğer toplum kesimleri arasında da geniş destek gördü. Bu durum karşısında hükümet hiçbir şey yapamadı.

Türk-İş yönetiminin karşı çıkmasına rağmen, Zonguldak işçileri 4 Ocak günü 1000 otobüs ve 250 minibüsle Ankara'ya doğru, onbinlerce kişinin katıldığı büyük bir yürüyüş başlattılar. Polis yolda konvoyu durdurup

Zonguldak'ta maden işçilerinin eşleri ve çocukları da direnişe kitlesel biçimde katıldılar

engelleyince bu kez yürüyüşü yaya sürdürdüler. Yol boyundaki Devrek ve Mengen gibi kasabalarda halk yürüyüşçüleri coşkuyla karşıladı, büyük destek verdi. Zor kış şartlarında yapılan yürüyüş bu kez asker ve polis barikatlarıyla durdurulmak istendi. Yüzlerce işçi gözaltına alındı.

Bu büyük eylemin etkileri tüm ülkeyi sardı. Hükümet ise, özellikle Ankara'da herhangi bir işçi ve öğrenci eylemine yol vermemek için terör estirdi. Çankaya'da ve diğer birçok resmi kurumun çevresinde tank ve panzerlerle önlemler alındı.

Körfez'de kara savaşının başlaması, Türkiye'de de kitlelerin dikkatini oraya çevirdi. Bundan yararlanan Özal hükümeti grevleri 2 ay erteledi. 160'a yakın işyerindeki 110 bin işçi çaresiz işbaşı yaptılar. Ama tepkiler iş yavaşlatma, yemek boykotu ve başka biçimlerde sürdü. Türk-İş yönetimi ise bu eylemlere sahip çıkmadı ve onların yatışması için hükümete yardımcı oldu.

Körfez krizi rejimin adeta imdadına yetişti, ona soluk aldırdı. Savaşın gürültüsü patırtısı içinde kitle hareketi, başlardaki savaş karşıtı gösteriler ve Kürdistan'daki kitle hareketlerinin ötesinde giderek yatıştı, söndü. Daha sonra Türkiye seçim atmosferine girdi. Seçim sonrasında Demirel ve İnönü yeni hükümeti kurdular ve kitleleri bir süre daha oyalamayı başardılar.

KÖRFEZ KRİZİ DÖNEMİNDE

1990 yılı Ağustos başında Irak birlikleri Kuveyt'i işgal ettiler ve "Körfez Krizi" diye nitelenen, hem bölge hem de dünya ölçüsünde önemli gelişmelere yol açan, sonuçta Kürtlerin durumunu da derinden etkileyen olaylar yaşandı.

Irak öteden beri Kuveyt üzerinde hak iddia etmekteydi. İran-Irak savaşının sona ermesinin ardından, elinde büyük bir askeri güç bulunan Saddam, Kuveyt'e yöneldi ve bazı bahaneler yaratarak burayı işgal etti. İşgal Irak için zor olmadı. Kuveyt şeyhi ülkesinden kaçtı, herhangi bir direniş de olmadı. Ama işgale hem bölge ülkeleri, hem de başta ABD olmak üzere batılı güçler büyük tepki gösterdiler. Güvenlik Konseyi aldığı kararla Saddam'ı birliklerini geri çekmeye çağırdı. Saddam ise, bunu yapacağına Kuveyt'i ilhak ettiğini açıkladı.

Batılılar bunun üzerine bölgeye hızla askeri yığınak yaptılar. ABD ve İsrail bu olayı, Irak'ı vurmak, askeri gücünü yok etmek için iyi bir fırsat olarak değerlendirdiler. Çünkü Saddam rejimi daha işgal öncesi büyük askeri projeler peşindeydi. Kimyasal ve biyolojik silahlar üretmiş, İsrail'i vurabilecek uzun menzilli füzeler edinmişti. Ayrıca, atom bombası yapmak için yoğun çabalar içindeydi. Gerçi o bütün bunları Batılıların askeri desteği ve onlarla ticari ilişkileri sonucunda edinmişti. Ama "dostluk başka, alışveriş başka" anlayışının değişik bir ifadesiyle, "alışveriş başka, düşmanlık başka!" idi.. Böylesine büyük bir askeri gücün böyle bir çılgının elinde olması tehlikeliydi. Kuveyt işgali bu gücü kırmak için onlara uygun bir fırsat vermişti. Hatta ABD'nin, daha önce Saddam'ın Kuveyt işgaline yeşil ışık yakarak ona oyun oynadığı ileri sürüldü. İşgalden sonra batılılar, Saddam'ı azgın bir canavar gibi göstermek ve ona yönelik haçlı seferine haklılık kazandırmak için görülmemiş bir propaganda savaşı başlattılar. Kürtlere karşı kimyasal silah kullandığını ve tüm öteki kötülüklerini de o zaman sanki ansızın keşfettiler!

Bir milyonluk silahlı gücüne güvenen Saddam Kuveyt'ten çekilmedi. Başta ABD, İngiltere, Fransa olmak üzere batılı ülkeler, Suudi Arabistan, Mısır, Körfez Emirlikleri, hatta Suriye ile birlikte, Saddam'a karşı geniş bir ittifak oluşturdular. Bölgeye yüzbinlerce asker, savaş gemileri, uçak filoları yığıldı. Önce 15 Ocak'ta Irak'a yönelik hava saldırısı başlatıldı. Daha ilk günlerde Saddam'ın hava savunma sistemi felç edildi ve uçakları havalanamaz duruma düştü. Hava saldırıları tam 40 gün sürdü. Bu süre içinde Batılılar Saddam'ın askeri gücünü perişan ettiler. Kara saldırısı başlamadan önce Saddam Kuveyt'ten çekileceğini açıkladı, ama kimse buna aldırmadı; çünkü amaç artık sadece onu Kuveyt'ten çıkarmak değil, kolunu kanadını bütünüyle kırmaktı.

23 Şubatta başlayan kara savaşı yalnızca beş gün sürdü. Irak tam bir hezimete uğradı. Müttefikler güneyi işgal ederek Bağdat yakınlarına kadar ilerlediler. Ama nedense orada durdular. Irak için ağır koşullarla ateşkes imzalandı. Buna göre Irak savaş tazminatı ödeyecekti. Irak'ın uzun ve orta menzilli füze sistemleri, kimyasal-biyolojik silahları ve bunlara ait tesisler yok edilecekti. Yiyecek ve ilaç dışında ambargo da konuyordu.

Savaşta ABD'nin kaybı 90 kişiydi. Öteki müttefiklerin kaybı ise bunun iki katı kadardı. Irak'ın ise salt asker olarak kaybı 100 bin dolayında idi ve bir o kadar da sivil ölmüştü. Saddam'ın "savaşların anası" dediği ve ateşkesten sonra Irak'ın gariban halkına bir zafer gibi yutturmaya kalkıştığı savaşın bilançosu işte buydu. Araç-gereç olarak kayıplar, hele hele ülkenin ekonomik olarak yerle bir olması ve onu izleyen ambargolu dönem de cabası.

Özal, müttefiklerle birlikte Irak seferine katılmaya, Körfez'e askeri birlik göndermeye, kuzeyden ikinci cepheyi açmaya pek hevesliydi. "Bir koyup üç alacağız" dediği söyleniyordu. Ama muhalefet bu tutuma karşı çıktı. Generaller böyle bir macerayı göze alamadılar. Sol partiler, demokratik kitle örgütleri savaş karşıtı net bir tutum aldılar, ki bunların içinde HEP de vardı ve özellikle Kürdistan'daki eylemlerde etkili oldu. İslam dünyasındaki genel tutuma uygun olarak, dinci kesim de savaş karşıtı eylemlere katıldı. Birçok yerde camilerden çıkan kitleler savaş ve ABD-İsrail karşıtı sloganlarla yürüdüler. Kürdistan'da Diyarbakır'ın yanı sıra, Batman, Bingöl, Tatvan gibi yerlerde geniş kitlelerin katıldığı gösteriler oldu. Kürdistan'da savaş karşıtlığı tüm kitleleri sardı. Batıda eylemler daha çok dinci bir renk alırken, Kürdistan'da ulusal bir nitelikte idi. Savaş karşıtı bu güçlü tepkiler nedeniyle Türkiye müttefiklerin askeri operasyonlarına katılamadı, kuzeyde ikinci cepheyi açamadı; ama Türkiye'deki üsler bu iş için yine de kullanıldı.

Savaşa İlişkin Politikamız

Biz PSKT olarak, daha krizin başında, Eylül 1990'da yayınladığımız bir bildiri ile savaşa karşı çıktık. Bir yanda işgalci, zorba Saddam rejimi, öte yanda petrol ve öteki bölgesel çıkarları için Saddam'a karşı harekete geçen emperyalist güçler ve onların bölgedeki işbirlikçileri vardı. Bu taraflardan birini desteklemeyi yanlış bulduk. Kuşkusuz Saddam rejiminin çökmesini, Irak'ın demokratikleşmesini ve bu arada Güney Kürdistan'ın da özgürleşmesini istiyorduk. Ama bunun için uluslararası ekonomik ambargonun, diplomatik çabaların ve Irak'ın Kürt-Arap tüm devrimci ve demokratik muhalefet güçlerine verilecek ciddi bir desteğin yeteceği kanısında idik. Büyük güçlerin işe karışacağı bir savaş ise bölge halkları için çok daha büyük felaketlere yol açabilirdi.

Aralık ayında, daha savaş başlamadan Riya Azadi'de yayınlanan ve bu konuyu ele alan başyazıda, Ortadoğu Barış Konferansı'nın biran önce toplanıp

Körfez sorunu ile birlikte Filistin, Lübnan ve Kürdistan sorunlarını ele alarak barışçı çözümler bulmasını; bölgedeki tüm nükleer silahlarla kimyasal ve biyolojik silahların yok edilmesini; askeri güçlerin azaltılmasını ve bölge barışının uluslararası güvenceye alınmasını önerdik.

TEVGER'in de politikası aynı doğrultudaydı. TEVGER adına, krizin daha başlarında yapılan bir basın açıklamasında savaşa karşı çıkılmış ve soruna Birleşmiş Milletler Örgütü'nün inisiyatifinde barışçı çözümler önerilmişti. Hava savaşı başladıktan sonra yapılan basın açıklamasında ise, "Kürdistan'ın savaş alanı olmasını istemiyoruz," deniyor, savaşın bir an önce durdurulması isteniyor ve şöyle deniyordu:

"Ateşkesin ardından, uluslararası nitelikte Ortadoğu Barış Konferansı bir an önce toplanmalıdır.

"Konferans, başta Kürdistan ve Filistin sorunları olmak üzere, bölgedeki tüm sorunları ele alarak adil, barışçı çözümler bulmalıdır. Kürdistan ve Filistin toprakları üzerindeki işgal sona ermeli ve bu halklar da kendi kaderlerini özgürce belirlemeliler.(*)

"Bölge kimyasal ve biyolojik silahlardan tam olarak arındırılmalı; askeri birlikler büyük ölçüde azaltılmalı.

"Bölgede demokratikleşme süreci desteklenmeli.

"Bölge barışı uluslararası güvenceye alınmalı."

Irak kürdistanı Cephesi de savaş karşısında tarafsız bir tutum izledi. Daha önce Kürtler soykırıma uğrarken hiç aldırmayan batılılar, bu kez Kürtleri hatırladılar ve onları kendi yanlarında savaşa katmak için yoğun çaba gösterdiler. Kuzeyde, kara savaşında Kürtleri kullanmak, böylece Irak'ı içerden vurup kendi kayıplarını azaltmak istiyorlardı. Ama Kürtler bu oyuna gelmediler. Mam Celal kaç kez açık açık, "biz bu savaşta taraf değiliz," dedi.

Kürt Liderlerden Mitterrand'a Mektup

Kriz sırasında Kürtler seslerini duyurmak, olayların gidişini etkilemek, dayanışma ve destek sağlamak amacıyla çeşitli çabalar içinde oldular. Bunlardan biri, Kürt liderlerin ortak imzasıyla Fransa Cumhurbaşkanı François Mitterrand'a gönderilen mektuptu. Önerinin kimden geldiğini net olarak hatırlamıyorum. Ama böyle bir mektup için bana da öneri geldi ve evet dedim.

(*) Biz Kürtler, Filistin sorununda böylesine enternasyonalist ve insani bir tavır sergilerken ve Filistin halkına gönülden destek verirken, Yasir Arafat, Körfez Krizi sırasında yaptığı bir açıklamada Irak Kürt yurtsever örgütlerini Nikaragua karşıdevrimcilerine benzeterek, "kontra" diye niteliyordu..

Günaydın gazetesi bu haberi manşetten verdi. "Kürtler Fransa dedi" başlığı altında verilen haberde, Türkiye'nin körfez krizinin çözümüne yönelik garantörlük beklentisinin boşa çıktığı belirtilerek şöyle deniyordu:

"Türkiye, Irak, Suriye ve İran'da yaşayan Kürtleri temsil ettiklerini belirten Kürt liderleri, Fransa Devlet Başkanı François Mitterrand'dan bölgede Kürt halkının haklarını korumasını istediler.

"Irak'taki Kürtler adına Mesut Barzani, Celal Talabani, Mahmud Osman, Sami Abdurrahman, İran'dakiler adına Sadık Şerefkendi, Türkiye'dekiler adına Kemal Burkay ve Suriye'dekiler adına da Salah Bedreddin tarafından imzalanan ortak başvuru mektubunda, Fransa'nın Körfez Savaşı sonrasında Ortadoğu'da sürdürülecek görüşmelerde Kürt halkının "sözcülüğünü" yapması talep edildi.

"Kürtlerin geniş bir coğrafyada yaşayan 30 milyon nüfuslu bir halk olmasına karşın, kendilerini geliştirebilecek bir devlete sahip olmadıkları belirtilen mektupta, "Devletsiz ve uluslararası düzeyde kabul edilmiş temsilcileri olmayan bir halk olarak Kürtler, haklarının korunmasında sizin adalet ve eşitlik anlayışınıza güvenmektedirler. Çabalarınız, halkımızın ortadoğu'da, bir kez daha, büyük devletlerin politikalarına kurban edilmemesini sağlayacaktır," denildi. (Bak: 17 Mart 1991 tarihli Günaydın Gazetesi).

* * *

Kürtlerin ortak çabalarından biri de Stokholm'da, TEVGER ve Irak Kürdistanı Cehpesi temsilcilerinin de içinde yer aldığı 14 kadar örgüt tarafından oluşturulan İsveç Kürt Koordinasyon Komitesi'nin İsveç ve uluslararası kamuoyuna yönelik faaliyetleri oldu. Komite "Kürtleri unutmayın!" başlıklı ingilizce ve resimli bir kart hazırlayıp geniş biçimde dağıttı. Devlet ve hükümet başkanlarına Kürtlerin istemlerini kapsayan bir mektup iletti.

Bu komite 24 Şubat günü Stokholm'da "Körfez Savaşı ve Kürt Ulusal Hareketinin Politikası" konulu bir pancl düzenledi. Panelde Irak Kürdistanı Cephesi adına Dr. Mecit Caferi, İran KDP adına Selim Baban, Suriye Kürtleri İlerici Demokratik Partisi adına Azad Cigerwin konuştular. TEVGER adına da ben konuştum ve politikalarımızı açıkladım. Özetle şöyle söyledim:

"Bu savaş Saddam diktatörlüğünün yayılmacı politikası ve eylemleri üzerine patlak verdi. Ama ABD ve yandaşları da hak ve adalet için değil, petrol için savaşıyorlar. Ortadoğu'daki tüm önemli sorunlarda emperyalistlerin payı büyüktür. Kürdistan'ı ve Arabistan'ı Birinci Dünya Savaşı sonrasında yapay şekilde bölüp parçalıyanlar onlardır. Savaş iki taraf açısından da haksızdır. İki taraftan hiçbirini desteklemiyoruz.

"Ancak savaş, ister istemez bölgede önemli değişikliklere yol açacak ve Kürtlerin durumunu da etkileyecektir. Biz zorba Saddam rejiminin yıkılmasını ve Irak'ta demokratik bir rejim kurulmasını isteriz. Saddam rejiminin yıkılması, sürülmüş, göç etmiş Kürt nüfusun yeniden Irak Kürdistanı'na geri

dönmesine ve bu parçadaki Kürt halkının askeri ve politik açıdan derlenip toparlanmasına olanak verir.

"Kürt halkı kendi kaderini serbestçe tayin etmelidir. Bağımsız bir Kürt devleti de bunun içindedir. Ancak bu salt Kürtlerin istek ve iradesine bağlı değil; bölgedeki ve dünyadaki güçler dengesine bağlıdır. Bunun için Kürt ulusal hareketi sağlıklı bir politika izlemeli. Kürdistan'da ulusal güçlerin sıkı birliğine ve kamuoyunun bu amaçla hazırlanmasına, uluslararası düzeyde ise etkin diplomatik girişimlere gerek var.

"Kara savaşı da başladığına göre, savaş belki Irak'ın teslim olmasıyla, belki ondan önce bir ateşkesle duracaktır. Her halukârda savaş sonrası bir Ortadoğu Barış Konferansı'nın toplanması ihtimali büyüktür. Kürt ulusal hareketi böyle bir konferansın toplanmasını desteklemeli ve Kürt sorununun bu konferansın gündeminde yer alması, Kürtlerin meşru temsilcilerinin konferansa katılması için çaba göstermeli, kamuoyu oluşturulmalıdır. 30 milyonluk Kürt ulusunun sorunu çözülmeden bölgeye barış gelmeyeceğini ve tüm dünyanın bundan zarar göreceğini herkese anlatmalıyız."

Toplantıyı 200 kişi izledi. Dinleyiciler hem soru sordular, hem de isteyenler beş dakika süreyle kendi görüşlerini açıkladılar. (Bak: RA. sayı 138, s. 15).

Bu politikayı izlediğimiz için kimi eleştirilere uğradık. Örneğin, anti-emperyalistlik adına Saddam'a arka çıkan Türk sol çevreleri, kendileri gibi yapmadığımız için bizi eleştirdiler. İşin ilginci PKK da onlar gibi yaptı! Savaşın Saddam rejiminin sonunu getireceğini, Kürtlere yarayacağını düşünen kimi Kürt yurtsever çevreleri ise, savaşa karşı çıktığımız için, daha açıkçası, ABD ve yandaşlarının tarafını tutmadığımız için bizi eleştirdiler. Oysa kurtla çakal arasında bir seçim yapmamız için neden yoktu. Öte yandan, Saddam'ın ezilmesini canu gönülden istesek bile, sosyalist insanlar olarak savaş yandaşlığı yapmak bize yaraşır bir tutum olmazdı. Ayrıca, zaten savaş yönünde gelişen olayların bizim karşı çıkmamızla yön değiştirmesi de beklenemezdi.. Saddam enayisi başına belayı sarmak için ne lazımsa yapmaktaydı ve bizim ayrıca yangına körükle gitmemize hiç gerek yoktu!

Savaşa karşı çıkarken, aynı zamanda onun, en başta bölgede yaşayan halklara, Kürt ve Araplara verebileceği zararları da düşündük. Nitekim körfezde petrolle kirlenen sulardaki karabataklar kadar, onlar da savaştan zarar gördüler. Yanan petrol kuyuları günlerce atmosferi ve çevreyi kirletti. Öyle ki Güney Kürdistan dağlarına "kara kar" yağdı, ceviz ağaçları o yıl hastalandılar. Ama daha da önemlisi elbet, insanların doğrudan gördükleri zararlar, cephe ve cephe girisindeki kitlesel ölümler, yıkımlar, göçlerdi. Türkiye Kürdistanı'nda bile, daha savaş öncesi kitleleri kimyasal silah korkusu sarmış, tuzu kuru olanlar panik içinde İstanbul, İzmir gibi batıdaki kentlere taşınmışlardı.

Öte yandan, kimi Kürt çevrelerinin savaştan beklentileri de gerçekleşmedi. Emperyalist güçler yalnızca kendilerine gerekli olanı yaptılar. Saddam rejimini devirebilecekken orada durdular. Onların derdi ne demokratik bir Irak, ne de

Kürtlerin kaderiydi. Kolu-kanadı kırık bir Saddam'ı tercih ettiler. Onların bölgedeki işbirlikçilerinin, Arap şeyhleri ve emirliklerinin ise zaten demokratik bir yönetimden ödleri kopuyordu ve hiçbiri Kürtlerin özgürleşmesinden yana değildi.

Yeniden Kürt Göçü ve BM'nin 688 Sayılı Kararı

Körfez savaşının sonuçları elbet Kürtlerin durumunu da etkiledi. Ateşkesin hemen ardından, Mart ayında, Saddam'ın işinin bittiğini sanan halk -güneyde Şii Araplar, kuzeyde Kürtler- ayaklanıp yönetimi ele geçirdiler. Bu durum hem Güney Kürdistan'da hem de genel olarak Kürtler arasında büyük bir coşku yarattı. Yurt dışına çıkmış olan siyasi kadrolar ve savaşçılar dörtbir yandan Kürdistan'a akın ettiler. Kürt cephesinde tam bir bayram havası yaşanıyordu.

Ne var ki Saddam'ın işi bitmemişti; Kuzey'deki Kürtlere ve Güney'deki Şii Araplara yetecek kadar "Cumhuriyet Muhafızı"nı ve zırhlı birlikleri korumayı başarmıştı. Onları harekete geçirince ayaklanmaları bastırdı ve yeniden bölgeyi denetimine aldı. Müttefikler olan biteni, kılları kıpırdamadan seyretmekle yetindiler.. Müdahale çağrılarına karşılık Başkan Bush, "bir tek askerimin burnunu kanatmam!" diyordu.

Kürtler bakımından Mart ayındaki zafer, Nisan ayında yenilgiye dönüştü. Yine kimyasal silah ve kitlesel bir kıyım korkusuyla, bu kez kentleri de boşaltıp sınırlara yöneldiler. Daha önceki göçleri de çok geride bırakan bir trajedi yaşandı. Yüzbinlerce insan, hâlâ sert kış koşullarının yaşandığı dağlarda perişan oldular, çok acı çektiler, epeyce can kaybı verdiler.

Bu kez Kürtlerin bir tek şansı vardı, dünyanın dörtbir yanından bir medya ordusunun savaş nedeniyle bölgede olması. Bu yüzden Kürtlerin trajedisi tüm dünyaya yansıdı ve insanları ayağa kaldırdı. Başkan Bush ve öteki irikıyımlar da, istemeye istemeye Kürtlerin durumuyla ilgilenmek zorunda kaldılar. Bunu yapmasalar, daha önce savaşı meşru göstermek için onca dil döküp gösterdikleri "insani" gerekçelerin, hak ve özgürlük türkülerinin koskoca bir yalan olduğu anlaşılacaktı. İşte o zaman müttefikler yeniden harekete geçtiler. Önce Fransa devlet başkanı François Mitterrand onurlu bir çıkış yaptı, duruma hemen müdahale edilmesini istedi. Arkasından Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi toplanarak Irak'ı kınayan ve Kürtlere insani yardım öneren 688 sayılı kararı aldı. Bu Kürt sorunuyla ilgili olarak BM tarihinde ilk kez olmaktaydı.

Türkiye ve İran Kürt kitlesel göçünden tedirgindiler. Özellikle Türkiye onları sınırdan uzak tutmak için yoğun bir çaba gösterdi. Turgut Özal bu amaçla, sınırın ötesinde bir güvenlik kemeri oluşturulmasını önerdi. Bunu İngiliz Başbakanı Major'un, "Kuzey Irak"taki güvenlik bölgesi önerisi izledi. Avrupa Topluluğu Major'un önerisini benimsedi. Avrupa Parlamentosu da 17 Nisan 1991 günü Strasburg'da yaptığı toplantıda Güney Kürdistan'daki

durumu görüştü ve önemli kararlar aldı. Kararlar özetle şöyleydi:

AP, olayı bir soykırım girişimi olarak niteledi ve Saddam rejimini mahkum etti;

Avrupa Konseyi'nin geçici güvenlik bölgesi oluşturma ve Kürtlere yardım edilmesine yönelik önerilerini desteklediğini belirtti;

Kürt sorunu politik bir çözüme kavuşmadıkça yörede barış ve güvenliğin tehdit altında olacağını belirtti;

Kürtlerin temsilcilerinin de katılacağı bir Ortadoğu Barış Konferansı'nda Kürt sorununun da ele alınmasını önerdi;

Kürtlere yaşadıkları devletler çerçevesinde otonomi hakkı tanınması gereğini belirtti;

Mevcut durumda Güney Kürdistan için BM barış gücü önerdi.(*)

Federal Almanya Parlamentosu da 17 Nisan günü özel bir oturumla Kürt sorununu gündemine alıp tartıştı. Dışişleri Bakanı Genscher'in, Çalışma Bakanı Blüm'ün de içinde bulundukları hükümet ve parti sözcüleri, hemen hemen ittifakla, durumun soykırım boyutlarına vardığını, bu nedenle Irak'ın iç işi sayılamıyacağını belirttiler ve güç durumdaki Güneyli Kürtlere acil yardım yapılması, bunun ötesinde Kürt sorununa politik çözüm bulunması gereğini dile getirdiler.

Federal Almanya Parlamentosu aynı yıl içinde, 7 Kasım 1991'de Kürt sorununu bir kez daha ele aldı, değişik tarihlerde verilmiş karar tasarılarını birleştirerek önemli kararlar aldı. Bu kararda şu hususlara yer veriliyordu:

** Türkiye, İran, Irak ve Sovyetler Birliği'nde yaşayan Kürtlere, uluslararası anlaşma ve sözleşmelerle güvence altına alınan insan haklarının yanı sıra, dini ve dilsel azınlık hakları da tanınmalıdır.*

** Kürt halkına Ortadoğu barış süreci ve toplanması istenen barış konferansı çerçevesinde kendi ulusal kimliğiyle katılma hakkı verilmelidir.*

** Federal Alman Cumhuriyeti'nde büyük bir Kürt kitlesi yaşamaktadır. Bunlara da kendi benlik ve kimliklerini koruma ve geliştirme olanakları sağlanmalıdır.*

** Kürt sorunu salt bu parçalanmış halkın sorunu değil, tüm bir bölgenin sorunudur ve biz, bunu bir dizi devletle birlikte çözmek zorundayız.* (Bu kararın tamamı için bak: Dengê KOMKAR, sayı 136, s. 6)

Ancak Kürtler için güvenlik bölgesi önerisine Güvenlik Konseyi'nde hem ABD soğuk yaklaştı, hem de Sovyetler Birliği ve Çin; sorunun Irak'ın iç işi

---

(*) Avrupa Parlamentosu konuyu 22 Ekim 1991'de bir kez daha ele aldı ve Güney'e yardım ve bu parçanın politik statüsü bakımından önemli kararlar aldı; ayrıca Türkiye'nin bu parçaya yönelik askeri müdahalesini, onunla birlikte PKK'nın eylemlerini mahkum etti. (Bu konuda bak: Dengê Komkar, sayı 136, s. 12).

olduğunu ileri sürerek karşı çıktılar. Ancak Kürtlerin durumu öylesine dünya kamuoyunu etkiledi ki, sonunda müttefikler, Güvenlik Konseyi'nin 688 sayılı kararına dayanarak "insani yardım" çerçevesinde bir adım attılar, 36. paralelin kuzeyini Irak uçaklarına yasak bölge ilan ettiler ve bölgeye yardım ulaştırmak için harekete geçtiler. Kürtler için söz konusu güvenlik bölgesi pratikte böyle oluştu.

Savaş Dönemindeki Ekinliklerimiz

688 sayılı kararın alınışı sırasında Güvenlik Konseyi'nin daimi üyelerinden Sovyetler Birliği olumlu oy kullanırken Çin çekimser kaldı. Güvenlik Konseyi'nin geçici üyelerinden Küba ise karşı oy kullandı! Major'ın güvenlik bölgesi önerisine ise bu üç ülke birden, sorunu Irak'ın iç işi sayarak karşı çıktılar. Sovyetler'in, Çin'in ve Küba'nın bu tutumu tüm Kürtler arasında büyük tepki yarattı. Gorbaçov'a, Kastro'ya ve Çin Devlet Başkanı'na bir mektup yazarak olayın tipik bir soykırım olduğunu, Irak'ın iç işi sayılamıyacağını, bu tutumlarının Kürt halkı ve özellikle Kürt sosyalistleri üzerinde düşkırıklığı yarattığını ve sosyalist ilkelerle bağdaşmadığını söyledim, protesto ettim. (Bak: Riya Azadi sayı 139, s.14-15; ayrıca Seçme Yazılar, cilt: 2, s. 103).

Körfez krizi sırasında ayrıca, gelişmeleri yorumlayan ve bizim politikamızı dile getiren, Türkçe ve Kürtçe çeşitli yazılar kaleme aldım; bunlar Riya Azadi ve Deng dergisinde yayımlandılar. (Bunun için bak: RA. s. 136 ve 139, K. Burkay ve F. Cotkar adıyla yazılan yazılar; ayrıca, Seçme Yazılar, cilt 2, s. 67, 106, 160; Deng sayı 9 ve 10'daki röportaj ve yazılar). Bu dönemde Parti basınımız, Riya Azadi, Dengê Komkar, Deng başta olmak üzere, bir bütün olarak olaylara geniş yer ayırdı ve tavrımızı savundu.

Ayrıca Parti olarak gerek yurt içindeki ve yurt dışındaki savaş karşıtı eylemlerin, gerekse 1991 Nisan başında sınıra yığılan güneyli Kürt göçmenlerle dayanışma eylemlerinin içinde etkin şekilde yer aldık.

Barış hareketi özellikle Federal Almanya'da çok yoğun kitle gösterilerine yol açtı. 26 Ocak günü Bonn'da 300.000 kişi yürüdü. Bir hafta içindeki barış gösterilerine 10 milyon kişi katıldı. KOMKAR da Federal Almanya'daki ve öteki ülkelerdeki savaş karşıtı eylemlere etkin biçimde katıldı, Kürt istemlerini dile getirdi. Bu eylemler sırasında Kürt sorunu gündemde önemli bir yer tutuyordu. 15 Kasım 1990 tarihinde Federal Alman Parlamentosu'nda bir konuşma yapan Sosyalist Enternasyonal Başkanı ve eski şansölye Willy Brandt, toplanacak Ortadoğu Konferansı'nda Kürt sorununun da ele alınmasını istedi. (Bak Dengê Komkar, sayı 128-129).

Nisan başında güneyli Kürtler panik halinde Türkiye sınırlarına yığılınca, yurt içinde ve dışında parti örgütümüz bu insanlara yardım için seferber oldu. Gerek zorba Irak rejimine, gerekse sınırları bu göçmenlere kapayan Türk

Bonn'da 300 Bin Barışsever Yürüdü

"Geleceğimizin Mahvedilmesine İzin Vermeyeceğiz - Körfez Savaşı Derhal Durdurulsun!"

★Tüm konuşmacıların ortak istemi: Savaş son bulsun. ★ Kuveyt, Filistin, Kurdistan ve diğer sorunları çözecek bir Ortadoğu Konferansı toplansın! ★Kürtler adına konuşmayı, Diyarbakır'dan davet edilen A. Kale yaptı.

Kürt sığınmacılar sınırın Türkiye tarafında işte böyle karşılandılar...

Diyarbakır Platformu'nun Çağrısı Yankı Yaptı:

SADDAM'I LANETLEMEK İÇİN BİNLERCE KİŞİ YÜRÜDÜ

Diyarbakır-Ş. Aşitixwaz (D. Komkar Özel)

☐ Diyarbakır'da ANAP dışındaki tüm partiler, demokratik kitle örgütleri bir Platform oluşturdular ☐ Platform'un çağrısı üzerine yapılan mitinge 10 bin kişi katıldı ☐ Mitingde HEP İl Başkanı ilk konuşmayı yaptı ☐ RP, DYP ve SHP temsilcilerinin konuşmaları kitle tarafından tepki ile karşılandı ☐ TES-İŞ Şube Başkanı Ali Öncü ve Refik Karakoç'un Platform adına yaptıkları konuşmalar, sık sık "Biji Kurdistan" sloganıyla karşılandı ☐ Karakoç, kitleyi bir hafta sigara içmeyip, parasını Kürt mültecilere vermeye çağırdı ☐ Yürüyüşe geçen kitleye polis saldırdı. 5 gösterici ve 3 polis yaralandı.

14 Nisan 1991, Diyarbakır *Foto: Arşiv Komkar*

Kürdistan'ın Tüm Parçalarından Örgütlerin Ortak Eylemi

ONBİNİ AŞKIN KİTLE KÜRDİSTAN İÇİN YÜRÜDÜ

Diken Sözlü

Kürdistanlı Örgütlerin Ortak Eylemi
Onbini Aşkın Kitle Kürdistan İçin Yürüdü
Rojev
Kurd "Sheyê cihanê" nin?
Kürtler "dünyanın ölüsüzleri" mi?
80'e Yakın Kişinin Katılımıyla Bonn ve Strasbourg'da
Açlık Grevleri
Kürt Sorunu Almanı Parlamentosu'nda
"Bu Bir Jenosiddir"

yönetimine karşı protesto eylemlerinin düzenlenmesinde girişimci olduk. Diğer yurtsever güçlerle birlikte çeşitli yerlerde bir dizi eylem düzenlendi. Bunlardan biri Diyarbakır'da 7 Nisan günü düzenlenen gösteri idi. Polisin son gün izin vermemesi ve belediye önünde toplanan kitleyi dağıtması üzerine, binlerce kişi Diyarbakır'ın çeşitli yerlerinde, alan ve sokaklarda, "Bıji Kurdıstan! Bımre faşizm! Bımre koleti, bıji azadi! Halklara özgürlük!"(*) ve benzeri sloganlar atarak gösteri yaptılar. Kimi gözlemcilere göre kitle 40-50 bine ulaştı ve polis olayları denetlemekte çaresiz kaldı. Bu gösteri sırasında Partimizin ve KOMKAR'ın Kürtçe ve Türkçe bildirileri yaygın biçimde dağıtıldı.

Güneyde gelişen olaylar ve göç Kürdistan'da kitleler arasında öylesine bir heyecan dalgası yarattı ki, düzen partilerinin yerel tabanını ve yerel örgütlerini bile doğan tepki dalgasına katılmaya zorladı. Dayanışma amacıyla Diyarbakır'da, HEP ve SP ile birlikte, düzen partilerinin yerel örgütlerinin (DYP, SHP, RP), sendikaların ve demokratik kitle örgütlerinin de içinde olduğu bir demokratik platform oluştu. Bu platformun oluşmasında pay sahibi idik ve başkanı da yoldaşımız Refik Karakoç'tu. Platform 14 Nisan'da Diyarbakır'da 10 bini aşkın bir kitlenin katıldığı bir miting düzenledi. İstanbul'da da "Soykırımı Önleme Komitesi" kuruldu, Sultanahmet'te oturma eylemi yapıldı ve yardım çalışmaları örgütlendi.

Yurt dışında da çeşitli ülkelerde değişik türden eylemler -açlık grevleri, barışçı işgaller, yürüyüş ve mitingler- yapıldı. KOMKAR kamuoyunun dikkatini çekmek için açlık grevleri koydu. 52 kadar KOMKAR üyesi 8 Nisan'da, geniş ilgi gören bir basın toplantısıyla birlikte Bonn'daki Birleşmiş Milletler Binası önünde açlık grevine başladı. KOMKAR-Fransa da 15 Nisan'da Strasburg'daki Avrupa Parlamentosu'nun önünde, 25 kişiyle açlık grevi başlattı. Federal Almanya'da HEVKARİ adıyla Kürdistanlı partiler platformu

(*) Kürtçe sloganlar: "Yaşasın Kürdistan, Kahrosun faşizm!, Kahrolsun kölelik, yaşasın özgürlük!" anlamında.

kuruldu. Irak rejimini protesto amacıyla 20 Nisan'da Köln'de yapılan protesto gösterisine 10 bini aşkın bir kitle katıldı. BM örgütünün sorunu ele alması ve Kürt sorununa barışçı bir çözüm bulunması, göç etmek zorunda bırakılan 3 milyon Kürdün yerlerine dönmeleri için gerekenin yapılması istendi. Yine Almanya'nın çeşitli kentlerinde ve Avrupa'nın çeşitli başkentlerinde benzer protesto gösterileri yapıldı. (Bu konuda bak Dengê KOMKAR, sayı 131 ve 132.)

Yurt dışında Kürtlere yardım için kampanyalar açıldı ve çeşitli etkinlikler yapıldı. Bunlardan birisi 12 Mayıs 1991 günü Londra'nın Wembley Stadyumu'nda yapılan "Yalın Gerçeklik" (Simple Truth) konseri idi. Organizatör Jeffrey Archer ve ünlü pop sanatçısı Peter Gabriel'in öncülük ettiği konsere bir çok ünlü sanatçının yanı sıra Kürt sanatçısı olarak Şıvan Perver'le birlikte Londra KOMKAR'ın folklor ve müzik grubu da katıldı. Konsere Prenses Diana da destek verdi. 10 bin kişinin izlediği konser 33 ülkenin televizyonlarından naklen yayınlandı. Benzer bir konser de 26 Mayıs günü Stokholm'da yapıldı ve İsveç'ten çok sayıda ünlü sanatçı katılarak destek verdi.

Yurt dışında göçmenlere yardım için biz de KOMKAR kanalıyla bir kampanya açtık ve toplanan yardımları Irak Kürdistanı Cephesi'nin yetkililerine ilettik. KOMKAR ayrıca, Medico İnternational'in yardım kampanyasına destek verdi.

Kürtler için güvenlik bölgesinin oluşmasıyla, Nisan'daki göç trajedisi

"Yalın Gerçeklik" (Simple Truth) Konseri:

KÜRDİSTAN DÜNYA'NIN GÖZLERİ ÖNÜNDE!

"The Simple Truth" Konserinin ardından Lady Diana Şıvan Perwer'i kutlarken

sona erdi ve roller birkez daha değişti. Bu raundu Saddam yitirdi ve Kürtler kazandılar.(*) Sınır yörelerinden, dağ başlarından köy ve kasabalarına döndüler, dış yardımların da katkısıyla yaralarını sarmaya başladılar. Bunu genel seçimlerin yapılması ve Güney Kürdistan'da bir ulusal parlamento ve hükümetin kuruluşu izledi. Tüm Kürtler bayram yapıyorlardı ve onlar için yeni bir dönem başlamıştı. Ne yazık ki bu da çok sürmedi. Bu kez kendi aralarında kapıştılar. Böylece Kürt hareketinde iniş-çıkışlar sürüp gitti.

KOMKAR'ın 12. Kongresi

KOMKAR Almanya'nın 12. Kongresi, Güney Kürdistan'daki önemli gelişmelerin sıcaklığında, 22-23 Haziran tarihlerinde Köln'de toplandı. Temel istemleri arasında şunlar vardı:

* Kürt sorunu adil ve demokratik biçimde çözülmeli;

* Almanya'da Kürtlerin ulusal varlığı tanınmalı. (Radyo ve televizyonda Kürtçe yayın, anadilde eğitim hakkı, sosyal yardım ve Kürt adlarının tanınması.)

Kongreye, çeşitli örgütleri temsilen katılan ve konuşma yapan çok sayıda konuğun yanı sıra, Sosyalist Enternasyonal Başkanı Willy Brandt, Federal Parlamento Başkan Yardımcısı Renate Schmidt, Federal Çalışma Bakanı Norbert Blüm'ün de aralarında bulunduğu çok sayıda örgüt ve politikacı mesaj göndermişlerdi.

Kongre akşamı Kürdistan'daki son duruma ilişkin olarak bir panel düzenlenmişti. Panele Irak Kürdistanı Cephesi'ni temsilen Fevzi Etruşi, İran KDP'yi temsilen Fettah Abduli katıldılar. Partimiz adına da ben katıldım ve görüşlerimizi dile getirdim.

(*) Tam da bu aşamada Iraklı Kürt liderler, Celal Talabani ile Mesut Barzani önemli bir yanlış yaptılar, önce Talabani, ardından Mesut Barzani, sıkışık duruma düşen Saddam'ın çağrısına evet deyip alel acele Bağdat'a gittiler. Talabani Saddam'la öpüşüp onu "büyük kardeş" diye niteledi ve anlaştıklarını açıkladı! Oysa sorun çözülmüş değildi. Saddam herhangi bir güvence vermemişti.

Dünya kamuoyunun Saddam'a karşı ayağa kalktığı bir aşamada televizyonlara yansıyan bu öpüşme manzaraları hayretle karşılandı ve insanların midesini bulandırdı. Kürt liderler böyle yapmakla kendilerini güç duruma düşürdüler ve Kürtlerden yana yükselen uluslararası dalganın bir anda sönmesine yol açtılar.

Bundan kısa bir süre sonra Ankara'yı ziyaret eden Celal Talabani, Türkiye'nin Kürt diline serbestlik verdiğini ve demokratik bir ülke olduğunu ilan etti!

Ben o dönemde yazdığım yazılarda ve yaptığım konuşmalarda her iki konuda da Güneyli liderleri, özellikle de Talabani'yi eleştirdim. (Bu konuda bak Deng Dergisi, sayı 13, s. 46-47, Temmuz 1991; Dengê KOMKAR, sayı 133. s.10).

KOMKAR'ın 12. Kongresi'nden bir görünüş

2932 Sayılı Yasa'nın Kaldırılması

Körfez Krizinin en sıcak olduğu bir dönemde, 1991 başlarında toplanan Milli Güvenlik Kurulu (MGK) Kürtçeyi yasaklamaya ilişkin 2932 sayılı yasanın kaldırılması için bir karar aldı. Daha sonra da bu yasa, 12 Nisan 1991'de çıkarılan Terörle Mücadele Kanunu'na yapılan bir ek madde ile kaldırıldı.

2932 sayılı yasa 1983 yılında yine askerlerin etkisiyle çıkarılmıştı. Şimdi, aynı askerlerin onun kaldırılmasını istemeleri ilginçti. Kürtçe konuşmayı bile yasaklayan bu yasanın herhalde dünyada bir eşi ve benzeri yoktu.

Türk politikacılarını ve generalleri buna iten nedenler çeşitliydi. Bunlardan biri uluslararası baskılardı. Türkiye Avrupa Konseyi, AGİK ve üyesi olmaya çalıştığı Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) tarafından sıkıştırılıyordu. Bunu o dönemde, ANAP'ın başına geçmeye hazırlanan ve kısa süre önce de dışişleri bakanlığı yapmış olan Mesut Yılmaz şöyle ifade ediyordu:

"*AGİK İnsani Boyut Toplantısı seneye Moskova'da yapılacak. Demirperde ülkeleri bile çok büyük serbestlik getirdiler. Problem bir tek bizde kaldı!*" (31 Ocak 1991 tarihli Cumhuriyet).

Diğer bir neden ise Körfez krizinin etkileriydi. Özal krizin sonuçlarından Türkiye hesabına büyük beklentiler içindeydi ve Kürt kartını da oynamak, Saddam Kürt kıyımı yaparken, o sözde onlara kol kanat germiş görünümü vermek ve bu yoldan, savaş sonrası masaya güçlü biçimde oturmak istiyordu. Ama Kürtçenin bile yasak olduğu bir ülkenin devlet başkanı olarak bunu yapamazdı. Demokratik bir görünüm vermeliydi.. Özal bunu, milletvekilleriyle yaptığı bir toplantıda şu sözlerle dile getirmişti:

"Kürtçeyi serbest bırakmazsak, Körfez Savaşı sonrası pazarlık masasına güçlü biçimde oturamayız.." (31 Ocak 1991 tarihli Cumhuriyet).

Öte yandan, 2932 sayılı yasayı kaldırmaya yönelik bu girişim, gerçekte Kürtçeye yasağı kaldırmıyor, yalnızca "Kürtçe konuşmayı" -o da sınırlı olarak, yalnızca özel yaşamda, o zamanki Adalet bakanının deyişiyle "evde, bahçede"- yasak olmaktan çıkarıyordu. Bunun ötesinde Kürtçe resmi işlemlerde, eğitim alanında, hatta politik ve kültürel toplantılarda bile yasak olmayı sürdürüyordu.

Kaldı ki, Kürtçe'nin "evde, bahçede" konuşulmasını serbest bırakmak da Kürtlere bir iyilik değildi; çünkü zaten bu yasak pratikte işlememişti, işlemesi mümkün değildi. Kürtler ona rağmen dillerini özel yaşamda kullanmayı, Kürtçe konuşmayı sürdürmüşlerdi. Sonuç olarak, bununla Kürtlere verilen hiçbir şey yoktu. Yasaklarsa sürüyordu. Nitekim, o zamanki adalet bakanı, bir gazetecinin, "taslak neyi değiştiriyor?" sorusuna şöyle cevap vermişti: "Biz tokatı eldivenle atıyoruz, değişen bir şey yok!.." (31 Ocak 1991 tarihli Milliyet gazetesi).

Böyle olduğu halde, Türk basını büyük bir yüzsüzlükle, Kürtçeye serbestlik tanındığı, hatta Kürt sorununun artık çözüldüğü biçiminde bir yaygara kopardı, içerde ve dışarda buna inanan saflar da görüldü... Türk devleti ve basını bu işlerde bitirimdir. Oysa Türk yönetimi, Kürt sorununu çözmek, hatta Kürtlere dil ve kültür özgürlüğü tanımak şurda kalsın, 141 ve 142. maddeleri kaldırma ve sözde düşünce özgürlüğünü sağlama adına, "Terörle Mücadele Kanunu" adı altında yeni bir yasa çıkararak ve özellikle Kürt sorunu bakımından, söz konusu ceza maddelerini iki kat ağırlaştırıp buraya aktararak ülkenin düşünce ortamını daha da boğucu bir hale getirdi ve Kürt sorununun tartışılmasını tümden yasakladı.

1991 NEWROZU ve KÜRDİSTAN'DA YAYGINLAŞAN DİRENİŞ

Kuzey Kürdistan'da kitle direnişleri 1991 ilkbaharında da, daha Newroz öncesi başladı.

Şubat ayında Şırnak linyit ocaklarında olaylar patlak verdi. Çevre köylülerin ocaklardan kömür çıkarması engellenmek istendi. Köylülerin direnmesi üzerine 28 Şubat'ta ocakları basan jandarma ve özel timler köylülerin kömür taşıma işinde kullandıkları yüzlerce katırı kurşuna dizdiler.

Bu olay üzerine 1000 dolayındaki kömür işçisi Şırnak merkezine doğru yürüyüşe geçti. Protestocu kitle Şırnak'ta 5000 kişiyi aştı. Kitle valiyle görüşüp isteklerini iletmek istedi. Ancak jandarma ve polisin kitleyi dağıtmak için ateş açması üzerine iki kişi öldü pek çok kişi de yaralandı. Öfkeye kapılan halk, "Kürtlere özgürlük, kahrolsun ANAP, kahrolsun faşizm!" sloganlarıyla karşılık verdi. Valilik dahil resmi binalar ve ANAP merkezi taş yağmuruna tutuldu. Aynı günün akşamı yapılan cenaze törenine büyük bir halk kitlesi katıldı.

3 Mart günü, köylüleri koruculaştırmak için yapılan komando baskıları, dayak ve hakaretler yüzünden Şırnak'a bağlı İdil ilçesinde olaylar patlak verdi. İçlerinde lise öğrencilerinin de bulunduğu binlerce kişi olayları protesto için yürüyüşe geçti. Rejimin kolluk güçleri, kitleyi dağıtmak için yine panzerlerle saldırdı ve silah kullanıldı; iki kişi öldü, kırk kişi de yaralandı. Olay halkın büyük tepkisine neden oldu. Devlet daireleri taşa tutuldu, resmi arabalar devrildi, polisler ve özel timler taş ve sopalarla kovalandı.

14 Mart günü Silvan'da lise öğrencileri okulda kendilerine yönelik dayak ve hakaretlere karşı protesto yürüyüşü düzenlediler. Polisin öğrencilere saldırısı üzerine olaylar büyüdü, halk da tepki gösterdi. Olaylar ertesi günlerde boykot, oturma eylemi biçiminde devam etti, polis ve özel timlerin saldırısı üzerine halk da taşla karşılık verdi. Olaylarda öğrencilerden ve halktan pek çok kişi yaralandı.

Olaylar Diyarbakır'a sıçradı. Silvan lisesi öğrencilerine dayanışma gösteren Dicle Üniversitesi öğrencilerine de polis saldırdı ve 104 kişi gözaltına alındı. Ertesi gün öğrencilerin savcılığa çıkarıldığı saatte onlarla dayanışma için hükümet konağı önünde 5000 kişilik bir kitle toplandı. Kitle daha sonra sloganlar atarak yürüyüşe geçti. Polis, jandarma ve özel timlerin ateş açması sonucu pek çok kişi yaralandı.

17 Mart'ta Siirt'te olaylar patlak verdi. Gözaltına alınanlara işkence yapılması üzerine halk yürüyüşe geçti. HEP il binasında açlık grevi başlatıldı. Polis

ve özel timler saldırdılar ve kentte terör estirdiler.

16 Mart'ta, Halepçe katliamının yıldönümü nedeniyle İstanbul'da ve Kuzey Kürdistan'ın çeşitli kentlerinde yürüyüşler, ve kapalı salon toplantıları düzenlendi.

Newroz dönemi Kürdistan'da şenlik ve eylem yine içiçe geçti; kent ve kasabalarda Newroz ateşleri yükseldi, gösteriler yapıldı ve birçok yerde polis ve jandarma saldırarak kan döktü.

Cizre'de 21 Mart günü halk kadın erkek sokaklara döküldü, 15 bin dolayında bir kitle yürüyüş yaptı. Diyarbakır'da, Lice'de, Ergani'de, Silvan'da, İdil'de, Van'da, Bingöl'de, Malatya'da Newroz alanlarda ateşler yakılarak ve kimi yerde kapalı salon toplantılarıyla coşkulu biçimde kutlandı. Nusaybin'de yürüyüş yapan binlerce kişinin üzerine güvenlik güçleri yine ateş açtı, bir kişi öldü, pek çok kişi yaralandı. Halk taşla cevap verdi, esnaf kepenk kapadı ve olaylar akşama kadar sürdü. Kerboran (Dargeçit) ve Silopi'de de Newroz

Kürdistan'da İşçi Eylemleri

Temsan'da Grev

Diyarbakır—Bargır

Kamu çalışanları, toplu sözleşme görüşmelerinin tıkanması sonucu, daha önce başlatıkları pasif direnişleri işi bırakma, vizite, oturma eylemi gibi aktif eylemlere dönüştürdüler.

Sigorta hastanesinde işçilerin sloganları altında süren eylem, çeşitli sendikaların şube başkanlarının konuşmaları ile olaysız bir şekilde sona erdi. Eylem esnasında; "İşçiler birleşin, iktidara yerleşin", "İşçiler omuz omuza karşı duralım zulme ve zora", "Anti terör yasasına hayır!", "kahrolsun faşizm" vb slo-

İnsan ülkü. A. Vahap Uyanık Mehmet Yağmur ve Veda Aydın adlı şahıslar yaralanıyorlar. 9 Haziran 91 tarihinde meydana gelen bu olaylarda, yaralı insanlar olmasına bakılmaksızın hiç kimse serbest bırakılmıyor. Tüm sabaha kadar açık arazide bekletiliyor.

Grupta yer alan HEP yöne-

çatışmalı ve bir intifada havasında geçti.

Diyarbakır'da PSKT olarak yaygın pullama yaptık ve bildiriler dağıttık, bir de gece düzenledik. Valilik doğrudan Newroz gecesine izin vermediği için, bu nişan töreni kılıfı altında gerçekleştirildi. Ancak, daha sonra geceyle ilgili soruşturma açıldı.

Newroz batıdaki birçok kentte, İstanbul, İzmir, Ankara, Mersin, Adana, Ceyhan, Edirne, Burdur ve Denizli'de yaygın ve kitlesel biçimde, kapalı salon toplantıları ve yürüyüşlerle, alanlarda ateşler yakılarak kutlandı. İstanbul'da Halkın Emek Partisi'nin Abdi İpekçi Spor Salonu'nda düzenlediği Newroz toplantısına 16 bin kişi katıldı ve Newroz coşkuyla kutlandı. Batıda da kimi yerlerde, örneğin Adana, Ankara, Denizli ve Burdur'da Newroz kutlamaları olaylı geçti. Polis müdahaleleri ve gözaltılar yaşandı.

Böylece 1991 Newrozu Kürdistan'da ve Batı'da bir önceki yıla göre daha yaygın ve kitlesel kutlandı, yer yer tam bir direnişe dönüştü. Kürt halk kitleleri üstlerindeki korku perdesini artık yırtmış, rejimin hâlâ süregelen engelleme çabalarını ve saldırılarını boşa çıkarmışlardı.

Rejim bayramların kutlanmasını bu şekilde artık önleyemeyeceğini an-

Avrupa'da Newroz Kutlamalarına

Onbinlerce İnsan Katıldı

1991 Newroz kutlamalarından bir görünüş; Köln Spor Salonu.

layınca bu kez yöntem değiştirdi, 1 Mayıs gibi Newroz'un da anlamını değiştirmeye, içeriğini boşaltmaya çalıştı. Newroz'un bir Türk bayramı olduğu iddiası ortaya atıldı ve ırkçı ergenekon masallarına bağlandı. Bizzat resmi devlet görevlileri eliyle, bakanların, başbakanın, generallerin, emniyet müdürlerinin katıldığı törenlerde demir döverek, yumurta tokuşturarak, bu sahneleri televizyon ekranlarında bol bol reklam ederek Newroz, biçim ve içerik olarak çarpıtılmak istendi.

Bu görülmemiş bir ikiyüzlülüktü. Rejim bir yandan, yıllardır Kürt halkının bayramını kutlamasını engellemek için her şeyi yapar, saldırır, kan dökerken şimdi de sözde Newroz'a sahip çıkıyor ve onu kutluyordu. Kürtler içinse Newroz yine yasak olmakta devam ediyordu!

Rejim öbür yandan, Newroz gösterileri de dahil, Kürdistan'da yaygınlaşan direnişleri tümden PKK eylemleri gibi göstermeye çalışıyordu. Bu, söz konusu barışçı gösterileri yasaklamak ve engellemek için kullanılan bir gerekçe idi. Gerçekte ise bu eylemlerin bir bölümü, hatta çoğunluğu, kendiliğinden kitle hareketleriydi. Bir bölümünde örgütlü çabaların payı vardı; ama bunu yapanlar yalnızca PKK'lılar değildi. Hatta başlangıçta bölgedeki kitle gösterilerinin örgütlenmesinde biz ve öteki gruplar, bir bütün olarak TEVGER içindeki örgütler daha etkiliydik. Özellikle Partimiz, son iki yılda parti örgütünün canlanmasıyla birlikte, bir dizi eylemde önerici, örgütleyici ve yön verici oldu(*). PKK sonradan bu işin önemini fark etti ve devreye girdi. Gerilla güçlerine sahip olmasının da verdiği avantajla giderek etkili oldu. Ama PKK bu eylemleri de kötü kullandı, yanlış ve provokatif yöntemlerle önemli bir birikimi heder etti. Türk devleti PKK'nın söz konusu yanlışlarından, provokatif ayaklanma çağrısından da yararlanarak 1992 Newroz şenliklerini kana buladı, tam bir kıyıma dönüştürdü ve giderek kitleleri pasifize etmeyi başardı. Bu konuya ilerde yeniden döneceğim.

1991 Newrozu yurt dışında da, geçmiş yıllara göre daha coşkulu, daha kitlesel biçimde kutlandı. Bunda, 1991 yılı başlarında Körfez'de yaşanan olayların, özellikle de Mart ayındaki ayaklanmanın büyük etkisi vardı. Güney Kürdistan'da esen özgürlük rüzgarı yurt dışındaki Kürtleri de sevince boğmuştu. Bu ortamda yapılan Newroz gecelerine katılım büyük oldu. KOMKAR'ın salt

---

(*) Benzer bir çağrıyı benimle yapılan ve Deng Dergisi'nin Ocak 1991 tarihli 9. sayısında yayımlanan uzun röportajda da dile getirdim. Bu röportaj hemen hemen tüm temel konularda görüşlerimizin bir özetiydi. Orada, PKK tarafından yürütülen silahlı eylemin bir sonuç vermeyeceğini belirtiyor, siyasal çalışma ile barışçıl kitle hareketlerinin önemine değiniyor, "kentte, köyde, her alanda yığın hareketini örgütlemeliyiz," diyordum. (Röportajın tamamı için bak: Seçme Yazılar, cilt 2, s. 31 vd.) 27 Mart 1991 tarihinde yurt içine gönderdiğim mektupta ise, son dönemdeki yığın hareketlerini değerlendiriyor ve yapılması gerekenler konusunda görüşlerimi iletiyordum. (Bu konuda bak: Ek belge, no: 17).

Almanya'da dört merkezde (Münih, Berlin, Köln ve Hamburg'da) düzenlediği gecelere 18 bin dolayında Kürdistanlı bir kitle katıldı.

Sahte Af ve Demokratikleşme Kampanyası ve Terörle Mücadele Kanunu

Cumhurbaşkanı Özal ve iktidardaki partisi ANAP, 1991 yılında, sözde demokratikleşme adına büyük bir şamata kopardılar. Ne var ki Özal ve partisi, 12 Eylül rejiminin bir ürünü ve sivil kılıklı devamı idiler; Ne Özal'dan, ne de partisinden böyle bir şey beklenemezdi. Bu kez de yapılan, yalnızca iç ve dış kamuoyunun gözünü boyamaya yönelikti.

Sözde demokratikleşme paketinin içinde olanlardan biri "Kürtçenin serbest bırakılması" idi. Bunun ne menem bir şey olduğuna daha önceki bölümlerde değindim. Paketteki diğer bir "reform", TCK'nın düşünce özgürlüğünü engelleyen ünlü 141, 142 ve 163. maddelerini kaldırma idi. Bu da bir af gibi sunuldu ve birhayli şamata koparıldı. Oysa yine yapılan şey bir göz boyama idi. Bu maddeler, 3713 sayılı Törerle Mücadele Kanunu'nun bir ek maddesiyle kaldırıldı. Bunlardan 163. madde dincilere yönelikti ve Özal gibi din sömürüsü yapan, tarikat oylarına oynayan birisi ve partisi bu maddeden rahatsızdı. 141 ve 142 ise sosyalist düşünceye ve Kürtlere yönelikti. Dünyadaki son gelişmelerle artık rejimin komünizmden korkusu kalmamıştı. Bu maddelerin sol düşünceyi yasaklayan fıkraları kaldırılabilirdi. Ama Kürt sorunu farklıydı, rejim bu konuda düşünce özgürlüğü tanıyamazdı ve tanımadı. Bu maddeleri sözde TCK'dan kaldırırken, onların benzerlerini, bir kat daha ağırlaştırarak yeni çıkardığı "Terörle Mücadale Kanunu"na yerleştirdi. Ayrıca astronomik para cezaları getirdi. Üstelik Kürtler üzerindeki baskılara karşı çıkan her düşünceyi, bunu savunan örgütü, bu yöndeki yayını da terör kapsamına alarak... İşkencecileri, devletin güdümündeki katil çetelerini koruyan bir dizi önlemle birlikte...

Af konusuna gelince, "Terörle Mücadele Kanunu"na yapılan bir ekle, bazı suçlarda kısmi ve şartlı bir erteleme getiriliyordu. Yani bu suçlarla ilgili olarak cezalarının belli bir bölümünü çekmiş olanlar, o da şartlı olarak (bir kez daha aynı türden bir suç işlememek koşuluyla) serbest bırakılıyorlardı. Diğer bir deyişle yasaklar sürüyordu ve amaç aynı zamanda bu insanları, cezalarının geriye kalan bölümünü bir tehdit unsuru olarak kullanıp susturmaktı. Nitekim yıllar sonra Eşber Yağmurdereli, yine bir konuşması nedeniyle, yani "düşünce suçu" işlediği için, aldığı küçük bir ceza yüzünden, 23 yıllık ertelenmiş cezasını çekmek üzere yeniden cezaevine konacaktı...

Böylece, söz konusu değişikliklerle ne Türkiye'ye düşünce özgürlüğü geldi, ne yasaklı politik yaşam sona erdi, ne de af filan çıktı. Durum eskisinden de beter oldu. Basın ve politik örgütler üzerindeki baskılar ağırlaştı, cezaevlerine

konan gazeteci, yazar ve bilim adamlarının sayısı arttı. Siyasi cinayetler işleyen devlet himayesindeki katiller ve işkenceciler ise yargının denetiminden, hesap verme kaygısından tümüyle kurtuldular.

12 Nisan 1991'de çıkarılan 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu, daha önceki faşist yasaları gölgede bırakan çok daha korkunç bir hukuk dışı ortam yarattı. Bu Özal ve ekibinin, demokratikleşme perdesi altında topluma yaptıkları en büyük kötülük oldu. (Bu yasayla ilgili olarak bak: A. Reşit imzasıyla kaleme aldığım "Türkiye'de 'Reform'un ve Terör Yasası'nın İçyüzü" başlıklı yazı, Deng Dergisi, sayı 12; ayrıca, Seçme Eserler, cilt 2, s. 140).

Bu yasa ile ilgili olarak partimizin dış ilişkiler bürosu 10 Mayıs 1991 tarihli bir mektup kaleme alarak uluslararası kuruluşlara, hükümetlere, siyasi parti ve şahsiyetlere iletti. Aralarında, merkezi Cenevre'de bulunan Uluslararası Parlamentolar Birliği, Avrupa Parlamentosu Sosyalist Grubu ve Uluslararası Basın Enstitüsü de olmak üzere çeşitli kuruluş ve kişilerden olumlu tepkiler aldı.

Vedat Aydın'ın ve Yoldaşımız Remzi İl'in Öldürülmesi

Kürdistan'da insan haklarının tümden askıya alınması ve ardından çıkarılan bu yasa ile "faili meçhul" denen cinayetler ve yargısız infazlar dönemi başladı. Başta kontrgerilla ve Jandarmaya bağlı cinayet örgütü JİTEM olmak üzere devlet içinde yuvalanmış olan vurucu güçler harekete geçtiler. Yeşil ışık bizzat MGK tarafından yakılmıştı. Ne yapıp yapıp "Kürdistan'daki ateşi söndürmeleri" istenmişti. Bunun üzerine Kürt devrimci ve yurtseverlerine, aydınlara yönelik cinayetler dörtbir yanda boyverdi. Diyarbakır HEP İl Başkanı Vedat Aydın'a yönelik cinayet bunlardan biriydi.

HEP İl Başkanı Vedat Aydın cinayetini protesto için Diyarbakır'da yapılan yürüyüş ve mitingden bir görünüş; 10 Temmuz 1991

İşkence ile katledilen yoldaşımız Remzi İl

Vedat Aydın 5 Temmuz 1991 gecesi bilinmeyen kişilerce evinden alınıp götürüldü ve üç gün sonra Ergani-Maden arasında, yol kenarında cesedi bulundu. Olay büyük tepkiye yol açtı. Aydın'ın cenazesini almak için 30 kilometre uzunluğunda bir konvoy oluştu. Diyarbakır'da toprağa verildiği gün 50 bin kişilik bir kitle toplandı. Ne var ki, sözde "güvenlik güçleri" olan asker-polis, özellikle de "özel timler", bu kez de kitle içindeki kışkırtıcı unsurların da desteğiyle(*) bu büyük protesto gesterisini provoke etmeyi başardılar, kitle üzerine ateş açtılar ve vahşice saldırdılar. Pek çok insan kurşunlarla yaralandı. HEP'li milletvekilleri ile yerli ve yabancı basın mensupları da saldırıdan paylarını aldılar; dövüldüler, yerlerde sürüklendiler; HEP otobüsü tahrip edildi, bombalandı. Bunu kent halkına yönelik yoğun sindirme operasyonları, işkenceler ve gözaltında yok etmeler izledi. Bu olaylarda 10 dolayında insanımız yaşamını yitirdi. Bunlardan biri de yoldaşımız Remzi İl'di. Remzi 11 Temmuz günü polis tarafından otobüs durağından alındı ve gördüğü işkenceler sonucu 27 Temmuz'da hayatını yitirdi.

(*) Cenaze töreninin başından itibaren Apocular, açık biçimde kitleyi provokasyona getirme ve çatışma yaratma taktiği izlediler. Aydın'ın tabutu yolda PKK bayrağına sarılarak getirildi ve yol boyu PKK sloganları atıldı. Diyarbakır içindeki yürüyüşte zaman zaman TRT, karakol gibi resmi binalar, özel tim ve askerler taşlandı ve böylece saldırıya uygun zemin hazırlandı.

Cinayet furyası yoğunlaşarak sürdü. Binlerce kişi bu saldırıların kurbanı oldu. Gazeteciler, avukatlar, milletvekilleri, işadamları, hatta kimi konularda rejime ters düşen subaylar bile bu cinayetlerin hedefi oldular. Rejim bu işte kendi açık ve gizli kolluk güçlerinin, Kontrgerilla'nın, JİTEM'in yanı sıra ülkücü çeteleri, korucuları, PKK itirafçılarını ve Hizbullah'ı kullandı.

Devletin örgütlediği çeşitli türden çeteler, kirli savaşı finanse etmek için devlet eliyle uyuşturucu ve kara para işine de sokuldular, hızla palazlandılar ve devleti ele geçirdiler; kendi aralarında rant bölüşme ve iktidar kavgasına giriştiler, vuruştular. 1997'ye gelindiğinde devlet, kendi eliyle büyüttüğü bu çeteleri artık denetleyemez olmuştu. Çeteleri denetim altına alma ve "temiz toplum" istemi bu aşamada gündeme girdi; ama artık geç kalınmıştı...

Bunlar arasında Hizbullah'ın öyküsü ise oldukça ilginçtir. Türk istihbaratı daha 1980'li yılların başlarında, o yıllarda Türkiye'de yeni yeni örgütlenmeye çalışan İran kaynaklı Hizbullah'ın içine sızıp onu tümüyle denetime almıştı. Bu nedenle, İslami kılık altındaki bu fanatik örgüt, İran'a bağlı olmaktan çok bir "Türk Hizbullahı" olmuştu. Rejim, PKK'nın iplerini elden kaçırınca, bu kez de Hizbullah'ı tüm gücüyle destekleyip PKK'ya ve bir bütün olarak Kürt ulusal hareketine yöneltti. PKK'nın kendisi, daha doğrusu şu ünlü "önderliği", pek çok işte olduğu gibi bunda da, yaptığı yanlışlarla rejimin işini kolaylaştırdı, bilerek ya da bilmeyerek rejimin planlarını hayata geçirmesine yardımcı oldu. Kürdistan'da kendisinden başka bir örgüte hayat hakkı tanımak istemeyen PKK, bazı yerlerde Hizbullahçılara saldırdı, onları çatışmanın içine çekti ve korucular olayında olduğu gibi devletin kanatları altına itti. İran bir ara her ikisini bir araya getirip barıştırdı; ama artık ok yaydan çıkmış, Hizbullah'ta ipler Türk rejiminin eline geçmişti.(*)

Rejim, Hizbullah militanlarını bizzat jandarma bölgesinde kurduğu kamplarda kendi subayları ve özel timleri eliyle eğitti, örgütledi, silahla donattı ve cinayetlere yönlendirdi. Hizbullah özellikle 1990'lı yıllarda Kürdistan'ın kent ve kasabalarında PKK yandaşlarının yanı sıra tüm Kürt yurtsever ve aydınlarına karşı kullanıldı. Hizbullah kent sokaklarında ve işyerlerinde güpegündüz insan kurşunladı, satırla doğradı, kaçırıp işkenceyle öldürdü, kullandığı evlerin altını silah depolarına ve mezarlıklara çevirdi; ama bu nedenle bir tek kişi

(*) PKK'nın söz konusu yanlış taktiğine gelince, öteki yanlış taktikleri gibi bunu da salt şaşkınlık ürünü saymak herhalde saflık olur. PKK her keresinde kendi bindiği dalları keserken, aslında Kürt ulusal mücadelesine zarar verdi, onun birikimlerini heder etti, gücünü dağıttı. Bütün bunlara bakınca insan, acaba 1980 sonrası onun ipleri tümüyle Türk devletinin elinden çıktı mı diye düşünüyor. PKK'nın 20 yıl boyunca yürüttüğü bu çatışmayı baştan sona danışıklı dövüş ve Türk rejiminin oyun ve planlarının bir parçası sayanlar acaba haksız mı?. Kanımca, Apo'nun Şam ve Bekaa'da olduğu yıllarda ipler asıl olarak Suriye ve İran gibilerin elinde olsa bile, Türk istihbaratı ile bağlar tümden kopmamıştı ve Türk devletinin PKK içindeki eli türlü biçimlerde işlevini sürdürdü.

bile yakalanmadı, yargılanmadı. Halkın yakalayıp emniyet güçlerine teslim ettikleri ise, bir kapıdan alınıp öteki kapıdan serbest bırakıldılar. Rejim, 2000 yılının başlarında, artık onunla işi bittiği zaman Hizbullah hakkında yaygara kopardı. Bir anda düğmeye basıldı ve Hizbullah'ın tüm marifetleri; cinayetler, mezar evler, silah depoları ortaya döküldü ve "terör örgütü" diye nitelenip defteri dürüldü.

Bütün bunlar yapılırken kamuoyu bir kez daha aptal yerine kondu ve devletin bütün bu kirli işlerle hiçbir ilgisi yokmuş gibi gösterildi.

Yurda Dönüş Toplantıları

Türkiye'de af konusu üzerinde şamata koparılınca, biz de durumu Yurtdışı Komitesi'nin 26 Mart 1991 tarihli toplantısında değerlendirdik. Rejimin af olayında da samimi olmadığı ve onu yozlaştıracağı kanısındaydık. Buna rağmen tecil biçiminde de olsa cezalar ertelenirse bundan yararlanmayı kararlaştırdık. Komitemizin görüşü şuydu:

"a) Dönüşleri teşvik etmeliyiz;

"b) Dönüşlerinde yarar olan kadroları, iş ve geçim durumlarını çözmek için tedbirler de alarak yurt içine geçirmeliyiz;

"c) Yurda dönmesi zorunlu olmayıp iş ve aile durumu nedeniyle yurt dışında kalmayı seçen arkadaşların da durumlarını, en azından yurt içine gidip dönmeyi mümkün kılacak şekilde düzenlemeliyiz. (Normal pasaport vs. bakımından)."

Bu konudaki görüşümüzü yurt içine ilettik ve MK düzeyinde görüşlerini sorduk. Bu arada, hem yurt dışındaki kadrolarımızın görüşünü almak, hem de dönüşleri özendirmek bakımından İsveç ve Almanya'da üyelere yönelik toplantılar düzenledik. İsveç toplantısını 21 Nisan 1991'de bu birimdeki tüm üyelerin katılımıyla yaptık. Almanya toplantısı ise, gerek Almanya düzeyinde, gerekse -İsveç dışında- diğer birimlerden (Danimarka, İsviçre, İngiltere, Fransa, Hollanda) seçilmiş olan kırk küsur yoldaşımızın katılmasıyla yapıldı.

Bu toplantıların sonuçlarını Yurtdışı Komitesi'nde yeniden değerlendirdik. Bu arada, 12 Eylül sonrası yurt dışına çıkan yoldaşlarımızın da bir listesini yaptık. Buna göre, 12 Eylül sonrası toplam 85 parti üyemiz yurt dışına çıkmış, bunun 42'si bu süre içinde partiden ayrılmıştı. Geriye kalan 43 kişiden dördü ölmüş, yedisi yurda dönmüş, 32'si ise hâlâ yurt dışında idi.

Parti üyesi olanların cezai durumlarını da gözden geçirdik ve gerekli bilgileri topladık. Her bir kişinin durumunu değerlendirdik. Bir bölümümüzün durumu yasal açıdan dönüşe elverişli değildi; bu doğrudan cezaevine gitmek olurdu. Bir bölümünün ise uygundu. Bunlar arasında dönüşlerinde yarar olanları saptadık ve kendilerine ilettik. Ne var ki sonuçta dönüş gönüllülük esasına bağlanmıştı. Bu insanlar yurt dışına çıktıktan sonra yıllar geçmiş, burada

belli bir düzen kurmuşlardı. Yurda dönüşleri için yurtta bir iş bulup yerleşme, çocuklarının eğitim sorunu gibi çözülmesi gereken bir dizi sorun vardı. Biz parti olarak bunu üstlenecek durumda değildik. Öyle olunca da dönün diye emir vermeyi yanlış bulduk. Böyle bir durumda ona uymayan çokları çıkardı ve bunları partiden atmamız gerekirdi. Kaldı ki içerdeki kadroların da çoğu ekmek parası derdinde idiler ve bu nedenle onlardan gereği gibi yararlanamıyorduk. Öncelikle yapılacak iş, mümkün olduğunca içerdeki kadrolar arasında işe yarar unsurları profesyonel hale getirmekti. Bu da daha fazla maddi kaynak gerektiriyordu. Yurt dışındaki yoldaşlarımızın düzenini bozacağımıza, onlardan, öteki yurtdışı çalışmalarının yanı sıra, maddi kaynak olarak da yararlanmayı daha doğru bulduk. Bu nedenle dönüşü gönüllülüğe bıraktık. İçerde sorunlarını çözebilecek olanlar, durumu buna elverenler dönmeliydi. Aldığımız ilke kararı buydu. Tabi buna bakarak dönen ise hemen hemen olmadı...

Danimarka'da Kürtlerle İlgili Konferans

11 Mayıs 1991'de Kopenhag'da düzenlenen Kürtlerle ilgili bir konferansa katıldım ve Kürt sorununa ilişkin bir konuşma yaptım. Konferans Danimarka Helsinki Komitesi ile Danimarka'nın en büyük gazetesi *Dagbladet Politiken* tarafından düzenlenmişti. Danimarka'daki yoldaşlarımızın, özellikle de Şevki'nin, hem Helsinki Komitesi'yle, hem de basınla iyi ilişkileri vardı ve konferansın düzenlenmesinde etkili ve yardımcı olmuşlardı.

Kopenhag yakınındaki ünlü Louisiana Müzesi'nde yapılan konferansın dili İngilizce idi ve çoğu Danimarkalı olmak üzere, yaklaşık 300 kişilik bir kitle tarafından izlendi.

Konuşmamı kendim İngilizce olarak hazırladım. İngilizce politik metinleri kolay kavrıyor ve çeviri işini iyi beceriyordum; ama bu çapta bir konuşma metnini İngilizce olarak ilk kez hazırlıyordum. Çeviri işindeki beceri ve deneyimime karşılık, İngilizce konuşmam pek iyi değildi. Bu, hem İngilizce'yi kendi kendime öğrendiğim, hem de pratikte sık sık kullanmadığım içindi. Telaffuz yanlışlarını zamanla azalttım, ama onlardan tümüyle kurtulamadım.

Konferans'ta Kopenhag Üniversitesi profesörlerinden Erik Sisby açılış konuşmasını yaptı. Kürdistan'dan kısa süre önce dönmüş olan Gazeteci Ambro Kragh yörede olup bitenlere ilişkin izlenimlerini anlattı. Dil ve edebiyat konularında uzman olan Prof. Robert Phlipson ile Dr. Tove Skutnabb Kangas Kürt dili ve edebiyatı ile ilgili olarak konuştular. Kürdistan İnsan hakları Girişimi adına konuşan Sertaç Bucak, Kürt sorununun çözümüne ilişkin bir konuşma yaptı. Ömer Şeyhmus ise Kürt tarihi üzerine konuştu.

Riya Azadi ve Dengê Komkar'ın Yayınını Durdurduk

Yurt içinde Deng'in yayın hayatına geçmesiyle yurt dışında çıkan Riya Azadi ve Dengê Komkar'a olan ihtiyaç azalmıştı. Deng yurt dışına da çıkıp dağılıyordu. Üstelik yurt içinde çıktığı için yurt dışında ona ilgi daha fazlaydı. Her üçünde de hemen hemen aynı türden yazılar yer alıyordu. Daha önce Riya Azadi'de yazan ben ve öteki arkadaşlar, tümüyle sansürsüz olarak Deng'e de yazıyorduk. Hatta parti bildirileri de orada yayınlanıyordu. Deng, Riya Azadi'den farklı olarak resimliydi, haberlere daha geniş yer veriyordu ve kültür bölümü vardı. Öyle olunca da, yalnız Riya Azadi'ye değil, Dengê Komkar'a olan ihtiyaç çok azalmıştı. KOMKAR onun yerine, kendi haberlerini Alman kamuoyuna duyurmak için Almanca bir bülten çıkarabilirdi. Nitekim daha önce böyle bir bülteni bir süre çıkarmıştı.

Üstelik o ara yurt içindeki arkadaşlarımız, ayrıca bir kitle gazetesi çıkarmak için de öneride bulunmuşlardı. Durumu 26 Mart tarihli toplantımızda bir kez daha tartıştık ve üç derginin, zaman, emek ve masraf bakımından fazla olduğu sonucuna vardık ve içerde kitle gazetesi çıksın çıkmasın, Riya Azadi'nin yayınını durdurmaya karar verdik. Çok gerekli durumlarda Riya Azadi özel sayı biçiminde çıkarılabilirdi. Bunu içerdeki arkadaşlarımıza da ilettik. Onların da uygun bulmasıyla Riya Azadi'nin yayınını durdurduk. Riya Azadi'nin son sayısı 139 noludur ve Haziran 1991 de yayınlandı.

Dengê Komkar'ı ise, 129. sayıdan sonra biçim olarak değiştirip, başlardaki büyük ebatlı gazete biçimine dönüştürdük. Böylece o, daha çok KOMKAR'ın çalışmalarını yansıtan ve haber ağırlıklı bir yayın oldu. Bu biçimiyle Temmuz 1992'ye kadar 13 sayı daha çıktı. Yurt içinde Mayıs 1992'de Azadi Gazetesi'nin yayın hayatına başlamasının ardından -KOMKAR'a ve yurt dışına ilişkin önemli faaliyet ve haberler de artık Azadi'de yayınlandığı için- Dengê Komkar'a gerek kalmadı ve bu nedenle onun yayınına da son verdik. Böylece Dengê Komkar toplam olarak 142 sayı çıktı.

Her iki yayını da durdurmak her şeye rağmen bizim için kolay olmadı. Benim Dengê Komkar'a birhayli emeğim geçmişti. Riya Azadi'ye ise yıllarımı vermiştim. Bu nedenle her iki yayına da anlatması güç, buruk bir duyguyla veda ettik. İnsanın sevdiği bir yerden, sevdiği bir kişiden, bir daha görüşememek üzere ayrılması gibi... Her şey gibi yayınların, hatta örgütlerin de bir ömrü var. Onlar işlevlerini yapınca geçer giderler. Kiminden güçlü izler kalır, kiminden ise, bir zaman sonra iz bile kalmaz...

2. Kongre döneminde, parti içi tartışmayı yansıtmak için Riya Azadi'nin üç özel sayısını çıkardık (Temmuz, Ağustos ve Ekim 1992 tarihli). Böylece Riya Azadi'nin yurt dışında çıkan toplam sayısı 98'e ulaştı; yurt içinde çıkan 44 sayı "Özgürlük Yolu" birlikte ise 142 oldu. Dengê Komkar'ın yayınına son vermesinden sonra ise KOMKAR Federasyonu, Almanca bir enformasyon bülteni çıkarmaya başladı.

Gerek Riya Azadi, gerek Dengê Komkar, söz konusu dönemde Kürdistan Sosyalist Partisi'nin ve KOMKAR'ın görüş, politika ve eylemlerinin yanı sıra, bir bütün olarak Kürt politikasını, yurt ve dünya olaylarını yansıtan zengin kaynaklardır.

Deng Yayınları

Deng dergisinin yayın hayatına başlamasından bir süre sonra kitap yayınlarını da başlattık. Elimizde, gerek 12 Eylül öncesi yurt içinde, gerekse 12 Eylül sonrası yurt dışında basılmış, ama yurt içinde bulunmayan çok sayıda kitap vardı. İlk basılan Nikitin'in "Kürtler" adlı eseri oldu. Daha önce iki cilt halinde basılmış olan kitap, bu kez tek cilt halinde basıldı. Onu başkaları izledi. Bunları, daha önce herhangi bir yerde basılmamış yeni telif kitaplar izledi.

Deng Yayınları arasında bu güne kadar (1998 Aralık) kırkı aşkın kitap basıldı. Bunlar arasında benim de kendi adımla ve başka adlarla (Ali Dicleli, Ferhad Can, Cemali) basılan 15 eserim var. Bunların 11'i yeni ürünlerimdir(*).

Deng yayınları, iki kitap ve iki broşürün dışında, tümüyle yurt dışında hazırlanıp baskıya hazır halde gönderildiler. Bu işte yoğun emeği geçen Ünal'dır. Ben, çoğunlukla kendi kitaplarımı dizilmiş halde verdim ve bazı kitapların tashihine (örneğin Cigerxwin'in divanları) yardımcı oldum. Kitapların baskı parasını da yurt dışından yolladık. İçerdeki yoldaşlarımızın tek yaptığı onları basım için matbaaya vermek ve oradan almak oldu. Bunu da iyi yaptıkları söylenemez. Bu işle görevlendirilen insanların yayıncılık deneyimi yoktu, öğrenmek içinse gereken çabayı göstermediler. Kadrolar sık sık değişti ve yeni gelenler çoğu zaman sıfırdan başladılar. Zaman zaman uyararak, kavga dövüşle yayınların basımının daha iyi olmasını sağlamaya çalıştık.

Öte yandan, bütün eksik ve kusurlarına rağmen, Deng Yayınları'nın, gerek dil ve içerik, gerekse biçim olarak, Yurt içindeki Kürt yayınları arasında en iyisi olduğu, hemen herkesin ortak görüşü. Yayınevi, klasik ve çağdaş en ünlü Kürt yazarlarının eserlerini yayınlıyor. Dizgi oldukça iyi, kağıt ve baskı da son dönemlerde iyileşti.

(*) Şimdi 2010 yılı, Deng Yayınları'nda basılan kitap sayısı 90'a ulaştı. Ayrıca, bu arada "Veng Yayınları" adıyla ve daha çok genç yazarların eserlerini basan ikinci bir yayınevi de devreye kondu.

BONN KONFERANSI ve Kürdistan İnsan Hakları Derneği'nin (IMK) Kuruluşu

Daha önce oluşturduğumuz Kürdistan İnsan Hakları Girişiminin çabaları sonucu, 27-28 Eylül 1991 tarihlerinde, Federal Almanya'nın başkenti Bonn'da Kürt sorunuyla ilgili olarak uluslararası bir konferans toplandı. Konferans Aşağı Saksonya Eyaleti Başbakanı Gerhard Schröder'in himayesinde ve bu eyaletin Bonn'daki Federal temsilcilik binasında yapıldı(*). Medico International, KOMKAR ve Tehdit Altındaki Halkları Koruma Örgütü'nün desteklediği konferansa değişik ülkelerden 300 dolayında seçkin bir davetli topluluğu katıldı.

Konferans Aşağı Saksonya Adalet Bakanı Heidrun Alm Merk'in divan başkanlığında çalışmalara başladı. Konferansın himayesini üstlenen G. Schröder yaptığı konuşmada: "Baltık devletlerinin bağımsızlıklarının tanındığı, Slovenya ve Hırvatistan'ın bağımsızlıklarının gündeme geldiği günümüz koşullarında, Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkı gözardı edilemez," dedi.

Daha sonra konferansı düzenleyen girişim adına Sertaç Bucak arkadaşımız bir konuşma yaptı. İki gün süren Konferans süresince konuşma yapanlar ve bildirge sunanlar arasında Aşağı Saksonya Eyaleti Avrupa ve Federal İşler Bakanı Jürgen Trittin, Avusturya'dan Başbakanlık Devlet Sekreteri Dr. Peter Jankowitsch, İngiltere'den İşçi Partisinin gölge kabinesinde Uluslararası İşbirliği ve Kalkınma Bakanı Ann Clywd, Avrupa Konseyi Mülteciler Komisyonu adına Hollandalı milletvekili Dr. Doeke Eisma, Norveç'ten barış araştırmacısı Prof. Dr. Johann Galtung, SPD milletvekili Hans Koschnik, Alman Yeşillerden Avrupa Parnlamentosu üyesi Claudia Roth, Atina Belediye Başkanı Antonis Tritsis, Norveç'li parlamenter ve Kürt Dayanışma Komitesi Başkanı Tove Kari Viken, İsveç Dışişleri Bakanlığı Hukuk Danışmanı Prof. Ove E. Bring, BM Kuzey-Güncy Koordinatörü, İsviçreli Prof. Bimal Ghosh, Uluslararası Helsinki İnsan Hakları Federasyonu Başkanı ve Avrupa Konseyi Leberal Partiler Grup Başkanı Björn Elmquist, Ortadoğu İnsan Hakları Helsinki İzleme Komitesi Müdürü ve ABD İnsan Hakları İzleme Komitesi Başkanı Andrew Whitley ile Danimarka Roskilde üniversitesinden dilbilimciler prof. Tove Skutnabb Kangass ve Robert Phillipson de vardılar. Toplantıyı çok sayıda ülkenin hükümet ve elçilik temsilcilikleri izlemekteydi. Türkiye'den Murat Belge, Ragıp Zarakolu, Yılmaz Çamlıbcl, Prof. Türkkaya Ataöv ile prof. Hasan Köni de konferansı izleyenler arasında idiler. Ataöv'ün,

(*) Schröder 1998 yılında Federal Almanya Şansölyeliğine seçildi.

tartışma bölümünde söz alarak Kürtlerin hertürlü hakka sahip olduğunu ileri sürmesi gülüşmelere yol açtı.

Konferansta Partimiz adına ben de Kürtçe bir konuşma yaptım. Konuşma metni daha önceden Almanca ve İngilizceye çevrilerek konuklara dağıtılmıştı. (Bu konuşma için bak: Seçme eserler, cilt 2, s. 151). Yine İran KDP adına Avrupa temsilcisi Fettah Abduli (daha sonra Dr. Şerefkendi ile birlikte Berlin'de şehit edildi), Irak Kürdistanı Cephesi adına Kemal Fuat ile Suriye Kürtlerinden Ömer Şeyhmus ve Sovyet Kürtlerinden Prof. Nadirof da birer konuşma yaptılar.

Konferansa, aralarında Federal Almanya Cumhurbaşkanı Weizsaeker'in, eyalet başbakanlarının, çok sayıda ülkenin dışişleri bakanlarının da bulunduğu, yüzlerce devlet adamı, parlamenter, hukukçu ve yazarlardan destek mesajları gelmişti.

Çeşitli Alman televizyon kanalları ve günlük gazeteler konferansla ilgili haberlere yer verdiler. Gazeteci dostumuz Mirella Galetti onunla ilgili olarak İtalyan basınında yazdı. Türk basını yine bu önemli konferansla ilgili olarak susmayı tercih etti; böylece üstümüzdeki ambargoyu sürdürdü. Yalnızca Cumhuriyet gazetesi 2 Ekim 1991 tarihli sayısında konferansa genişçe yer verdi.

Konferans sırasında İsrail İşçi Partisi Dış İlişkiler Sekreteri İsrail Gatt ve Atina Belediye Başkanı ve eski PASOK bakanlarından Antonis Tritsis ile tanıştım. Tritsis beni Atina'ya davet etti. Ne yazık ki bu değerli Kürt dostu, dönüşünden kısa süre sonra vefat etti. Bu nedenle 1992 yılında Atina'ya gittiğimde kendisiyle görüşemedim.

Bu toplantıda tanıştığım ve ayaküstü kısaca konuştuğum davetlilerden biri de Avusturya Devlet Bakanı Dr. Jankovitsch'ti. Kendisi beni Avusturya'ya davet etti. Mart 1992'de Viyana'yı ziyaretim sırasında kendisiyle görüştüm.

Amacımız, bu konferansla birlikte, uzun zamandır hazırlığı süren, ama Güneyli Kürt örgütlerinin olumsuz tutumu nedeniyle bir türlü sonuçlandırılamayan insan hakları örgütünün kuruluşunu tamamlamaktı. Derneği, Kürt dostu yabancılarla birlikte oluşturmayı planlamış, ilişkide olduğumuz Almanlarla da bu konuyu görüşmüş ve bir tüzük taslağı hazırlamıştık. Bu konu Konferansın gündem maddelerinden biriydi.

Konferansın ilk günü akşamı, Kürt örgütlerinin konferansta hazır bulunan temsilcileri ve öteki davetli Kürt aydınlarıyla birlikte, bir yan salonda bir araya geldik. Sözü ben aldım ve İnsan Hakları Derneği'nin yıllardır süren kuruluş çalışmalarından söz ederek, bu konferansla birlikte artık bu işi sonuçlandırmak istediğimizi söyledim. Öneri geniş onay buldu. Yalnızca Kemal Fuat, sanki bu konu daha önce hiç konuşulmamış gibi, suyu yeniden yokuşa sürmeye çalıştı, zaman istedi. Bunun üzerine açık ve kesin konuştum:

"Yeni bir ertelemeye gerek yok. Biz bu konuyu yıllardır konuştuk ve artık olgunlaştı. Burada, evet diyenlerle bugün adım atacağız," dedim.

Sözlerimi ordakilerin tümü onayladı. Kemal Fuat da artık itiraz edemedi.

Ertesi gün dernekle ilgili tüzük taslağı tartışıldı ve onaylandı. Yabancılardan ve Kürtlerden 60 kişilik bir kurucular listesi seçildi. Bunlar arasında üç eyalet bakanı (Jürgen Trittin, Heidrun Alm-Merk, Volker Krönning (Bremen Adalet Bakanı), Andrew Whitley, Claudia Roth, Antonis Tritsis vardılar. Böylece "Uluslararası Kürdistan İnsan Hakları Derneği" kurulmuş oldu.

Konferans bir de sonuç bildirisi yayınladı. Kürt halkının haklı istemlerini açık ve net biçimde dile getiren bildiride şöyle deniyordu:

"Uluslararası Konferans, Kürt halkının durumunu ayrıntılı biçimde değerlendirdi. Konferans Türkiye, İran, Irak ve Suriye hükümetlerinden:

- Kürt halkının varlığını, kendi kaderini belirleme hakkını, özgür ve onurlu bir yaşam istemini tanımalarını;

- Kürt halkına karşı yürütülen savaşa derhal son vermelerini ve devlet terörünü durdurmalarını;

- Kürtlerin ülkelerinden sürülmelerine, köylerin ve doğanın tahrip edilmesine son vermelerini, yurdundan uzaklaştırılan insanların geri dönüşlerini sağlamalarını ve zararları karşılığında tazminat ödemelerini;

- Kürtçeyi resmi dil olarak kabul etmelerini ve onun toplumsal yaşamın her alanında, özellikle de eğitim dili olarak kullanılmasına Helsinki anlaşmaları uyarınca destek olmalarını;

Gerhard Schröder

Heidrun Alm-Merk

Jürgen Trittin

Peter Jankovisch

Robert Philipson

Tove Skutnabb Kangass

Bonn Konferansı'na katılıp konuşma yapanlardan bazıları

Konferansa Bonnê:

'Gelê Kurd: Bê Mafê Mirov Duweroj Nabe"

İnsiyatifa Mafê Mirov li Kurdistan, Hukumeta Saksonyo Jêrin bi hevra Konferanseke çêkirin. KOMKAR, Medico û Rêxistina Parastina Gelên Bin Xeter jî piştgiri lê kirin.

Bêtiri 300 kesi ji hemû dewletan, di Konferansê da beşdar bûn

Xaleki giring da rojeva Konferansê da pêkanina komeleyeki navnetewi li ser mafê mirov a Kurdistan bû. Ji 60'i zêdetir kes bûn damezranên vê komelê.

Dewleta Tirk carek din xwe rusva kir.

mesajên ku ji konferansê ra hatibû bi rêkirin

Claudia Roth Antonis Tritsis

- Tüm politik tutukluları serbest bırakmalarını, işkence ve halka karşı aşağılayıcı uygulamalara son vermelerini, sürgündeki ya da vatandaşlıktan çıkarılmış Kürt politikacı, sanatçı, yazar ve tüm diğer meslekten kişilerin yurtlarına geri dönüş hakkını tanımalarını;

- Kürdistan'da konuşlandırılmış tüm özel ordu ve polis birliklerinin geri çekilmesi ve dağıtılmasını, Kürtleri aşağılayan tüm yasa ve yönetmelikleri yürürlükten kaldırmalarını;

- Türkiye Kürdistanı'ndaki olağanüstü halin ve olağanüstü yetkilerle donatılmış "Bölge Valiliği"nin kaldırılmasını;

- Tüm Kürt parti ve örgütlerinin serbest bırakılmaları ve yasallaştırılmalarını talep eder.

Uluslararası Konferans ayrıca:

- Kürt halkının varlığının tanınmasını ve BM'nin tüm kurumlarında temsilcilik hakkına sahip olmasını;

- BM, üye ülkeler ve yetkili örgütleri ile uluslararası hümaniter kuruluşlardan, Kürtlerin yeni bir trajedi daha yaşamalarını önlemek amacıyla, şimdiden acil yardım önlemleri almaları ve bunları doğrudan Kürt bölgelerine ulaştırmaları talebinde bulunur.

- Konferans, BM, AET ve Avrupa Konseyi üyesi ülkelere, bu bildiride dile getirilen istemler doğrultusunda Kürt halkı ve onun haklı mücadelesi ile dayanışma içinde olmaları çağrısında bulunur.

- Kürtlerin ve diğer azınlıkların takibata uğradığı ve baskı gördüğü ülkelerle yapılacak tüm politik ve ekonomik işbirliği çalışmaları, temel insan haklarının

Bonn Uluslararası Kürt Konferansi'ndan bir görünüş

Uluslararası Kürdistan İnsan Hakları Derneği kurucularından bir grup toplu halde
Bonn - 28 Eylül 1991

ve kendi kaderini tayin hakkının gerçekleşmesine bağlı kılınmalıdır.

- Uluslararası Konferans, BM'den, Kürdistan'da insan haklarının durumunu inceleyecek özel bir raportör tayin etmesini ve hazırlanacak raporun değerlendirilmek için yetkili organlara sunulmasını ve yayınlanmasını talep eder.

- Uluslararası Konferans, Türkiye, İran, Irak, Suriye ve Sovyetler Birliği ile Kürt temsilcilerinin katılacağı, BM himayesinde düzenlenecek 2. Ortadoğu Konferansı'nın toplanmasını ister.

- Tüm dünya ülkelerine, Türkiye, Irak, İran ve Suriye'ye yaptıkları her türlü askeri ve polisiye yardımı kesmeleri çağrısında bulunur.

- Konferans, özellikle Avrupa ülkeleri yönetimlerine, Kürt göçmen ve sığınmacıları ayrı bir ulusun mensubu olarak tanımaları; Kürt çocuklarına ana dilde eğitim ile radyo ve televizyonda Kürtçe yayın yapılmasını sağlamaları çağrısında bulunur. (Gerek bu bildirinin tamamı, gerekse Bonn Konferansı ile ilgili daha geniş bilgi için bak: Deng Dergisi, sayı 15, Eylül-Ekim 1991).

Bonn Konferansı, gerek katılım ve destek, gerek vardığı sonuçlarla, Kürt sorunu bakımından, o güne kadar gerçekleştirilen en önemli uluslararası konferanstı. Bizim için de, Bremen Konferansı'nın ardından daha büyük bir başarı idi.

Bu konferansın önemli sonuçlarından biri Uluslararası Kürdistan İnsan Hakları Derneği'nin (IMK) kuruluşu oldu. Ne yazık ki bu dernek kurucuları arasında çok sayıda devlet adamı ve seçkin insan hakları savunucuları bulunmasına rağmen, kendisinden beklenen performansı gösteremedi.

Konferansa, diğer ülkelerde Kürtlerle dayanışma amacıyla kurulmuş örgütlerin temsilcilerinin de çok sayıda katılmış olmasına rağmen, öteki örgütlerle ilerde bir konfederasyon düşünüldüğü ileri sürülerek, yönetim daha çok Almanlarla sınırlı tutuldu. Böylece "uluslararası" nitelemesine karşılık, dernek daha baştan bir Kürt-Alman derneği oldu. Söz konusu konfederasyon içinse daha sonra hiç bir adım atılmadı. Böylece diğer ülkelerden gelen Kürt dostları düşkırıklığına uğradılar.

Öte yandan, kuruculuk ve yönetim planında yer alan yabancıların niteliği ne kadar iyi olursa olsun, bu derneğin işlerini asıl olarak yönetimde yer alan Kürt kadrolar yürütebilirdi. Yabancılar doğal olarak hem bu iş için kendilerini yormazlardı, hem de kendi ülkelerinin çıkar ve ilişkileriyle sınırlı bir politika izlerlerdi. Örneğin Türkiye'yi gücendirici, atak bir politika izlemekten uzak dururlardı. Bunu daha kuruluş öncesi dernek çalışmasında görev verdiğimiz Beko ve Sertaç arkadaşlara anlattım. Bu işin angaryasını asıl olarak kendimizin üstleneceğini söyledim. Ayrıca, derneğin sağa sola savrulmaması için de kurucular arasına deneyimli arkadaşlarımızdan yeterli sayıda kişinin alınmasını önerdim ve hatta erinmeyip, bu konuda kendilerine bir liste de verdim.

Ne var ki, Beko ve Sertaç arkadaşlar, bu söylediklerimi kulak ardı ettiler.

Bizim, 12 Eylül sonrası Avrupa'ya ayak bastığımız günden beri, kendilerini "Avrupalı" bizi de "Türkiyeli" sayan bu arkadaşlar, bizim Avrupa koşullarına uygun bir çalışma tarzına yabancı olduğumuz ve kendi işlerine fazlaca "karıştığımız" görüşünde idiler. Partinin denetim ve yönlendirmesinden rahatsızdılar. Bu nedenle de, yüzüme karşı bir şey demeseler de bildikleri gibi davrandılar ve partili kadroları özellikle bu işten uzak tutmayı tercih ettiler. Bizden ayrılmışlar, ve bağımsızlar dahil, dışımızdaki insanları kurucular arasına doldururken, önerdiğim listeden tek bir partili yoldaşa dahi yer vermediler!

Bunu gördüm, ama sorun yapmadım. Zaman zaman çok genişimdir... Ama sonuç, kaygı duyduğum gibi oldu. UKİHD, bunu izleyen yıllarda Sertaç'ın aheste çalışma temposuna uygun olarak doğru dürüst bir çalışma yapmadı. Yönetimdeki Almanlar işe asılmadılar; çünkü derneğin ne yapıp yapmadığı onlar için dert değildi. Bu yüzden bir süre sonra dernek tümden tıkandı ve bir dağılma ile yüzyüze geldi. Dernek güç duruma düşüp kirasını bile ödeyemez hale gelince, onu yaşatmak için çareler aradık ve yine iş başa düştü! Kirasına yardımcı olduk ve dernek kapanmaktan kılpayı kurtuldu. Beko KOMKAR yönetiminden ayrılıp kendisini tümüyle dernek işine verince yeniden kaynak buldu ve Beko ile Sertaç'ın yanı sıra, eli işe yatkın bir Amerikalı kadınla birlikte bir-iki de Alman'ı istihdam eder oldu. Bu olanaklara karşılık, rutin bir enformasyon bülteninden öte fazla bir ürünü ve faaliyeti görülmedi.

20 EKİM 1991 GENEL SEÇİMLERİ
HEP'e Kurulan Tuzaklar-Bağımsız Adaylar

Özal'ın Çankaya'ya çıkışının ardından önce ANAP'tan Yıldırım Akbulut, daha sonra da Mesut Yılmaz, parti genel başkanlığına ve başbakanlığa geldiler. Yılmaz, 1991 yılı içinde erken genel seçimlere yöneldi. Parlamentoya sunulan yasa tasarısı, seçimlerin 27 Ekim 1991 de yapılmasını ve mecliste temsil edilen tüm partilerin seçimlere katılmasını öngörüyordu. Buna göre HEP de seçimlere girebilecekti. Ama yasa parlamentoda görüşülürken, HEP'i seçim dışı bırakmak için oyunlar dönmeye başladı. Parlamentoda temsil edilme koşulu kaldırıldı, bunun yerine, seçim gününden en az altı ay önce örgütlenmesini tamamlamış olma koşulu getirildi ve seçim tarihi 20 Ekim'e çekildi. HEP 27 Ekim'e göre girebiliyor, 20 Ekim'e göre ise giremiyordu!

Seçime girmesi böylece engellenen HEP'in Parti Meclisi toplanıp durumu değerlendirdi. Partinin önünde üç alternatif vardı: Seçimleri boykot etme, seçime giren partilerden biriyle ittifak, ya da bağımsız adaylar gösterme. Boykot uygun bulunmadı. Bazıları RP veya SHP ile ittifak önerdiler. Ancak bu öneri de azınlıkta kaldı. Bizim HEP Parti Meclisi'ndeki arkadaşlarımız bağımsız adaylar alternatifini savundular. Böylece, hem varolan birikimin bir düzen partisine kanalize edilmesi önlenmiş olur, hem de Kürt hareketi kendi özgün politikası ve görüşleriyle kitlelerin karşısına çıkar, onların çıkarına olan istemleri açık açık ortaya koyar, seçim meydanlarını bir demokrasi platformuna dönüştürürdü. Bu görüş çoğunluğun desteğini kazandı.

Ne var ki, başta Genel Başkan Fehmi Işıklar olmak üzere, bir kez daha seçilmekten başka şey düşünmeyen kimi milletvekilleri, yönetimdeki arkadaşlarımızın tüm muhalefetine rağmen, allem kallem edip Parti Meclisi'nde ortaya çıkan bu eğilimi boşa çıkarmayı başardılar. Işıklar, diğer partilerle seçim ittifakını görüşmek üzere Merkez Yürütme Kurulu'ndan yetki aldı. Yönetimdeki PKK'lılar da bu konuda Işıklar'a tam destek verdiler. Böylece parlamentoya kendi adamlarını sokmayı hedeflediler. Önce Refah Partisi'ne öneri götürüldü, ama RP bu öneriyi reddetti. Ardından da SHP ile görüşüldü.

Kürdistan'da hiçbir itibarı kalmamış, bir tabela partisine dönüşmüş SHP için bu tam da bir can simidi idi. Ama SHP, bu öneriyi, HEP'i tümden tasfiye için de bir fırsat saydı. Koşul olarak HEP'in kendisini tasfiyesi ve kadrolarının SHP'ye katılması istendi. Işıklar ve çevresindekiler buna evet dediler! Işıklar ve çevresinin bu anlaşmayı bir ittifak diye tabana yansıtmalarına rağmen, gerçekte yapılan gizli protokol HEP'in tasfiyesine ilişkindi, bu nedenle de HEP yönetimi tarafından açıklanmadı. Ama SHP Başkanı Erdal İnönü, bunu açık açık "yuvaya dönüş" ve bunun da ötesinde, HEP'in sona erdirilmesi ve böylece Kürtlerin ayrı örgütlenmesinin önlenmesi "ulusal birliğin yeniden

sağlanması" olarak niteledi ve büyük bir başarı kazanmış gibi övündü. Türk burjvazisi legal planda da bir Kürt partisi istemiyordu.

Gerçi HEP hemen kapanmadı; zaten bunu göze alamazlardı. Anlaşılan Işıklar sözünü yerine getirmeyi zamana yaymıştı. Ama en azından, HEP'in seçim propagandası önlendi. 8 Kasım 1991 tarihli Günaydın gazetesinde, Arda Zentürk imzalı bir yazıda söylenenler, egemen çevrelerin bu konuya ilişkin politikasını özetliyordu. Zentürk şöyle diyordu:

"İnönü, HEP isimli, etnik politika yapan bir partinin tek başına seçimlere girip ülkede bir Türk-Kürt ayrılığına dayanan politikaların, seçim kampanyalarına kadar yansımasını büyük bir başarı ile önlemiştir..."

Öte yandan, pazarlığın yürümesi için hâlâ bazı engeller vardı. Yasa, geçmişte çok sayıda çirkin örnekleri yaşanan milletvekili transferlerini önlemek için bir dizi engel koymuştu. Bu kişilerin SHP listesinden seçime girebilmeleri için HEP'ten istifaları yetmiyor, ondan ihraç edilmiş olmaları gerekiyordu.. Işıklar ve yandaşları, kendilerini HEP'ten ihraç ettirmek için disiplin kurulunu toplantıya çağırdılar. Ancak bu kurulda da arkadaşlarımız vardı ve kurul ihraç istemini onaylamadı. Işıklar ve takımı ne yapacaklarını şaşırdılar. Kurulun kendilerine muhalif üyelerini dışarda bırakarak, onları gelmemiş gösterip yedekleri çağırarak bir başka toplantı düzenlediler ve bu toplantı sonucunda hem kendilerini ihraç ettirdiler, hem de dediklerini yapmayan disiplin kurulu üyeleri hakkında ihraç kararı aldılar! Yapılan tam bir korsanlıktı. Eğer mahkemeye başvurulsa yapılan işlemler tümüyle iptal edilir ve sözde seçim ittifakı da suya düşerdi. Ama yoldaşlarımız böyle bir yola başvurmaya tenezzül etmediler. Bu adamlarla çalışılamıyacağı belli olmuştu. Işıklar ve benzeri kimi sendikacılar ve Kürt ağaları için başlıca dert bir kez daha milletvekili olmaktı. PKK yanlıları da ilkelere, amaçlara aldırış etmiyor, grup çıkarları ve geçici kazanımları öne koyan tümüyle pragmatik, oportünist bir politika izliyorlardı. Bu yolda şeytanla bile uzlaşmaya açıktılar.

Sonuçta HEP yönetimi seçim politikası konusunda ikiye ayrıldı. Onlar SHP listelerinde seçime girdiler. Biz ise bağımsız adaylar gösterdik.

Gerek Demirel gerekse İnönü, seçimlerde Kürt oylarını almak için barışçı bir görünüm sergilediler. Demirel, Kürt realitesini kabul ettiklerini söylüyor ve "iktidara gelirsek bu yangını söndüreceğiz," diyordu. İnönü ise Kürt sorununun barışçı çözümü için sözde bir program ve reform paketi hazırlamıştı. Bu söylemler etkili oldu. SHP listesinden seçimlere giren HEP'liler de, düzen partilerinin, özellikle de SHP'nin Kürt politikasının teşhiri konusunda kendilerine düşeni yapmazken, sorunun barışçı çözümü konusunda kitleyi aşırı derecede umutlandırdılar. Kürt halkı, savaş bir an önce son bulsun diye oylarını SHP'ye yöneltti. Böylece, Kürdistan'da sıfırı tüketmiş olan SHP, aldığı bu kuvvet şurubuyla, başta Diyarbakır olmak üzere Kürdistan'da birçok ilde önemli oranda oy aldı. Bu arada PKK yandaşı birhayli kadro da parlamentoya girdi.

Biz ise Diyarbakır, Ağrı, Bitlis, Siirt, Mersin, Konya ve Ankara'da bağımsız adaylar gösterdik. Seçim kampanyamız sırasında bu illerde pek çok miting, kahve toplantısı düzenledik, yoğun afişleme yaptık ve yüzbinlerce bildiri dağıttık. Mitinglerde, salon toplantılarında, mahalle ve evlere yönelik çalışmalarda ve öteki kitle çalışmalarında rejimin baskı ve uygulamalarını yüreklice teşhir ettik ve Kürt halkının meşru istemlerini dile getirdik. Seçim kampanyası özellikle Diyarbakır ve Ağrı'da oldukça canlı geçti. 15 Ekim'de Diyarbakır'da yapılan mitinge 10 bin kişi katıldı. 19 Ekim'de Ağrı'da yapılan mitinge de 8 bin kişi katıldı.

Polis hemen her yerde bizim kampanyamıza büyük güçlükler çıkardı, birçok yerde taraftarlarımıza türlü saldırı ve baskılar yöneldi. Özellikle Kürtçe yazılı pankart ve afişler toplandı, Kürtçe seçim konuşmaları ve Kürtçe müzik engellenmek istendi, davalar açıldı. İşin ilginci, PKK da bizim seçim çalışmalarımızı engellemek için aynı doğrultuda yoğun çaba gösterdi. SHP-PKK ittifakı bazı yerlerde, örneğin Diyadin'de mitinglerimizi sabote etmeye çalıştı. (Bu seçimlerle ilgili fazla bilgi için bak: Deng, sayı 15 ve 16; Dengê KOMKAR, sayı 136, s. 11).

Kampanyalardaki canlılığa karşılık sandıkta alınan sonuçlar buna denk düşmüyordu. Bunun başlıca nedeni ise seçim sisteminin bağımsız adaylar aleyhine tuzaklarla dolu olması idi. Seçilme barajı yüksekti, bu nedenle bize oy vermek isteyenlerin önemli bir bölümü bile oyları boşa gitmesin diye vermediler. Ayrıca oy verme sistemi çok karmaşıktı ve o da bağımsız adayların aleyhine idi. Bu nedenle verilen oyların büyük bölümü yandı. Yedi adayımıza toplam olarak 60 bin dolayında oy verildiği halde, ancak 12 bin kadarı, yani yaklaşık beşte biri geçerli sayıldı! Örneğin Diyarbakır'da İ. Aksoy toplam 18 bin 328 oy almış, ama 15 bin oyu iptal edilmişti. Ağrı'da da Nurettin Basut toplam 11 bin 600 oy almış, ama bu oyların 5 bin 800'ü, yani yarısı iptal edilmişti..

Öte yandan bu seçimler sırasında, kendi olanaklarımıza göre akıl almaz bir harcama yapmıştık. Biz seçimler için yurt dışında bir kampanya açmış ve toplanan yaklaşık 80 bin mark dolayındaki parayı içeriye aktarmıştık. Ne var ki arkadaşlarımız bununla yetinmemiş, bir de, Alman yardım örgütü Medico'nun, Ankara'daki vakfa, belli alt yatırımlar ve projeler yapıp kullanmak üzere verdiği 400 bin Markı da bu işe harcamışlardı. Oysa Medico bu paranın hesabını soracaktı ve bu destek partimizin kanalıyla sağlanmıştı, sorumlusu bizdik. Yani bu seçimler için yaklaşık yarım milyon mark harcanmıştı!

Adaylarımızın kaymak kağıda basılmış boy boy, dört renkli afişleri, sanki Avrupa'da da duvarlara yapıştırılacakmış gibi postayla paket paket yurt dışına gelince, bu gereksiz israf ilgimi çekmiş ve kendilerini uyarmıştım. Anlaşılan yoldaşlarımız, yorganlarının boyuna bakmadan burjuva türü seçim kampanyaları örgütlüyorlardı! Ancak daha sonra, vakfın parasının da harcandığını duyunca çarpılmışa döndük. MK toplantısında bir araya gel-

20 Ekim Seçimleri:

EZİLENLER CEPHESİNDE DEĞİŞİKLİK YOK

Diyarbakır mitinginden bir görünüş

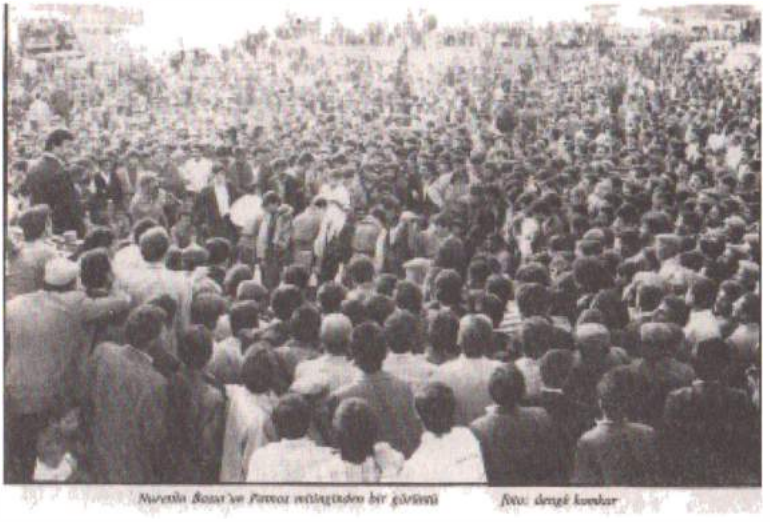
20 Ekim Genel Seçimlerinde Diyarbakır'da
taraftarlarımızın düzenlediği mitingden bir görünüş

20 Ekim seçimlerinde Diyarbakır'da düzenlediğimiz diğer bir miting

20 Ekim Genel Seçimlerinde Ağrı'da bağımsız aday olan yoldaşımız Nurettin Basut için düzenlenen mitingden bir görünüş

Nurettin Basut için Patnos'ta düzenlenen mitingden bir görünüş

diğimizde bunu nasıl ve neden yaptıklarını kendilerine sorduk. Ne var ki, özellikle Nazif, bu konuda son derece rahattı, paranın vakfa ait olduğuna da aldırmaksızın, "şimdi harcamıyacağım da ne zaman harcayacağım?!." diye çok doğal ve gerekli bir iş yapmış gibi pervasızca konuşuyordu. Yurt içinden gelen öteki MK üyeleri de durumdan şikayetçi değillerdi! Zaten pek konuştukları yoktu. Onların adına hep Nazif konuşuyor, onlar da oturdukları yerde uslu uslu dinliyorlardı. Sanki söz alma, tartışma gelenekleri yoktu...

Üstelik paranın nasıl harcandığı konusunda belgeler de yoktu. Tek bilgi Nazif'in verdikleriydi. "20 bin şuraya verdim, 50 bin buraya verdim" deyip, sürünün tümünü yitirmiş şu ünlü çoban misali, 480 bin markın nasıl tüketildiğini anlatıyordu.. Kampanya sırasında günde üç uçak değiştirdiğini söylüyordu.. Beyimiz sanki Demirel'di, Özal'dı, bir ilden diğerine, bir miting meydanından ötekine koşturuyordu!

Sonradan edindiğimiz başka bilgiler de örgüt parasının sorumsuzca harcandığını gösteriyordu. Bu bol kepçe harcama örgüt içinde kötü bir anlayış yaratmıştı. Sanki örgütün çok parası vardı, yurt dışından para yağıyordu. Böylece, fedakâr, üretici, örgüt parasını titizlikle harcayan ve kendi yağıyla kavrulan örgüt anlayışı yerine, ülke dışından gelen paralarla yaşayan tembel, israfçı, yoz bir örgütsel çalışma anlayışı geçiyordu. Bu bize çok zarar verdi.

O günlerde ben de yurt dışındaki öteki arkadaşlar da bu tutumdan çok rahatsız olduk. Kişi olarak ne yapacağımı düşündüm. Uyarı ve eleştirilerin yararı olmadığı görülüyordu. Kongreye kadar gitmeyi, olan biteni kongrede açıkça konuşmayı ve parti sekreterliğinden ayrılmayı kararlaştırdım.

* * *

20 Ekim seçimleriyle parlamentoda denge DYP ve SHP'den yana değişti. Demirel'in başkanlığında DYP-SHP hükümeti kuruldu. Erdal İnönü de başbakan yardımcısı oldu.

SHP listelerinden seçilen HEP'lilerin sayısı 22 idi. Bunlardan Fehmi Işıklar, hizmetlerine karşılık olarak TBMM Başkan Yardımcılığı ile ödüllendirildi. Bir tanesi SHP Grubu Başkan Yardımcısı yapıldı. Okuma-yazması kıt, ama iriyarı, asık suratlı ve heybetli görünüşlü Salih Sümer Ağa'ya da Meclis İdare Amirliği görevi düştü... Yandaşlarına seçimin ertesi günü SHP'den istifa edip HEP'e döneceklerini söylemiş olan PKK yanlıları ise, istifa için hiç de acele etmediler. Bu kez de bir süre SHP'de kalıp onun "Kürt reformunun" gerçekleşmesini beklediler! Ne var ki Demirel-İnönü koalisyonu, Kürtlere karşı politikayı yumuşatmak şurada kalsın, daha da sertleştirdi. Bunun üzerine, Apo'nun işaretiyle SHP içindeki yandaşları istifa edip HEP'e geri döndüler. Işıklar ve birkaç kişi ise bir daha geri dönmedi.. Arda Zentürk, yukarda sözünü ettiğimiz yazısında şöyle devam ediyordu:

"*İnönü, ustaca manevralarla , partisi içindeki HEP kanadını kendi içinde bölmeyi başarmıştır. Bu gelişmelerden sonra TBMM bünyesinde ayrı bir "Kürt Grubu" riski asgariye inmiş, hareketin içindeki radikal isimlerin ise*

6-7'yi geçmediği ıspatlanmıştır." (8.11.1991 tarihli Günaydın).

Bir süre sonra HEP Anayasa mahkemesi kararıyla kapatıldı ve yerine DEP örgütlendi. Buna da ilerde değineceğim.

Yurt İçinde Kültür ve Sanat Grupları; HKD, Koma Dengê Azadi, Şanoya Roja Azadi, Stran Müzik Grubu

Ülke içinde örgüt ağının canlanması ile birlikte çeşitli kültür ve sanat grupları da oluşmaya başladı. Uzun yıllar süren terör ve sindirme dönemine rağmen iyi bir birikim vardı. Daha 1986-87'lerden başlayarak, özellikle İstanbul'da örgütlenme, toparlanma yönünde umut verici gelişmeler görüldü. Ortam buna elverişliydi. Baharları düzenlenen kitlesel kır gezileri bir gelenek halini almıştı. Bu gezilere çeşitli eğilimlerden Kürt yurtseverleri katılıyordu. 1991 Haziranında yapılan bir geziye 2 bin 500 kişi katılmıştı.

Bize sempatizan gençlerce kurulan ilk derneklerden biri, İstanbul'da oluşan Halk Kültürünü Araştırma Derneği (HKD) idi. Daha sonra Ankara ve Diyarbakır'da da örgütlendi. Gençler bu derneklere sıcak ilgi gösteriyorlardı. Ne var ki, hem rejim bu derneklere soluk aldırmadı (valiler sudan bahanelerle dernekleri kapadılar) hem de bizzat kendi yönetici kadrolarımız söz konusu gençlik örgütlerine yön veremediler; üstelik yaptıkları yanlışlarla kötü örnek oldular ve bu birikimi büyük ölçüde heder ettiler.

Bu dönemde, sempatizanımız gençler tarafından oluşturulan sanat gruplarından biri *Koma Dengê Azadi* adlı müzik grubuydu. Söylediği Kürtçe parçalar büyük ilgi gördü. Bunun yanı sıra İstanbul'da, yine sempatizanımız gençler tarafından *Şanoya Roja Azadi* (Roja Azadi Tiyatrosu) adıyla amatör bir tiyatro grubu oluşturuldu. Bu grup 17 Ağustos 1991'de İstanbul Küçükçekmece'de benim "*Dawiya Dehak*" (Dehak'ın Sonu) adlı oyunumun Kürtçesini temsil etti. Temsili 500 dolayında bir kitle izledi. Oyun başladıktan kısa bir süre sonra, belki rastlantıyla, belki de bilinçli olarak elektrikler kesildiği için oyun mum ışığında oynandı... Aynı oyun daha sonra, insan hakları haftası nedeniyle 14 Aralık günü Kartal'da, Hasan Ali Yücel Salonu'nda ve yine Kürtçe olarak temsil edildi ve yine yaklaşık 500 seyirci tarafından izlendi.

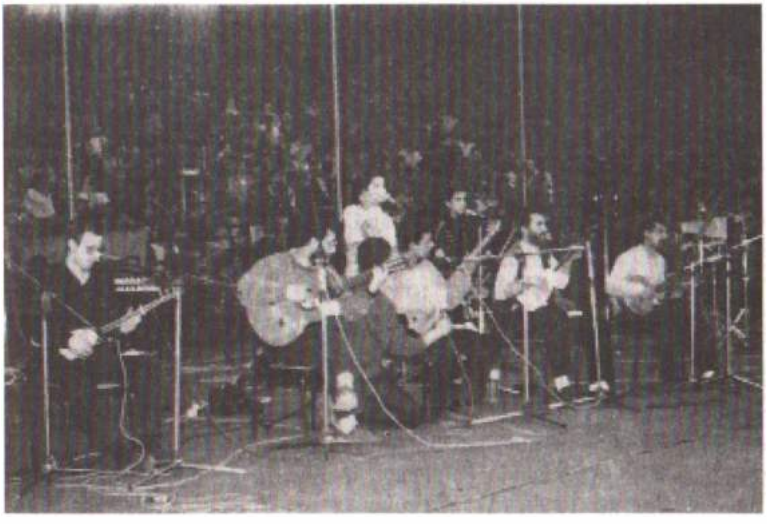
Daha sonra İstanbul'da, "*Stran*" adıyla yeni bir müzik grubu oluştu. Stran, bizim dayanışma ve desteğimizle çalışmalarını yürüttü ve kasetler yayınladı, yurt içinde ve yurt dışındaki gecelere katılarak konserler verdi.

Kürt Hak ve Özgürlükler Vakfı (KURD-KAV)

Bu dönemde rejimin dernek ve partileri kolayca kapaması ve mal varlıklarına el koyması üzerine, sol kesimler bazı çalışmalarını vakıf biçiminde örgütler

Diyarbakır HKD'nin açılışından bir görünüş

Stran Müzik Grubu bir konser sırasında

oldular. Kürt aydınları da bir vakıf oluşturmak için 1991 başında harekete geçtiler. Bu vakfın kuruluşunda arkadaşlarımız girişimci idiler. Vakfa en geniş yurtsever kesimlerin katılması için çaba gösterdik.

26 Mayıs 1991'de İstanbul'da oturan 130 Kürt aydınının katılımıyla bir toplantı yapıldı, Kürt halkının karşı karşıya olduğu yoğun saldırılar ve insan hakları ihlalleriyle ilgili olarak ne yapılabileceği tartışıldı ve çalışmaları sürekli ve örgütlü bir hale dönüştürme kararına varıldı. Ortak ilkeler saptandı, "Kürt Hak ve Özgürlükler Girişim Komitesi" adıyla bir komite oluşturuldu. Bunu izleyen dönemde komite kimi güncel olaylarda açıklamalar yaptı ve 1992 başlarında, geniş bir toplantı için, Kürdistan'ın değişik illerinde ve metropol kentlerde oturan 500 dolayında aydına çağrı yapılmasını kararlaştırdı.

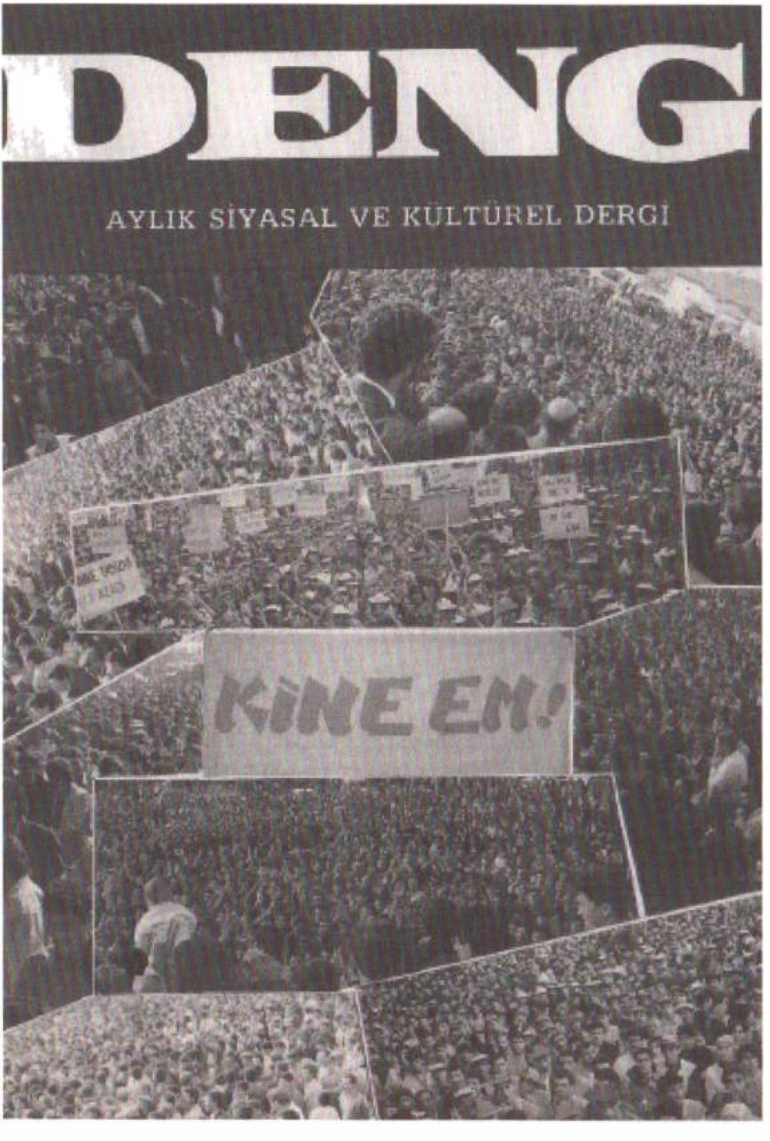
Bu çağrı sonunda 185 kadar aydın, 23 Şubat 1992 günü İstanbul'da, Mülkiyeliler Birliği'nde bir araya geldiler. Bunlar değişik politik eğilimlerden, ya da bağımsız insanlardı. Tartışmalar sonucunda Kürtlerin haklarını savunacak, Kürt tarihi, dili, sanatı ve kültürü alanında akademik çalışmalar yapacak bir vakfın kurulması kararlaştırıldı. 75 kişilik bir kurucular kurulu seçildi. Ayrıca bir sonuç bildirisi yayınlandı. (Bak: Deng sayı 19, s. 44, Y. Bayazıt imzalı haber). Böylece, kısa adı KURD-KAV olan Kürt Hak ve Özgürlükler Vakfı kurulmuş oldu.

Vakfın kuruluş çalışmalarından haberdardık. Bu konuyu gündemimize alıp tartıştık ve kurucu arkadaşlarımıza yardımcı olduk. Birhayli arkadaşımız kurucular arasında yer almıştı. Vakfın amaç maddesinde sivri ifadelerden kaçınılması, böylesi ifadelerin vakfın tescilini güçleştirebileceği konusunda arkadaşlarımı özellikle uyardım. Bazı çevre ve kişilerin bu tür kuruluşlara bir parti işlevi yüklediklerini çokça görmüştüm. Bu uyarıda ne kadar haklı olduğum çok geçmeden anlaşıldı. Kurucular arasında yer alan bazı kişilerin ısrarıyla tüzüğün amaç maddesine, böylesi bir vakıf için tümüyle gereksiz, sivri politik hedefler, "anti-sömürgecilik" türünden ibareler konmuştu! Arkadaşlarımız da, benim onca uyarıma rağmen, uzlaşma adına ve "kimseyi dışarda bırakmamak için!" bu tür ifadelerin yer almasına karşı ısrarcı olmamışlardı..

Vakfın tüzüğü bu yüzden onanmadı ve amaç maddesini değiştirmek zorunda kaldılar. Bu ise birkaç yıla mal oldu!

Vakıf kurulduktan sonra başkanlığına Şerafettin Elçi getirildi. Yoldaşımız Yılmaz Çamlıbel ise Başkan Yardımcısı idi. Ama işler Yılmaz'ın omuzundaydı, yöneten gerçekte oydu. Tescilden sonra yapılan kongrede başkanlığa Yılmaz getirildi.

Vakıf Türkiye'de Kürt adını taşıyan ilk kuruluştu. Bu haliyle tescil edilmesi Kürtler bakımından yeni bir kazanımdı. Tüzüğünde yazılı amaçlar ise çok daha önemliydi. Orada vakfın Kürtçe okullar, radyo ve televizyon açabileceği belirtilmişti. Ne var ki, bu haklar kağıt üzerinde kaldı. İş pratiğe gelince rejim kendi hukukunu, kazanılmış hakları bile çiğnedi. Kürtçe kurs için başvuru

DENG
AYLIK SİYASAL VE KÜLTÜREL DERGİ
KİNE EM!

KURD-KAV heyeti Kürtçe dil kursu için İstanbul Valiliği'ne yaptığı başvuru sırasında. Sağdan sola: N. Basut, M. Parlak, A. Beyköylü, Y. Çamlıbel, M. Celal Baykara, Z. Baran

yapılınca Vakfın bu işe ayrılan odaları mühürlendi ve vakıf yöneticileri hakkında suç işlemeye teşebbüsten dava açıldı.. Bir traş bıçağı ilanında şöyle deniyor: "Burası Türkiye, yok öylee!"

Evet, burası gerçekten de Türkiye idi ve bu ülkede demokratik yönde bir adım atmak, bir hakkı kullanabilmek deveye hendek atlatmaktan zordu.

Yurt İçinde DENG'le Dayanışma Geceleri

Aralık 1991 ile Ocak 1992 de çeşitli kentlerde Deng'le dayanışma geceleri yapıldı. Bu geceler canlı politik gösterilere dönüştü.

Bu amaçla ilk toplantı 11 Aralık 1991 tarihinde Diyarbakır'da yapılmak istendi ve günlerce önceden valiliğe başvuruldu. Ne var ki valilik zamanında cevap vermedi ve geceye iki gün kala izin verilmediğini iletti. Gerekçe ise oldukça ilginçti: "Büyük bir halk kitlesinin iştirak edeceğinin tahmin edilmesi ve kanuna uygun olarak başlatılacak toplantının kanunsuz bir toplantıya dönüşebileceği..."

Hazırlıklar tamamlanmış, biletler nerdeyse tümden satılmıştı. Yönetim böyle yapınca bizimkiler de ilginç bir yol ve yönteme başvurdular. Söz konusu toplantı, nişan töreni gibi gösterilerek 21 Aralık'ta, bir başka salonda yapıldı.

Diyarbakır Gecesi'nden bir görüntü (Foto: DENG)

İstanbul Deng'le dayanışma gecesinden bir görünüş; 17 Ocak 1992

Bin dolayında bir kitlenin izlediği toplantı coşkulu geçti. Geceye ben de açık adım ve sıfatımla bir mesaj yollamıştım. Mesaj Kürtçe ve Türkçe okundu, dakikalarca ayakta alkışlandı.

Bu geceyle ilgili olarak valilik oyuna geldiğini anladı. Polis toplantıyı düzenleyenlere ve sanatçılara birhayli baskı yaptı, haklarında davalar açıldı.

İkinci gece 27 Aralık'ta Ağrı'da yapıldı. Gecenin yapılacağı salonu polisin kuşatmış olmasına ve tehditlere rağmen, salon hıncahınç doldu. Geceyi 2 bin 500 dolayında bir kitle coşkuyla izledi. Seçimler döneminde, korku duvarını önemli derece aşmış olan halk geceye büyük ilgi gösterdi. Sahneyi süsleyen 5 metre boyundaki DENG pankartı sarı-kırmızı-yeşil renklerle bezenmişti. Açış konuşması Kürtçe yapıldı. Kültür programının yanı sıra, politik istemlerimiz dile getirildi. Benim mesajım okunurken kitle ayakta alkışladı ve "Bıji Partiya Sosyalist a Kurdıstan!" sloganını attı.

Bundan bir gün sonra, 28 Aralık tarihinde Van'da yapılacak olan geceyi valilik yasakladı. 3 Ocak 1992'de Mersin'de yapılan geceye 1000 dolayında bir kitle katıldı. Gece Kürt ulusal marşı "Ey Reqib"le açıldı. İzmir Gecesi 10 Ocak'ta yapıldı ve 1500 kişi katıldı. Sonuncu gece ise 17 Ocak 1992 günü İstanbul'da Zafer Sineması'nda yapıldı. Buna da 2000'i aşkın bir kitle katıldı. Bu toplantılar da "Ey Reqib" marşıyla açıldılar ve benim mesajlarım kitleye sunuldu. Koma Dengê Azadi, Orhan Çetin, Sipan Kürtçe türküler ve marşlarla, HKD halk oyunları ekibi de folklor gösterileriyle gecelere renk kattılar. Yurt dışından gelip bu gecelere katılan Kürt ozanı Sait Gabari de büyük ilgiyle izlendi.

Söz konusu dayanışma geceleri, yurt içinde kitle hareketinin canlanmasında, korku duvarının aşılmasında ve Partimizin kendi adı ve açık mesajıyla kitlelere sunulmasında iyi bir rol oynadılar. Rejim onları engellemeye çalıştı ve tüm gecelerin ardından gözaltına almalar ve tutuklamalar oldu. (Bu gecelerle ilgili daha fazla bilgi için bak: Deng Dergisi sayı 17 ve 18.)

DIŞ GEZİ VE GÖRÜŞMELER
Kasım 1991 - Mart 1992

20 Ekim seçimleri sonrası Türkiye'de, Demirel'in başkanlığında kurulan DYP-SHP hükümeti hem içerde hem dışarda, demokratikleşme ve Kürt sorununun çözümü konusunda kimi yanıltıcı umutlar uyandırmıştı. Oysa ne demokratikleşme ne de Kürt sorununun çözümü konusunda hükümetin programında ciddi hiçbir öneri yoktu. Kürtlerle ilgili olarak söylenenler, "Kürtçe gazete ve kitap yayınlanabileceği ve Kürtlerin eğer isterlerse Kürtçe özel ders alabilecekleri" idi...

Kürtçe kitap-gazete, zaten kavga dövüşle de olsa çıkarılmaktaydı. Buna ek olarak bir de "özel ders" öneriliyordu! Kürt sorununun çözümü için yapılan bu öneriler komikti, Kürt halkıyla alay etmekti. Yani, yeni hükümet de kültür alanında bile Kürtlere herhangi bir hak tanımaya niyetli değildi. Kürt dili yine, radyo-televizyon alanında, resmi işlemlerde yasak olacaktı. Hiçbir Kürt okulu olmayacaktı. Öte yandan, programdaki "Kürtçe özel ders" önerisi bile kağıt üzerinde kaldı. Rejim, daha sonraki dönemde Kürt Vakfı'nın (KURD-KAV) bu konudaki girişimini, kurs yeri seçilen odaları mühürleyerek cevap verdi! Kürtçe kitap ve gazeteler ise yine yasadışı yayın muamelesi görmekten, türlü baskılara uğramaktan kurtulamadılar.

Türk devletinin demokratikleşmeye, sopayı elinden bırakmaya hiç niyeti yoktu!

Bunu dış kamuoyuna anlatmak ve Kürt sorunu konusunda doğan yanılgıları gidermek için, Kasım 1991'den itibaren çeşitli Avrupa ülkelerini ziyaret ettim ve görüşmeler yaptım.

Bunlardan ilkini İsveç'te yaptık. Ancak zaman kısaydı, yalnızca hükümet ortağı Centre Parti'nin Dış İlişkiler Sorumlusu, Bayan İngbritt İrhammar ile görüştük. 21 Kasım günü İsveç Parlamentosu'nda yaptığımız görüşmede bilgi verdim. Bayan İrhammar görüşlerimizi desteklediğini, konuyu parlamentoya getirceklerini söyledi ve önerilerimizi sordu.

Daha sonraki günlerde Almanya'ya geçtim. Dış Büromuzdan Beko (Ebubekir Saydam) ile birlikte 26 Kasım günü Münih'te Hıristiyan Sosyal Birliği (CSU) uluslararası ilişkiler sorumlusu Dieter Schmidt'le görüştük. Hükümet ortağı CSU ile ilk görüşmemizdi. Geçmiş yıllarda böyle bir şeyi düşünmezdik bile. Ancak, uluslararası plandaki büyük değişikliklerden sonra, dış ilişkilerde daha esnek davranıyorduk. Geçmişte belki onlar da bizimle görüşmekten

kaçınırlardı...

D. Schmidt rahat, açıksözlü bir insandı. Kürt sorunu konusunda bilgi sahibi olduklarını söyleyerek çözüm konusunda Partimizin görüşünü sordu, özetle anlattım. Daha sonra şöyle dedi:

"Biz Bayern 11 milyon nüfusluyuz, bağımsız bir eyaletiz. Federal Anayasa'da ayrılma hakkı yazılı olmadığı için bugüne kadar imzalamadık. 15 milyon Türkiye Kürdünün neden bu hakkı olmasın? Biz Avrupalılar bazı şeyleri geç kavrıyoruz. Yıllarca İrlanda'nın birliğini savunduk; oysa tüm olup bitenlerden sonra Katolikler ve Protestanlar arasında birlik şansı yoktur. Tüm olup bitenlerden sonra Sırplar ve Hırvatlar birlikte yaşayamazlar. Kürtler ve Türkler de öyledir. Ama bugünün koşullarında Türkiye'nin sınırları değişmez; bunu ne ABD ister, ne de Rusya. Zaten istese de Rusya'nın gücü kalmadı. Otonomi iyidir.

"Son sınır ötesi bombalama nedeniyle (Güney Kürdistan'a yönelik operasyonu kastediyordu) Türkiye'yi protestomuz basının yansıttığından daha sertti. Ankara elçimiz iki-üç nota verdi.

"Partinizin adı Avrupa'daki konservatif çevrelerde sorun yaratabilir; gerçi bizim açımızdan sorun yoktur..."

Sayın Schmidt, daha sonra Türkiye'nin Kürt sorunu konusundaki tutumunun umutvar olmadığını belirtti. Mesut Yılmaz'la üniversite döneminden arkadaş olduğunu, başbakan olmadan önce birkaç kez görüştüğünü, o zaman olumlu göründüğünü; ama başbakan olunca değiştiğini anlattı. Özal ve Demirel'den de olumlu bir adım beklemediğini, bu konuda SHP'nin programını daha olumlu bulduğunu söyledi. "Türkiye'yi üç noktada sıkıştırmalıyız: NATO üyeliği, AT'la ilişkiler ve ekonomik yardım alanında" dedi. Konuyu yakında hükümet içinde bir kez daha değerlendireceklerini söyledi.

Genel izlenimimiz şuydu: Bölgede istikrardan yana idiler, ilticacı akınından ise rahatsızdılar. Kürt sorununun çözümünü bu nedenle de istiyorlardı.

Bakan Schnoor ile görüşme

29 Kasım 1991'de, yine Beko ile birlikte Almanya'nın en büyük eyaletlerinden Nordrhein Westfalen (Kuzey Ren Westfalya) İçişleri Bakanı Dr. Herbert Schnoor ile görüştük. Bir Kürt dostu olan Sosyal Demokrat Partili Dr. Schnoor bizi son derece sıcak karşıladı. Son gelişmeler ve bizim politikamızla ilgili olarak bilgi verdik. Bakan söze başlarken şöyle dedi:

"Az önce Frankfurter Rundschau'dan bir gazeteci Kürt sorunu konusunda benimle mülakat yaptı. Ona, az sonra PSKT Genel sekreteriyle konuşacağımı söyledim ve Türk hükümeti demokratikleşme yönünde adım atacaksa, bu parti

serbest olmalı, dedim. Acaba iyi etmiş miyim?"(*)

"Elbet, bu bizim de istemimiz," dedim. Sayın Schnoor şöyle devam etti:

"Bu koşullarda Türkiye'nin sınırlarının değişmesi güçtür. Sizin istemleriniz (federasyon istemimizi kastediyordu) olumlu ve gerçekçidir. Ben eskiden de Kürt halkının dostuydum, şimdi sizinle tanışınca daha çok dost oldum."

Dr. Schnoor daha sonra Sosyalist Enternasyonallc ilişkilerimizi sordu. "Henüz yok, ama olmasını istiyoruz. Sosyalist Enternasyonal daha çok Türk sosyal demokratlarıyla ilişkileri tercih ediyor," dedim. Bakan ise, eğer istersek Willy Brandt veya Vişnevsky ile bir görüşme için çaba göstereceğini söyledi. Bunu olumlu bulduğumuzu söyledik. Daha sonra Güney Kürdistan'a ilişkin sorunları konuştuk. Bakanlıkları Güney Kürdistan'a bazı yardım projelerini finanse ediyordu. Bu konuda hem bilgi verdi, hem de, bu yardımlara ilişkin olarak -Saddam'ın saldırılarına karşı caydırıcı olacağı düşüncesiyle- bu parçadaki örgütlerle mukavele imzalamak istediğini, Celal Talabani ve Mesut Barzani'yi bu amaçla davet edeceğini, bu konuda bizden destek beklediğini söyledi. Ben ise her iki lidere mektup yazacağımı söyledim ve dönüşte yazdım.

Dr. Schoonor'dan ayrıldıktan sonra, bu görüşmede hazır bulunan Özel Kalem Müdürü, bizi binanın birinci katındaki bir salona götürerek Irak Kürdistanı'na yapılan yardımlara ilişkin sergiyi gösterdi. Bu arada, KDP'nin Ankara'daki temsilcisinin Alman Elçiliği'ne gidip bu yardımlarla ilgili olarak ilişkinin yanlış kişilerle kurulduğunu anlattığını söyledi ve bu tür tavırların yardım sürccini olumsuz etkilediğini belirtti. Belli ki başkaları Kürtlere yardım için bir şeyler yapmak isterken, bizimkiler şark usülü birbirlerini çekiştiriyorlardı...

4 Aralık 1991 günü Beko ile Brüksel'e gittik Avrupa Parlamentosu'nda görüşmeler yaptık. Öğleden önce Yeşiller Avrupa Parlamentosu üyesi ve Kürt dostu Bayan Claudia Roth'la görüştük. Aynı gün, Sosyalist Grup'un on yıl süreyle sekreterliğini yapmış olan, Kürt sorununu yakından izleyen Manfred Michel ile tanıştık ve kısa bir görüşme yaptık.

Aynı günün akşamı Bonn'a döndük ve Bayan Uta Zapf'la görüştük. Yanında bir uzman da vardı. Bayan Zapf, SPD'nin sekiz milletvekilinden oluşan Kürt Grubu'nun Başkan Yardımcısı idi.

Bayan Zapf'a da yeni hükümet politikası ve kendi görüş ve önerilerimizle ilgili olarak bilgi verdik. Kendisi az konuştu ve daha çok bilgilenmek için sorular sordu. Konuyu Federal Parlamento'ya getireceklerini, baharda Türkiye'ye bir heyet gönderip bu konuda Türk yönetimini sıkıştırmak istediklerini söyledi.

Daha sonraki günlerde Niedersachsen (Aşağı Saksonya) eyaletinde dört ayrı görüşme yaptık. Aşağı Saksonya'nın SPD'li hükümeti, Bonn Konferansı'nı

(*) Bu mülakat gazetenin 3 Aralık 1991 tarihli sayısında yayınlandı.

himayesine almıştı ve sıcak ilişkilerimiz vardı.

Görüştüklerimizden biri Adliye Bakanı Bayan Heidrun Alm-Merk'ti. Bayan Merk canayakın bir insan ve atak bir Kürt dostu. Bonn Konferansı'na katılıp konuşma yapmıştı. Türk Büyükelçisi'nin görüşme istemini ise geri çevirmiş.

Bayan Alm-Merk'le görüşmemiz dostça geçti. Son durumla ilgili kısaca bilgi verdik. O arada kendisi, Parlamento Başkanı'na telefon edip bizim için randevu aldı. Parlamento Başkanı SPD'li idi. Kendisiyle ile Parlamentoda öğlen yemeği yedik ve sohbet ettik. Almanlarda az görülen türden canayakın bir insandı. Bize sıcak bir ilgi gösterdi. Kürtlerin durumunu iyi anladığını ve destek olacağını söyledi.

Eyalet'in Başbakanı sayın Gerhard Schröder ile de randevumuz vardı. Ancak kendisi bütçe ile ilgili acil bir toplantı için ayrılıp Bonn'a gitmek zorunda kalmıştı. Bu nedenle Müsteşarı ile görüştük. Yanında bir uzman da vardı.

Aynı gün, Eyalet parlamentosundaki çeşitli grupları temsil eden parlamenterlerin katıldığı bir toplantıda bilgi verdik ve soruları cevaplandırdık.

Yine FDP'yi (Hür Demokratlar veya Liberaller) temsilen Dr. Alexander Mühlen ile de bir görüşme yaptık.

12 Aralık günü Bonn'da bir basın toplantısı düzenledik. Çevirmenliği Beko yaptı. Basın toplantımızı bir bölüm Türk gazetecisi izledi ve sorular sordular. Gerek bu gezi ve görüşmelerimle ilgili izlenimlerimi, gerekse, yeni hükümetin politikalarına ilişkin görüşlerimi Dengê Komkar'la yaptığım bir söyleşide yansıttım. (Bak: D. Komkar, sayı 137; ayrıca Seçme Yazılar, cilt 2, s.178).

Burkay basın toplantısında — foto: dengê komkar

Burkay, Bonn'da yapılan basın toplantısında Ebubekir Saydam'la birlikte
12 Aralık 1991

Avrupa Parlamentosu'nu Ziyaret

Yeşiller Grubunun çağrılısı olarak, üç kişilik bir heyet halinde 9-13 Mart 1992 tarihinde, Avrupa Parlamentosu'nu ziyaret ettik ve çeşitli görüşmeler yaptık. Partimiz adına ben, KOMKAR adına Beko (Ebubekir Saydam), Kürdistan İnsan Hakları Derneği adına ise Sertaç vardı. Bu çağrıyı sağlayan ise Alman Yeşiller Partisi'nin AP temsilcilerinden Claudia Roth ile, Yeşiller Grubu'nun AP'daki asistanı ve bize dost bir insan olan Ali Yurttagül'dü.

Söz konusu tarihler arasında görüştüğümüz kişiler arasında Türkiye-Avrupa Parlamentosu Karma Komisyonu Başkanı Mark Galle (Sosyalist Grup'tan), AP politik Komisyonu Başkanı Joao Cravinho (sosyalist), AP Komisyonlar Koordinatörü Genel Müdürü Manfred Michel, Antony Simpson ve Bayan Marlene Lenz (muhafazakâr), Bayan Raymond Dury (sosyalist) ve Bayan Claudia Roth vardılar.

10 Mart günü AP Yeşiller Grubu'nun toplantısında bir konuşma yaptım. Gerek bu konuşmada, gerekse öteki görüşmelerde Irak Kürdistanı'ndaki duruma değindim ve Kuzey Kürdistan'ndaki son gelişmelerle ilgili olarak bilgi verdim, kendi istem ve önerilerimizi ilettim.

12 Mart günü KDP lideri Mesut Barzani, resmi çağrılı olarak bir heyetle birlikte Avrupa Parlamentosu'na geldi ve Politik Komisyon'da bir konuşma yaptı.(*) Barzani ile ayaküstü görüştük ve toplantıyı biz de izledik. AP'ın gündeminde Irak Kürtlerinin durumu vardı. Bu konu tartışıldığı sırada Parlamento'nun oturumuna konuk olarak katıldık. Mesut Barzani Parlamento Başkanı tarafından "Irak'lı Kürt Lider" olarak takdim edildi ve parlamenterler tarafından alkışlandı. Bundan onur duydum. Biz Kürtler artık şeytanın bacağını kırmıştık, uluslararası planda üst düzeyde kabul görüyorduk.

AP 13 Mart günü Güney Kürdistan'la ilgili yeni kararlar aldı. Saddam yönetiminin Kürdistan'a karşı uyguladığı boykotu ve kuşatmayı mahkum etti, Türkiye'yi hava bombardımanları yüzünden kınadı, Kürtler için Avrupa Topluluğu'na acil yardım çağrısında bulundu, Birleşmiş Milletler Örgütü'nün, Kürtlerin güvenliği ve insan haklarına ilişkin olarak daha etkili tedbirler alması için girişimde bulunulmasını karara bağladı.

Avusturya Gezimiz

22-27 Mart tarihlerinde, Beko ile birlikte Avusturya'yı ziyaret ettik. Kürdistan'da newroz gösterilerinin kana bulandığı günlere rastladığı için ziyaretimiz

(*) Barzani söz konusu yurt dışı gezisinde Fransa Devlet Başkanı Mitterrand ve İngiltere Başbakanı Major'la da görüşmeler yaptı. Talabani de o dönem benzer görüşmeler yaptı. Güney Kürdistanlı Kürt liderlerinin bu düzeyde temasları ilkti ve Körfez krizi sonrasındaki olumlu koşulların ürünü idi.

daha da ilgi gördü. Avusturya gezimizi asıl örgütleyen ve bize yardımcı olan ise, Suriyeli Kürt dostumuz Fadıl Halil oldu. Fadıl, Pêşverû'nun (PPDKS) taraftarı idi ve Viyana'da Birleşmiş Milletler'de atom enerjisiyle ilgili bir uzmandı. "Kurden Heute" (Günümüzde Kürtler) adlı basılmış bir eseri de var.

İlk görüşmemiz, Bonn Konferansı sırasında tanıştığım Devlet Bakanı Dr. Peter Jankowitsch ile oldu. Dışişleri Bakanı Alois Mock'la da randevu almıştık; ancak kendisinin önemli bir işi çıktığı için Kabine Sekreteri ile görüştük.

Avusturya Parlamentosu Başkanı Dr. Fischer'le görüştüm. Bu, sayın Fischer'le ikinci görüşmemdi. İlk kez 1983 yılında ve Bilim Bakanı iken görüşmüştük. Kürtlerle ilgili çaba ve desteği nedeniyle kendisine teşekkür ettim. Ayrıca Sosyalist Enternasyonal'e üyelik için başvurmayı düşündüğümüzü, en azından başlangıçta gözlemci olarak katılmak istediğimizi söyledim ve bu konuda desteğini istedim. Yine, Türkiye'de kurulan, daha önce sözünü ettiğim vakıflara hümaniter yardım yapmalarını; kültür, sağlık ve benzeri somut projeleri desteklemelerini istedim.

Sayın Fischer, teşekküre gerek olmadığını, enternasyonalist görevini yaptığını söyleyerek şöyle devam etti:

"Avrupa parlamentosu'ndaki grup başkanımıza telefon edip Kürt sorununun gündeme getirilmesini istedim;

"Brandt'a telefon edip, Sosyalist Enternasyonal'in bu konuda bir tavır takınmasını istedim.

"Az sonra kamuoyuna bir açıklama yapıp olaylar nedeniyle Türk hükümetini eleştireceğim ve bu sorunun zor yoluyla çözülemiyeceğini söyleyeceğim.

"SHP'ye mektup yazıp son gelişmelerden rahatsız olduğumuzu söyleyeceğim.

"Sosyalist Enternasyonal için 50'ye yakın başvuru vardır, seçme yapacağız. Siz de başvurun.

"Hümaniter yardım için mobil nitelikte bir sağlık projesi yapın ve bize verin, hemen 70.000 şiling (yaklaşık 10 bin mark) ayıracağım.

"Burada oluşturulacak Kürt bürosu için biz yardımcı olmaya hazırız; ancak Kürtlerin kendi aralarında anlaşmaları ve bu iş için bir kişiyi belirlemeleri gerek."(*)

(*) Sağlık projesini gündemimize aldık, ama geciktik; bu nedenle de gerçekleşmedi. Viyana'da oluşturulacak Kürt bürosuyla ilgili olarak ise, dört parçadan Kürtlerin uzlaşması çok güçtü. Herkes uzlaşsa PKK'lılar kalırdı! Yine de işin peşini bırakmadık. Bir ara, yetkililer tamam deyip bir proje sunmamızı istediler. Onu da yaptık; ama herhalde araya başka parmaklar girdi ki söz konusu "Kürt Bürosu" da gerçekleşmedi.

Daha sonraki günlerde Avusturya Sosyal Demokrat Partisi (eski adıyla sosyalist) Uluslararası İlişkiler Bölümünden, Sosyalist Enternasyonal sorumlusu Dr. Schramek ile görüştük. Dr. Schramek bizi sıcak karşıladı. Benimle ilgili olarak SHP'den bilgi istediklerini, ama "böyle birini tanımıyoruz!" tarzında bir cevap aldıklarını, alaylı bir dille anlattı. İnönü'yü davet ettiklerini ve yakında Viyana'ya geleceğini söyledi.

Dr. Schramek'e Sosyalist Enternasyonal ile ilgili önerimizi ilettik. Avusturya televizyonunda bir program yapmamızı önerdi, telefon edip randevu aldı.

Federal Yeşiller Grubu Milletvekili ve partisinin uluslararası ilişkiler sorumlusu Bayan Grandits'le görüştük. O sırada, belki bir rastlantı sonucu, belki de haber aldıkları için, Apoculardan kadınlı-erkekli bir grup, bina önünde gürültü-şamata yaparak, slogan atarak sözde son olayları protesto ediyor ve görüşmek istiyorlardı. Ancak Bayan Grandits onlarla görüşmeyi kabul etmedi.

Sosyal Demokratlara yakın bir kurum olan Karl Renner Enstitüsü yönetmeni Dr. Berger'le uzunca bir görüşme yaptık. Son gelişmeler ve Partimizle ilgili bilgi verdik. Enstitü'nün Kürtlerin kurduğu vakıfların projelerini desteklemesini istedik.

Daha sonra Uluslararası Helsinki İnsan Hakları Federasyonu Yönetim Kurulu Üyesi Bayan Leicht'le görüştük. Helsinki sürecine ilişkin çalışmalarımızdan söz ettik. Bayan Leicht, şu anda Helsinki'de toplantı halinde olan dışişleri bakanlarına bir mektup yazmamızı tavsiye etti.

Birleşmiş Milletler İltica Komiseri Avusturyalı Dr. Feldman'la görüştük.

Akşam, söyleşi için Avusturya televizyonuna gittik. Meğer Apocular orada çalışan bir Kürt vasıtasıyla programdan haberdar olmuş ve engellemek için çaba içine girmişler. Ali Yiğit diye biri Hollanda'dan aramış, milletvekili olduğunu söylemiş ve "Kemal Burkay Kürtleri temsil edemez, ben gelip programda konuşayım," demiş. Programcı bunu gülerek anlattı. Bize böyle bir milletvekilini tanıyıp tanımadığımızı sordu. Ali Yiğit adını ilk kez duyuyordum. Meğer HEP'ten yeni seçilenlerden biriymiş...

Çeviriyi Beko yaptı. Yapılan söyleşi beş dakikalık bir süreyle Avusturya televizyonunda verildi. Ertesi gün tramvayda genç bir adam bana İsveççe selam vererek İsveç'li bir gazeteci olduğunu, benim akşamki programımı izlediğini söyledi. Ne yazık ki onunla İsveççe değil, İngilizce konuşmak zorunda kaldım. Yıllardır yaşadığım ülkenin dilini hâlâ yeterince öğrenememiştim!

Televizyondaki söz konusu söyleşi Milliyet gazetesine de yansıdı. Avusturya'nın önde gelen gazetelerinden Die Presse de benimle yaptığı söyleşiyi 27 Mart tarihli sayısında yayınladı ve benim "Türk hükümetinin yaptığının Saddam'ınkilerden farkı ne?" sözlerime yer verdi.

Orada olduğumuz sürede partili arkadaşlarımızla bir toplantı yaptık. Ayrıca dört parçadan Kürtlerin katıldığı bir toplantıda konuştum ve hem gezim

hakkında bilgi verdim, hem de son gelişmelere ve çeşitli konulara ilişkin soruları cevaplandırdım.

Gezimizin hemen ertesinde Avusturya hükümeti, Türk güvenlik güçlerinin sivil Kürt halkına karşı giriştiği şiddet eylemlerini gerekçe göstererek AGİK'in harekete geçmesini ve Türkiye'nin durumunun ele alınmasını istedi. Bu AGİK tarihinde Türkiye bakımından ilk kez olmaktaydı. Bizim yaptığımız görüşmelerin de bunda payı olduğunu sanıyorum.

Sosyalist Enternasyonal'e Başvuru

Sosyalist Enternasyonal'e başvuru fikri Dr. Schnoor'la görüşmemizden sonra gündeme geldi. İki-üç yıl öncesi olsa bu aklımızdan bile geçmezdi. O zaman ne ben önerirdim, ne de yoldaşlarımıza anlatabilirdik. Ne var ki son üç-dört yıl içindeki büyük değişiklikler bizi de birhayli esnetmişti. Aslında buna, ideolojik görüşlerimizde köklü değişikliklerden çok, pratik nedenlerle yöneldik. Sosyalist Enternasyonal'e katılmayı uluslararası ilişkiler bakımından önemli buluyorduk.

Bu konuyu 1992 başlarında ele aldık. İlk gündeme getirdiğimizde özellikle Ziya arkadaş tepki gösterdi. Ziya arkadaş program değişikliklerinde de aynı tavrı gösterdi. Değişime en zor uyum sağlayan o oldu.

Önerimizi yazılı olarak yaptık. Ne var ki Sosyalist Enternasyonal bize kapısını açmakta istekli değildi. Belki onlara göre fazla solduk. Ama daha çok da, çoğu iktidarda olan Sosyalist Enternasyonal partileri, Türkiye ile ilişkileri zedeler diye düşündüler ve sosyalistlik şurda kalsın, sosyal demokratlıkla da hiçbir ilgisi bulunmayan SHP, CHP türünden düzen partileriyle ilişkileri tercih ettiler.

1992 Kanlı Newrozu

Türk rejimi 1992 Newrozu'nda tam bir kıyım yaptı. Bunun işaretleri Newroz'dan aylarca önce başladı. Cumhurbaşkanı Özal, "Ordu baharda PKK'ya karşı harekete geçecek," dedi. Ordu zaten yıllardır PKK'nın silahlı güçleriyle savaşıyordu; bu, Kürt halkına karşı yeni ve daha geniş kapsamlı bir saldırı hazırlığı demekti. Seçim öncesi bölge halkına "şefkatli" davranmaktan söz eden Demirel, seçim sonrası hükümeti kurar kurmaz verdiği sözleri unuttu, tam anlamıyla kirli savaş güçlerinin yörüngesine girdi ve Kürt halkına karşı "demir yumruk"a dönüştü.

ANAP hükümeti döneminde başlayan ve "faili meçhul" denen cinayetler salgını Demirel-İnönü koalisyonu döneminde sürüp gitti. Bu cinayetlere karşı halk saflarındaki tepki ise kitleseldi. Cenaze törenleri kitlesel mitinglere

dönüşüyordu. Rejim bölgede yükselen kitle hareketinin, Filistin örneği bir intifadaya dönüşeceği korkusuyla, bu eylemi daha başlangıcında kırmak için harekete geçti. Aralık 1991'de Kulp ve Lice'de cenazelerini almaya giden kitlenin üzerine ateş açıldı ve bu olaylarda 9 kişi yaşamını yitirirken yüzü aşkın kişi de yaralandı. Kitlesel eylemlere karşı bu pervasızca saldırganlık artarak sürdü ve Newroz döneminde doruğa çıktı. Newroz'dan birkaç gün önce Demirel, "basın üç gün sussun, bu işi bitirelim!" diyecek kadar niyetlerini pervasızca açığa vuruyordu.

PKK ise, kendine özgü provokatörce yöntemlerle bu saldırılar için rejimin eline bahaneler verdi. Daha Newroz'dan aylarca önce, Abdullah Öcalan'ın Lenin'e özenerek hazırladığı bilmem ne "tezleri"nde, Newroz'da Diyarbakır dahil, Kürdistan'ın birçok kentinin kurtarılacağını söylüyor ve kitleleri ayaklanmaya çağırıyordu. PKK Newroz öncesi yayınladığı bildirilerde, Apo'nun bu tezlerinden söz ederek halkı silah satın almaya, evlerinin altına sığınak kazmaya, yiyecek depo etmeye çağırıyordu! Bu çok sorumsuzca bir tutumdu. Ayaklanma için gerçekten bir plan olsa bile, bu aylar öncesinden böylesine deşifre edilmezdi. Örneğin Vietnam Kurtuluş Hareketi "Tet Bayramı" sırasında bir gece saldırısıyla 8-10 kadar önemli kenti ele geçirmiş ve bu askeri zafer dünyada büyük yankı yapmıştı. Ama bu eylemin hazırlığı tam bir sessizlik içinde yürütülmüş, düşmanın ruhu bile duymamıştı. Apo hazretleri ise kendi "Tet Eylemi"ni aylarca öncesinden adeta davul zurnayla ilan ediyordu!

Gerçekte ise PKK bir ayaklanma için hazırlanmış değildi. Ne gücü buna elverişliydi ne de uygun bir ortam vardı. Buna karşılık, bu garip ayaklanma çağrısını bahane eden Türk devleti, sözde ayaklanmaya karşı tedbir adı altında, bölgedeki güçlerini teyakkuza geçirmenin yanı sıra, Türkiye'nin batı kesiminden de bölgeye çok sayıda komando birlikleri geçirdi ve Newroz öncesi kent ve kasabaları tam bir kuşatmaya aldı. Türk medyası rejimin işaretine uygun olarak, PKK'nın Newroz'da girişeceği ayaklanma konusunda şamata kopardı. Amaç, planlanan saldırı için psikolojik ortam oluşturmaktı.

Bölge halkı, Apo ve adamlarının hayali ayaklanma çağrısını ciddiye bile almamıştı. Evinin altına sığınak kazan veya yiyecek depo eden yoktu. Ama Newroz gelip çatınca, daha önceki yıllarda olduğu gibi bayramlıklarını giyerek kadınlı-erkekli, çocuklarıyla birlikte sokaklara çıkıp, türküler söyleyip yürüdüler.. Rejimin asker ve polisi ise, yukardan gelen emre uygun olarak, birçok kent ve kasabada bu barışçı, savunmasız kitleye acımasızca kurşun yağdırdılar ve bayram yerlerini mezbahaya çevirdiler. Bu, herhangi bir tehlike gördükleri için değil, ama kitlelere gözdağı vermek, barışçı kitle hareketinin büyümesini önlemek içindi.

21 Mart günü Cizre ve Şırnak'ta Newroz kanlı geçti. Cizre'de mezarlığa gidip ölü ve şehitlerini ziyaret etmek isteyen halkın önü polis ve askerlerce kesildi. Halk bunu protesto için oturma eylemi yaptı. Tam bu sırada kentin

çeşitli yerlerinden silah sesleri geldi. Bu silahları ateşleyenler PKK'lı mıydı, yoksa özel timler, PKK'lı kılığındaki kontrgerilla elemanları mı, anlaşılmadı. Çoğu zaman olduğu gibi, at izi it izine karışmıştı. Bunu fırsat sayan asker ve polis savunmasız kitle üzerine ateş açtı. Olaylarda 35 kişi yaşamını yitirdi, biri gazeteciydi.

Aynı gün Şırnak'ta halk Newroz bayramını kutlamak için kentin merkezinde toplanmıştı. Polis yolları kesmiş, kitlelerin toplanmasını engellemeye çalışıyor, bu nedenle tartışmalar yaşanıyordu. Tam bu sırada kitlelerin arasına sızmış bir provokatör silahını ateşledi. Asker ve polis sanki bu anı bekliyordu. Kitle ateş altına alındı. Alan ölü ve yaralılarla doldu. Gece vakti ise, sözde çatışma adı altında kent panzerler, tanklar ve havan toplarıyla harap edildi. Olaylar üç gün devam etti. Ölü sayısı 60'ı aştı, yaralılar ise yüzlerceydi.

Nusaybin'de 21 Mart günü olay çıkmadı. Ama ertesi gün Cizre ve Şırnak olaylarını protesto için barışçı bir gösteri yapan halka rejimin asker ve polisi tarafından ateş açıldı. Yirmi kişi yaşamını yitirdi ve pek çok insan yaralandı.

Bu derece kanlı olmasa da, benzer olaylar Kürdistan'ın birçok kent ve kasabasında yaşandı. Polis ve asker her yerde Newroz'un kutlanmasını engelledi; saldırdı, tutukladı ya da ateş açtı. Bu olaylarda öldürülenlerden bir bölümü çocuktu; çünkü kadınlar yanlarında çocukları, kucaklarında bebekleriyle yürüyorlardı.

O dönem SHP'den Şırnak Milletvekili olan Mahmut Alınak'ın hazırlayıp İnönü'ye sunduğu raporda şöyle deniyordu:

"1- PKK, Nevroz kutlamalarından birkaç gün önce halkı savaşa çağıran bildiriler yayınlamıştır. Güvenlik güçleri, PKK'yı ve bu bildirileri savunmasız halka karşı silahlı saldırı gerekçesi olarak kullanmıştır.

"2- Nevroz kutlamalarında Şırnak, Cizre ve Nusaybin'de bir tek güvenlik mensubu, ya da PKK'lı yaşamını yitirmemiştir.

"3- Resmi yetkililerce PKK ve güvenlik güçleri arasında meydana geldiği söylenen çatışmalarda da herhangi bir can kaybı yoktur.

"4- Ev ve işyerleri güvenlik güçlerince tahrip edilmiş ve yüzmilyarlarca liralık zarara uğratılmıştır.

"5-Yaklaşık 60 kişiyi silahla öldürenler güvenlik güçleridir.

"6- Basın mensubu İzzet Kezer'i öldürenler de güvenlik güçleridir.

"7- Otorite hükümette değil, asker, polis ve timdedir. Örneğin Vali, Tugay Komutanı'na telefon açmaya bile cesaret edemez durumdadır."

PKK'nın bu çatışmalardan çok memnun olduğuna kuşku yoktu. Bu onların sakat mücadele anlayışına uygundu. Ne kadar çok insan ölürse, katliam ne denli büyük olursa, halkın rejime karşı kin ve nefretinin daha büyük olacağını ve olayların dış kamuoyunda yankı yaratacağını düşünüyorlardı... İşin ilginci, rejim de bile bile kıyım yapmış, terör estirmişti. Rejimin amacı böylece

halkın gözünü korkutmak, barışçı kitle hareketlerini ve gösterileri önlemekti. Rejim amacına ulaştı. Apocu provokatörler ise bir süre sonra kitlelerin artık çağrılarına cevap vermediklerini, eskisi gibi sokağa dökülmediklerini, cenaze törenlerine bile katılmadıklarını hayretle gördüler...

1992 Newrozu'nun ardından Cizre, Nusaybin, Şırnak, Silvan, Batman gibi yurtsever hareketin kitlesel olduğu illerde hava döndü. Rejimin güdümündeki Hizbullah buralarda hızla örgütlendi. Halk devletin ve PKK'nın şerrinden korunmak için koruculuğa yöneldi. Faili meçhul cinayetler hızla tırmandı. Öyle ki bir süre sonra, PKK'nın, "kurtarılmış kentler" ve kendi çöplüğü saydığı buralarda esamesi okunmaz oldu. Yurtsever hareket sindi ve meydan tümüyle polise, korucuya, Hizbullah'a kaldı. Daha sonra ise, 12 Eylül öncesi buralara adım atamaz hale gelmiş olan MHP'liler geri döndüler ve her yerde rahatça tabelalarını asıp örgütlendiler.

Apocular bir kez daha, bilerek ya da bilmeyerek provokatörlük rolünü oynamış, güçlü bir birikimi heder etmiş, barışçı biçimde yükselen kitle eylemini sabote ederek rejime soluk aldırmışlardı...

Diyarbakır'daki Newroz Toplantımız

Rejim Newroz döneminde, yalnız sokak gösterilerine değil, kapalı salon toplantılarına karşı da aynı tahammülsüz ve saldırgan tutumu sergiledi.

Diyarbakır'da taraftarlarımız, valiliğin Newroz toplantısına izin vermeyeceğini bir önceki yılın deneyiminden bildikleri için, bu yıl da 14 Mart 1992 günü Nilgün Düğün Salonu'nda bir nişan töreni düzenlediler ve bunu Newroz kutlamasına dönüştürdüler. Toplantı başladıktan sonra durumu farkeden, ancak, içeri girip toplantıyı dağıtmayı göze alamıyan polis, binanın çevresini sardı ve giren çıkanı hırpaladı. Toplantı dağıldığı zaman ise çıkan kitleye cop ve kalaslarla saldırarak, aralarında sanatçıların, yabancı konukların da bulunduğu birçok kişiyi döve döve göz altına aldı, ses cihazlarını ve sanatçılara ait enstrümanları tahrip etti. Yurt dışından gelip geceye katılan Kürt sanatçı Nasır Rezzazi ile Medico temsilcisi Alexander Kauz da bunlar arasındaydı. Gözaltına alınanlara işkence yapıldı.

Rejimin 1992 Newrozu'ndaki saldırılarıyla ilgili olarak 13 Nisan 1992 tarihli bir mektup kaleme aldım, çeşitli uluslararası kuruluşlara, siyasi parti ve şahsiyetlere gönderdim. Avrupa Parlamentosu Dış İlişkiler ve Güvenlik Komitesi-İnsan Hakları Alt Komitesi Başkanı Ken Coates verdiği cevapta, AP'ın bu konuya ilişkin olarak 9 Nisan'da aldığı kararı gönderiyor ve bu konunun AP-Türkiye Karma Komisyonu'nun Haziran ayında Türkiye'de yapılacak toplantısında gündeme getirilip tartışılacağını ve İnsan Hakları Alt Komitesi'nin bu konuyu derhal gündemine alacağını söylüyordu. (Mektubun tamamı için bak: Ek belge, no: 18).

Avrupa Parlamentosu'nun söz konusu kararında Türk güvenlik güçlerinin Newroz şenlikleri sırasında Kürtlere karşı yaptıkları kıyımlar mahkum ediliyor ve daha önceleri Kürtler hakkında alınmış kararlar da hatırlatılarak Türkiye'nin insan haklarına saygı gösdermesi isteniyordu. Bu kararda aynı zamanda PKK'nın terör eylemleri de mahkum ediliyordu.

Erzincan depremine Yardım

Mart 1992'de Erzincan depremle sarsıldı. Kent merkezi ve köyler büyük can kaybına ve yıkıma uğradı. Medico İnternational'le birlikte ve KOMKAR eliyle depremzedelere yardım işini örgütledik. Bölgeye 30 kamyon dolusu yardım malzemesi (şeker, çay, yağ, makarna, pirinç, patetes ve sabun) ilettik ve bunları 1-10 Nisan tarihleri arasında, Erzincan ve Pülümür'ün depremden büyük zarar gören dağ köylerinde dağıttık. Bunlar tümüyle Kürt köyleriydi ve evlerinin yıkılmış olmasına, hâlâ sürmekte olan ağır kış koşullarına rağmen, devlet buralara yardım elini uzatmamıştı. Ne çadır verilmişti, ne yiyecek...

Yunanistan'a Yaptığım Gezi

1992 Mayıs başında Yunanistan'a bir gezi yaptım. Randevuları Yunanistan temsilcimiz Cemil Turan ayarlamıştı.

Atina'ya 1 Mayıs günü indim. Kentin merkezine ulaştığımızda 1 Mayıs gösterileri vardı. İşin ilginci, 1981 yılında Atina'ya gidişim de yine 1 Mayıs'a rastlamıştı. Yunanistan'da da 1 Mayıslar bizdeki gibi coşkuyla kutlanıyor. Nc dc olsa aynı iklimin çocuklarıyız. Bir farkı var ki, orada bu nedenle polis göstericilere saldırıp kan dökmüyor...

2 Mayıs günü Sky adlı özel radyo istasyonu benimle bir söyleşi yaptı. En fazla dinlenen radyolardan biriymiş. 20 dakikalık bu söyleşi ertesi gün "Atina'da ve Dünyada Politik Gündem" adlı programda yayınlandı.

4 Mayıs günü öğle zamanı, iktidardaki Yeni Demokrasi Partisi'nin Uluslararası İlişkiler sorumlusu Bayan Dora Bakoyanni ile görüştük. Kendisi parlamenter, eski devlet bakanı ve aynı zamanda Başbakan Mitçotakis'in kızı. Genç ve güzel bir hanım.(*)

Toplantıya Cemil'le birlikte Atina'daki diğer bir yoldaşımız Nazım da katıldı. Nazım çevirmenlik yaptı. Basın haberdar edilmişti ve toplantıyı görüntülediler.

(*) Dora Bakoyanni, 2000'li yıllarda dışişleri bakanlığı da yaptı.

YDP temsilcisi Dora Bakoyanni ile; Atina, 4 Mayıs 1992

Görüşme 1,5 saat kadar sürdü. Partimiz konusunda bilgi verdim. Özetle yeni hükümetin politikasına ve son gelişmelere değindim. "Biz barışçı yolu tercih ediyoruz; ama Türk yönetimi Kürt sorununu terörize etti; böyle giderse biz de silaha sarılabiliriz," dedim. Maddi ve moral alanda destek istedim. PKK ile ilgili sorularını cevapladım, aramızdaki farkı anlattım.

Bayan Bakoyanni ise hükümet adına değil, kendi partisi adına konuştuğunu, ama önerilerimizi hükümet yetkililerine de ileteceğini söyledi. Silahlı eylemden uzak kalmamızı tavsiye etti. PKK'ya karşı tavırlıydı, demokratik nitelikte bir örgüt olmadığı görüşündeydi.

Aynı gün saat 18.00'de Dışişleri Bakanlığı yetkilileriyle görüştük.

Daha önce Dışişleri Bakanı Samaras görüşme önerimizi kabul etmişti. Ancak ziyaretimizden kısa süre önce Samaras görevden alınmış ve dışişlerini bizzat Mitçotakis üstlenmişti. Cemil bu konuda fiilen görevli olan devlet bakanı ile de randevu sağlamıştı. Ancak o da, tam o günlerde bazı görüşmeler için ABD'ye gitmişti. Bakanlıkta müsteşar konumunda olan ve politikanın belirlenmesinde kilit rolü oynadığı söylenen Büyükelçi Megaloekonom ile görüştük. Yanında bir diplomat daha vardı.

Kürdistan'daki son durum konusunda bilgi verdim ve istemlerimizi ilettim.

Sol Birlik Genel Başkanı Maria Damanaki ile

Bağımsız bir politikaya değer verdiğimizi, bu nedenle Irak, İran, Suriye gibi Kürdistan'ı bölüşmüş devletlerle ilişkilerden uzak durduğumuzu, ancak Yunanistan'ın Kürt halkına dost bir rol oynayabileceğini, bunda iki halkın da çıkarı olduğunu söyledim; siyasi destek ve ekonomik yardım istedim. Ciddi bir yardım olmadan Türk devletine karşı mücadeleyi yürütmemizin güçlüklerini anlattım.

Megaloekonom ise, sorunu önceden değerlendirdiklerini gösterir bir tavırla, bize destek olacaklarını söyledi. Ayrıca Kürt hareketinin önünde iki yol olduğunu, birinin terörü esas aldığını, ötekisinin ise politik ve barışçı mücadele tarzı olduğunu söyledi. Kendilerinin terör yolunu tavsiye etmediklerini söyledi.

5 Mayıs günü saat 13.00'te, Atina dışındaki köşkünde PASOK lideri ve eski başbakan Andreas Papandreu ile görüştük. Görüşme özel sekreteri vasıtasıyla sağlanmıştı. Ağır rahatsızlığına rağmen bizimle görüşmeyi kabul etmişti. 1981 yılında görüştüğüm Vasili Konstantinea ile Dimitri Kustas da görüşmede hazır bulundular.

Papandreu'nun hasta ve yorgun olduğu her halinde belliydi. Çok zayıflamıştı. Buna rağmen bize karşı tavrı nazik ve dostçaydı. Anlatıklarımı başıyla onaylayarak dinledi. "Sizin davanız, bizim davamızdır," dedi. ABD'nin PKK'yı terörist diye nitelediğini, ABD birini suçlayınca onun iflah olmayacağını söyledi.

Hükümetle görüşüp görüşmediğimizi sordu. Görüştüğümüzü söyledik. Yardım sözünü duyunca, kuşkusunu belli eder biçimde şöyle dedi: "Yardım etseler iyi..."

Daha sonra Sosyalist Enternasyonal konusu gündeme geldi. Üyelik için başvuracağımızı söyledim ve destek vermelerini istedim. Bu konuda söz verdi.

Kendisini daha çok yormamak için ziyaretimizi kısa kestik. PASOK bu görüşmeyle ilgili bir basın bildirisi yayınladı. Görüşmeyi televizyon kanalları ve gazeteler de haber olarak verdiler.

Aynı akşam PASOK'nun dışişleri yetkilileri Vasili ve Dimitri ile 2,5 saat süren bir toplantı yaptık. Papandreu'nun özel bürosundan Lili adlı bayan da bu toplantıya katıldı ve not aldı. Papandreu'ya rapor vereceklermiş. Bu toplantıda Kürt sorununu çeşitli yönleriyle ele alıp değerlendirdik.

Bu görüşmelerden ve Cemil'in verdiği diğer bilgilerden PASOK'un PKK ile ilişkilerinin iyi olduğu kanısına vardık. En azından örgüt içinde belli bir kesim PKK'ya sempati duyuyordu. PASOK'un dış bürosu da şimdiye kadar onlara sıcak davranırken bize mesafeli durmuştu. Bu görüşmelerden sonra kanımız durumun değişebileceği idi.

6 Mayıs günü saat 12.00'de Sol Birlik Genel Başkanı Mariya Damanaki ile görüştük. Bayan Damanaki genç, atak ve kendine güvenen biri. Parlamentoda oldukça aktifmiş.

Kendisine Partimizle ilgili bilgi verdim ve sosyalizme demokratik yollardan geçiş yanlısı olduğumuzu, çok partili demokratik bir toplum düşündüğümüzü söyledim; Türkiye'nin Kürt sorunu konusundaki tutumunu ve bizim politikamızı anlattım.

Bayan Damanaki, sosyalizme ilişkin olarak bizimle aynı görüşte olduklarını,

YKP Genel Sekreteri Aleka Papariga ile görüşme.
Burkay'ın yanında Atinada'daki arkadaşlarımız Cemil ve Nazım

Burkay, Nazım'la birlikte basın toplantısında; Atina, 8 Mayıs.

çoğulcu sistem konusundaki görüşümüze de sevindiklerini, Kürdistan'la dayanışmada Yunan hükümetinin zayıf kaldığını belirtti. Israrla vurgulayarak ilişkilerimizin sıkı ve sistemli olmasını önerdi.

Antena adlı TV kanalı görüntü aldı ve çıkışta benimle yaptığı kısa söyleşiyi (Kürtçe konuştum) iki kez yayınladı.

Aynı gün öğleden sonra Etnos adlı gazeteye gittik. Yunanistan'ın en önemli basın kuruluşu. Atina çevresinde çok geniş bir alanda kurulmuş tesisleri var. Gazetenin yanı sıra, 4-5 kadar dergi de bu kuruluş tarafından çıkarılıyor. Bayan Karina Lamsa ile bir söyleşi yaptık, beraber yemek yedik. Gazetenin sahibi ve yazı işleri müdürü Bay Teoxaratos'la tanıştık. Söyleşiyi ise nedense yayınlamadılar.

Burada çekilen fotoğraflardan birini daha sonra yoldaşlarımız benim haberim olmadan büyütüp evlerine astılar. Böyle şeylere karşıyım, yine de hoşuma gitmedi değil!

7 Mayıs saat 12.00'de Yunanistan Komünist Partisi Genel Sekreteri Aleka Papariga ile görüştük. Görüşme YKP'nin büyük bir sarayı andıran ünlü parti binasında gerçekleşti. Bu binanın bahçesinde büyük bir Lenin heykeli vardır.

Dört kişilik YKP heyetinde MK dış ilişkiler sorumlularından Babis Angerakis ve Nikos Garis ile bir de radyo ve televizyon muhabiri vardı. Yunanistan'da hemen her partinin kendi radyo ve televizyonu var. Komünistler ise oldukça zengin. Bu binanın bitişiğinde bir de, 500 kadar işçinin çalıştığı büyük bir matbaaları varmış ve burada partinin kendi yayınlarının dışında, ticari amaçlarla başka yayınlar da basılıyormuş.

Kendilerine partimiz hakkında bilgi verdik. Kürt sorununda son gelişmeleri, hükümetin ve partimizin politikasını anlattık. Bayan Papariga, biraz da damdan düşer gibi, somut olarak kendilerinden ne istediğimizi sordu. Her iki örgüt arasında sıkı ve sistemli ilişkilerle politik ve maddi destek istedik. Doğrusu, o ne istediğimizi sormasa, ben maddi destekten söz etmeye niyetli değildim. Onu dinledikten sonra ise, böyle bir istekte bulunduğuma pişman oldum.

Bayan Papariga konuşmasında, kimi sol çevrelerin ağzına sakız olan kilişe sözlerle, Kürt sorununun karmaşık bir sorun olduğunu, onu incelemeleri gerektiğini, emperyalizmin Kürt kozunu kullanabileceğini söyledi. Bayan Papariga, eski katı komünist çizgiyi koruyordu, son gelişmelerden hiç etkilenmemiş gibiydi.

Maddi destek konusunu ise daha sonra değerlendireceklerini söyledi. Ardından ise, Atina'da faaliyette bulunan "Uluslararası Demokratik Dayanışma Komitesi"nden söz etti, içinde kendileriyle birlikte başkalarının da olduğunu, bu kuruluşun daha geniş yardım yapabileceğini söyledi. (Daha sonra Cemil, bu kuruluşun ancak önemsiz yardımlarda bulunacağını söyleyince, uğramaya gerek görmedik.)

Ben, Bayan Papariga'nın emperyalizme ilişkin ders verici tavrından, Kürt sorunu konusunda söylediklerinden rahatsız oldum ve öfkeli bir tepki göstermemek için kendimi zor tuttum. Tekrar söz aldığımda, mümkün olduğunca sakin, ama kararlı bir sesle, her şeye antiemperyalizm penceresinden bakılamıyacağını, sorunları, aynı zamanda kendi özgün koşulları içinde değerlendirmek gerektiğini söyledim.

Parti gazeteleri bu gürüşmemizi resimli haber yaptı. Radyoları da geniş biçimde yansıttı.

İki yıl sonra tekrar geldiğimde Bayan Papariga'yı oldukça değişmiş, sosyalizme ilişkin konularda bir yenilenme çabası içinde bulacaktım...

Aynı gün ünlü gazeteci Stelyo Berberakis benimle BBC ve Cumhuriyet gazetesi için bir söyleşi yaptı. BBC söyleşiyi verdi. Deutsche Welle ve İsveç'in Türkçe yayın yapan "Merhaba" radyosu da haber olarak yansıttılar. Cumhuriyet de kısa bir haber olarak yansıttı. Yine o gün, "Avgi" adlı gazete benimle bir söyleşi yaptı. Gazetenin genç muhabiri, bana bir sır açıklar gibi şöyle dedi:

"Siz açıklamalarınızda Kürt sorununun çözümü için federasyon öneriyorsunuz. Oysa bizimkiler, Kıbrıs'ta federatif çözüm önerisi Türk tezi olduğu için, bu öneriye soğuk bakıyorlar..."

Gülümsedim ve "bizim açımızdan yapacak şey yok dedim."

O gece, PASOK'a yakınlığıyla bilinen Kanal-29 adlı TV kanalı, canlı yayında benimle bir söyleşi yaptı. Yirmi dakika süren söyleşide çevirmen Nazım'dı.

8 Mayıs'ta bir basın toplantısı yaptık. Belirlenen saatte salon boş olmadığı

için bir saat geç başladık ve bu da olumsuz etkiledi. TV (Ert 1) ile Yunan basınından beş, Türk basınından ise üç gazeteci vardı (Milliyet, Hürriyet, Cumhuriyet'ten). Sözlü yaptığım kısa bilgilendirmeyi Nazım Yunancaya çevirdi. Basın bildirimizi ayrıca İngilizce, Yunanca ve Türkçe dağıttık. (Bak: Ek belge, no: 19).

Türk basını, toplantıya katılmasına rağmen, bize yönelik boykotunu sürdürdü, haber yapmadı. Ancak Türkiye'den de izlenen Shau adlı TV kanalı ile Amerika'nın Sesi radyosu da gezimi haber olarak verdiler.

Daha Atina'daki görüşmelerimin sürdüğü günlerde Başbakan Mitçotakis Amerika'dan döndü. Kıbrıs konusunda Türk tarafı ile bir yumuşama sağlanmıştı. Mitçotakis dönüşte Türkiye'yi öven bir konuşma yaptı. Yunan basını da Türkiye'ye karşı dilini yumuşattı. Bu tavır değişikliği, benim Kıbrıs gezimi de olumsuz etkiledi.

Kıbrıs'tan Geri Çevrildik...

Kıbrıs'taki dört büyük partinin (Klerides'in başkanı olduğu Demokratikos Sinegermos, AKEL, EDEK ve ADİSOK) liderlerinden görüşmek için randevu almıştık. Bunların tümü de Cemil'in benim adıma yaptığı yazılı görüşme istemine, yine yazılı (faksla) cevap vermişlerdi. Klerides aynı zamanda, Parlamento Başkanı yurt dışında olduğu için, ona vekaleten de görüşme isteğimizi kabul etmişti. Ayrıca Atina'daki Kıbrıs Konsolosu'ndan da vize aldık. Konsolos gezimizle ilgili olarak daha önce Dışişleri Bakanlığı'nı bilgilendirmişti. Hatta, vize verirken, ilgililerin bizi havaalanında bekleyeceklerini söylemişti.

Ancak 8 Mayıs günü, Edek lideri Lisaridis, görüşme tarihinde yurt dışında olduğunu ileri sürerek randevuyu iptal etiğini bize iletti. Üstelik, partisinden başka yetkililerle görüşmek isteyip istemediğimizi sormadan.. Belli ki durumda bir değişiklik vardı.

Telefonla bir otelde yer ayırttık ve 10 Mayıs günü uçakla hareket ettik. Larnaka Havaalanı'nda pasaport kontrolünde görevliler bizi öteki yolculardan ayrı bir yere davet ettiler. Cemil, özel biçimde karşılandığımızı söyleyerek övündü. Ancak daha sonra, kapısında "göçmen bürosu" yazılı bir yere alınıp bekletilmeye başlayınca işkillendim. Cemil'e "bu öyle özel bir karşılamaya benzemiyor, bizi niye bekletiyorlar acaba?" dedim. Sonra durum anlaşıldı, adamlar bizi bir sonraki uçakla geri çevirmek için işlem yapıyorlardı!

Hayret ettik ve durumumuzu anlattık, davetli geldiğimizi söyledik. Onlar ise "hükümetten herhangi bir çağrı olmadığını" söylediler. Vizeye filan aldırdıkları yoktu. Belli ki geri çevrilmemiz için kendilerine emir verilmişti.. Israr etmemiz ve gelen faks cevaplarını göstermemiz üzerine bir kez daha

"ilgili yere" telefon açtılar, ama durum değişmedi. Cemil sinirlendi ve bağırıp çağırmaya başladı. Onu zorbela teskin ettim.

Bir saat kadar sonra, yine aynı uçakla geri döndük. Bu kez de giriş vizem olmadığı için Atina Havaalanı girişinde sorun çıktı. Cemil, Dışişleri Bakanlığı'ndaki tanıdıklarına telefon ederek sorunu çözdü. Üç saat kadar bekledikten sonra girişimize izin verildi.

Kıbrıs'ta karşılaştığımız durumun nedenlerini anlayamadık. Belki Türkiye'nin baskıları yüzünden gezimizi göze alamadılar. (BBC'ye yaptığımız açıklamada Atina'dan sonra Kıbrıs'a gideceğimizi söylemiştik). Belki Türklerle aralarındaki yumuşamaya zarar vermesin diye... Belki de bilmediğimiz başka bir neden vardı. Ama nedenler ne olursa olsun, bu jestler Kıbrıs sorununun çözümünde herhangi bir ileri adım atılmasına yetmedi!

Olaya çok canım sıkıldı. Atina'da, hem Yunanistan gezimize gölge düşüreceği, hem de ilişkilerimizi olumsuz etkileyebileceği düşüncesiyle, durumu basına yansıtmayı uygun bulmadık. Ama Kıbrıs Cumhurbaşkanı Vasiliu'ya bir mektup yazdım ve mektubun bir suretini de bilgi için, hem görüşemediğimiz Kıbrıs'taki partilere, hem de daha önce Atina'da görüştüğümüz partilere ilettim. Söz konusu partiler de bu olaya hayret ettiklerini ve onaylamadıklarını söylediler. PASOK'un yayın organı ise bu mektubu bir yorumla birlikte yayınladı. Böylece kamuoyu bilgilendi. 11 Mayıs 1992 tarihli mektubum şöyleydi:

Sayın Yorgos Vasiliu,

Devlet Başkanı

Kıbrıs

10 Mayıs günü Kıbrıs'a yaptığım cansıkıcı gezi ile ilgili olarak sizi bilgilendirmek istiyorum.

Bir süreden beri, Kürt sorunuyla ilgili son gelişmeleri ve Partimizin önerilerini anlatmak üzere, çeşitli Avrupa ülkelerine ziyaretler yapmaktayım. Bu cümleden olarak İsveç'te, Federal Almanya'da, Avusturya'da hükümet adamları ve siyasi parti liderleriyle görüştüm. Avrupa Konseyi ve Parlamentosu'nda da çeşitli görüşmeler yaptım.

1-9 Mayıs tarihleri arasında Yunanistan'ı ziyaret ettim ve PASOK lideri Sayın Andreas Papandreu, Yeni Demokrasi Partisi'ni temsilen Dora Bakoyanni, Sol Birlik Genel Başkanı Maria Damanaki ve Yunanistan Komünist Partisi Genel Sekreteri sayın Aleka Papariga ile görüşmeler yaptım. Ayrıca Dışişleri yetkilileriyle görüştüm. Basın ve televizyon benimle çeşitli mülakatlar yaptı ve geziyi yansıttı.

Yunanistan'a yaptığım gezinin ertesinde Kıbrıs'ı da ziyaret etmek istedim. Bu amaçla çeşitli partilerden görüşme isteminde bulundum ve olumlu cevaplar aldım. Demokratikos Sinegermos Partisi'nin Genel Başkanı sayın Glavkos

Klerides (Parlamento Başkanı yurt dışında olduğundan aynı zamanda ona vekaleten), AKEL, EDEK ve ADİSOK liderleri görüşme istemimi yazılı olarak kabul ettiler; görüşme gün ve saatleri belirlendi.

Bu nedenle, söz konusu görüşmeleri yapmak üzere ben ve partili arkadaşım Cemil Turan, 8 Mayıs günü Kıbrıs'ın Atina Konsolosluğu'ndan vize aldık ve 10 Mayıs günü, Kıbrıs Havayollarına ait 313 sefer sayılı uçakla, saat 14'te Larnaka Havaalanı'na indik. Ancak burada beklenmedik bir durumla karşılaştık. Havaalanı yetkilileri, vizeye ve siyasi parti liderlerinin görüşme davetiyelerine rağmen, ülkeye giriş için "hükümetten izin almamış olduğumuzu" ileri sürerek ülkeye girişimize izin vermediler ve bizi bir saat sonra aynı uçakla Atina'ya geri çevirdiler.

Sayın Başkan,

Bu tutum uluslararası yasalara aykırıdır. Çünkü konsolosluğunuz devletinizi ve hükümetinizi temsil eder. Bize vize verilmeden önce Dışişleri Bakanlığınızdan sorulduğunu da ayrıca biliyoruz.

Bu tutum asgari nezaket ve diplomasi kurallarına da aykırıdır. Ben 12 yıldır yurdumdan uzakta, sürgünde yaşayan bir politikacıyım, şimdiye kadar pek çok ülkeyi ziyaret ettim, hiçbir yerde böylesine çirkin bir davranışla karşılaşmadım. Bu davranışı kendim, Partim ve halkım adına protesto ediyorum.

Karşılaştığım telaş ve paniği anlamakta güçlük çekiyorum. Ülkenizi ziyaret etmemizi istemiyor idiyseniz, bize vize vermeyebilirdiniz.

Sayın Başkan,

Kıbrıs'ı ziyaret istemim ilkti. Ama biz Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi olarak başından beri Kıbrıs halkına dayanışma gösterdik. Partimizin 1985 yılında yapılan 2. Kongresinde Kıbrıs'la ilgili olarak alınan ve ekte sunduğum karar bunun kanıtıdır. Kıbrıs sorununun çözümü ve adada barışın gerçekleşmesi bizi ancak memnun eder.

Larnaka'da karşılaştığımız tavır ise duygularımızı incitmiş ve halklarımız arasındaki dostça ilişkilere zarar vermiştir.

İyi dileklerimle..

Kemal Burkay

Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi

Genel Sekreter

* * *

Bu mektuba 21 Mayıs 1992 tarihli mektupla cevap verildi. Cevap Cumhurbaşkanı adına Bakan Patroklos Stavrou tarafından verilmişti. Mektupta şöyle deniyordu:

Sayın
Kemal Burkay
Genel Sekreter
Türkiye Kürdistanı Sosyalist partisi

Sevgili Bay Burkay,

Kıbrıs Cumhurbaşkanı Sayın Yorgos Vasiliu 11 Mayıs tarihli mektubunuzu almış, mektubun içindekiler not edilmiştir.

Katlanmış olduğunuz zahmetten ötürü derin üzüntü duyuyoruz. Anladığımız kadarıyla söz konusu olay olumlu bir şekilde son bulmuştur.

Selamlarımızı tarafınıza iletmek isteriz.

Saygılarımızla.

Patroklos Stavrou

Cumhurbaşkanına Doğrudan Bağlı Bakan

* * *

Görüldüğü gibi, mektuptan bir şey anlamak güçtü. O gün karşılaştığımız tavırla ilgili bir açıklama yoktu. Konu yuvarlak sözlerle geçiştirilmişti. Sözde üzüntü belirtiliyor, ama olayın "olumlu şekilde son bulduğu" ileri sürülüyordu! Kimin açısından olumlu?..

Acaba bizimkiler mektubu yanlış mı çevirdiler diye, daha sonra Türkçe bilen Rum dostlarımıza bir daha çevirttik. Hayır, aynen böyle denmişti...

Yunanistan gezim işte böyle geçti. Kıbrıs'ta da böyle bir olayla karşılaştık.

Bu gezi sırasında Apoculardan söz etmezsem eksiklik olur. Çünkü onlar da her zamanki rollerini oynadılar. Gezimden yine tedirgin oldular, Cemil'in telesekreterine tehditler ve küfürler yağdırdılar.

Gezimizden kısa bir süre sonra Mitçotakis hükümeti düştü. Bu nedenle, prensip olarak evet dedikleri yardım konusunu konuşup sonuçlandırmaya vakit olmadı. Yeni hükümeti ise Papandreu kurdu. Buna sevindik ve daha çok umutlandık. Bu umudumuzun boşuna olduğuna ise ilerde değineceğim...

Haftalık Azadi Gazetesi'nin Yayına Başlaması

Bir süreden beri, daha çok da yurt içindeki yoldaşlar tarafından bir kitle gazetesine duyulan ihtiyaç dile getirilmekteydi. Konuyu içerdeki yoldaşlarla değerlendirdik. Onlar, günlük gazete ebadında bir haftalık gazeteden yana idiler. PKK'lıların bir süreden beri çıkardığı haftalık Ülke gazetesi de bunda etkili olmuştu. Ben başlangıçta, Roja Welat ebadında 15 günlük bir gazeteden yanaydım. Bu aşamada haftalık bir gazetenin gerçekleşmesini, hem yazı hem

de dağıtım planında bizim için oldukça güç görüyordum. Ancak yoldaşlarımız ısrarcı olunca ben de evet dedim.

Belli hazırlıklardan sonra Azadi (Özgürlük) 17 Mayıs 1992'de İstanbul'da yayın hayatına başladı. Gezete, tüm güçlük ve engellere rağmen iki yıl süreyle düzenli olarak çıktı. Peş peşe gelen hapis ve para cezaları nedeniyle Azadi kapanmak zorunda kalınca, yerine "Dengê Azadi" (Özgürlüğün Sesi) çıkarıldı. Onu da Ronahi (Aydınlık), sonra Hêvi (Umut), daha sonra da Roja Teze (Yeni Gün) ve Dema Nû (Yeni Dönem) izledi. Örgütümüz haftalık gazeteyi inatla, direnerek yaşattı. Yurt dışına çıkışı önlenince, Deng gibi onu da yurt dışında ikinci kez basmaya başladık.

Ben, bu gazetede Ali Dicleli adıyla hem Türkçe, hem Kürtçe yazılar yazdım. Ferhad Can adıyla yazdığım Kürtçe köşe yazıları ise, Kuzey Kürdistan bakımından sanırım bir geleneği başlattı. Köşemin adı önce "Aso" (ufuk) idi. Gazetenin adı değişince o da değişti; önce "Baxçe" (bahçe), sonra "Avzem" (kaynak), son olarak da "Nıvisên Şemiyê" (cumartesi yazıları) oldu. Cemali adıyla da mizah yazıları yazdım.

Gazete giderek bizim dışımızdaki çevrelere de açıldı, demokratik bir platforma dönüştü. Çeşitli çevrelerden, ya da bağımsız insanlar -çoğu Kürt aydınları, bazı da Türk aydınları (Prof. Server Tanilli, Engin Erkiner gibi) orada yazdılar.

Ne yazık ki bu gazetelerin yurt içi tirajı çok düşüktü. Hem rejimin ağır baskıları, -toplama kararları, Kürdistan'a girişinin engellenmesi, tehditler vs- hem de günlük gazeteler ve televizyonlarla sıcağı sıcağına haber alan insanlara habercilik anlamında fazla bir şey veremediği için.

3. KONGRE HAZIRLIĞI ve 2. YURTDIŞI KONFERANSI

3. Kongremizin gecikme nedenlerini geçmiş bölümlerde anlatmıştım. Kongrenin toplanması gecikince, bizzat MK'nın kendi kararıyla MK çoğunluğunu yurt içine aktararak bu duruma geçici bir çözüm bulmuştuk. Ancak kongre gündemimizden çıkmadı. Yurt içindeki toparlanmayla birlikte bir ara kongreyi yurt içinde yapmak için olanakları araştırdık. Körfez krizinin ardından ise, ülkemizin güney parçasında ortaya çıkan özgür ortamla birlikte kongreyi Güney Kürdistan'da yapıp yapamıyacağımızı araştırdık. Bu amaçla güncyli örgütlerle ilişki kurduk. Sonuç olumluydu.

Yurt dışındaki MK üyelerinin yanı sıra Nazif ve Refik'in de katıldığı 15 Mart 1992 tarihli toplantıda kongreyi Güney Kürdistan'da ve Ağustos 1992'de yapmayı kararlaştırdık. Yaklaşık olarak yurt dışından 15, yurt içinden de 20 kişinin katılmasını uygun bulduk.

Kongreye hazırlık sürecinde 2. Yurtdışı Konferansı'nı toplamayı, düşündüğümüz program değişikliği ve yeni politikaları bu vesileyle Kongre öncesi tartışmayı kararlaştırdık.

Bu toplantıda (15 Mart 1992) tartıştığımız diğer konular arasında silahlı mücadeleye hazırlık ve legal parti sorunu vardı.

HEP içindeki çalışma bizim açımızdan, yönetime PKK yanlılarının gelmesi ve örgütün çalışma tarzına kendi damgalarını vurmaları nedeniyle bir dönüm noktasına gelmişti. Seçimlerden sonra da HEP içinde kalıp yanlışlara karşı eleştirici tavrımızı sürdürmeyi uygun bulmuştuk. Ancak tüm iyi niyetimize rağmen, PKK ile birlikte bu işin yürümeyeceğini gördük. Özellikle HEP'te çalışan arkadaşlarımızın eğilimi bu yöndeydi. Bu nedenle ayrı bir legal parti için çalışma başlatmayı kararlaştırdık.

Diğer konu ise Kürdistan'da üslenme ve askeri güç oluşturma idi. Bilindiği gibi, daha önceki yıllarda da bu konu birkaç kez gündemimize girmiş, ama girişimlerimiz başarıya ulaşmamıştı. Konuyu yeniden gündemimize almanın nedeni ise son dönemde Güney Kürdistan'da ortaya çıkan elverişli durumdu. 3. Kongre raporunda buna ilişkin önerimizin gerekçesini şöyle açıklıyordum:

"Türkiye ve Kürdistan gibi terörize olmuş bir ortamda, kendimizi savunabilecek ve gerektiğinde savaşacak bir silahlı güç oluşturmadan etkin bir politika yapmak, kanımca olanaksızdır. Başından beri politik mücadeleyi temel aldık, bu doğrudur. Ancak hiçbir mücadele biçimini de reddetmedik. Koşulların gerekli kıldığı tüm biçimleri tek tek veya bir arada kullanmak

gerekir dedik. Bu doğru bir saptama idi. Ne yazık ki hayata geçirmekte başarısız kaldık. 12 Eylül gelip çattığında duruma hızla uyum sağlayıp yeni tür bir örgütlenme sağlayamadık. Muhtemel gelişmeleri gereği gibi sezinleyip kendi hazırlığımızı yapamadık. PKK 1984 eylemlerini başlattıktan ve ortam hızla terörize olduktan sonra da biz, gerekli silahlı mücadele biçimlerine geçemedik.

"Bunda geç kaldık ve şimdi eksiğimizi hızla gidermek zorundayız.

"Böyle yapmakla PKK'laşmak gibi bir endişe olmamalıdır. Bu ikisinin hiçbir ilgisi yoktur. Bunu yapmak, nesnel koşullara ve başından beri dediklerimize uygun davranmak olur. PKK'nınkiler ile bizim politikalarımız arasında pek çok fark var ve bunlar devam ediyor. Örneğin o, silahlı mücadeleyi, Kürdistan'ı bölüşmüş olan öteki sömürgeci güçlere dayanarak veriyor ve bu onun bağımsız bir politika izlemesini engelliyor, onu sömürgeciler arasındaki hesaplaşmalarda bir maşaya dönüştürüyor. Biz bu konudaki denenmiş politikamızdan sapmaya niyetli değiliz. Mücadeleyi halkımızın gücüyle yürütmekte ve ancak gerçek anlamda dostça desteği kabul etmekte kararlıyız.

"PKK silahlı eylemin hedefini çoğu zaman yanlış seçiyor; onu yurtsever güçlere, halka, günahsız sivillere, hatta kadın ve çocuklara yöneltiyor. Biz bunu yapmayız.

"Biz yurtsever güçlerin en geniş birliğini gözeteceğiz; öteki örgüt ve gruplarla birlikte çalışma, onları harekete geçirme yollarını arayacağız. Korucular gibi, para, aldatma, tehdit ve zorla rejimin yanına çekilmiş Kürt insanlarını, akıllıca bir politika ile, ikna yoluyla kendi yanımıza çekmeye, en azından nötürleştirmeye çalışacağız.

"Ve zor bizim için temel değildir, amaç değildir. Ona ancak zorunlu olduğu ölçüde başvuracağız. Uzlaşma kapılarını her zaman açık tutacağız. Türk halkıyla, barış ve demokrasi güçleriyle dayanışma ve işbirliği politikamızı kararlıca sürdüreceğiz. Türk yönetimine ısrarla barışçı ve adil çözüm çağrısında bulunarak, onu iç ve dış kamuoyu önünde sıkıştıracağız.

"Biz PKK ile savaşmak için örgütlenmiyoruz. Muhatabımız sömürgeci rejimdir. Sömürgeci rejimin ve bizzat PKK'nın kışkırtmalarına karşı uyanık, sabırlı ve dikkatli olacağız. PKK'nın yanlışlarından kurtulması, yurtsever güçlere karşı düşmanca tutumunu terk etmesi için de çaba göstereceğiz. Böyle bir durumda Kuzey Kürdistan'da da yurtsever güçlerin en geniş birliği için zemin doğar ve güç dengesi halkımızdan yana büyük ölçüde değişir.

"Partimiz yeni koşullara göre politika üretmeli ve mücadelenin tüm biçimlerini ustaca kullanmayı başarmalıdır."

Öte yandan böyle bir karara varmamızda, PKK'nın son yıllarda silahlı eylem alanında sağladığı gelişmelerin ve bunun yolaçtığı kitleselleşmenin payı vardı. Bu, bizimle birlikte, Yekbûn, KDP-Hevgırtın ve KAWA gibi diğer örgütleri de silahlı güç oluşturmaya özendiren bir etkendi. PKK, yanlış yöntemleriyle

hâlâ çok tahribat yapıyordu. Ama kitleler için, sömürgeci rejimin karşısında tutunacak başka seçenek yoktu. Kırsal kesim adeta bizden habersizdi. Bizzat kendi tabanımızdan bir an önce silahlı güç oluşturma konusunda pek çok öneri geliyordu. Yurt dışında yaptığım gezilerde ve toplantılarda bu istekle sık sık karşılaşıyordum. Rejimin barışçı çözüme ısrarla kapıları tıkaması da politikamızı yeniden gözden geçirmek bakımından önemli bir etkendi.

Ne yazık ki, ısrarlı önerileriyle bu kararı almamızda etkili olan örgütümüz, onu hayata geçirmekte aynı istekliliği göstermedi! Buna ilerde değineceğim.

Hazırlıklarımızdan biri de program değişikliğine yönelikti. 18 yıllık mücadelemizin kazandırdığı deneyimler, özellikle de son yıllarda sosyalist sistemde yaşanan çöküntünün verdiği derslerle, ideolojik görüşlerimizde ve programımızda bazı değişimlerin ve bir yenilenmenin gereğini farkediyorduk. Daha bu toplantıdan bir yıl kadar önce, Yurtdışı Komitesi'nin 26 Mart 1991 tarihli toplantısında bu konuyu ele aldık ve programın yeni koşullara uyarlanması için tabanda tartışma açmanın gereğini saptadık, yurt içine öneri götürdük. Sonuçta değişikliği önümüzdeki kongrede yapmayı, kongreye kadar da konuyu gündemimize alıp tartışmayı kararlaştırdık.

* * *

1. Yurtdışı Konferansı sırasında görüş ve önerilerimi tezler halinde önceden yayınlamıştım. Ancak ikincisinde, daha özgür bir tartışma ortamı olsun, yoldaşlar görüşlerimin etkisinde kalmasın, onlara ters düşme kaygısını taşımasınlar diye böyle yapmadım. Bu kez, tabanın görüşleri geldikten sonra, kendi görüş ve önerilerimi Konferans sırasında iletmeyi daha doğru buldum. 3 Nisan 1992 tarihinde örgüte gönderdiğim mektupta konferansın gündemini ilettim ve belirtilen konuların tartışılarak sonuçların iletilmesini istedim. (Bak: Ek belge, no: 20).

Bu mektupta, güvenlik nedeniyle kongreden söz edilmiyor, ama böylece kongrede ele alınacak konular, bir konferans vesilesiyle tartışılmış oluyordu. Bu konuları yurt içinde de birimlere ilettik ve tartışılıp sonuçların iletilmesini istedik.

Birinci Yurtdışı Konferansı öncesinde olduğu gibi bu konferansın öncesinde de Almanya'da, İsveç'te ve örgüt ağımızın bulunduğu diğer ülkelerde birim konferansları düzenlendi, konular tartışıldı ve yurtdışı genel konferansı için delegeler seçildi.

2. Yurtdışı Konferansı 1992 Mayısı'nın ikinci yarısında, yine Almanya'da toplandı. Toplantıya Almanya'dan ve Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden seçilip gelen 40'ı aşkın delege katıldı. Üç gün süren konferansta konular özgürce tartışıldı. Bu konferansta, 1. Konferansımızdan bu yana geçen yaklaşık üç yıllık dönemde, ülkede ve dünyadaki gelişmeleri değerlendirdik ve parti politikamız açısından önemli sonuçlara vardık. Benim kaleme aldığım sonuç bildirisi bu görüşleri özetliyordu.

Sonuç bildirisinin bir bölümü sosyalizme ilişkindi. Son yıllarda sosyalist kampta, sistemin çöküşüne varan gelişmeleri tartıştık ve şu sonuca vardık:

"Reel sosyalizm, olumlu ve olumsuz yanlarıyla belli tarihsel koşulların bir ürünüydü. Söz konusu başarısızlığı salt yanlış uygulamalara ve kişilerin tutumuna bağlamak yanlış olur. Elbet bunların da payı vardır; ama belirleyici olan ulusal ve uluslararası koşulların bütünüdür. Bu olumsuz örneğe bakarak sosyalizmin artık tarihsel olarak tümden kaybettiğini sanmak yanlıştır. Tarih, ileriye doğru gelişim doğrultusu içinde iniş ve çıkışlarla, kimi zaman geriye dönüşlerle doludur. Sosyalizm bakımından bu gerileyiş de geçicidir. İnsanlığın gelecekte gerçek anlamda özgür, demokratik, eşitlikçi, herhangi bir türden haksızlığın, baskının, sömürünün, şiddetin olmadığı uygar ve insana yaraşır bir toplumu yaratacağına kuşku olamaz."

Geçmiş deneyimin yanlışlarından bazı dersler çıkardık. Geçmişte Marks ve Lenin'in her dediklerinin bir dogmaya çevrildiğini, bunun bizi de etkilediğini, bu yöntemin bilimsel düşünceyi dondurduğunu belirttik ve şöyle dedik:

"Geçmişin teorik hazinesi ve deneyi bugün için de elbet değer taşıyor; ama bu geçmiş bir dogma gibi değil, bilimsel ve eleştirici bir gözle ele alınmalı. Bizzat Marks'ın yöntemi buydu. Sosyalist düşünce ve hareket kendisini yeni koşullara göre yenilemeli."

Vardığımız sonuçlardan biri de sosyalizme geçiş yöntemi ve bu kapsamda işçi sınıfı diktatörlüğünün reddi idi. Şöyle diyorduk:

"Yaşanan deney gösterdi ki, geniş bir demokrasi ve böyle bir ortamda kitlelerin istemi ve katılımı olmaksızın sozyalizmi kurmak ve kapitalizmle ekonomik ve ideolojik yarışı kazanmak olanaksızdır. Bu nedenle, gelecekte sosyalizme geçiş bir ayaklanma ve diktatörlükle değil, ancak demokratik, çok partili ve çok sesli bir toplum içinde, barışçı yollarla ve adım adım koşulları olgunlaştırarak mümkün olacaktır."

Konferans, sosyalist sistemin çökmesinin, soğuk savaşın son bulmasının sonuçlarını, dünyamızda ve ülkemizdeki etkilerini, Körfez Savaşı'nın sonuçlarını değerlendirdi ve bunlar sonuç bildirisine yansıtıldı.

Konferans Parti programında değişiklik konusunu tartıştı ve Merkez Komitesi'nin bu amaçla bir komisyon oluşturmasını, komisyonun, Konferanstaki değerlendirmeleri ve varılan sonuçları da göz önüne alarak program değişikliği için bir taslak hazırlamasını, bunun öncelikle tabanda tartışılmasını ve daha sonra, son biçimi verilerek önümüzdeki kongreye sunulmasını kararlaştırdı. (Sonuç bildirisinin tamamı için bak: Ek belge, no: 21).

* * *

Tabandan aldığımız görüşleri, örgütün tamamına ve kamuoyuna yansıtmak için bir yöntem düşündük ve iki yıl önce yayınını durdurduğumuz Riya Azadi'yi özel sayı biçiminde çıkarmayı kararlaştırdık. Bu amaçla üç özel sayı çıkardık. Bu sayılarda, birim komitelerinin, hücrelerin görüşlerinin yanı sıra,

kişisel görüşleri de yansıttık.

Ben de sosyalizme, programa, geçmiş dönemdeki politikalarımıza ilişkin olarak görüşlerimi dile getiren bir yazı hazırladım. "Son Gelişmelerin Işığında Sosyalizm Kendini Yenilemeli" başlıklı bu yazı Riya Azadi'nin Ağustos 1992 tarihli 2. özel sayısında yayınlandı. (Bak: Seçme Eserler, Cilt 2, s. 188). Bu yazıda, yaşanan deneyimin ışığında sosyalizmin teori ve pratiğine ilişkin görüşlerimi derli toplu biçimde sunuyordum. 2. Konferans sürecinde ortaya çıkan ve sonuç bildirisine yansıyan görüşlerimizi daha da açıp netleştiriyordum. Bu yazı, aynı zamanda, hem geçmişteki kimi yanlışlarımızla ilgili bir özeleştiriyi, hem de program değişikliklerine ilişkin bazı önerileri içeriyordu.

Marks'ın ve öteki ustaların dediklerini bir dogma gibi almama, değişen durumu göz önüne alma, Marksist teoriyi günün koşullarına uyarlama, sosyalizme barışçı geçiş, işçi sınıfı diktatörlüğünün reddi bu görüşlerin özüydü. Yine, özellikle de Kürdistan gibi geri ülkeler bakımından, demokratik devrimden sosyalist devrime kesintisiz bir geçişin mümkün olmadığı sonucuna varmıştım.

Geçen dönemde sınıf kriterini esas alarak sürdürdüğümüz dar çerçeveli dış politika anlayışımızın yerine, ulusal kurtuluş aşamasının gereklerine uygun, daha esnek ve çok yönlü dış ilişkilerin gerekli olduğunu savunuyordum.

Geçmişte sol saflarda ayrışmalara, sert polemiklere ve hatta çatışmalara yol açan ideolojik ayrılıkların, yeni dönemde hızını yitireceğini, diyalog, ortak çalışma ve birlik yönündeki eğilimin güç kazandığını söylüyordum.

Geçmişte Irak KDP'ye yönelttiğimiz eleştirilerde haklı olmakla birlikte, dozu kaçırdığımız görüşündeydim.

* * *

Program değişikliği için bir tasarı, yine değişikliğin gerekçelerini izah eden ayrı bir metin hazırladım. Tasarı Yurtdışı Komitesi'nde tartışıldı. Ayrıca MK'da tartışılması için yurt içine gönderdik. Tüm tabanda tartışılmasını ise, kongreye ilişkin hazırlığımız deşifre olmasın diye, uygun bulmadık.

Ayrıca kongre raporunu hazırladım.

GÜNEY KÜRDİSTAN'A YOLCULUK

Kongreye hazırlık planında, bölgedeki örgütlerle diyalog kurmak ve ön hazırlıkları yapmak üzere iki arkadaşımızı, Memo ile Mesut'u 1992 yılı Mayıs ayında Suriye üzerinden Güney Kürdistan'a geçirdik. Aynı günlerde yurt içinden de oraya Cezmi, Bayram ve Fehim geçtiler. Memo Haziran başında dönerek bir rapor sundu, Mesut'un ise Kongreye kadar orada kalması uygun görüldü.

Memo'nun dönüşünden kısa süre sonra, bu kez ben ve Abdullah arkadaş, yurt içinden gelecek diğer yetkili arkadaşlarla buluşup Kongre için son hazırlıkları tamamlamak amacıyla, Suriye üzerinden Güney Kürdistan'a geçmek için uçakla Şam'a gittik. Geçiş için bize Irak Kürdistan Demokrat Partililer yardımcı olacaktı. Temmuzun ilk günleriydi. Geceyi otelde geçirdik ve ertesi sabah Kamışlı'ya gitmek için Karnak otobüs garajına gittik. Ama nedense, klimalı, iyi cins otobüsler artık Kamışlı'ya kadar çalışmıyordu. Bu nedenle, Kamışlı'ya kadar giden ve akşam üzeri yola çıkan eski tip bir otobüste yer ayırdık.

Şam'a son gelişimden bu yana yaklaşık dokuz yıl geçmişti; ama orada kendimizi hiç de yabancı bulmadık. Her Ortadoğu kenti gibi Avrupa'dan farklı bir havası vardır; güneşi, insanları, gürültüsü, tozu ile bize yakındır. Bu mevsimde doğal olduğu üzere müthiş sıcaktı.

Şam'da kaldığımız dönemler zaman zaman gittiğimiz bir kebapçıya gittik. Buranın kebapları da bizim oranınkiler gibidir; özlemiştik. Kebapla birlike ayran ve kocaman bir tabak da turşu getirdiler. Ben turşudan azıcık yedim; ama Abdullah ona bayıldı, kocaman tabağı silip süpürdü. Az sonra da garaja gidip yola çıktık. Bu, Nuh Nebi'den kalmış burunlu otobüs klimasız, koltukları daracık ve tıkabasa doluydu. İki sıra koltuğun arasına bile yolcu almışlardı. Yolculuk başladıktan az sonra yolcular rahat etmek için ayakkabılarını da çıkarınca ortalığı müthiş bir ter ve ayak kokusu sardı. Yanımızdaki koltukta oturan ihtiyar ameliyat olmuştu ve yarası tazeydi. Yolboyu onun öksürük ve iniltilerini, yaşlı karısının sızlanmalarını dinledik. Yolculuğumuzun gece vakti olması durumu değiştirmedi. İçerisi müthiş sıcaktı ve içecek su yoktu. Yanımıza birer küçük şişe meyve suyu almıştık. O da çabucak bitti ve şekerli olduğu için bizi daha da susattı. Kısacası bu yol boyu çektiğimiz eziyeti hayatımda çekmemiştim. Benimkisi neyse de Abdullah yediği bir tabak turşunun hesabını şimdi veriyordu!

Kamışlı'ya sabah vakti vardık ve garajdan bir taksiye binip doğru Kek Hemit'in evine gittik. Leyla Bacı'nın eski konukseverliği değişmemişti. Bir de kızı olmuştu: Delal.

Kamışlı'da dört-beş gün kaldık, dostlar uğradılar, ya da geleneğe uygun olarak evlerinde yemeğe çağırdılar. Bu arada KDP'liler geçiş için izin aldılar ve bir sabah Derik tarafına, Dicle kıyısına hareket ettik. Temmuzun 10, ya da 11'iydi.

Suriye, Dicle kıyısında karşı tarafa, Kürt bölgesine bir geçiş noktası kurmuştu. Gidenlerin adı bir deftere yazılıyor, dönüşte de kontrol ediliyordu. Sözde Badinan yöresinden, Dıhok'lu iki Kürttük..

Geçiş motorlu küçük bir kayıkla idi. Her keresinde ancak 5-6 kişi binebiliyordu. Öbür yanda da KDP'nin kontrol noktası vardı ve peşmergeler görev yapıyordu. Bu küçük kayıkla Dicle üzerinden karşıya geçerken içim garip duygularla, anlatılması zor bir hazla doluydu. İlk kez Kürdistan'ın özgür bir parçasına ayak basıyordum..(*)

Öbür yakada Newroz, İran KDP'den bir arkadaşıyla birlikte bizi bekliyordu. Peşmerge kıyafeti içinde ve silahlıydı. Kendisine bugünlerde geçeceğimize dair haber yollamıştık. Dört-beş gündür her sabah gelip akşama kadar bu ağaçsız, sıcak kıyıda beklemekten bir hal olmuşlardı.

Newroz'la ilk kez karşılaşıyorduk. Kendisini yazı ve mektuplarından tanıyordum. 1983 yılında, yani arkadaşlarımız bölgeden ayrıldıktan sonra İran Kürdistanı'na geçmiş ve İran KDP'nin saflarında yıllarca peşmerge olarak savaşmıştı. Orada yıllarca tek başına kalmış olmasına rağmen partiyle ilişkisini kesmemiş, bölgeden haber ve yazılarıyla hem yayınlarımızı beslemiş, hem de örgütün politikasını savunmuş, kısacası iyi bir sınav vermişti. Savaş koşulları içinde pişmiş bu genç adam, yöreyi hem coğrafya ve gelenek olarak, hem de politik eğilimler bakımından iyi tanıyordu. Bu yüzden fazla kuşkuluydu, her an bir yerden tehlike gelecek, bir dolap dönecek diye tetikteydi...

Öbür kıyıda da deftere kaydımız yapıldıktan sonra Newroz'un getirdiği araca binip kıyıdan ayrıldık. Daha birkaç yüz metre gitmemiştik ki yolun kıyısından keklikler havalandı ve bizim şoför hemen kalaşnikof tüfeğine davrandı. Newroz, kurumuş ve sık otlarla kaplı yolun çevresinin mayınlı olduğunu söyledi. Türkiye sınırı Kuzey'de, az ötedeydi. Sağımızda boz, çıplak Çiyayê Bêxer (Hayırsız Dağ), karşıda Silopi düzlüğünün yanıbaşında ünlü Cudi vardı. Dicle ve Habur'un birleştiği vadi yeşildi; yabani kavaklar, söğütler, sazlıklarla kaplıydı. Bir saate yakın bir yolculuktan sonra Zaho'ya geldik. Bu topraklar artık Kürtlerin yönetimindeydi. Bir yıl kadar önce, 1991 baharında burada Kürt peşmergeleriyle Irak birlikleri arasında müthiş bir savaş olmuş ve Iraklılar, Körfez bozgununun ardından çekip gitmişlerdi.

(*) Bu geziye ilişkin izlenimlerimin bir bölümünü Ali Dicleli adıyla ve Kürtçe kaleme aldığım "Gav bi Gav Kurdistana Azad" (Adım Adım Özgür Kürdistan) adlı gezi röportajımda yansıtmıştım. Bu röportaj haftalık Azadi gazetesinin 21-29. sayılarında yayımlandı, daha sonra, 2004 yılı başındaki gezi izlenimlerimle de birleştirilerek Kürtçe ve Türkçe ayrı ayrı kitap halinde ve kendi adımla basıldı.)

Dıhok'ta, Mesut Barzani İle Görüşme

Zaho'da KDP'nin siyasi bürosuna uğradık, daha sonra ise Dıhok'a geçtik.

Dıhok'ta iki tane temiz otel olduğunu söylediler. Ama ne birinde, ne ötekisinde yer bulamadık. Yer bulduğumuz otel ise bir felaketti. Ben hayatımda hiç bu kadar pis bir otel görmemiştim. Yataklar kirliydi, uzun zamandır hiç yıkanmamıştı. Her taraf kanlı kağıt ve bez parçalarıyla doluydu. Tuvalete gidişimde ise nerdeyse çişimi yapmadan geri dönecektim. Her taraf pislik içindeydi. O gece o yatakta nasıl yatabildiğime kendim de şaştım. Ama yorgundum ve başımı koyar koymaz uyumuşum!

Ertesi gün partilileri bulduk ve bize bir başka otelde, Fındık Babil'de yer ayarladılar. Orası ana cadde üzerindeydi ve buranın koşullarına göre temiz sayılırdı. Partinin konukları genellikle ya burada, ya da Valiliğe yakın diğer bir otelde kalıyorlardı. Bizim kaldığımız otelin önünde iki ay kadar önce, seçimler sırasında bir bomba patlamış ve Yunalı bir gazeteci yaralanmış. Bizim gelişimizden birkaç gün önce de Dıhok'ta, yardım için bölgede bulunan bir UNO görevlisi öldürülmüştü. Yine kısa süre önce, Bayan Mitterrand'ın ziyareti sırasında Süleymaniye'de bir bomba patlamış birkaç kişi ölmüş, çok sayıda kişi ise yaralanmıştı. Bunlar Bağdat rejiminin işiydi, Kürdistan'daki yeni oluşumu sabote etmeye çalışıyordu. Bu nedenle de koruma tedbirleri arttırılmıştı.

Newroz, yabancılara yönelik bu saldıraları hatırlatarak, Avrupalı kıyafetiyle bir yabancı gibi dolaşmanın iyi olmayacağını söyledi. Bu nedenle aynı gün çarşıya gidip kendimize birer kat yerel elbise aldık. Haki renkte birer şalvar ve üstü, yani şal-şapik. Belimize birer kuşak, başımıza ise cemedan sardık. Bu tipik peşmerge kıyafetiydi. Bu elbiseden İran Kürdistanı'nda da giydiğim için alışıktım. Abdullah ise ilk kez giyiyordu. Sarması birhayli zaman alan kuşağı ve serpuşu saymazsanız, oldukça rahattı.

Yeni otele gittiğimizde KDP-Hevgırtın'cıları ve Yekbun'cuları da orada bulduk.(*) Onların yanı sıra Kawacılar ve Kuzey Kürdistan'dan başkaları buraya akın etmişlerdi. Hem herkeste bir sevinç ve merak vardı, hem de, bizim gibi onlar da kongrelerini, toplantılarını burada yapıyorlar, bu parçada

---

(*) Kuzey Kürdistan'lı örgütler bir yandan amip gibi bölünürken, öte yandan aralarında öteden beri süregelen birlik arayışları, TEVGER'in dağılmasıyla daha da hızlandı. Sosyalist sistemin çöküşü ise bu arayışlara bir başka açıdan hız kattı. Ortaya çıkan umutsuzluk ortamında, sosyalizme inançlarını ve kendilerine güveni yitirmiş, çoğu hiçbir eylem yapamaz duruma düşmüş bu gruplar, alelacele ve ilkesiz bir biçimde birliklere yöneldiler.. Ancak bu birlikler oluşurken pek çok kadro da evine çekildi. örgütlü politikayı tümden bıraktı. Bunlardan biri Pêşeng'in Genel Sekreteri Murat Cıvan ile KUK-SE'nin Genel Sekreteri Siyabend'di. Dr. Naci de yeniden bir "bağımsız"a dönüştü.

üslenmeye hazırlanıyorlardı.

Akşam otelde "Êzidi Şeyhi" denen, yaklaşık 30 yaşlarında biriyle tanıştık. İyi giyimli, traşlı, uzunboylu bir adamdı. Şeyhe benzer bir tarafı yoktu. Ayakta zor duracak kadar sarhoştu. Bize de ısrarla içki ısmarladı, ama kabul etmedik.

O akşam Parti'den bir görevli bizi görmeye geldi. Ertesi akşam da Mesut Barzani'nin yemeğine davet edildik. Yemek valiliğin yakınındaki otelin bahçesinde verildi. Otel, Dıhok'u ikiye ayıran bir derenin yamacına kurulmuştu. Derenin çevresi boydanboya meyve bahçeleriyle kaplıydı.

Yemeğe yaklaşık yüz kişi katıldı. Mesut Barzani, herkes yerini aldıktan sonra geldi ve sırayla konuklarının elini sıktı. Bize oldukça sıcak davrandı ve yakınında oturduk. Yanında oturanlardan biri sanırım Süryani bir bakan, ötekisi ise, Türkiye KDP'nin genel sekreteri olduğu söylenen genç bir adamdı. Protokolde ilk sıradaydı. Kendisine "Doktor" diyorlardı. Onu ilk kez görüyordum. Bizimle görüşmek istediğini söyledi. Sanırım ertesi gündü, görüştük. İyi Kürtçe bilmiyordu. Bize izleyeceği Marksist-Leninist politikalardan söz ediyordu! Yüzü de, geçmişte çokça karşılaştığım "militanlara" özgü bir ciddiyet içindeydi, hiç gülmüyordu... Marksizmden kaçmanın artık Kürtler arasında da moda olduğu bir dönemde, hem de bu KDP genel sekreterinin söylemi garibimize gitti.

Bu geç kalmış devrimciyle bir daha karşılaşmadım. KDP genel sekreterliği de çok sürmedi sanırım; geldiği gibi hızla politika sahnesinden uzaklaştı.

Yol İzlenimleri

14 Temmuz günü, KDP'lilerin sağladığı bir landröver ve koruma için görevlendirdikleri iki peşmergeyle KDP'nin politbürosunun bulunduğu Selahaddin kentine hareket ettik.

Yol boyu; doğa, köyler, dağlar ve anlatılan öyküler, her şey bizim için çok ilginçti. Mızûri aşiretinden iki peşmerge yıkıntı halindeki köylerini gösteriyorlardı. Yıkıntıların arasında, kerpiç ve taşla yapılan, meşe dallarıyla örtülen tek tük yeni evler belirmeye başlamıştı.. Yol boyunda pirinç tarlalarında çalışan kadınlı erkekli insanlar görüyorduk. Yaşam başlamıştı...

Dağlar sıra sıraydı. Kuzeye doğru Büyük Zap vadisi, Barzan bölgesiydi. Güneye doğru Êzidilerle meskün Şengal yöresi. Dıhok'un doğusunda, çamlar ve meşelerle kaplı dağları, bozuk, sık virajlı bir asfalt yoldan aşıp bir vadideki suyun kenarında mola verdik. Üstü yapraklı meşe dallarıyla kaplı, toprak zeminli haymalarda çay ya da kola, fanta türü soğuk içecekler; pisküvit, sabun, sigara filan satılıyordu. Bir de lokanta vardı. Suyun kıyısında sazlar, yabani söğütler ve pembe çiçekleriyle öbek öbek zakkumlar fışkırmıştı.

Biraz ötede vadi sona erdi ve Şeyhan düzlüğü başladı. Küçük bir ırmağın

kıyısını izleyen toprak bir yola saptık. Pamuk ve ayçiçeği tarlalarının arasından geçiyorduk. Aracımızın geçişiyle yoldan müthiş bir toz bulutu yükseliyor, camlar kapalı olmasına rağmen arabanın içine doluşuyordu. Newroz fırsatı kaçırmadı, bir rubaimdeki deyişi kast ederek şöyle dedi:

"Çawa Kekê, toza Kurdistanê xweş e?.."(*)

Çevrede yıkım görmemiş, bakımlı Kürt köyleri vardı. Bunların nasıl ayakta kaldığını sorduk. Bunlar, meğer "cahş"lara, yani rejimin işbirlikçilerine ait köylermiş... İçimden, ister istemez, "iyi ki böyle köyler varmış, böylece ülkemizin bu parçası tümden yıkılmamış, tümden boşalmamış!" diyeceğim geldi...

Yol önce güneye doğru iniyor, sınıra, yani Irak'ın denetimindeki bölgeye yakın bir yerden, yeniden doğuya dönüyordu. Güneyi Musul'du. Düzlüğü aşınca dağların yamacında ünlü Akre kentine ulaştık, oradan da Büyük Zap'ın (Kandil Irmağı) kıyısına. Burada köprü yoktu. Bu ırmakların üzerindeki köprüler Körfez savaşında bombalanmış, yıkılmıştı. Geçiş ırmak üzerine kurulan geçici ve ilkel bir tesisle (var-gel) sağlanıyordu. İki-üç kadar boş tanker deposu birbirine bağlanıp üstü tahtayla kaplanarak suyun üstünde bir platform oluşturulmuş ve bu platform, ırmağın iki yakası arasında gerilen bir çelik tele bağlanmıştı. Bir yakadan öbür yana geçecek insanlar ve arabalar bu platforma biniyor ve iki yakadaki traktörlerin yardımıyla, teller çekilerek öbür yana aktarılıyordu.

Köprüyü geçtikten bir süre sonra sol yanımızda, Korek Dağı'nın eteğinde bahçeler içinde yemyeşil uzanan Herir'in uzağından geçip Şaklawa'ya yöneldik. İzlediğimiz asfalt yol bir "askeri yol"muş. Bir de ona paralel, Herir'in içinden ve dağın eteğinden geçen bir yol daha olduğunu söylediler. Meğer dağa yakın olduğu için, partizanların o yoldan geçen askeri araçları vurup dağa çekilmeleri kolaymış. Bu yüzden, ovanın ortasından geçen ve dağlardan uzak bu yolu yapmak gereğini duymuşlar...

Yol boyunda yer yer, sokakları planlı, evleri birbirine benzer, ama ağaçsız, kupkuru kasabalar gördük. Yeşillikler içindeki köy ve kasabalara hiç benzemiyorlardı. Bunlara "ordugah", ya da "mücemma" deniyor. Bunlar da dört-beş yıl kadar önce yapılmışlar. Saddam rejimi köyleri, kasabaları yıkıp boşaltarak sakinlerinin bir bölümünü "Enfal"de yok etmiş, ötekileri de genellikle ovanın ortasındaki, savunması kolay bu tür kasabalara taşımış. Yani bunlar bir tür toplama kampı...

Yol boylarında ilgimizi çeken şeyler arasında, yüksek ve kalın duvarları, küçük, mazgallı pencereleri ile çok sayıda karakol ve kışla var. Bunlara "kale" deniyor. Gerçekten de bir kalcyi andırıyorlar. Çoğunlukla kasaba ve kentlerin

---

(*) "Nasıl Kekê, Kürdistan'ın tozu hoş mu?.." (Söz konusu rubaimde "*Em man hisreta axa germ û toza Kurdistanê*" (Kürdistan'ın tozuna, sıcak toprağına hasret kaldık) deniyordu.

yakınına ya da yolları denetleyen tepelerin başlarına yapılmışlar. Askeri araçların ulaşması için bu tepelere yollar yapılmış. Yolların iki yanı mayınlı, ölüm tarlası... Her yerde savaşın izleri var. Bağdat rejimi Kürdistan'ı korkunç derecede militarize etmiş. Doğa adeta yırtılmış, bozulmuş...

Türk rejimi de aynı şeyi 1984 sonrası, PKK'nın silahlı eylemlerinin ardından, Türkiye Kürdistanı'nda yaptı.

Bir başka yeşil cennet olan Sisava köyünden ve bağlık bir bölgeden geçiyoruz. Sisava'da da evler yerle bir. Bağlar ise bakımsız ve sahipsiz gibi; yabani otlar, çalılar arasında adeta yitmişler... Gerçekten bu bağlar uzun zamandır sahiplerini bekliyor. İnsanlar savaş yüzünden çekip gitmiş, bağlar kendi haline kalmış, küsmüş...

Küçük bir tepeyi aşınca karşımıza, heybetli Sefin Dağı'nın kucağında yemyeşil, şirin Şaklawa çıkıyor. Kent evler, sokaklar bahçeler içinde görünmüyor. Şaklawa'yı aşıp Selahaddin'e yöneldiğimizde "Geliyê Korê"de (Kor Vadisi) yolun sağında ve solunda terk edilmiş ve paslanmış tanklar, zırhlı arabalar ilgimizi çekiyor. Bunlar, geçen yılın Mart ayındaki savaştan kalma. Saddam Körfez'de bozguna uğrayınca Kürtler ayaklanıp kentleri ele geçirdiler. Sonra Saddam, savaşa sokmayıp dar günler için beklettiği zırhlı birliklerini kuzeye yöneltince Kürtler panik içinde kentleri terk edip Türkiye ve İran sınırına yöneldiler. Bu yörede onbinlerce insan yollara döküldü. Mesut Barzani'nin yönetimindeki peşmergeler sivil halkı korumak için bu vadide kahramanca dövüştüler ve Irak birliklerini püskürttüler. Bu tanklar ve zırhlı arabalar işte o savaşta vurulup hurdaya dönenler...

Az sonra Mesut Barzani'nin karargahının ve KDP merkezinin bulunduğu Selahaddin kentine ulaştık.

Selahaddin'de

Selahaddin 50 bin nüfuslu küçük bir kent. Yüksekçe, havadar bir tepenin üzerine kurulmuş. Kuzeyinde, ilerde Sefin Dağı yükseliyor. Güneyi ise Erbil (Hewlêr) ovası. Burası iki yıl öncesine kadar turistik bir merkezmiş. Bağdat'tan ve Irak'ın güneydeki sıcak kentlerinden buraya yazın turist akarmış ve çok sayıdaki otellerinde yer bulmak zormuş. Biz gittiğimizde ise artık Kürtlerin denetiminde idi ve Arap kesimiyle ilişkiler kopmuştu. Otellerin bir bölümü parti binalarına dönüşmüş, bir bölümü ise hâlâ işlerini sürdürüyordu; ama büyük ölçüde boştular.

Selahaddin kentinin doğusundaki tepeye Serê Reş deniyor. Saddam buraya kendisi ve yakınları için bir saray ve dinlenme tesisleri yaptırmış. Şimdi orası Mesut Barzani'nin karargahı...

Parti merkezine uğrayıp geldiğimizi haber verdik ve daha sonra onların tavsiye ettiği bir otele gittik. Ertesi gün KDP Genel Sekreteri Ali Abdullah'la

görüştük. Mele Mustafa döneminden kalma, yaşlı, deneyimli, güven verici bir adam. Nêçirvan Barzani ile ayrıca görüştük. Nêçirvan, Mesut'un ölen büyük kardeşi İdris'in oğlu. Oldukça gençti, yaklaşık 26-27 yaşlarında gösteriyordu. Ama yaşına göre deneyimli görünüyordu. Üzerimizde zeki ve atak biri izlenimini bıraktı. Bu görüşmelerde, yapmayı düşündüğümüz toplantı için, özellikle Avrupa'dan gelecek arkadaşlarımızın Suriye'den Kürdistan'a geçirilmesi işinde bize yardımcı olmalarını istedik. Olumlu cevap verdiler.

Bir akşam, Parlamento Başkanı Gewher Namık bizi yemeğe davet etti(*) Gewher Namık da uzun yıllar dağlarda savaşmış, peşmerge komutanlığı yapmış biriydi.

Selahaddin'den başlayarak, boş zamanlarımızda Kürtçe olarak notlar tuttum, yol izlenimlerimi yazdım. Bunu, orada kaldığım iki ay boyunca sürdürdüm. Böylece ortaya daha sonra haftalık Azadi gazetesinde dizi olarak yayınlanan bir metin çıktı. Ancak bu notları kendi ismimle yayınlamayı uygun bulmadığım için, yayınlanan metinde kimliğimi açığa vuracak politik görüşmelerden söz etmemiştim.

Süleymaniye-Qelaçolan, Celal Talabani İle Görüşme

O arada Yekıti ile ilişki kurduk ve Mam Celal'le görüşmek için randevu aldık. 17 Temmuz günü, Parti'nin sağladığı bir araba ile Süleymaniye yakınındaki Qelaçolan'a, Mam Celal'in kaldığı yere hareket gittik.

Sefin Dağı'nın güney etekleri çıplak, kuzey etekleri ise yemyeşil. Şaklawa'dan sonra, yine onun gibi bahçeler içindeki, her yanından sular fışkıran Hiran köyü geliyor. Yaşlı bir adam bu köyde 236 pınar olduğunu söyledi. Dörtbir yanı ceviz ağaçları, dutlar, elmalar, narlarla bezenmiş...

Ama evler yerle bir... Tanklarla, bulduzorlerle yıkılmış, ya da dinamitle uçurulmuş evlerden geriye beton sütunlar, çubuk demirler, sağa sola serpilmiş briketler kalmış. Köy, son üç-dört yılda tümden boşmuş. Bir yıldır ki geriye dönüş var. Orda burda, yıkıntıların yanıbaşında tek tük kerpiç evler, meşe dallarıyla örtülü haymalar göze çarpıyor.

Biz geçerken köyün içindeki bol sulu pınarın başında arabalar ve bir düğün vardı. "Düğün bu köyün de olabilir, çevre köylerin de," dediler. Burası ötedenberi çevrenin önemli gezi yerlerinden biriymiş.

Yol çayı aşıp öte yakaya yöneliyor. İlerde, sağda, yine Sefin Dağı'nın eteğinde Hiran benzeri bir başka köy var: Nazenin.

(*) 19 Mayıs 1992'de Güney Kürdistan'da seçimler olmuş ve parlamento oluşmuştu. Seçim sonuçlarında Parti bir-iki sandalye fazla kazanmış, ancak Yekıti itiraz etmiş, sonunda parlamentodaki temsilciler üzerinde yarı yarıya uzlaşmışlardı! Yine uzlaşmaya uygun olarak parlamento başkanı Parti'den, hükümet başkanı ise Yekıti'den olmuştu. Yardımcılıkları ve bakanlıkları da ona göre bölüşmüşlerdi.

Saddam rejiminin yerle bir ettiği yüzlerce köyden biri olan Hiran'dan bir görünüş...

Bu yörede, ünlü Zagros dağları güneydoğuya doğru sıra sıra uzanıyorlar. Kuzeye doğru rakım yükseliyor, bir taraça gibi... Sıradağların arasında münbit ovalar var. Sağımızda Heybet Sultan, solumuzda Kosret Dağı. Kosret'in eteğinden yol inişe geçiyor, az sonra Küçük Zap görünüyor.

Tam bu sırada Newroz birşeylerden işkillendi. Ardımızdaki landrover önümüzc geçti. İçinde peşmergeler var. Bize bakıyorlar. Newroz kalaşnikofun namlusuna kurşun sürdü. Şoförümüze, "öne geç!" dedi. Adam, bu işlere alışık biçimde hızlandı, solladı, öne geçti. Newroz landroverin arka kapısını araladı ve ateşe hazır vaziyette beklemeye başladı. Arkamızdaki araba yavaşladı ve uzakta kaldı...

Az sonra ırmağın kıyısına ulaştık. Bir çay bahçesinde inip çay içtik. Küçük Zap'ın suyu duru, gür, kıyıları bahçelik. Bu suda iyi cins balık varmış. Ama suyu seyretmeye, çevreye göz gezdirmeye zamanımız olmadı. Az önceki araba da gelip orada durdu, onlar da indiler. Newroz, "hadi kalkalım!" dedi.

Ne olup bittiğini sordum:

"Bunlar İslamcılar," dedi. "Bu yörede bayağı etkinler ve bu ara İran KDP'ye karşı bir dizi suikast yaptılar. Bizi de İran KDP'li sandılar herhalde..."

Meğer az önce yolda öne geçmekle biz onları kontrolc almışız. Bizi vurup kaçamazlarmış...

Sol tarafımızda Dokan bendi ve göl var. Newroz soldaki tepeleri göstererek "Dokan kenti işte burasıydı!" diyor. Bakıyoruz, tepeye doğru iki-üç büyücek binadan başka bir şey görünmüyor. Bunlar resmi binalarmış. Kentin geriye

kalanı yerle bir edilmiş. İnsan dikkatli gözlerle bakmasa, orada harabeler bulunduğunu bile fark etmeyecek. Saddam Dokan'ı haritadan silmiş...

Küçük Zap'ın üstündeki köprüyü aşınca solumuzda önce Sara Dağı, ardından 3200 metre yüksekliğindeki Pire Magrun... Pire Magrun da bir sıradağ. Sırtı bir testere ağzı gibi diş diş. Güneyinde Süleymaniye Ovası.

Süleymaniye'ye yaklaşınca askeri tesislerin çokluğu ilgimizi çekiyor. Dizi dizi askeri barakalar dağın eteklerine kadar uzanıyor. Onların yanında askeri lojmanlar, onları çevreleyen telörgüler, kuleler... Tepelerde "kale" denen karakollar, tabyalar... Irak ordusuna ait bu tesisler şimdi boşlar, terk edilmişler...

Kentin hemen girişinde, genişçe bir alanda yanıp kavrulmuş, eciş bücüş olmuş yüzlerce araç ilgimizi çekiyor. Bunlar rejimin jipleri, cemseleriymiş. Ordu çekilirken tümünü alıp götürmeye zaman ve fırsat bulamamış; Kürtlere kalmasın diye yakıp gitmişler...

Süleymaniye Pire Magrun Dağı'nın devamı niteliğindeki Goje Dağı'nın eteğinde kurulmuş. Bir milyon nüfuslu deniyorsa da, çok çok 500 bin olduğunu sanıyorum. Burada bir kentin nüfusunu sorunca vilayetin tüm nüfusunu söylüyorlar. Süleymaniye, Erbil'le birlikte Güney Kürdistan'ın iki büyük kentinden biri. Bu parçanın kültür ve sanat merkezi olarak da ün yapmış. Ama aynı zamanda ulusal kurtuluş mücadelesinde büyük direnişlere, gösterilere merkez olmuş bir kent.

Kentin merkezine girmedik, batı kesiminden geçip Goje ve Ezmer'in dik yamaçlarını tırmanmaya başladık. Bir bıçak sırtını andıran zirveye ulaşınca, karşıda, dağların arasındaki geniş çukurluk alanda Mam Celal'in karargahının bulunduğu Qelaçolan göründü. Arka planda Mawat dağı yükseliyordu. Son İran-Irak savaşında bu bölgede çok zorlu savaşlar olmuştu.

Qelaçolan, geçmiş yüzyıllarda Baban Emirliği'nin bir merkeziydi. Süleymaniye kentini de 1786 yılında onlar kurdular. Baban emirleri, Osmanlı ve İran sultanlarına benzer bir yönetim mekanizması kurmuşlardı. Belli ki Mam Celal Süleymaniye'yi değil de Qelaçolan'ı karargah seçmekle, hem stratejik bir bölgede kendisini güvenceye alıyor, hem de Baban beylerinin bu ilk ocağını şenlendiriyordu. Burada aynı zamanda bir askeri akademi kurmuşlardı.

Celal Talabani geldiğimizi haber alınca, örgütün üst düzey kadrolarıyla birlikte karargahın giriş bölümüne kadar gelip bizi sıcak şekilde karşıladı. Gerçi Mam Celal genellikle sıcakkanlı bir insandır, konuklarına karşı da hep naziktir; ama geçmişte kendisine gösterdiğimiz dayanışmadan özellikle memnundu.

Buradaki binalar yeni yapılmış ve iç düzenleme hâlâ sürmekteydi. Burada Mam Celal'in bir çalışma odası ve zengince bir kütüphanesi de vardı. Akşam yemeğini beraber yedik. Zengin bir zofra hazırlatmıştı. Kürt ağa ve beylerinin geleneğine uygun olarak kızartma eti eliyle parçalayıp konuklarına sunuyordu. Mam Celal resmi görüşme anında olsun, yemekte ve sohbette olsun, kıpır kıpır

Celal Talabani ile. Soldan Sağa: Resul Mamend, Celal Talabani, Kemal Burkay ve Başbakan Fuat Mehsun

bir adamdır, yerinde duramaz... Yapmayı düşündüğümüz toplantıyı anlattık ve yardımını istedik. Bize bu iş için uygun bir yer sağlayacağını ve hertürlü yardımı yapacağını söyledi.

O geceyi Mam Celal'in karargahında geçirdik. Hatice Yaşar'da oradaydı. Bölgenin özgürleşmesinin ardından Paris'ten çıkıp gelmişti. Akşam, yemekten sonra bize ayrılan yere geldi ve biraz sohbet ettik. Hatice şikayetçiydi, bölgede yeterince demokrasi olmadığını, Mam Celal'in de bir diktatör gibi davrandığını söylüyor ve "demokrasi olmadıktan sonra Saddam'dan ne farkları var?!" diye de ekliyordu.

Hatice elbet, sırtında yumurta küfesi olmadığı için özgürdü ve dilediği gibi konuşabilirdi. Biz ise dinlemekle yetindik.

Ertesi gün Erbil'e gitmek üzere Qelaçolan'dan ayrıldık.

Erbil'de, Başbakan Fuat Mehsun ve Kürdistan Parlamentosu Başkanı ile Görüşme

Sülcymaniyc-Erbil yolu, Dokan'ı geçtikten sonra güneye yönelir. Heybet Sultan Dağı'nın kuzey eteğinde, bol sulu pınarların yanıbaşında durak yerleri var. Burada lokantalar, çayevleri yapmışlar. Orada indik ve ağaçlar arasındaki bir lokantada, havuz başında yemek yedik.

Başbakan Fuat Mehsun'la; Hewlêr, Temmuz 1992

Kürdistan Parlamentosu Başkanı Cewher Namık'la; Temmuz 1992

Heybet Sultan sıradağı doğudan batıya bir bıçak sırtı gibi uzanıyor. Virajlı yoldan dik yamacı tırmanıp tepeye varınca öbür yanda engin bir ova ile karşılaştık. Bu dağ Kürdistan dağlarının güney sınırı gibi. Aşağıda Koyê (Köysancak) nerdeyse kuşbakışı görünüyor. Burası aydınlarıyla tanınmış bir kent. Ünlü Kürt şairi Hacı Kadirê Koyi, adından da anlaşılacağı üzere, buralı.

Ova temmuz sıcağında buram buram tütüyor. İlerde çöle açılan ufuklar buğulu. Koyê'den transit geçtik.

Hewlêr (Erbil) dümdüz bir ovanın ortasında, yaklaşık bir milyon nüfuslu bir kent. Erbil'in tarihi Hurriler ve Asuriler dönemine kadar gidiyor. Dört

Nêçirvan Barzani ile; 1992 Yazı; Güney Kürdistan

bin yıllık kalesinin dünyadaki en eski kale olduğu söyleniyor. Burası aynı zamanda otonom Kürdistan'ın merkezi.

1970 anlaşmasıyla Bağdat rejimi Kürtlere otonomi tanıdı. Ancak daha sonra sözleşmenin hükümlerini yerine gitirmekten kaçındı, anlaşmayı kuşa çevirdi. Bu yüzden savaş 1975 yılında yeniden başladı ve bilindiği gibi yıllarca sürdü. Bağdat rejimi, bu arada kendisine yakın kimi Kürt kesimleriyle otonomiyi sözde uyguladı. Bu otonominin en somut izleri ise Erbil'in orta yerindeki oldukça görkemli parlamento ve hükümet binaları. Ziyaretimizden kısa süre önce oluşan Kürt parlamentosu ve hükümeti de bu binaları kullanmakta.

Kente girişte bir büyük binanın kapısındaki "Nexweşxana Kurdıstan" (Kürdistan Hastanesi) yazısı ilgimizi çekiyor. Bir meydanın adı ise İngilizce yazılı: "Kurdistan Square"... Evet, Kürt ve Kürdistan adları burada artık

özgürler! İçimizde hoş duygular uyanıyor, gurur duyuyoruz.

O gece, Otel Şirin'de kaldık ve ertesi gün Parlamento'yu ve Başbakan Fuat Mehsun'u ziyarete gittik. Kapıda kimlik kontrolü ve sıkı bir arama vardı; bu hoşumuza gitti. Fuat Mehsun'u önceden tanıyordum, KYB'nin politbürosu üyesiydi. Şam'da birçok kez görüşmüştük. Çalışkan ve nazik bir insandı. Bu kez onu Kürdistan Başbakanı olarak ziyaret ediyor ve bundan büyük bir mutluluk duyuyordum. Geldiğimizi haber almıştı, bizi merdiven başında karşıladı. Ona, Kürdistan'daki söz konusu olumlu gelişmelerden ve kendisini bu onurlu mevkide görmekten duyduğumuz hazzı anlattım. O da yüz yüze oldukları ciddi sorunları kısaca özetledi. "Güvenlik ve ekmek sorununu çözmemiz gerekir," dedi.

O gün KYB'nin Parlamento Grubu Başkanı Dr. Kemal Fuat'la da görüştük. Daha önce Berlin'de idi. 1991'deki büyük değişikliklerin ardından pek çok aydın gibi o da ülkeye dönmüştü. Parlamento Başkanı Gewher Namık, daha bir yıl öncesi İsveç'te mülteciydi. Yine İsveç'teki mültecilerden şair Şêrko Bêkes dönüp Kültür Bakanı olmuştu.

Erbil'de Kürdistan Halk Partisi Başkanı Sami Abdurahman ve IKP'lilerle de görüştük. Küçük partilerin bile koca koca merkezleri vardı. Irak yönetimi bölgeden çekildikten sonra resmi binalar Kürtlere kalmış, siyasi partiler resmi binaları bölüşmüşler, daha doğrusu, bu binalar kapanın elinde kalmıştı. Aslan payı KDP ile KYB'ye düşmüş, ama ötekiler de paylarını almışlardı...

Sami Abdurahman ve arkadaşlarıyla sarayı andıran merkezlerinin bahçesinde oturup yemek yedik. Seçimlere girmiş, ama yüzde 7 olan barajı aşamamışlardı. Bu barajı yalnızca iki parti, KDP ve YNK aşmıştı.

Irak Komünist Partisi'nin Genel Sekreteri Aziz Muhammed ve arkadaşlarıyla, kaldığımız Şirin Otel'de yemek yedik. Aziz Muhammed Kürt kıyafetiyle idi; şal-şapik giymişti, başında püsküllü bir serpuş, belinde ünlü Kürt hançeri vardı.

Çekilen büyük acılardan, kıyımlardan, sürgünlerden sonra Kürtler için, biraz da sürpriz bir biçimde, iyi bir fırsat ele geçmişti. Bunun verdiği mutluluk ve sevinç insanların yüzünden okunuyordu. Ama yüz yüze oldukları sorunlar da büyüktü. Bu sorunları çözmek için onlara ileri görüşlülük ve sağduyu gerekti. Bunu başarabilecekler miydi? Bu konuları, söz konusu röportajımda uzun uzun yazmış, tartışmıştım. Bu nedenle burada sözü daha fazla uzatmayı gereksiz buluyorum. Ne yazık ki Güneyli Kürtler bunu başaramadılar. KYB ve KDP çekişmesi savaşa vardı. Parlamento ve hükümet dağıldı, yıllar heba oldu. Şu 1998 yılının sonunda, Vaşington onları bir kez daha bir araya getirdi ve o zaman yapamadıklarını şimdi bir kez daha deneyecekler...

Erbil'den yine Selahaddin'e döndük. Orada birkaç gün kaldık ve bu arada toplantı yapacağımız yeri saptadık. Bu Şaklawa'da Yekıti'nin denetiminde olan bir oteldi. O arada yurt içinden beklediğimiz yoldaşlardan ikisi (Nurettin

ve Cezmi) de geldiler. Toplantı tarihini kesinleştirdik. Yurt içinden ve yurt dışından gelecek arkadaşlarla ilgili geliş yolu ve tarihlerini belirleyip ilettik. Böylece, gerekli düzenlemeyi yaptıktan sonra, Kandil Dağı'nda bulunan İran Kürdistan Demokrat Partisi'nin merkez üssüne geçmek için, 24 Temmuz günü yola çıktık. Daha toplantıya bir ay zamanımız vardı ve orası bizim için güvenli bir yerdi.

Kandil Dağı'nda, İran KDP'nin Merkezinde

Kandil Dağı Ranya kentinin kuzeyine düşer. Yine Şaklawa ve Hiran'dan geçtik. Dokan'a varmadan yolumuz kuzeye yöneldi. Dokan Baraj Gölü'nün batı ve kuzey kıyılarını izleyerek pirinç, tütün, ayçiçeği tarlaları ve bostanlarla kaplı münbit bir ovadan geçtik. Burası kuzeydeki dağlardan gelip Dokan Baraj Gölü'ne karışan sularla sulanıyordu. Daha sonra, şanslı Çarkurna kasabasından geçtik; yıkılmamıştı... Çarkurna'nın kuzeyinde yalnızca bazı duvarları ayakta kalmış büyük bir yapının kalıntıları gördük. Bunlar kışlalarmış. Geçen yılki ayaklanmadan sonra Irak askerleri çekip gidince Kürtler bu yapıları sökmüş; keresteyi, taşı, briketi, sacı ve öteki malzemeleri alıp götürmüşler; kendi yıkık evlerinin yerine yenisini yapmak için... Hayat bu, gün gelmiş roller değişmiş...

Ranya kenti Çiyayê Reş'in (Kara Dağ) güneyine düşüyor. Bu yalçın dağlar

Kandil Dağı'nda, İran Kürdistan Demokrat Partisi'nin üssünde
Mustafa Hicri ve Ali Babaşêx ile

gerçekten kara dedirtecek türden, koyu kurşuni görünümlü.

Ranya, Körfez Savaşı'nın ardından, 1991 ilkbaharında ilk ayaklanan kent olma onurunu taşıyor. Yani kıvılcımı o yakmış. Kentin merkezindeki kısa süre önce yapılmış bir heykel bu ayaklanmayı temsil ediyor..

Ranya'da İran KDP'nin bir bürosu var. Kandil'e yönelmeden önce oraya uğradık. Orada yemek yedik ve yeniden yola çıktık.

Çiyayê Reş arkada kalıyor ve dağlar arasında yeni küçük bir ova başlıyor.. Yolumuz yıkık Sengeser kasabasından geçiyor. Burası 10 bin nüfuslu imiş, yerle bir edilmiş. Görüntü ürkütücü. Kırık beton, demir, ağaç parçaları yerlere saçılmış, iç içe geçmiş. Arabadan inip bu hayalet kentin yıkıntıları arasında acı ve hüzünle dolaşıyoruz.. Ama işte son yıl içinde yapılmış tek tük yeni evler de var.. Hatta, yolun iki yanında dükkânlar bile belirmiş.. Sengeser'de yaşam canlanıyor...

Burası sıradağlar arasındaki son düzlük. Bundan sonra iç içe geçmiş, çok daha yalçın, yol geçit vermez, yüksek dağlar başlıyor. Dağların heybeti karşısında şaşakalıyoruz. Sanki iki ayaklarının üstüne yükselmiş, elleri bellerinde devler... Arka sırada, karlı zirveleriyle Kandil dağları... Arabadan inip onların bir fotoğrafını çekiyorum.

Yolumuz küçük bir çayın kıyısını izleyip dağların arasına dalıyor. Bu vadiye "Dola Şehida" (Şehitler Vadisi) diyorlar. Bu adı hangi olaydan dolayı ve ne zaman almış bilmiyoruz. Ama, Kürtler geçmişten beri sıkıştıkları zaman dağlara sığınmış, bu geçitleri tutmuşlar. Kimbilir burada nice kurbanlar verdiler...

Yolumuz bu dar vadide, çayın kıyısını izleyerek bir o yana bir bu yana geçiyor, yılan gibi kıvrılıp yükselerek ilerliyor. Su duru, pırıl pırıl. Dik eğimli ve dar yatağında yer yer çavlanlar, çağlayanlar yaparak köpükler içinde akıyor. Yamaçlar seyrek ama iri meşe ağaçlarıyla kaplı. Otlar dizboyu ve bu mevsimde kurumuş, sapsarı bir halı gibi yamaçları kaplamış.

Bir ara önümüze, birkaç yüz metre yüksekliğinde dev gibi bir kaya kütlesi çıktı, vadiyi kapadı. Biz, bu uçurumu nasıl aşacağız diye düşünürken, ırmak sola, biz sağa yöneldik; yolumuz, o uçurumun bitişiğindeki yamaçtan zikzaklar yaparak tırmandı, az sonra tepede idik! Ve az ötede, yolumuz inişe geçti. Önümüzde engin bir çukurluk alan vardı. Karşımızda Kandil Dağı tüm heybetiyle yükseliyordu. Önce iniş, sonra çıkış, derken Hizbi Demokrat'ın kontrol noktasına geldik, az sonra ise "Defter"de (burada merkez anlamında kullanılıyor) idik.

İran KDP'nin dağlardaki merkezi yıllar içinde çok yer değiştirdi. 1981 yılında ziyaret ettiğimde, Serdeşt-Mahabad arasındaki dağlarda idi. Bir yıl sonra batıya, Serdeşt yöresine geçmiş; sonra daha batıya ve derken, altı yıl önce buraya, Güney Kürdistan'a gelmişti. Kandil Dağı'nın bu yanı Irak, öte yanı İran sayılıyor. Sömürgeciler ülkemizi işte böylesine bölüşmüşler...

İran KDP'nin Bağdat rejimiylc ilişkileri, Irak-İran arasında savaş sona erdikten sonra da değişmedi. KDP bu ilişkiler nedeniyle, Irak'lı Kürt partilerine karşı Bağdat'la herhangi bir angajmana girmedi ve bu konuda kararlı, ilkeli davrandı. Saddam da onları Irak Kürtleri'ne karşı kullanmak için zorlamadı, bir bakıma bu ilkeli tutumlarını anlayışla karşıladı. Acımasız bir diktatör olan Saddam'ın dostlarına karşı oldukça vefalı davrandığını söyleyebiliriz. İnsanlar işte böylesine ilginçtir...

İran KDP, Saddam'ın onayı ile sınırın bu yanında üstlenmişti. Daha önce burada, dağın eteğinde iki köy vardı. Ama köylüler Irak rejiminin gazabına uğramış, evlerini terk edip gitmişlerdi. Buna rağmen, KDP buraya yerleşince köylülere bclli bir para ödemişti. KDP, 6 yıl gibi kısa bir süre içinde bu dağın eteğine adeta küçük bir kasaba kurmuştu. Merkez kadroların kaldığı evler, matbaa, hastahane. Parti radyosu da burdaydı. Evlerin ve diğer tesislerin her birinin bitişiğinde profesyonelce yapılmış sığınaklar vardı.

Burası küçük bir cennetti. Her yanından sular fışkırıyordu. Ceviz ağaçları, meşeler, söğütler, kavaklar, dutlar, asmalar, armut ağaçları, yabani incirler arasında yapılar adeta görünmüyordu. Partililer birçok yere bostan ekmişler, evleri çiçek tarhlarıyla çevirmişlerdi. Yukarıya betondan büyük bir su deposu yapmışlar ve borularla tüm yapılara su vcrmişler, birkaç yere banyo yapmışlardı. Buraya elektrik sağlayan ve yalnız geceleri çalıştırılan kendi motorları vardı.

Geldiğimiz akşam Parti'nin politbüro üyesi (daha sonraki sekreteri) Mustafa Hicri bizi yemeğe davet etti. Kasımlo artık yoktu. Kasımlo'dan sonra genel sekreterliğe getirilen Dr. Şerefkendi ise o günlerde yurt dışında, Avrupa'daydı. O akşam partinin konukevinde kaldık. 1981'deki gibi yer yatağında yatmadık; karyola koymuşlardı. Tuvalet ise alafranga idi!

Ertesi gün bize, daha önce Newroz'un, Gafur adlı diğer bir peşmerge ile birlikte kullandığı tek göz bir evi verdiler. Gafur Parti'nin sabotaj uzmanıydı. Şimdi kardeşiyle birlikte bir başka evde kalıyordu. Newroz ise evlenmişti ve tümüyle partili ailelerin kaldığı komşu köyde kalıyordu. Bir de kızı olmuştu.

Newroz, bizi getirdikten birkaç gün sonra, ülkeden gelecek arkadaşlarla ilgilenmek üzere yeniden Zaho'ya döndü. Kongre öncesi MK raporunu ve diğer hazırlıkları birlikte değerlendirmek üzere Nazif'i bekliyorduk.

Kaldığımız evin çevresinde, ötekilerde olduğu gibi bir bostan yeri ve çiçek tarhları vardı. Bostanda salatalık ve domates yetişmişti. Çiçekler öbek öbek boy atmışlardı. Patlamamış, ama içi boşaltılmış bir büyük bombanın içinde de çiçekler büyümüştü.. Her günkü işlerimizden biri onları düzenli sulamaktı.

Dağın eteğinde olmamıza ve çevredeki yeşilliğe rağmen hava gündüzleri çok sıcaktı. Az ötedeki derenin üzerine betonarme bir küçük yüzme havuzu yapılmıştı; serinlemek için günde bir kez oraya gidiyor, hem serinliyor, hem güneşleniyorduk. Suyu yukardan borularla geliyordu. Son derece temizdi.

Kamptaki erkeklerin çoğu bu havuza geliyordu; ama kadınlar için bu mümkün değildi; o henüz gelenekte yoktu!

Yakındaki dağdan düzenli buz getiriyor, et, peynir, yoğurt gibi yiyecekleri bu buzların yardımıyla, özel kutularda koruyorlardı. Çay ve yemek yapmak için tüpgaz vardı. Ayrıca Parti merkezinde geniş bir yemekhane vardı ve kadrolar orada öğlen yemeklerini topluca ve parasız yiyorlardı. O günlerde son derece iştahsızdım; belki iklim değişikliğinden, sıcaktan.

Peşmerge geleneğine uygun olarak yere serdiğimiz battaniyelerin üstünde yatıyorduk. Hem sıcak yüzünden, hem de ışıl ışıl gökyüzünü seyretmek için bir ara damda yatmayı denedik. Ama gece geç saatlere doğru hava soğuyordu. Bu nedenle yeniden içeri taşındık. İnsan eliyle atılmış uyduları ilk kez o gecelerde seyrettik. Onlar da belli saatlerde, güneş ışığını yansıtıyor ve böylece gökte çizdikleri rota izlenebiliyordu. Genellikle güney-kuzey yönünde harekct ediyorlardı.

Gündüzleri, bahçedeki asmanın gölgesine koyduğumuz masada arkadaşlarla sohbet ediyor, zaman zaman izlenimlerimi yazıyordum. Bu arada, MK adına Kongreye sunmak için bazı karar taslakları da hazırladım.

Dostlar zaman zaman ziyarete geliyorlardı veya biz onları ziyaret ediyorduk. Bir gün de Mustafa Hicri ziyaretimize geldi. Çayı gazocağında Abdullah arkadaş hazırladı. Çay sinisini getirirken yüzünden şıpır şıpır sular damlıyor, bunlar sininin üstüne dökülüyordu. Sıcak nedeniyle yüzüne su serptiğini sandım ve yavaş sesle şöyle dedim:

"*Kek Avdilla, madem te rûyê xwe şûştiye, bı destmalekê zuwa bikira...*" (Abdullahçığım, madem yüzünü yıkadın, bir havluyla kurulasaydın...)

Abdullah ne dese iyi:

"*Kekê, ew av nîn e, xuhdan e!*" (Abi, o su değil, terdir!)

Mustafa Hicri'nin yanında kahkaha atmamak için kendimizi zor tuttuk. Ama o günden sonra bu öykü dilimizden düşmedi. Özellikle Nurettin ile Cezmi Abdullah'a takılıp durdular. Sıcağın ve terin söz konusu olduğu durumlarda şöyle diyorduk: "Wek xuhdana Evdilê.." (Abdullah'ın teri gibi..)

Gittiğimizde dut mevsimi sona ermek üzereydi. Biz son ürünlerine yetiştik. Cevizler iyi tutmuşlardı, ama daha olgunlaşmamışlardı. Olgunlaşmamış meyvelerin yerlere dökülmesi ise ilgimizi çekti. Ağaçların hastalıklı olduğunu söylediler. Nedeni ise ilginçti. Meğer Körfez Savaşı sırasında Iraklılar petrol kuyularını tutuşturunca havayı büyük bir duman tabakası kaplamış, bu dumanlar yağmur ve karla birlikte bu dağlara da yağmış. Öyle ki 1991 kışında bu dağlara "siyah kar" yağmış. Bu kirlilik bitkilerin yanı sıra böceklere dc büyük zarar vermiş. Örneğin arılar kırılmış. Newroz'un 11 arı kovanından yalnızca iki tane kalmış, onlar da verimsizleşmişler.

Çevremizdeki manzara çok ilginçti. Dörtbir yanımız heybetli, yalçın dağlarla çevriliydi. Her birinin kendine özgü bir yapısı, rengi, biçimi vardı.

Kandil Dağı'nın kendisi bir küme dağdan oluşur. En yüksek zirve 3700 metredir. Bizim eteğinde olduğumuz zirve ise 3200 metreymiş. Kaldığımız yerden tepeyi görebiliyorduk. İlk geldiğimizde tepe karla örtülüydü. Ağustos başlarında kar eridi, yok oldu; ama oralar hâlâ yemyeşildi. Yukarıları çok merak ediyordum. Sanki oraya çıkmasam birşeyler yarım kalacaktı... Ordaki dostlara söyledim. Yalnız çıkmamızın sakıncalı olduğunu söylediler. Sonra bu işi Gafur örgütledi. O, kardeşi, bir peşmerge daha, bir de benle Nurettin bir sabah erkenden yola çıktık.

Ben eskiden, iyi yol yürür, yokuşları da kolay çıkardım. Ama uzun zamandır yol yürümemiştim, hamdım. Üstelik yaş da artık ilerlemiş... Daha ilk yokuşta dizlerimin bağı çözüldü sandım. Yokuşun başında gür bir pınar vardı. Orada su içip biraz dinlendik. Ötesi bir parça düzdü, dizlerim açıldı. Az ötedeki peşmerge kontrol noktasından geçip yeniden dik yokuşlara yöneldik. 1,5 saat kadar sonra, dağın eteğindeki bir başka pınarın başında mola verdik ve kuru geven kökleriyle ateş yakıp çay yaptık. Bu yüksekte, pınarın önünde bir ceviz ağacı bitmişti. Buradan enginler pek hoş görünüyordu. Bazı dağlara artık yukardan bakıyorduk...

Pınarın yanından geçen patika yoldan, yürüyüşümüzü sürdürdük. Çok ilginç çalılar, dikenli otlar vardı. Türlü türlüydüler. Kimi tanıdık, kimi yabancı. İçimden otlar üzerine bir araştırma yapmak geçti. Bunların resmini çekmeli, örnekler almalı... Zaman olsa bir-iki yılımı verir, doğadaki ve bitkilerdeki değişimi dört mevsim izler, bunu zevkle yapardım.

Az sonra bir sürüye rastladık. Parti'ninmiş. Parti'nin sütü, yoğurdu, peyniri buradan geliyor. Az ötedeki çadırda yaşlı çobanın yaşlı karısı bize yoğurt ikram etti. Dere boyunu izleyerek tırmanmayı sürdürdük. Dere boyunda hâlâ kar vardı. Çığların sürükleyip getirdiği kar, toz toprakla kirlenmiş, yer yer siyaha boyanmış. Bazı yerlerde kat kat sıkışıp sanki mermere dönüşmüş, buzullaşmış... Adamın biri elindeki sivri ağaçla buralarda topraktan birşeyler çıkarıyordu. Sorduk, taze kengermiş. Bize de ikram etti. Az ötede kengerler kartlaşmış, sapsarı olmuştu. Burdaysa, yeni eriyen karın kıyısında taze kenger bitiyor. Burada bahar ve sonbahar yanyana...

Dere suyu bu karı ve buzu alttan oymuş, uzun, bir tünel oluşturmuş. Bu tünelin altından geçtik. Biraz daha yukarda 40-50 metre yüksekliğinde bir çağlayan vardı. Kayalara tutunarak, çağlayan kıyısında fışkırmış otların, çiçeklerin, yabani bodur söğütlerin arasından tırmandık, çağlayanın tepesine vardık. Burada ağaç kuşağı artık sona eriyor. Zirve ise daha uzakta ve merakımız hâlâ yatışmış değil. Ne var ki zirveye varmak için belki geldiğimiz kadar yol yürümemiz gerek. Oysa gün birhayli ilerlemişti. Yorgunduk ve bunu göze alamadık. Dere boyunca aşağı doğru indik. Acıkmıştık. Yüksek bir kayanın gölgesinde ateş yakarak birlikte getirdiğimiz tavukları kızartmaya başladık. Püfür püfür bir yel esiyordu. Gafur tek eliyle hem ateş yaktı, hem tavukları kızarttı. Çok becerikli bir adamdı. Bu tek eliyle ilginç tuzaklar kuruyor, ya

Kandil Dağı'nda Nurettin Basut ile; Ağustos 1992

da düşmanın kurduğu tuzakları boşa çıkarıyordu. Ama nice becerikli olsa da yaptığı iş çok riskliydi. Su testisi su yolunda kırılır misali, o da bu yolda gitti. İki yıl kadar sonra, bir mayını etkisiz hale getirmeye çalışırken, küçük bir dikkatsizlikle mayın elinde patlayacak ve yaşamını yitirecekti...

Yokuş aşağı yol rahattı. Akşam gün batarken Defter'e vardık. Ve Nazif'i orada bizi bekler bulduk.

Yol yorgunluğunu atmak için doğruca havuza gittik. Soğuk su ilaç gibi geldi. Yaptığımız zor yolculuktan hiçbir iz kalmadı. Öyle olmasa hamlar, ertesi gün adım atamazdık.

Kongre hazırlıklarını bir de Nazif'le değerlendirdik. Onlar da bu arada kendi raporlarını hazırladılar. Yckıti, arkadaşlarımızı taşımak için bir araba vermişti. Bir araba da o arada ülkeden geldi. Bu ikisinin yardımıya Suriyc'den veya ülkeden Zaho'ya geçen arkadaşlarımızı Selahaddin'deki otele taşıdık. Günü gelince biz de toplantıya katılmak üzere Hizbi Demokrat'ın merkezinden ayrıldık.

Diyana-Halifan

Bu kez Ranya üzerinden dönmedik, Batıya doğru Diyana-Halifan yolunu izledik. Dağlar arasındaki bu yol, genellikle çay boylarını izleyerek, bir vadiden ötekine geçerek ilerliyor. Sağdan bir yol ayrılıp Hacı Ümran'a, İran tarafına gidiyor. Manzara gözalıcı. Ne de bol suları var bu dağların. Hırçın

sular birçok yerde asma köprüleri yıkıp geçmiş, yenisi yapılmış. Yamaçlarsa samansarısı bir halı gibi; kurumuş, kalın bir ot tabakasıyla kaplı ve yeşil meşe ağaçlarıyla nakışlı. Birçoğuna yol iz bile değmemiş. Çay boylarında yer yer, yeşillikler içinde küçük köyler. Yıkıntıların üzerinde ve çevresinde yapılan evlerle yeniden doğruluyorlar. Pirinç ve tütün tarlaları, bostanlar, bahçeler... Buralarda toprak az, ama oldukça bitek.

Diyana'ya doğru dağlar biraz aralanıyor. Sol yanda, ilerde bir tepenin üzerinde Rewanduz kenti görünüyor. Tepenin üstü düzlük, kenarları kesilmiş gibi, uçurum. Burası doğal bir kale oluşturuyor. Rewanduz tarihi bir kent. Ne yazık ki oraya uğramak için zamanımız yok.

Diyana dağlar arasındaki bu açıklığa konmuş küçük bir kasaba. Kuzey yönünde bir başına, çıplak ve sivri zirvesiyle Hesen Beg Dağı yükseliyor. Orada Saddam'ın büyücek bir sarayı vardı. Ayaklanma sırasında halk bu sarayı talan etti. Güneye ve Batıya doğru, başka yalçın ve yüksek ünlü dağlar: Zozık, Hendrin ve Korek... Geçmiş yıllarda bu dağlarda peşmerge ile Irak birlikleri arasında zorlu savaşlar oldu. Bir dönem, onbirlerce Irak askeri Rewanduz yöresinde günlerce çevresi kuşatılmış ve çaresiz kaldı...

Şimdi ülke özgür. Ama özgürlük tek başına yetiyor mu? Ekmek ve düzen de gerekli. Onu sağlamak ise savaşmak kadar kolay değil...

Yol kenarındaki bir alanda bir araba parkı ilgimizi çekiyor. Otobüsler, kamyonlar, otomobiller, iş makinaları... Boyanmış, temiz, müşteri bekler gibi... Bunlar meğer İran'a götürülmek üzere geceyi bekliyorlar. Bunlar, Irak yönetiminden kalmış "sahipsiz" arabalar ve iş makinaları. Şimdi kim onları cle geçirmişse sahibi de onlar. Bu yeni sahiplerse genellikle partilerin önde gelen kadroları, aşiret reisleri, ağalar; yani güçlü adamlar... Onlar aylar boyu böylesine pek çok aracı İran'a götürüp kclepir fiyatına satmışlar. Biraz ilerdcki, Büyük Zap üzerine kurulu, ama tamamlanmasına fırsat kalmayan Bexme (Beğme) barajının yüzlerce iş makinası da böylece çekip gitmiş...

Yeni Kürt yönetiminin bu işe nasıl izin verdiğini hayretle sorduk. Ama yeni yönetim hem var hem yoktu. Her şey iki büyük partinin, KDP ile KYB yöneticilerinin elindeydi. Onlarsa amansız bir rekabet içindeydiler. Her iki taraf da güç toplamak için aşiret reislerini, ağaları, hatta eski cahş liderlerini (işbirlikçiler) kendi yanlarına çekme yarışındaydı ve bu ortamda kimseyi küstürmeye gelmezdi... Çalıp çırpanın yanına kâr kalıyor, insanlar, mal bulmuş mağribi gibi ülkelerini yağmalıyorlardı.

Diyana'dan sonra, çay boyunu izleyen yol yine daracık bir vadiye girdi. Irmak sanki kayaları yarmış, iki yanda yüksek uçurumlar oluşturmuştu. Buraya Geliyê Ali Beg (Ali Bey Vadisi) deniyordu. Burası aynı zamanda turistik bir yerdi. Suyun tam karşı kıyısında, kayaları yarıp geçen eski bir yol daha vardı. Bu, İngilizler zamanında yapılan eski Rewanduz yoluydu.

Yolun bir yerinde durak yeri vardı. Gür bir pınarın başına lokantalar, çayha-

neler yapılmıştı. Biz de orada mola verip çay içtik. Daha ilerde, iki ırmağın birleştiği kavşak yerinde ise bir çağlayan vardı. Oraya da yine çay bahçesi ve lokanta yapmışlardı. Durup resim çektik. Oradan itibaren yolumuz yükseldi, dağları tırmandı ve az sonra Halifan'a vardık. Kerkük'lü göçmenler yol kıyısında kamp kurmuşlardı. Kerkük özgürleşmediği için oradan göç edenler hâlâ yerlerine dönememiştiler.

Halifan da yol boyunda küçük bir kasaba. Kürdistan Demokrat Partisi'inin bürosu önünde duran dev bir sahra topu ilgimizi çekiyor. Bunlar daha çok Irak-İran savaşında kullanılmış. Körfez Savaşı sonrasında Irak birlikleri çekilirken bu toplardan onlarcası Kürdistan'da kalmış. Kimisini, öteki araçlar gibi İran'a götürmüşler, kimisi ise şurda burda çürümeye terk edilmiş...

Halifan'dan güneye yeşillikler içinde bir vadi açılıyor: Dola Balisan (Balisan Vadisi). Irak rejimi kimyasal silahlarını ilk kez bu vadide, Şeyh Wesan köyünde denedi ve 120 kişi yaşamını yitirdi. O zaman Kürtler bu olayı dünyaya duyurdular. Ne yazık ki dünya kamuoyu ve sorumlu örgütler sessiz kaldılar. Bu da zorba rejime cesaret verdi ve ardından Halepçe kırımı geldi.

Halifan'dan sonra yol, bir tepenin başına kurulmuş, kale tipi bir askeri karakolun önünden geçerek Herir'in orada ovaya ulaşıyor. Oradan sola döncrek Şaklawa'ya yöneldik.

3. KONGRE

Toplantı gününü notlarım arasında ve belgelerde net olarak yazmamışım. Bu tür toplantılarla ilgili açıklamalarda genellikle değişik bir tarih verirdik. Bu, güvenlik nedeniyle başvurduğumuz bir yöntemdi. Nitekim, 3. Kongre belgelerindeki ön bilgilerde kongrenin Ekim ayında yapıldığını söylemişsek de gerçekte Ağustos'un ikinci yarısı, sanırım son haftası idi.

Toplantı yeri için Yekıti'nin bize ayırdığı Şaklawa'daki otel bahçeler arasında ve oldukça güzeldi. Hem yatak odaları temiz ve düzenli, hem de toplantıya uygun büyük bir salonu vardı. Geçmişte iyi işletilen bu otel şimdi boş sayılırdı. Yekıti burayı konukları için kullanıyordu.

Mam Celal bu toplantı nedeniyle gerekeni yapması için Dr. Kemal Fuat'ı görevlendirmişti. Kemal Fuat oteldeydi ve otel düzenini bizzat yönetti. Kendisine toplantımızın gizli olduğunu, bu nedenle başkalarının, özellikle de bizi tanıyabilecek Türkiye Kürtlerinin toplantı yerine bırakılmamasını rica etmiştik. Buna rağmen gelen giden eksik olmadı.

Kongre delegelerimiz 45 dolayında idi. 15 kişi yurt dışından, 30 kadarı da yurt içindendi. Kongremiz bir hafta sürdü ve rahat bir ortamda çalıştık. Delegelerde bayan sayısı yalnızca ikiydi ve onlar da yurt içinden katılmıştı. Yurt içinden katılan arkadaşlarımızın biri ya da ikisi hariç, ötekilerin tümü kendi pasaportlarıyla ve İbrahim Halil (Habur) kapısından geçip gelmişlerdi. Pasaport alamayan bir ya da iki kişi ise dağ yoluyla gelmişlerdi. Çoğu 12 Eylül öncesinden tanıdığım yoldaşlardı. Onlarla yıllar sonra ilk kez görüşüyorduk. Delegeler arasında 12 Eylül sonrası parti saflarına katılan gençler ve yeni üyeler de vardı.

Kongre en yaşlı delege olan Ziya arkadaşımız tarafından açıldı. Divan seçildi ve ardından program ve tüzük değişikliği ile kararlar için iki ayrı komisyon seçildi. Bunun ardından, genel sekreter olarak, kısa bir konuşma yaptım; görüş ve önerilerimi zaten geniş biçimde rapora yansıtmıştım. Bu raporu MK adına değil de kendi adıma sunmayı tercih ettim. Böylece özellikle yurt içi çalışmalarımıza ilişkin kimi eleştirileri dile getirdim. Bu raporun uluslararası durumla Ortadoğu'ya ilişkin bölümleri, bunun yanı sıra Türkiye ve Kürdistan'a ilişkin bölümünün bir parçası 3. Kongre belgeleri arasında yayınlandı. Ancak Kürdistan'daki durumla ilgili bölümün büyük kesimi (PKK'nın durumuna, silahlı mücadeleye ilişkin kısım) ile 2. Kongreden bu yana yapılan parti çalışmalarının dökümüne ilişkin bölümler, sakıncası nedeniyle kamuoyuna açıklanmadı. Açıklanmayan bölümler raporun yaklaşık yarısı idi. Bu nedenle raporun tamamını ek belgeler arasında vermeyi uygun buldum. (Bak: Ek belge, no: 22)

Yurt içindeki yoldaşlar da bir rapor sundular ve dört gün boyunca özgür bir tartışma ortamında raporlar üzerinde konuşuldu. Ben, Kongre sırasında bir ara MK olarak ayrı bir odada yaptığımız toplantıda, 2. Kongre'de olduğu gibi bunda da, öteki MK üyelerinin de söz alıp farklı görüş ve eleştirileri varsa dile getirmelerinin gerekli ve yararlı olduğunu söyledim. Ne var ki yurt içinden gelen yoldaşlar, sanki karar almış gibi, bu konuda sessiz kaldılar ve raporla yetindiler. Bu nedenle söz konusu demokratik yöntem bu kez işlemedi.

Raporlar üzerindeki tartışma dört gün sürdü. Program değişikliği ve karar tasarılarına ise iki gün ayırdık. Tasarılar üzerinde de hemen hemen tüm delegeler görüşlerini dile getirdiler. Benim hazırladığım program taslağı fazla bir değişikliğe uğramadan geçti. Yalnızca kadınlarla ilgili bölümde iki kadın delegeden bazı öneriler geldi ve bunlardan bazısı benimsendi.

* * *

Tüzük değişikliği için önceden iyi bir hazırlık yapmamıştık. Kısa bir tartışmadan sonra işin boyutlarını fark ettik, zaman ise yeterli değildi. Tüzük değişikliği konusunda yeni seçilecek MK'ya yetki verildi.

Silahlı mücadele konusunda tereddütler ve farklı görüşler vardı. Ama tartışmalar sonucunda 3-4 kişi dışında, herkes evet dedi. Bu kararı hararetle savunanlardan biri, daha sonra onu sabote edenlerin başında gelen Nazif'ti. Program değişikliği ve kararların, dil yönünden redakte edilip yayınlanması işi de yeni seçilecek MK'ya bırakıldı.

Yurt içindeki yoldaşlarla, özellikle profesyonel kadro ve harcamalara ilişkin farklı tutumları nedeniyle ters düştüğümü daha önceki bölümlerde belirtmiştim. Bunu Kongre sırasında, eleştirilere genel sekreter olarak verdiğim uzun cevapta da dile getirdim. Ne var ki, benim bu açık uyarıma özellikle yurt içinden gelen MK üyeleri ve delegeler pek aldırış etmediler. Bazıları ise, büyük mali olanaklar yaratamadığımız için bizi suçlamaktaydılar...

Son günü yeni Merkez Komitesi'nin seçimine ayırdık.

Yurt dışından örgütü yönetmenin sakıncalarını daha baştan düşünmüştüm. Yaşanan deneyim ise bana hak verdi. Daha önceki bölümlerde de belirttiğim üzere, kongreye gelmeden epeyce önce Genel Sekreterlik görevinden ayrılmayı kafama koymuştum. Seçimlerden önce eski merkez komitesinden arkadaşlarla yaptığımız toplantıda bu konuyu gündeme getirdim. Herkes karşı çıktı ama ısrar ettim. Ne var ki, onların artık umudu kestikleri bir aşamada pişman oldum. Sevgili okurlar, belki elim sekreterlikten olmadığı için kararımdan döndüğüm aklınıza gelebilir... Ama sorumluluk ağır bastığı içindi. Silahlı mücadele için karar aldığımız bir anda, hem bu kararın alınmasına öncülük etmek, hem de sorumluluğu yüklenmemek, bana ters geldi. Yarın, bu konudaki herhangi bir başarısızlığın faturasının da bana kesileceğini düşündüm ve en azından bu kararın hayata geçirilmesi için genel sekreter olarak görevimi sürdürmeyi daha doğru buldum. Ne var ki bu da kararı hayata geçirmeye yetmedi.

3. Kongre'ye katılanlar toplu halde. Ağustos 1992

3. Kongre sırasında, Şaklawa'daki otelde.

MK seçimi gizli oyla yapıldı, oyların sayımı ise, MK'nın gizliliği bakımından açık yapılmadı; bu iş kongre kararıyla bana ve Ziya arkadaşa bırakıldı. Seçilenler yurt dışında ben, Ziya, Abdullah(*) ve Ünal idik. Memo ve Beko yedektiler. Yurt içinden ise Nazif, Refik, Bayram, Halil, Nurettin, Cezmi, Tayyip asil; Fehmi, Hasan ve Kemal ise yedektiler. O akşam, herkes yatağına çekildikten sonra yeni seçilen MK üyelerini bir odada toplayarak görev taksimi yaptık. Ben yine Genel Sekreterliğe, Nazif de yeniden yardımcılığa seçildi.

Bu toplantıda ayrıca, bölgede askeri üs oluşturmaya ilişkin yapılacak ön çalışmaları konuştuk. Üslenme işini yılbaşına kadar halletmeyi, önümüzdeki ilkbahara kadar burada 200-300 kişilik bir partizan birliğini eğitmeyi ve önümüzdeki yaz bunları ülkede, kitle ilişkilerimizin nisbeten iyi olduğu bölgelere geçirip partizan savaşını başlatmayı önümüze hedef olarak koyduk. Bu nedenle yılbaşına kadar bu insanları bölgeye aktarmalıydık. Biri yurt içinden, biri de yurt dışından olmak üzere iki MK üyesi ilk elde bu işle görevli olacak ve bölgeye gelecekti. Ayrıca ben de bu işi ne ölçüde ciddiye aldığımızı göstermek ve örnek olmak için, özellikle de kuruluş aşamasında bölgede, bizzat bu işin başında olmayı önerdim ve MK'ya benimsettim. Avrupa'da birimleri dolaşıp kongre konusunda bilgilendirdikten ve partinin 18. kuruluş yıldönümü nedeniyle hazırlanan merkezi geceye katıldıktan sonra, yılbaşından önce Kürdistan'a dönecektim. Daha sonrası için ise duruma ve ihtiyaca göre MK'dan ve MK dışından başka kadrolar da bölgeye aktarılacak ve yurt içinde örgütümüzü rejimin yeni saldırılarına karşı korumak için gerekli tedbirleri alacaktık.

Ertesi gün dönüş başladı. Ülkeden gelenler bakımından tümünün aynı günde dönüşü sakıncalı olduğu için üç-dört güne serpiştirdik. Ben, Mesut ve Ünal ise üslenme için ön hazırlıkları yapmak üzere birkaç gün daha kaldık. Newroz da zaten oradaydı. KYB ve KDP yetkilileriyle görüşmek için yeniden Hewlêr'e ve Selahaddin'e gittik. Kararımızı ilettik ve yardımlarını istedik. Hem Parti, hem de Yekıti yardımcı olacaklarını söylediler. Qelaçolan'daki görüşmemiz sırasında Mam Celal bize, Ranya'ya yakın "Dola Şewrê" denen yerdeki, partizan savaşı sırasında kullandıkları bir üslerini vereceğini söylemişti. Üssü görmek üzere Ranya'ya gittik ve yeri beğendik. Dar bir vadide, bir çayın kıyısındaydı. Orada, kullanabileceğimiz binalar ve yeterince battaniye de vardı.

Hewlêr'e ikinci gidişimizde Parlamento Başkanı Gewher Namık'ı ziyaret ettik. Bunun yanı sıra Başbakan Fuat Mehsun'la da ikinci kez görüştük. Bu

---

(*) Abdullah arkadaş MK'ya yeniden seçilmek istemiyordu. Buna rağmen girmesinde yarar olduğunu söyledim. Seçildikten sonra orada itiraz etmedi; ama Avrupa'ya döndükten hemen sonra MK'dan istifa etti. Yöneticilik görevi istemediğini, başka hertürlü göreve hazır olduğunu söylüyordu. Daha sonra KOMKAR'da görev aldı; ama onu da ancak bir yıl sürdürebildi. Parti'den de, dernekten de ayrıldı.

defaki ziyaretimizin amacı, aynı zamanda Azadi için bir söyleşi yapmaktı. Söyleşiyi Mesut yaptı ve konuşmayı küçük bir teybe kaydetti. Bu söyleşi sırasında Mesut'un, Başbakan Fuat Mehsun'un masasına dirseğini dayamış olması Newroz'un dikkatini çekmiş ki, dışarı çıktığımızda şöyle dedi.

"*Kekê Mesût, tu bi serokwezîrekî ra qise dikî heyran, meriv caran enîşka xwe dide ser masê?.*" Sonra da ekledi: "*Helbet, golika malê ji gayê malê natirse!.*"(*)

Mesut söyleşi yaptığını, teypi tuttuğunu filan söyleyip kendisini savunmaya çalıştıysa da ben Newroz'a hak verdim. Ama bizim Mesut rahat adamdır, İngiliz kraliçesiyle de görüşse böyle yapardı!..

Bu arada Mesut Barzani ile de ikinci kez görüştük. Görüşme Selahaddin'deki Serê Reş denen yerde oldu. Kendisine Kürdistan'da üslenme projemizle ilgili bilgi verdik. Burayı salt eğitim amacıyla kullanacağımızı, kendilerine herhangi bir sorun yaratmamak için dikkatli olacağımızı, sınır yörelerinde herhangi bir cylem yapmayacağımızı, silahlı mücadeleyi Kuzey Kürdistan'da iç kesimlerde yürütmeyi düşündüğümüzü söyledim. Mesut Barzani bunu olumlu karşıladı ve bize gereken kolaylığı göstereceklerini söyledi. Barzani bu görüşme sırasında ayrıca, o ara kendi aralarında da tartışılmakta olan federasyon konusu ile ilgili olarak görüşümü sordu. Yekıti, bir süre önce programını değiştirerek otonomi yerine federasyonu benimsemişti. Güney Kürdistan için Irak sınırları içinde federal bir statüyü savunuyordu ve bunu KDP'ye de önermiş, hükümetin ve parlamentonun bunu bir karara dönüştürmesini istemişti.

Ben federasyon seçeneğinin başından beri bizim programımızda yer aldığını, kanımca eşitlikçi bir çözüm olduğunu ve şu anda Güney Kürdistan'ın koşullarına da uygun düştüğünü, uluslararası planda destek göreceğini söyledim.

Kürdistan'dan dönüşümün ardından, Azadi'nin 20-26 Eylül tarihli 19. sayısında, Ferhad Can imzasıyla Kürtçe yazdığım köşede "Tarihin Eşiğinde Kürt-Arap Federasyonu" başlıklı bir yazı yazdım. Bundan kısa bir süre sonra, Ekim başlarında, Kürdistan Parlamentosu tek yanlı federasyon ilan etti.

Üslenmeye ilişkin olarak Güncyli örgütlerle son görüşmelerimizi yaptıktan sonra, ben, Ünal ve Mesut, Newroz'u yine orada bırakıp geldiğimiz yoldan Suriye'ye döndük. Suriye'de kalabilmek için bana ve Mesut'a verilen süre geçmiş, bu nedenle cezalı duruma düşmüştük. Hem bu sorunu çözmek hem de Şam'dan Halep'e taşınmış olan Abdurahman'ı ve oradaki diğer dostları görmek için Halep'e uğradık. Ama sorun orada çözülemedi ve Şam'a geçtik. Orada Üç-dört gün süreyle Pêşverû'nun yandaşlarından ve Beyrut yolu üzerindeki lüks bir lokantada şefgarsonluk yapan Bavê Edip'in evinde kaldık. Ev Şam'ın

(*) "Kek Mesut, sen bir başbakanla konuşuyorsun, kurban, insan dirseğini masaya dayar mı?. Ama elbet, 'evin danası evin öküzünden korkmaz' demişler!.." (Bir Kürt atasözü).

kenar bir semtindeydi ve hâlâ tamamlamamıştı. Geceleri damda yatıyorduk. Sonunda rüşvet vererek oturum işini güya çözdük.(*) Yine de Mahkemeye sevk ettiler, orada da nezarete konduk. Nezaret bir alemdi. Kalabalıktı ve her türden sabıkalı vardı. Yerler sidikle karışık ıslaktı, yer yer çamurdu. Yine de insanlar yorgunluktan oraya buraya ilişmişlerdi. Orada iki saate yakın kaldık, daha sonra yargıç önüne çıkarıldık. Bize bir miktar para cezası verdiler; onu anında ödedik ve çıktık. Uçak bileti işini de hallederek iki gün sonra Şam'dan ayrıldık. Mesut Almanya'ya geçti, ben ise doğruca Stokholm'a geldim. Eylül ortaları idi.

Program Değişikliği ve Gerekçesi

Dönüşte 3. Kongre sonuç bildirisini kaleme aldım. Ayrıca, programın yeni biçimini, 3. Kongre kararlarını ve öteki kongre belgelerini Türkçe, kısmen de Kürtçe olarak yayına hazırladık.

Bu kongrede programımızda önemli değişiklikler yaptık. Program değişikliğinde şu ilkeleri esas aldık:

1- Programı, geçmiş döneme özgü ve bugün artık bizim açımızdan da tartışma konusu olan ideolojik kalıplardan arındırmak, ulusal ve uluslararası planda değişen koşullara uyarlamak;

2- Mümkün olduğunca kısa ve sade olmasını sağlamak.

Yapılan önemli değişikliklerden biri, partinin sınıfsal açıdan temsil kapsamını genişletmeye yönelikti. Daha önce, "Partimiz, Türkiye Kürdistanı işçilerinin ve yoksul köylülerinin partisidir" deniyordu. Bunu şu şekilde değiştirdik:

"PSK Kürdistan işçi sınıfının, yoksul ve orta köylülerinin, esnaf ve zenaatkârların, aydınların ve öteki emekçi halk kesimlerinin partisidir."

Böylece, partimizin temsil ettiği kesimlere orta köylüleri, esnaf ve zenaatkârları, aydınları ve öteki emekçi halk kesimlerini de dahil ettik. Bunu gerekçede şöyle açıklıyorduk:

"Partimizin daha geniş toplumsal kesimlere, tüm emekçilere seslenebilmesi, onları kucaklaması, daha yaygın biçimde örgütlenebilmesi için böylesi bir değişikliğe gerek görüldü. Partimiz zaten tüm bu toplumsal kesimlerin, hatta, bir avuç işbirlikçi dışında, toplumun ezici çoğunluğunun çıkarını savunmaktadır. Ulusal demokratik devrim programımız tüm bu kesimleri gözetmektedir. Yine sosyalizme geçiş sürecinde de Partimiz, yeni formülasyonda belirlenen tüm kesimleri temsil edebilir. Sosyalizm tüm emekçilerin çıkarınadır. Bunu onlara

---

(*) Burada rüşvet vermeden bu tür sorunlar çözülmez. Hangi devlet dairesine giderseniz gidin, hiçbir sorununuz olmasa da, işinizi yaptırmak için birşeyler vermelisiniz.. Havaalanından girip çıkarken bile öyledir. Bu yüzden Suriye'ye gidip gelmek beni her zaman rahatsız etmiştir.

anlatabildiğimiz zaman sorun yoktur; anlatamadığımız zaman ve bu iş için koşulların olgunlaşmadığı durumlarda ise, zaten işçilerin kendileri bile bizi desteklemezler." (Bak: PSK 3. Kongre Belgeleri, Kasım 1992, s. 70-71).

Yapılan değişiklikle ulusal cephe kapsamını da genişlettik. Geçmişte ulusal cepheye katılacak güçlerin antisömürgeci olmanın yanı sıra, antiemperyalist ve antifeodal olmalarını da şart koşuyorduk. Bu ise ulusal cephenin kapsamını daraltıyordu. Yapılan değişiklikle sömürgeciliğe karşı olmayı, diğer bir deyişle ulusal bir tavrı yeterli bulduk. Bunu gerekçe bölümünde şöyle açıklıyorduk:

"Geçmişte, ulusal kurtuluş devrimimiz karşısındaki cepheyi sömürgeci, feodal ve emperyalistlerden oluşan bir üçlü olarak nitelemiştik. Bugün ise, değişen dünya ve ülke koşullarında, antisömürgeci ve ulusal yanı vurgulamanın doğru olacağı kanısındayız.

"Elbet ne dünyada emperyalizm yok olmuştur, ne de Kürdistan'da tutucu ve gerici feodal unsurlar tükenmiştir. Bizim bugün de antiemperyalist ve antifeodal görevlerimiz var. Ancak, Kürt ulusu bir varlık yokluk savaşında iken, mızrağın sivri ucunu sömürgeci rejime yöneltmenin, karşıdaki cepheyi daraltmanın önemi de açıktır. Ulusal kurtuluş görevleri halkımız için hayatidir. Güney Kürdistan örneğinin de gösterdiği gibi, emperyalist güçler her zaman sömürgecilerle birlik değildirler ve bazan da çekişmekteler. Bizim bundan yararlanmamız gerekir.

"Yine, karşımızdaki güçler bakımından, işbirlikçilerin rolü ikincildir. Asıl olan sömürgeci rejimdir. Feodal unsurları bir bütün halinde karşıya alıp rejimin yanına itmemek gerekir. Bu kesimdeki yurtsever unsurlarla güç ve işbirliği politikamız yeni değil. Ancak, taktik ve propagandada daha usta ve esnek olmalıyız. Sömürgeci rejimi içerde ve dışarda tecrit etmeye yönelik bir politika izlemeliyiz. Dışarda yaygın ilişkilerle, ulusal kurtuluş mücadelemize geniş bir dayanışma yaratmayı hedeflemeli, içerde ise en geniş ulusal cepheyi gözetmeliyiz."

Programdan "başarının koşulu" başlıklı ve Kürdistan'ın ekonomik yapı tahliline ilişkin bölümü çıkardık. Bu bölümde, Kürdistan'ın ekonomik yapısının yarı-feodal olduğunu belirtiyorduk. Bizim dışımızdaki bazı Kürt sol kesimleri ise bu yapıyı kapitalist olarak niteliyorlardı. Biz, görüşümüzü korumakla birlikte bu konunun en azından tartışılmasına meydan vermek için bu belirlemeyi programdan çıkarmayı uygun bulduk.

Programdan "öncü parti", "marksist-leninist" gibi kavramları ve buna ilişkin bölümleri çıkardık, ya da değiştirdik. Gerekçede şöyle diyorduk:

"Öncülük kişinin veya örgütün kendisine yakıştırmasıyla edinilebilecek bir nitelik değildir; o ancak pratik içinde yapılabilir ve hak edilebilir. Partimiz elbette halkımızın öncü gücü, kurtuluş mücadelemizin yol göstericisi ve motoru olmaya çalışacaktır. Ancak ulusal kurtuluş hareketlerine işçi sınıfı partisi olmayan, "marksist-leninist" olmayan partilerin öncülük edebileceği

de geçmişte çok görüldü. Bu nedenle, daha çok propagandaya yönelik böylesi bir ideolojik belirlemeye yer vermedik.

"Marksist-leninist" nitelemesine gelince, bu kavramın, ona eşanlamlı olarak kullanılan "bilimsel sosyalizm" ve "işçi sınıfı bilimi" gibi kavramlarla birlikte, tartışılması gerektiği görüşündeyiz. Marks ve Lenin gibi sosyalist düşünce ve eylemin iki büyük ustasından bugün de öğreneceğimiz çok şey var. Ama onların eserini bir dogma gibi ele alamayız. Onlar da kimi konularda yanılmışlardır. Yazdıklarının bir bölümü günümüzün koşullarına uymamaktadır. Diğer yandan, sosyalist teori salt bu iki ustanın söyledikleri ve yazdıklarıyla sınırlanamaz. Bilimi ise "işçi sınıfı bilimi" ya da "burjuva bilimi" gibi, belli sınıflara göre adlandırmak yanlıştır. Bilimde ve sanatta, elbet sınıfsal izler, etkiler vardır; ama hiçbir bilim hiçbir sınıfa özgü olamaz.

"Bu nedenle, geçmişte kendilerinden değişmez doğrular gibi söz ettiğimiz birçok ideolojik belirlemeyi şimdi tartışmalı, eleştiri süzgecinden geçirmeliyiz."

Yaptığımız değişikliklerden biri, "kesintisiz devrim" anlayışını terk etmekti. Bunu, yeni programda, "Sosyalizme Geçiş Biçimi" başlığı altındaki bölümde dile getirdik. Değişiklik gerekçesinde bunu şöyle açıklıyorduk:

"Eski programda sosyalizme geçiş, kesintisiz devrim süreci içinde düşünülmüştü. Bizim teorik tartışmalarda dile getirdiğimiz görüş de buydu. Yani demokratik devrimin başarısının ardından, nisbeten kısa bir dönemde, bir yandan demokratik devrim programı hayata geçirilirken, diğer yandan, işçi sınıfı öncülüğünde devrimci dalgayı sürdürerek sosyalizme geçmek, diğer bir deyişle, sosyalist devrimin demokratik devrimi izlemesi...

"Oysa, 70 yıllık Sovyetler Birliği'ni ve daha bir dizi ülkeyi bile yeniden kapitalizme döndüren son acı deneyler gösterdi ki, demokratik devrimi izleyerek kısa sürede sosyalizme geçiş mümkün değildir. Sosyalizme geçiş için ulusal ve uluslararası koşullar bir bütün olarak olgunlaşmalıdır. Günümüzde, gelişkin bir kapitalizmin güçlü rekabeti koşullarında, ileri bir ekonomik gelişme, sosyal, kültürel ve politik bakımdan olgunlaşmış bir toplum olmaksızın sosyalizme geçilemez. Ulusal demokratik devrimin görevlerini başarmak, ulusal ekonomiyi güçlü biçimde inşa etmek, demokratik toplumu örgütlemek ve sosyal, kültürel, politik tüm alanlarda gelişkin ve sosyalist bir dönüşüm için olgun bir toplum yaratmak uzunca bir dönem alacaktır."

Gerek sosyalizme geçiş, gerekse sosyalizmin kuruluş tarzına ilişkin görüşlerimizi de yeniledik ve bazı yönleriyle değiştirdik. Proletarya diktatörlüğü anlayışını terk ettik. Sosyalizme geçişte de çok partili, çok sesli sistemi esas aldık. Gerçekte, bizim programımızda "işçi sınıfı diktatörlüğü" veya "proletarya diktatörlüğü" biçiminde bir terim hiçbir dönemde var olmadı. Ama ideolojik planda bu anlayışı savunuyorduk. Yeni görüşümüzü, programın sosyalizme geçiş bölümüne eklediğimiz son paragrafta şu şekilde dile getirdik:

"PSK sosyalizme geçişi tümüyle demokratik koşullarda, halkın istemi ve desteğiyle, yani barışçı biçimlerde düşünmektedir. O, çok partili, demokratik bir toplumda, tümüyle özgür bir seçim sonucu, halk çoğunluğunun güvenini ve desteğini alırsa iktidara gelecek ve sosyalizm yönündeki programını adım adım uygulayacaktır. Halkın desteğini yitirdiği zaman ise iktidardan ayrılıp muhalefet görevini yapacaktır."

Bu değişikliği, program taslağının gerekçesinde de şöyle ifade ediyorduk:

"Geçmişte biz de teorik olarak sosyalizme geçişte işçi sınıfı diktatörlüğü tezini savunmakta ve sosyalist demokrasiyi böyle adlandırmakta idik. Pratikte bu, tek partililik biçiminde ortaya çıkıyordu. Oysa şimdi, gerek demokratik devrim sürecinde, gerekse sosyalizme geçişte çok partili, çok sesli, parlamenter ve açık bir düzeni zorunlu görmekteyiz. Bu, özellikle de sosyalizme geçiş bakımından gereklidir. Son acı deneyler de gösterdi ki, halkın özgür seçimi, istemi, desteği ve katılımı olmaksızın sosyalizm kurulamaz. Bir başka deyişle, sosyalizme geçiş ancak demokratik bir toplumda barışçı yöntemlerle mümkün olabilir."

Programımızın ikinci bölümünde de bir dizi değişiklikler yaptık. Bunların en önemlisi ulusal ekonomiye ilişkin bölümde yapılan değişikliklerdi. Önceki programda, yerli ve yabancı tekelci sermayeye ait tüm işletmelerin kamulaştırılması hedeflenmişti. Bunu değiştirdik ve yeni programda 11, 12 ve 13. maddeleri şöyle formüle ettik:

"11. Sömürgeci devletten kalan işletmeler, bankalar, madenler kamulaştırılacaktır.

"12. Verimli işleyen özel büyük işletmelere dokunulmayacak, kamu yararı bakımından gerekli görülen büyük işletmeler ise kamulaştırılacaktır.

"13. Ulusal çıkarların gerekli kıldığı çerçevede, ülkeye yabancı sermaye ve teknolojinin gelmesi teşvik edilecektir."

Değişikliğin gerekçesinde şöyle deniyordu:

"Geçmişte yabancı sermaye düşmanlığı anlayışından kaynaklanan, yabancı sermayeyi kamulaştırma görüşü, özellikle de son gelişmelerden sonra, hayatın ve toplumların ihtiyaçlarına uymamaktadır. Şimdi pek çok ülke yabancı sermaye ve teknoloji getirtmek için çaba gösteriyor. Yabancı sermayenin kâr güdüsüyle hareket ettiğine kuşku olamaz. Ama bu ilişkide sermaye ve teknoloji alan ülkenin de yararı vardır. Yarın, özgür Kürdistan'da, her şeyi kendi olanaklarımızla yapamıyacağımıza göre, gelişkin kapitalist ülkelerle çeşitli alanlarda işbirliği yapmamız, gerekli olmaktan öte zorunludur." Bu nedenle programa ayrıca bir madde eklendi (yeni programda madde 13).

Programda bunların yanı sıra daha bir dizi değişiklik yapıldı. (Daha geniş bilgi için bak: 3. Kongre belgeleri, PSK yayınları, Kasım 1992).

3. Kongre Kararları

3. Kongre'de aldığımız kararların sayısı 12 idi. Bunlardan biri Partimizin adına ve amblemine ilişkindi.

Bu kongrede partimizin adını değiştirdik, "Türkiye Kürdistanı" yerine sadece "Kürdistan" sözcüğünü koyduk. Böylece Türkçesi "Kürdistan Sosyalist Partisi", Kürtçesi ise "Partiya Sosyalîst a Kurdistan" oldu. Her iki halde de kısa yazılışı "PSK" olarak benimsendi.

Daha önceki "Türkiye Kürdistanı" ibaresi, sanki Kürdistan'ın bu parçası Türkiye'ye aitmiş gibi bir anlam veriyordu. Oysa, Türk sömürgeci rejimi onu kendi malı saysa bile, biz öyle düşünmüyorduk. Değişikliğe bu nedenle gerek duyduk. Bundan böyle yayınlarımızda bu parçadan söz ederken "Kuzey Kürdistan" terimini kullanmayı uygun bulduk. Diğer parçalar için de Doğu, ya da Güney Kürdistan terimlerini tercih ettik. Öte yandan, bu değişiklikle, partimizin coğrafi örgütlenme alanını genişletip diğer parçaları da kapsama gibi bir düşüncemiz olmadı. Biz Kuzey Kürdistan örgütü olarak kurulduk ve bu anlayışımızı hep koruduk. Dört parçayı da temsil, ya da dört parçada örgütlenme anlayışı, bize göre gerçekçi değildir, üstelik sakıncalıdır, değişik parçalardan örgütleri karşı karşıya getirir; pratik de bunu kanıtlamıştır.

Partimizin amblemi de bu kongrede değiştirildi ve güneş olarak belirlendi. Daha önceki amblem orak-çekiçti. Bu amblemi sevmeme rağmen, bizim koşullarımızdaki bir parti için sivri buluyordum. Geçmişte MK çoğunluğu onu benimsediği zaman da ben ikircimli davranmıştım. Bu nedenle de, bu amblemi deşifre etmek içimden gelmedi. Kimse de peşine düşmeyince yıllarca öyle kullanılmadan kaldı.

Alınan kararlardan biri Kürtçenin kullanılmasına ilişkindi. Karar şöyleydi:

"Kongremiz Kürçenin Parti toplantılarında, yoldaşlar ve sempatizanlar arasındaki ilişkilerde ve genel olarak kitlelerle ilişkilerde, yaygın biçimde kullanılmasının, ulusal mücadelemiz bakımından gereğini ve önemini belirtir.

"Yaşamın her alanında anadilimizi kullanmanın giderek bir alışkanlık ve gelenek haline gelmesi için, organların ve tüm üyelerin gereken çaba ve titizliği göstermelerini ister."

Kongre, kararların redakte edilmesi ve bu arada yeni gelişmelere göre gerekli eklemelerin yapılması yetkisini yeni seçilen MK'ya bırakmıştı. Ulusal güçlerin birliğine ilişkin 2. nolu karar kongrede alınmamıştı. Biz, birliğe ilişkin olarak yapılan birçok denemenin, son olarak da TEVGER'in başarısızlıkla sonuçlanmasının ardından bu konuda 3. kongreye bir öneri götürmeye gerek görmemiştik. Ancak kararların redaktesi sırasında, her şeye rağmen kamuoyunun bu konuda da bizden bir çağrı ve beklenti içinde olacağını düşündük ve bu kararı ekledik. Bu karar aynı zamanda PKK'ya da üstü kapalı bir çağrı niteliğinde idi. Sonuç bildirisinde de benzer doğrultuda bir çağrı yaptık. Böylece karar sayısı 13'e çıktı.

Silahlı mücadeleye ilişkin karar, karşı tarafı uyarmamak, bu konudaki hazırlığımızı mümkün olduğunca sessizce yürütmek için kamuoyuna duyurulmadı ve yayınlanmadı. 13 numaralı bu karar şöyleydi:

"Partimiz barışçıl ve barışçıl olmayan, legal ve illegal mücadele biçimlerini, yere ve zamana göre, tek tek veya bir arada kullanma gereğini başından beri belirtmiştir.

"Partimizin politik çalışmayı temel alması ve Türk Devleti'nin Kürt sorununu terörize etme çabasına karşı geçmişteki uyarıları doğrudur.

"Ancak tüm çaba ve uyarılarımıza rağmen, rejim Kürt sorununu terörize etmeyi başarmış ve bu işte PKK'dan, dolaylı-dolaysız yararlanmıştır.

"Partimiz, 12 Eylül'le birlikte değişen duruma gereği gibi uyum sağlayamadı.

"1980-1983 yıllarında yurt dışına çıkarılan kadroların, önce büyük bölümünü, sonra da tamamını Avrupa'ya çekmek yanlış olmuştur. Kürdistan'ın diğer parçalarında kalmak, sınır bölgelerinde üslenmek ve yeni koşullara uygun olarak yurt içine yönelik çalışmayı örgütlemek gerekirdi.

"PKK 1984'te başlattığı silahlı eylemlerle adını kitlelere duyurdu, güç topladı; biz ise güç yitirdik.

"Şu anda kitleler ağır devlet terörü ile PKK'nın provokatif, terörist ve güdümlü eylemleri arasında kalmıştır.

"Ulusal hareketi bu durumdan kurtarmak, ona doğru, sağlıklı, bağımsız bir seçenek sunmak zorunludur. Bu ise, son derece militarize ve terörize edilmiş bir ortamda, etkin bir silahlı güç oluşturmadan mümkün değildir. Silahlı güç parti politikasının emrinde olacaktır.

"Partimiz bu görevi şimdi, çok daha güç koşullarda başarmak zorundadır. Dezavantajların yanı sıra önemli avantajlara da sahibiz. Partimizin iç ve dış kamuoyunda iyi bir imajı ve Kürdistan'ın diğer perçalarında birhayli dostu vardır. Bu durumu iyi değerlendirir, enerji ve kararlılıkla çalışırsak bu zorlu görevi başarabilir ve halkımızın mücadelesini sağlıklı bir öncülüğe kavuşturabiliriz."

Bir yandan silahlı güç oluşturmak için karar alırken diğer yandan da rejime, sorunun barışçı çözümü için çağrı niteliğinde bir başka karar aldık. Diğer bir karar da ulusal kongre ya da konseyin oluşturulmasına ilişkindi. Bu kararların biri hariç, tümü yayınlandılar (Bak: PSK 3. Kongre belgeleri).

* * *

3. Kongre'nin Partimizin yaşamındaki en önemli kongre olduğu kanısındayım. Bu kongrede ideolojik ve programsal büyük değişiklikler yaptık. İdeolojik planda eski tarz komünist söylemden uzaklaştık. Öte yandan birçok partinin yaptığı gibi havlu atmadık, soldan sağa savrulmadık, sosyalist kimliğimizi korumayı başardık ve bütün bunları herhangi bir kan kaybına uğramadan yapabildik.

Bu başarıda, Parti'nin başından beri hem genel sekreteri hem de önde gelen ideologu olarak benim payım vardır. Bu değişime ve yenilenmeye öncülük etmem onu kolaylaştırdı. Ama asıl neden, kuşku yok ki, iyi işleyen parti içi demokrasi ve sorunların örgüt içinde ve kamuoyu önünde tartışılması oldu. Bunu Yurt dışında 1989 ve 1992'de yaptığımız iki konferansla, kongre hazırlık sürecindeki tartışmalarla, bu tartışmaları Parti basınımıza yansıtmakla yaptık. Her kademede, her komitede, her birimde kadrolarımız tartışarak sonuçlara vardılar. Böylece örgütümüz değişim ve yenilenme için olgunlaştı.

Tüzük Değişikliği

Program'da yapılan değişikliğin tüzüğe de yansıtılması, ayrıca tüzüğün de sadeleştirilmesi ve uygulama içinde fark edilen kimi eksikliklerinin giderilmesi gerekiyordu. 3. Kongre'nin verdiği yetkiye uygun olarak tüzük için de bir değişiklik tasarısı hazırladım. Ayrıca, bu konuda bölge komitelerinden görüş istendi. MK bu tasarıyı görüştü, birimlerden gelen önerileri de göz önüne alarak 1993 yılı Temmuz toplantısında sounçlandırdı.

Tüzüğün partinin niteliğini ve amacını belirleyen başlangıç maddeleri, programda yapılan değişikliklere uygun olarak yeniden düzenlendi. Güneş olarak belirlenmiş olan amblem, parti bayrağı için, kırmızı zemin üzerinde sarı güneş olarak netleştirildi.

Yeni tüzükte Pülitbüro'ya son verildi. Onun yerine yurt içinde, üç kişilik bir Merkez Yürütme Kurulu (MYK) oluşturuldu.

Parti organlarına ilişkin 6. maddeye dış ülkelerde Parti temsilcilikleri oluşturmak için bir fıkra eklendi.

Tüzükte, örgüt içi demokrasiyi ve kollektiviteyi geliştirici değişiklikler yapıldı. Örneğin, daha önce genel sekreterde toplanmış olan bazı yetkiler MYK'ya aktarıldı.

Daha önceki tüzükte, özel gizlilik isteyen bürolara ilişkin bir fıkra vardı. MK bu tür büroları kurma yetkisini Genel Sekreter'e verebiliyordu. Bu daha çok istihbarat ve askeri büroya ilişkindi. Yapılan değişiklikle bu fıkra kaldırıldı. Bu tür büroların üst düzey sorumlularının da MK tarafından ve kendi içinden seçilmesi, denetlenmesi uygun bulundu.

Tüzükte ayrıca, yukarda belirlenen amaçlara uygun bir dizi başka değişiklik yapıldı. (1993 değişikliğini kapsayan tüzük için bak: Ek belge, no: 23-23-b).

Yurt dışında birimlerin yönetimini birim kongreleriyle belirleme yöntemini 3. Kongreden sonra yaygınlaştırdık; Almanya ve İsveç'in yanı sıra, üye sayısı nisbeten fazla olan Fransa, Danimarka, Hollanda ve İsviçre'de de uyguladık. Özellikle Federal Almanya'da üye sayısında belirgin bir artış oldu.

KUZEY KÜRDİSTAN'DA YIKIM ve SÜRGÜN DALGASI

Bizim 3. Kongre ile meşgul olduğumuz ve benim bu nedenle Güney Kürdistan'da bulunduğum 1992 yazında rejimin Kuzey Kürdistan'daki saldırıları, o güne kadar görülmemiş biçimde yoğunlaştı. Köylerin yıkılıp boşaltılmasına, kadın ve çocuk demeden sivillere yönelik teröre hız verildi, saldırılar kasabalara yöneldi. Türk rejimi, Saddam'ın geçmiş yıllarda Güney Kürdistan'da yaptığını şimdi kuzeyde yapıyordu.

30 Haziran'da, Nusaybin çevresindeki köylülerin ve tarım işçilerinin oluşturduğu 10 bin kişilik bir kitle, söz konusu baskı ve saldırıları protesto için İpek Yolu'nu iki saat süreyle trafiğe kapadılar ve Nusaybin'e doğru yürüyüşe geçtiler. Asker ve polis güçleri yürüyüşü engelledi ve 2 bin 500 kişi askeri araçlara doldurularak gözaltına alındı.

15 Ağustos günü Diyarbakır ve ilçelerinde halk kepenk kapatma eylemi ve kimi yerlerde yürüyüşlerle baskıları protesto etti. Ancak rejim protestolara daha da sertleşerek cevap verdi.

18 Ağustos günü PKK Şırnak kent merkezine bir saldırı düzenledi. Bu saldırıda bir polis ve üç asker öldü. Bunun ardından, saldırıyı bahane eden askeri birlikler ve polis kenti ateş altına aldı; evler, dükkanlar üç gün boyunca ağır silahlara hedef oldu. Kent yakılıp yıkıldı, yüzlerce ev ve dükkan yerle bir edildi. Yüzü aşkın kişi öldü ve yüzlercesi de yaralandı. Bunu bir göç dalgası izledi. 20 bin dolayında insan kenti terk etti.

26 Ağustos'ta Diyarbakır'da toplanan Milli Güvenlik Kurulu, Şırnak'ta yapılanları savundu ve tehditlerini arttırdı. Bunu Kürdistan'ın dört bir yanında köylere ve kasabalara yönelik saldırıların yoğunlaşması izledi. Lice, Kulp, Silvan, Doğu Beyazıt gibi yurtsever hareketin öteden beri canlı olduğu onlarca kent ve kasaba bu saldırılardan büyük zarar gördü, bazıları harabeye döndü. Aynı dönemde, Kürt aydın ve yurtseverlerine yönelik "faili meçhul" cinayetler arttı, Kürdistan'da ve metropollerde yargısız infazlar hızlandı.

Şerefkendi ve Arkadaşlarının Katli

Benim İsveç'e döndüğüm günlerde İran KDP'nin Genel Sekreteri Dr. Sait Şerefkendi de Stokholm'da idi. Görüştük ve şehir içindeki küçük bir lokantada birlikte yemek yedik. Sivil giyimli İsveç'li polisler güvenlik tedbirleri almışlardı. Şerefkendi oradan, Sosyalist Enternasyonal'in toplantısına konuk olarak katılmak üzere Berlin'e gitti.

Şerefkendi ile Avrupa sorumluları Fettah Abduli ve iki arkadaşları daha, 17 Eylül günü, Berlin'in Mikonos adlı lokantasında İran ajanlarının saldırısına uğradılar ve yaşamlarını yitirdiler. Sonradan anlaşıldı ki orada İran muhalefetinden bazı kişilerle bir araya gelmişler ve İsveç'te olan türden bir güvenlik tedbiri de yokmuş...

Kasımlo olayından sonra bu Doğu Kürdistan'lı liderlerin ikinci büyük açığı idi ve bunun da bedelini kötü ödediler. Yıllarca dağlarda savaşan bu insanlar, orada kendilerini koruyabiliyorlar, ama Avrupa'da kolayca hedef oluyorlardı.

Olay Kürtleri bir kez daha derinden üzdü. Şerefkendi, Fettah Abduli ve Homayun Erdelan 28 Eylül günü Paris'te, Kasımlo'nun, Kadiri'nin ve Azad yoldaşımızın da gömülü olduğu P. Lachaise mezarlığında toprağa verildiler. Bu nedenle ben de Paris'e gittim ve cenaze törenine katıldım. Dr. Sait, ünlü Kürt ozanı Hejar'ın da kardeşi idi.

Melle Abdullah mezar başında bir konuşma yaptı. Tören sırasında uzaktan Mehdi'yi gördüm. Bir süreden beri yurt dışında olduğunu duymuştum.

Ertesi gün İran KDP'liler bizi kendi bürolarında yemeğe davet ettiler. Ben, Ziya ve Ünal katıldık. Gitmeden önce Ziya arkadaşa, "Mehdi de çağrılmış olabilir, ama yine de gidelim," dedim. Yanılmamıştım. Biz oturduktan biraz sonra Mehdi ve Kendal çıkageldiler. Bu kez ister istemez tokalaştık. Hiç değişmemişti. Durumu şakayla, gırgırla, boş laflarla idare eden aynı Mehdi idi. Bir ara, Türkiye ile ilgili konuşulurken yeni çıkan bir yasadan söz açıldı ve KDP'liler bizim görüşümüzü sordular. Mehdi, benim de Ziya arkadaşın da hukukçu olduğumuza aldırmadan ve daha biz bir şey demeden ortaya atılıp kendince bir yorum yaptı. Biz de susmayı yeğledik!

Dr. Sait'ten sonra İran KDP'nin genel sekreterliğine Mustafa Hicri getirildi. Fettah Abduli'nin yerine ise yeni bir Avrupa sorumlusu...

Musa Anter'in Katli

Şerefkendi ve arkadaşlarının katlinin üzerinden üç gün geçmeden, 20 Eylül günü de Musa Anter Diyarbakır'da "faili meçhul" bir cinayete kurban gitti.

Musa Anter'den daha önceki bölümlerde söz etmiş, 12 Eylül sonrası, Nusaybin'deki köyünde polikadan uzak, nisbeten sakin bir hayat sürerken PKK'lılar tarafından tehdit edildiği için İstanbul'a geçtiğini söylemiştim. Orada da aktif politikadan uzaktı. Arkadaşlarımız kendisiyle bir röportaj yapıp Deng'in 3. sayısında (Şubat 1990) yayımladılar. Anter bu röportajında "dik siyaset yapmayın ki kötü niyetlilerin eline silah verilmesin diyordu." Yani gençlere siyasette ılımlı bir tutum öneriyordu. Ne var ki daha sonra kendisinin izlediği yol hiç de bu öğütlerine uygun düşmedi...

Bu röportajdan sonra yaşamı değişti. Bu kez PKK'lılar ona başka türlü

yanaştılar, "kendisini affedip" Ülke gazetesinde köşe verdiler. Böylece Anter en "dik", en sivri adamların yanında siyaset yapmaya başladı ve hedef oldu.

Bu dönemde bizim sessiz, unutulmuş köşelerinden çekip çıkardığımız ve PKK'nın kapıp götürdüklerinden biri de Yaşar Kaya oldu. Arkadaşlarımız kadirşinaslık yapıp, 1963'lerde çıkan "Deng" dergisinin yazı işleri müdürü olarak kendisini hatırlamış ve onunla bir röportaj yaparak yeni Deng'in ilk sayısında yayınlamışlardı. Böylece onun da kısmeti açıldı. Önce PKK'nın çıkardığı haftalık Ülke gazetesinin sahibi, sonra DEP Genel Başkanı, daha sonra da Avrupa'da oluşturulan "Sürgün Parlementosu"nun başkanı yapıldı. Yaşar sonradan bu kesimden koptu, ama artık geçti...

Yurt Dışında Toplantılar

Kongre sonrası çok yoğun bir çalışma temposu içinde oldum. Sonuç bildirisini ve kongre belgelerini yayına hazırlamanın yanı sıra, elyazısı gezi izlenimlerimi de yeniden dizerek Azadi'ye verdim. Bu izlenimler Ali Dicleli adıyla ve "Gav bı Gav Kurdıstana Azad" (Adım Adım Özgür Kürdistan) başlığı altında, ekim ayının ilk haftasından itibaren dokuz bölüm halinde yayımlandılar. Azadi Gazetesi ayrıca 3. Kongre ile ilgili olarak benimle yaptığı bir röportajı 27 ve 28. sayılarında yayımladı. (Bak Seçme Yazılar, cilt: 2, s. 249)

Yurtdışı Komitemiz 6 Ekim 1992'de toplandı. Alınan kararları, özellikle de silahlı mücadeleye ilişkin olanı hayata geçirmek için yurt dışında yapılacak işleri görüştü. Çeşitli ülkelerde toplantılar düzenleyip tabanımızı buna hazırlamayı kararlaştırdık. Yine, Partimizin 18. kuruluş yıldönümünü kutlamak için Kasım ayında merkezi bir toplantı yapmayı planladık.

Örgüte gönderdiğim Ekim 1992 tarihli genelgede kongre ile ilgili olarak bilgi veriyor ve şöyle diyordum:

"Yoldaşlar, bu kongre ile Partimiz sosyalizme ve halkımızın kurtuluş davasına olan inancını bir kez daha vurguladı. Biz, son gelişmelerin yarattığı umutsuzluk ortamına yenik düşmedik, bir uçtan diğer uca savrulmadık. Diğer yandan, Partimiz, son gelişmelerin ışığında kendisini yenilemesini de bildi; eski dar, günümüzün gerçeklerine uymayan kalıpları aştı; ideolojik görüşlerinde, programında önemli değişiklikler yaptı, kendisini günün koşullarına uyarladı; geleceğe yönelik kararlar aldı. Partimizin bu dönemeci başarıyla aşması ve gelişmesi için tüm bunlar hayati önemdedir.

"Politik bir örgütün başarısı, öncelikle doğru bir durum tahlili yapmak ve buna uygun, aynı zamanda geleceğe yönelik doğru politikalar çizmektir. Bu olmadan başarı şansı yoktur. Nereye gideceğini bilmeyen bir örgüt daha baştan kaybetmiş demektir. Diğer yandan, sağlıklı politikalar üretmek de bir başına yetmez, onu hayata geçirebilmek gerekir. Başarı buna bağlıdır.

"Kanımca örgütümüz şimdi böylesi bir görevle karşı karşıyadır. Program değişikliği ve alınan kararlarla belli hedefler belirledik. Pratikte de buna uygun adımları atabilirsek başarırız. Kürt toplumunun gerek duyduğu alternatifi yaratabiliriz. Yurtsever güçleri çevremizde toplayabilir ve kitlelerin umudu olabiliriz. Zorba rejimin ve öteki sömürgeci güçlerin oyunlarını bozabilir, ulusal hareketi sağlıklı bir kanala aktarabiliriz.

"Açık söyleyeyim ki bu zor bir iştir. Bu, bizden büyük bir kararlılık ve enerji istiyor. Örgütümüz pratik çalışmada da kendisini yenilemeli. Bir seferberlik ruhuyla yeni görevlere sarılmalıyız.

"Ulusal kurtuluş mücadalemiz bu tarihi dönemde bize böylesine çetin bir görev yüklüyor. Başta Merkez Komitemiz olmak üzere tüm organlar işe sıkı sarılmalı. Her üyemiz bilincini ve enerjisini sorumluluk duygusuyla, en verimli şekilde kullanmalı. Ya bunu başaracağız, ya da tarih bizi bir kenara itecektir.

"Ben kendim, yeni görevin başarılması için, atılacak somut adımlara katkıda bulunmak üzere Kürdistan'da olacağım. Yeni görevler için, politik ve askeri kadro planında kendisine gerek duyulacak her kişi de göreve hazır olmalıdır." (Genelgenin tamamı için bak: Ek belge, no: 24).

17-18 Ekim'de Köln'de, çeşitli birimlerden gelen 40 kadar temsilcinin katıldığı merkezi toplantıda Kongre ile ilgili olarak bilgi verdim ve alınan silahlı mücadele kararının hayata geçmesi için örgütümüze düşen görevleri konuştuk. Bunu izleyen günlerdeAlmanya'da beş kente (23 Ekim-Duisburg, 24 Ekim-Bremen, 25 Ekim-Berlin, 30 Ekim-Köln, 31 Ekim-Stuttgart), İsviçre'de (1 Kasım-Arau), Paris'te (8 Kasım), Londra'da (15 Kasım), Kopenhag'da (2 Aralık) ve Stokholm'de (12 Aralık) üye ve sempatizanlarımıza yönelik konuşmalar yaptım.

Bu toplantılarda, silahlı mücadele konusunda aldığımız kararı sözlü olarak da üye ve taraftarlarımıza, artık ağarmış saçlarımdan ve bugüne kadar izlediğim ılımlı, barışçı politikalardan beklenmeyecek bir ajitasyonla ilettim, özellikle gençleri bu mücadelede görev almaya çağırdım. Ne var ki ilgimi çekti: Ne bu karar ne de benim ajitatif çağrılarım büyük bir heyecan yaratmadı. İnsanlar biz de gidip savaşacağız diye ortaya atılmadılar. Daha önceki toplantılarda "biz neden silahlı mücadele yürütmüyoruz!" biçimindeki sorularla bizi sıkboğaz eden kişiler de pek ortada görünmediler... Oysa bu insanların çoğu gençti. Büyük bölümü kısa süre önce ülkeden gelip iltica etmişlerdi. Birçoğu Avrupa ülkelerine kapağı atmak için varını yoğunu satmış, buralara ulaşmak için akıl almaz yollara başvurmuş ve başarmıştı! Şimdi ise gerisingeri Kürdistan'a gitmeyi, dövüşmeyi filan besbelli düşündükleri yoktu! Onlar "umuda yolculuk" etmişlerdi. Kürdistan'ın kurtuluşunu ise başkalarından, kendileri dışındaki kahramanlardan bekliyorlardı...

Yurtdışı bakımından, üye ve sempatizanlarımız içinde durumu uygun düşen kişilerin saptanıp bildirilmesi için bir de birimlere 5 Kasım 1992

tarihli bir mektup yazdım. (Bak: Ek belge, no: 25). Bunlarla ikna temelinde konuşacaktık. Ne var ki tabandan doğru dürüst bir bilgi gelmedi..(*)

Biz bu konuda daha çok yurt içine güveniyorduk. O günlerde Nazif'le yaptığım bir telefon konuşmasında, yurt dışındaki durumun iyi olmadığını, yakın dönem için buradan ancak 30-40 dolayında kişinin sağlanabileceğini söyledim ve yurt içinde durumun ne olduğunu sordum. Nazif çok emin ve kesin bir tavırla içerde durumun iyi olduğunu söyledi. Yılbaşına kadar kaç kişiyi bölgeye geçirebileceklerini sordum. Nazif, "rahatlıkla ikiyüz kişi!" dedi. Bu sevindirici bir haberdi...

Ne var ki daha sonra işler Nazif'in dediği gibi yürümedi. Nazif ya her zamanki aşırı iyimserliği ile pembe tablolar çizmişti, ya da, o ve yurt içindeki öteki sorumlu yoldaşlarımız bu kararın hayata geçmesi için üstlerine düşeni yapmadılar. Aslında, daha sonra anlatacağım üzere, bunların her ikisi de doğruydu.

Köln'de Parti Gecesi

Partimizin 18. kuruluş yıldönümünü 28 Kasım'da Köln'de Sporthalle'de düzenlediğimiz merkezi bir gece ile kutladık. Bu nedenle 15 bin adet afiş kullandık, 50 bin el ilanı dağıttık. 3. Kongre sonrasının havasına da denk geldiği için gece oldukça kitlesel ve coşkulu geçti. 6000'i aşkın bir kitle katıldı.

Gecede bir konuşma yaptım. Irak Kürdistanı Cephesi'nin Bonn'daki temsilcisi Dılşad Barzani de geceye katıldı ve Mesut Barzani ile Celal Talabani'nin ortak dayanışma mesajını okudu. İran KDP Avrupa temsilcisi de gecemize katılıp partisinin mesajını sundu. Geceye mesaj gönderen örgüt ve kişiler içinde Kürdistan Parlamentosu Başkanı Gewher Namık, PPDKS adına Hemit Derwêş, Yunanistan'dan PASOK ve Yeni Demokrasi Partisi, İsveç SDP Parlamento Grubu adına Hans Göran Franck, Fraktion Bündnis 90- Grüne AL, Alman Bakanlar Heidi Alm Merk ile Waltraud Schoppe, milletvekilleri, gazeteciler ve Prof. Server Tanilli de vardı. (Bu konuda daha fazla bilgi için bak: Azadi, sayı 31, Aralık 1992; Deng sayı 23, Ocak-Şubat 1993).

Partimizin 18. yıldönümü, ayrıca, 20 Aralık 1992 tarihinde İsviçre'nin Basel kentinde düzenlenen bir gece ile de kutlandı. Geceye 700 dolayında bir kitle katıldı. Yine bu vesileyle yurt içinde de pullama yapıldı.

(*) Sonuçta, yurt dışından bir yıl içinde (1993 sonuna kadar) gidenlerin sayısı 15 dolayında kaldı. Daha önce de yurtdışı bakımından fazla iyimser değildim. Ama doğrusu bu kadarını da beklemiyordum..

Fransa, İngiltere ve Danimarka'daki Görüşmelerim

Bu toplantılar nedeniyle Fransa, İngiltere ve Danimarka'ya yaptığım geziler sırasında aynı zamanda diplomatik görüşmeler de yaptım. Bu nedenle her ülke için birer hafta zaman ayırdık. Parti ve benim hakkımdaki bilgileri içeren 1,5 sayfalık bir metin hazırlayıp İngilizce ve Fransızca'ya çevirdik ve bunları önceden bu ülkelerdeki arkadaşlarımıza ilettik. Onlar da bu bilgiyi görüşmek istediğimiz örgüt ve kuruluşlara iletip randevu aldılar.

Kasım'ın ikinci haftası Fransa'da idim. 9 Kasım günü Merkez Sosyal Demokratlar (CDS) adına Bayan Monique Badènès ile görüştük. Ben, Ziya arkadaş ve Derviş Akagündüz (Apocuların vurduğu yoldaşımız Hüseyin Ali'nin küçük kardeşi) idik. Çevirmenliği Derviş yaptı.

Görüşme bir saat kadar sürdü. Kürdistan'daki son duruma, Türk hükümetinin Kürtler konusundaki tutumuna ilişkin bilgi verdik. Bayan Badènès Kürt sorunu konusunda uzman değildi. Sorunu parti grubuna götüreceğini, Türkiye'nin Avrupa Topluluğu'na alınmaması için "Yunanlı dostları ile birlikte" çaba göstereceğini söyledi.

11 Kasım'da Fransız Komünist Partisi ile görüştük. FKP ile yıllardır ilişkilerimiz vardı. Son iki yılda ise L'humanite'nin festlerine ve Parti'nin kongrelerine katılıyorduk. Görüşme FKP'nin ünlü ve gösterişli merkez binasında yapıldı. FKP heyeti, biri dış ilişkilerden sorumlu MK üyesi olmak üzere iki kişi idi. Görüşme iki saat kadar sürdü. Türkiye ve Kürdistan'daki son durumu konuştuk. Görüşlerimizi "büyük ölçüde" paylaştıklarını söylediler.

12 Kasım'da Sosyalist Parti ile görüştük. Görüşmeye FSP'nin İkinci Sekreteri Mösyö Fox ile Ortadoğu uzmanı olduğu söylenen bir kişi katıldılar. Mösyö Fox, diplomatik bir dille, sık sık basına da yansıyan Fransız görüşünü dile getirdi. Bölgede sınırların değişmesine, bağımsız bir Kürt devletine karşı olduklarını, ama mevcut sınırlar içinde Kürt kimliğinin ifade edilmesinden yana olduklarını söyledi. PKK'ye karşı olduklarını, bizim ise silah kullanmadığımızı bilerek bu görüşmeye oturduklarını özellikle vurguladı.

Ben yeni hükümetin Kürtlere ilişkin politikasını anlatırken SHP'yi sordu ve onun izlenen militarist politikayı onaylamadığını, Kürtleri de temsil etmeye çalıştığını anlatarak SHP'yi savunmaya çalıştı. Ben ise SHP'nin, bugünkü durumun başlıca sorumlusu olan CHP'den, onun temsil ettiği tek parti geleneğinden geldiğini, ideolojisinin kemalizm olduğunu ve kemalizmin faşizmle ortak yanları olduğunu anlattım. Mösyö Fox tam bu sırada acele işi olduğunu, kalkması gerektiğini, konunun uzmanı olan arkadaşıyla görüşmenin sürebileceğini söyledi ve son olarak bir isteğimiz olup olmadığını sordu.

Ben bu tavrı, SHP konusunda söylediklerimden rahatsızlık duymasına yordum ve kızgınlığımı belli ederek şöyle dedim: "Zamanınız yoksa biz de kalkarız. Son olarak şunu söylemek isterim: Kürdistan'ı Birinci Dünya Savaşı

sonucunda dörde bölenler İngilizlerle birlikte siz Fransızlar oldunuz (Bu arada parmağımı da ona doğru uzattım). Bu nedenle Kürt halkına karşı tarihi ve ahlaki sorumluluğunuz vardır. Halkımızın bölgedeki zorba güçler tarafından boğazlanmasına seyirci kalamazsınız. Biz 30 milyonluk bir milletiz. Herkes gibi kendi devletini kurmak bizim de hakkımızdır. Ancak eşitlik temelinde bir federasyona da varız. Türk devletinin bu politikası böyle devam ederse Kürt halkı bir bütün olarak silaha sarılır ve partimiz de bunu yapacaktır. Türkiye Lübnan'a, Yugoslavya'ya dönecektir. Bunun zararını ise herkes çeker. Avrupa'ya yönelik göç dalgası artacaktır..."

Kendinden pek emin, burnu havalarda Mösyö Fox herhalde bu çıkışı beklemiyordu. Gülümseyerek ve alttan alan bir tavırla, Irak Kürdistanı'ndaki federal oluşumu desteklediklerini ve bunun bizim durumumuz üzerinde de olumlu etki yapacağını söyleme gereğini duydu.. Teşekkür ettik ve hep birlikte kalktık.

Dışarı çıktığımızda arkadaşlar, Mösyö Fox'un kalkma nedeninin, sözlerimden rahatsızlık olmadığını, tam o sırada kapının açıldığını ve bir bayanın kendisine işaretle bir şey hatırlattığını, onun da bunun üzerine kalkmak istediğini anlattılar. Ben konuştuğum için buna dikkat etmemiştim. Bir yanlışlık yüzünden de olsa yaptığım çıkış yine de isabetli oldu, diyorum. İnsan ikiyüzlü diplomaside bazı gerçekleri ancak böylesine kafasının kızdığı anlarda söyler. Kaldı ki, görüşme başlayalı yarım saat bile olmamıştı; toplantıyı yarıda kesmesi hoş değildi ve bunu ciddiye almadığını gösteriyordu.

Derviş ise, benim kızgınlığımı şöyle ifade etti: "Kemal abi öyle öfkelendi ki, nerdeyse adama bir tokat atacak sandım!.."

İngiltere'de

Kasımın 3. Haftası İngiltere'de idik. 16 Kasım günü Liberal Demokrat Parti'nin Genel Sekreteri Graham Elson'la görüştük. Yanında Mark adlı dış ilişkiler sorumlusu ve Ortadoğu uzmanı vardı. Benim yanımda ise İngiltere sorumlumuz Diyar (Yavuz Budak) ile, çevirmen olarak da Diyar'ın eşi Zilan vardı. Zilan İngiltere'de eğitim görmüştü, İngilizcesi iyi idi.

Bu parti ile resmi düzeyde görüşmemiz ilkti. Kürt sorunuyla ilgili tutumları olumluydu. Özellikle de 1991'de Güney Kürdistan'daki Kürt göçü nedeniyle aktif bir tutum almışlardı.

Görüşme yaklaşık bir saat sürdü. İzlenimlerimiz olumluydu.

İşçi Partisi ve Muhafazakarlar ile merkezi düzeyde randevu sağlanamamıştı. 19 Kasım'da İşçi Partili Parlamenter Jeremy Corbyn ile görüştük. Hatırlanacağı üzere, benim de katılıp konuşma yaptığım 1984 yılındaki konferansın örgütleyicilerindendi. İyi bir Kürt dostuydu. Şimdilerde "Kurdistan Focus" adlı

bir dergiyi Kürtlerle birlikte çıkarıyordu. Ayrıca İşçi Partisi İnsan Hakları Grubu'nun üyesiydi. Corbyn, bizi parlamentoda gezdirdi, bir de İskoç viskisi hediye etti. (Corbyn çok sonraları -2015 yılında- İşçi Partisi Genel Başkanlığı'na seçildi).

Aynı gün Kurdistan Focus için bir söyleşi yaptık ve bu derginin yeni sayısında yayınlandı.

Diyar, Dışişleri Bakanlığı'ndan randevu almayı ise başarmıştı. Doğrusu buna hayret ettim. İngilizler nasıl olmuş da buna cesaret etmişlerdi?.. 20 Kasım günü saat 13.00'te görüşmeye gittik. Bakanın Dışişleri Sekreteri ve aynı zamanda Ortadoğu uzmanı Julian Wolker bizi giriş kapısına inerek karşıladı. Bu kadar ilgiye de hayret ettik. Durum sonradan anlaşıldı... Büroya geçip de oturur oturmaz Mr. Wolker Mahmut Osman'ın neden gelmediğini sordu. Meğer seninkiler bizi Irak Kürdistan Sosyalist Partisi sanmışlar. Malum, Irak Kürtleriyle ilişkilerde Körfez krizinden bu yana artık hiçbir sorun yok. Irak Kürtleri Batı'nın gözdesi... Mr. Walker geçen yıl Irak Kürdistanı'na gitmiş. Mahmut Osman'la da tanışıyor, konuğu filan olmuş... Ama bizim Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi 'nden olduğumuzu öğrenince şaşırdı, paniğe kapıldı, bu görüşmenin özel bir görüşme sayılmasını ısrarla belirtti.

Mr. Walker yaklaşık 60 yaşlarında, nazik, ama tipik bir bürokrattı. Endişe etmemesini, bu görüşmeyi kamuoyuna ya da basına yansıtmayacağımızı söyleyerek kendisini yatıştırdım. Ama bizimle görüşmekten korkmaları için bir neden olmadığını, Kürt sorununu Türkiye Kürdistanı örgütleriyle de konuşmaları gerektiğini söyledim. Böylece kahvesini içtik ve bir saat kadar sohbet ettik. İngiltere'nin Kürt sorununa ilişkin etki ve sorumluluğunu hatırlattım. Türkiye'nin Kürt politikası ve partimiz hakkında özetle bilgi verdim. Anlattıklarımı dikkatle dinledi ve not etti. Bizi yine dış kapıya kadar uğurladı...

Diyar Londra'ya gelişimi bir gün önce BBC'ye haber vemiş, isterlerse bizi arayıp, benimle söyleşi yapabileceklerini söylemişti. Aradılar. 20 Kasım günü BBC'ye gittik. Önce Türkçe yayın servisindekilerle sohbet ettik. Söz arasında Türkiye'nin partimize uyguladığı enformasyon boykotundan söz ettim. İtiraz ettiler, örnekler verdim. Nitekim kendileri de o gün yayın saati öncesi benimle yaptıkları söyleşiyi yayınlamadılar...

Londra'daki bir günümüzü de British Museum'a ayırdık. Bu büyük müzenin ancak iki bölümünü (Mesopotamya bölümü -Sumer, Babil, Asur dönemi ile eski Mısır) gezebildik. İnsan filmlerde, kitaplarda çokça görse de, o döneme özgü eserlerle yüz yüze gelmek bambaşka bir duygu. Elbet Piramitleri görmek için Mısır'a gitmeli. Ama burada eski Mısır'a ait o kadar çok eser (yazı, resim, heykel ve mumya) var ki! En ilginç bulduklarım ise Mezopotamya'nın çivi yazısıyla yazılmış kil tabletleri ve Asur heykel ve kabartmaları oldu. Bu tabletler, nerdeyse günümüzün yazısından bile ufacık harflerle, ince ince, oya gibi öylesine işlenmiş ki hayran olmamak elde değil.

Kil çamuru biçimindeyken üstleri yazılıp fırınlarda pişirilen bu tabletler nasıl da binyıllara dayanıp günümüze kadar sapasağlam gelmişler! Ya blok taştan ve bronzdan dev asur heykelleri ve kabartmalar?..

İlk gençliğimde gittiğim her kentte önce resim ve heykel müzelerini arardım. Sonradan, siyasetin kavgası gürültüsü içinde bunu sık sık yapamaz oldum. Oysa geçmişimizde ne harikalar var. Atalarımız, bugünle kıyaslanmayacak kadar düşük bilgi ve teknik düzeyleriyle de nice usta ve yaratıcı imişler...

Danimarka'da

Danimarka'daki görüşmeleri 30 Kasım-2 Aralık tarihleri arasında yaptık. Danimarka temsilcimiz Dr. Şevki de (Hüseyin Kızılocak) bu toplantıların tümüne katıldı.

Hükümetteki Muhafazakar Parti hariç, parlamentoda temsil edilen tüm partilerle ve Dışişleri Bakanlığı ile randevu sağlanmıştı. Siyasi partilerle görüşmelerimizin tümü parlamentoda gerçekleşti. Görüşmelerin bazısını İngilizce yaptık. Bazısında ise ben Kürtçe konuştum ve Şevki Danimarkacaya çevirdi.

Sosyal Demokratlar'ın Dış İlişkiler Komitesi Başkanı Lasse Budtz ile Savunma Komitesinden Poul Svist Jorgensen ile görüştük. O dönem muhalefette idiler, ama bir sonraki seçimde yeniden iktidara gelmeleri bekleniyordu. Görüşme Parlamento'nun yemek salonunda oldu ve yaklaşık bir saat sürdü. Türkiye'deki son gelişmeleri, özellikle de Kürt sorunuyla ilgili durumu değerlendirdik. İlgileri sıcaktı. Zaten Lasse Budtz ötedenberi aktif bir Kürt dostu idi.

Daha sonra Merkez Demokrat Parti'den, Parlamento Dış İlişkiler Komisyonu Başkanı Arne Melchior ile görüştük.

Sosyalist Halk Partisi'nden bayan Ebba Strange (milletvekili ve eski grup başkanı) ve Gerd Petersen (Parlamenter ve eski parti başkanı) ile görüştük. Ötedenberi iyi ilişkilerimiz olan marksist bir örgüt. Kürt halkının Türk devletine karşı silahlı mücadelesini doğal buluyor ve bu nedenle de, PKK yanlısı olmamakla birlikte, onun eylemlerini terörizm saymıyorlar.

Daha sonra Hıristiyan Halk Partisi'nden, eski başkanları Fleming Kofod Swensen ile Sol Radikal Parti'den dışişleri sözcüsü ve parlamenter Jergen Estrop ile görüştük.

Dışişleri Bakanlığı'nda büyükelçi Alan Cristensen ile de bir görüşme yaptık. Ankara'da kalmış ve Türkçe biliyor. Bu nedenle görüşmeyi Türkçe yaptık.

Tüm bu görüşmelerde özellikle Kürt basını üzerindeki baskıları (Deng ve Azadi'ye yönelik toplatmaları, M. Bayrak'a verilen cezayı, Kürt gazetecilerin öldürülmesini), CMUK'da yapılan değişikliğin siyasi suçları kapsamadığını

ve işkenceyi önleyemeyeceğini; koalisyon hükümetinin de süregelen terör politikasını ve kendi politikamızı (barışçı bir çözümden yana olduğumuzu, federasyon önerdiğimizi, barışçı çözüm için acil olarak atılması gereken adımları); Danimarka hükümeti ve siyasi partilerinden beklentilerimizi (Türkiye'yi NATO, AT, Avrupa Konseyi ve AGİK çerçevesinde sıkıştırmak, silah vermemek, ekonomik yardımları durdurmak, sorunu BM düzeyinde ele almak, vb..) dile getirdik.

Ayrıca *Information* (entellektüel kesimin okuduğu bir gazete), *Cristliga Dagbladet* (Hıristiyan kesimin yayını) ve *Politiken* (Danimarka'daki tirajı en yüksek gazete) ile söyleşiler yaptık. Bunların üçü de söyleşiye geniş yer verdiler; hem barışçı çözüme ilişkin istemlerimizi, hem de bizimle PKK'nın farkını yansıttılar.

Danimarka Türkçe radyosu servisi de benimle yaptığı söyleşiyi yayınladı.

Güney'de PKK ile Güneyli Örgütler Arasında Savaş

Körfez krizinin ardından Güney Kürdistan'da, BM'nin insani yardıma ilişkin kararından sonra, müttefiklerin grişimiyle bir güvenlik bölgesinin ve burayı korumaya yönelik "Çekiç Güç"ün oluşması, bu uygun koşullarda Kürt göçmenlerin yerlerine dönmeleri, genel seçimlerin yapılması, bölgede bir Kürt parlamentosu ile hükümetinin ortaya çıkması, Kürtler bakımından tüm bu olumlu gelişmeler, Irak'ı olduğu kadar Kürdistan'ı aralarında bölüşmüş diğer üç devleti, Türkiye, Suriye ve İran'ı da çok rahatsız etti. Bunlar, söz konusu gelişmeye karşı tavır aldılar ve bu parçadaki Kürt ulusal şekillenmesini boğmak için harekete geçtiler; aralarında yoğun bir diplomatik trafik başlattılar ve bir tür cephe oluşturdular.

Ancak bu gelişmelerden rahatsız olan yalnızca onlar değildi. Saddam'ın Kürt soykırımı karşısında sessiz kalan Türk solu da, başta Bay Perinçek olmak üzere, sözde emperyalizme karşı mücadele adına, Saddam'ın yanında saf tutup Güney Kürdistan'daki ulusal yönetimi 2. İsrail diye niteleyip karşıya aldılar. İşin garibi bunlara PKK da eklendi. PKK'nın da gerekçeleri görünüşte aynıydı, o da KDP ve YNK'yı emperyalizme hizmetle suçluyordu. Ama gerçekte PKK'yı bu olumsuz tutuma iten Suriye, İran ve Irak'la olan ilişkileriydi. Kürdistan üzerinde BM'nin ambargosuna ek olarak Saddam'ın ambargosu da varken ve Türkiye de sık sık Habur kapısını kapayıp burdaki yönetimi zorlarken, bunlara bir de zaman zaman PKK katılmakta, o da ipek yolundan geçen araçları engelleyerek boykot uygulamakta idi! PKK'nın yaptığı Suriye'nin ve ötekilerin hesabına bir taşeronluk eylemiydi. Sömürgeci güçler, Güney Kürdistan'da ortaya çıkan Kürt ulusal yönetimini, bu yeni tarihi fırsatı sabote etmek için PKK'yı kullanıyorlardı.

Habur kapısı üzerinden Türkiye ile Irak arasında yoğun bir trafik vardı,

özellikle de mazot taşımacılığı yapılıyordu ve bu ticaret hem Antep, Urfa, Mardin gibi Kuzeydeki Kürt illerine, hem de Güney Kürdistan'a büyük yarar sağlıyordu. PKK Ağustos 1992'de bir kez daha Güney Kürdistan'a geçişleri engelledi. Bu tam da, Kürt örgütlerini karşı karşıya getirmek isteyen Türkiye'nin işine geldi. Türkiye PKK'nın Güney Kürdistan'da üslenmiş olmasından ve burayı cephe gerisi gibi kullanıp Kuzey'e yaptığı saldırılardan çok rahatsızdı, PKK'yı engellemeleri, PKK üslerini kaldırmaları için güneyli örgütleri, özellikle de KDP'yi zorluyordu. Bu nedenle de PKK'nın boykotuna seyirci kaldı, engellemek için hiçbir çaba göstermedi.

Kürdistan Parlamentosu'nun Ekim başında tek yanlı federasyon ilan etmesinin ardından ise, dört sömürgeci ülkenin kopardığı gürültüye PKK da katıldı. O da Kürt federasyonuna karşıydı! PKK böyle yapmakla baltayı kendi ayağına vuruyordu. Nitekim, Türkiye'nin baskıları ve PKK'nın söz konusu kışkırtmaları sonucu, Kürt yönetimi, PKK'nın güneydeki askeri üslerini kapamasını, en azından, sınır yöresinde operasyon yapmamasını, savaşı kuzeyde yürütmesini istedi.

PKK bu isteği hiçe saydı ve Güneyli örgütlere meydan okudu. Anlatıldığına göre, PKK'nın bölgedeki komutanı Osman Öcalan (Apo'nun kardeşi), Mesut Barzani ile Celal Talabani'yi, "gidip kulaklarını kesmekle" tehdit etmişti! PKK böylesine gücünü abartıyor ve şımarıkça davranıyordu. Bunun üzerine Federasyon ilanının hemen ardından çatışmalar başladı. Biz bu çatışmalar nedeniyle yayınladığımız bildiride, buna yol açtığı, Güney'in işlerine karıştığı, Kürt parlamentosu ve hükümetinin egemenliğine saygılı davranmadığı için PKK'yı eleştirdik, aynı zamanda da, kardeş kanı dökülmemesi için çatışmaların bir an önce durmasını ve barışçı bir uzlaşmaya varılmasını istedik.

PKK'nın güneyli Kürtlere karşı yürüttüğü bu ilk savaşta KDP ve YNK birlikte davrandılar. Bu nedenle de PKK kısa sürede yenilgiye uğradı. Bu çatışmalar her iki tarafa da ciddi zararlar verdi ve Kürt kamuoyunu üzdü. Çatışmalardan en çok zarar gören de PKK oldu. Yüzlerce savaşçısını ve bölgedeki üslerini yitirdi. Sonuçta Osman Öcalan, Apo'nun Şam'daki sıcak odasından gönderdiği "tek fert kalıncaya kadar savaş!" türünden talimatlarına aldırmayarak 27 Ekim günü Güneyli Kürtlere teslim oldu ve Selahattin kentine götürüldü. Burada iki taraf arasında bir metin imzalandı. Buna göre PKK Güncy'deki Kürt hükümeti ve parlamentosunun otoritesini kabul ediyor ve bu parçadaki askeri üslerini tasfiye ederek, askeri faaliyetlerde bulunmayacağına söz veriyordu. Buna karşılık PKK taraftarlarının güneyde kalmaları, büro oluşturmaları, yayın çıkarmaları da Kürt hükümeti tarafından kabul ediliyordu.

Bu anlaşma, onu imzalayan taraflar bakımından ise çok ilginçti. Bir tarafta PKK'nın komutanı Osman Öcalan, öbür tarafta Güney'deki Kürt Hükümeti'ni temsilen Başbakan Fuat Mehsun, bir ateşkes imzalamışlardı! Buna şaşıp kaldım. PKK perişan olmuş, buna rağmen eşit bir taraf gibi hükümetle oturup anlaşma imzalamıştı. Hem de bir yanda PKK'nın bir askeri komutanı, öbür

yanda Başbakan... Oysa, böyle bir durumda ya Öcalan'a tek yanlı bir belge imzalatılır, ya da güneyliler, anlaşma metnine imza atması için bir komutanlarını görevlendirirlerdi. Güneyli Kürtler bu olayla hem diplomasinin ne kadar acemisi olduklarını gösterdiler, hem de kendi başbakanlarını pek ciddiye almadıklarını...

Türkiye'de Kürt Basınına Yönelik Terör ve Baskılara Karşı Kampanya

Kürdistan'da artan devlet terörü ile birlikte Kürt basınına yönelik toplamalar, yargılamalar, mahkumiyetler ve Kürt gazetecilere yönelik fiili saldırı ve cinayetler de bu dönemde kat kat arttı. 1992 yılı içinde 13 gazeteci öldürülmüştü. Azadi gazetesinin ve Deng dergisinin Mazıdağı ve çevresinde gönüllü muhabirliğini yapan yoldaşımız M. Sait Erten de 3 Kasım 1992 günü Diyarbakır'da silahlı saldırıya uğradı ve hayatını kaybetti. Erten 28 yaşındaydı. Benzeri pek çok olayda olduğu gibi katil yakalanmadı.

Amaç yapılanların kamuoyuna yansımasını önlemekti. Türk basını zaten susturulmuş ve güdümlü hale getirilmişti; böylece Kürt basını da susturulmak isteniyordu. Deng ve Azadi en çok baskıya hedef olanlar arasında idiler. Yayınlanan parti bildirilerimiz ve benimle ilgili röportajlar da toplama nedenleri arasında idi. Toplama kararları bir formalite haline gelmişti ve peşinen veriliyordu. Öyle ki Azadi'nin 39. sayısında bir köşe yazarının yazısı yer almadığı halde toplama nedeni olarak gösterilmişti. Yayınlanmayan bir yazı nedeniyle gazete toplamak da herhalde dünyada eşine az rastlanır bir olaydı ve Guines Rekorlar Kitabı'na girmeye değerdi!

Söz konusu baskıları teşhir için yurt dışında bir kampanya açtık. Kampanya yurt dışındaki yayın organlarımız Dengê Komkar,Almanca olarak çıkardığımız bülten (Information Bulletin Kurdistan) ve Roja Nû adına yürütüldü. Türkçe, Kürtçe, Fransızca, Almanca ve İngilizce dillerinde bildiriler yayınlayıp dağıttık. Çeşitli kişi ve kuruluşlara mektuplar yazıldı. Bu kampanya olumlu tepkilere yol açtı. Baskılar dış basına yansıdı ve Avrupa Parlamentosu'nda gündeme geldi. 32 Kuruluşu kapsayan "Üçüncü Dünya Forumu" adlı örgüt bir bildiriyle baskıları kınadı. Çeşitli politik örgütler ve liderler baskılara tepki gösterdiler ve kendilerine yazılan mektuplara cevap vererek dayanışmalarını dile getirdiler. Bunlar arasında Saarland Eyaleti Başbakanı Oscar Lafontaine, Kuzey Ren Westfalya Eyaleti Başbakanı Johannes Rau, SPD Federal Parlamento Grubu adına Başkan Gerlinde Heammer, CDU-CSU Parlamento Grubu Başkanı Wolfgang Schaeuble ve Alman Protestan Kiliscsi de vardılar. CDU-CSU'nun mektubunda, "bize ilettiğiniz bilgiler Türkiye politikamızın yeniden belirlenmesinde yardımcı olacaktır," deniyordu.

Belçika Hükümeti bu konuda Türk Elçiliğinden bilgi istedi. Avrupa

Parlamentosu Sosyalist Grubu adına Genel Sekreter Julian Priestley verdiği cevapta bu konunun, yakında toplanacak olan AT-Türkiye Karma Parlamento Komisyonu'nda gündeme getirileceğini söylüyordu.

Avustralya Sosyalist Partisi Azadi'nin mektubunu The Guardian adlı gazetesinde yayınladı ve Parti Genel Başkanı Dr. Hannah Middleton imzasıyla Türk Büyükelçiliği'ne gönderdiği yazıda Azadi üzerindeki baskıları protesto etti. Avusturya Sosyalist Partisi de Türkiye'nin Viyana Büyükelçiliği'ne gönderdiği mektupta Azadi'ye ve genel olarak da Kürt basınına yapılan baskıları protesto etti.(Bak. Azadi Gazetesi, sayı 41, 42, 43, 44).

Bu dönemde gerek Kürdistan'da artan devlet terörünü, gerekse Kürt basını üzerindeki baskıları protesto için yurt dışında bazı yerlerde Türk konsoloslukları önünde protesto gösterileri yaptık.

Bu arada, Danimarka Dışişleri Bakanlığı'nın da desteğiyle, bu ülkeden bir parlamento heyeti, Kürt halkı ve Kürt basını üzerindeki baskıları yerinde incelemek üzere Türkiye'ye gitti. Bunda benim Danimarka'ya yaptığım ziyaretin de payı vardı.

Güney'de Üsleniş

Abdullah'ın MK'dan ayrılması üzerine Memo asil üyeliğe geçti, yedeğe ise Mesut geldi. Mesut, daha önce de uzun yıllar İran ve Irak Kürdistanı'nda kaldığı için partizan savaşı konusunda en deneyimli arkadaşımızdı. Üs bölgesine yurt dışından göndermeyi düşündüğümüz MK üyesi de oydu. Mesut bugüne kadar görev konusunda en küçük bir sorun çıkarmamıştı. Ancak bu kez, ailevi sorunlarını çözünceye kadar birkaç ay izin istedi. Bunu uygun bulduk ve geçici bir süreyle, gönüllü olarak göreve talip olan Memo'yu gönderdik. Memo 1992 Kasımında bir-iki genç arkadaşla birlikte Güney Kürdistan'a geçmek üzere Suriye'ye gitti.

Ben de Parti gecesinin hemen ardından Kürdistan'a dönmek niyetindeydim. Ancak arkadaşlar benim gidişimi erken buldular. Gerekli alt yapı oluşturulduktan sonra bölgeye gitmemin uygun düşeceğini söylediler. Böylece gidişimi 1993 ilkbaharına erteledik.

Kürdistan'a geçişleri örgütlemek üzere bir yoldaşımızı Suriye'de görevlendirmeyi kararlaştırdık. Önce Danimarka'daki Serhat arkadaşı, sonra İsviçre'den Murat'ı, daha sonra da İsveç'ten Halit ve Salih arkadaşları sırayla bu işle görevlendirdik.

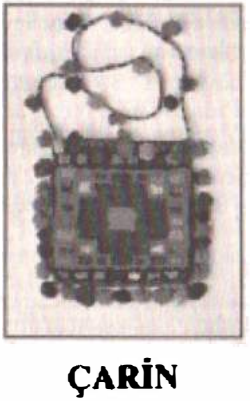
Memo çalışkan ve becerikli bir arkadaşımızdı. Gittikten sonra kısa sürede üslenmeye uygun bir altyapı oluşturdu. Mam Celal'in bizim için Dola Şewrê'de ayırdığı üs alanı, biz ayrıldıktan kısa süre sonra KAWA'cılara verilmişti. Buna karşılık bize Dıhok yöresinde, göl kenarında bir yer göstermişlerdi. Arka-

daşlarımız hem burada, hem de KDP'nin denetimindeki Dıhok yöresinde, "Zawite" denen yerde üsler oluşturmuşlardı. Dıhok ve Hewlêr de de birer parti evi kiralanmış, Azadi bürosu oluşturulmuş, aranan bazı yoldaşlarımız (Fehim Işık ve Kamil Ermiş) buraya geçirilip görevlendirilmişti. Ancak yurt içinden sorumlu arkadaşlarımız birtürlü kendilerine düşeni yapmıyorlardı. Karara uygun biçimde bir MK üyesinin yurt içinden bölgeye görevlendirilmesini bile başaramadılar. Bir-ikisi turist gibi gidip dönüvermişlerdi. Bu işi ciddiye almayan bir tutum içinde idiler. Benim uyarılarımın da bir yararı yoktu. 1992 sonbaharında oraya sözde 200 kişi geçirebileceklerini söylemişken, Memo'nun 30 Nisan 1993 tarihli faksında verdiği bilgiye göre, yurt dışından gönderilenlerle birlikte toplam olarak 24 kişiydiler! Memo sürekli fakslarla bizi uyarıyor, yurt içindekilerden haklı olarak yakınıyordu.

Yeni Kitaplarım ve Yazılı Ürünlerim

1975 yılında Dersim adlı şiir kitabımın yayınlanmasının ardından şiir yazmayı sürdürdüm. Ama yoğun politik çalışma nedeniyle hem çok seyrek yazıyordum, hem de bunlar genellikle politik içeriği ağır basan şiirlerdi.

1987 yılından itibaren şiire olan ilgim yeniden arttı. Beni yeniden şiirin duygulu ortamına çeken nedenlerin ne olduğunu doğrusu bilemiyorum. Belki sosyalist sistemin yaşadığı sorunlar, dağılma ve bunun yarattığı duygusal ortam (böyle zamanlarda insan kendi içine döner), belki rastlantılar... Öte yandan, bu dönemde bile hiç karamsar olmadım, umutsuzluğa kapılmadım ve köşeme çekilmeyi düşünmedim. Üstelik bu dönemde yazdığım şiirlerde de iyimserlik ağır basar.

Kürtçe rubailer yazmaya ilk kez bu dönemde, 1987 yılında başladım. Bu da tümüyle hesapta olmayan bir şeydi. İlk Kürtçe rubaim bir rastlantıyla ortaya çıktı, onu zincirleme başkaları izledi. Bu dörtlüklerde, değerli dostum Server Tanilli'nin deyişiyle, düşünce ve duygularımı damıtıp yansıttım. Bu dörtlüklerin bir bölümü Roja Nu dergisinde yayımlandılar. Daha sonra ise 196 kadarı *"Çarin"* (dörtlükler) adıyla, 1992 yılında yurt dışında, Roja Nu Yayınları arasında kitap halinde basıldılar.

Rubailerin tümü de Kürtçe idiler. Daha sonra, yenilerini de yazdım ve hem öncekileri, hem de yenilerini Türkçeye çevirdim. Bunlar da iki dilde (Kürtçe 244 adet, Türkçe çevirileri ise 233 adet) Kasım 1996'da İstanbul'da Deng Yayınları arasında basıldılar. Ancak rubailerin birkaçında Kürt ve Kürdistan adları kullanıldığı için haklarında toplama kararı verildi.

Bu dönemde, rubailerin yanı sıra serbest şiir de yazdım, özellikle 1991'den itibaren serbest şiirde yoğunlaştım. 1993 Nisanı'nda İstanbul'da, Deng Yayınları arasında *"Yakılan Şiirin Türküsü"* adlı şiir kitabım yayınlandı. İki bölümden oluşan bu kitabın birinci bölümünde, 1970'li yılların ikinci yarısında ülkede yazdığım şiirlerle 1980'li yılların ilk yarısında yurt dışında yazdığım şiirler yer alıyordu. "Sarı Çiçeğin Baladı" adını taşıyan ikinci bölümde yer alanlar ise daha çok İsveç'in doğasını ve yolculuklarımı anlatan şiirlerdi.

Aynı yıl (1993), daha önce yurt dışında Roja Nu yayınları arasında basılmış olan *"Azadi û Jiyan"* (Özgürlük ve Yaşam) adlı kitabım yurt içinde, Deng yayınları arasında basıldı. Geçmişte çeşitli edebiyat dergilerinde bu şiirlerle ilgili yazılmış yazıları da bu baskıya ekledim.

"Kürdistan'ın Sömürgeleştirilmesi ve Kürt Ulusal Hareketleri" adlı kitabım Haço tarafından Almanca'ya çevrilmişti. Haço, kitaptaki bazı istatistiklerin artık eskidiğini, ek bilgilere gerek olduğunu söyledi ve yabancı okurlar için Kürt tarihi, dili ve coğrafyası ile ilgili bilgileri içeren kısa bir bölüm eklemeyi önerdi.. Ancak ben, bunu yapayım derken, özellikle coğrafya, edebiyat ve tarihle igili bölüm uzadı ve ortaya tümüyle yeni, geniş kapsamlı bir eser çıktı. Bu çalışmanın, Kürdistan tarihini Birinci Dünya Savaşı sonuna kadar kapsayan birinci cildi, *"Kürtler ve Kürdistan"* adıyla Ağustos 1992'de yurt içinde, Deng Yayınları arasında basıldı. Ben kitap basılır basılmaz, belki de daha matbaada iken toplanacağını düşünmüş ve ele geçmemesi için arkadaşları, tedbirli davranmaları konusunda sıkı sıkı uyarmıştım. Ama ilginçtir, bu kitap o zaman toplanmadı! Yıllar sonra, 1997 yılında ikinci baskısı yapıldığı zaman ise hemen toplandı. Bunun nedeni sorulduğunda basın savcısı şöyle demiş:

"O zaman gözümüzden kaçmış!.."

Ancak kitabın toplanan 2. Baskısını dağıtmayı sürdürdüğümüz gibi, onun ardından 3. ve 4. baskıları da yaptık. Yasak yayınlar o kadar çoktu ki rejim bunları denetleyemez ve başa çıkamaz oldu, yasaklar fiilen işlemez hale getirildi.

Bu kitap daha sonra Bulgarca ve Yunanca'ya da çevrilip basıldı. Kitabın ikinci cildi üzerinde çalışmaya ise, araya giren başka bir dizi iş nedeniyle şimdiye kadar vaktim olmadı. Bu çalışmalardan biri de anılarımdır. Ne olur ne olmaz diyerek onları aradan çıkarmak istedim. Anılarımı yazmaya 1990'lı yılların başında başladım. Önce zaman buldukça yazdım; sonra ise bu konu üzerinde yoğunlaştım. Bu çalışma, aynı zamanda Partimizin tarihini de içerdiği için oldukça uzadı ve ancak 2000 yılı başlarında tamamlandı.

Aynı dönemde Cemali adıyla Azadi'de Kürtçe mizah yazıları yazdım. Bu yazılar arasında *"Zıpo"* adlı dizi (Azadi, sayı: 27, 34 vd.) büyük ilgi gördü. Burda çizdiğim tip okuyucuya hiç de yabancı değil. Ne var ki, 1993 ilkbaharında ortaya çıkan beklenmedik gelişmeler bu diziyi tamamlamama fırsat vermedi. Yeni sürece uygun düşmeyeceği için Zıpo dizisine ara verdim. Ancak daha sonra, 2009 yılında yeniden ele aldım ve tamamladım. Tamamı 30 bölüm oldu ve Dengê Kurdistan sitemizde bölüm bölüm yayınlandı. Ayrıca Türkçeye de çevirdim. İlerde uygun bir zamanda her iki dilde yayınlamayı düşünüyorum.

Bu arada, Londra'da iken elime geçen ve Katharina Scherman'ın yazdığı, İsviçre'nin efsanevi kahramanı William Tell'i konu edinen bir öyküyü İngilizceden Kürtçeye çevirdim ve bu öykü Azadi'nin 41-44. sayılarında tefrika edildi, Nisan 1993'te de *"William Tell"* adıyla Roja Nu yayınları arasında kitap olarak basıldı.

İsveç Yurttaşı Oluyorum

İsveç'te oturum aldıktan üç yıl sonra yurttaş olmak mümkündü. Nitekim, mülteci Kürt ve Türklerin hemen hemen tümü, bu arada bizim arkadaşlar da çoktan İsveç vatandaşlığına geçmişlerdi. Ama ben ve ailem uzun süre başvurmadık. Geldiğimiz günden beri hep bir an önce kendi ülkemize dönme umudu taşıdığımız ve burada kalıcı olmayı düşünmediğimiz için. Ayrıca, başka bir ülkenin yurttaşı olmayı kendi politik durumumla bağdaştıramıyordum. Ancak yıllar geçtikçe öyle çabuk dönemiyeceğimizi anladık. Ayrıca yurttaş olmanın bir dizi kolaylıkları vardı. Sık sık İsveç dışına, çeşitli ülkelere yolculuk ediyordum ve mülteci pasaportuyla bunun türlü sıkıntıları vardı. Örneğin Batı Avrupa ülkeleri dışında vize almak gerekiyordu ve bu zaman alıcı bir işti.

Geçmişte zaman zaman da farklı isimlere düzenlenmiş Türkiye veya başka ülkelerin pasaportlarıyla yolculuk ettim. Bütün bunlar belli bir risk ve stres yaratıyordu.

Sonunda biz de İsveç vatandaşlığı için başvurduk. İlginçtir, eşim ve çocuklarım için bir süre sonra olumlu cevap geldi. Ama bana bir cevap verilmemişti. Nedenini sorunca benim kimliğim hakkında yeterli kanıt olmadığı söylendi! Bu garip, bundan da öte komik bir iddiaydı. Çünkü iltica başvurusu sırasında

hem avukatlık kimliğimi vermiştim, hem de siyasi kimliğim ve yurttaşlıktan çıkarılışımla ilgili bir dizi gazete küpürü... Polisin ayrıca da benim siyasi kişiliğimle ilgili bilgi sahibi olmaması olanaksızdı. Ama asıl bu nedenle, siyasi durumumdan dolayı zorluk çıkarıldığına kuşku yoktu. İşin peşini bırakmadım, gerekli belgeleri bir kez daha yolladım ve 5-6 ay gecikerek de olsa beni de İsveç vatandaşlığına almayı kabul ettiler.

Yeni pasaportumu 10 Aralık 1992'de aldım ve bu seyahatler için işimi bayağı kolaylaştırdı. Buna rağmen hâlâ sınırları her geçişimde, eski bir koşullanma ile, bir kaygı ve heyecan duyarım...

PKK'NIN TEK YANLI ATEŞKESİ ve 1993 ŞAM PROTOKOLÜ

1993 Mart başında Kürdistan'a gitmek üzere Stokholm'dan ayrıldım ve Almanya'ya geçtim. Mesut bir süre önce bölgeye geçmişti, Memo ise o günlerde dönmek üzereydi.

Tam da bu sırada, Mam Celal'den bir mesaj aldım. Şam'da olduğunu ve önemli bir konuda benimle görüşmek istediğini söylüyor, beni oraya çağırıyordu. Mam Celal'in benimle Apo'yu buluşturmak istediği kanısına vardım. Yanılmamıştım. O sırada Almanya'da bulunan Kemal Fuat, Apo'nun tek yanlı bir ateşkes ilanına hazırlandığını, bu arada görüşmemizin iyi olacağını, Apo'nun da bunu istediğini iletti.

1992 sonbaharında PKK ile Güneyli örgütler arasında meydana gelen ve PKK'nın yenilgisi ve büyük kayıplarıyla sonuçlanan çatışmanın ardından, Mam Celal, hem Suriye ve İran'ın etkisi, hem de başka hesaplarla, KDP'nin karşı çıkmasına rağmen kendi bölgesinde, Zelê'de PKK'ya kamp yeri sağlamış ve böylece hem PKK, hem de Suriye ile ilişkilerini yeniden düzeltmişti. Ayrıca Türkiye ile PKK arasında arabuluculuğa da soyunmuştu.

Apo ile buluşmak içimden gelmiyordu. Yıllarboyu yaşadıklarımız, yoldaşlarımızın PKK tarafından katli, saldırılar, tehditler ve PKK'nın Kürt ulusal hareketine, halka verdiği tüm öteki zararlar nedeniyle Apo'ya ve PKK'ya karşı nefretle doluydum. Ama, iki-üç gün süreyle ölçüp biçtikten sonra mantığın ve aklın gereğini yaptım. Apo ile görüşme, iki örgütün ilişkilerini olabildiği kadarıyla düzeltme, Kürt ulusal hareketinin çıkarına idi. Üstelik biz de bölgede silahlı mücadeleye hazırlanıyorduk. Bu koşullarda PKK ile bir çatışma içine girmemek için ilişkilerimizi yumuşatmamız gerekiyordu. Daha önce değindiğim gibi, Kongre sonrası aldığımız kararlarda da PKK'ya yönelik üstü örtülü bir çağrı vardı. Kongre sonrası Azadi Gazetesi'nde yayınlanan söyleşide bunu daha da açmış ve PKK'nın, diğer örgütleri düşman gibi görmemesi, demokratik ilişkileri benimsemesi halinde onunla iyi ilişkiler kurmanın, kimi alanlarda ortak çalışma yapmanın mümkün olduğunu söylemiş, PKK'yı politikasını değiştirmeye çağırmıştım. (Bak: Seçme eserler, c. 2, s. 265-267).

Bu nedenle, Apo ile görüşme pekâlâ mümkündü. Zaten Güney Kürdistan'a geçmek için Şam'a gidiş hazırlığı içindeydim. Orada Mam Celal'le de görüştükten sonra Apo ile görüşüp görüşmeme konusunda kesin kararımı verebilirdim.

Bu konuda Ünal'ın görüşünü aldım, o da görüşmekten yanaydı. Ziya arkadaşa telefon açmadım; onun görüşmekten yana olmayacağından emindim! O manevra yapmakta her zaman geç kalırdı... Yurt içindeki yoldaşların görüşünü almak, bir MK toplantısı yapmak içinse zaman yoktu. Politikada bazen olaylar çok hızlı gelişir, sorumlu durumda olan örgütün ya da kişinin çok hızla karar vermesi gerekir. Beklerseniz, her şeyi alışılmış kurallara göre yapmaya kalkarsanız fırsat elinizden uçup gider. Bu nedenle sorumluluğu üstlendim ve gereken adımları atmaya karar verdim. Hasan'la (Yavuz Koçoğlu) birlikte 16 Mart günü Şam'a geçtim. YNK'lılar (Yekiti'li arkadaşlar) bize Elhamra otelinde yer ayırmışlardı.

17 Mart günü Apo, Mam Celal'in de katılmasıyla Bekaa'da bir basın toplantısı düzenleyerek tek yanlı ateşkes ilan etti. Basın toplantısını çok sayıda Türkiyeli ve yabancı gazeteci izledi. Sanırım o akşamdı, basın toplantısı dönüşü Mam Celal'le görüştük. O bize gelişmeler konusunda bilgi verdi. Apo ile bir görüşme yapıp ilişkilerimizi düzeltmenin yararlı olacağı sonucuna vardık. Mam Celal ertesi akşam için bizi, Şam'daki arkadaşlarından Abdürrezzak'ın evinde akşam yemeğine davet etti. (Mam Celal Şam'a her gelişinde bu evde kalıyordu.) Apo'da bu yemeğe katılacak ve orada görüşecektik.

O akşam biz Apo'dan daha önce gitmiştik. Mam Celal'in her zamanki neşesi ve hareketliliği daha da artmıştı. Yekiti'nin yeni Şam sorumlusu Dara ile Mülazım Ömer de oradaydılar. Bize bir gün önceki basın toplantısını anlattılar. Olup bitenlerden memnun ve iyimserdiler. Apo ile görüşme hâlâ içimden gelmiyordu. Bu adamın elini nasıl sıkabileceğimi düşünüyordum. İçimde, elini sıkmaktan çok, yüzüne bir tokat atma isteği vardı!

Bir süre sonra Apo da geldi. Kapıdan girerken "gelmiş mi?" diye sordu. Evet cevabını alınca neşelendi. Salona girerken kırk yıllık bir dostunu nice aradan sonra görmüş gibi sevinçle bana doğru geldi; tokalaştık! Son görüşmemizden bu yana on yıldan fazla bir zaman geçmişti. Apo bu arada bayağı kilo almış, şişmanlamıştı.

Birlikte gelen iki arkadaşı salona girmediler, anlaşılan buna izinli ve alışık değildiler... Görüşmeye başlarken Apo, "çıkmayacak mı?" anlamında bizim Yavuz'u işaret etti. "Hayır, o benim arkadaşım," dedim. Bunun üzerine Hemit adlı arkadaşına seslendi, o da gelip oturdu. Ama Hemit tüm toplantı süresince tek bir kelime konuşmadı; hatta, şaka filan yapılırken bile hiç gülümsemedi; öylece put gibi durdu. Apo ile arkadaşlarının ilişkileri böyledir...

Mam Celal de görüşmeye katıldı. Apo'nun tek yanlı ateşkesinin önemi üzerinde durdu ve bunun, barışçı bir çözümü arzulayan Özal'ın işini kolaylaştıracağını söyledi. Bizim de bir araya gelmemizin bu süreci hızlandıracağını söyledi. Ben, tek yanlı da olsa, ateşkesi olumlu bulduğumu söyledim. Daha sonra, ortak bir açıklama yapmak gündeme geldi. Açıklama metnini benim hazırlamamı ve ertesi akşam tekrar aynı yerde bir araya gelerek değerlendirmeyi kararlaştırdık.

Daha sonra yemek salonuna geçtik. Mam Celal uzunca masanın başındaki sandalyeye beni buyur etti. Ama ben yandaki sandalyeye geçerek orayı kendisine bıraktım. Bunu fırsat bilen Apo, hiç buyur edilmeyi filan beklemeden geçip oraya, baş tarafa oturdu! Bir yandan da fotoğraf çekmeleri için arkadaşlarına talimat veriyordu. Kendisi baş tarafa kurulmuş, bir yanında ben, bir yanında Mam Celal...

Mam Celal yemek yerken de onun azizliğine uğradı. Apo, koca bir marul yaprağını önündeki limon suyuna batırıp çıkardıktan sonra, nedense sağına doğru çırptı. Bütün limon suları Mam Celal'ın yüzüne geldi. Adamcağız neye uğradığını şaşırmış bir halde Apo'ya ters ters baktıktan sonra peçeteyle yüzünü sildi. Apo ise, hiç değilse özür dilemek şurda kalsın, sanki yaptığı işin farkında bile değildi!

O gece otelde, Kürtçe ve Türkçe olarak bir protokol metni hazırladım. Metni Yavuz'a okuduktan sonra şöyle dedim: "Eğer Apo buna evet derse, bu müthiş bir şey olur!" Yavuz da aynı fikirde idi.

Ertesi akşam yine Abdurrezzak'ın evinde buluştuk. Apo içeri girer girmez, yine yemek olup olmadığını sordu! Mam Celal, bu kez sözünü esirgemedi: "Her akşam yemek olmaz!" dedi. Ama bu kez de pastaneden tepsi tepsi tatlı aldırmıştı.

Ben hazırladığım metni Apo'ya verdim. Okudu ve katıldığını söyledi. Yalnızca metnin iki yerinde geçen "Kürt halkı" tabiri yerine "Kürt ulusu" diyelim, diye önerdi. Metni okurken Mam Celal de, PKK'nin ateşkesi için kullandığım "iyi bir fırsat" deyimine, "iyi ve tarihi bir fırsat!" diye vurgu yaptı. Böylece metinde yaptığımız tek değişiklik bunlar oldu.

Önümüzdeki ince sehpanın üzerine geniş tepsiler içinde tatlılar dizilmişti. Kadayıf, revani, baklava... Henüz kimse yemeğe buyur edilmemişti. Mam Celal ve arkadaşları, sehpadan uzakta işimizin bitmesini bekliyorlardı. Ben, elyazılı metinlerin altına kendi adımı ve onunkini yazarken, Apo başka bir işle meşguldu, elindeki çatalla tatlı almaya çalışıyordu... Sehpanın dışına taşmış olan revani tepsisi, kenarına çatalla bastırılınca birden ters döndü ve yere kapaklandı. Bütün tatlı da halının üstüne saçıldı. Baktım bizimki o şaşkınlıkla tatlıları tekrar tepsiye doldurmaya çalışıyor... Mam Celal öteden seslendi:

"Kalsın kek Ali, kalsın, sen zahmet etme!" (Apo'nun o dönemde kullandığı ad, Ali idi).

O ara isimleri yazıp imzaladım ve kendisine uzattım. O da imzalayınca Mam Celal ve arkadaşları bizi kutladılar. Sonra tatlı yemeye sıra geldi...

Apo, ateşkes ve protokolle birlikte uluslararası planda önünde varolan engelleri artık kolayca aşabileceğini sanıyordu. Bundan da öte beklentileri vardı. Bir ara bana, "Avrupalılar artık bize maddi destekte de bulunurlar, değil mi?" dedi. Ne diyeceğimi şaşırdım ve bir an durakladım. Ama bizi dinlemekte olan mam Celal Apo'nun ne sorduğunu öğrenince tereddüt etmeden konuştu:

"Wê bikin!.."(*)

Öyle anladım ki, Mam Celal Apo'nun attığı adımdan pişman olmasını istemiyor! Bu durumda susmayı tercih ettim. Apo Avrupalıların bize büyük parasal yardımlar yaptığını sanıyordu. Zaman zaman bizi Almanya'nın, ya da genel olarak "emperyalistlerin" adamı gibi göstermeleri boşuna değildi. Belki de kendi uydurdukları yalanlara kendileri bile inanmışlardı...

Bir ara tuvalete gitmek için hole çıktığımda Apo'nun iki arkadaşını (Hemit'i ve bir korumasını) gördüm. Yüzleri gülüyordu ve Apo yanlarında olmadığı için de sevinçlerini açığa vurmaktan çekinmediler. "Ağabey, bu iş çok iyi oldu!" dediler.

Apo .ve arkadaşları bizden önce kalktılar. Onlar kalkıp gidince, Apo'yu herhalde yeni tanımış olan Mülazım Ömer "Bu adam tam anlamıyla bir deli!" dedi. Mam Celal PKK'lıların tümünü kestederek:

"Hangisi akıllı ki!" diye ekledi.

Mam Celal Apo'yu iyi tanıyordu ve hiçbir zaman da ciddiye almadı. Ama onu hep kendi yararına kullanmaya çalıştı. Bu kez de Apo'yla kurduğu ilişkiler salt Suriye ve İran'ın hatırına değildi; başka planları da olduğu, daha sonraki gelişmelerden anlaşıldı. Bunlara ilerde, yeri geldikçe değineceğim. Apo'ya gelince, bu yabani ve şaşkın adam, kendisini yandaşlarına eşi bulunmaz bir lider ya da peygamber gibi sunma çabasına karşılık, aslında kendi durumunun ve çapının farkındaydı. Ardımızdan konuşsa ve zaman zaman uluorta suçlasa da Mam Celal'e ve bana saygılıydı, görüşlerimize büyük önem veriyordu.

* * *

O akşam imzaladığımız Protokol ise şöyleydi:

KAMUOYUNA

19 Mart 1993 günü bir araya gelen Kürdistan İşçi Partisi (PKK) Genel Sekreteri Abdullah Öcalan ile, Kürdistan Sosyalist Partisi (PSK) Genel Sekreteri Kemal Burkay aşağıdaki konularda görüş birliğine varmışlar ve bu açıklamanın kamuoyuna duyurulmasını uygun görmüşlerdir:

1- Kürdistan'ın aynı veya değişik parçalarından yurtsever örgütler birbirlerinin varlığına saygı göstermeli, aralarında varolan veya olabilecek sorunları karşılıklı diyalog yoluyla ve barışçı yöntemlerle çözmelidirler.

Yurtsever örgütler arasında şiddete başvurulmamalı, tartışmalarda düşmanca ve saldırgan bir dil kullanılmamalıdır.

2- PSK ve PKK, Kuzey Kürdistan yurtsever örgütleri arasındaki ilişkilerin iyileştirilmesi, işbirliği ve dayanışmanın geliştirilmesi ve giderek ortak bir cephenin oluşturulması için çaba göstereceklerdir.

(*) "Yaparlar elbet!.."

İki parti, bu amaçla, yakın bir zamanda ortak bir toplantı düzenlenmesi için yurtsever parti ve örgütlere çağrı yapacaklardır.

3- Kürt ulusu da her onurlu ulus gibi özgür yaşama, kendi geleceği ile ilgili olarak serbestçe karar verme, zulüm ve baskıya karşı direnme hakkına sahiptir. Bu haklar Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirisi ve AGİK sözleşmesinde dile getirilmiştir.

Son yıllarda Kürt kimliğini tanıdığını ileri süren Türk Hükümeti, Kürt halkının meşru haklarını tanımamakta ısrar ediyor. Oysa Kürtlerin temel hakları tanınmadan, "Kürt kimliğini tanıyorum" demenin bir anlamı yoktur.

Kürt sorununa adil bir çözüm, ancak iki halkın eşitliği temelinde mümkündür. Biz böylesine demokratik bir yapıda iki halkın yanyana, kardeşçe, barış içinde yaşayabileceği görüşündeyiz. Bunun biçimi demokratik federasyondur.

Bunun için de Türk devletinin yıllardır süregelen baskı politikasının sonucu olan bugünkü çatışma ortamı sona ermeli, sorunun barışçı çözümüne yol açılmalıdır. Türk Hükümeti de eğer gerçekten barış, demokrasi ve eşitlik istiyorsa aşağıdaki acil adımları bir an önce atmalıdır:

1- Karşılıklı olarak ateş kesilmelidir. PKK'nın attığı ilk adım bu bakımdan iyi ve tarihi bir fırsattır;

2- Kürdistan'da olağanüstü hale, Bölge Valiliği sistemine son verilmeli; Kontrgerilla, "Özel Timler" ve köy korucuları dağıtılmalıdır;

3- Kürt ulusunun varlığını ve haklarını da güvence altına alan demokratik bir anayasa yapılmalı; tüm antidemokratik yasa ve kurumlar kaldırılmalıdır;

4- Genel af çıkarılmalıdır;

5- Düşünce, söz, basın ve örgütlenme özgürlükleri tam olarak tanınmalıdır;

6- Partilerimiz de dahil, tüm yasaklı partilerin ülkenin legal politik yaşamına serbestçe katılma olanağı tanınmalıdır;

7- Kürt dili, tarihi, kültürü üzerindeki baskılar son bulmalı; Kürtçe eğitim olanağı sağlanmalı; radyo ve televizyon Kürtçe yayın yapmalıdır;

8- Mevcut ortam nedeniyle Kürdistan'dan göç etmek zorunda kalanların, ya da sürgün edilenlerin yerlerine dönmelerine olanak sağlanmalı ve zararları tazmin edilmelidir;

9- Kürdistan'ın son yıllarda daha da yıkılan ekonomisinin iyileştirilmesi, tarım ve ticaretin yeniden canlandırılması için köklü ekonomik programlar uygulanmalıdır.

Bu vesileyle halkımızın Newroz bayramını yürekten kutlarız.

PKK Genel Sekreteri
Abdullah Öcalan

PSK Genel Sekreteri
Kemal Burkay

(Protokolün, elyazımla kaleme alınmış ve iki tarafça imzalanmış olan Kürtçe orijinali için bak: Ek belge, no: 26).

Cemil Esat'ın Köşkünde

Mam Celal ve Apo, ertesi gün Cumhurbaşkanı Hafız Esat'ın kardeşi Cemil Esat'la görüşmek üzere Lazkiye'ye gideceklerdi. Görüşme için önceden randevu alınmıştı. Bana birlikte gitmeyi önerdiler. Ben ise kendilerine, ikisi adına randevu alındığını, bu nedenle gitmemin doğru olmayacağını söyledim. Ama Mam Celal ısrar etti ve gerek bazı arkadaşlarımızın burdaki işleri yürütmek üzere Suriye'de barınması, gerekse geçiş kolaylığı sağlamak için bunun yararlı olacağını söyledi. Biz de bu amaçla zaten Suriye makamlarıyla görüşmeyi planlamıştık. Bu nedenle onlarla birlikte gitmenin iyi olacağını düşündüm. Ertesi gün, üç-dört otomobillik bir konvoy halinde yola çıktık. Mam Celal'ın Suriye tarafından sağlanmış korumaları, Apo'nun yanında ise kendi adamları vardı. Apo özel siyah –ve sanırım zırhlı- mersedesinde yolculuk ediyordu. Bu adamlar benimle ilgili olarak, Avrupa'da mersedeslerle dolaştığımı söyleyerek bunu bile propaganda aracı yapmışlardı. Oysa hiçbir zaman mersedesim olmadı ve böyle bir şeyi düşünmedim. Özel otomobilim de kısa bir dönem dışında olmadı.

Güneşli, bir ilkbahar günüydü. Bir süre Halep yönünde yol aldıktan sonra batıya, deniz kıyısına paralel uzanan dağlara yöneldik. Doğa canlanmıştı, yolun iki yanını taze otlar ve körpe çiçekler sarmıştı. Buralara bahar erken geliyor.

Lazkiye'ye varmadan deniz kıyısındaki turistik bir otelde kahve molası için konakladık. Otele girmeden önce hava almak için bahçede kısa bir yürüyüş yaptık. Apo, yürüyüş sırasında benimle Mam Celal'ın ortasında durmaya özel bir çaba gösterdi. Aynı zamanda, fotoğraf çekmeleri ve kameraya almaları için arkadaşlarına işaret ediyor, emirler yağdırıyordu. Kameralar çalışırken hızlanarak bir adım da öne çıktı! Belli ki, hem bununla arkadaşlarına gösteri yapıyor, hem de bu görüntüleri propaganda amacıyla kullanmayı düşünüyordu.

Otele girmek için dış kapıya yaklaştığımız sırada da, kapıdan en önde girmek için öne doğru atıldı. İç kapıya geldiğimizde ise birden nazikleşti, önden girmemiz için ısrarla buyur etti. Çünkü hem arkadaşları kimin önden girdiğini fark edemeyecek kadar geride kalmışlardı, hem de fotoğraf ve kamera çekimi artık durmuştu...

Otelden Cemil Esat'ın köşküyle diyalog kuruldu. Cemil Esat randevunun "tekit ettirilmediğini" ve bugün için başka randevuları olduğunu, beklersek ertesi gün görüşebileceğimizi söylemişti. Oysa o gün öğleden sonrası için randevu önerilmiş ve kendisi de kabul etmişti. Güya bunu da bir kez daha

"tekit" etmek, yani "evet geliyoruz" demek gerekiyormuş... Mam Celal ertesi gün İspanya'ya uçmak zorunda olduğunu iletti. Bunun üzerine, bize "bir süre bekleyin" dediler. Akşama kadar bekledik ve sonunda, görüşme için vakti olmadığı, ancak ertesi gün görüşebileceği söylendi.

Mam Celal dönecek, Apo ise görüşmek için bekleyecekti. Apo bana da o gece orada kalıp kendisine konuk olmamı önerdi. Ama hem bu bekletilme işi canımı sıktığı, hem de Apo'ya konuk olmayı canım istemediği için, Şam'da işim olduğunu ileri sürdüm ve gideceğimi söyledim. Ama Cemil Esat bir adamı vasıtasıyla, "Kemal Bey kalsın, kendisiyle özellikle görüşmek istiyorum," diye haber yollamıştı. Yine de, ertesi gün tekrar geri gelmek üzere Mam Celal'la birlikte Şam'a döndüm.

Ertesi sabah Yavuz'la birlikte, Yekıtili dostların ayarladığı bir otomobille yeniden Lazkiye'ye gittik. Cemil Esat'ın köşkü deniz kıyısında, yüksek duvarlarla çevrili küçük bir saray gibiydi. Bizi önce köşkün yanıbaşında, deniz kıyısına dizilmiş iki katlı evlerden birine götürdüler. Apo birkaç adamıyla birlikte oradaydı. Burası PKK'lıların kullandığı bir evdi. Bakımsızdı ve özenle döşenmemişti. Salon eski bir koltuk takımının ve sehpanın ötesinde çıplaktı. Öteki odalara somya atmışlar, yatmak için kullanıyorlardı. Apo'nun asıl kaldığı ev, daha sonra göreceğim üzere Şam'daydı. Burayı herhalde Cemil Esat'la ilişkiler için kullanıyorlardı.

Apo gelişimizi haber almış, karşılamak için dışarı çıkmıştı. Ben çevreyi süzerken deniz kıyısında bir yat gözüme ilişti. Bir şey sormadığım halde, Apo yatı göstererek: "Cemil Esat'ın," dedi, "bir gün başı sıkışırsa binip kaçacak!.." Cemil Esat'la ilgili bu rahat açıklama ilgimi çekti ve aynı anda böyle bir durumda onun ne yapacağını düşündüm... Apo da yıllar sonra sıkışacak ve Suriye'yi apar topar, bir yatla değil ama, bir kiralık uçakla terk edecekti...

Sehpanın üzerinde benim "Kürtler ve Kürdistan" adlı kitabım duruyordu. Apo onu okumakta olduğunu söyledi ve bana övgüler dizdi. "Sizin Kürt halkına büyük hizmetleriniz var," dedi ve ikinci cildin ne zaman çıkacağını sordu. Hazırlamakta olduğumu söyledim. Anlaşılan ikinci ciltte kendi öyküsünün de yer alacağını düşünüyor ve pek merak ediyordu. Oysa aradan daha birkaç ay geçmeden, Apo bana yine atıp tutacak ve "Kemal Burkay'ın Kürt halkına hiçbir hizmeti olmamıştır," diyecekti!

Köşke çağrılmayı beklerken Apo bize yaş ve kuru pasta ikram etti. Cemil Esat yemeğe davet ettiği için fazla yemedim. Apo ise tabağındaki yaş ve kuru pastaların tümünü silip süpürdü.

Orada garip duygular içindeydim. Bu adam yıllarboyu beni ve yoldaşlarımı tehdit etmiş, bazılarını katletmişti. Ben de uzunca bir dönem onun ölüm listesinde idim. Onun bizzat kendi arkadaşlarına karşı ne denli acımasız olduğunu ve sayısız cinayetini düşünüyordum. Böyle bir yerde güvende mi idik?. İçimde bir ürküntü olmadığını söylesem yalan olur...

Ben Cemil Esad'ın dünkü tavrından söz edince Apo, onun konuklarını

genellikle beklettiğini söyledi ve ekledi: "Ben bazen görüşmek için bir hafta beklerim." Bunun bir Arap geleneği olduğunu anlattı. Emirler ve liderler böylece kendilerini ağır satarlarmış... Kaddafi'nin de konuklarını bazen günlerce beklettiğini duymuştum. Neyse ki bu kez fazla beklemedik. Az sonra bizi köşkten çağırdılar. Geniş, çift kanatlı demir kapıdan büyük bir avluya girdik. Avlunun sağına soluna dizilmiş limuzinler, mersedesler, jipler, pikaplar ilgimi çekti. Ne kadar da çoktular!

Bilindiği üzere Esat ailesi Alevi mezhebindendi ve iktidarını Alevi azınlığa dayandırmıştı. Bir darbeyle iktidarı alan General Esat, kendi adamlarını kilit noktalara, özellikle de ordu ile istihbarata yerleştirmişti. "Müslüman Kardeşler" denen Sünni eylemcilerin direnişleri acımasızca ezilmişti. Hafız kendisini putlaştırmıştı.

Hafız Esat'ın küçük kardeşi, Rıfat Esat da generaldi ve özel muhafız birlikleri komutanıydı. Ama o ara ağabeyine ters düşmüş, bu nedenle uzaklaştırılmıştı ve İsviçre'de büyükelçi idi.

Esat kardeşlerin en büyüğü Cemil'di. Suriye'nin, adından başka hiçbir fonksiyonu olmayan sözde parlamentosunun üyesi olan Cemil Esat, aile içinde PKK'yı yönlendiren adamdı. Apo bir kez söz arasında, kendilerinin başlangıçta askeri istihbarata bağlı olduklarını, daha sonra oradan alınıp Cemil Esat'a bağlandıklarını anlatmıştı. Apo bazen şaşılacak derecede açık sözlüydü! Cemil Esat, aynı zamanda "Murtaza" adında bir örgüt kurmuştu ve yönetmekteydi. "Murtaza" Hazreti Ali'nin sıfatlarından biriydi. PKK ile bu örgütün sıkı ilişkileri olduğu, hatta bazı bakımlardan iç içe geçtiği izlenimi edindim. PKK'nın içinde Murtaza'nın adamları vardı ve bir ihtimalle bizzat Apo'nun kendisi de bu örgüte üye edilmişti... Urfalı Apo'nun bu ülkede Ali adını alması da bir rastlantı olmasa gerek!

Cemil Esat'ın Murtaza örgütü vasıtasıyla aynı zamanda önemli bir kaçakçılık şebekesini yönettiği söyleniyordu. Bunun içinde, hiç kuşkusuz, kaçak sigara ve uyuşturucu ticareti de vardı. Lübnan yolunun bazı günler ona çalıştığı, böyle günlerde gümrük denetiminin durduğu söyleniyordu. Kısacası, PKK-Murtaza işbirliği oldukça verimli bir işbirliği idi ve iki kesim de bundan iyi kazanıyordu...

Binaya girdikten sonra oldukça dolambaçlı koridorlardan geçerek Cemil Esat'ın konuklarını ağırladığı yere ulaştık. Burası geniş bir salondu. Pahalı halılarla, koltuklarla döşenmişti. Nadide vazolar, tablolar ve biblolarla bezenmişti. Salonun bir köşesine büyük bir yemek masası konmuştu. Cemil Esat'ın konuklarıyla sohbet ederken oturduğu tek kişilik koltuğun karşısındaki duvarın hemen önündeyse, şimdiye kadar görmediğim boyutta, büyük kadranlı bir televizyon vardı.

Cemil Esat bana oldukça saygılı davrandı. Yemekte baş köşeye oturttu ve şarklılara özgü konukseverlikle kendi eliyle yemek ikram etti. Sofrada sekiz-on kişiydik. Hem yemek yedik, hem sohbet ettik. Çevirmenliği PKK'lı Hemit

yapıyordu. Sofra kızartmalar, pilavlar, meyveler, tatlılarla oldukça zengindi. Ama ben az yiyip çabuk doyan biriyimdir. Üstelik sohbet de ettiğimiz için yiyebileceğimden çok daha azını yedim. Apo ise, başını adeta tabağa gömmüş, habire yiyordu. Kısa sürede önünde biriken koca kemik yığınını görünce şaşakaldım.

Yemekten sonra salonun öbür yanına geçtik ve kahvelerimizi içerken sohbet ettik. Daha doğrusu uzun uzun, çevresinin ve Apo'nun "Üstad" diye hitap ettiği Cemil Esat'ı dinledik. Üstad sözü aldı, bir filozof edasıyla iki saate yakın aralıksız konuştu. Köşke gelmeden önce Apo, Cemil Esat'tan söz ederken, "Siyonizmi anlatmayı sever, uzmanı geçinir..." diye alaylı söz etmişti. Gerçekten de uzun uzun siyonizmin tehlikelerinden söz etti. Tüm kötülükleri Yahudilere bağladı. Kötü adamlar da hemen hemen tümden Yahudiydi... Turgut Özal'ın bile Yahudi asıllı olduğunu ileri sürüyordu! YNK'lı Dara'nın anlattığına göre, Üstad'ın bu konudaki bilgileri esas olarak bir Rus yazarının siyonizmi anlatan kitabına dayanıyormuş...

Cemil Esat, kardeşi Hafız'ın eşi bulunmaz bir lider, kendisinin de bilge olduğu kanısındaydı. Üstad'ın anlattığı zırvaları sıkıntıyla, adeta bir işkenceye katlanır gibi dinledim. Bu adam iyi bir eğitimden yoksun, çağdaş bilimden uzak, şeyh pozlarına bürünmüş bir cahilden başkası değildi. Başka konulardan da söz etti. Örneğin, neden erkeklerin şeriata göre dört kadın alabildikleri halde, kadınların birden fazla erkekle evlenemeyişini yorumladı. O zaman çocuğun babası belli olmazmış... Sözün tam burasında Apo atıldı:

"Çok doğru," dedi, "bak bunu hiç düşünmemiştim!"

Cemil Esat, PKK ve devrimcilik üzerine de konuştu. Devrimin ancak barut ve ateşle gerçekleşeceğini anlattı. (Tam da eteşkesin ardından böylesi bir vurgu ilgi çekiciydi). 12 Eylül sonrası Avrupa'ya gidenleri -bu arada dolaylı biçimde elbet bizi de- eleştirdi ve şöyle dedi:

"Ali arkadaş beni dinledi, burada kaldı ve başardı!"

Sözün burasında devreye Apo girdi. Arkadaşı Hemit'e dönerek: "Çevir!" dedi ve şöyle konuştu:

"Doğrudur, ben ne yaptımsa Üstad'ın sayesinde yaptım. Üstad olmasa ben bir hiçtim. Yahudiler bir keresinde beni az daha alıp götürüyorlardı, hatta götürdüler; ama Üstad beni kurtardı!.."

Kendisini yandaşlarına muktedir, güçlü irade sahibi bir lider gibi sunan Apo'nun burdaki durumu da işte buydu. O gerçekte Esat ailesinin elindeki bir kuklaydı.

Belli ki Apo, sık sık, işi gereği bu sohbetlerin dinleyicisi oluyordu. Ve Büyük Şeyh lafta onu övse de, hal ve tavrıyla gerçekte ciddiye almadığını belli ediyordu.

Cemil Esat konuşmasını bitirince bana döndü ve şöyle dedi:

"Acaba Kemal Bey bu anlattıklarım için ne düşünüyor?"

Zor bir soruyla karşı karşıya kalmıştım. Ne övme ikiyüzlülüğünü yapabilirdim, ne de gerçeği söyleyebilirdim... Kısa konuştum ve şöyle dedim:

"Üstad'ın konuşmaları ilginç. Ama ben felsefe konularında iddia sahibi değilim. Kürt halkının kurtuluşu için mücadele eden bir insanım. Biz halkımıza zulmeden Türk devletine karşı mücadele ediyoruz ve bu konuda Suriye'yi de dost olarak görüyoruz. Kanımca bizim mücadelemizin, hatta Kürt devleti kurulsa bile, Suriye'ye bir zararı yoktur..."

"Elbette!" diye atıldı Üstad. "Kim Kürt devletine karşı olsa ahmaktır!"

Cemil Esat, görüştüğümüz tarihte 70 yaşlarında vardı. Hafız Esat'ın zayıf ve hastalıklı haline karşılık o daha sağlıklı ve dinç görünüyordu. Siyonizm gibi din üzerine de uzman geçinen ve neredeyse peygamberliğini ilan edecek olan bu adamı dinlerken bir ara bir şey ilgimi çekti. Hem konuşuyor hem de dikkatle karşıda bir yere bakıyordu. Başımı yana çevirince gözlerinin karşıdaki televizyon ekranında olduğunu ve o anda oynayan filmdeki ilginç bir erotik sahneyi seyrettiğini fark ettim. Anlaşılan Üstad, ilerlemiş yaşına rağmen bu türden konulara da yakın ilgi duyuyordu...

Ayrılırken Üstad bizi dış kapıya kadar uğurladı ve bu arada herhangi bir yardıma ihtiyacımız olursa Ali Yoldaş vasıtasıyla kendisine ulaşabileceğimizi söyledi. Teşekkür edip ayrıldık ve o gece Şam'a döndük.

Otelde Yavuz'la o gün yaşadıklarımız üzerinde sohbet ederken sordum:

"Lazkiye'deki evde, Apo'nun yanında iken neler hissetin? Ya adam bizi tutuklasa ne yapardık?.."

Meğer Yavuz'da aynı duyguları yaşamış. Şöyle dedi:

"Yanıma küçük bir çakı almıştım. Eğer öyle bir şeye yeltense hemen Apo'nun üzerine atılıp boğazına dayayacaktım!"

Buna fırsat bulabilir miydi, bulsa bile ne işe yarardı, bilmiyorum. Ama belli ki ikimiz de aynı kaygıları duymuştuk...

Apo'nun Şam'daki Evinde

Bundan bir-iki gün sonra Apo Şam'daki evine bizi yemeğe davet etti ve almak için mersedesini otele kadar gönderdi. Apo'nun evi, Şam'ın batı yakasında, Beyrut yoluna yakın bir yerdeydi. Burası Şam'ın modern semtlerinden biriydi. Apo yüksek bir binanın 10. katında kalıyordu. Bu binanın da içinde bulunduğu bir gurup yapı, çepeçevre yüksekçe bir duvarla korunuyor ve daha ilk bakışta güvenlikli bir yer olduğu izlenimi veriyordu. O yıllarda Şam'da, enerji sıkıntısı nedeniyle gündüzleri elektrikler belli saatlerde kesilirdi. Yine böyle bir saate denk gelmişti. Bu nedenle merdivenleri yürüyerek ve dinlene dinlene çıktık. Bu arada Hemit ilginç bir bilgi verdi:

"Türk askeri atçesi de bu binanın ikinci katında kalıyor..."

Şaşırdım. "Peki hiç karşılaşmıyor musunuz?" dedim.

"Bir keresinde asansörde karşılaştık. Başkan da bizimle beraberdi. Adam korktu, çok terledi," dedi Hemit.

Bu öyküyü Türk gazeteleri de -sanırım Hürriyet- bir ara yazmışlardı. Alparslan Türkeş'le yapılan bir söyleşide, Türkeş, Şam'da görevli bir yüzbaşının kendisine bir gün Apo ile asansörde karşılaştığını anlattığını söylüyordu. Bunun üzerine Türkeş güya "Niye çekip vurmadın ulan!" demiş, subaysa, "İzinsiz yapmak istemedim, komutanım!" diye cevap vermiş...

Hemit'in anlattığı da bu olay olsa gerekti. Ama nasıl oluyor da Apo ile Türk askeri ateşesi aynı binada böylesine komşu olabiliyorlardı? Böyle bir binada daire kiralamak Suriye istihbaratının onayı olmadan mümkün müydü?.. Bu olay da gösteriyor ki, Suriye bazı kozları açık oynuyordu. Bir yandan resmi planda Apo'nun Şam'da olduğunu inkâr ederken, öte yandan onu ve Türk ateşesini aynı binada konuk ediyordu! Bu Türkiye'ye açık bir mesajdı: Apo burada, su sorununu çözelim, gerisi kolay!..

Ama Türkiye buna rest çekti. Türk hükümeti Özal döneminde Fırat suyuyla ilgili olarak belli tavizler verdiyse de bu işi resmileştirmeye yanaşmadı. Türkiye Apo sorununu terörün gücüyle çözmeye çalıştı. Aslında bu dövüşü istedi, ringi bu iş için kendisi hazırladı ve dövüş 14 yıl, yani bir bakıma 14 raunt devam etti. Sonunda kimin kazanacağı belliydi. Türkiye savaşı bahane edip Kürdistan'ı büyük ölçüde boşalttıktan, Kürt ulusal hareketine büyük darbeler vurduktan sonra, 1998 Ekiminde, Apo'nun işini bitirmek için adım attı. Türkiye'nin baskısı ABD'nin desteğiyle birleşince Suriye pes dedi ve Apo'yu ülkesinden çıkardı...

Evet, yine 1993'e, o güne dönelim:

Bir adamı öndcn koşarak haber verdiği için Apo dışarı çıkarak bizi merdiven başında karşıladı. İyi döşenmiş geniş bir dairede oturuyordu. İçeri girdiğimizde, koridorun bir ucunda birikmiş beş-altı kadar PKK'lı meraklı gözlerle bizi süzdüler. Aralarında kadınlar da vardı. İlgimi çeken şey, bu insanların soluk yüzleri ve ürkek halleriydi...

Sohbet sırasında Apo bir ara sözü kendilerinden ayrılanlara getirdi. Bir yıl kadar önce PKK'da önemli bir ayrışma yaşanmış, Hüseyin Yıldırım'ın yanı sıra, karısı Kesire de örgütten ayrılmıştı. Bunlar Apo'ya belli bir muhalefet yapmakta idiler. Apo bana, Kesire'nin babası Ali Yıldırım'ın nasıl biri olduğunu sordu. Herhalde "Türk ajanıydı," dememi bekliyordu. Öyle desem, kuşkum yok, kendisi de hemen onaylayacak ve ona atıp tutacaktı. Ama demedim. "Kemalist bir adamdı. Devletle ilişkileri de sözde gericiliğe karşı mücadele adınaydı," dedim. Apo bu cevaptan hoşlandı; böylece kendisini aklanmış hissetti ve "Öyle öyle!.." dedi.

Kesire o dönem Avrupa'da, sanırım Hollanda'da kalıyordu. Arkadaşımız olan bir akrabası ile belli bir diyalogu da vardı. Ama ben kendisiyle hiç görüş-

memiştim. Apo onu görüp görmediğimi sordu. Hayır, dedim. Zaten görsem de bu çılgın adama gördüğümü söylemezdim. Apo çok doğal bir tavırla şöyle dedi:

"Onu öldürecektik, ama bıraktım gitti!.."

Ben tuvalete gittiğim bir sırada aynı soruyu Yavuz'a da sormuş:

"O Kesire denen karıyı hiç görüyor musun?"

Bir ara radyoyu açtı ve BBC'nin Türkçe haberlerini dinledik. BBC tam da o anda Hüseyin Yıldırım'ın Apo'yu eleştiren bir mesajını vermez mi! Apo'nun yüzü bir anda değişti, gözleri yırtıcı kurt gözlerine döndü. Dişlerini sıkarak şöyle dedi:

"Onu öldürecektik, ama elimizden sıyrıldı gitti!.."

Zaman zaman gülümseyen, hatta saf, açıksözlü ve nerdeyse şirin biri gibi görünen bu adam, muhalefet ya da eleştiri karşısında nasıl da bir anda değişiyor ve öldürme lafını ne kadar da rahat ve doğal kullanıyordu...

Belki bu görüşmede, belki de daha sonraki görüşmelerimizden birindeydi, Apo ile unutamadığım bir konuşma da Hamas üzerine geçmişti. Apo, Filistinlilerin İslami Hamas örgütünden söz ederken şöyle dedi:

"Bu örgütü İsrail kurdu, PLO'ya karşı; ama sonradan denetimi yitirdi, örgüt İsrail'e karşı döndü."

O anda Apo ile göz göze geldik ve dilimin ucuna gelen şu sözü güçlükle tuttum: "PKK gibi, değil mi?!."

Apo bakışlarımdan ne düşündüğümü anladı sanırım:

"Böyle şeyler oluyor..." dedi.

Ben de "Doğrudur," dedim ve üstüne almaması için, bir dönem CIA'nın, mafyanın içine sızmak ve onunla mücadele için bir örgüt kurduğunu, ama sonradan denetimi yitirdiğini, bu örgütün de bir suç örgütüne dönüştüğünü anlattım...

Yemekte Apo, yine baş tarafı kendi konuklarına ikram etme nezaketini göstermedi ve oraya kendisi oturdu, fotoğraf ve film makinaları da bir kez daha çalıştı.. Yemekten sonra el yıkamak için tavalet ve banyo bölümüne geçerken bana ve Yavuz'a yol gösterdi. Ama orada, tam bana buyur derken bir arkadaşı göründü. Bunun üzerine benim girmeme fırsat vermeden, hızla davranıp kendisi içeri girdi ve elini yıkayıp çıktı. Biz de kapı önünde onu bekledik. Malum ya, o "Başkan"dı, tuvalete bile bir başkasını önden buyur etmek şanına uygun düşmezdi!..

Ateşkesin ve Protokolün Yankıları

PKK'nın ateşkesi iç ve dış kamuoyunda olumlu bir etki yaptı ve barış konusunda bir umut doğdu. Ateşkesin ardından benimle Öcalan arasında imzalanan protokol ise Kürt yurtsever çevrelerinde büyük yankı yaptı. Yurtsever kamuoyu, yıllardır ilişkileri bozuk olan iki büyük Kürt örgütünün

bir araya gelip cephe oluşturmak için görüş birliğine varmasını ve barış için Türk tarafına yapılan önerileri sevinçle karşıladı. Bu ateşkesin ve uzlaşmanın Newroz bayramının arifesine denk gelmesi nedeniyle de halk çifte bayram yaptı. Gerilim düştüğü için Newroz'da önemli olaylar yaşanmadı.

Ateşkes nedeniyle Türk rejimi içte ve dışta köşeye sıkıştı. İçerde kamuoyu barışçı çözüm yönünde güçlenirken dışta da ateşkese olumlu cevap vermesi ve sorunun barışçı çözümü yönünde adım atması için Avrupa ülkeleri ve demokratik çevreler çabalarını arttırmaya başladı. Cumhurbaşkanı Özal bu ateşkesten memnun ve barışçı bir çözüm yanlısı olsa bile, Kürtlerin inkârına ve baskı politikasına şartlanmış olan Türk devlet çarkı ve Türk hükümeti bir bütün olarak buna hazır değildi. Tutucuların başında ise Başbakan Demirel vardı. Sorunu kılıç zoruyla çözme yanlısı olan bu kesim, bir yandan, "eşkiya ile görüşmeyiz" diyerek ve yer yer operasyonları sürdürürek kışkırtıcı bir tavır takınırken, öte yandan da, sözde "af yasası" adı altında bir pişmanlık yasası ile PKK'nın kadrolarını teslim olmaya özendiriyor, altını oyuyorlardı.

Barışa ve diyaloga kapalı olan bu çevreler protokolden de ürkmüşlerdi. Böylece yıllardır dağınık halde tuttukları, zaman zaman çatıştırdıkları Kürt ulusal hareketinin birlik şansı doğmuştu. Nitekim, bize ulaşan bilgilere göre, protokol haberi Başbakan Demirel'e, PKK'nın tek yanlı ateşkesinin değerlendirildiği Bakanlar Kurulu toplantısından çıkışta bir gazeteci tarafından iletilmiş, Demirel bunu duyar duymaz, "bu daha da kötü oldu!" demekten kendini alamamış ve yeniden salona dönüp bu yeni gelişmeyi değerlendirmek üzere Bakanlar Kurulu toplantısını sürdürmüştü... Hürriyet Gazetesi, İsmet İmset'in geçtiği haberi, 20 Mart tarihli sayısında "Şamda Gizli Zirve" başlığı altında sürmanşetten verdi ve "son yıllardaki en önemli gelişme" diye niteledi. Haberde şöyle deniyordu:

"Şam'daki bu gizli görüşmeyi, hükümete yakın bir kaynak Apo'nun bir gün önce yaptığı basın toplantısından daha önemli bir gelişme olarak değerlendirdi. Bu görüşme ile Türkiye'deki Kürt partilerinin birleşme yolu da açıldı."

İçişleri Bakanı İsmet Sezgin ise, bundan bir ya da iki gün sonra şu ilginç açıklamayı yapmıştı:

"Kemal Bey serbestçe ülkeye dönebilir; araştırdım, onun hiçbir şeyi yok."

Bayram değil seyran değil, eniştem beni niye öptü diye bir laf vardır. Nasıl olmuş da yıllardır arkadaşlarımızı işkence çarkından geçiren, ağır cezalara mahkum eden, buna karşılık kamuoyunda adımızı kullanmamaya özen gösteren bu rejimin içişleri bakanı, birdenbire bu nazik daveti yapma gereğini duyuyordu?.. Besbelli, bayram da seyran da Apo ile imzaladığımız protokolden başkası değildi. Bu yakınlaşma rejimi çok tedirgin etmiş ve yeniden araya çomak sokmaya çalışıyorlardı. Ben dönersem cephe çalışması suya düşerdi.

Peki gerçekten dönebilir miydim? Dönünce zindana konmasam bile, daha sonra serbestçe konuşabilir miydim, politika yapabilir miydim? Ne değişmişti?

GÜNDEM

22 Mart 1993 Pazartesi Sayfa 11

Nevruz için özel konuk

Apo ve Burkay, federasyon istedi

Barzani ile Abdurrahman birleşiyor

Hürriyet Gazetesi'nin Protokol ile ilgili haberi

Böyle bir şey ummak saflık olurdu. Yasal planda hiçbir şey değişmemişti ve hemen değişmesi de beklenemezdi. Dönsem bile, ancak susma pahasına, hatta politikadan çekilme pahasına dönebilirdim. Benimle yapılmış söyleşilerden dolayı habire Azadi'yi, Deng'i toplayan, hatta şiir kitaplarıma bile el koyan rejimin, besbelli bana serbestçe politika yaptırma gibi bir niyeti yoktu. Belli ki kurnaz rejim yeni bir oyun peşindeydi. Bu daveti elbette ciddiye almadım.

Zaten yurttaşlıktan da çıkarılmıştım ve neden dönmediğimi soran gazetecilere, yurttaşlık hakkımızın bile geri verilmediğini hatırlatıyordum. Ama kimi gazeteciler yurttaşlık hakkımızın iade edildiğini söyleyince kuşkuya düştüm, içerdeki arkadaşları uyardım. Acaba yeni bir şey var da haberim yok muydu?.. Bir ara bu amaçla bir tasarı hazırlandığı basına yansımıştı. Bu konuyu Avukatlar vasıtasıyla araştırması için özel olarak Nazif'e söyledim. Nazif bir süre sonra cevap iletti ve kesin bir dille, konuyu araştırdığını, böyle bir şey olmadığını söyledi. Oysa olmuştu ve biz örgüt olarak uyumuştuk! Bir yasa ile, 12 Eylül döneminde politik nedenlerle yurttaşlıktan çıkarılanların yurttaşlık hakları yeniden topluca iade edilmişti. Bu tam da Kongre dönemimize denk geldiği için ben Kürdistan'da idim ve Türk basınını izleme olanaklarına sahip değildim. Ama dönüşte de kimse bizi bu konuda uyarmadı. Kaldı ki farkında bile değillerdi. Durumu çok daha sonra, bir rastlantıyla Cumhuriyet gazetesindeki bir haberden öğrendim. Söz konusu yasayı başka bir kanaldan yeniden araştırdım ve getirttim.

Gerçi, yurttaşlık haklarımızın iade edilmiş olduğunu o zaman bilseydim bile, bu benim ülkeye dönmem için yeterli olmazdı. Hem örgüt yöneticisi olmam,. hem de çok sayıda yazı ve konuşmalarım nedeniyle Türkiye'nin mevcut yasalarına göre "suçlu" sayılırdım ve havaalanından doğruca cezaevine götürebilirlerdi. Taktik gereği böyle yapmasalar bile, demoklesin kılıcı hep tepemde olacaktı. Bundan da önemlisi, dönünce orada kendi görüşlerim

doğrultusunda serbestçe politika yapabilmekti; bir başka deyişle, Partimin de özgür olmasıydı, ki bu söz konusu değildi.

Ama bu konuyu Mam Celal'e açtığımda şöyle dedi: "Çok iyi, ben olsam hemen dönerim!" Sanırım o, ateşkesle ilgili olarak pek iyimserdi, artık Türkiye'de Kürt sorununda barışçı bir çözüme doğru gidildiği kanısında idi. Mam Celal bu rejimi iyi tanımıyordu. Nitekim gelişmeler ona değil, bana hak verdirdi.

Öte yandan, Özal'ın olumlu tutumunun da etkisiyle Türk basını hem ateşkesi, hem de PSK-PKK protokolünü kamuoyuna sürmanşetten yansıttı. Türk medyası günlerce buna ilişkin haber ve yorumlara yer verdi. Bizim üstümüzdeki medya ambargosu da, ilginçtir, bu vesileyle kırıldı.(*) Yıllardır Partimizi bilmezden gelen, eylemlerimize yer vermeyen veya söz ettiği zaman da çarpıtan, çoğu kez PKK'ya mal eden Türk medyası, Apo ile yaptığım protokolün ardından benimle ilişki kurmak için adeta yarışa girdi. Daha Şam'da iken Günaydın gazetesinden Osman Saffet Arolat, telefonla arayarak benimle bir söyleşi yaptı ve bu söyleşi birkaç gün süreyle Günaydın gazetesinde yayımlandı. (Bak: Seçme Eserler, Cilt 2, s. 296 vd.) Ardından başka gazeteler, radyo ve televizyonlar benimle diyalog kurmak için harekete geçtiler. Bu nedenle programımı değiştirmek gereğini duydum ve 24 Mart'ta yeniden Almanya'ya döndüm. İlk önce HBB'den genç bir muhabir, Hakan Aygün Köln'e gelerek benimle bir söyleşi yaptı. Hemen arkasından Can Dündar'ın yaptığı söyleşi Show-TV'de yayımlandı. Bu iki yayın da çok ses getirdi. Nokta, Aktüel, Yön, gibi haftalık dergiler benimle söyleşiler yapıp yayımladılar. Aktüel dergisi, "Türk Olof Palme'si" başlıklı ve dört sayfasını kaplayan uzun ve resimli yazıda, benimle ilgili olarak, Metin Demirtaş, Remzi İnanç, Muzaffer Erdost, Mehmet Bayrak gibi dostlarımın bilgi ve görüşlerine de yer vermişti. (Bak, Aktüel, 8-14 Nisan 1993, Mehmet Yalçın imzalı yazı).

Öcalan'la imzaladığımız protokol öteki Kürt partileri, kimi aydınlar, hatta bizim ve PKK'nın kadro ve sempatizanları bakımından da bir sürpriz oldu. Kimse, iki örgüt arasında böylesine hızlı bir yumuşama beklemiyordu. Diğer kuzeyli Kürt örgütleri bir yandan partimizi, PKK ile böylesine beklenmedik ve hızlı bir ikili protokol yaptığımız için suçlarken, öte yandan kendileri de

---

(*) Türk medyası, daha protokol öncesi, özellikle 1991 ve 1992 yıllarında zaman zaman partimizden söz etmekte idi. Bu yıllarda bazı gazeteciler, benimle söyleşiler de yaptılar. Ancak bu söyleşiler ya hiç yayımlanmadı, ya da çarpıtılarak yayımlandı. Türk medyası hep benden PKK aleyhine ifadeler koparmaya, bizimle PKK'yı karşı karşıya getirmeye çalıştı. Örneğin Aktüel dergisi, Ali Çağatay'la yaptığım söylcşiyi, 8 Ocak 1992 tarihli sayısında çok kısaltarak ve çarpıtarak, "Burkay PKK'ya da HEP'e de karşı çıkıyor" başlığı altında yayımladı. Yine benim, "PKK da dahil, ayrı devlet isteyen Kürt yok" dediğimi ileri sürdü!. Milliyet Gazetesi, Avusturya gezimle ilgili haberi, 28 Mart 1992 tarihli sayısında "Apo'ya rakip" başlığı altında yayımladı..

Sürgündeki Kürt liderle görüştük

Burkay ile dobra dobra

SORUŞTURMA

Nasıl çözüm?

YARINDAN İTİBAREN

Talabani'nin girişimi ile kendisini hain ilan eden Abdullah Öcalan'la bir araya gelen ve 9 maddelik bir protokola imza atan PSK lideri gelişmelerden umutlu ...

AROLAT

Osman Saffet Arolat'ın Burkay'la yaptığı söyleşinin manşeti
25 Mart 1993 tarihli Yeni Günaydın Gazetesi

KÜRDİSTAN SOSYALİST PARTİSİ LİDİRİ KEMAL BURKAY

Kürt Olof Palme'si

8-14 Nisan 1993 tarihli haftalık Aktüel Dergisi'nden
Foto: Deniz İncediken

TKSP Genel Sekreteri Kemal Burkay
FKÖ modelini araştırmak gerektiğini söylüyor

"SAYISIZ BATILI İLE GÖRÜŞTÜM"

4-10 Nisan 1993 Tarihli Nokta Dergisi'nden

Şam'a koşturup Apo ile protokoller yapma yarışına girdiler. Aydın geçinen kimileri ise PKK ile ve onun lideri Apo ile bir araya geldiğim için beni ayıpladılar. İşin garibi, bize dost, PKK'ya ise yeminli düşman görünen bu kişiler, daha öncc de Kürt partilerini ve liderlerini bir araya gelmedikleri, bir birlik oluşturamadıkları için suçlamakta idiler... Gerçekte bunlar örgütler arası rekabetten, çekişmelerden yararlanan, bu dağınık ortamda ilgi gören, kendilerini pahalı satmaya çalışan kişilerdi. Örgütler uzlaşınca kendileri gibi "bağımsız aydınlar"ın değerinin düşeceğinden kaygı duyuyorlardı. Ama zaman geçti, PKK'nın kötüler listesinde yer alan ve kendileri de PKK'ya küfreden bu tür kişilerin çoğu PKK'ya sokuldular, Med-TV'de görünmek için kuyruğa girdiler, Özgür Politika'da yazdılar. Bunlardan biri de Mahmut Baksi idi...

Türk sol çevrelerinin bu protokole yaklaşımı ise farklı oldu. Bunların ılımlı kesimi ateşkesi de protokolü de olumlu karşıladı. Demokratik çevrelerde Kürt tarafının attığı adımı destekleyen ve hükümetin buna olumlu cevap vermesini isteyen kimi çabalar görüldü. Aydın ve sanatçıların oluşturduğu ve başını Aziz Nesin'in çektiği bir inisiyatif 62 imzalı bir bildiri yayımladı ve barış için bir fırsat doğduğunu söyleyerek hükümeti, Kürt sorununun demokratik ve adil çözümü için adım atmaya çağırdı. Aralarında Ercan Karakaş ve Mümtaz Soysal'ın da bulunduğu SHP'li 36 milletvekili ise 13 Nisan'da bir deklarasyon yayımlayarak hükümete çağrıda bulundular, "akan kanın tamamen durması, barış ortamının geliştirilmesi ve kalıcı hale getirilmesi için" şu istemleri dile getirdiler:

"- *Silahlar sürekli olarak susturulmalı, demokratik siyasal mücadele yolu benimsenmelidir.*

"- *Bahar operasyonları diye ifade edilen yaygın söylentinin önüne geçilmeli,*

Kürdistan Sosyalist Partisi Genel Sekreteri Burkay, Cumhuriyet'in sorularını yanıtladı

Hedefimiz yasal zeminde mücadele

YILMAZ GÜMÜŞBAŞ

ANKARA - Türkiye'de kuruluş ilan edilmeden önce illegal olarak çalışmalarını sürdüren Kürdistan Sosyalist Partisi Genel Sekreteri Kemal Burkay, demokratik ortam ve yasal koşullara dönmesinden itibaren, PKK'nin de tabandan, legal bir parti ve örgütlenme çerçevesinde faaliyet göstermesi gerektiğini belirtti.

PKK'nin Öcalan'ın yaptığı açıklamalar doğrultusunda, silahlı eylemlerini durdurduğunu ve bir süredir Türkiye'nin değişik bölgelerinde bulunan PKK militanlarının, Irak'ın kuzeyindeki kamplarına çekilmeye başladıklarını ifade eden Burkay, "Bu gelişmeler, PKK'nin, Türkiye'nin demokratikleşmesi ve barışın sağlanması yönünde önemli bir adım olarak değerlendirilmelidir" dedi.

PORTRE / KEMAL BURKAY

1937 yılında Tunceli'de doğan Burkay, Malatya Kuleönü Lisesi ve A.Ü. Hukuk Fakültesi'nden sonra 1965 yılında Türkiye İşçi Partisi'ne girmiş, Tunceli ilçe başkanlığı ve yönetim kurulu üyeliğinde bulunmuştur. Bir süre Türkiye İşçi Partisi Merkez Yürütme Kurulu üyeliği yapan Burkay, 1971 yılında Türkiye İşçi Partisi'nden ayrılmıştır. Burkay, 1974 yılında Kürdistan Demokratik Partisi'ni kurmuş ve genel sekreterliğini yapmıştır. Burkay'ın 1980 yılında Türkiye'den ayrılarak Avrupa'ya yerleştiği bilinmektedir.

Kemal Burkay'ın Kürt sorunuyla ilgili son yıllarda yaptığı açıklamalar, görüşmeler, sürekli bir çözüm arayışının ürünü olarak değerlendirildi. Yıldırım Cumhuriyet Savcılığı'nca 1995'de hakkında açılan davada, Burkay'ın "Kürdistan Demokratik Partisi'nin kurucu üyesi olduğu" gerekçesiyle 7 yıl hapis cezası istendiği ve bu davanın halen sürdüğü bilgisi üzerine, Burkay'a, bu konuda sorular yöneltildi. Burkay'ın yanıtları şöyle oldu:

Cumhuriyet Gazetesi'nden Yılmaz Büyükbaş'la yapılan söyleşi

halkı tedirgin eden, göçe zorlayan ve barış ortamına zarar veren iç operasyon hareketleri durdurulmalıdır.

"- *İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Helsinki Nihai Senedi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne uygun bir anlayışla, AGİK süreci ve Paris Şartı'na uygun olarak Anayasal ve yasal düzenlemeler yapılmalı, Türkiye bütünlüğü içinde Kürt halkının meşru istemi olan kendi kimliği ile kendisini ifade etmesi sağlanmalıdır.*

"- *Şiddet ortamının sonucu olarak ortaya çıkan olağanüstü duruma son verilmeli, olağanüstü halin yarattığı kurumlar ve bu ortamdan dolayı uygulamaya konan birçok anti-demokratik yasa ortadan kaldırılmalıdır.*

"- *Kürt halkının anadili ile eğitim olanağı ile radyo-TV yayını yapma olanağı sağlanmalıdır.*

"- *Demokratikleşme yolunda atılması düşünülen adımlar hızlandırılmalı, cumhuriyet tarihinde belli zamanlarda uygulamaya konulan şartsız genel af yasası ile demokratik siyasal ortam desteklenmeli ve güçlendirilmelidir.*

"- *Bölgeden göçü durduracak ekonomik ve toplumsal iyileştirmeler hızlandırılmalı; bölge çalışılabilir ve yaşanabilir bir ortama kavuşturulmalıdır.*"

SHP Genel Sekreteri Cevdet Selvi de bu açıklamayı desteklediğini bildirdi. SHP'nin hükümet ortağı olması bu açıklamayı daha da önemli kılmakta idi.

Eğer 33 silahsız askerin öldürülmesiyle sonuçlanan Bingöl eylemiyle sabote edilmeseydi, ülkedeki barış hareketi daha da güçlenip kitleselleşebilirdi. Söz konusu eylem bunu bıçak gibi kesti. Aynı şey, Kürt sorununun barışçı çözümü için uluslararası planda oluşan olumlu havanın ve çabaların da sönmesine yol açtı.

Silahlı mücadeleyi abartan ve bu nedenle PKK'yı devrimci, bizi de reformist sayan kimi sol kesimler ise hem ateşkese karşı çıktılar, hem de protokolü, "PKK, PSK'nın reformist çizgisine yaklaştı," diye yorumlayıp bu yakınlaş-

madan rahatsız oldular.

Bizim yoldaşlara gelince, bu ani gelişme tabanımız için bir sürpriz olsa da, üye ve sempatizanlarımızın büyük çoğunluğu protokolü olumlu karşıladılar. Partimizin kararlıca izlediği güçbirliği politikaları, bu doğrultudaki son kongre kararı ve benim açıklamalarım nedeniyle tabanımız buna hazır sayılırdı. Elbet, ben de dahil, yoldaşlarımız arasında PKK'ya karşı varolan kuşku ve güvensizlik, bu protokolle giderilmiş değildi. Ama tabanımız, atılan adımın gerekli ve olumlu olduğu görüşündeydi. Çok az sayıda üye ve taraftarımız ise, geçmişte PKK'nın bize ve genel olarak devrimci ve yurtsever güçlere, halka karşı işlediği suçlar nedeniyle böyle bir uzlaşmaya karşı idiler.

Protokolün anlam ve içeriğini kitlemize ve kamuoyuna anlatmak için, Azadi Gazetesi ile bir söyleşi yaptım ve bu söyleşide tabanımızın ve genel olarak kamuoyunun kafasını kurcalayan sorulara cevap verdim. (Bak: Seçme Eserler, Cilt 2, s. 313 vd.) Yine, yurt dışında Federal Almanya'nın çeşitli kentlerinde ve diğer ülkelerde çok sayıda toplantı düzenledik. Bu toplantıların bazısına ben katıldım, diğerlerine ise başka yoldaşlar katılıp kitleye bilgi verdiler.

Böylece, protokol sonrası saflarımızda hiçbir sorun çıkmadı, örgütümüz orada belirlenen ilke ve hedeflere tam bir uyum sağladı.

Oysa PKK açısından sorun farklıydı. Başta Apo olmak üzere, PKK yönetimi, yıllarboyu bizi hain diye suçlamış, yurtsever olmadığımızı ileri sürmüş ve tabanını bu yönde koşullandırmıştı. Bu nedenle protokol PKK tabanında tam bir şaşkınlıkla karşılandı. Azadi Gazetesi'nin protokolü hemen duyurmasına karşılık (Türkiye basını ve kamuoyu da ilk kez oradan öğrendi), PKK basını bir süre sessiz kaldı. Buna rağmen protokol, çok daha farklı nedenlerle PKK'da da herhangi bir çalkantıya, en azından kopmaya yol açmadı. Bunun nedeni, PKK'nın herhangi bir tartışmaya kapalı olan, herkesin tepeden gelen emir ve düşüncelere uymaya alışık ve zorunlu olduğu antidemokratik yapısı idi. Apo bir gün ak dediğine ertesi gün kara diyebilir ve bundan sorun çıkmazdı. Bütün bunlar "taktik" adına yapılır, öyle gösterilir ve şeyhin her dediğinde bir keramet vardır anlayışıyla karşılanırdı. İtiraz edenlerin ise başı ezilirdi. Bu kez de öyle oldu. Apo, örgütün şaşkınlığını gidermek için, hem ateşkesi, hem de protokolü taktik gibi göstermeye çalıştı. Bunda bir dereceye kadar haklı da sayılırdı. Çünkü Apo'nun hiçbir sözüne güvenilmezdi. Onun için ilkeler yoktu. O tam bir Ortadoğu kurnazıydı; işine geldiği gibi davranır, bir günden ötekine görüş ve tutum değiştirebilirdi.

Apo, bunun da ötesinde, açık ya da kapalı, öteki örgütlerin kendi çevresinde toplandıklarını, "ihanetten döndüklerini" ileri sürdü. Olumlu yönde gelişen yakınlaşma süreci nedeniyle biz olgun davrandık. Kaldı ki herkes Apo'nun bizim görüşlerimize yaklaştığı kanısındaydı ve doğrusu da buydu.

PKK'da bir sorun çıkmamasının diğer bir nedeni ise, kitlelerde barış ve yurtsever güçlerin birliği yönünde varolan güçlü eğilimdi. Bu eğilim nedeniyle ateşkes ve protokol öylesine bir destek buldu ki buna karşı kimse dire-

nemezdi.

Bekaa'da Basın Toplantısı

Protokolde belirlenen ortak hedeflerden biri Kuzey Kürdistan'lı yurtsever örgütler arasında ortak bir cephe oluşturmaktı. Mam Celal bu çalışmaya Güney Kürdistan'da ev sahipliği yapabileceklerini söyledi. Biz de orayı uygun bulduk. Çalışmaları Nisan sonunda başlatmayı, 20 Nisan'dan itibaren de bölgeye geçmeyi kararlaştırdık. Apo Kürdistan'a geçişte KDP'den ürküyor, "Ancak Mam Celal'le birlikte olursa geçebilirim!" diyordu.

Bu önerimizi diğer örgütlere de ilettik. Tüm örgütler buna hazırdı. Protokolle birlikte birlik yönünde çok olumlu bir hava oluşmuştu ve kimse dışında kalmayı düşünemezdi.

Bir an önce Güney Kürdistan'a geçmek için Avrupa'daki işlerimi 20 günde tamamlayıp 13 Nisan'da yeniden Şam'a döndüm. Bu kez yanımda Danimarka'dan Serhat vardı. Onu bir süre için Suriye'de görevlendirdik. Ancak kısa süre sonra o döndü ve yerine İsviçre'den Murat geldi.

Murat'la birlikte birkaç gün otelde kaldık, daha sonra, Şam'da eczacılık okuyan Pêşverû'lu Masum vasıtasıyla Kürt mahallesinde bir apartman dairesi kiraladık. Ev genişti. Masum da eşi ve küçük çocuğuyla birlikte oraya taşındı.

Kuzey Kürdistanlı diğer örgütler de o ara, hem modaya uyup Apo ile protokol imzalamak, hem de Kürdistan'a geçmek için Şam'a akın etmişlerdi. Şam'ın otellcri Avrupa'dan ve Türkiye'den gelen Kürtlerle doluydu. Otel Meridyen'de kalan bir HEP heyeti de bunlar arasındaydı. İçlerinde Genel Başkan Ahmet Türk, milletvekilleri Orhan Doğan, Sırrı Sakık ve başkaları vardı. Bu grupla önce Abdurrezzak'ın evinde karşılaştık. Mam Celal'i ziyarete gelmişlerdi. İçlerinde tanımadıklarım da vardı. Gençten biri, hem ateşkesten rahatsızdı, hem de protokolden... Damdan düşer gibi bana, ilişkilerimiz o kadar kötüyken, nasıl olup da Apo ile bir araya geldiğimizi sordu. Ben de bunu bana değil, Öcalan'a sorması gerektiğini; çünkü bizim öteden beri yurtsever örgütler arasında çatışmayı değil, işbirliğini savunduğumuzu söyledim. Öteki milletvekilleri protokolden memnunken onun rahatsızlığını belli etmesi ilgimi çekmişti. Sonradan öğrendim ki o Suriye'li bir Kürt, PKK yanlısı, hem de parlamenter... O dönemde Suriye Kürt partileri yöneticilerinden Hemit Devrêş, Kemal Ehmed ve Fuat Aliko'nun yanı sıra PKK yanlısı birkaç kişi de parlamentoya girmişti. Söz konusu PKK yanlılarının aynı zamanda Suriye'nin adamı olduğu söyleniyordu.

Grup içinde tanımadığım 45-50 yaşlarında, dolgunca biri daha vardı. O da Ermenistan'dan gelmişti. Protokoldeki federasyon isteminden rahatsızdı. Bağımsızlık istemediğimiz için bizi eleştiriyor, "biz Sovyet Kürtlerinin durumu ne olacak?" diyordu. Aynı zamanda ateşkesten rahatsızdı, barışçı bir

çözümün mümkün olmadığını söylüyordu. Sonradan öğrendim ki o da Ermenistan'da yönetim yanlısı biriymiş... Anlaşılan ateşkesten rahatsız olan devletler kendi adamlarını hareketc geçirmişlerdi. Orada gözlerim Yunanistan yanlısı bir Kürdü aradı!..

Bir ara Mam Celal'e sormuştum: "Suriye bu ateşkese nasıl razı oldu?"

O ise anlamlı bir cevap verdi:

"Acaba razı mı?.."

Mam Celal'in dediğinden öyle anlaşılıyordu ki Suriye bu işten pek memnun değil. Ama doğrusu, Apo onların avucunda iken bunun nasıl mümkün olduğuna da aklım ermedi. Çünkü Apo'nun Suriye içinde ve dışındaki tüm hareketleri Suriye muhaberatının denetiminde idi ve bunu daha sonra da birçok kez bizzat gözledim. Mam Celal de burada resmi korumalar eşliğinde hareket ediyordu. Belki de Suriye, bu işin nasıl olsa yürümeyeceğine, ya da dilediği zaman onu bozabileceğine emindi. Bu nedenle Mam Celal'in bu girişimine ve Apo'nun çıkışına göz yumdu. Ama Cemil Esat'ın "ateş ve barut" üzerine nutku ve ateşkesin hızla sabote edilmesi dc gösterdi ki Suriye elindeki kozları kolay kolay bırakmak niyetinde değil.

O ara Mam Celal ve Apo, Bekaa'da ikinci bir basın toplantısına hazırlanıyorlardı. Bana da bu toplantıya katılmam için ısrar ettiler. Mam Celal, Kürt liderlerin toplu bir görünüm sergilemesinin iyi olacağını söyledi. Bcnse, "katılırım ama, oraya salt bir sandalye işgal etmek için gelmem, basın toplantısında ben de konuşacağım," dedim. Böylece uzlaştık.

16 Nisan sabahı, küçük bir konvoy halinde, Suriyeli korumaların eşliğinde erkenden yola çıktık. Türkiye'den gelen milletvekilleri ve Hevgırtın KDP'nin Sekreteri Hemreş de gelenler arasında idiler. Sınırdan geçip Bekaa'ya yöneldik. Basın toplantısı Bar Elias kasabasında, otel olarak da kullanıldığı söylenen bir binada yapıldı. Ama belli ki burası PKK'ya ait bir yerdi. Apo, zaman zaman ülkeden gelen "dost kaçakçıların" da orada konakladıklarını söylemişti.

Basın toplantısına bir hayli gazete ve TV muhabiri katıldı. Bunların çoğu Türkiye'dendi. Kimi Şam, kimi Beyrut üzerinden gelmişlerdi. İsmet İmset, Oral Çalışlar, Rafet Ballı -sanırım Cengiz Çandar- da onlar arasında idilcr. Basın toplantısı sırasında kürsüde Mam Celal, Apo, ben ve Ahmet Türk yanyana oturduk. O gün orada, hayatımda en sevmediğim işlerden birini yaptığımı söyleyebilirim. Apo'nun yanında görünmekten müthiş sıkılmıştım. Orada çekilen fotoğraflara bakıldığında da yüzümden düşcnin bin parça olduğu görülür. Bir ara, Mam Celal'ın önerisiyle ayağa kalkıp, elcle tutuşup ellerimizi havaya kaldırarak bir birlik mesajı da verdik. Bu tür gösterileri de hiç sevmezdim. Politika bazen ne kadar mide bulandırıcıdır!

Apo yine sivil giyinmişti. Yine şaşkınlığı üzerinde idi ve ellerini nereye koyacağını bilemiyordu. Yaptığı konuşmada ateşkesi süresiz uzattığını söyledi. Ama karşı tarafın ateşkese olumlu cevap vermediğini, ateşkesin tek

yanlı sürmesinin güç olacağını, karşı tarafın operasyonları sürerse cevap verebileceklerini söyledi. Bir keresinde, bir soru üzerine ne diyeceğini şaşırdı, dönüp Mam Celal'e sığındı. Bir başka sefer ise İsmet İmset'e döndü, ikisinin bilgisi dahilinde olan ve her halde anlatılmaması gereken bir konuda, "anlatayım mı İsmet?" dedi.

Zor durumda kalan İsmet İmset ise şaşırdı ve bir şey demedi.

Basın toplantısında Celal Talabani ve ben de kısa birer konuşma yaptık. Ahmet Türk ise, barış girişimi nedeniyle Apo'ya bir dolmakalem hediye etti. Türk gazeteciler günde belki bin kez terörist diye suçlayıp küfürler yağdırdıkları Apo ile fotoğraf çektirmek için yarıştılar. Bu dünyada meğer terörist olmak varmış!..

Basın toplantısı böylece sona erdi. Mam Celal bazı gazetecileri de yanına alarak öğlen yemeği için başka yere gitti. Gazeteciler ayrıldıktan sonra Apo konuklarına bir öğlen yemeği verdi. Tahta sandalyelerin çevrelediği uzun yemek masasında o elbette en başa ve bir döner koltuğa oturmuştu!..

Yemekten sonra Mam Celal'i beklerken diğer bir salonda sohbet ettik. HEP'li milletvekillerinin Apo ile konuşurken tavır ve tutumları ilginçti. Son derece "terbiyeli", ürkek bir halleri vardı. Ahmet Türk'ün dışında herkes ona "Başkanım!" diye hitap ediyordu. Orhan Doğan, Apo ile konuşurken iki elini

Lazkiye yolu üzerinde, mola verilen otelin bahçesinde... 20 Mart 1993

Bekaa'da, Bar Elias'taki Basın toplantısında... 16 Nisan 1993
Soldan Sağa: Hemreş Reşo, Talabani, Öcalan, Burkay ve Ahmet Türk

Basın toplantısından diğer bir an...

dizlerinin üstünde tutmaya özen gösteriyordu. Sanki Apo bir patrondu ve bunlar da onun, her an azarlanmaktan, işten atılmaktan korkan uysal memurları idiler... Bu milletvekilleri HEP Genel Başkanı Ahmet Türk'e ise sadece "Başkan!" diyorlardı ve onunla pek senli benli idiler... Onların bu hali midemi bulandırdı. "Bu adamlar mı Kürt halkını temsil ediyorlar?" diye düşündüm.

Böyle olması bir yönüyle de şaşırtıcı değildi. Onlar milletvekili olmayı PKK'ya borçlu idiler ve Apo'nun boykot edeceği herhangi bir isim listelerde yer alamazdı.

HEP'li milletvekilleriyle birlikte gelenler arasında, 1972'de Suriye'ye geçişimizde bize yardımcı olup geçiş sırasında yakalanan Salih Şahin de vardı. Sanırım o günden sonra ilk kez görüyordum. Aradan yıllar geçmiş ve saçları aklaşmıştı. Ondaki tek değişim bu değildi elbet. Eski TİP'li, ılımlı solcu Salih, fanatik bir PKK'lı olmuş ve gelecek seçimler için yatırım yapmak üzere Şam'da hacı olmaya gelmişti...

Otel Beğenmeyen HEP'liler

O akşam yeniden Şam'a döndük. Ertesi gün akşam üzeri Otel Meridyen'deki HEP'lileri görmeye gittik. Olan bitenden memnundular. Dönüşte kafayı çekmiş ve geç uyumuştular. Üstlerinde dün gecenin yorgunluğu vardı. Kimisi ayılır ayılmaz yeniden otelin barına koşturmuştu ve ellerinde içki kadehleri vardı. Bazıları, geceliğine adam başına yüzlerce dolar ödedikleri bu oteli beğenmiyorlar, "daha iyi bir otel yok muydu?" diye dert yanıyorlardı. Oysa Meridyen, Sheraton'la birlikte Şam'ın en lüks iki otelinden biriydi.

Otel lobisinde topluca oturmak için bir yer ararken, yedi-sekiz kişinin oturabileceği bir köşe bulduk. Kısa etekli, genç ve güzel bir bayan orada tek başına oturuyordu. Milletvekillerinden biri Kürtçe olarak "bu yosma da orayı tek başına işgal etmiş!" dedi. Bizi süzen kadın düzgün bir Kürtçe ile şöyle dedi:

"Kerem kin, hûn jî rûnin!" (*)

Hepimiz şaşırdık. Şam'da böylesine lüks bir otelde, böylesine modern ve yalnız bir Kürt kadını... Oraya oturmadık. Birkaç kişiyle bir başka yer bulup oturduk. Kadın acaba kimdi? Gerçekten Kürt müydü, yoksa Kürtçeyi sonradan öğrenmiş bir muhaberat elemanı mı? Ama kadın kim olursa olsun, Şam'a akın etmiş milletvekillerimizin durumu bir alemdi.

Bu adamlar Apo'nun karşısında elpençe divan durdukları halde, arkasında ondan alaylı bir dille söz ediyorlardı. Bir ara Ahmet Türk şöyle dedi:

"Aslında yanında deneyimli biri olsa, nasıl davranması gerektiği konusunda ona yardımcı olsa çok iyi olur. Başkan pek yalnız kalmış..."

(*) Buyrun, siz de oturun!

Ötekiler de başlarını sallayarak onayladılar. Anlaşılan Apo'ya bir lala arıyorlardı. Ama bunu bana söylemeleri ilginçti...

Bundan iki gün kadar sonra ben, Hemreş, Ruşen, Kürdistan'a geçiş ve örgütler arası ortak toplantı konusunu konuşmak üzere Apo'nun evine gittik. Salona geçip yeni oturmuştuk ki telefon çaldı ve kapıdan Apo'nun adamı Hemit göründü. İşaretle bierşeyler anlatmak istedi. Apo:

"Ne var, onlar mı?.." dedi.

"Evet," dedi Hemit.

"Ee... Söyle canım, söyle onlara, söyle!" Sonra bize döndü:

"Bazen böyle oluyor... Aslında bir baskı değil ama... Merak ediyorlar..."

Belli ki Apo'nun evi Suriye Muhaberatı'nın gözetimi altında idi ve herhalde gelenlerin adı ve kimliği önceden bildirilmediği için, telefon edip sormuşlardı.

Apo söz arasında, kendisini ziyarete gelen HEP'li milletvekillerinden de söz etti ve onlardan yakındı:

"Geceliğine adam başı 200 dolar veriyor, yine de oteli beğenmiyorlar. Kardeşim, paranız çoksa örgüte verin, yazık değil mi?!."

Belli ki milletvekillerinin yoz davranışları ve sözleri, benim gibi başkalarının da dikkatini çekmiş ve Apo'ya haber ulaştırmışlar... Ama bu sözleri de doğrusu hoşuma gitti. "Aferin Apo'ya!" dedim.

Özal'ın Ölümü

Basın toplantısından birkaç gün sonra Cumhurbaşkanı Özal vefat etti. Kalp krizinden gittiği söylendi. Özal kalbinden rahatsızdı ve daha önce baypas ameliyatı geçirmişti. Yine de ölümü kuşkuluydu.

Özal son dönemde Kürt sorunundaki farklı politikası nedeniyle birhayli tepki toplamıştı. Güney Kürdistan'lı Kürt liderleriyle görüşmüş, Türkiye'de Kürt sorununun çözümü için diyalog yollarını araştırmış, hatta "federasyonu bile tartışabilmeliyiz," demişti. Bu nedenle ordu çevrelerine ve tutucu sivil kesimlere ters düşmüştü. Demirel onu ihanetle suçlamıştı. Kendi örgütü içinde bile çoğu kişi, örneğin Mesut Yılmaz, Özal'ın Kürt politikasına açıkça karşıydı.

Özal, ölümünden bir gün önce Azerbaycan'dan dönmüştü. Bu gezi sırasında söyledikleri ise ilginçti. Dışişleri Bakanı Hikmet Çetin'in de aralarında bulunduğu bir grup milletvekili ile sohbet ederken sözü Kürt sorununa getirmiş, bu sorunu diyalog yoluyla çözmeliyiz demiş ve onu dönüşte ela alacağını, hatta bazı bilgilere göre dönüşte bu amaçla bir basın toplantısı düzenleyeceğini söylemişti. Kürt asıllı, ama Türk rejiminin sadık adamlarından Hikmet Çetin

ise "Sayın Cumhurbaşkanım, yorgunsunuz, dinlenseniz iyi olur!" deyip daha oracıkta konuyu kapamıştı...

Döndüğünün ertesi günü gelen ani ölüm ona bu fırsatı vermedi. Ölümü kuşkuluydu ve bunu bizzat eşi ve yakınları da daha sonra dile getirdiler. Kürt sorununda çok hassas olan rejimin, diyalog ve barış yolunu açmamak için Özal'ı yoketmiş olması muhtemeldi. Nitekim daha önce, Başbakan olduğu dönemde ve bir ANAP kongresi sırasında kendisine, kontrgerilla elemanı olduğu anlaşılan bir faşist komando tarafından ateş edilmiş, bundan hafif yaralı olarak kurtulmuştu. Bu kirli savaş sırasında rejim, ters düştüğü general ve albaylarını bile yok etmekte idi...

Özal'ın ölümü ateşkes sürecini olumsuz etkiledi. Cumhurbaşkanlığına tutuculuğuyla ünlü Demirel geldi, Çiller ise başbakan oldu. Demirel, bir kez daha generaller tarafından alaşağı edilmemek için tümüyle onların dümen suyuna girdi. Çiller, başlangıçta reformcu, değişimci gibi reklam edildiyse de, o da hızla kirli savaşın emrine girdi, "Demir Leydi"lik rolüne soyundu. Bu dönemde Genelkurmay Başkanlığı'nda da, her türlü uzlaşma eğilimine kapalı ve siyasal çözüm sözünden bile rahatsız olan Doğan Güreş vardı. Onların eliyle ateşkes süreci kısa sürede sabote edildi ve kirli savaş tırmandı. Bu kişiler şiddet yöntemleriyle üç ay içinde sonuç alacaklarını ileri sürüp kamuoyunu bu tür umutlarla oyaladılar. Sonra süreyi 1994 baharına kadar uzattılar. Ama yıllar yılları kovaladı ve bu uzatmaların sonu gelmedi.

Cemil Esat'ı İkinci Kez Ziyaret

Basın toplantısının hemen ardından Kürdistan'a geçmeyi planlamıştım. Ne var ki Suriye, Dicle üzerinde açtığı geçiş noktasından Kuzeyli Kürtlerin geçişlerini durdurmuştu, yalnızca Irak yurttaşı olanların geçişine izin veriyordu. Kürdistan'a geçmek için gelen KDP-Hevgırtın'dan kalabalık bir grup da bu nedenle Şam'da bir otele takılıp kalmıştı.

Bunun nedenlerini bilmiyorduk. Suriye, güneyli Kürtlerle ilişkilerinin durumuna göre geçişleri kolaylaştırıyor ya da zorlaştırıyordu. Bazen güneylilerin bile geçişine izin vermiyordu. Güneyli Kürtlerin birkaç ay önceki tek yanlı federasyon ilanı ilişkilerin gerginleşmesine yol açmıştı. Sanırım, bizim cephe çalışmalarını Güney Kürdistan'da yapma planımız da bunda rol oynamıştı. Suriye, bir ihtimal, geçici bir süreyle olsa bile, Apo'nun Suriye dışına çıkmasını istemiyor, belki onu elinden kaçırmaktan kaygı duyuyordu. Diğer bir ihtimal de böylesi bir cephe çalışmasının Suriye'de, kendi denetiminde olmasını istemesiydi. Daha sonraki ilişkilerden edindiğim izlenim de bu yöndeydi. Sanırım geçişimizin engellenmesi, Kürdistan'a geçmekten ürken Apo'nun da işine geliyordu.

Geçiş engelini aşmak için Cemil Esat'ın yardımına başvurmayı düşündük

ve kendisinden randevu aldık. Görüşmeye ben ve Hemreş birlikte gittik. Gidiş dönüş için bir taksi kiraladık. Çevirmen olarak da yanımıza Saleh Berwari adlı Güney Kürdistanlı Kürt'ü aldık. Saleh yazardı ve Yekıti'nin Şam bürosunda çalışıyordu.

Bu, Cemil Esat'ı ikinci ziyaretimizdi. Bir öncekinde olduğu gibi, bizi yine bir gün bekletti. Gittiğimiz gün üç dört saat süreyle, köşke bitişik ziyaretçiler bölümünde bize sıra gelmesini bekledik. Başka ziyaretçiler de vardı. Bunlar arasında Avrupalı bir kadın ve erkek ilgimizi çekti. Bunların Cemil Esat'la ne işi olurdu ki?. Ama besbelli, adam bu kıyıda türlü filmler çeviriyordu. Orada uzun uzun bekleyip birhayli sıkıldıktan sonra bize o gün görüşme olanağı olmadığı söylendi. Cemil Esat'ın yakın adamlarından biri, "Üstad"ın konukları olduğumuzu söyleyerek bize Lazkiye'de otel ayarladı.

Cemil Esat'la ertesi gün akşam yemeğinde buluşacaktık. Bütün gün otelde oturup beklemektense, hazır araba da varken, çevreyi bir dolaşalım dedik. Şoföre, hem bir gün beklediği, hem de o günkü gezi için ek bir ücret ödedik. Şoförümüz genç, bıçkın bir Arap'tı. Sünniydi ve bizim yanımızda açık konuşmaktan çekinse de, Esatları sevmediği belli oluyordu.

Yöre tarihi eserler bakımından çok zengindi. Gelirken tepelerin üzerinde bir dizi kaleler görmüştük. Önce kentin yakınındaki bir harabeye gittik. Roma öncesi döneme ait büyük bir alandı ve son derece ilginçti. Oradan aldığımız broşüre göre bu bölgede bir de Selahaddini Eyyubi kalesi vardı. Onu görmek istedik.

Yolumuz bir süre ovayı izledikten sonra doğudaki tepelere yöneldi. Dar, dolambaçlı, asfalt yoldan ilerleyerek ve bir dizi köy ve kasabadan geçerek yükseklere tırmandık. Akdenize bakan bu yamaçlarda doğa zengin, manzara hoştu. Selahaddin'in kalesi ise sık çam ormanlarıyla kaplı, yalçın tepelerden birinde idi. Genişçe bir alanı kaplıyordu. Dik yamaçların ve uçurumların üstüne kurulmuş, duvarları kesme taştan, yüksek ve sağlam olan bu kale, besbelli, ortaçağlarda ele geçirilmesi zor bir savunma yeriydi. Ne yazık ki geç kalmıştık. Vakit akşama yaklaşıyordu; kalenin demir kapası kapanmış, nöbetçi gitmişti. Çaresiz geri döndük.

Dönüşte biri -sanırım kaldığımız otelin sahibiydi- bizi uyardı: "Selahaddin'in kalesini görmeye gittiğinizi Cemil Esat'a söylemeyin, çünkü onlar Selahaddini Eyyubi'yi sevmezler," dedi. Bilindiği üzere, Selahaddin Sünni idi ve Alevilerin bir bölümü onu sevmiyorsa bu nedenleydi. Oysa bizi, onun bir İslam lideri olmasından çok Kürt olması ilgilendiriyordu. Selahaddin'in Şam'daki türbesini de ziyaret etmiştim. O Mısır'da olduğu gibi Suriye'de de birçok tarihi eser bırakmıştı.

Akşam yemeğinde Cemil Esat, bir öncekinde olduğu gibi bize yine siyonizmle ilgili uzun uzun vaaz verdi. Bu arada ailesinin geçmişte Kürdistan'dan, Adıyaman yöresinden gelip bu bölgeye yerleştiğini söyledi ve aşiretinin adını bile verdi. Hemreş'le aşiret akrabası bile çıktılar!

Kendisine Kürdistan'a geçiş sorunumuzu anlattık ve yardımcı olmasını istedik. O ise topu Mam Celal'e attı ve "o ilgilensin, eğer çözemezse, ben çözerim!" dedi. O, bizi de PKK gibi denetime almak istiyordu. "Gelin burada kalın, size yardımcı olalım. Burada sizin için pasaport ve vize sorunu yok!" diye açık açık söyledi de. Ancak böyle bir şey ipleri Suriye'nin eline vermek olurdu ve bizim yapacağımız iş değildi. Bu geliş gidişler ve her keresinde bir gün bekletilme, ardından, Cemil Esat'tan siyonizmle ilgili sıkıcı bir vaaz dinleme bile yeterince midemi bulandırmıştı. Bu adamın yüzünü bir kez daha görmek istemiyordum.

Böylece bir sonuç alamadan Şam'a döndük. Cemil Esat'ın, "Geçiş işiyle önce Mam Celal ilgilensin," tarzındaki sözlerini Yekıti'nin Şam'daki temsilcisi Dara'ya anlattığımızda, Dara, "Aslında yapamadığı için üstünden atmıştır!" dedi.

Atina Ziyareti - Mayıs 1993

Mam Celal Amerika gezisi nedeniyle Şam'dan ayrılmıştı. Mayıs başında döneceği halde gecikti. Hevgırtıncılar bir aydır beklemekten yorulup Avrupa'ya döndüler. Geçiş için Yekbuncular, KUK filan da gelmişti. Kürdistan'a geçişte varolan engeller aşılamayınca, durumu değerlendirdik ve Kürt örgütlerinin ortak bir cephe için yapacağı çalışmayı Avrupa'da başlatmayı uygun bulduk. PKK da bu öneriye evet dedi. Ben ise her şeye rağmen Kürdistan'a geçmek için yollar aramayı sürdürdüm.

Tam da o günlerde Yunanistan'daki arkadaşların, 17-21 Mayıs tarihlerine denk gelecek şekilde, benim adıma Yunanistan'da parti liderleri ve Dışişleri Bakanı'ndan randevu aldıklarına dair bilgi ulaştı. Yine Avrupa Parlamentosu'nda 26 Mayıs'ta Kürt sorunuyla ilgili yapılacak toplantıya da çağrılı idim. Nice önemli olsalar da benden habersiz alınan bu randevular nedeniyle canım sıkıldı. Güneye geçişim, gündeme giren yeni gelişmeler nedeniyle sürekli olarak aksıyordu. Ama alınan randevu ve çağrıların önemi nedeniyle zorunlu olarak bir kez daha Avrupa'ya döndüm. 15 Mayıs'ta Şam'dan doğru Atina'ya geçtim.

17 Mayıs Pazartesi günü Yeni Demokrasi Partisi ile görüştük. Görüşmede Genel Sekreter Kostas Pilarinos, dış ilişkiler sorumlusu ve eski sağlık bakanı Bayan Marietta Yanaku Kucikou ve sendikalar sorumlusu Kostas Kollias vardılar. Bizden ise Ben, Sertaç, Cemil ve Nazım.

Görüşme beklediğimizden çok daha uzun sürdü (üç saat). Bilgi verdik ve sorularını cevaplandırdık. Geniş enformasyon almak istedikleri görülüyordu. Genel Sekreter Pilarinos, bize yardımcı olacaklarını, ortaklaşa varılan sonuçların kağıt üzerinde kalmaması gerektiğini; uluslararası platformlarda nerede, nasıl yardımcı olabilecekleri konusunda önceden kendilerini haberdar etme-

mizi; ayrıca mali konuda destek olmak için öneri ve projelerimizi yazılı olarak sunmamızı istedi.

18 Mayıs'ta PASOK Genel Başkanı ve eski başbakan Andreas Papandreou ile yine Atina civarındaki köşkünde görüştük. PASOK Genel Sekreteri Hakis Çohacopulos ile dış bürodan Dimitri Kostas da görüşmede hazır bulundular.

Papandreou bizi yine sıcak karşıladı. İlk görüşmemize göre sağlık durumu daha iyi görünüyordu. Bunu kendisine söyledim ve memnun oldu. Görüşme bir saat kadar sürdü. Papandreou, geçen yıl aldığımız kararları gözden geçirelim, dedi. Başlıca karar ise bizim Sosyalist Enternasyonal'e başvurmamızla ilgiliydi. Bunu biraz da içimizden gelmediği için ihmal etmiştik. Ama 3. Kongremizin araya girdiğini ve kongre sonrasını beklemeyi uygun gördüğümüzü söyledim.

İki gün sonra bizi arayan Dimitri, Genel Sekreterleri Çohacopulos'un Enternasyonal'in dönem Genel Sekreteri Ayala'yı arayıp bu konuyu ilettiğini ve olumlu cevap aldığını söyledi.

19 Mayıs'da Sinaspismos (Sol Birlik) Partisi Genel Sekreteri Fotis Quwellis ile görüştük. Yanında partisinin Uluslararası Büro Başkanı Dimitri Sutumbos da vardı. Daha önce görüştüğümüz partinin Genel Başkanı Maria Damanaki ise bir ameliyat geçirmiş ve bu nedenle gelememişti.

20 Mayıs'ta YKP Genel Sekreteri Aleka Papariga ile görüştük. Yanında Politbüro üyesi ve Uluslararası Büro Sekreteri Oresti Kolozov ile geçen toplantıda da varolan MK üyesi vardı.

Bu kez Bayan Papariga ve arkadaşları bizi daha sıcak karşıladılar. Söz konusu MK üyesi, PKK ile yaptığımız protokolden söz ederek "sizin politikalarınız başarılı oldu," dedi. Bayan Papariga'da ise, geçen seferki katı tutumun aksine bir değişim görünüyordu. Daha yumuşaktı ve politikalarında bir yenilenmeye gittiklerini söylüyordu.

Ayrıca Sinaspismos'tan Avrupa Parlamentosu üyesi olan Alekos Alavanos'la görüştük ve bize kimi projelerle ilgili olarak Avrupa Parlamentosu'nun desteği için yardımcı olmasını istedik. O da İnsan hakları Derneği veya yurt içindeki vakıf için bunun mümkün olduğunu söyledi.

Tüm bu görüşmeler olumlu geçti. Yurt içinde Azadi'nin yayın hayatına girmesi de olumlu bir etki yapmıştı. Yine son dönemde Türk medyasının partimize gösterdiği ilginin farkındaydılar.

20 Mayıs akşamı, Sinaspismos'un bazı kadroları için bir toplantı düzenlenmişti. Ama katılanlar daha çok Atina'daki Kürtler ve Türklerdi. 30-40 dolayında bir kitle vardı. Son gelişmelerle ilgili bilgi verdim ve soruları yanıtladım.

Bu süre içinde Stelyo Berberakis ile Hürriyet için, Gerd Höhler adlı Alman gazeteci ile Frankfurter Rundschau için birer söyleşi yaptım. (Höhler ile yaptığım söyleşi hem Frankfurter Rundschau'da, hem Kölnische Stadt

PASOK Genel Başkanı Andreas Papandreou ile görüşme. Yanındaki Genel Sekreter Hakis Çohacopulos. 18 Mayıs 1993- Atina

Yeni Demokrasi Partisi Genel Sekreteri Kostas Pilarinos ile Burkay, Sertaç ve Cemil. 17 Mayıs 1993-Atina

Anzeiger'da yayınlandı). Ayrıca bir bayan gazeteci ile Yunanistan'ın büyük gazetelerinden Eleftereo Tipia için de bir söyleşi yaptım.

Dışişleri Bakanı ise bu süre zarfından ABD'ye gidip geldi. Arada, özel kalemi yoluyla görüşmeyi çok istediğine dair bir haber gönderdi; yine de görüşmek mümkün olmadı.

Bu ziyaretin ardından, Avrupa Parlamentosu'nda konuşmak üzere Strasburg'a gittim. Bu arada partinin önüne koyduğu yeni açılımları (yurt içinde legal parti örgütlenmesi, yeni yayınlar, yurt dışında bazı büyük merkezlerde parti bürolarını açmak gibi) destekleyici nitelikte belli projeler hazırlayıp İngilizceye çevirttim ve Yeni Demokrasi Partisi yönetimine iletilmek üzere Cemil'e ulaştırdım. Daha sonra ise yeniden Suriye'ye gittim ve oradan Kürdistan'a geçtim. Bu işin izlenmesini de doğal olarak Yurtdışı Komitemize bırakmıştım. Ama bu arada, şansa bakın ki, "sağcı" Yeni Demokrasi Partisi iktidardan düştü ve bizim "solcu" dostlarımızın partisi PASOK yeniden iktidar oldu... Bizimkiler ise tez davranıp projeleri YDP'ye

Im Gespräch: Der kurdische Exilpolitiker Burkay

Den Frieden nicht verspielen

Der 58jährige Kemal Burkay gehört zu den bekanntesten kurdischen Politikern der Türkei, obwohl er seit mehr als einem Jahrzehnt im Exil lebt. Der Jurist ist Generalsekretär der Sozialistischen Partei Kurdistans, die eine gemäßigte Politik vertritt und den bewaffneten Kampf ausdrücklich ablehnt, aber in der Türkei dennoch verboten bleibt. Schon in den siebziger Jahren mehrfach verhaftet und abgeurteilt, floh Burkay kurz vor dem Militärputsch vom September 1980 nach Schweden. Seine von den Generälen verfügte Ausbürgerung wurde bis heute nicht widerrufen. Mit Burkay sprach FR-Korrespondent Gerd Höhler in Athen.

Kurden hoffen auf eine föderale Lösung

Von unserem Korrespondenten Gerd Höhler

Athen – Den Tod des türkischen Staatspräsidenten Turgut Özal bezeichnet er als „ein Unglück für die Kurden", auf den Nachfolger Suleyman Demirel setzt er keine allzu großen Hoffnungen. „Mutige Schritte sind von ihm nicht zu erwarten." Dennoch ist Kemal Burkay zuversichtlich. „Die Regierung in Ankara wird erkennen, daß sie letztlich keine andere Wahl hat, als in der Kurdenpolitik eine Wende herbeizuführen."

Der 58jährige Burkay gehört zu den bekanntesten kurdischen Politikern der Türkei, obwohl er seit mehr als einem Jahrzehnt im Exil lebt. Der Jurist ist Generalsekretär der Sozialistischen Partei Kurdistans, die eine gemäßigte Politik vertritt und den bewaffneten

eine Sackgasse führe, meinte Burkay jetzt in einem in Athen geführten Gespräch mit dem „Kölner Stadt-Anzeiger".

Öcalans Forderung nach einer Legalisierung der PKK unterstützt er, trotz des neunjährigen Guerillakrieges, der nahezu zehntausend Tote gefordert haben dürfte: „Das ist ein legitimer Anspruch, trotz allem, was vorangegangen ist", meint Burkay. Man dürfe nicht vergessen, daß der bewaffnete Kampf der verbotenen kurdischen Arbeiterpartei PKK auch im Resultat der jahrzehntelangen Unterdrückung der Kurden gewesen sei: „Seit 70 Jahren hat uns die türkische Regierung jede Möglichkeit genommen, uns politisch zu artikulieren."

Das von Burkays Partei und der PKK gemeinsam getragene Konzept sieht eine föderative Lösung

Alman Gazeteci Gerd Höhler'in Burkay'la yaptığı söyleşi; 28 Mayıs 1993 tarihli Frankfurter Rundschau. (Yukarda)

Kölner Stadt Anzeiger adlı Alman gazetesinde protokolle ilgili çıkan haber ve yorum. (Yanda)

iletmedikleri gibi, PASOK'a da iletmemiş ve benim dönmemi beklemişlerdi! Ben ise ancak bir yıl sonra, 1994 yazında döndüm. Dönüşten sonra söz konusu projeyi PASOK'a ilettik. Ancak, daha sonra anlatacağım üzere, bundan da bir şey çıkmadı.

Avrupa Parlamentosu Politik Komisyonu'nda

Gerek ateşkes, gerekse Öcalan'la yaptığımız protokol uluslararası kamuoyunda, özellikle de Batı Avrupa'daki demokratik kamuoyunda ve diplomatik çevrelerde önemli bir yankı yapmıştı. Batılı ülkelerin hükümetleri ve demokratik kurumlar, barış ve diyalog için Türkiye üzerinde baskılarını arttırmaya hazırlanıyorlardı. Avrupa Parlamentosu da bu doğrultuda harekete geçmişti. AP Politik Komisyonu, Kürt sorunu konusunda bilgilenmek üzere 26 Mayıs 1993'te bir toplantı düzenlemiş ve Türkiye Kürdistanı'ndan Partimizi temsilen beni, diğer parçalardan ise İran ve Irak KDP ile YNK liderlerini davet etmişti. Çağrı Avrupa Parlamentosu Başkan Yardımcısı ve aynı zamanda Politik Komisyon Başkanı Joao Cravinho tarafından yapılmıştı. Bu nedenle Beko ve Sertaç'la birlikte Strasburg'a gittim. Bu toplantıya İran KDP Genel Sekreteri Mustafa Hicri ile Irak KDP ve YNK'yı temsilen Dilşad Barzani de katılıp konuşma yaptılar.

Ne yazık ki, tam da AP toplantısının iki gün öncesine rastlayan 24 Mayıs'ta Bingöl'de 33 silahsız askerin PKK tarafından kurşuna dizilmesi olayı yaşandı. Bu olay kamuoyunda bir bomba etkisi yaptı ve diyaloga yanaşmamakta ısrar eden, bölgedeki operasyonlarını sürdüren Türk devletine adeta soluk aldırdı. Bu olay AP toplantısının etkisini de ister istemez azalttı.

Toplantıyı Politik Komisyon Başkanı Joao Cravinho yönetti. Ayrıca AP-Türkiye Karma Parlamento Komisyonu Başkanı Marc Galle ile komisyonun diğer 18 üyesi, AP İnsan Hakları Komisyonu Başkanı olan İspanyol Sosyalistlerinden Baron Crespo ile Parlamento'daki çeşitli gruplara mensup çok sayıda parlamenter katılmıştı. Türk Elçiliği'nin mensupları da toplantıyı izleyenler arasındaydı.

Toplantı açıldıktan sonra ilk söz bana verildi. Konuşmamı Kürtçe yaptım. Böylece, Kürt dilinin böylesine üst düzey bir politik toplantıda görüş ve düşüncelerimizi iletmeye yeterli olduğunu kanıtlamak istedim. Konuşma anında Beko tarafından Almanca'ya ve diğer çevirmenler tarafından da parlamentoda kullanılan diğer dillere çevrildi. Konuşmamda PKK'nın tek yanlı ateşkesinden, bunu izleyen ortak protokolümüzden ve sorunun barışçı çözümü için Türk tarafına sunduğumuz önerilerden söz ettim, şöyle dedim:

"Biz eşitlik temelinde Türk halkıyla bir arada yaşamaya evet diyoruz. Bunun biçimi ise demokratik federasyondur. Böylece Türkiye'nin bugünkü sınırlarının değişmesine, diğer tarafın deyişiyle 'ülkenin parçalanmasına'

gerek kalmıyor." (Konuşmanın tamamı için bak: Seçme Eserler, Cilt 2, s. 322-325).

Benden sonra Mustafa Hicri ve Dılşad Barzani de kendi parçalarıyla ilgili kısa birer konuşma yaptılar. Dikkatler Türkiye Kürdistanı'ndaki gelişmeler üzerine yoğunlaşmıştı, bu nedenle sorular daha çok bana yöneldi. Bunlardan biri henüz dumanı tütmekte olan Bingöl olayı ile ilgiliydi. Ben olayın üzüntü verici olduğunu söyledim ve nasıl cereyan ettiğine dair henüz ayrıntılı bilgiler olmadığını belirttim. PKK'nın tek yanlı ateşkesine rağmen Türk devletinin diyaloga yanaşmadığını, bölgedeki askeri operasyonları sürdürdüğünü, bu olayın cereyan ettiği bölgede köylerin yakılıp boşaltılmasının, sivilleri de kapsayan kıyımların sürdüğünü, olaya bunun yarattığı tepkilerin yol açmış olabileceğini söyledim.

Sorulardan biri ne tür bir federasyon istediğimize ilişkindi. Güney Kürdistan'daki yeni oluşumu örnek verdim; ayrıca İsviçre, İspanya ve Federal Almanya örneklerini gösterdim. "Karşı taraf da ilke olarak federasyona evet derse, ülkemizin gerçeklerine uygun bir biçim bulmak zor olmaz," dedim.

Bu toplantı gerek genel olarak Kürt ulusal hareketi, gerekse Partimiz açısından son derece önemli bir gelişmeydi. Bingöl olayının yarattığı olumsuz etkiye rağmen, hem konuşmam, hem de sorulara verdiğim cevaplar büyük onay gördü.

İşine geldiği zaman pireyi deve yapan Türk yönetimi ve basını bu önemli toplantıyı küçümsemeye, olan biteni çarpıtmaya çalıştı. Türk medyasında toplantıya ilişkin çıkan haberlerde benim Avrupa Parlamentosu'nda umduğumu bulamadığım, sorguya çekildiğim ileri sürüldü... (Bu toplantıyla ilgili daha geniş bilgi için bak: Azadi Gazetesi, sayı 55).

Londra, Stokholm ve Bonn Yürüyüşleri

Apo ile yaptığımız protokol, yalnız iki örgütün ilişkileri üzerinde değil, genel olarak Kuzey Kürdistanlı örgütlerin ilişkileri üzerinde olumlu etki yaptı ve yurtsever kamuoyunda görülmemiş bir coşku yarattı. Bu olumlu ortamda, bir yandan Kürtler arasında birlik yolunda olumlu bir süreç başlarken (İçerde DEP'in kuruluşu, dışarda bir cephe çalışmasının başlaması) öte yandan, Kürtlerin sesini ve istemlerini uluslararası kamuoyuna duyurmak ve Türk tarafını ateşkese ve diyaloga zorlamak için yurt dışında ortak kitle hareketleri düzenlendi. Bu çerçevede, 29 Mayıs'ta Londra, Stokholm ve Bonn'da ortak yürüyüşler yapıldı.

Londra ve Stokholm yürüyüşlerine ikişer bin kişi katıldı. Asıl büyük yürüyüş ve miting Bonn'daki idi. Sekiz Kürdistanlı örgütün (PSK, PKK, PDK-Hevgırtın, Yekbûn, KAWA, RNK, PRK, TSK) çağrısı üzerine Almanya'dan ve

27 Mayıs 1993 Perşembe Sayfa 13

Batı: PKK çözüme engel

KIRDİSTAN Sosyalist Partisi Lideri Kemal Burkay, Avrupa Parlamentosu tarafından düzenlenen "Kürt sorunu" ile ilgili toplantıda, tanınmayan PKK yerine bir heyetle görüşmek, "Türkiye kan dökülmesini istemiyorsa, bütünüyle diyaloga girsin" dedi. Aşağıda Türkiye'nin bölünme sınırlarına dayandığını, Kürtlerin kendi kaderlerini tayin hakkı" ve federasyon sistemini kabul etmesi halinde, "Kan barışının olmayacağını" söyledi. Avrupalı parlamenterlerin bir çoğu yaptıkları konuşmada bir ülkenin bölünmesine karşı olduklarını ve PKK'nın Kürt sorununun çözümü yolunda "büyük engel teşkil ettiğini" belirtiler.

Avrupalı parlamenterler, Burkay'ın PKK'nın son saldırıları ile ilgili sorularına yönelttiler. Burkay, olayı "uzlaşı" olarak değerlendirdi ve Türk Hükümeti'nin bu olayı kullanarak, "yasalı" bir çözüm yolu (uzlaşı) şeklinde tavır alarağına emin olduğunu söyledi. Tarihi bir fırsat yaratılarak bölgenin Burkay, Ankara'nın bu fırsatı değerlendirmesi ve ardından siyasiye dönmesi halinde "Çok kan akacağını" belirtti. Kürt lider, sözlerine bu yana Türkiye'nin saldırılarını sürdürdüğünü de ekledi.

HİÇ DÖNMÜYORSUNUZ?

Türkiye'nin kalkan AT Türkiye Karma

Avrupa Parlamentosu'nda konuşan Kürdistan Sosyalist İşçi Partisi Lideri Kemal Burkay tepkiyle karşılandı. Avrupalı parlamenterler, PKK yanlısı bir tutum takınan Burkay'ı soru yağmurunu tuttular. Ülke bütünlüğünü bozucu faaliyetlerin hoş karşılanmayacağını belirten Avrupalı parlamenterler, PKK'nın Kürt sorununun çözümünü engellediğini söylediler

Zeynel İÜLE / STRASBOURG

İnönü'den Avrupa'ya mektup

BAŞBAKAN Vekili Erdal İnönü, Bingöl katliamının öğrenilmesinden hemen sonra Avrupa Parlamentosu üyelerine birer mektup göndererek, bilgi verdi. SHP'nin Uluslararası Sekreteri Şule Buruk tarafından parlamenterlere iletilen mektupta, Bingöl katliamı, "havayi sebirlerden bir provokasyon" olarak nitelendi. Mektupta, bölgedeki katliamları devaki olayın, "tarihi bir hata" olarak, eylemlere karşısınsa PKK'lılar için kamu bir af çıkartılığı belirtildi. "Bölgeye barış getirmek için bir adım olan bu hata

bir yavaşa düşüşüyle ülkenin Bingöl katliamının meydana gelişi" vurgulandı. Mektupta, bu acımsız ad kaçırılan durdurulduğu belirtilerek, İnönü'nün özellikle sabah olayla ilgili olarak Türkiye'de yapılan konuşmanın tam metni verildi. İnönü'nün, özetle üç maddeden oluşan konuşmasının içeriğine göre bu mektup gönderilmesi için direktif vermesi, diplomatik protokolere, "Batı'nın muhtemel saldırılarının savuşturmak için yapılması yerinde bir hareket" olarak değerlendirildi.

(ANKARA, Hürriyet

İsveç'teki Kürtler: İnsanlık dışı

TÜRKİYE'deki son olayların bir değerlendirmesini yapan İsveç Kürt

Talabani: Çok üzgünüm

PKK'nın ateşkes isteğini Türk Hükümeti'ne iletten ve süreçin başlamasının için görüşmeleri ara buluculuk yapan Kuzey Irak'lı Kürt Lider Celal Talabani, Bingöl katliamı ile ilgili olarak, "Olanlardan dolayı çok üzgünüm" dedi. Irak Muhalefet Heyeti ile temaslar yapmak üzere Suudi Arabistan'da bulunan Talabani, son durumla ilgili sorularımızı telefonla yanıtladı. Talabani'ye yöneltilen soru ve cevaplar şöyle.

- Güneydoğu'daki son olayla ilgili yorumunuz nedir?

Çok üzgünüm. Henüz ayrıntılı bilgi sahibi değilim. Siz, biraz anlatır mısınız?

- Askeri ve sivillere saldırıdı ve PKK katliamı üstlendi.

Ben, güldü ve kan dökülmesinin her türlüsüne karşıyım. Bunun kimseye yararı olmaz.

- Ocalan ile bir temasınız oldu mu?

Hayır, hiçbir temasım olmadı.

Burkay'ın Avrupa Parlamentosu'ndaki konuşmasının ardından Hürriyet gazetesinin haber ve yorumu; 27 Mayıs 1993

Avrupa'nın dörtbir yanından Kürtler, kadınlı erkekli, yaşlı ve genç bu mitinge koştular. Bonn'da yüzbin kişi bir araya geldi. Kürtler miting alanına üç koldan, rengarenk parti bayrakları ve ulusal bayraklarla, sloganlarla, marşlarla girdiler. Bu dev bir gösteriydi. Özellikle Kürtler bakımından Avrupa'da, yabancı bir başkentte şimdiye kadar görülmemiş bir şeydi. Bu yürüyüş sırasında 20 binin üzerinde bir kitle bizim kortejimizde, PSK flamasının ardında yürüdü. (Bu yürüyüşle ilgili daha geniş bilgi için bak: Azadi Gazetesi, sayı 56).

Yürüyüşe çeşitli Avrupa ülkelerinden, siyasi parti ve liderlerden mesajlar geldi, ve değişik ülkelerden parlamenterler katılıp konuşma yaptılar. Mitingde benim, Öcalan'ın ve Hemreş'in gönderdiği mesajlar da okundu. Ancak Bingöl eylemi Bonn yürüyüşüne uluslararası desteği birhayli düşürdü. Bu nedenle basın-yayın organları bu görkemli yürüyüşten söz etmediler. Bingöl eylemi ne yazık ki, uluslararası planda Kürtlerden yana yükselen ilgiyi bir anda, iğne yemiş bir balon gibi söndürdü.

DEP'in Kuruluşu

Ekim 1991 seçimleri öncesinde HEP'te bizimle PKK çevresi arasında çıkan sorunlara rağmen, seçim sonrası arkadaşlarımız, legal planda yurtsever hareketin birliğinin zedelenmemesi için HEP'te kalmayı sürdürdüler. Bir yandan HEP'in birliğini koruyup onu güçlendirmek için çabalarken, öte yandan, yönetimin yanlış politikalarına karşı uyarı görevi yapmaya ve örgüte doğru

rlük Yürüyüşü

Bonn'da düzenlenen 'Büyük Özgür Kürdistan ve Ulusal Birlik Yürüyüşü ile Mitingi'ne, 100 bini aşkın kişi katıldı

BÜRKAY'IN MESAJI:

Türklerle yaşayabiliriz

■ PSK Genel Sekreteri Kemal Burkay, yürüyüş nedeniyle yayınladığı mesajda, 'Özgür ve eşit koşullarda Türk halkıyla da birlikte yaşayabileceklerini belirterek, bunun biçiminin 'demokratik federasyon' olduğunu ifade etti. Burkay, 'Türk yönetimi, her türlü baskı, sindirim ve ayrımcılık politikasına son vermelidir' dedi.

S. 11'de

■ Almanya'da Kürt örgütlerinin ilk ortak eylemi niteliği taşıyan 'Büyük Özgür Kürdistan Ve Ulusal Birlik Yürüyüşü ile Mitingi', geniş bir katılımla gerçekleşti. Avrupa ve Türkiye sol hareketlerinin de destek verdiği miting 'birlik ve beraberlik' yürüyüşü özelliği taşırken, Alman Hükümeti yürüyüş güzergahı ve miting alanında büyük önlemler aldı.

■ Miting, saygı duruşu ve 'Ey Raqip' marşı ile başladı. Programı Kürtçe, Türkçe ve Almanca sunulan mitingde en çok 'savaş değil, özgürlük istiyoruz', 'Biji Serok Apo', 'TC'ye silah yardımına son', 'Hep birlikte Ulusal Cephe'ye' sloganları atıldı.

S. 11'de

Bonn'daki Özgürlük Yürüyüşü ile ilgili olarak
Özgür Gündem gazetesi'nin manşeti; 31 Mayıs 1993

politikalar önermeye çalıştılar. Ne var ki bu iyi niyetli tutum da işe yaramadı. PKK çevresi uyarı ve önerilere aldırmadı. Legal bir parti ile bağdaşmayacak biçimde örgüt PKK'nın, onun da ötesinde Apo'nun hizmetine sokuldu, PKK'nın bir yan kuruluşuna dönüştü. Örneğin partinin kongrelerinde "Bıji serok Apo!" ana slogan haline geldi. Bu politika, ister istemez, öteki yurtsever çevrelerin HEP'e olan ilgisini azalttı ve örgüt zayıfladı. Bu tutum aynı zamanda rejimin sert baskılarına da yolaçtı. PKK'lılar bir kez daha nerede, nasıl çalışacaklarını bilmediklerini kanıtladılar ve legal çalışmayı da dejenere ettiler.

Bu durumda bizim açımızdan, HEP içinde kalmayı sürdürmenin PKK'ya ve izlenen yanlış politikalara kan vermekten öte bir yararı yoktu. Durumu organlarda ve 3. Kongremizde değerlendirdik. Arkadaşlarımızın büyük çoğunluğu, bir an önce HEP'ten ayrılıp yeni bir legal parti kurmaktan yanaydı. Bu yönde karar aldık ve Kongre'nin hemen ardından çalışma başlattık. Arkadaşların önerisi üzerine yeni kurulacak partinin programının giriş bölümünü ve ayrıca "Kürt sorununun barışçı ve adil çözümüne" ilişkin bölümü hazırlayıp, önerilerimi kapsayan bir mektupla birlikte yurt içine ilettim. (Bu konuda bak: Ek belge, no: 27-27/b). Bu arada diğer yurtsever çevrelerle ve bağımsız insanlarla da ilişki kuruldu, Şubat ve Mart aylarında Diyarbakır ve İstanbul'da toplantılar yapıldı.

PKK'lılar bu çalışmaya karşı hemen tavır aldılar ve kurulacak parti için "devlet partisi" türünden suçlamalara giriştiler. Aynı dönemde HEP hakkında kapatılma istemiyle Anayasa Mahkemesi'nde dava açılmıştı. Bu nedenle PKK'lılar da yeni bir parti kurma hazırlığı içindeydiler. Böylece Kürt kesimindeki legal parti çalışması iki koldan yürümekteydi.

Bu çalışmanın hızla sürdüğü bir ortamda, benim Öcalan'la Şam'da görüşmem

ve yaptığımız protokol, legal parti planında da işlerin gidişini değiştirdi. Bir yandan örgütler yakınlaşır, aradaki gerginlik düşer, ortak eylemler ve bir cephe çalışması için uygun bir ortam doğarken, diğer yandan iki ayrı legal parti kurmak yanlış olurdu. Bu nedenle, protokolün hemen ardından, legal parti çalışmasını da birleştirmeyi ve tek parti halinde çıkmayı uygun bulduk. Ancak Apo'ya, daha önceki ayrışmanın nedenlerini anlatarak aynı yanlışların tekrarlanmaması gerektiğini söyledim. Legal Parti'nin demokratik biçimde işlemesi gerektiğini, dışardan yönetmenin ya da politika dikte ettirmenin yanlış olduğunu söyledim. Apo bu görüşe katıldığını söyledi. Bunun üzerine o günlerde Şam'da bulunan Ahmet Türk'e ve ötekilere de görüşümüzü ilettim, iki çalışmanın birleştirilmesinden yana olduğumuzu söyledim. Aynı zamanda yurt içindeki yoldaşları da bilgilendirdim.

Bu gelişmenin ardından ülkede her iki kesim Nisan ayı içinde bir araya geldiler. Yaklaşmakta olan yerel seçimlere katılmak için HEP'liler yeni partinin kuruluşunda acele ediyorlardı. Bizim hazırladığımız taslak esas olarak benimsendi ve böylece ortaya DEP (Demokrasi Partisi) çıktı.

Öcalan'a gelince, can çıkmadıkça huy çıkmaz misali, verdiği sözü çabuk unuttu. Müdahalelerine, daha DEP'in kuruluş aşamasında başladı. Bir ara yönetimde temsil oranı konusunda bizimkilerle onlar arasında sorun çıkmıştı. Ben de o arada Şam'daydım. Apo benimle görüşmek üzere Cemil Bayık'ı göndermişti. Yekıti'nin bürosunda buluştuk. Cemil Bayık sert bir görünüm takınmaya çalışarak, bir emir iletir pozlarında şöyle dedi:

"Sizin arkadaşlarınız temsil konusunda güçlük çıkarıyorlarmış. Başkan bu konunun bir an önce çözülmesini istiyor!"

Sükunetimi bozmamaya çalışarak şöyle dedim:

"Öcalan'a selamlarımı söyleyin. Kendisiyle bu konuyu daha önce ilkesel olarak konuşmuştuk. Legal partinin işlerine karışmak yanlış olur. Sorunlarını onlar kendileri çözmeli."

"Ama canım, onlar bu işleri bilmezler ki!" dedi Cemil Bayık.

"Bilirler bilirler..." dedim. "Merak etmeyin, sorunu çözeceklerdir. Kaldı ki, işlerini kendileri yapmaya alışmalılar."

Nitekim ben bu konuda arkadaşlarımı asla zorlamadım ve sorun ülke içindeki insanların kendi çabalarıyla çözüldü. Aslında yönetimde çoğunluğu elde etmek isteyen PKK'lılar isteklerini bize dikte ettirmeye çalışıyorlardı.

Apo, bununla kalmadı, kısa sürede DEP'i de HEP'e benzetti.. Apo başka türlü davranamaz, PKK başka türlü yapamazdı. Bu anlayışa göre, PKK ve önderi Kürt halkının kurtuluşuna hizmet için değil, Kürt halkı ve Kürt ulusal mücadelesi bu partiye ve liderine hizmet için vardı!..

Biz yeni partinin en geniş yurtsever kesimleri kapsaması için çaba gösterdik. Arkadaşlarıma gönderdiğim mektupta bu konuda şöyle diyordum:

"Parti, demokrasi ve barıştan, Kürt sorununun adil çözümünden yana olan tüm toplum kesimlerini kapsamalıdır. Bu nedenle de onun temsil kapsamını daraltacak, kayıt ve formülasyonlardan, sol sivriliklerden kaçınmak gerekir. Parti Türk solcu ve demokratlarına da açık olmalıdır. Asıl dayanacağı kesim pratikte Kürtler olsa bile, onun salt bir Kürt partisi olduğu biçiminde bir propaganda ve özenme yanlış olur."

Ne yazık ki bu anlayışı diğer Kürt örgütleri ve örgütlerin dışındaki tanınmış bağımsız kişilerin çoğu gösteremedi. Görüşmeler sırasında takındıkları kariyerist ve sekter tutumlar geniş bir birliği bir kez daha engelledi. Kimileri, dedikleri olmayınca, ya da umdukları postlar için güvence verilmeyince çekip gittiler.

Bu sorunlardan biri Şerafettin Elçi ve yandaşlarıyla yaşandı. "KDP-Hevgırtın" olarak da bilinen bu çevre, başkanlığın Şerafettin'e verilmesinde ısrarcıydı. Aslında, işler doğal süreci içinde yürüse biz de buna evet diyebilirdik. Nitekim, Şam'da olduğum dönemde yürütülen kuruluş çalışmaları sırasında Şerafettin'in başkanlığı için bir uzlaşmaya varıldığını BBC'den duymuş, memnun olmuştum. Yanımdaki arkadaşa, "bu iyi oldu, Şerafettin deneyimli bir yurtsever," demiştim.

Ne var ki böyle olmadı. Nedeni de Şerafettin'in başkanlık tutkusunun sınırsızlığı idi. Arkadaşlarımızın verdiği bilgiye göre, Şerafettin kendi başkanlığını koşul olarak önermiş. Bizimkiler, kendisinin başkanlığına olumlu baktıklarını, ama seçimin kurucular arasında demokratik şekilde olacağını, böyle bir koşul ileri sürmemek gerektiğini söylemişler. PKK'lılar da aynı tavrı takınınca, başkanlık konusunda güvence alamayan Şerafettin ve arkadaşları kuruluş sürecinden çekilmişler.

Uzun siyaset yaşamımda Kürt ulusal hareketinde, örgütlerin ve tek tek kişilerin gösterdikleri bu sorumsuzca tutumla çokça karşılaştım. Birlik üstüne çokça laf edenler, bu konuda başkalarını, hatta birlik için bunca emek harcamış olan bizi bile, üstümüze düşeni yapmamakla uluorta suçlayanlar, iş pratiğe dökülüp birlik çalışmaları gündeme girince çoğu zaman işte böyle su koyverdiler. Feodal toplumun alışkanlıkları, izleri, demokratik geleneklerin yokluğu ya da zayıflığı, her keresinde olumsuz rolünü oynadı. İyi niyetli çaba ve çırpınışlarımız bu engeleri aşmaya yetmedi.

Yeni parti, "Demokrasi Partisi" (DEP) adıyla 7 Mayıs'ta İçişleri Bakanlığı'na kuruluş dilekçesini vererek kuruldu. Yaşar Kaya başkan, arkadaşlarımızdan İbrahim Aksoy genel sekreter, yine arkadaşlarımızdan Refik Karakoç ile Latif Epözdemir başkan yardımcıları idiler. Fehmi Demir de yönetim kurulunda idi.

Bingöl Eylemi ve PKK'nın 1. Ateşkesinin Sona Ermesi

24 Mayıs'ta Bingöl'de meydana gelen ve 33 askerin ölümüyle sona

eren olayın kimin tarafından planlandığı ve yapıldığı net biçimde ortaya çıkmadı. Apo bu olayı önce şaşkınlıkla karşıladı, ama daha sonra sahiplendi ve misilleme olduğunu söyledi. Oysa kendisiyle yaptığım konuşmalardan edindiğim izlenim de, olayın kendi bilgisi dışında cereyan ettiği idi.(*)

Kimileri bu olayın bölgedeki komutan Şemdin Sakık'ın inisiyatifiyle gerçekleştiğini ileri sürdüler. Türk ordusunun yörede süregelen operasyonlarından onun gerillaları birhayli kayıp vermiş ve kendi aşiret köyleri yakılmıştı. Bu olayda PKK içindeki Suriye ajanlarının rol oynadığını söyleyenler de oldu. Ama bizzat Türk devletinin tutumu ilginçti. Bir yandan ateşkese olumlu cevap vermez ve bölgede operasyonlarını sürdürürken, öte yandan bunca askeri otobüslerle, silahsız ve korumasız yola çıkarmak nasıl bir şeydi? PKK bundan nasıl haberdar olmuş ve pusu kurmuştu? Acaba bu askerler, ateşkesi boşa çıkarmak isteyen Türk savaş güçlerince PKK'ya bir yem olarak mı sunuldular?..

Biz, 9 Haziran tarihli parti bildirisinde, rejimin bu işte bir tezgahı olabileceğini söyledik. Nitekim, daha sonraları bu tür kuşkular bizzat Türk basınına da yansıdı; ama sonuçta, devlet politikalarına güdümlü basın, tüm benzer olaylarda olduğu gibi bu işin üstüne de gidemedi...

Plan kimin, ya da kimlerin eseri olursa olsun, barış ve diyalog yönünde işleyen ateşkes sürecini durdurdu, rejimin içindeki savaş yanlılarına soluk aldırdı. Bu işten yalnız Türk savaş lobisi değil, Kürtlerle Türklerin savaşının sürmesini isteyen bazı komşu ülkeler de son derece memnun oldular...

Bingöl eyleminin ardından Türkiye'de barış yanlısı sesler sindi, yeniden kirli savaş yanlısı güçlerin borusu ötmeye başladı. Operasyonlar hızlandı, bir bütün olarak Kürt halkına yönelik saldırı ve işkence çarkı yoğunlaştı. Öcalan, 8 Haziran'da yine Bar Elias'ta yaptığı basın toplantısında ateşkese son verdiğini açıkladı.

PKK'nın Avrupa'daki Yeni Terör Dalgası

1993 protokolüyle birlikte Kürdistanlı örgütler arasında başlayan yakınlaşma ve görkemli Bonn eylemi yurt dışındaki Kürtler arasında morali oldukça yükseltti ve PKK'nın daha da kitleselleşmesine yol açtı. Ne var ki PKK, 1990'lı yılların başında Kürdistan'da ele geçirdiği kitleselleşme fırsatını nasıl iyi kullanamadı ve hovardaca heder ettiyse, bu kez de öyle yaptı.

Bingöl olayının ardından Türk devletinin Kürdistan'da azgınlaşan terörü,

---

(*) Prototokolden sonra acil durumlarda telefonla konuşmak için karşılıklı olarak birer telefon numarası vermiştik. Bingöl olayından sonra kendisini aradım ve ateşkes sürecine zarar verecek olan böylesi bir eylemi neden yaptıklarını sordum. Apo "Benim de haberim yok," dedi ve ardından ekledi: "Ama sahip çıkmak zorunda kaldım..."

yurt dışındaki Kürt kitlesinin yeni protestolarına yol açtı. PKK ise, Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde yasadışı eylemlere ve şiddete yöneldi. 24 Haziran günü Almanya'nın çeşitli kentlerinde, bunun yanı sıra İsviçre, Fransa, Danimarka ve İsveç'te Türk elçilik ve konsolosluklarına, banka şubelerine ve seyahat acentalarına yönelik eylemler yapıldı. Bazıları işgal edildi, molotof kokteylleri atıldı; yaralananlar oldu ve maddi zarara yol açıldı. Bern'deki büyükelçiliğe yönelik işgal eylemi sırasında elçilikten ateş açıldı, bir kişi öldü, sekiz kişi de yaralandı. Türkiye'nin Münih Konsolosluğu işgal edildi ve içindekiler rehin alındı. İşgal iki gün sürdü.

Aynı dönemde Türkiye'nin turistik kenti Antalya'da da turistik tesislerde patlamalar olmuş ve çoğu yabancı olmak üzere turistlerden yaralananlar olmuştu.

Söz konusu eylemler büyük yankı yaptı. Türkiye'nin ve başta batılı ülkeler olmak üzere çeşitli ülkelerin basın yayın organları günlerce bu eylemlere yer verdiler. Eylemlerin planlı olduğu, tek merkezden yönetildiği belliydi ve zaten PKK'nın cephe kuruluşu olan ERNK tarafından üstlenildi. Batılı ülkeler ve kamuoyu sert tepki gösterdi. Kendi ülkelerinde bu tür terör eylemleri yapmaya Kürtlerin hakkı olmadığı dile getirildi. Ne var ki PKK eylem sarhoşluğuna kapılmıştı ve bu yoldan yarattığı yankıyı büyük başarı sayıyordu.

Biz daha baştan, yasal sınırları aşan ve şiddete yönelen eylemlerin yanlış olduğunu söyledik, PKK'yı ve Kürt kamuoyunu uyardık. Parti olarak yaptığımız 28 Haziran tarihli basın açıklamasında şöyle diyorduk:

"Türk yönetimi arı kovanına çomak sokmuştur. Giderek büyüyen ve çığırından çıkan şiddet ortamının, dökülen kanların sorumlusu odur.

"Diğer yandan, Kürt ulusal hareketi de yanlış eylemlerden uzak durmalıdır.

"Kürt halkı yurt içinde, zulme karşı tüm meşru yöntemlerle direnme hakkına sahiptir. Ancak yurt dışındaki tepki ve gösterilerin barışçı ve demokratik bir çerçevede kalması gerekir. Dış ülkelerde şiddete varan eylemler yarardan çok zarar getirir. Yurt içindeki eylemlerin ise sivil ve masum insanlara zarar vermemesine dikkat edilmelidir. Bu tür şiddet eylemleri Kürt halkına uluslararası desteği zayıflatır, onu tecrit eder ve sömürgeci rejimin ekmeğine yağ sürer.

"Türk devletinin sınır tanımayan terörüne rağmen, yurtsever örgüt ve kişiler serinkanlı olmalı ve davaya zarar veren eylem türlerinden uzak durmalıdırlar."

Görüşümüzü PKK sorumlularına sözlü olarak da ilettik. Bu eylemler, aynı zamanda cephe çalışmasının başladığı bir döneme rastladı. Konuyu hem oraya, hem de Kürt örgütlerinin bulunduğu çeşitli platformlara götürüp tartıştık. Bu eylemlerin yanlış olduğunu, Kürtler konusundaki olumlu imajı bozabileceğini ve Kürtlerin uluslararası ilişkilerine zarar vereceğeni söyledik. Ama ne ilginçtir ki, Kürdistan'ın diğer parçalarından örgütler genellikle aldırmadılar. Kuzey Kürdistanlı örgütler ise, bizim dışımızda, PKK'nın Kürt

ulusal hareketine ciddi zararlar veren bu eylemleri karşısında ya hayranlık duyup destekleyici oldular, ya da sessiz kalmayı tercih ettiler. Bu da PKK'nın yanlış yolda yürümesini kolaylaştırdı.

PKK lideri Abdullah Öcalan'a bir mektup yazarak o dönem gündemde olan bazı konuların yanı sıra, özellikle bu konudaki görüşlerimi ilettim ve kendisini yapılan yanlışlar konusunda uyarmaya çalıştım. 23 Temmuz 1993 tarihli mektupta şöyle diyordum:

"Kontrgerilla ve özel timlerin Diyadin'de, Bahçesaray'da (Sündüz Yaylası) olduğu gibi, sivil halka karşı kıyım yapıp size yüklemek istedikleri görülüyor. Bunu dünya kamuoyuna iyi duyurmak lazım ve biz de bunun için çaba göstereceğiz.

"Biz, bildiğiniz gibi geçmişte, PKK'nın sahiplendiği bu tür eylemler için sizi eleştirmiştik. Bu tür eylemlerin hem size, hem de bir bütün olarak yurtsever harekete zarar verdiği kanısındayız. Türk güvenlik güçleri bundan yararlanarak uzunca bir zamandan beri bu tür eylemleri yapmakta ve böylece sizi kamuoyunda yıpratmaya çalışmaktadır. Okul yakma, öğretmen öldürme türünden eylemler de öyle. Askeri güçlere, polise ve ekonomik hedeflere karşı başarılı eylemler yapan PKK'nın bu tür puan düşürücü eylemlere ihtiyacı olmadığı kanısındayım.

"Eğer sivil kesime (kadın ve çocuklara, öğretmenlere vb.) yönelik bu tür eylemler konusunda PKK net bir tutum alır, onları benimsemediğini, yapmadığını belirtirse, Türk güvenlik güçlerinin bu tür provokasyonlarını, kıyımlarını açığa kavuşturmak daha da kolaylaşır.

"Haziran ayında yurt dışında cereyan eden bazı eylemlere ilişkin görüşümüzü de biliyorsunuz. Bunların çok ses çıkardıkları doğru. Ama ne yazık ki kamuoyunda örgütünüzün ve genel olarak Kürt hareketinin aleyhinde bir hava esmesine yol açtılar. Yani zararları yararlarından çok fazla oldu. Aslında Bonn eylemi gibi yüz bine yakın bir kitlenin katıldığı dev bir eylemden sonra bu tür eylemlere gerek yoktu.

"Kürt yurtsever hareketinin dış kamuoyuna yönelik çalışması uzun vadeli ve destek kazanmaya yönelik olmalıdır. Bu ülkelerde elbet Türk diplomatik misyonları, uluslararası kuruluşlar ve benzeri yerlerin önünde eylem koymalıyız. Ama bunlar, bu ülkelerin yasalarına uygun biçimde, yani barışçı bir çerçevede kalmalı. Geçmişte bu türden birhayli eylem yapıldı ve gelecekte de yapılabilir." (Mektubun tamamı için bak: Ek belge, no: 28).

Ne yazık ki tüm bu uyarıların PKK'ya bir yararı olmadı. Öcalan mektubuma verdiği 16 Ağustos 1993 tarihli cevabi mektupta yurt içindeki provokatif eylemlerle ilgili açık bir şey söylemekten kaçınıyor, yurt dışındaki şiddet eylemleri ile ilgili olarak ise şunları söylüyordu:

"*Son dönemlerde Avrupa örgütümüzün geliştirdiği bazı durumlara ilişkin olarak şunlar söylenebilinir. Kuşkusuz gelişmeler Avrupa kamuoyunu rahatsız etmiyor. Daha çok TC ile ilişki içindeki bazı güç odaklarını rahatsız etmiş*

olabilir. Gelişmelerin oldukça büyük bir etki yarattığı da görülüyor. Avrupa'da uygun, geliştirici ve olumlu etki bırakan etkinliklere ağırlık vermek gerektiği de doğrudur. Bu konuda gerekenler için baştan beri ilgili örgütümüze talimatlar verilmiştir. Bu alanda da birlikte önemli adımların atılabileceğine inanmaktayım." (Mektubun tamamı için bak: Ek belge, no: 29).

Görüldüğü üzere, Apo, "büyük etki yaratan" bu eylemleri savunmakta, Avrupa kamuoyunun değil, sadece "TC ile ilişki içindeki bazı güç odaklarının" onlardan rahatsız olduğunu ileri sürmektedir.

PKK, Apo'nun bu mantığına uygun olarak yanlışı sürdürdü. 4 Kasım 1993 tarihinde de Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde Türk konsolosluklarına, turizm bürolarına ve işyerlerine saldırılar düzenlendi. Wiesbaden'de bir kişi yaşamını yitirdi ve birçok kişi yaralandı. Federal Almanya'da eylemler otoban yakmaya, polise yönelik linç girişimlerine kadar vardırıldı. Bu ise, PKK'yı batılı ülkelerle karşı karşıya getirdi. PKK gereksiz yere kendisine yeni düşmanlar yarattı. Almanya ve bir dizi Batı Avrupa ülkesi PKK'yı ve yan kuruluşlarını yasakladılar. Bu ülkelerde polis ve yargı mekanizması harekete geçti, birçok PKK'lı tutuklandı. PKK'nın Avrupa'daki manevra alanı daraldı. Onun yanı sıra, genel olarak Kürt hareketi büyük imaj kaybına uğradı, demokratik çevrelerin dayanışması zayıfladı. Bu durum bizim ve öteki Kürt örgütlerinin yurt dışındaki çalışmalarını da olumsuz yönde etkiledi. Newroz şenlikleri için salon bulmak, otobüs sağlamak bile güçleşti. Hatta Kürtler kiralık ev bulmakta daha fazla sorunla karşılaşır oldular. Buna en çok sevinen ise Türk devleti oldu. Kürt hareketi bu eylemlerden hiçbir şey kazanmadı, sadece yitirdi.

Apo bunu ancak yıllar sonra, batılılarla ilişki kurmak için çaba gösterirken karşılaştığı güçlüklerle anladı. Aradan dört yıl geçtikten sonra, 1997 yılında, bir Alman televizyonuna verdiği demeçle Almanya'dan özür diledi. Bunu daha sonra tekrarladı ve artık bu tür eylemler yapmayacağını söyledi. Ama bir kez daha iş işten geçmiş, bir çuval inciri berbat etmişti..

Söz konusu yanlış politikanın tek sorumlusu elbette yalnızca PKK ve Apo değildir. Bu eylemlerin vereceği büyük zararı kavramayan ve tavır almayan öteki Kürt örgütlerinin de bunda payları vardır.

Sivas Katliamı

Gerici güçler 2 Temmuz günü, Sivas'ta, Pirsultan şenlikleri için bir araya gelmiş olan aydın ve sanatçılara saldırdılar. Madımak otelini kuşatıp yaktılar ve 36 kişinin ölümüne, 60 kişinin de yaralanmasına yolaçtılar. Ölenler arasında ünlü eleştirmen Asım Bezirci, Şair Metin Altıok, Tunceli cezaevinde birlikte yattığımız halk ozanı Nesimi Çimen ve Komkar newrozlarında tanıştığım ozan Hasret Gültekin de vardı. Aziz Nesin ise bu saldırıda ölümden kılpayı kurtuldu.

Bu kıyım rejimin kolluk güçlerinin gözü önünde cereyan etti. Yönetim, günler öncesi başlayan kışkırtmalara rağmen tedbir almadı. Polis ve asker, oteli kuşatmış olan gerici güruhu saatlerce seyretti, dağıtmak için hiçbir çaba harcamadı, havaya ateş bile açmadı. Cumhurbaşkanı Demirel, olayı telefonla an be an izledi ve "sakın halkın burnunu kanatmayın!" diyerek saldırganları korudu. Başbakan Çiller de olay sonrasında "halkın burnu kanamamıştır!" diyerek övündü. Başbakan Yardımcısı Erdal İnönü ise, otelde kuşatılmış ve ölümle yüz yüze olan bu insanlara sükunet tavsiye etmekle yetindi! Böylece katil güruhu rahat rahat cinayetlerini işlediler. Yılmaz ve Erbakan, halkın dini duygularının kışkırtıldığını ileri sürerek açıkça saldırganları savundular. Daha sonra Adalet Bakanlığı yapacak olan Şevket Kazan ise yargılama sırasında saldırganların avukatlığını yaptı.

Bazı Mektuplar ve Cevaplar

Glafkos Klerides'in Kıbrıs cumhurbaşkanlığına seçilmesi nedeniyle kendisini 8 Mart 1993 tarihli bir mektupla kutladım. Klerides 29 Nisan 1993 tarihli bir mektupla bana cevap verdi ve teşekkür etti. (Bak: Ek belge, no: 29, 30).

Öcalan'la imzaladığımız protokolün ardından çeşitli uluslararası kuruluşlara, demokratik örgütlere ve siyasi şahsiyetlere bir mektup yazarak bilgi verdim, protokolü ekte sundum ve Kürt sorununun barışçı çözümü için desteklerini istedim. 30 Nisan tarihli bu mektubuma çeşitli kuruluş ve kişilerden olumlu tepkiler geldi. Danimarka'dan İşçi sendikası CID'in genel sekreteri Claus Larsen-Jensen gönderdiği mektupta şöyle diyordu:

"Mektubunuzu büyük bir ilgiyle okudum. Kürt halkının son derece kötü durumda olduğunun bilincindeyim.

"Uluslararası topluluk şimdiye kadar Kürtlerden yana çok az şey yaptı.

"Danimarka işçi hareketi içinde Kürt sorunuyla ilgili tartışmaların giderek yoğunlaştığını söyleyebilirim. Ben, Kürtlerle ilgili olarak çok daha etkin bir dayanışmayı örgütlemek için Danimarka Sosyal Demokrat Partisi ile ilişkiye geçeceğim.

"Sonuçları kısa zamanda size ileteceğim."

Jensen, bundan kısa bir süre sonra ikinci bir mektupla, konunun Sosyal Demokratların dış ilişkiler sözcüsü Lasse Budtz tarafından parlamento gündemine getirildiğini, Danimarka'da Kürt sorunuyla ilgili bir konferans için çaba gösterildiğini iletti.

İtalya'da, bizimle sürekli ilişki içinde olan, Kürtlerle ilgili olarak İtalyan basınında sık sık yazan gazeteci Laura Schrader, Türk makamlarına yönelik bir protesto kampanyası örgütledi ve Piemonte Yerel Parlamentosu'ndan birçok parlamenterin, imzalarıyla bu kampanyaya katıldıklarını iletti.

Almanya Demokratik Sosyalizm Partisi (PDS) Başkanı Dr. Gysi ve kendisi

adına cevap veren Dr. Ursula Fischer, protokolde belirlenen 9 maddeyi desteklediklerini ve Kürt sorununun barışçı çözümü için çaba göstereceklerini söylüyorlardı.

Aşağı Saksonya Eyaleti Federal ve Avrupa İşleri Bakanı Jurgen Trittin adına verilen cevapta, Eyalet hükümetinin Kürtlerle dayanışma için daha önce yaptığı çalışmalardan söz ediliyor, Kürt halkının kendi kaderini belirleme ve mevcut sınırlar içinde barış içinde yaşama hakkı vurgulanıyordu.

Federal Almanya Şansölyesi Helmut Kohl, Uluslararası Parlamentolar Birliği (IPU) Genel Sekreteri Pierre Cornillon, Uluslararası Af Örgütü, Fransa Sosyalist Partisi, Avustralya Sosyalist Partisi, Malta İşçi Partisi, İzlanda Sosyal Demokrat Partisi de cevap verenler arasındaydı.

Helmut Kohl adına Dr. Sören Dengg'in cevapladığı 8 Haziran 1993 tarihli mektupta şöyle deniyordu:

"Sayın Başbakan 30 Nisan 1993 tarihli mektubunuz için teşekkür ediyor ve mektubunuza cevap vermek için beni görevlendirdi. Söz konusu mektupta, başbakanımızdan Ankara gezisi sırasında Türk hükümetinden Kürt sorununun barışçı ve demokratik çözümü yönünde etkisini kullanmasını istemiştiniz.

"Federal hükümet Türkiye'nin Güneydoğusundaki gelişmeleri büyük bir dikkatle izliyor. Kendisi her keresinde Türk hükümetinden, Türkiye'deki Kürt halkının insan ve azınlık haklarına saygı gösterilmesine büyük değer verdiğini ifade etmiştir. Başbakanımız bu konuyu son Ankara gezisinde hem Devlet Başkanı Demirel hem de Başbakan İnönü ile yaptığı görüşmelerde dile getirmiştir.

"Bu kapsamda başbakanımız, terörist PKK liderinin Güneydoğu'da tek yanlı akeşkes ilan etmiş olmasını da durumun yumuşamasına katkıda bulunabileceğini, sorunun barışçıl çözümünde bir adım olabileceğini dile getirdi.

"PKK'nın Türk askerlerine yönelik ve birhayli can kaybına yol açan son saldırısının da yeni bir çatışma dönemine yol açmamasını diliyoruz.

"Federal Başbakan Ankara görüşmelerinde, Türkiye'nin terörist eylemlere karşı kendisini tüm hukuki araçlarla savunma hakkı olduğunu da açık biçimde ifade etti. Ayrıca, Türkiye'nin son yıllarda insan hakları ve azınlık haklarının iyileştirilmesine yönelik olarak attığı bir dizi adımı selamladığını belirtti.

"Federal Başbakan, Türk hükümetinin, belli bir program çerçevesinde bu yolda yeni ilerlemeler kaydedeceğini umut ettiğini de ifade etti.

"Dostça selamlarımızla.." (Almancası için bak: Ek belge, no: 31).

Başbakan Tansu Çiller'e Mektup

Türkiye Başbakanı Tansu Çiller'e 22 Temmuz 1993 tarihli uzunca bir mektup gönderdim ve bu mektupta Kürt sorunuyla ilgili görüşlerimi, sorunun

barışçı çözümü için önerilerimi kendisine ilettim. Mektubu ayrıca kamuoyuna yansıttım. (Bu mektup için bak: Seçme Eserler, Cilt: 2, s. 358)

Mektup haber olarak Türk basınına da yansıdı. Yeni Günaydın Gazetesi, haberi "Burkay'dan Çiller'e diyalog çağrısı" başlığı altında verdi. Yurtdışı Büromuz, Çiller'e yazdığım bu mektubu, bir ön notla birlikte çeşitli ülkelerin hükümet başkanlarına ve siyasi parti liderlerine de bilgi için iletti. Bu mektupla ilgili olarak da olumlu tepkiler aldık. Bunlar arasında İngiliz Başbakanı John Major, IPU Genel Sekreteri Pierre Cornillon'da vardı.

Oral Çalışlar'la Röportaj

Türkiye İşçi Partisi'nden arkadaşım olan ve 1971 tutuklaması sırasında da Ankara'da TİP davasından birlikte yargılandığımız Oral Çalışlar, 12 Eylül sonrası hapisten çıktıktan sonra gazetecilik yaparak hayatını kazanıyordu. O ara Cumhuriyet'te çalışıyordu. Oral, 16 Nisan tarihli basın toplantısı sırasında Apo ile uzunca bir röportaj yapmış ve bu Cumhuriyet Gazetesi'nde yayınlanmıştı. Daha sonra Almanya'ya gelişinde benimle de uzun bir röportaj yaptı ve bu da Cumhuriyet gazetesinde 29 Temmuz 1993'ten başlayarak dizi halinde yayınlandı ve dokuz gün sürdü. Röportajın büyük ilgi gördüğü söylendi.

Oral bu röportajlarla iyi bir gazetecilik hizmeti yapmış, benim ve Öcalan'ın görüşlerini kamuoyuna yansıtmıştı. Daha sonra bu iki röportajı "Öcalan ve Burkay'la Kürt Sorunu" adı altında bir kitap halinde yayımladı. Ne ilginçtir ki Cumhuriyet'te yayımlanırken yazılar hakkında hiçbir dava açmayan savcılık bu kez kitabı topladı ve Oral hakkında da dava açtı. Hem de Öcalan'ın söylediklerinden dolayı değil, benim söylediklerimden dolayı! Öte yandan, PKK'lılar da kitaba sahip çıkmadılar; hatta Oral'ın, Öcalan'ın görüşlerini çarpıttığını ileri sürdüler... Oysa Öcalan'ın görüşlerini özel olarak çarpıtmaya gerek yoktu, onlar zaten yeterince çarpıktılar.

Açılan dava ise uzun sürdü, sonunda Oral, Terörle Mücadele Kanunu'na aykırı davranmaktan iki yıl ceza giydi. Ama bu ceza daha sonra çıkan kısmi af yasasının kapsamına girdi ve böylece Oral yeniden cezaevine girmekten kurtuldu.

9 Temmuz 1993 Tarihli MK Toplantısı

Merkez Komitemiz, 3. Kongreden yaklaşık 10 ay sonra, 9 Temmuz 1993'te toplandı. Beş gün süren toplantı yurt dışında, Federal Almanya'da gerçekleşti. Bu toplantıya yurt içinden Nurettin, Halil, Refik, Cezmi, Yavuz, Fehmi, yurt dışından ise Ziya, Ünal, Memo, Beko arkadaşlar katıldılar. Mesut Kürdistan'da olduğu, yurt içinden bazı arkadaşlar ise (Nazif ve Tayip) pasaport sorunları nedeniyle katılamadılar.

SAYFA 10 — CUMHURİYET — DİZİ YAZI

'Çözüm, uzlaşma ile mümkün

KEMAL BURKAY'LA KÜRT SORUNU

ORAL ÇALIŞLAR

Türkiye'nin de sonuçta bu yöntemi benimseyeceği kanısındayız. Sorunda bir masa etrafında oturacağız, barışçı biçimlerde olacağız. Ama politik güçler yeni bir dengeye kavuşacaktır, diye düşünüyorum. Sadece şahinlerden ibaret olmayacak toplum...

Sorun terörize oldu. Bunu yapan da devlet oldu. Bölücü şek. Kürt hareketini oraya itti. Bu bö geçmişte söylediklerimizin yanlı olduğu anlamına gelmiyor. Bugü durum değişmiştir. Böyle devam ederse bizim de bu barışçı politik sürdürmemiz mümkün olmaz.

12

Oral Çalışlar'ın Burkay'la yaptığı 8 bölümlük dizi röportajın 6. bölümü.

Burkay'dan Çiller'e "Diyalog" çağrısı

Başbakan Çiller'e gönderdiği mektupta Kürt sorununu "PKK ve terör olayı" gibi göstermenin gerçekçi olmadığını vurgulayan Burkay, baskı ve şiddetle sorunun çözümlenemeyeceğini, bu nedenle diyalog sağlanması gerektiğini savundu

İSTANBUL- Kürdistan Sosyalist Partisi Genel Sekreteri Kemal Burkay, Başbakan Tansu Çiller'e gönderdiği mektupta Kürt sorununun baskı ve şiddetle çözümlenemeyeceğini ifade ederek, soruna "Diyalogla çözüm" için harekete geçmesini istedi...

Burkay, Başbakan Tansu Çiller'e gönderdiği 22 Temmuz 1993 tarihli sekiz sayfalık mektupta "Demokrasi ve barış için birlikte adım atmaya hazır olduklarını" belirterek "Çözümün anahtarı sizdedir. Barış da, kardeşlik de sizin tutumunuza bağlıdır" dedi.

Burkay, "Sayın Çiller" diye hitap ettiği mektupta Çiller'i, Başbakanlığa seçilmesi nedeniyle kutlayarak, şöyle diyor:

"Savunduğunuz toplum kesimi ve bizimle ilgili düşünceleriniz ne olursa olsun, Türkiye'de bir kadının Başbakanlığa gelmiş olması, kadınlar bakımından bir kazanımdır. Geç de kalmış olsam, sizi kutlarım..."

Kürt gerçeğini Atatürk'ün ilk TBMM'de, İnönü'nün de Lozan Konferansı'nda "Sınırlarımız iki ulusu, Türkleri ve Kürtleri içeriyor. Kürtler, bir azınlık değil, ülkemizin asli unsurudur" diyerek kabul ettiğini belirten Burkay, bütün bunlara rağmen Kürtlerin demokratik haklarının verilmediğini öne sürdü.

Kürdistan Sosyalist Parti Genel Sekreteri Kemal Burkay, Kürt sorununu "PKK ve terör olayı" gibi

Burkay'ın Çiller'e mektubuyla ilgili olarak 27 Temmuz 1993 tarihli Yeni Günaydın Gazetesi'nde çıkan haber.

Gündemimiz yüklüydü. Öncelikle, Kongre'den bu yana bölgede meydana gelen önemli olayları, PKK ile Güneyli örgütlerin savaşını, ateşkesi, PSK-PKK protokolünü ve bunun yankılarını değerlendirdik. Protokol ittifakla olumlu bulundu. 3. Kongre'nin önümüze koyduğu görevleri, özellikle silahlı mücadeleye ilişkin hazırlığımızı gözden geçirdik. Aradan 10 ay geçmiş olmasına rağmen, yapılanlar çok azdı. Buna ilişkin çalışmayı hızlandırmayı kararlaştırdık.

Bu toplantıda Merkez organlarının çalışma tarzını, örgüt içi denetimi bir kez daha gözden geçirdik ve gerek organların çalışmasını, gerek denetimi verimli kılmak için kararlar aldık.

Hem göçmenlik koşullarında merkez kadrolarımızın değişik ülkelerde bulunması, hem de mali güçlükler nedeniyle merkezi plandaki çalışmaları gereği gibi düzenleyememiştik. Tüzüğümüzde Genel Sekreterlik, Genel Sekreter Yardımcısı, raportörler ile bir kurum durumundaydı. Ne var ki işler hep benim omuzumda kaldı. Merkezi bir büromuz da bir türlü olmadı. Çalışmalarımı evimde yürüttüm. Oysa yurt dışında merkezi bir büroya büyük ihtiyaç vardı.

Bu toplantıda konuyu bir kez daha gündemimize aldık; ancak alınan karar, maddi olanakların darlığı nedeniyle bir kez daha kağıt üzerinde kaldı. Böyle bir büro bize, personel, kira ve diğer giderleriyle en azından 150 bin marka malolurdu. Oysa bizim, yıllık 400-500 bin mark civarında olan bütçemiz, bu kadar parayı bir merkez büroya aktarmaya elvermezdi.. Böyle bir para, PKK için, belki bir günlük harcamaydı, belki ondan da azdı. Kimileri, yaptığımız işe bakıp bizi pek zengin sanmışlardır. Oysa bu çalışmalar az sayıda insanın büyük fedakârlıkları ve yaratıcılığı sayesinde yapılabildi.

3. Kongre'nin MK'ya verdiği tüzük değişikliği görevi bu toplantıda sonuçlandırıldı.

Bu toplantıda Sosyalist Enternasyonal'e üyelik konusunu ele aldık ve bir asil (Ziya), bir yedek üyenin muhalefetine karşılık, çoğunlukla üyelik için başvuru eğilimi ortaya çıktı. Ancak bu konuda nihayi kararı verip adım atmadan önce tabanın görüşünü almayı uygun bulduk.

Güçbirliği ve cephe çalışmalarını da değerlendirip buna ilişkin kendi önerilerimizi saptadık.

KUZEY KÜRDİSTANLI ÖRGÜTLERİN CEPHE ÇALIŞMASI

Apo ile yaptığımız protokolün ardından, cephe çalışmaları gündeme girdi. Kuzey Kürdistan'lı büyüklü küçüklü tüm örgütler birlik için istekliydiler. Bu kez, Rızgari dahil, birlik çalışmasının dışında kalmak isteyen yoktu. Güney Kürdistan'a geçiş mümkün olmayınca çalışmalar Avrupa'da, Federal Almanya'da başladı. Haziran ayı ortalarında örgütler bu amaçla bir araya geldiler.

Protokol sonrası oluşan olumlu havaya karşılık, cephenin kısa sürede ortaya çıkmasının mümkün olmadığının bilincindeydim. Üstelik bunun sakıncaları da vardı. En başta PKK'nın geçmişten bu yana izlediği birlikle çelişen hegemonyacı anlayışının değişmesi gerekti. Cepheye giden yolu adım adım döşeyerek hedefe varmalıydık. Yoksa hızla oluşan bir birlik aynı hızla dağılabilirdi.

Biz, cephe çalışmaları için Ünal ve Abdullah yoldaşları görevlendirmiştik. Toplantıların başladığı günlerde ben Stokholm'da idim. Bu konudaki görüşlerimi kendilerine yazılı olarak ilettim. Bu mektupta şöyle diyordum:

"Anladığım kadarıyla PKK, ortak bir cephe için hemen adım atılmasından yana. Ancak ne tüzük ve program konusunda bir hazırlıkları var, ne de bu konuda bir deneyleri. Daha çok güçlerine güveniyor (kitle desteğine ve özellikle silahlı güce) ve buna dayanarak birlik içinde hegemonya kuracaklarını sanıyorlar.

"Diğer örgütlerin de bazıları erken bir cephe ilanı bekliyorlar. (Kamuoyunda da böyle bir beklenti var). Ancak, böyleleri TEVGER olayında da yaşandığı gibi, umduklarını bulamayınca aynı hızla birliği terk edebilirler.

"Oysa, gerek PKK'nın güven vermemesi, hegemonyacı bir tutumu sürdürmesi, gerekse diğer örgütlerin gerçekçi olmayan beklentileri, hızla oluşturulan bir birliğin yine hızla dağılmasına yol açabilir. Bu ise yurtsever kamuoyu üzerinde çok kötü etki yapar. Bu nedenle, birliği sağlam temeller üzerinde inşa etmek ve yaşatmak için dikkatli adım atmalı. Birliği adım adım olgunlaştırmalı. Irak Kürdistanı'nda cephe, örgütler arasında yakınlaşma başladıktan ancak üç yıl sonra kurulabildi.

"Acele bir cephe ilanı bizi olup bittilerle karşı karşıya getirebilir...

"Öncelikle birlikte iş ve eylem yapmayı gerçekleştirmeli. Bu zaten, legal parti olayında, Bonn yürüyüşünde olduğu gibi, başlamış bulunuyor. Bu ortak çalışmalarla:

a) Taraflar arasındaki soğukluk giderilmeli, örgüt tabanları birbirine alışmalı;

b) Ortak çalışma ilkeleri geçerlik kazanmalı (demokratik ilişkiler, herkesin alınan kararlara uyması; yardımlaşma, dayanışma; tartışmalarda saldırganca olmayan bir dil vb...) böylece karşılıklı güven doğmalı." (Mektubun tamamı için bak: Ekteki 15 Haziran 1993 tarihli ve 32 nolu belge).

Birlik görüşmeleri 18 Haziran'da başladı. Bu toplantıya 11 örgüt katılmıştı (PSK, PKK, Hevgırtın PDK, KAWA, KKP, PİK, PRK-Rızgari, PRNK, RNK-KUK, TSK ve Yekbûn). Daha sonraki toplantıya Tekoşina Sosyalist'in de katılmasıyla örgüt sayısı 12'ye çıktı.

PKK cephe konusunda pek aceleciydi. Diğer örgütler de öyle. Bazıları adeta sevindirik olmuştu. Bizim, cephe konusundaki ihtiyatlı tutumumuz, çok aceleye getirmeyelim dememiz üzerine, bunu cephe konusunda isteksizlik gibi yorumladılar ve "daha önce cepheyi ısrarla savunan sizdiniz, şimdi pişman mı oldunuz?" dediler. Bu durumda laf anlatmanın güçlüğünü gördük ve biz de herkese ayak uydurduk. Madem herkes bu kadar hevesli, program ve tüzük çalışmalarına başlayalım ve üzerinde uzlaşır uzlaşmaz da cepheyi ilan edelim, dedik.

Tartışmalar sonucunda bir cephe kurulması için görüş birliğine varıldı. Cephe çalışmalarını sürdürüp tamamlamak üzere katılan tüm örgütlerin temsilcilerinden oluşan bir koordinasyon kurulu oluşturuldu. Program ve tüzük tasarılarını hazırlayıp bir sonraki toplantıya sunmak için de PSK, PKK, KUK, KAWA ve Hevgırtın temsilcilerinden oluşan beş kişilik bir komisyon oluşturuldu.

Cephe çalışmasının başladığı, 20 Haziran tarihli bir bildiri ile kamuoyuna duyuruldu. Bu bildiride, ayrıca iki taraflı ateşkes için çağrı yapıldı ve şöyle dendi:

"Türk devleti mevcut tutumunda, inkâr ve imha politikalarında ısrar ederse, bize savaş dahil, her türlü mücadele yol ve yöntemlerine başvurmaktan başka seçenek kalmıyor." (Bildirinin tamamı için bak: Ek belge no: 33).

Program ve tüzük komisyonu öncelikle programı ele aldı. Biz gerekçeli bir program taslağı hazırladık. Taslağımızı hazırlarken, diğer örgütlere ters düşmeyecek, onların da benimseyebileceği bir dil ve içerikte olmasına dikkat ettik. Komisyona temsilci veren diğer örgütler de (PKK, PDK-Hevgırtın, KAWA, RNK-KUK) program taslağı sunmuşlardı. Tüzük için ise TEVGER'in tüzüğünün esas alınmasını, cephe için gerekli değişiklikler yapılmasını önerdik.

8 Temmuzda yapılan toplantıda bu öneriler değerlendirildi. Tüzükle ilgili olarak TEVGER tüzüğünün esas alınmasına, onun üzerinde çalışılmasına ilişkin önerimiz benimsendi. Sunulan program taslakları tartışıldı ve şöyle bir karar alındı:

"Taslak ve tartışmalardaki ortak noktalar tek taslak haline getirilecek; ayrı noktalar belirlenip onlar da öneri halinde tartışılmak üzere komisyona sunulacak. Komisyon bunları birleştirmeye çalışacak. Eğer başarılamazsa öylece geniş toplantıya sunulacak."

Daha sonraki günlerde komisyon bir metin üzerinde anlaştı ve bunu tüm örgütlerin temsilcilerinin hazır bulunduğu 16 Ağustos tarihli toplantıya sundu. Taslak tartışıldı. Kimi noktalarda örgütlerin farklı görüş ve önerileri yansımış olmasa bile sonuçta benimsendi. Böylece, iki ay gibi oldukça kısa bir dönem içinde program üzerindeki çalışmalar tamamlandı ve tüzük çalışmasına geçildi. (Söz konusu program için bak: Ek belge, no: 34).

Bu toplantıda cephenin adı "Kürdistan Ulusal Demokratik Cephesi" (Bereyê Netewî û Demokrat a Kurdistan) olarak belirlendi. Tartışma, Genel Yönetim Kurulu'ndaki temsil konusunda çıktı. Biz temsilde örgütlerin gücünü ve dengeleri gözeten bir öneri yaptık. PKK'için 5, PSK için 4, KUK, Kawa, Hevgırtın ve Yekbun için üçer, diğer örgütler için ise ikişer temsilci olmak üzere, toplam 33 kişilik bir GYK önerdik.

PKK 25 kişilik GYK önerdi ve bunda kendilerine 11 kişilik kontenjan istedi!

Rızgari ve Yekbun eşit temsil önerdiler. Bazıları PKK 6, PSK 3, diğerleri için ikişer ve bazıları için de birer kişi önerdiler. Temsil oranı konusunda bu toplantıda bir sonuca varılamadı.

17-20 Eylül tarihlerinde yapılan toplantıda temsil konusunda uzlaşma sağlandı. PKK'nin 6, PSK'nin 3, Hevgırtın PDK, Kawa, Yekbun, PRK (Rızgari), KKP ve KUK'un ikişer, diğerlerinin de birer temsilci ile temsil edilmeleri ve bu oranın, bir yıl sonra, GYK tarafından gözden geçirilip yeniden saptanması kararlaştırıldı.

Cephenin kongresi konusunda bu toplantıda da bir sonuca varılamadı ve bu konu ileriye, GYK'ya bırakıldı. Böylece tüzük de komisyon tarafından sonuçlandırıldı ve görüşülmek üzere örgütlerin yetkili organlarına sunuldu. (Söz konusu tüzük için bak: Ek belge, no: 35). Bir sonraki toplantı 18 Ekim 1993'teydi. Amblem, kuruluş toplantısı, basın açıklaması gibi teknik konular bu toplantıya bırakıldı.

22 Ağustos'ta Kürdistan'a geçmek üzere Avrupa'dan ayrıldığımda çalışmaların kısa sürede sonuçlanacağına ilişkin bir hava ve iyimserlik vardı. Hatta Suriye'deki dostlar sorduklarında, cephenin bir haftaya kadar ilan edilebileceğini söyledim. Ne var ki, böyle olmadı. Hızla başlayan ve ilerleyen çalışma beklenmedik bir anda tıkandı. Örgütler birer ikişer uzaklaştılar. Başlangıçtaki kaygılarımız haklı çıktı. En önce ayrılanlar da birlik için en acele edenlerdi...

Güçbirliği çalışmaları başladığında Kawacılar ve Tekoşinciler bir birlik çalışması içindeydiler. 30 Eylül günü PKK'lılar Dersim yöresinde Tekoşin-

cilerin bir arkadaşlarını (Kamer Özkan) öldürdüler. Kawacılar ve Tekoşinciler PKK'nın özeleştiri yapmasını istediler. PKK ise onun ajan olduğunu ileri sürerek özeleştiri yapmayı reddetti.

PKK'nın Irak KDP ile ilişkilerinin yeniden gerginleşmesi de cephe çalışması üzerinde olumsuz etki yaptı. Bir önceki yıl Güneyli Kürtlerle meydana gelen çatışmanın ardından yapılan anlaşmaya göre PKK'nın bölgede askeri güç bulundurmaması gerekiyordu. Ancak işler başka türlü yürüdü. Mam Celal PKK'ya kendi bölgesinde Zelê kampını vererek onları adeta himayesine aldı. PKK askeri bakımdan kısa sürede toparlandı ve bir süre sonra boşalttığı sınır yörelerine yeniden döndü. Bu ise, Türkiye ile KDP arasında yeniden sorunlar yarattı. Türk birlikleri yeniden sınırı aşarak öbür yanda operasyonlar yaptılar, kimi yerleşim birimlerini bombaladılar. Ayrıca, sınır boyunca karakol inşasına başladılar. Bu durum KDP ile PKK'nın ilişkilerinin yeniden gerilmesine yol açtı. KDP, anlaşmaya uyması için PKK'yı uyardı. Apo ise KDP'ye karşı dilini yeniden sertleştirdi. Ağustos başlarında BBC'ye verdiği bir demeçte, "yeniden savaşabiliriz," dedi.

Bu haberi duyduğumda Almanya'daydım. Wupertal'da Ziya yoldaşımızın evinden Apo'yu telefonla aradım. BBC'deki haberin nedenlerini sordum ve serinkanlılıkla hareket etmesini tavsiye ettim, bir çatışmadan ne kendisinin ne de KDP'nin bir kazancı olmayacağını söyledim ve "KDP'nin de böyle bir çatışmadan yana olduğunu sanmıyorum" dedim. Apo "doğrudur," dedi ve ekledi:

"Zaten istese de KDP'nin bize saldıracak gücü yok."

"Sorun güç sorunu değil," dedim, "ama KDP'nin de bunda çıkarı olamaz."

Birkaç gün içinde Güney'e gitmek üzere Suriye'ye geleceğimi söyleyerek orada bu konuyu yeniden konuşabileceğimizi söyledim.

Bu arada Bonn'da Dilşad Barzani ile görüştüm. O da PKK'lıları suçladı, PKK'nın bir kadrolarını öldürdüğünü, bazı peşmergelerini esir aldığını ve silahlarına elkoyduğunu söyledi.

Bu gelişmeler, zaten Talabani ile Apo'nun yakınlaşmasına ve bizim PKK ile protokolümüze soğuk bakan KDP'yi daha da rahatsız etti. O hem kendisine yakın KDP-Hevgırtın'ı, hem de Kürdistan'da üs alanı verdiği Yekbun'u ve öteki kimi örgütleri etkiledi. Bu örgütler, daha önce tüzük görüşmeleri sırasında üzerinde uzlaşılmış olan kimi konuları yeniden gündeme getirdiler. Örneğin Hevgırtın-KDP cephenin işlevini yeniden tartışmaya açtı. PKK'nın askeri gücünün cephe tarafından denetlenmesi ve yönlendirilmesi mümkün olmadığına göre, cephenin savaş, barış, ateşkes, ülke düzeyinde kitlesel eylemler gibi konularda karar veremiyeceğini söyledi, temsilde eşitliği önerdi. Yekbun da hem temsilde eşitlik önerdi, hem de Yürütme Komitesi'nin ülkede veya "ülkeye yakın bir alanda" (kastedilen Güney Kürdistan'dı) toplanmasını şart koştu ve başka itirazlar getirdi.

Yeni öneriler 19 Ekim tarihli toplantıda tartışıldı, bir sonuca varılamadı. Bunun üzerine, ortaya çıkan engellerin aşılması, sarsılan güvenin yeniden sağlanması için "örgütlerin en üst düzeyde temsilcilerinin" de katılacağı bir zirve toplantısı yapılması konusunda görüş birliğine varıldı. Ne var ki bu zirve toplantısı gerçekleşmedi. Bunun bir nedeni Apo'nun Şam'dan ayrılamaması idi. Ben ise o ara, gidişi de dönüşü de oldukça zor olan Güney Kürdistan'a geçmiştim. Öte yandan, bazı örgütleri kimin temsil ettiği belli değildi. Bazıları bu tür durumlarda bile gizlilik oynuyorlardı. Bazılarının ise herhangi bir başkan ya da genel sekretere, hatta merkez organına ihtiyaçları olmamıştı!

Zirve toplantısı yapılamayışının tek nedeni bu değildi elbet. PKK cephe olayına örgütlerin irade birliği ve demokratik şekilde işleyen bir örgüt olarak bakmıyor, her an olup bittiler yaratıyordu. Öneğin tüzük görüşmeleri hâlâ sürmekte iken kendi basınında cephenin kurulduğunu ilan etmişti bile! Abdullah Öcalan, 28 Ağustos 1993 tarihli Gündem gazetesine verdiği demeçte "Ulusal Birleşik Cephe"nin kurulduğunu ve bunun "ulusal meclis" içinde yeralacağını söylüyordu. (PKK, bir süreden beri kendi başına "ulusal parlamento" diye bir kurum oluşturma çalışması içindeydi). PKK yayınlarında diğer örgütlerle ilgili olarak dostça olmayan bir dil kullanılıyordu. Apo, 15 Eylül 1993 tarihli Gündem gazetesinde yayınlanan Ali Fırat imzalı yazıda, "Küçük burjuva reformist güçler, yurtsever olarak kalmanın, artık PKK'nin açtığı cepheyle birleşmekten geçtiğini gördüler," diyordu.

PKK bu dönem içinde, Tekoşin'in bir adamını öldürmenin ve KDP'yi yeniden savaşla tehdit etmenin yanı sıra, eski tarzına uygun ve birlik çalışmasıyla bağdaşmayan bir dizi başka eylemde bulundu. 9 Ekim 1993 günü Tunceli'nin Hozat ilçesinde TDKP (Halkın Kurtuluşu) yanlısı olan 6 solcu öğretmen PKK tarafından katledildiler. Bu nedenle yöre halkı büyük tepki gösterdi, Tunceli merkezi ve Hozat, Ovacık gibi ilçelerde esnaf PKK'ye karşı kepenk kapama eylemiyle bu cinayetleri protesto etti. Gidip konuk oldukları ve yemek yedikleri Karakoçan'ın Hor köyünden 9 genci alarak köyün dışında kurşuna dizdiler. Bu köy korucu köyü değildi, aksine yurtseverliğiyle tanınmış bir köydü ve bu gençlerin çoğu bizim taraftarımızdı. 16 Eylül günü Suruç'un Marut köyünde, Arif Demir adlı yurtsever köy muhtarını evinden çıkarıp kurşuna dizdiler. Diyarbakır'ın Eğil kazasında bir kahveyi basarak orada bulunan beş Kürdü, sırf devlet memuru oldukları gerekçesiyle kurşuna dizdiler. Bu eylemi Kürdistan'da devleti çökertme adına yaptıklarını ileri sürmüşlerdi! Oysa bunlar, memur olsalar da yurtsever insanlardı ve PKK'ya hiçbir kötülük yapmamışlardı. Bunun gibi daha bir dizi olay yaşandı.

Bunun yanı sıra, PKK'nın Avrupa'da giriştiği terör eylemleri de ciddi bir sorundu. PKK, diğer örgütlere danışma gereği bile duymadan bu eylemlere girişti ve onları savundu. Eğer cephe kurulmuş olsaydı bu yanlış eylemler cepheye mal olacaktı.

PKK'nın ikili protokole ve bizzat cephe çalışmasında belirlenen ortak ilkelere aykırı eylem ve tutumu, doğal olarak cephe çalışması üzerinde olum-

suz bir rol oynadı, örgütleri birer ikişer bu çalışmadan uzaklaştırdı. Bu tutum bizim de cephe çalışması konusunda yeniden ihtiyatlı bir tutuma yönelmemize yol açtı.

Kürdistan'a geçtikten sonra Apo'ya ikinci bir mektup yazdım. Bu mektupta yukarda sözü edilen PKK eylemlerine değindim ve bunların protokolle çeliştiğini söyledim. (Bak, Ek belge, no: 36). Yine Kasım 1993'te Azadi gazetesi ile yaptığım röportajda da bu konulara değindim ve PKK'yı eleştirdim. Birlik konusundaki bir soruya verdiğim cevapta şöyle diyordum:

"Birlik ancak gerçekten ona inanarak, ilkeli biçimde ve demokratik temeller üzerinde inşa edilebilir. Birlik çalışması başlamış, büyük mesafe alınmış; ama her şey bitmiş değil. Asıl önemlisi ve birliği gerçekten birlik yapacak şey, bu işte samimi olmak, diğer örgütleri kardeş görmek, onların varlığına alışmak, yurtsever örgütler arasında şiddeti dışlamak, dayanışma anlayışını öne çıkarmaktır. Bu olmadan kağıt üzerinde birlik sağlansa bile yürümez ve kitleler düş kırıklığına uğrar.

"İşte bu nedenle, Kürt ulusal güçleri bugün tarihi ve hayati bir sorumlulukla yüz yüzeler. Bunu başaracak olgunluğu, devrimci ruhu gösterebilecek miyiz? Bu soru en başta da PKK'ya, onun liderine yöneliktir. Her şeyi kamuoyu ve devrimci kadrolar önünde açıkça konuşmanın zamanıdır. Eğer bu sorumluluğu göstereceksek, artık, "bu iş taktiktir" biçimindeki fiskoslar, "işbirlikçiler, hainler gelip teslim oldu" biçiminde, diğer örgütlere yönelik, gerçek dışı ve onur kırıcı nitelemeleri kapsayan yazılı açıklamalar terk edilmeli. Bunlar başka örgütlere karşı yıllar yılı şartlandırılmış tabanı rahatlatmaya yönelik olabilir, ama son derece sakıncalıdır. Daha da önemlisi, başka örgütlerin üye ve sempatizanlarına karşı şu veya bu gerekçeyle şiddet kullanma, kan dökme gibi bir alışkanlık artık son bulmalıdır.

"Eğer gerçekten birlik istiyorsak başka yolu yoktur. Yeni bir anlayış, yeni bir tutum gerekli." (Bak Azadi, sayı: 81-82; ayrıca Seçme yazılar, Cilt 2, s. 373 vd.).

Apo ise, Kürdistan'daki sorumlusu Mahir Welat vasıtasıyla verdiği cevapta, "çizgi dışı yapılan bazı eylemler" olduğunu, zaman zaman "yanlış hedeflerin vurulduğunu", "bazı aşırılıklar yaşandığını" ve kendilerinin bu tür eylemleri onaylanmayıp mahkum ettiklerini söylüyordu. (Bak: Ek belge, no: 37).

Apo'nun bu konudaki tutumu, lafta da olsa, olumluydu. Ancak bu eylemleri kamuoyu önünde mahkum etmeye hiç yanaşmadı. Oysa içtenlikli olup olmadığı ancak öyle anlaşılır ve bu tür eylemlerin önü de ancak öyle alınabilirdi.

Böylece cephe çalışmaları tavsadı ve adeta buz dolabına kaldırıldı.

PKK cephe sorununa asla içtenlikle yanaşmamıştı. Örgütler arası demokratik ilişkilere alışık değildi. O, cepheyi öteki Kürt örgütlerini kendi güdüm ve denetimine alıp eritmek, kitleleri kendi çevresinde toparlamak için bir araç

olarak düşünüyordu. Yine böylesi bir birlikten, özellikle de bizim uluslararası ilişkilerimizden yararlanıp kendi üzerindeki terörist imajını kaldırmak, uluslararası ilişkiler kurmak istiyordu.

PKK, kitleselleşme konusundaki amacına bir dereceye kadar ulaştı. Protokol sonrası doğan yumuşama ortamı ve kitlelerin yükselen coşkusu en çok ona yaradı. Özellikle yurt dışında kitleselleşti. Ancak uluslararası planda umduklarını bulamadı. Ateşkes sürecinin sona ermesi ve yeniden hızlanan çatışmaların ardından, artık PKK da cepheyi eskisi gibi önemsemez oldu. DEP'li milletvekillerinin bir bölümünün tutuklanmasından, bir bölümünün ise yurt dışına çıkmasından sonra bu kez dikkatini "Sürgün Parlamentosu"na ve ulusal kongre çalışmasına yöneltti.

Kürdistanlı Örgütler Platformu

1994 yılı içinde yapılan çeşitli toplantılara rağmen zirve bir türlü toplanamayınca ve sorunlar da başka türlü aşılamayınca, 7 Ocak 1995'te yapılan toplantıda, iki yıldan beri süregelen iyi niyetli çabalara rağmen gerçekleşme şansı olmadığı görülen cephe çalışmalarını dondurmayı; ancak ilişkileri tümden koparmayıp bir platform biçiminde sürdürmeyi, bundan böyle de önemli gelişmeleri birlikte değerlendirip ortak tavır almayı, birlikte yapılabilecek işleri yapmayı, bu amaçla üç veya beş kişilik bir komisyon oluşturup ortak bir program belirlemeyi önerdik. PKK, PDK-Bakûr ve Yekbûn da, farklı gerekçelerle de olsa, cephenin koşullarının olmadığını dile getirdiler ve bundan böyle ilişkilerin bir platform biçiminde sürdürülmesine yönelik görüşümüze katıldılar. Platformun adı "Kürdistanlı Örgütler Platformu" olarak belirlendi. 1995 Mart ayında hedefleri ve işleyiş kurallarını içeren bir ortak metin kabul edildi. (Bak: Ek belge, no: 42).

Böylece bir bakıma, bizim daha baştan önerdiğimiz biçime dönüldü. Daha baştan böylesi mütevazi bir adımla başlansa ve ortak çalışma adım adım geliştirilse başka türlü olabilirdi. Oysa şimdi farklı bir durum söz konusuydu. Cephe gibi iddialı bir hedef konmuş, iş aceleye getirilmiş ve başarısız olunmuştu. Bu düş kırıklığının ardından oluşan platformun fazla bir şey yapması beklenemezdi.

Nitekim, zaman içinde birkaç bildiri yayınlamanın ve turizm boykotu yapmanın ötesinde platform fazla bir şey yapamadı. Zamanla bazı örgütler bundan da çekildiler, bazı örgütler ise sahneden çekildiler. Böylece bu platform da adeta unutuldu. Ta ki, 1998 yılı sonlarında Suriye'den çıkarılan Öcalan'ın İtalya'ya gelişine kadar. Bu aşamada platform, bizim önerimizle yeniden canlandı. "Sürgün Parlamentosu" ve yeni dönemde ulusal kongre çabaları gibi, bu konuya da ilerde, yeri geldikçe değineceğim.

KÜRDİSTAN'A YOLCULUK

Temmuz ve Ağustos aylarında bir yandan MK toplantısı ve Cephe çalışması ile uğraşırken, öte yandan Kürdistan'a geçiş sorununu çözmek için KDP ile de diyalog kurdum, konuyu Bonn'daki temsilcileri Dilşad Barzani ile konuştum. Dilşad merkezle ilişki kurdu ve geçiş için arkadaşlarının yardımcı olacağını söyledi, Şam'da ve Kamışlı'da görüşeceğim isimleri verdi.

Yeniden Şam'a Dönüyorum

Kürdistan'a geçiş sağlama umuduyla 22 Ağustos'ta Avrupa'dan ayrıldım ve 1993 yılı içinde 3. kez yeniden Suriye'ye geçtim. Benden birkaç gün sonra da İsveç'ten Salih arkadaşımız geldi ve Murat Avrupa'ya döndü.

Şam'a gelir gelmez ilk iş olarak Parti'nin Şam bürosu ile ilişki kurdum. Gcleceğimden haberdar olduklarını, Bizzat Mesut Barzani'nin geçişimi bir an önce sağlamak için kendilerine haber yolladığını söylediler. Mesut Barzani, Apo'nun yarattığı sorunlar ve tehditler nedeniyle de benden bir tür arabulucu rolü bekliyordu.

Suriyeli General Mustafa Türkmen...

Bu arada ben, Kürdistan'a geçmeden önce, doğrudan resmi makamlarla ilişki kurup görevli arkadaşlarımızın Suriye'de barınmaları ve geçişler konusunda onaylarını almanın, yani bu işi, KDP ve KYB'nin Suriye ile varolan ilişkileri türünden bir düzene bağlamanın daha doğru olacağını düşündüm. Zaten bu konuda organlar yetki vermişti. Yaptığımız iş Suriye'nin de işine geldiği, karşılıklı çıkarlar söz konusu olduğu için, buna evet diyebilirler diye düşündük.

Bu konuda ne Baas Partisi'nin, ne de hükümetin bir fonksiyonu olmadığı, inisiyatifin askeri istihbaratın elinde olduğu söylendi. Ben de bu amaçla askeri istihbaratın başındaki General Ali Duba ile görüşmek istedim ve isteğimi KYB'li Abdurrezzak vasıtasıyla ilettim. Suriye'ye ilk gelişimde, 1980 yılında sanırım onunla görüşmüştüm. Ama bu kez onun hasta ya da izinli olduğu gerekçesiyle, başka biriyle görüşebileceğimiz söylendi. Salih'le birlikte gittik. Abdurrezzak da çevirmen olarak bizimle geldi. Görüştüğümüz generalin adı ilginçti: Mustafa Türkmen! "Bu kez de karşımıza çıka çıka Türk asıllı biri mi çıktı?" diye düşündüm...

Generalin yanında sivil giyimli üst düzey bir görevli daha vardı. Açık konuştum. Güney Kürdistan'da üslenmek ve orada bir bölüm kadromuzu eğitmek istediğimizi, Suriye'yi dost olarak gördüğümüzü söyledim ve bu işlerle ilgilenecek birkaç arkadaşımızın Şam ve Kamışlı'da barınmasına izin vermelerini; ayrıca, bölgeye Avrupa'dan geliş-gidişler konusunda -giriş vizesi ve geçiş kolaylığı bakımından- yardımcı olmalarını istedim. Şimdilik beklentilerimizin bundan ibaret olduğunu, ilerde başka türden ihtiyacımız olursa, bu konularda da destek isteyebileceğimizi söyledim.

Neden Suriye'de üslenmeyi düşünmediğimizi sordular ve Suriye ordusunun da pekâlâ bize eğitim verebileceğini söylediler. Belli ki bizi de PKK gibi tam bir denetime almak istiyorlardı. Ayrıca, "Şimali Irak" diye niteledikleri Güney Kürdistanlı örgütlerle ilgili rahatsızlıklarını da şu sözlerle açıkça dile getirdiler:

"Biz onlara o kadar yardımcı olduk, ama gidip Türkiye'nin kuyruğuna girdiler,"

Ben ise, Türkiye'nin PKK nedeniyle Suriye'yi zaten sıkıştırdığını, kendileri için yeni bir sıkıntı yaratmak istemediğimizi, Güney Kürdistan'ın bizim açımızdan üslenme ve gerilla eğitimi bakımından daha uygun olduğunu söyledim. Besbelli bu gerekçeler onları iknaya yetmedi. Bize bu konuyu değerlendirip sonucu ileteceklerini söylediler. İki-üç gün sonra bir araba gönderdiler, gittik. Bu kez general yoktu. Ama daha önce generalin yanında görüştüğümüz sivil kişi, o sırada nedense koridorda beklemekte olan birkaç sivil kılıklı kişiyi(*) daha odaya çağırarak, onların yanında sonucu bize iletti:

"Biz Türkiye ile ilişkilerimizi bozmak istemiyoruz. Bu nedenle size yardımcı olmayacağız!.."

Yapacak bir şey yoktu. Kendisine nazikçe teşekkür ettim ve ayrıldık. Bizi götürüp getiren, aynı zamanda görüşmelere de tanık olan genç istihbaratçı, bize ısınmıştı ve herhalde, bu iş olursa birlikte çalışacağımızı ummuştu ki, sonuca bayağı üzüldü. Dönüş yolunda, çat pat İngilizcesiyle, "neden böyle yaptılar sanki!" diye yakındı. Ben de "canını sıkma" deyip onu teskin ettim!

Böylece Suriye ile, 13 yıl sonra ikinci kez ilişki kurma girişimimiz de sonuçsuz kaldı. Biz kuyruğumuzu kapana kıstırmak istemiyorduk, onlarsa başka türlü bir ilişkiye yanaşmıyorlardı...

(*) Koridorda bekleyen ve bize sonuç iletilirken içeri alınan bu kişiler hiç konuşmadılar. Onların kim olduğu üzerinde daha sonra da düşündüm: Acaba Suriye'nin diğer istihbarat örgütünün (Muhaberat) veya Cemil Esat'ın adamları mı idiler?.. Yoksa bize iletilen mesajı kulaklarıyla duysunlar diye doğrudan Türk istihbaratının adamları mı?..

Apo İle Görüşme

Bu arada Şam'da Apo ile iki kez görüştüm. Birincisinde evinde, ikincisinde ise bürosunda. Bu büro, Kürt mahallesinin hemen altındaki semtte, Yekıti'nin bürosuna yakın bir yerde idi. Her ikisinde de Salih'le birlikte idik.

KDP ile ilişkilerini konuştuk. O, KDP'nin Türkiye ile geliştirdiği ilişkilerden, özellikle de sınır boyunda KDP'nin onayı ile yapılan karakollardan rahatsızdı. KDP'yi feodal gerici bir örgüt olarak niteleyip, onu ortadan kaldırmanın yararlı olacağını söyledi ve benim de herhalde bu görüşü paylaşacağımı sandı. Mam Celal'in bu konuda Apo'yu etkilediği, KDP'ye karşı cesaretlendirdiği gibi bir kuşku duydum. Bunda yanılmamışım. Kürdistan'a geçtikten sonra tanık olduğum olaylar bu kuşkunun tümüyle haklı olduğunu gösterdi.

Ben ise, feodal yapıları ortadan kaldırmanın silah zoruyla olamayacağını, bunun en başta Kürt toplumundaki ekonomik ve sosyal gelişmelere bağlı olduğunu, bu aşamada KDP'yi ortadan kaldırma gibi bir çabanın hem başarı şansı olmadığını, hem de Kürtler arası savaşa yol açacağını ve bir bütün olarak Kürt hareketine büyük zararlar vereceğini söyledim. KDP'nin Türkiye ilişkilerinin bir dereceye kadar zorunlu komşuluk ilişkileri olduğunu, Habur üzerinden dış dünya ile ilişki sağladıklarını, ama ilişkilerin bunu aşıp Kuzeyli Kürtlere karşı ortak bir tutuma varmaması gerektiğini, Kürt örgütleri arasında kardeşçe ilişkilerin temel önemde olduğunu ve bunun için herkese görev düştüğünü anlatarak onu bir kez daha KDP ile herhangi bir çatışmadan uzak durması için etkilemeye çalıştım.

"Sizin yerinizde olsam bir önceki çatışmadan da uzak dururdum. Onlar, Türkiye'nin baskısıyla üzerinize gelseler bile, savaşçılarınızı başka yere çekebilir ve daha sonra tekrar bıraktığınız alanlara dönebilirdiniz. Ne diye güneydeki Kürtlerle savaşacaksınız? Bundan hem onların, hem sizin kaybınız olur. Türkiye de bunu ister," dedim.

Apo, söylediklerim sanki aklına yatmış gibi olumlu tepki verdi. Hatta bu kez, KDP'yi, KYB'yi ve bizi de kast ederek şöyle dedi:

"Hepimiz bir araya gelsek yüz bin kişilik bir gerilla ordusu çıkarırız. Kimse bizi yenemez. Türkiye'yi çok rahatlıkla bozguna uğratırız."

Belli ki bunu kolay bir iş sanıyor ve karşı tarafın gücünü hesaba katmıyordu. Şöyle dedim:

"Ama bu kez de yüz bin kişilik bir orduyu beslemc ve donatma sorunu ortaya çıkar. Ayrıca, Kürdistan'ı bölüşmüş ülkeler de buna izin vermezler. Böyle bir durumda onlar da Kürtlere karşı birlikte harekete geçerler... Ama Kürtler en azından kendi aralarında savaşmak gibi bir yanlışa düşmeyebilirler."

Bu görüşmemiz Apo üzerinde yumuşatıcı bir etki yaptı sanıyorum. Kürdistan'da Mesut Barzani ile görüşerek bir arabulucu rolü oynamamı o da istiyordu. "Bu konuda siz neyi uygun görüyorsanız ben kabule hazırım!" diye de güven

gösterisi yaptı. Öte yandan, koşul olarak da sınır karakollarının yapımına son verilmesi gerektiğini söylemekten geri kalmadı.

Apo ile cephe konusunu da görüştük. Ben son durum hakkında kendisine bilgi verdim. O ise hemen atıldı:

"Neden bekliyoruz? Cepheyi hemen ilan edelim!" Besbelli Apo için bu iş son derece kolaydı. Ona ne merkez komitesi kararı, ne de başka bir şey gerekliydi. Örgüt o demekti ve onun sözü yeterdi... Ben ise, hem işin henüz tümüyle sonuçlanmadığını, hem de bunu sadece ikimizin yapamıyacağını anlattım, diğer örgütler de var, dedim.

Apo bu arada, bana kurulacak cephenin dış komitesinin başına geçmemi önerdi ve bunu hak ettiğimi söyleyerek, "Uzmanlığa saygı göstermek gerekir!" dedi. Besbelli kendisi için de cephenin liderliğini düşünüyordu... Kendisine teşekkür ettim ve şöyle dedim:

"Böyle bir beklentim yok. Hele cephe bir kurulsun, işbölümünü de elbet yapar..."

Apo'nun da Hafız Esat, Mam Celal ve Ortadoğu'nun çoğu liderleri gibi tespih çekmeyi sevdiğini biliyordum. Burası ilginç bir yer, ben bile Şam'da olduğum zamanlar bazen tespih çekmişimdir. Bürolarındaki bu görüşme sırasında, Apo bir kez tespihi cebinden çıkardı, sonra aklına bir şey gelmiş gibi tekrar cebine soktu. Konuşma sırasında bunu bir kez daha tekrarladı. Üçüncüsünde dayanamadı, kararlı bir şekilde elini cebine sokup tespihi çıkardı ve şıkır şıkır çekmeye başladı! Bu garip davranışı Salih'in de ilgisini çekmişti.

İlk iki girişiminde neden vazgeçmişti? Sanırım bunun benimle ilgili bir öyküsü vardı. Yıllar önce ülkedeyken, Ankara'daki büromuza başka bir politik hareketten iki genç gelmişti. Konuşmamız sırasında gençlerden biri tespih çekmiş, benim dikkatim dağılmış, bu nedenle kendisini uyarmıştım.

"Neden tespih çekiyorsun?" demiştim. "Bu devrimcilere değil, şarklı, boş insanlara özgü bir meşguliyet..."

O ise kendisini savunmuştu:

"Şimdi ben de boşum..."

"Olur mu? Ciddi bir konu konuşuyoruz ve tesbih sesinden benim dikkatim dağılıyor," demiştim.

O zaman, genç adam mahçup, tespihi cebine sokmuştu.

Sanırım Apo bu öyküyü duymuştu. Bu nedenle, önce benim yanımda tespih çekmek istememiş, ama sonra dayanamamıştı!

Bu görüşmelerimiz sırasında Apo, ortak bir açıklama yapmayı önerdi. Açıklamayı ben hazırladım. 30 Ağustos tarihine ve 1 Eylül dünya barış gününün hemen öncesine rastlayan bu açıklama aynı zamanda bir barış çağrısı niteliğinde idi. Açıklamada, Kuzey Kürdistan'lı örgütler arasındaki cephe çalışmasının sonuçlanmak üzere olduğundan söz ediyorduk. (O zaman henüz

cephe çalışması çıkmaza girmemişti.) Açıklamanın bir yerinde Kürt örgütleri arasındaki ilişkilere değinerek şöyle diyorduk:

"İki lider, Kürdistan'ın değişik parçalarındaki yurtsever güçler arasında iyi ilişkilerin korunması ve geliştirilmesi gereğine de bir kez daha değindiler ve son dönemde sömürgeci Türk yönetiminin ve Kürt halkına düşman diğer bazı güçlerin, Kürt ulusal hareketini bölmek, birbirine düşürmek için giriştiği yoğun çabalara dikkat çekerek, tüm yurtsever partileri bu konuda uyanık ve sorumlu davranmaya çağırdılar."

Bu açıklamada, görüşmemiz sırasında gündeme gelen ulusal kongre konusuna da değindik:

"İki lider, Kürdistan'ın değişik parçalarındaki yurtsever güçler arasında koordinasyonu sağlamak, ortak politikalar oluşturmak ve uluslararası düzeyde Kürt ulusal istemleri için ortak bir ses yaratmak amacıyla, bir ulusal kongrenin ilerde toplanmasının yararı ve gereği üzerinde görüşbirliğine vardılar ve bunun için ortaklaşa çaba göstermeyi kararlaştırdılar." (Açıklamanın tamamı için bak: Azadi, sayı 69, 5-11 Eylül 1993).

İspanyol Diplomat

Bu döncmdc tanıştığım kişilcrden biri de İspanya'nın Şam Elçiliği'nde görevli bir İspanyol diplomattı. Onunla Yekıti'nin aracılığıyla tanıştık. Yekıti'nin İspanyollarla ilişkileri, bilemediğim bir nedenle oldukça iyiydi. Görüştüğüm diplomatla Kürt sorunu üzerinde konuştuk. Canayakın bir insandı ve bana bayağı ilgi gösterdi. Beni İspanya'ya davet etti, oraya gidip İspanyol liderlerle görüşmemi salık verdi, bize yardımcı olabileceklerini ima etti. Sosyalist Parti'nin iktidarda olduğu dönemdi. Kürdistan dönüşü gidebileceğimi söyledim.

1994 yazında Kürdistan dönüşü yine Şam'da onunla bir kez daha görüştük. Aynı öneriyi tekrarladı. İspanyolların bizimle görüşmek ya da yardım etmekle ne gibi bir çıkarları olduğunu düşündüm ve bu ısrarlı öneriye bir anlam veremedim. Ama İspanya'ya gidip ilişki kurmayı denemek de istiyordum. Almanya'ya döndüğümde daha biz herhangi bir girişimde bulunmadan İspanyollar bizi aradılar. İki kişi KOMKAR'a geldi. Beko ile birlikte kendileriyle konuştuk. Daha çok istihbarat elemanlarına benziyorlardı. Bizimle ilgili enformasyon almak istiyor ve niyetlerimizi araştırıyorlardı. Biz de, silahlı mücadeleye ilişkin son hazırlıklarımız başarısızlığa uğradıktan sonra artık önümüze tümüyle barışçı mücadele yöntemlerini koymuştuk ve bu çerçevede niyetlerimizi anlattık. Ondan sonra bizi bir daha aramadılar.

Şam'ın Profesör Dişçisi..

Birkaç ay önce İsveç'te dişlerimi yaptırmış, birhayli de para ödemiştim. Ama aksilik, yaptırdığım dişlerin bir bölümü, Şam'da yerinden çıktı. Masum,

beni kendi okulunda ders veren bir profesör dişçiye götürdü ve onu birhayli övdü. Ne var ki adamın kir pas içindeki muayenehanesi beni şaşırtı. Dişçi önlüğü bile, besbelli su yüzü görmediği için kararmıştı.. Bu sayın profesör dişimi tamir ederken gelen telefonlara cevap veriyor ve beni bir yana bırakıp uzun uzun sohbet ediyordu. Birkaç kez gidip geldim ve sonunda dişi sözde yerine yerleştirdi. "Çok sert şeyler yeme," diye de uyardı... Ne var ki eve döner dönmez, daha o akşam, bir üzüm tanesini dişlerken dişim tekrar yerinden çıktı. İşin kötüsü, diş gitti ama onu tutturmaya yarayan çivisi kaldı. Herhangi bir şeyi rahat yiyemez ve ısıramaz oldum. Damağa tutturulmuş küçük sivri çivi nedeniyle fena halde acı duyuyordum. Bu halde Kürdistan'a nasıl gideceğimi kara kara düşünmeye başladım.

Neyse ki Kamışlı'ya geçince bu sorunu çözdük. Ordaki Kürt dişçilerden birine gittim. Bu doktor İstanbul'da okumuştu ve bununla övündü... Dişimi hemencecik, bir seansta yerine kaynattı ve "Sen merak etme, Kürdistan'dan dönünceye kadar bu seni idare eder!" diye güvence verdi. Gerçekten de öyle oldu. Bu diş bir yıl süreyle sorun çıkarmadı. 1994 yazında, tam da İsveç'e döndükten sonra yerinden çıktı...

Sinemhan Bedirhan'ı Ziyaret

Kürt diline büyük hizmetleri geçmiş olan Celadet Bedirhan, Şam'da Kürt mahallesinde, dağın eteğindeki mezarlıkta gömülü idi. Mezarı dedesi Mir Bedirhan'la yanyana idi. Eşi Rewşen Bedirhan da bir yıl kadar önce vefat etmiş ve buraya gömülmüştü. Ne var ki bu mezarlar bakımsız ve perişan durumdaydılar. Kürtlerin bugüne kadar onlar için bir türbe yaptırmayı akıl etmemeleri ilginçti... Bir ara Hemit Dewrêş'le bu konuyu konuştuk ve örgüt olarak bu iş için bir miktar para ayırmayı kararlaştırdık. Konuyu Mam Celal da duymuş ve o da bu iş için yardıma hazır olduğunu söylemişti.

Şam'da bulunduğumuz günlerde değerli dostum Hemit Dewrêş, eşi Leyla ile birlikte bir işleri için oraya geldiler ve bizim evde kaldılar. Bu arada, Bağdat'ta oturan Celadet Bedirhan'ın kızı Sinemhan'ın o günlerde Şam'a bir akrabasının yanına geldiğini öğrendik ve Hemit'le birlikte kendisini ziyarete gittik. Addürezzak da bizimle birlikte idi. ziyaret sırasında Sinemhan'a babasının mezarını yaptırmak istediğimizi söyledik ve izin istedik. O da buna memnun olduğunu söyledi.

Türbenin yapılması işini Pêşverû'lu dostlar üstlendiler. Bir Kürt mühendis türbenin planını yaptı, Temirê Koçer de yapım işini izledi. Sonunda, burada gömülü Bedirhan ailesi için küçük boy, ama şirin bir türbe ortaya çıktı.

Rewşen Hanım'la ilgili ilginç bir öykü anlatmışlardı. Rewşen Hanım, son yıllarını Lazkiye'nin bir köyündeki kızının yanında geçirmişti. Apo bir gün korumalarıyla birlikte Rewşen Hanım'ı ziyarete gitmiş. Sohbet sırasında Apo

Şam'da Sinemhan'la; Ağustos 1993.
Soldan sağa: Saleh Omeri, Abdürrezzak, Sinemhan, Burkay ve Hemit Dewrêş.

üst perdeden atıp tutmuş, övünmüş ve ad vererek Mesut Barzani'yi, Celal Talabani'yi, Kek Hemit'i, beni suçlamış; hepimizin hain ve işbirlikçi olduğunu ileri sürmüş... Bunu duyan ve Apo'nun Suriye'deki ilişki ve marifetlerinden haberdar olan yaşlı kadın pek şaşırmış ve kızmış. Parmağını Apo'ya uzatarak:

"Bir hain varsa o da sensin!" demiş. "Bunca insanı böylesine uluorta suçlamaya ne hakkın var? Sen burada ne arıyorsun? Neden Kürdistan'da arkadaşlarının yanında değilsin?.."

Bu beklemediği tepki karşısında Apo fena halde bozulmuş ve korumalarını aldığı gibi oradan sıvışmış...

Ünlü bir Kürt atasözü vardır: "*Şêr şêr e, çi jin e çi mêr e*!"(*) İşte onu doğrulayan tipik bir örnek...

Kürt Dağı'na Yolculuk

Şam'da Suriye makamlarıyla görüşmelerden olumlu bir sonuç çıkmayınca Kamışlı'ya geçtim ve KDP'nin Kamışlı bürosuna uğrayarak Kürdistan'a geçiş için yardımcı olmalarını istedim. Onlar da bu tür geçişleri Suriye makamları yoluyla örgütlüyorlardı. Gerekli başvuruyu yaptılar ve ben beklemeye koyul-

(*) Aslan aslandır, ha erkek ha dişi.

dum. Cevap gecikti ve Suriye'lilerin geçişime izin vermeyecekleri kanısına vardık. Bu durumda yapılacak şey öte yana kaçak yollardan, yani gizlice geçmekti. Bu ise oldukça riskliydi. Kek Hemit bu tür bir geçişe karşı çıktı. Ama ben, "öte yanda yoldaşların bana ihtiyacı var, ne pahasına olursa olsun gideceğim" dedim.

Tam da o günlerde, tanımadığım iki kişi benimle ilişki kurup, karşıya geçiş için kaçak yoldan yardımcı olabileceklerini söylediler. Biri Irak KDP yandaşı, öteki de sözde bizim arkadaşımızdı ve birkaç gün önce Irak Kürdistanı'ndan Suriye tarafına geçmişti. Ne var ki kendisini tanımıyordum ve yanında sorumlu arkadaşlarımızın gönderdiği herhangi bir not da yoktu. Bu öneriye güven duymadım ve hayır dedim. Öbür tarafa geçtikten sonra onunla ilgili bilgi aldım. Sipan kod adını kullanan bu kişi eski bir Apocuydu. Daha sonra KDP'ye sığınmıştı. Şimdi de sözde bizimle çalışıyordu ve Dokan kampındaydı. Gerçekte KDP tarafından olup biteni izlemek için aramıza sızdırılmıştı. Bana anlattığı öykü ise oldukça ilginçti. Kuzey Kürdistan'da komutan durumunda bir Apocu iken yakalanmış, ama keşif için götürüldüğü yerde, birlik komutanı yüzbaşının tabancasını kapıp onu ve birkaç kişiyi daha öldürüp kaçmayı başarmıştı! Bu James Bondvari öykü pek aklıma yatmadı. Newroz onunla ilgili kuşkularını daha baştan dile getirmiş, ama Mehmet Şahin bunu Newroz'un kıskançlığına yormuştu. Bu kişi saflarımızda bozguncu bir rol oynamaya çalıştı ve sonunda yine KDP'nin yanına, Dıhok'a döndü.

Pêşverû'lu arkadaşlarla geçiş konusunda bir plan yaptık. Onların adamları bu işi örgütleyeceklerdi. Geçişimi Suriye makamlarından gizlemek ve onları yanıltmak için Avrupa'ya döncceğim haberini yaydım ve Salih'le birlikte, birkaç gün sonra geri gelmek üzere Halep'e gittik. Pêşverû'lu dostlar da bu arada geçiş için gerekli hazırlığı yapacaklardı.

İstanbul'da okumuş dostumuz Dr. Salih Halcp'te idi. Yine Salih adlı bir başka genç dostumuz da orada avukatlık yapıyordu. Onlarla ve Şam'dan Halep'e taşınmış olup orada ticaret işleriyle uğraşan mühendis Abdurrahman'la görüştük. Başka Kürt yurtseverleriyle tanıştık. Halep'te kaldığımız günler her iki Salih'te konuk olduk.

O günlerde Kürt Dağı (Çiyayê Kurd) yöresine de bir yolculuk yaptık. Burası Halep'in kuzeybatısında, Türkiye sınırına bitişik, ilginç bir yer. Adına bakınca insanın aklına kocaman, yalçın bir dağ geliyor. Oysa burası dağ anlamında insanı düşkırıklığına uğratacak türden. Toprak yer yer hafif engebeli. Zeytinliklerle, fıstık ağaçlarıyla kaplı vadiler, küçük tepeler, bereketli ovalar birbirini izliyor. Hem tarih, hem doğa olarak zengin bir yöre. Afrin'e doğru şirin ve bakımlı Êzdi köylerinden geçtik. Uzakta Türkiye sınırı görünüyordu. Bu yol üzerinde, ziyaret edilen ve kurban kcsilen bir yerde Dr. Nuri Dersimi'nin mezarı vardı. Sağlığında tanışma fırsatını bulamadığım bu hemşehrimin mezarını ziyaret ettim.

Yine yol üzerinde, kızılımsı kesme taşlardan yapılmış büyükçe bir türbe

Kürt Dağı'nda, Kela Huri Harabelcrinde dört Saleh'le... Eylül 1993. Soldan sağa: Şoför Saleh, Doktor Saleh, Saleh Qiti (Avukat), Burkay ve Saleh Omeri

ile karşılaştık. Buraya "Nebi Huri" deniyordu. Çevre köylerin ziyaret yeriydi. Bu türbenin kuzeyine düşen geniş alan ise tarihi bir harabe idi. Buraya "Kela Huri" (Huri Kalesi) deniyordu. Bu yörede, bu isimde tarihi harabeler olduğunu ilk kez duyuyordum. Ama şaşırmadım. 3.500-4000 yıl önce yaşamış olan Hurriler, Kerkük yöresinden Antakya'ya kadar geniş bir alan üzerinde hüküm sürmüşler ve pek çok tarihi eser bırakmışlardı. Bunlar, Subarilerin ardından, Kürdistan tarihinin bilinen en eski kavmi idiler. Bu geziden bir yıl kadar önce (1992'de) basılan tarih kitabımda Hurriler'den söz etmiştim.

Tarihi kalıntılar yakındaki tepeye kadar dörtbir yana saçılmıştı. Belli ki birzamanlar burada büyük bir kent vardı. Bir amfiteatrı andıran yamaçtaki kesme taş basamakları tırmanarak tepeye kadar çıktık. Bu kalıntılar kendi haline terk edilmişti. Korumasız ve bakımsızdılar. Ne bir bir nöbetçi kulübesi vardı orda, ne bir tanıtma broşürü...

Dr. Salih, Nebi Huri ile ilgili olarak da ilginç bir öykü anlattı. Çevre Kürt köyleri halkı özellikle dini bayramlarda buraya gelir, türbeyi ziyaret eder, namaz kılarlarmış. Bir keresinde Suriye askerleri köylülerin yolunu kesmiş ve nereye gittiklerini sormuşlar. Köylüler "Nebi Huri"ye deyince, komutanları onları alaya alıp şöyle demiş:

"Bu Nebi Huri de nereden çıktı? Kırk bin peygamber var, ama aralarında bu adı taşıyan biri yok."

Köylülerden biri şöyle karşılık vermiş:

"Bize göre var..."

Komutan kızmış ve onun emri üzerine askerler bunu diyen köylüyü yere yatırıp bir iyice dövmüş ve köylüleri geri çevirmişler.

* * *

Afrin hafif eğimli bir düzlükte kurulmuş 60 bin nüfuslu bir şehir. Çevre köyler gibi buranın halkı da tümüyle Kürt. Orada bir Kürt doktorun evine uğradık, çayını içtik. Sonra yeniden yola koyulduk. Afrin'in güneyine düşen bereketli bir ovaya girdik. Uzaktan kazı yapılan bir höyükü gösterdiler. Burada ilk çağlara, Hurriler dönemine ait yeni önemli kalıntılar bulunmuş.

Ovanın kenarında Selav köyünde mola verdik. Doktor Salih'in kayın pederinin evi buradaydı; ama kendisi yoktu, ailesiyle birlikte Almanya'da kalıyormuş. Selav'dan gür bir su kaynıyordu. Suyun başına temiz ve iyi servis yapan bir lokanta yapılmıştı. Burası günün her saati Halep'ten ve çevreden gelen müşterilerle dolup taşıyordu. Biz de orada yemek yedik.

Buradan geçen akarsular ve artezyenlerle sulanan ova göz alabildiğine yemyeşildi. Elma, nar ve ayva bahçeleriyle, bostanlarla kaplıydı. Bol güneş alan bu topraklarda iyi cins meyve ve sebze yetişiyordu.

Ovayı aşıp kıraç, taşlık topraklara ulaştığımızda, yine tarihi kalıntıların ortasına düştük. Sanki geçmişe bir yolculuktu. Sol tarafımızdaki sırtlarda "Dara'nın Sarayı" denen ünlü tarihi kalıntılar görkemli biçimde yükseliyordu. Vakit akşama yaklaşmasına rağmen oraya yöneldik. Burası iyi korunuyordu ve yer yer restore edilmişti. Kapıdan bilet ve gerekli broşürleri alarak girdik. Genellikle Avrupalı olan çok sayıda turist vardı. Buraya gruplar halinde ve otobüslerle gelmişlerdi. Bu sarayın kesme taştan yüksek duvarları, kimi bölümleri, sütunları hâlâ sağlamdı, ayaktaydı. Bu yüksek duvarlar üzerinden güneşin batışını seyrettik. Denildiğine göre Daryüs ile Büyük İskender, bu sarayın batı yakasında, üzerinde bulunduğumuz tepenin eteklerinde savaşmışlardı...

Dicle Üzerinde Gece Yolculuğu

Halep'te bir hafta geçirdikten sonra yeniden, bir gece vakti Kamışlı'ya döndük ve geçiş için uygun zamanı kollamaya başladık. Dostlarımız bu iş için Dicle'nin öbür yakasındaki köylere de adam göndermiş ve ilişki kurmuşlardı. Geceleri ayın durumunu hesaba katmak gerekti. (Geçişler karanlık gecelerde yapılıyordu).

Kamışlı'daki bu bekleyiş de yirmi güne yakın sürdü. Bu süre zarfında önce Ahmet'in, daha sonra da onun kardeşi Salman'ın evinde bir mahpus gibi bekledim. Kamışlı'da olduğumu, Kek Hemit ve birkaç adamının dışında kimse bilmiyordu. Müthiş bir sıcak vardı. Geceleri hava serinleyince dama çıkıyor-

dum. Burada da bizdeki gibi insanlar yaz günleri damda yatarlar. Tümüyle hareketsiz kalmamak için gündüzleri odanın içinde kültürfizik yapıyor, geceleri ise damda volta atıyordum. birkaç kez de geceleyin Salman'la çıkıp evin yakınındaki karanlık toprak yolda yürüdük.

Salih bir başka evde kalıyor ve zaman zaman uğrayıp bilgi veriyordu. Bu arada Salih'in, Suriye'de olduğu sürece Kamışlı'da kalmasını uygun bulduk, orada bir ev kiralamayı kararlaştırdık. Beş bin mark vererek bir evi ipotek ettik. Salih, daha sonra da Halit orada kaldılar.

Bu arada, Kürdistan'a geçiş için Almanya'dan üç genç daha geldi. Ama onlar şanslıymış, fazla beklemediler. Onların gelişinden iki gün sonra geçiş olanağı doğdu ve 10 Ekim günü bir otomobille Kamışlı'dan ayrılıp Derik tarafına, Dicle kıyısına yakın bir köye doğru yola çıktık. Köye ulaşmak için dolambaçlı bir yol izledik. Yolumuz bir karakolun önünden geçiyordu ve komutan ayarlanmıştı; rehberimizle selamlaştılar, geçtik. Yolda, tarlalar arasında otomobilden inip bir traktörün şoför mahalline bindik. Bu kapalı bölümde rehberimiz ve şoför dahil, altı kişiydik ve yanımızdaki el çantalarıyla birlikte öyle balık istifi idik ki, nefes almakta güçlük çekiyorduk. Böylece bir saate yakın yol aldık. Karanlık çökerken bir köyün yakınında indik. Öyle bir iniş ki, yakındaki karakolun ilgisini çekmemek için traktör hızını azaltmış, ama tümüyle durmamıştı. İnerken ayağım burkuldu.

Orada bir kuytulukta beklemeye koyulduk. Köyün köpekleri kokumuzu almış fena halde havlıyorlardı. Rehberimiz köye gidip az sonra döndü ve hızlı bir yürüyüş başladı. Köyün çevresinden dolaşarak bir yamaçtan Dicle kıyısına iniyorduk. Biz yürürken köpekler şamatayı arttırdılar; ama sonra sesleri giderek kesildi. Yol, yer yer dik, taşlık, çalılıktı. Gecenin karanlığı yürümemizi daha da zorlaştırıyordu. Hâlâ iyi yol yürüyebilen biri olmama rağmen gençlere yetişmekte zorluk çekiyordum. Günlerdir bir evde hareketsiz beklemenin de bunda payı vardı. Ayrıca, burkulan ayağım da yürürken sıkıntı veriyordu.

Dicle'nin kıyısına indikten sonra da kıyı boyunca epeyce yürüdük. Sonra bodur söğüt ve kavak ağaçlarıyla kaplı bir alanda kumların üzerine oturup sessizce beklemeye başladık. O yorucu yürüyüşün ardından akşam serinliğinde, kumlar üzerindeki bu dinlenme hali son derece hoştu. Daha yürüyüşün başında sigara içmemek ve ses çıkarmamak konusunda uyarmışlardı. Irmağın o sürekli akışının yarattığı uğultudan başka ses kalmadı. Burkulan ayağım ise soğudukça acı vermeye başlamıştı.

Bir saat kadar sonra sudan gelen hışırtılar ve daha sonra insan mırıltıları duyduk. Rehberimiz Yusuf, onlarla diyalog kurduktan sonra biz de suyun kıyısına gittik. İki genç adam karşı yakadan, yüzerek gelmişlerdi. Orada iki kamyon tekeri iç lastiğini şişirerek birbirine ve ayrıca altlarındaki söğüt dallarına bağladılar, böylece bir çeşit sal yaptılar. Çantalarımızı içlerine koyduk ve kendimiz de bindik. Yedi kişinin, dört kadar da çantanın bu iki

teker lastiğinin üzerine yerleşmesi kolay değildi; ama bu tür geçişlerde, gerektiğinde daha fazlası da oluyordu!

İki genç ellerindeki kürekleri mümkün olduğunca ses çıkarmadan kullanmaya başladılar. Böylece Dicle üzerinde, gece vakti karşıya geçiş başladı. Sal ağır ağır ilerliyor, öteden, iki-üç kilometre kadar güneyimizdeki Suriye karakolunun ışıkları yansıyordu. Orası, 1992 yazında gündüzün, Suriyelilerin bilgisiyle kullandığımız geçiş yoluydu.

Burası Türkiye, Irak ve Suriye sınırlarının kesiştiği üçgendi. Dicle ve Habur bu üçgende birleşiyordu. Dicle Silopi'nin güneyinde genişliyor, bu üçgende birkaç kola ayrılıyor, adacıklar yaratıyordu. Bu adalar ve Irmağın kıyıları yabani söğüt ve kavaklarla kaplıydı, yer yer de sazlıktı. 4-5 kilometre kadar kuzeyde Türklerin büyük bir karakolu vardı. Karşı yaka ise şimdi Kürtlerin, Irak-KDP'nin denetiminde idi. Gündüzleri Suriye'den karşı tarafa yasal yolu kullananlar geçiyordu. Geceleri ise kaçakçılar ve PKK'lılar şimdi bizim kullanmakta olduğumuz bu yolu kullanıyorlardı. Suriye'nin tedbirleri kaçakçılara yönelikti. Türkiye ise hem kaçakçıları, hem de asıl olarak PKK'nın geçişlerini engellemeye çalışıyor, geceleri pusular kuruyor ve bu üçgende zaman zaman çatışmalar oluyordu.

Su üstündeki bu ilk yolculuk, yaklaşık 15 dakika sürdü. Bir adaya çıktık ve bu kez de her birimiz bir kenarından tutarak salı taşımaya başladık. Yer yer yabani söğüt ve kavak öbekleriyle kaplı, yer yer de çıplak bu adanın kumlu ve taşlık toprağı üzerinde yarım saat kadar yürüdük. Sonra Dicle'nin yeni bir kolunu aştık. Ardından Habur'a sıra geldi. Habur, yatağı daha dar ve daha hızlı akışlıydı. Onu da aştıktan sonra öbür yakaya ulaştık. Evet, başarmıştık! Yine de tehlikeli bölgedeydik. Burası gündüzleri Türkler tarafından gözetleniyordu. Ortalık aydınlanmadan kıyıdan uzaklaşmalıydık.

Bu kez de yokuş yukarı tırmanış başladı. Ayakkabılarımız ve pantalonlarımız ıslanmıştı. Çantalarımız da su çekmişti. Ama o koşullarda buna kim aldırır! Ancak benim asıl sıkıntım şimdi iyiden iyiye sızlayan ayak bileğimdi ve bana çok acı veriyordu.

Ortalık aydınlanırken bir köye ulaştık ve rehberlerimiz ordaki tanıdıklarından bir otomobil sağladılar. Onunla diğer bir köye ulaştık. Burası bir baraj gölünün kıyısındaydı ve gölün öbür kıyısı Irak'ın denetiminde idi. İlk işimiz elimizi ayağımızı yıkayıp uzanmak ve biraz kestirmek oldu.

Orada fazla oyalanmadık. Birşeyler yedikten sonra hemen yola çıktık. Burkulan ayağım şişmişti ve onu ayakkabıya zor bela yerleştirdim. Neyse ki yürümek gerekmiyordu, arabayla gidecektik. O gün öğleden sonra, rehberimiz Yusuf'la birlikte Dihok'a geçtik ve ordaki arkadaşlarımıza ulaştık.

GÜNEY KÜRDİSTAN'DA

Dıhok'ta

Arkadaşlarımız Dıhok'ta, Erbil'de ve Zaho'da birer ev kiralamışlardı. Askeri eğitim için ise önce Dıhok yakınındaki Zabıte'de, ardından Dokan'da üslenmişler, sonra da tümüyle Dokan'daki üsse taşınmışlardı.

Kendi paramızla satın aldığımız, kullanılmış iki toyota marka pikap ile, Almanya'dan hediye gelmiş, eflatun rengi bir mersedesimiz vardı. Bu oldukça eski mersedes burada bayağı sükseliydi!

Dıhok'taki sorumlu Fehim'di. Fehim genç, ama kilolu, müthiş sigara içen biriydi! Kilosuna karşılık da oldukça çalışkandı. Diyarbakır Demokrasi Platformu'ndaki çalışmaları nedeniyle aranır duruma düşmüş ve buraya aktarılmıştı. İlk gelenlerden biri Ramazan Hoca'nın kardeşi Ali idi. Şoför olarak hizmet görüyordu. Orada, bir güneyli kızla evlendirmişlerdi.

Dıhok'ta elektrikler kesikti. Resmi binalar, partilerin büroları, oteller, kimi işyerleri kendilerine ait ve petrolle çalışan küçük elektrik motorlarıyla aydınlatılıyordu. Bizimkiler lamba kullanıyorlardı. Sonradan küçük bir elektrik motoru aldılar.

Bir hafta kadar Dıhok'ta kaldım. Hem dinlendim, hem de ordaki parti merkezlerini ziyaret ettim. Şansım varmış, burkulan ayağım bir-iki gün içinde iyileşti. Bu arada, geldiğimi haber alan Mesut ve Newroz da Dıhok'a geldiler.

Ağustos ayında Suriye'ye geçerken, muhtemelen Eylül ayı ortalarında Kürdistan'da olacağımı düşünmüş ve yurt içindeki MK üyesi yoldaşların da o tarihte Kürdistan'a geçmeye hazır olmaları konusunda Nazif'le konuşmuştum. Ben gecikmeli de olsa gelmiştim, ama içerdeki yoldaşlardan henüz bir haber yoktu. Dıhok'a ulaşır ulaşmaz yurt içiyle irtibat sağladım ve onları beklediğimi söyledim.

Aldığımız karara uygun olarak yurt içinden de bölgeye MK düzeyinde bir yoldaşın gelmesi gerekiyordu. Ben ulaştığımda Halil oradaydı. Ama Dıhok'taki evde bir konuk gibi kalıyordu. Benden, kimi önemli kişisel işlerini çözmek ve arkadaşların geliş işini örgütleyip kısa sürede dönmek üzere izin istedi. Ben de olur dedim.

17 Ekim'de KDP'nin Dıhok bölge örgütünü ziyaret ettim. Bölge sorumlusu Fazıl Mirani ve arkadaşlarıyla görüştüm. KDP'liler bana bu kez daha sıcak bir ilgi gösterdiler. Bir yıl önce onlarla PKK arasında çıkan çatışma sırasındaki tutumumdan memnunlardı. Ben o zaman, bölgenin içişlerine karıştığı, işi

onlarla savaşacak duruma vardırdığı için PKK'yı eleştirmiştim. Bu görüşme sırasında onlarla PKK'nın ilişkilerini konuştuk ve ben Apo ile yaptığım görüşmeden söz ettim.

18 Ekim'de de KYB'nin Dıhok Bölge yöneticileri ve yazarlardan oluşan bir heyetle görüştüm.

Barzani ve Talabani ile Görüşme

Ertesi gün, kendi pikabımız ve koruma görevi yapan arkadaşlarımızla doğuya doğru yola çıktık. 20 Ekim günü öğleden önce Selahaddin kentinde KDP'nin merkez bürosunu ziyaret ettik. Aynı gün öğlen, Serê Reş'te Mesut Barzani ile yemek yedik. Kendisine Apo ile yaptığımız görüşmeden söz ettim ve aralarındaki gerilimi düşürmeye hizmet edecek bir üslup kullandım. Apo'nun da çatışma istemediğini, "gerekirse yöreden askeri güçlerimi tümden çekerim," dediğini anlattım. Mesut Barzani'nin ilk sözlerinden biri geç kaldığımı söylemek oldu. PKK ile ilişkileri bu arada çok bozulmuştu. Bense, gecikmenin benden kaynaklanmadığını, kendi arkadaşlarının bana resmi geçiş yolu sağlayamadıklarını, bu nedenle gizli yoldan, geceleyin Dicle'yi geçerek gelmek zorunda kaldığımı söyledim. Bunları duyunca kızardığını fark ettim.

Mesut Barzani, Mam Celal'in Apo ile ilişkilerinden rahatsızdı. Yapılan protokol ve cephe çalışması nedeniyle Mam Celal'i ve beni açıkça suçladı. "Apo'ya yeniden kan verdiniz," dedi. Cephenin KDP'ye karşı oluşturulduğundan kaygılı olduğunu belli etti. Ben ise söz konusu cephe çalışmasının Kuzey Kürtleri arasında olduğunu ve kendilerine yönelik bir yanı bulunmadığını söyledim. Başkalarının böyle bir niyeti olsa bile biz böyle şeylere asla alet olmayız dedim. Protokolün ilkelerinden birinin yurtsever örgütler arasında çatışmayı reddetmek ve sorunları barışçı yollardan çözmek için çaba göstermek olduğunu belirttim. PKK'nın yanlışlarını bildiğimizi, eleştirdiğimizi, ama herhangi bir çatışmaya yol vermemek için kendilerine de görev düştüğünü, kendilerinden yumuşak bir tutum beklediğimizi, örneğin kısa süre önce, kendi kadro ve taraftarlarına yönelik geniş bir toplantıda, "bizim baş düşmanımız PKK'dır" demelerinin yanlış olduğunu söyledim.

Mesut Barzani, sonuçta biraz yumuşadı ve PKK sınır yöresinde üslenmezse kendileri için bir sorun olmadığını söyledi; ama Apo'nun dediklerine de güvenmiyordu.

Aynı günün Akşamı Erbil'e geçtik ve Mam Celal'le görüştük. Bize öncelikle kendi Parti merkezlerini gezdirdi. Burası oldukça geniş bir alan üzerindeki birkaç binadan oluşuyordu ve oldukça iyi düzenlenmişti. Politbüro üyelerinden her birinin kendine özgü odaları vardı ve halılar, iyi cins koltuklarla döşenmişlerdi. Bir de parti akademisi oluşturmuşlardı. Orada kadınlı-erkekli parti kadroları belli bir süreyle politik eğitim görüyorlardı.

Mam Celal'in Erbil'de ev olarak kullandığı bina tek katlı ama oldukça genişti, parkı andıran ve çevresinde boydanboya bir ihata duvarıyla çevrili bir bahçenin ortasındaydı. Duvarın çevresine konuşlandırılmış tanklar ilgimizi çekti. Bunlar Saddam'dan miras kalmıştı. Evin salon ve odaları büyük, pahalı halılarla döşenmiş, duvarlar modern tablolarla süslenmişti. Salonun bir köşesindeki büyük akvaryum, yemek odasına giderken rastladığımız hoş ötüşlü kuş kafesleri, çiçekler ve küçük tropikal ağaçlarla bezeli bölüm ilgimizi çekti. Burası bir cumhurbaşkanı köşkünü andırıyordu...

Mam Celal bizi her zamanki sıcaklığı ve konukseverliğiyle karşıladı. Görüşmemiz sırasında PKK ve KDP'nin gergin olan ilişkileri gündeme geldi. Mam Celal, KDP'nin gücünü küçümsedi, geçen yılki çatışma sırasında Mesut Barzani'nin PKK karşısında çok güç duruma düştüğünü, "acele yardım göndermezsen Zaho düşecek" diye feryad ettiğini ve Yekıti'nin birlikleri gidince PKK'nın püskürtüldüğünü anlattı. Ben bu konuşma sırasında KYB ile KDP arasında iyi ilişkileri koruyup sürdürmenin önemine değinmek gereğini duydum. Bunun üzerine Mam Celal "elbet," dedi ve ekledi:

"Geçen yıl seçim sonrası bir ara burun buruna geldik diye halkın eli ayağı soğudu; ama biz uzlaşınca Kürdistan bayram yaptı."

Mam Celal, örgütler arasında varolan sorunları çözmek için, diğer parçalardan kardeş örgütlerin de katılacağı bir toplantı düzenlemeyi düşündüklerini söyledi. Ama sonra nedense, bu yönde bir çabaları görülmedi.

21 Ekim günü de yeni Başbakan Kosret Resul Ali'yi ziyaret ettik. Bir süre önce Fuat Mehsun bu görevden alınmış ve yerine o getirilmişti. Buna karar veren ise Yekıti'nin merkez organından, daha doğrusu Mam Celal'dan başkası değildi!

Dokan Gölü Kıyısında

Artık Erbil'de de bir parti evimiz vardı. Güneye geçirilmiş bazı arkadaşlarımız orada kalıyordu.

Erbil'den Dokan yöresine geçtik. Yol üzerinde Koyê'de İran Kürdistan Demokrat Partisi'nin yeni merkezine uğradık. Geçen yıl, biz ayrıldıktan sonra onların durumunda da önemli değişiklikler olmuştu. İran, Kandil Da-ğı'ndaki merkez üslerine karşı saldırı ve sabotajlarını yoğunlaştırmış, öte yandan, onları sınırdan uzaklaştırmak için Güneyli Kürt örgütleri, KDP ve KYB üzerinde baskı kurmuştu. Sonunda, Güney Kürdistan'daki Kürt yönetimiyle ters düşmemek için Kandil'deki o güzelim merkez üslerini terk etmiş, Koyê yöresine taşınmışlardı. Merkez büroları, Koyê'nin batısındaki bir askeri kışlada, Saddam'ın yaptırdığı o ünlü askeri "padigah"lardan birinde idi. Çevrede savunma tedbirleri almışlardı. Siviller ise iç kesimlerde değişik bölgelere dağıtılmışlardı. Bir bölümü Halifan yakınındaki Behmc'de, bir bölümü Şaklawa

yakınındaki Basırme'de, diğer bir bölümü ise Koyê-Erbil arasındaki susuz, ağaçsız bir düzlükte yerleşmişlerdi. İran KDP'li dostlarımızın göçmenlik hayatı sürüyordu.

Bunun yanı sıra, eylem olanakları giderek zorlaşıyordu. Bunun bir nedeni sınırdan uzaklaşmaları idi. Öteki neden ise KDP ve KYB'nin İran'la ilişkileri nedeniyle onlara çıkardığı güçlükler. Özellikle, başlıca sınırı ve dışarıya açık kapısı İran üzerinden olan KYB, bu ülkeyle ilişkilerini hoş tutmak zorunda idi. İran aynı zamanda bölgedeki Kürtler arasına sızmış ve İran'lı kadrolara yönelik sabotajlar düzenlemekteydi. İran KDP bu şekilde birhayli kadrosunu yitirdi. KYB ise, aşiretlerle ilişkisini bozmamak için olayların üstüne gitmedi. Hatta bu eylemleri yapanların bazısı bizzat İran KDP'liler tarafından yakalanıp kendilerine teslim edildiği halde, KYB olayların üstünü örttü. Ne yazık ki onlar "Özgür Kürdistan"da, Saddam'ın yanında oldukları kadar bile güvende değillerdi...

Kürt örgütlerinin Kürdistan'ı bölüşmüş sömürgeci devletlerle kurdukları ilişkiler, işte böylesine dramlara yol açıyordu. Örneğin PKK, ilişkide olduğu Suriye, İran ve Irak hatırına Güney Kürdistan'daki yönetime saldırırken, Güney Kürdistan'daki yönetim de, Türkiye ile ilişkileri yüzünden PKK ile burun buruna geliyor, İran'la ilişkileri yüzünden de Doğu Kürdistanlı kardeşlerini koruyamıyor, hatta onlara yapılan kötülüklere göz yumuyordu.

Şerefkendi'nin öldürülmesinden sonra Genel Sekreterliğe Mustafa Hicri getirilmişti. Onunla ve Mele Abdullah'la görüştük. Dostlarımızın çayını içip hal hatır sorduktan sonra yeniden yola koyulduk, ünlü Heybet Sultan Dağı'nı aşıp Dokan'a yöneldik.

Oluşturduğumuz askeri üs Dokan baraj gölünün kıyısında idi. Geçen yıl bu yörede Küçük Zap'ı geçerken ötede dağın yamacında Dokan'ın yıkıntılarını göstermişlerdi. Bu kez oraya gidiyorduk. Arabamız bir asfalt yoldan yamacı tırmanarak oraya ulaştı. Sırta varınca öbür yanda Dokan Gölü göründü.

Dokan kasabası tümden yıkılmamıştı. Resmi binalar, barajın mühendis ve teknisyenlerine ve öteki resmi görevlilere ait evler ve gazinolar korunmuştu. Iraklılar çekip gidince ise buraya Kürtler geçmişlerdi. Kasaba yeniden şenlenmişti.

Bizim üs kuzeye doğru, gölün kıyısındaki bir tepenin üzerindeydi. Burası da eskiden Baasçıların kullandığı bir sayfiye yeriymiş. Ağaçlar arasında yirmi kadar sayfiye evi, tepelerin üzerinde gazinolar, bir de gölün kıyısında lüks bir otel... Tam karşımızda, göle nazır bir tepenin üzerinde Saddam'ın yakın adamlarından "Mecit" diye birinin mermerden yapılmış köşkü...

Burayı ilk kez gördüğümde bu binaların tümü talan edilmiş, kapı-pencereler sökülüp götürülmüş; ama duvarlar ve çatılar ayaktaydı. Otele İran'lı rejime muhalif İslami Kürt örgütlerinden biri yerleşmişti. Bu nedenle otel bir bölümüyle korunabilmişti.

Üssümüze bir peşmerge kontrol noktasından geçip gidiyorduk. Bu karakolun görevi sözde bu binaları korumaktı. Ama, on ay kadar sonra, Temmuz 1994'te ayrıldığımda, bizim kullandığımız iki bina ve İslamcı örgütün kaldığı otel hariç, öteki binalardan iz kalmamıştı. Sayfiye evleri ve gazinolar, çatıdan başlanarak sacları, suntaları, duvarlarının briketleri, su ve elektrik tesisatlarıyla sökülüp götürülmüştü. Mecit'in köşkünün mermerleri kırılıp dökülmüş, yalnızca bir işe yaramaz beton duvarları ve tavanı kalmıştı. Burası çevredeki köylüler tarafından artık ağıl olarak kullanılıyordu!

Bu işler geceleri yapılıyordu. Artık sökecek ve taşıyıp satacak bir şey kalmayınca günün birinde karakoldakiler de eşyalarını yükleyip gittiler. Nedenini sorduğumuzda, "bu peşmerge maaşıyla geçinilmez," dediler. Gerçekten de komik bir maaştı...

Bizim kaldığımız biri küçük, biri büyücek iki bina, göle oldukça dik inen 150 metre kadar yükseklikteki bir tepenin başında idi. Baas iktidarı döneminde hastane olarak kullanılıyormuş. Mam Celal'in daha önce Ranya yakınında bize verdiği üs, biz geciktiğimiz için elden gidince bu kez burayı göstermişler. Mehmet Şahin ilk iş olarak binalara iki kapı takmış; ama ertesi gün gelince kapıların yerinde olmadığını görmüş. Bunun üzerine yeni demir kapılar takmış ve başına da nöbetçi koymuş! Şahin ayrıca Süleymaniye'den demir ranzalar, tahta masa ve sandalyeler yaptırıp getirmiş, su tesisatı yaptırmış. Ayrıca birisini arkadaşlarımızın yaptığı iki depomuz vardı. Bunlardan birinde silahları, ötekinde ise yiyecekleri muhafaza ediyorduk.

Manzara müthiş güzeldi. Bir yanımız göle, öbür yanımız Cafan Vadisi'ne açılıyordu. Üssümüzün çevresindeki göle doğru inen yamaçlar, sonradan yetiştirilmiş çam ağaçlarıyla örtülüydü. Vadi'nin iki yanı sıradağdı. Güney'deki Sara Dağı oldukça heybetliydi. Tam karşımızda, baraj gölünün güney kıyısında Dokan kasabası vardı. Yanıbaşımızda ise, savaş içinde yıkılıp yerle bir edilmiş, şimdi yeni yeni yaralarını sarmaya çalışan bir köy. İlk geldiğimde orada yeni yapılmış üç-beş kadar ev vardı. Aradan 7-8 ay geçince evlerin sayısı 25-30'a ulaştı.

Geldiğimde dörtbir yan sapsarıydı. Dizboyu kuru otlar ufak bir kıvılcımla tutuşuyor, sağda solda dumanlar tütüyordu. Kasım başında kopan güçlü bir fırtına (bayê reş) yağmur getirdi ve her yanda seller aktı. Bunun ardından toprak yeşerdi. Yağmurlar birbirini izledi ve otlar kasım ve kış boyunca boyvermeye devam etti. Ocak ayının sonlarında bademler çiçek açtı ve topraktan taze kenger uç verdi. Bunu görünüp yiten ilk kır çiçekleri izledi. Derken bahar çiçeği yamaçları bezedi. Dereboyunda bakla ve taze soğan yetişti. Şubat sonu-Mart başında toprak çiçeklerle donandı; papatya, gelincik ve kır lalesi dörtbir yanı bezedi.

Güney Kürdistan'da Temmuz 1994 başına kadar yaklaşık 10 ay kaldım. Bu süre zarfında bir kentten ötekine pek çok yolculuk yaptım ve kırdaki değişimleri, ağaç, ot ve çiçeklerdeki yenilenmeyi mevsim mevsim izledim. Güney

Kürdistan'ın zengin bir bitki örtüsü vardı. Bazen belli bir ya da iki tür çiçek dört bir yanı -yol boylarını, tarlaları, dağ eteklerini kaplıyor, doğaya rengini veriyordu. Bu 15-20 gün, ya da bir ay sürüyor, sonra onlar gidip yeni tür çiçekler doğaya egemen oluyordu.

Buranın doğasına, kurduna kuşuna, bitki örtüsüne, renklerine hayrandım. Belki de duygusal bir tutum içindeydim, ülkemin her şeyi bana muhteşem görünüyordu, her şey şairaneydi!

İlk gittiğimde kampımızda yurt içinden ve dışından gelmiş 20 kadar genç vardı. Sayı daha sonra 30'a ulaştı. Bunlara Newroz askeri eğitim veriyordu. Ekipler gece ve gündüz yürüyüşlerine çıkıyorlardı. Ben de parti programını işledim ve Kürtçe dil dersleri verdim.

Büyük binada gençler kalıyorlardı. Üç odalı küçük binada ise benle Mesut. Burası zamanında hastanenin lojmanıymış. Bir odasını çalışma ve oturma odası yaptık. Yurt dışından bir de kompitür geldi. Böylece gazeteye düzenli olarak yazdım. Yazılar Dıhok'a gidiyor, oradan özel kanallardan Türkiye'ye geçip yoldaşlara ulaşıyordu. Bu konuda sıkıntımız, sık sık kesilen elektriklerdi. Elektrik bedava idi, ama hatlar oldukça bozulmuştu, sık sık arızalar oluyordu.

Dıhok'taki evimizle Dokan arasında telsiz irtibatı kurmuştuk, şifreli haberleşme yapıyorduk.

Dıhok'taki evin bahçesinde.

Büyük binanın önündeki uzun direkte Kürdistan bayrağı dalgalanıyordu. Bu, o zaman Güney Kürdistan'da asılı tek ulusal bayrak olsa gerekti. Çünkü ne KDP ve KYB, ne de öteki partiler, uluslararası ilişkileri, komşu ülkelerin tepkilerini göz önüne alıp, bağımsızlık anlamına gelen ulusal bayrağı asmıyorlardı. Erbil'deki yerel parlamento ve hükümetin binalarında da bayrak asılmamıştı. Bizimkisi ise kimsenin aldırış etmediği bir istisnaydı...

Gece-gündüz düzenli nöbet tutuluyordu. Kampımızın çevresine uçaksavar silahları yerleştirmiştik. Ayrıca binaların yanı başına büyücek bir sığınak kazdıysak da bunu tamamlamaya fırsat olmadı.

Yemek rejimimiz peşmerge yaşamına göre düzenlenmişti. Haftada ancak bir kez et yeniyordu. Genellikle pirinç pilavı, nohut, fasulye, patates... Bu Mesut ve Newroz'un uygun gördüğü oldukça cimrice bir rejimdi. Yoldaşlar bu malzemeyi yardım kuruluşlarından sağlamışlardı. Bazen Dokan kasabasından balık alıyorduk. Bunlar gölden avlanmış hem taze, hem de oldukça ucuz, iyi cins balıklardı. Ben bu yemek rejimini biraz daha iyileştirdim.

Kış boyu dağlara kar yağdıysa da, öteki ovalık alanlar gibi bulunduğumuz yer de kar görmedi. Isınmak için gaz sobası kullandık. Bunlar bölgeye yapılan dış yardımlarla gelmişti ve Türk malıydı.(*)

Suyu, kendi kurduğumuz sistemle ısıtıyorduk. Böylece arada bir banyo yapıyor ve çamaşırlarımızı yıkıyorduk. Gençlerin tüm yardım etme çabalarına karşılık, çamaşırlarımı kendim yıkıyordum.

Üste günlük yaşam son derece düzenliydi. Ben de herkesle birlikte erken kalkıyor ve erken yatıyordum. Bir ara kasığımda ağrı oldu, yokuş inip çıkarken, oturup kalkarken zorlanıyordum. Sonra geçti. Yıllar sonra yeniden kır yaşamının ortasına düşmüştüm. Bazen koruma görevi yapan yoldaşlarla yakın çevreye yürüyüşlere çıkıyordum. Bir kez de yakındaki dağı tırmandım.

Düşünmek ve şiir yazmak için yeterince zamanım vardı. Orada kaldığım 10 ay boyunca birhayli şiir yazdım. Bu şiirlerin bir bölümü Kürtçe, bir bölümü Türkçe idi ve sonradan "Can Taşır Dicle" adıyla Türkçe, "Berf Fedi Dike" adıyla da Kürtçe, kitap halinde yayımlandılar. Ayrıca yeni Kürtçe rubailer de yazdım. Okur, bu şiirlerden 10 ayın öyküsünü, içinde yaşadığımız doğayı, gelip geçen mevsimleri de izleyebilir...

Arkadaşlar buraya gelirken dört adet beyaz tavşan getirmişlerdi. Bunlar hızla çoğaldılar, otuza-kırka ulaştılar. Daha fazla çoğalmalarını ise çevredeki kediler önledi. Bu kedilerin çoğu, çevredeki köylerin yıkılmasından sonra sahipsiz kalmışlar ve yarı yabani bir yaşam sürüyorlardı. Çevrede ayrıca bu

---

(*) Avrupalıların yaptığı dış yardımlar buraya doğrudan para olarak ulaşmıyordu. Bu paralarla genellikle yiyecek ve öteki ihtiyaç maddeleri satın alınıp bölgeye aktarılıyor, bu da Türkiye'den yapılıyordu. Böylece Türkiye, kendi çürük-çarık mallarını, bozuk gıda malzemelerini döviz karşılığı buraya aktarıyordu.

türden sahipsiz köpekler de vardı.

Tavşanları kedilerden korumak için birhayli çaba gösterdik. Kediler geceleri gelip tavşan yavrularını avlıyorlardı ve öylesine çeviktiler ki, nöbetçiler tüm çabalarına rağmen onlardan herhangi birini vurmayı başaramadılar. Bunun üzerine hile ve tuzağa başvurduk. Önce, balık başını yem olarak kullanıp bir bubi tuzağı kurduk. Kedinin biri bu tuzağa yakalandı ve öldü. Ancak, çoğumuz yufka yürekli olduğumuz için bu acımasız yöntemi bir daha denemedik. Ben, değişik bir yöntem buldum. Bu iş için bir fıçıdan yararlandım. Bu işte de yine balık başını yem olarak kullandık. Fıçının içinden geçen ipin bir ucunda balık başı, öbür ucunda bir tahta kapağı tutan çivi vardı. Kedi açık kapıdan girip balığı çekince çivi kapaktan kopuyor ve tahta kapak düşüp fıçının girişini kapıyordu.. Bu şekilde yakaladığımız bir kediyi de torba içinde Kandil ırmağının öbür yanına sürgün ettik!..

Cafan Vadisi bağlarla kaplıydı. Biz de bahara doğru üzüm fideleri getirip üssümüzün alanına giren bir yamacı bağ yaptık. Ayrıca binaların çevresine nar, incir, portakal, armut, elma ve kaysı fidanları diktik. Güney Kürdistan'daki sıcak ova ve vadilerde nar ve incirin yanı sıra portakal da iyi yetişiyordu. Buranın portakalları isc son derece lezzetliydi.

Kürdistan'da yaşam çok zordu. Eski düzen yıkılmış, yenisi henüz kurulamamıştı. Toprak büyük ölçüde ekiliydi, ama dost olmayan güçlerle kuşatılmışlık ve uluslararası ambargo nedeniyle ürünleri satacak bir pazar yoktu. Tahılın bir bölümü yine ucuza Saddam'ın bölgesine geçiyordu. Dağlarda sürüler de yeniden görünmeye başlamıştı. Bunların çoğu kaçak yollardan Suriye'ye gidiyordu. Saddam döneminde sayıları birhayli kabarık olan Kürt memurların büyük bölümü açıkta kalmıştı. Kürt yönetimi tarafından istihdam

Dokan'daki tavşanlarımız...

edilen küçük bir bölümü ise aylık olarak, kendilerine bir hafta bile yetmeyecek çok düşük bir ücret alıyorlardı. Dışardan gelen yardımların pek azı yoksul ve muhtaç durumdaki insanlara ulaşıyordu. Parti yöneticileri, aşiret reisleri ise yolunu buluyorlardı. Bunlar geçmiş yönetimden kalan iyi binalara, araçlara el koymuşlar, gelen dış yardımın aslan payını da aralarında üleşiyorlardı. Yokluk ve yarın endişesi içinde olan insanlar ise bulabildiklerini talan ediyorlardı. Bunlar içinde telefon ve elektrik hatları bile vardı. En kolay bulunan ve en ucuz şey ise silahtı. Yol boylarında haydutluk türemişti ve iyi bir koruma ekibi olmadan yolculuk tehlikeliydi. Eskiden kalmış bir şeyleri olanlar, ellerindekini satıp savanlar bir yolunu bulup kapağı dışarıya, Avrupa ve Amerika'ya atmaya çalışıyorlardı.

İnsanlar karınlarını doyurmak, ayakta kalmak için müthiş bir yaşam savaşı veriyorlardı. Kimisi kentten köye geri dönüp tarlasını ekiyor, bağını onarıyordu. Şubat ve mart aylarında yol boyları kırdan taze kenger toplayıp satan yaşlı-genç kadınlarla, gencecik kızlarla doluydu. Küçük çocuklarsa deste deste nergiz satıyorlardı.

Genç insanlar bize peşmerge olarak katılmak için istekliydiler. Bu hiç değilse bir kişinin karnının doyması ve eline sigara parası ulaşması demekti. Ama biz, en azından başlangıç aşamasında bu tür peşmergeler almaya yanaşmadık. Temeli sağlam şekilde, ülkenin özgürlüğü için savaşma isteğiyle bize katılan insanlarla kurmalıydık.

Tüm bu yoksulluğa rağmen insanlarımız içlerindeki kimi iyi cevherleri yitirmemişlerdi. Bize karşı dost ve konukseverdiler. Kentten arasıra köye gelip bitişiğimizdeki bağını temizleyen genç adam, bağından hiç çekinmeden üzüm koparabileceğimizi söylemişti. Baharın bademler çağla verince ise, onları kopardığında belki yarısını alıp bize getirdi.

Yaşam sıkıntısı nedeniyle ev kiraları son derece ucuzdu. Kentlerde villa türü, bahçe içinde tek ya da iki katlı ve geniş evler çok ucuza kiraya veriliyordu. Sahipleri ya yurt dışına çıkmıştılar, ya da geçimleri için bu evlerini kiraya verip daha ucuz bir yerde oturuyorlardı. Erbil'de ve Dihok'ta böylesine birer geniş ev tuttuk. Orada görevli yoldaşlarımızın yanı sıra, evli yoldaşlarımızın eş ve çocukları da kalıyordu.

Siyasi parti liderleriyle görüşmeler ve basınla ilişkiler nedeniyle zaman zaman Erbil ve Dihok'a gidiyordum. 10 Aralık'ta Erbil'de, Kürt Yazarlar Birliği'nin düzenlediği bir toplantıda Kuzey Kürdistan'daki Kürt dili ve edebiyatı çalışmaları üzerine bir konuşma yaptım. "Media Hall" salonunda yapılan toplantıya 600-700 dolayında bir kitle katıldı.

Türk basını Kürdistan'da olduğumu biliyordu ve buraya uğrayan televizyon ekipleri ve gazeteciler benimle söyleşi yapmak istiyorlardı. 1994 Newroz döneminde Mithat Bereket'le yaptığım bir söyleşi Show TV'nin 32. Gün programında yayımlandı. (Bu söyleşinin tamamı daha sonra Azadi gazetesinin 100-103. sayılarında yayımlandı). Kanal 6 ve Kanal D de benimle söyleşiler

yaptılar. Milliyet, Özgür Gündem gibi gazeteler de söyleşi yapıp yayımlayanlar arasındaydı. Ayrıca birkaç kez Azadi gazetesiyle söyleşi yaptım ve çeşitli konulardaki görüşlerimi bu yoldan kamuoyuna ilettim.

Bu söyleşilerin hiçbirinde kurduğumuz askeri üsten ve yaptığımız hazırlıktan söz etmedim. Yalnızca ziyaret amacıyla, bir misafir gibi Güney Kürdistan'da bulunduğumu söyledim. Ama rejim, bizim ve öteki örgütlerin Güney'de üslendiğini elbet haber almıştı ve bizi de izlemeye çalışmaktaydı.

Bu arada gazetelerde kimi çarpıtma haberler de çıktı. Örneğin 23 Aralık 1993 tarihli Hürriyet'te çıkan bir haberde, Suriye'nin benimle Apo'nun görüşmesine izin vermediği ve Suriye'den vize alamadığım için "Kuzey Irak"ta mahsur kaldığım söyleniyordu...

KYB'nin İslamcılarla Çatışması

Seçimlerde, yüzde 7 gibi yüksek baraj nedeniyle yalnızca iki büyük parti, KDP ve KYB parlamentoya temsilci sokmuşlar ve hem birbirlerine yakın oy aldıkları için, hem de kavga gürültü çıkmasın diye, uzlaşarak parlamenter sayısını yarı yarıya bölüşmüşlerdi.

Ama iki parti arasındaki rekabet bununla son bulmadı. Önce diğer partileri erittiler, bölüştüler ya da zorla etkisiz kıldılar. Bu şekilde önce Sami Abdurahman'ın Kürdistan Halk Partisi KDP ile birleşti. Ardından Irak Kürdistanı Sosyalist Partisi parçalandı, KDP ile KYB arasında bölüşüldü.

İran'dan destek gören İslami Hareket (Bızava İslami) örgütü, özellikle KYB'nin bölgesinde birhayli güce ve örgütlülüğe sahipti. Bölgedeki güç çekişmesi çok geçmeden KYB ile İslamcılar arasında silahlı çatışmalara yol açtı. İlk çatışma 1993 Aralık ayının son günlerinde Ranya'da patlak verdi. Olaylar ardından Erbil'e sıçradı. Erbil'de çatışmanın başladığı gün ben de orada idim. Gece sabaha kadar RPG roketatarlarının, kalaşnikofların ve el bombalarının seslerini dinledik. O gece KYB İslamcıların kentteki birkaç karakolunu vurmuştu. Bunu izleyen birkaç gün çatışma devam etti ve İslamcıların Erbil'deki askeri gücü yok edildi.

Onu izleyen günlerde çatışma Koyê yöresine sıçradı. burada da KYB İslamcıların kent merkezindeki üssünü bombalayarak ele geçirdi. Heybet Sultan Dağı'ndaki stratejik geçidin bir yanında KDP'nin, bir yanında ise İslamcıların karakolu vardı. KYB burada da İslamcıların karakolunu ele geçirdi. Böylece, İran'ın tepkilerine ve hatta KDP'nin hoşnutsuzluğuna rağmen İslamcıların askeri ve politik gücü önemli derecede kırıldı.

Çatışmalar olduğu zaman Mam Celal Şam'da idi. Operasyonları, aynı zamanda hükümette Milli Savunma Bakanı olan Cabbar Ferman yönetti. Cabbar'ın sertlik yanlısı biri olduğu söyleniyordu. Mesut Barzani'nin bana anlattığına göre, kendisi Cabbar Ferman'ı telefonla arayarak İslamcılara karşı

bu operasyonlar konusunda kaygılarını iletmiş, Cabbar ise, buna öfkelenerek Mesut Barzani'ye şöyle demişti:

"İster misin Serê Reş'e kadar yürüyüp orayı da alayım!"

Serê Reş Barzani'nin karargahıydı. Anlaşılan Cabbar KYB'nin gücüyle ilgili dolarak çok hayalciydi ve İslamcılara karşı başarıdan başı dönmüştü.

Şam yöneticileri KYB'nin İslamcılara karşı bu başarılı askeri operasyonundan övgüyle söz edince, Mam Celal de "bunu sizden öğrendim!" diye cevap vermişti. Hakkı da yok değildi. Suriye hükümeti, daha önceki yıllarda terör estiren Müslüman Kardeşler örgütünü etkisiz kılmak için şiddetli bir karşı terör estirmiş ve Hama kentini yerle bir etmişti...

Mam Celal Şam'dan döndükten sonra ise, sanki bu işlerde hiç parmağı yokmuş gibi, İslamcı liderleri bulup gönüllerini almış ve bunlardan Şeyh Osman'ın ardında namaz kılmıştı!

Apo'ya İkinci Mektubum ve Onun Cevabı

Kürdistan'a geçişimin, Mesut Barzani ve Mam Celal'le görüşmenin ardından Öcalan'a, hem onların KDP ile gergin olan ilişkilerini konu alan, hem de Kuzey Kürdistan cephe çalışmasının içine düştüğü tıkanıklıkla ilgili olarak bir mektup yazdım.

Mektupta KDP ile ilişkileri konusunda mümkün olduğunca tansiyonu düşürücü bir dil kullandım, KDP ve KYB'nin de kardeş kavgası istemediklerini söyledim ve şöyle dedim:

"Sınır yöresinde Türk devletinin tüm kışkırtmalarına rağmen, sizinle bu parçadaki güçler arasında, bugüne kadar yeni ve ciddi bir olumsuzluk yaşanmaması, en azından, sorunun bir çatışma derecesine varmaması sevindiricidir. Demek ki rejimin oyunlarını hep birlikte boşa çıkarmamız ve geçmişte yaşanan acı olayların tekrarını önlememiz mümkündür." (Bak: ekteki 36 nolu belge).

Öcalan bu mektuba cevabını, "mevcut koşullardan dolayı doğrudan yazamadığını" söyleyerek Güney Kürdistan'daki PKK sorumlusu Mahir Welat vasıtasıyla verdi.

Öcalan, 30 Kasım 1993 tarihli cevabında, KDP ile ilgili olarak, onun kendilerine karşı TC ile işbirliği yaptığına, TC'nin bir uzantısı haline geldiğine dair suçlamaları tekrarlıyor ve kendilerini savunma hakkından söz ediyordu. KDP'ye karşı tutumunda bir yumuşama yoktu. (Bak ekteki 37 nolu belge).

Mam Celal'in Planı

Ocak ayının 2. haftasında Mam Celal Şam'dan dönmüş ve görüşmek için haber yollamıştı. 15 Ocak günü Mesut'la (Hıdır Tek) birlikte Erbil'deki evinde

kendisini ziyaret ettik. Konuşmamız sırasında, Şam'da Apo ile görüştüğünü, onun da Kürt örgütlerinin ittifakı konusunda olumlu bir tavır içinde olduğunu, "Cuma" kod adını kullanan Cemil Bayık'ı da Şam'dan birlikte getirdiğini söyledi ve kendisiyle görüşmemizi önerdi. KYB, PSK, PKK ve İran KDP'nin birlikte güçlü bir birlik oluşturabileceğimizi söyledi. "Siz önce Cemil'le durumu değerlendirin, yarın birlikte konuşalım," dedi.

KDP'ye karşı bir plan içinde olduğu kanısına vardım ve çıkışta bunu Mesut'a da söyledim. Mesut, Mam Celal'in neler çevirdiğinin farkında değildi, bu nedenle sözlerimi kuşkuyla karşıladı. O akşam Yekıti'nin merkezinde Cemil Bayık ile görüştük. Cemil o dönem ARGK komutanıydı ve Apo'dan sonra gelen adamdı. Ben kendisine KDP ile yaptığımız görüşmelerden söz ettim ve KDP ile çatışmalarının kendilerine hiçbir yarar getirmeyeceğini, bir bütün olarak Kürt hareketine zarar vereceğini söyledim. Cemil Bayık ise, dolambaçlı konuşmaya gerek duymadan açık açık şöyle dedi:

"Doğrudur. Bizim KDP ile çatışmada hiçbir yararımız yok. Ama Yekıti bizim çatışmamızı istiyor!"

Ertesi akşam Mam Celal'e yemeğe davetliydik. Yemek öncesi ben, Mesut ve Cemil büyük salonda Mam Celal'le biraraya geldik. Mam Celal bir önceki akşam Cemil'le yaptığımız görüşmenin sonucunu sordu. Cemil topu bana atarak şöyle dedi:

"Kek Kemal buyursun söylesin..."

Ben de yumuşak bir tonla ve Mam Celal'in hiç de hoşuna gitmeyeceğinden emin olarak şöyle dedim:

"Cuma arkadaşla durumu değerlendirdik. İkimizin de vardığı sonuç, örgütler arasındaki ilişkilerin yumuşatılmasıdır. Örneğin KDP ile PKK'nın çatışması iki tarafa da Kürt hareketine de büyük zarar verir. Sorunları barışçı yöntemlerle çözmek, mevcut gerginliği gidermek için çaba göstermeliyiz."

Bu sözlerim sanki Mam Celal'in üzerinde soğuk duş etkisi yaptı. Renginin solduğunu fark ettim. Tam da o sırada Başbakan Kosret Resul ve KYB'nin diğer bazı Politbüro üyeleri salona girdiler. Mam Celal, "sonra konuşuruz..." diyerek konuyu hemen kapadı. Belli ki kendi arkadaşlarının yanında bu konuyu tartışmak istemiyordu. Belki planını onlardan bile gizli tutuyordu...

Bu olaydan sonra Mam Celal bana küstü ve orada olduğum 6-7 ay boyunca bir daha göreşemedik. Daha sonra da Avrupa'ya geldiğinde beni hiç aramadı...

* * *

22 Ocak'ta Selahaddin'de Mesut Barzani ile görüştüm. Görüşmemin iki nedeni vardı. Hem geleceğe hazırlık olmak üzere, KDP bölgesindeki Türkiye sınırına yakın Amediye'de üslenme isteğimizi iletmek, hem de Cuma (Cemil Bayık) ile yaptığımız görüşmeden sonra PKK ile ilişkilerini konuşmak istemiştim.

Mesut Barzani, daha ben Cuma ile yaptığımız görüşmeden söz etmeden, Mam Celal'in kendilerine karşı bir oyun içinde olduğunu, bu amaçla Cuma'yı Şam'dan alıp birlikte getirdiğini, PKK'yi kendilerine karşı kullanmak istediğini söyledi. "Ama bizim de dostlarımız var, gerektiğinde kendimizi savunuruz!" dedi. Söz konusu "dostlar"dan belli ki Türkiye'yi kast ediyordu...

Ben ise Cuma'nın PKK adına kendileriyle iyi ilişkiler istediğini söyledim. Mam Celal'in söz ve tavırlarından ise hiç söz etmedim.

Amediye yöresine ilişkin önerimizi ilettim ve sınır yöresinde kendilerinin başını ağrıtacak herhangi bir eylem düşünmediğimizi, sadece bölgeden eğitim amacıyla yararlanmak istediğimizi, ilerde hazırlıklarımızı tamamlarsak sınırı aşıp iç bölgelere geçmeyi düşündüğümüzü söyledim. Mesut Barzani bunu olumlu karşıladı.

Aynı günlerde Türkiye PKK'nın ana üssü olan Zelê kampına yönelik yoğun bir hava bombardımanı yaptı ve kampı yerle bir ettiğini, PKK'nın bin dolayında kayıp verdiğini ileri sürdü.

Bu olaydan birkaç gün sonra, 1 Şubat'ta Cemil Bayık, Yekıti'li bir görevli ile birlikte Dokan'daki kampımızı ziyarete geldi. Yanlarındaki PKK'lı ve Yekıtili 25-30 peşmergeyle kampımızı nerdeyse işgal ettiler, Cemil ve Yekıtili komutanla birlikte korumalar da çalışma odamızın içine doluştular! Bu olup bittiye çok canım sıkıldı; ama yapacak bir şey de yoktu.

Bu görüşme sırasında, Bayık, Zelê bombardımanından da söz etti ve Türk devletinin bu konuda büyük abartma yaptığını söyledi. Kayıplarının yalnızca 10 kişi dolayında olduğunu ve bunların çoğunu da kamptaki hastanede tedavi gören ve bombardıman sırasında uzaklaştırmaya fırsat bulunamıyan hasta ve yaralıların oluşturduğunu söyledi.

Cemil, İran KDP'ye birlikte bir ziyaret yapmamızı önerdi. Randevuyu biz aldık ve 3 Şubat günü İran KDP'nin Koyê'deki merkezinde buluştuk. Görüşmeye İran KDP adına Genel Sekreter Mustafa Hicri ile politbüro üyesi Baba Ali katıldılar. Burda da, Cemil aynı görgüsüzlüğü yaptı, üç-dört korumasını silahlı olarak görüştüğümüz odaya soktu!

Bu görüşme sırasında hem PKK ile İran KDP'nin ilişkileri, hem de Kürt hareketinin genel sorunları konuşuldu. İran KDP'li dostlarımız da PKK-KDP ilişkileri konusunda tümüyle bizim gibi düşünüyorlardı. Herhangi bir çatışmanın hem onlara hem de bir bütün olarak Kürt hareketine zarar vereceği görüşünde idiler. Ayrıca, hem kendi ikili ilişkileriyle, hem de PKK'nın Irak Kürdistanı'ndaki tutumuyla ilgili olarak PKK'ya açık eleştiriler yönelttiler ve şöyle dediler:

"Biz burdaki yerel Kürt yönetimine zorluklar çıkarmıyoruz, içişlerine karışmıyoruz. Eğer burdaki yönetimi güç durumda bırakıyorsa, İran'a karşı silahlı eylemi bile durdururuz, dedik. Oysa siz bu parçada işi çatışmaya kadar vardırdınız. Bunlar yanlış politikalardır."

Cemil böylesi bir eleştiri beklemiyordu. Kendilerini savunmaya çalıştı ama, sonuçta o da bir çatışmadan yana olmadığını söyledi.

Böylece, 1994 başlarında PKK ile KDP arasında bir çatışmanın önlenmesinde sanırım bizim bu çabalarımızın birhayli payı oldu. İran KDP de bu konuda sorumlu davrandı.

KOMKAR'ın Barış Kampanyası

Bir yandan silahlı mücadele için hazırlık yaparken öte yandan Türkiye'yi barış masasına zorlamak ve bu doğrultuda kamuoyu oluşturmak için de çabalarımızı sürdürdük. Bu amaçla KOMKAR, çeşitli Alman kuruluşlarıyla birlikte 1 Eylül Dünya Barış Günü öncesinde, "Susmak ölümdür, barış hemen şimdi!" şiarı altında bir barış kampanyası başlattı ve 1993 Aralık sonuna kadar sürdürdü. Bu çerçevede yapılan etkinliklerden biri 5 Aralık 1993'te Köln Spor Salonu'nda yapılan ve yedi bin kişinin katıldığı kitlesel gece oldu. Geceye Alman Sosyal Damokrat milletvekili Uta zapf, Yeşiller adına Angelika Beer, Demokratik Sosyalizm Partisi'nden milletvekili Ulla Jelpke, İG Metal Sendikası Yönetim kurulu üyesi Yılmaz Karahasan, Politik Mülteciler Dayanışma Komitesi'nden papaz Helmut Leunninger, İHD Genel Başkanı Akın Birdal, Prof. Server Tanilli, sinema sanatçısı Renan Demirkan ve yazar Ömer Polat'ın aralarında bulunduğu çok sayıda politikacı ve barışsever katılarak konuşma yaptılar. 7 Aralık 1993 günü ise Bonn'da, Kürdistan'da insan haklarının durumuyla ilgili bir panel düzenlendi. Benzer eylemler KOMKAR'ın kardeş dernekleri tarafından İsviçre ve öteki ülkelerde de yapıldı.

Ben de aynı amaçla, Partimiz adına 26 Kasım 1993 tarihli ve "Barış için geç olmasın!" başlıklı bir bildiri yayınladım. TV kanalları ve gazetelerle yaptığım söyleşilerde de bu konuya ağırlık verdim.

KOMKAR'ın başlattığı bu kampanya daha sonraki yıllarda çeşitli etkinliklerle sürdü ve 1 Eylül barış etkinlikleri de, bizim açımızdan Newroz ve 1 Mayıs gibi bir geleneğe dönüştü. 1 Eylül nedeniyle yürütülen barış kampanyası yurt içinde de giderek önem kazandı. İnsan hakları örgütleri, kimi sol partiler ve demokratik örgütler kirli savaşa karşı kampanyalar açtılar. PKK'lılar önce devrimcilik adına, hem yurt dışında hem de yurt içindeki bu tür girişimleri küçümsediler, hatta suçladılar; ama sonradan tavır değiştirdiler ve kendileri de barış kampanyaları örgütler oldular...

DEP'in Olağanüstü Kongresi

Öcalan'ın, eski çalışma tarzını, müdahaleciliği tekrarlamıyacaklarına dair verdiği söze rağmen, PKK'lılar DEP'i de kısa sürede HEP'e benzettiler. Yalnızca Kürtlerle ilgili hiçbir ses duymak istemeyen Türk şoven çevreleri

değil, Öcalan'ın kendisi de DEP'ten memnun değildi. O, DEP'in yeterince militanca çalışmadığı kanısında idi ve kimi "reformcu" ve "işbirlikçileri" suçlamaktaydı. Öcalan'ın istediği DEP'in bir PKK şubesi gibi çalışmasıydı. Oysa bu haliyle bile rejimin ağır saldırılarına hedefti. DEP'in ilk Genel Başkanı Yaşar Kaya, KDP-Irak'ın kongresinde yaptığı ajitatif bir konuşma yüzünden tutuklandı. Milletvekillerinden Mehmet Sincar Batman'da uğradığı bir saldırıda öldürüldü. Ayrıca, DEP'in kapatılması için Kasım 1993'te Anayasa Mahkemesi'nde dava açıldı.

DEP bu koşullarda 12 Aralık 1993'te olağanüstü kongreye gitti. Kongrede PKK yönetiminin hoşuna gidecek sert bir politika izleme yanlısı olan radikaller ağır bastı ve Hatip Dicle yeni genel başkan seçildi. Bizden kimse yeni yönetime giremedi.

Bizim arkadaşlarımız ise, DEP içinde PKK yanlılarının izlediği sekter politikayı eleştirmekte haklı olmakla birlikte, kanımca, gerekli esnekliği gösteremediler ve eleştirilerinde usturuplu davranmadılar. 1993 Mart Protokolü öncesi ayrı bir legal parti kurmaya koşullanan bizimkiler, protokol sonrası, adeta zorunlu olarak DEP içinde yeniden başlayan birlikte çalışmaya ısınamadılar. Birlikte çalışmadan hoşnut olmayanların başında ise Nazif, ve İbrahim Aksoy geliyordu. Bunlar PKK ile herhangi bir platformda ortak çalışmadan yana değillerdi. PKK'dan ne kadar uzak olursak kamuoyunda prestijimizin o kadar artacağı, kitlelerin bize yöneleceği kanısında idiler. Oysa, PKK'nın DEP'i kendi rotasına sokma çabasına karşılık, sömürgeci rejim de DEP'i tümüyle ehlileştirmek, kendi politikalarına adapte etmek için zorluyor ve her fırsattan yararlanarak suçlamalar yöneltiyordu. Böyle bir durumda her iki kesimle de mesafeli ve dikkatli bir denge politikası izlemek gerekirdi. Oysa arkadaşlarımız, Kongre öncesi ve sonrası, DEP yönetimindeki PKK yandaşlarına yönelttikleri eleştirilerin dozunu iyi ayarlayamadılar ve rejimin eline kozlar verdiler.

Hatip Dicle kongrede yaptığı konuşmada PKK'nın terörist bir örgüt olmadığını, onsuz Kürt sorununun çözülemeyeceğini söylemişti. Bu sözler Türk basınında yoğun eleştirilere hedef oldu, DEP'in PKK güdümüne girdiği yorumları yapıldı. Bizimkiler de Kongre sonrası Azadi'de "DEP'te sancılı dönem" diye başlık attılar, Hatip Dicle'nin sözlerini eleştirdiler ve bu yönetimin DEP'i taşıyamıyacağını, bu gidişle örgütün bölünüp marjinalleşeceğini söylediler. Bu yorum kanımca doğruydu, ama rejimin saldırıya geçtiği bir aşamada zamansızdı. Burjuva basını bizimkilerin açıklamalarını DEP'e karşı kullandı ve bölünme olayını işledi.

Bizimkilerin tutumunu yanlış buldum ve Azadi ile yaptığım bir röportajda bu konuya değindim, kendi görüşümü dile getirdim. Soru ve cevap şöyleydi:

"*Azadi: DEP Olağanüstü Kongresi'ni ve sonuçlarını nasıl değerlendiriyorsunuz? Kimi basın yayın organlarında PSK'ya yandaş bir kesimden söz edildi ve bunların kongre sonuçlarından memnun olmadıkları, bir ayrışmanın*

gelebileceği söylendi."

"Burkay: DEP içinde bize sempati duyan insanlar vardır. Başkalarına sempati duyanlar da elbet var. Bu doğal bir şey. Ama DEP'te PSK'ya örgütsel olarak bağlı, veya bizim yön verdiğimiz bir grup yoktur. DEP'i yönetmek gibi bir çabamız da yok. Ülkemizin politik yaşamını ilgilendiren her konuda olduğu gibi, DEP konusunda da görüşlerimizi elbet söyleriz, etkili olmaya çalışırız. Ama DEP bağımsız, legal bir örgüttür, kendi yönetimi var.

"Olağanüstü Kongre'nin olgun bir havada başlayıp bittiğini basından izledim. Geçmişte HEP kongrelerinde görülen yanlışlar tekrar edilmedi. Bu bir olgunlaşmayı gösteriyor. Demek ki Kürt ulusal hareketinde çocukluk hastalıklarını aşma yönünde ciddi gelişmeler var.

"DEP geniş bir yurtsever kitleyi ortak paydalarda birleştiren, değişik eğilimleri barındıran bir örgüttür. Yönetim için farklı listeler çıkabilir. Bu doğal, demokratik bir yarıştır; kazanmak da, kaybetmek de var. İzleyebildiğim kadarıyla demokratik bir şekilde geçen kongrenin sonuçlarına ise herkesin saygı göstermesi gerektiği kanısındayım. Örgüt açıkça amaçlarından sapmadığı, örgüt içi demokrasi yok edilmediği sürece, kişi, yönetim planında umduğunu bulamasa da, izlenen politikalar tümüyle gönlüne göre olmasa da, çoğunluğun iradesine saygı göstermeli. Demokratik anlayış budur ve demokrasi kültürü ancak böyle yerleşir.

"Muhalefet konumunda da, yönetimin sağlıklı politikalar izlemesi için önerici olmalı, örgütün güç kazanması için çaba göstermeli; yönetimin olumlu eylem ve politikaları desteklenmeli; yanlışlar ise kuralları içinde eleştirilmeli.

"Genel Başkan seçilen Dicle'nin kongre konuşması eleştirilere uğradı. Bu eleştirilerde haklılık payı olabilir. Ama görüşlerini özgürce dile getirmek, herkes gibi Dicle'nin de hakkıdır. Böyle şeyler hemen ayrışmalara, bölünmelere yol açmamalı. DEP gibi legal bir kitle örgütünü yaşatmak, birliğini korumak için titiz olmalı. Hele rejim onu kapamak için bahaneler arıyorsa, bu birliği korumak daha da önemlidir. Benim anlayışım budur.

"DEP'in niteliğini koruma konusunda titiz davranmak da, elbet DEP'e üye olan ve destek veren herkesin hakkı ve görevi. DEP yönetiminin bu konuda herkesten daha dikkatli olması gerekir. Ancak rejimin sözcülerinin tehdit ve çığlıklarına da fazlaca önem vermemeli. PKK'yı terörist sayan bu çevreler, kendileri gibi düşünmeyen herkesi suçlu sayıyorlar. Ve onlar DEP'i kapamayı kafalarına koymuşlarsa, bunun için bahane arıyorlarsa, bu bahaneleri her zaman, her yerde bulabilirler. Bu, 'suyu bulandırıyorsun' diyen kurdun öyküsüdür." (Röportajın tamamı için bak: Seçme Eserler, cilt:2, s. 387).

Halil ve Nazif'in İlginç İşleri...

Bu arada Halil tekrar geri döndü ve Dokan'daki üssümüze geldi. Ancak orada da işe sarılmak, birşeyler yapmak gibi bir çaba içinde değildi. Bu tavrı

ilgimi çekti ve kendisiyle konuştum. Daha sonra kendisi içini döktü ve İstanbul'da olup biten, kendisinin de karıştığı bazı cansıkıcı olaylardan söz etti, Nazif'i ağır biçimde suçladı. Dediğine göre ikisi de parti çevremizden Çerkez asıllı bir kadınla ilişki kurmuş ve bu nedenle karşı karşıya gelmişlerdi. Parti evi diye tutulan bir evde bu kadın kalıyormuş. Ve Nazif bu nedenle Halil'e Kürdistan görevi verip İstanbul'dan uzaklaştırmıştı...

Bu hikâyeyi dinleyince, Halil'in neden üste bir uyurgezer gibi dolaştığını, neden bir bahane uydurup ülkeye döndüğünü anladım. Nazif ise, onun görev yerini sebepsiz terk ettiğini ileri sürmüş ve organ kararıyla hemen geri göndermişti!

Yine daha önceki dönemde, hem Nazif'in hem Halil'in aynı kadını, birbirlerinden habersiz ve ısrarla MK üyeliğine önerdiklerini de hatırladım. Bense Kongre öncesi bunu doğru bulmamıştım.

Yurt içi çalışmalarında bana ters düşen tutumlara, israfa, görevler planındaki ciddi aksamalara bunlar da eklenince son derece rahatsız oldum. Halil'e, "Bu ne iştir! Siz böyle yaparsanız bu işi kiminle nasıl yürüteceğiz?.." diye çıkıştım. O ise bir şey olmamış gibi davranarak, üstelik bana akıl vererek şöyle dedi:

"Bu iş şimdiye kadar nasıl yürüdüyse, bundan sonra da yürür; bizsiz de yürür!.."

Halil'in dediği bir bakıma doğruydu; olaylar önce onu, sonra da Nazif'i örgütün dışına itti ve işler yine de yürüdü. Ama her keresinde yara alarak, her keresinde yıllar içinde güçbela yetişmiş kadroları mücadele kervanının dışına atarak, kan kaybederek...

Üsse bir ara da Bayram adeta turistik bir gezi yaptı. Sohbet sırasında İstanbul'da partili gençlerin, kendilerinin onayını alarak, ama içeriğini önceden tahmin edemedikleri bir anket düzenlediklerini ve kadrolara, "bu yönetime güven duyuyor musunuz?" diye soru yönelttiklerini, alınan cevabın ise büyük oranda olumsuz olduğunu anlattı. MK ise, böyle bir anket düzenledikleri için disiplinsizlik yaptıklarını ileri sürerek bu gençleri cezalandırmış. Bunu duyunca Bayram'a şunları söyledim:

"Bayramcığım, o gençlerin yerinde olsam ben de bu yönetime güvensizlik belirtirdim! Bu kadar kötü bir yönetime, bunca yozlaşmaya rağmen hâlâ partide insanlar var, hâlâ umutlarını yitirip köşesine çekilmeyen birhayli insanımız var. Demek bu parti ne kadar güçlüymüş, insanlar ona ne kadar inanmış ki, bütün bu olup bitenlere rağmen hâlâ ayakta!.."

Kürdistan'da İlk MK Toplantısı

Kürdistan'a geçtikten sonra, MK toplantısı için arkadaşlara yeniden haber yolladığım halde geciktiler. Önce DEP Kongresini gerekçe gösterdiler. Ardından yılbaşını aileleri yanında geçirmeleri gerekiyormuş... Böylece ancak

ocak ayının ikinci haftasında, yani benim bölgeye geçişimden yaklaşık 3 ay sonra gelebildiler.

Toplantımızı Erbil'de, ama MK üyesi yoldaşlarımız deşifre olmasın diye kendi evimizde değil, İran KDP'li dostların bize ayırdığı bir evde yaptık.

Toplantının başında Halil'in durumunu ele aldık. Nazif, Halil tarafından kendisine yöneltilen suçlamayı reddetti. Ben de, diğer bazı arkadaşlar da Nazif'in doğru söylemediğinden emindik; ama elde Halil'in itirafından başka kanıt yoktu ve sonuçta kabak Halil'in başında patladı. Ona altı ay süreyle Partiyle ilişkileri dondurma ve özeleştiri cezası verdik, toplantıdan çıkardık.

Bu toplantıda ele aldığımız konuların başında, silahlı mücadeleye ilişkin kararın, bu doğrultuda yapılan çalışmaların sonuçlarını değerlendirmek oldu. Aradan bir buçuk yıla yakın bir süre geçmişti ve bu işte başarısızdık. Başlıca yurt dışından gelen yoldaşlarımızın çabası ile bir altyapı oluşturmuştuk; ama buraya eğitim amacıyla çok az sayıda insan geçirebilmiştik. Bunun nedenlerini tartıştık. İçerden gelen yoldaşlar, ağız birliği etmiş gibi, koşulların silahlı mücadele için uygun olmadığını, kongreden bu yana durumun daha da kötüleştiğini, kitlelerin savaştan bıktığını, kırsal kesimin büyük ölçüde boşaldığını ileri sürdüler. Herhangi bir silahlı eylem girişimi halinde örgütün mevcut yapısının ve çalışmalarının da tahlikeye gireceğini, rejimin bize yöneleceğini söylediler.

Yurt içindeki MK üyelerimizin, alınan karara oy vermiş ve hatta, Nazif gibi bazıları onu hararetle savunmuş olmalarına karşılık, bu kararı hayata geçirmek için ciddi hiçbir çaba içinde olmadıkları açıktı. Bazı bölgelerden, örneğin Lice-Kulp yöresinden gelmek isteyen bir dizi insan olduğu halde, onları bölgeye geçirmek için ciddi bir çaba harcanmamıştı. Hep geçişle ilgili güçlüklerden söz ediliyordu. Oysa bazı insanlar salt kendi çabalarıyla bile sınırı aşıp gelebilmişlerdi.

İş ciddiye binince yoldaşlarımız tedirgin bile olmuşlardı. Toplantı sırasında bir ara Mesut'un, eğitimden geçmiş ve göreve hazır bir gerilla grubumuzdan bahsetmesi üzerine, Nazif öfkeyle, "Ne oluyor, örgüt olup bittilere mi getiriliyor?!." diye tepki gösterdi. Partimizin silahlı mücadeleye başlaması halinde besbelli birkısım yoldaşlarımızın düzenleri bozulacaktı. Belki eşlerini ve çocuklarını da yanlarına alarak yurt dışına çıkmaları, Güney Kürdistan'a geçmeleri gerekecekti. Buna hiç de hazır değildiler...

Durum açıktı. Kongresinde silahlı mücadele kararı alan örgütümüz, bu kararı hayata geçirmek için gerekeni yapmıyordu. En başta, çoğunluğu yurt içinde olan merkez organı bu istek ve enerjiye sahip değildi. Bu durum bana çok dokundu. Kendimi aldatılmış gibi gördüm. Yıllar önce, öğretmen okulunda yaşadığımız bir olayı hatırladım. Hani yaz tatili başladığında okulda alıkonulduğumuz için sınıf olarak tepki göstermiş ve toplu halde okulu terk edip tatile gitme kararı almıştık da iş pratiğe gelince bu karara bir tek ben uymuştum!. Bu kez de buna benzer bir durum vardı. Alınan karara uyanlar ve

onun için çaba gösterenler bir avuç insandık...

Sonunda şu sonuca vardık: Bu kararı hayata geçirmek için merkez organı olarak son bir çaba gösterecektik. Bu amaçla önümüzdeki iki-üç ay içinde askeri eğitim amacıyla bölgeye, en azından 80-100 dolayında kişinin geçirilmesi, örgütün söz konusu göreve uygun olarak yeniden düzenlenmesi benimsendi. Eğer bunu başaramazsak, o zaman bu kararın gözden geçirilmesi için yurt içi ve yurt dışı örgütümüzle bir durum değerlendirilmesi yapılması uygun bulundu.

Bundan sonrası için de iyimser değildim. Ama bu, en azından kararı hayata geçirmek için son çabamızdı. Ya bu işi kuralına uygun şekilde sahiplenip yapacak, ya da vazgeçecektik.

Bu toplantıda ele aldığımız konulardan biri de 27 Mart 1994'te yapılacak olan yerel seçimlerdeki tavrımızdı. DEP yönetiminin seçimleri boykot etme eğiliminden söz ediliyordu. Biz, DEP'in seçimlere girmesi için çaba gösterecektik. Boykotu ise yanlış buluyorduk. Böyle bir durumda, bağımsız ilerici ve demokrat adaylara oy verilmesini, bu tür adayların olmadığı yerlerde geçersiz oy kullanmayı kararlaştırdık.

Arkadaşlarımız MK toplantısına gelirken, pasaportu olmadığı için dağ yolundan gelen Tayyip hariç, normal pasaportları ve "diplomat" çantalarıyla, Halil İbrahim kapısından geçerek gelmişlerdi. Toplantı bitince de çantalarını aldıkları gibi gittiler...

Dönmeden önce Halil'le konuştum. Bu partiye epey emeği geçtiğini, onun gibi bir insanı yitirmek istemediğimizi, bir yanlış yapmamasını, cezasının bitiminde özeleştiri yaparak örgüte dönmesini önerdim. Ne yazık ki o bunu yapamadı. Bu örgüt içinde kaç kişi bunu yaptı ki?!.

Dıhok, Zaho ve Amediye'de

9 Şubatta Dıhok'a gittim, oradan Zaho'ya geçtim. Zaho'da bir ev tutmuştuk ve Hasan adlı arkadaşımız kalıyordu. Buradan ülkeyle ilişkiler sağlıyorduk. Ayrıca evin üstüne, telefon haberleşmesi için bir cihaz koymuştuk. O zaman mobil telefonlar henüz böylesine gelişkin değildi. O akşam Ünal'la ve ayrıca Stokholm'deki eşim Suzan ve çocuklarla birer telefon konuşması yaptım. (Güney Kürdistan'da posta ve telefon sistemi Körfez savaşından sonra işlemiyordu. Zaho ise Türkiye sınırında olduğu için ancak mobil telefonlar yardımıyla Türkiye ve Avrupa ile ilişki sağlanabiliyordu).

* * *

10 Şubatta Dıhok'a döndüm ve o gün KDP ve KYB'nin Dıhok'taki merkezlerini ziyaret ettim.

Arkadaşlarımız Dıhok'ta yeni bir ev tutmuşlardı. Burası zenginlere özgü

bir semtte, küçük bir bahçe içinde bir villa idi. Bahçenin bir yanı güllerle bezenmişti, öbür yanında portakal ağaçları vardı. Bu semtteki evlerin tümünün bahçeleri portakal ve mandalina ağaçlarıyla bezeliydi. Portakallar bol ürün veriyordu. Yıllar sonra ilk kez, dalından koparark ve ağız tadıyla portakal yedim.

Evin sahibi Saddam döneminde bir uçak teknisyeniymiş. Savaş ve yaşanan değişiklikler onun da yaşamını büyük ölçüde etkilemişti. Kürdistan özgürleşirken o işsiz kalmış. Geçinebilmek için evini bize kirayı vermişti ve kendisi bir akrabasının başka bir semtteki evini paylaşıyordu. Bu güzel villanın kirası ise şaşılacak derecede ucuzdu, sanırım aylık olarak 200 Alman markı dağerinde bir para...

* * *

11 Şubatta KDP'nin Amediye yöresinde bizim için ayırdığı üs yerini görmeye gittik. Dıhok ile Amediye arasında doğa insanda hayranlık uyandıracak kadar güzel. Vadiler ve dağların etekleri bağlar ve bahçelerle kaplı. Yol Sersıng yöresinden geçiyor. Saddam oraya da bir saray ve tepenin üstüne küçük bir havaalanı yaptırmış. Paşava yöresinde ise, çevresi boydan boya Çin Seddi gibi yüksek bir duvarla çevrilen geniş ve engebeli bir alana, üç-dört yüz metre aralıklarla beş tane saray yapılmış. Bunlardan biri Saddam için, ötekiler Ürdün, Mısır, Yemen ve sanırım Sudan kral ya da liderleri için... Burada, dağdan gelen küçük bir ırmağın yatağı ıslah edilerek çevresi bir parka dönüştürülmüş. Aşağıya ise bent yapılarak suni bir göl yaratılmış.

Elbet şimdi burası bizimkilerin elinde. Sözde Dıhok Valisi'nin sorumluluğu altında ve korunmak üzere bir peşmerge birliğine havale edilmiş. Ama ne koruma! Sarayların içi daha iki-üç yıl öncesi, Körfez savaşı döneminde talan edilmiş. Sonra çatılara, su ve elektrik tesisatlarına sıra gelmiş... Mermerleri sökmek isterken çoğunu kırıp dökmüşler; geriye çıplak beton duvarlar kalmış. Yolların kenarlarına kazılmış derin hendekleri sorunca, bunların da su borularını söküp götürmek için kazıldığını söylediler. Ve sonunda artık götürecek bir şey kalmayınca, nasıl olmuşsa, Dıhok Valisi bu işten, korumayla görevli birkaç peşmergeyi sorumlu tutup haklarında dava açtırmış!..

Bu manzaraları gördükçe ve olan biteni öğrendikçe kahroluyorduk. Belli ki bu insanlarda ne ülke bilinci vardı, ne ulusal servetleri koruma kaygısı. Geçmiş rejimden kalan her şeyi, kendilerine yabancı, zorba Irak devletinin, "Saddam'ın malı" gibi görüyor, açgözlülükle talan ediyor, kırıp döküyorlardı!

Amediye de Rewanduz gibi, bir tepenin üstüne kurulu, dörtbir yanı doğal, dik bir duvar gibi uçurumlarla çevrilmiş tarihi bir kent. Çevresi yalçın dağlarla çevrili, Garey, Metinan ve ötekiler.. Dağların yamaçlarından sular fışkırıyor. Vadiler yemyeşil, bağlar bahçeler içinde.

Bize ayrılan kamp yeri kentin kuzeyine düşüyor. Bir Süryani köyünün yanı başında ve yalçın dağların koynunda. Dağın yamaçlarında bir dizi mağara var. Özellikle uçak saldırılarına karşı çok iyi korunabilecek bir yer. Burası

daha önceki yıllarda, partizan savaşı döneminde KDP tarafından da üs olarak kullanılmış.

Yeri çok beğendik. Gür bir pınarın başında oturup soluk aldık. Suyun kıyısında ve içinde nane, tere otu gibi yenebilen otlar fışkırmıştı. Pınarın hemen altından bahçeler başlıyordu. İri ceviz ağaçlarını görünce köyümü, Dırban'daki bahçemizi hatırladım. Daha şubatın ilk günleri olmasına rağmen, bahçenin yumuşak toprağından çiçekler fışkırmıştı. Biraz ötede, yıkık bir kilise duruyordu. Savaş içinde Saddam tarafından bombalanmıştı. Daha aşağılarda ise köy evleri görünüyordu.

Biraz ötelere doğru yürümek isteyince Newroz beni durdurdu, "Toprak mayınlı olabilir," dedi.

* * *

12 Şubatta Parti'nin (KDP) radyo ve televizyonu ile, ayrıca "Metin" adlı edebiyat dergisi ile bir söyleşi yaptım.

O gün akşam Yekıti'nin Dıhok sorumlusu Hasan Köstani(*) bizi akşam yemeğine davet etti. Yemekte Avrupalı konuklar da vardı. Yemek, Kürdistan'daki yoksulluk ve sıkıntılarla hiç de bağdaşmayan bir zenginlikte idi. Güneyli Kürtlerin konukseverliği de ünlüdür. Güzel ve çeşitli yemek yapmasını bilir, zengin sofra donatırlar. Elbet bunu, ancak olanakları elveren kişiler yapabilir.

Ertesi gün Dokan'a döndüm.

Mustafa Barzani'nin Mezarını Ziyaret

Bir gün Barzan yöresine, Mustafa Barzani'nin mezarını ziyarete gittik. Amacımız hem yöreyi görmek hem de Kürt halkının kurtuluş mücadelesine büyük emeği geçmiş bir insanın mezarını ziyaretti.

Mele Mustafa, bilindiği gibi, 1975 yenilgisinden sonra İran'a geçti, oradan da yakalandığı kanser hastalığının tedavisi için ABD'ye gitti. Oradayken ABD Cumhurbaşkanı Carter'e mektuplar yazıp onları Kürtlere verdikleri sözleri yerine getirmedikleri, kendilerini yalnız bıraktıkları için eleştirdi ve destek istedi. Çok geçmeden yaşama veda etti ve getirilip İran Kürdistanı'nda, sınıra yakın Piranşar yöresinde gömüldü. Özgürlük mücadelesinde, çoğu dağlarda ve sürgünde geçen bir yaşam böyle noktalandı. Orada bir ara, karanlık güçler tarafından mezarı açıldı ve bu olay İran KDP'ye yüklenmek istendi; bu yüzden iki partinin ilişkileri bozuldu. (Bu olayı anılarımın 2. cildinde

(*) Hasan Köstani KYB'nin çalışkan ve deneyimli bir kadrosuydu, yıllarca gerilla mücadelesinin içinde yer almıştı. Ne yazık ki, 1994 yılında KDP ile aralarında patlak veren savaş sırasında pusuya düşürüldü ve yanındaki bir grup savaşçı ile birlikte öldürüldü.

anlatmıştım.) Yıllar sonra, Körfez Savaşı'nın ardından Güney Kürdistan'ın bu kesimi özgürleşince kemikleri İran'dan alınıp buraya, kendi köyüne getirilip gömüldü.

Yolumuz Halifan'dan geçiyor ve Geliyê Eli Beg'e varmadan sola dönüyordu. Uzun süre Qendil ırmağının (Büyük Zap) kıyısını izliyor, sonra tepeleri aşıp Barzan köyüne varıyordu. Bölge, çoğu meşe ağaçları olmak üzere oldukça ormanlıktı. Büyük top ağaçlar ilgimi çekti. Meğer burada, Mesut Barzani'nin amcası olan Barzan Şeyhi tarafından ağaç kesmek ve avlanmak günah sayılıp yasaklanmış. Bu yüzden hem orman korunmuş, hem de tavşan, tilki, geyik, ayı gibi hayvanlar, keklik ve öteki av kuşları bayağı çoğalmış. Bu şeyhi bayağı sevdim, "Gerçekten eli öpülecek adam!" dedim. Keşke öteki yerlerde de biri çıkıp günah saysaydı da ormanlar ve hayvanlar korunabilseydi...

Mele Mustafa'nın köyüne yaklaşırken, yolumuzun üzerinde bir köyde karalar giymiş kadınlar ilgimizi çekti. Burada yalnızca Barzani aşiretinden ve kocaları şehit olmuş dul kadınlar ve çocukları kalıyorlarmış. Kadınlar hâlâ yas elbiseleri içindeydiler ve belli ki bu daha çok sürecekti...

Mele Mustafa'nın köyüne vardığımızda mezarı sorduk. Köyde bu işle ilgilenen bir sorumlu vardı. Ona uğradık ve bizimle geldi. Mezar köyün üst tarafında idi. Gözlerimiz, beton ya da mermerden bir türbe aradı, ama yoktu. Mezar toprakla örtülmüş, toprağın kenarına taşlar konmuş ve baş tarafına da basit, küçük bir ağaç dalı konmuştu. Yoksul Kürt köylülerininki gibi sade bir mezardı bu. Daha sonra üstüne bir türbe yapılacak mıydı, bilemiyorum. Ama duyduğuma göre Barzan şeyhlerinin gelenekleri böyle olduğu için üzerine türbe yapılmamış. Ayrıca, Mele Mustafa'nın kendisinin de, "Mezarım bir peşmerge mezarı gibi sade olsun" diye vasiyet ettiği söylenir.

Mustafa Barzani'nin mezarı başında içimde karmaşık duygular vardı. Ben gençlik yıllarımda tüm Kürt yurtseverleri gibi, Güney'deki Kürt direnişinin başını çeken Mele Mustafa'ya büyük saygı ve sevgi duymuştum. Ama İran Şahı ve CIA ile kurduğu ilişkiler yüzünden, 1975 yenilgisinin ardından onu sert biçimde eleştirmiş ve ihanetle suçlamıştım. Sonradan bu suçlamanın çok ağır olduğunu anladım ve özeleştiri yaptım. Evet, Mele Mustafa bu ilişkilere güvenmekle büyük hata yapmıştı; ama besbelli o bir hain değildi; Kürt halkının derin sevgi ve saygısını hak eden büyük bir yurtseverdi.

Köyden ayrılmadan önce, Mustafa Barzani'nin anısına açılmış bir defteri de imzaladım.

* * *

15 Şubat. İsveç'ten gelen Cemşit Haydari eşim Suzan'dan bir mektup getirdi. Karımın moralini iyi gördüm. Baran ve Dilan da Kürdistan'ı konu edinen birer resim yapmış ve üstüne yazılar da yazarak göndermişler...

Kampımızda Olay

Kampa ilk gençler 1993 yılı sonbaharında, kongreyi izleyen aylarda gelmişlerdi. Kimi ülkeden, kimisi de yurt dışından. Bazılarının süresi bir yılı aşıyordu. Bazıları sıkılmışlardı ve dönmek istiyorlardı. Bunlar 4-5 kişi kadardılar. Her birinin nedeni ayrıydı. Kimisi midesinden rahatsız olduğunu söylüyordu. Kimisinin başka sorunları vardı.

Gerilla savaşına ilişkin anlatılanlardan, yazılıp çizilenlerden etkilenen bazı gençler, zengin bir düş dünyası ve romantizm içinde buraya geliyorlardı. Ama gerçekler farklıydı. Burada, daha öncekinden çok farklı, disiplinli, zor bir yaşam vardı. Sabahları erken kalkma, eğitim, yemek yapma, ekmek pişirme, kimisi geceleri yapılan yorucu yürüyüşler, gece nöbeti vb... Bazıları bu tür şeylerle ilk kez karşılaşıyorlardı ve bu onlara çok zor geliyordu. Bazıları kısa bir süre sonra geldiklerine pişman oluyorlardı.

Öte yandan, gerilla savaşına katılan insan, belli bir eğitim devresinin ardından bizzat savaşa girmeli. Bu iş uzarsa, ya da daha sonra savaş içinde gerilla uzun zaman atıl kalırsa sıkıntılar başlar.

Pişmanlar içinde en olumsuzu, Mazgirt'in bir köyünden olan Welat adlı hemşehrimdi. Welat asker kaçağıydı ve buraya gelmeden önce İstanbul'da kalmıştı. İstanbul'un kebapçılarını ve nişanlısını özlemişti... İşin ilginci, elektrik işinden anlıyordu ve sabotaj konusunda eğittiğimiz en yetenekli kadromuzdu. Önce geçici olarak, nişanlısını görmek için geri gitmek istediğini söyledi. Bu kabul edilmeyince, nişanlısının yanına getirilmesini önerdi. Bunu de elbet kabul etmedik.

Bir ara Welat'ın kaçma hazırlığı içinde olduğuna dair bilgiler ulaştı bana. Bir olumsuzluğa meydan vermemek için çağırıp daha önceki önerisiyle ilgili olarak kendisiyle konuştum. Dönmek isteyen ya da savaşmaya niyeti olmayan hiç kimseyi burada zorla tutmak niyetinde olmadığımızı, bu sorunu çözeceğimizi, biraz sabretmesini söyledim. Kendisi de ikna olmuş göründü. Ne var ki, aradan çok geçmeden, 17 Şubat günü Guhdar ve Ali adındaki gençlerle birlikte kaçtılar. Ali ve Guhdar daha önce böyle bir eğilim göstermemişlerdi. Ali üstelik benim korumamdı. Kaçaklar yanlarında bir de kalaşnikof silah götürmüşlerdi.

Mesut, bu üçünün öğlen yemeğine gelmediğini bana iletince hemen kaçmış oldukları kanısına vardım. Kaygım, Süleymaniye veya öteki illerdeki MİT'çi kaynayan Türk Kızılay şubelerinden birine başvurmaları idi. Böyle bir durumda, kendilerini affettirmek ve ülkeye dönüş için bizimle ilgili olarak gönüllü bilgi verecekler demekti. Sınırı başka türlü geçmeye çalışmaları halinde ise yakalanıp konuşturulma riski fazlaydı. Böyle bir durumda yurt içinde, onların geçişine yardımcı olan yoldaşlarımızın durumu da tehlikeye girerdi. Rejim, bundan yola çıkarak yurt içinde bize yönelik bir operasyon başlatabilirdi.

Mesut bir arabayla karşıdaki Dokan kasabasına gitti, soruşturdu ve bu üçünün Dıhok'a gitmek üzere bir taksi kiraladıklarını öğrendi. Bunu öğrenince, Dıhok ve Zaho'ya bir an önce ulaşmalarını, Parti yetkililerine haber verip bunların çıkışını önlemelerini, eğer orada bir yerde iseler alınıp geri getirilmelerini söyledim.

Mesut o gün bu amaçla iki kişiyi Dıhok'a gönderdi. Ertesi gün 18 Şubat günü Dıhok'ta bizi güç durumda bırakan ve üzen olay cereyan etti.

Söz konusu iki kişi Dıhok'ta, KDP'li yetkililere hiçbir şey söylemeye gerek duymadan, onları devreye sokmadan, kaçakların gittiği yeri tahmin ederek doğruca Sipan'ın evine gitmişler. Daha önce sözünü ettiğim, PKK menşeli olup önce KDP'ye sığınmış, sonra da aramıza katılmış olan Sipan, bize pek uyum sağlayamamış, kısa süre önce de izin isteyerek kamptan ayrılmış, Dıhok'a gitmişti. Ailesinin geçimi için bir ticaret işiyle uğraşacağını söylemişti.

Kaçaklar gerçekten de orada imişler. Kampa dönmeyi reddetmişler. Götürdükleri silahı da geri vermeye yanaşmamışlar. Bu tartışma ve gerilim içinde bir anda silahlar patlamış. Guhdar orada ölmüş, Ali ise ağır yaralanmıştı. Olayı en ucuz atlatan Welat oldu.

Olaydan sonra söz konusu iki arkadaşımız iki gün kadar kaçak kaldılar; ama gidip teslim olmalarını istememiz üzerine teslim oldular ve tutuklandılar.

Olayın ardından Yekbuncular ve Kawacılar evimize uğradılar ve kendilerine özetle bilgi verdik. Yekbuncular ayrıca dayanışma önerdiler. Ancak, bu dostlarımızın dayanışması çok ilginç oldu! Kawacılarla birlikte yayınladıkları bir bildiri ile bizi ağır biçimde suçladılar, bir yandan demokrasiden bahsederken, öte yandan bizden ayrılanlara şiddet uyguladığımızı ileri sürdüler...

Bu bayların tarihinde bu tür olaylar çoktu. Oysa bizim o güne kadarki 20 yıllık tarihimizde ilk kez böyle bir olay cereyan ediyordu ve üstelik bu planlı bir tutum değildi, bizim açımızdan istenmeyen bir olaydı. Ama dostlarımız mal bulmuş mağribi gibi bu olayın üstüne atılmışlardı. Hem de bunu, cephe çalışması yaptığımız bir dönemde yapıyorlardı. Üstelik yaptıkları bir tür deşifrasyondu. Bu olayla ilgili olarak ne yerel basında, ne de bizim basınımızda herhangi bir haber ve yorum çıkmamıştı. Oysa onlar, üstlerine çok vazife imiş gibi, bu işi yazıya, belgeye döküyorlardı...

Bu çirkin tavır karşısında öfke ve tiksindi duyduk. Bunlar insanı arkadan hançerlemek için fırsat kollayan "dostlar"dı... Söz konusu bildiriyi imzalamaları için PKK-Vejin'e(*) ve Hevgırtın KDP'ye de götürmüşler, ancak onlar onurlu davranmışlar, olayın bizim iç sorunumuz olduğunu söyleyerek imzalamayı reddetmişlerdi.

(*) PKK-Vejin, PKK'dan ayrılanların oluşturduğu bir gruptu. Liderleri "Sarı Baran" adında biriydi. Merkezleri Dıhok'ta idi ve KDP'nin himayesinde idiler. Hep burada ve küçük bir grup olarak kaldılar. Arasıra bir bildiri yayınlamanın ötesinde bir faaliyetleri olmadı.

21 Şubat'ta Erbil'e gittim ve Yekıti'nin bölge yöneticisi Feridun'la görüştüm, bu olayla ilgili olarak bilgi verdim. Aynı gün öğleden sonra da Selahaddin'e geçip KDP'nin politbüro üyesi Azad Bervari ile görüştüm. Kendisine bu olayın bizce istenmeyen bir olay olduğunu, örgütten ayrılan insanlara karşı şiddet kullanmanın yöntemimiz olmadığını, hele Parti'nin bölgesinde, kentin içinde böyle bir olay cereyan ettiği için üzüntü duyduğumuzu söyledim. Bu kişilerin tümünün de bize teslim edilmesini ve kendilerini yargılamak istediğimizi söyledim.

Ne var ki Parti, kendi bölgesinde böyle bir olay cereyan ettiği için rahatsızdı. Olay önce "Sosyalistler Türk MİT'çilerini öldürdüler!" diye duyulmuş, Parti merkezinden Türklerin "Kızılay" adı altındaki bürosuna telefon açılmış, ama bürodakilerin kulağı daha delikmiş ki şöyle demişler: "Hayır, bizimle ilgisi yok; Sosyalistler biribirlerini vurdular!"

Sonuçta ne tutuklanan söz konusu iki arkadaşımız, ne de ötekiler bize teslim edilmediler. Bir süre sonra doğrudan Mesut Barzani'ye hitaben bir mektup yazdım, bu kampı yerel Kürt yönetimin izniyle açtığımızı, askeri bir kampta bu tür istenmeyen olayların olabileceğini, kendilerinin de geçmişte bu türden pek çok olaylar yaşadıklarını söyleyerek isteğimizi tekrarladım. Ancak buna da bir cevap vermediler. Bu örgütler, geçmişte partizan savaşı döneminde olup bitenler bir yana, şimdi de sık sık kendi aralarında çatışıyor ve kentleri savaş alanına çeviriyorlardı. İnsan yaşamı onlar için karıncalarınkinden fazla değer taşımıyordu. Ve bunca insan ölürken ne hukuk sistemi çalışıyordu, ne de başka bir şey. Bizim arkadaşlara karşı ise Saddam'dan kalmış hukuk sistemini çalıştırdılar!

Böylece kaçaklardan biri öldü, biri yarı sakat halde uzun zaman hastanede yattı. Welat ise ayakta tedavi edildikten sonra taburcu edildi ve Kawacıların yanına sığındı. Biz kampımızı dağıtıp herkesi yeniden, sağ salim bir şekilde geldikleri yerlere (ülkeye ve Avrupa'ya) geçirdikten sonra da o, uzun zaman Türkiye'ye gönderilmeyi bekledi... Ancak yıllar sonra buradan ayrılıp Avrupa'ya geçebildi.

* * *

3 Mart'ta Erbil'de, Otel Şirin'de Irak Komünist Partisi Genel Sekreteri Aziz Muhammed ve arkadaşlarının konuğu olduk. Yemekte Kerim Ehmed, Ebu Faruk ve IKP'nin hükümetteki Sağlık Bakanı Dr. Kemal de vardılar.

5 Nisan'da Barzani ailesinden birinin vefatı nedeniyle Selahaddin'e, başsağlığına gittim. Ölen Mesut Barzani'nin amcası oğluydu. Burada gelenekti, başsağlığı töreni camide yapılıyordu. İnsanlar halılar üzerinde dizi dizi çömelip oturuyorlardı. Yeni ziyaretçiler geldikçe, tekrar tekrar fatiha ve kuran okunuyordu. Her fatiha okunurken katılmanız, sonra da Müslüman usulünce iki elinizi yüzünüze götürmeniz gerekti. Gerçi ben fatihayı da bu tür işleri de az çok biliyordum. Ama ateist bir insan olarak bunu salt nezaket icabı yapıyordum ve yaptığım iş bana ikiyüzlülük gibi görünüyor, sıkıntı veriyordu.

Siyasetin en zor yanlarından biri bence buydu ve bu işin adamı olmadığımı böyle durumlarda daha iyi anlıyordum... Hem ateist olmak, hem de dindar bir halkın içinde ön saflarda siyaset yapmak kolay iş değil, diye düşünüyordum.

Birhayli ziyaretçi vardı. Cami dolup dolup boşalıyordu. Mesut Barzani'nin de geleceği söylendiği için kalkmak için acele etmedik. Çok geçmeden Mesut Barzani de geldi, oturdu. Bir süre sonra beni fark etti ve yerinden kalkıp yanıma geldi.

14 Nisan'da KYB politbüro üyesi Resul Mamend'in ölümü nedeniyle Erbil'e KYB'ye başsağlığı ziyaretine gittim. Irak Sosyalist Partisi'nin bir dönem genel sekreteri olan Resul Mamend, partisinin dağılmasından sonra KYB'ye katılmıştı.

Kürdistan'da İkinci MK Toplantısı ve Kampın Tasfiyesi

Ocak ayında yaptığımız toplantıdan sonra da ben ve Mesut kamp yerindeki çalışmayı ve eğitimi tam bir ciddiyetle sürdürdük. Öteki arkadaşlar ise MK'daki tartışmalardan habersizdiler ve birkaç pişmanın dışında, büyük çoğunlukla görevlerini severek, isteyerek yapıyorlardı. Daha önce aldığımız karara uygun olarak Dokan'dakilerin bir bölümünü, silahlarıyla birlikte Amediye'deki yeni üs alanına aktardık. Ancak bu süre zarfında, kendi çabalarıyla gelen bir-iki kişinin dışında, ne yurt içinden ne de yurt dışından eğitim için kimseler gönderilmedi..

İkinci MK toplantısını planladığımız zamanda yaptık. Nisan ayının dördüncü haftasıydı. Yurt dışındakiler geçiş zorlukları nedeniyle yine katılamadılar. Toplantıyı bu kez Dıhok'taki evimizde yaptık.

Bu toplantıda silahlı mücadeleye ilişkin hazırlığımızı ve olanakları bir kez daha değerlendirdik. Yurt içinden gelen arkadaşlar, yine ağız birliği halinde, bir önceki toplantıda dile getirdikleri görüşleri tekrarladılar, silahlı mücadele için koşullar yok dediler. Bu durumda yapabilecek bir şey yoktu. Elimizdeki 15-20 kişiyle bir maceraya atılamazdık. Oybirliği ile, örgütümüzün bir silahlı mücadeleye hazır olmadığını saptadık. Kararı gözden geçirmek için, yeni bir kongreyi ya da, yurt dışındakilerin de katılacağı geniş bir MK toplantısını da bekleyemezdik. Bütün bunların durumu değiştirmeyeceği açıktı. Kamp yaşamı ise bu haliyle sürdürülemezdi. Kampın dağıtılmasını öncerdim. Nurettin'in dışında herkes bu öneriye katıldı. Nurettin ise, "kalsın, belki ilerde lazım olur," dedi. Oysa bir gerilla kampı bu biçimde eylemsiz tutulamazdı. Nitekim, daha şimdiden başımız ciddi biçimde ağrımaya başlamıştı. Ben orada olmasam belki daha kötü olaylar da yaşanacaktı. Hele hele, silahlı mücadaleye ilişkin kararın MK tarafından geri alındığı duyulduktan sonra bu işe istekli insanlar da coşkularını yitirirler, orda beklemek için bir neden görmezlerdi.

Böylece kampın dağıtılması, gönüllü olarak Güney'de kalmak isteyenler

dışında, burdaki insanların belli bir programa uygun olarak yurt içine, Avrupa'dan gelenlerin de, istiyorlarsa tekrar oraya geçirilmesi kararlaştırıldı. Güney'de yalnızca bir parti temsilciliğinin ve Azadi bürosunun kalması yeterli bulundu.(*)

Bu kararla birlikte kimi görüşlerimi, örgütte tartışılması ve ilerde, geniş MK toplantısı veya kongrede sonuçlandırılmak üzere MK'nın bu toplantısında dile getirdim. Bu aşamadan sonra silahlı mücadelenin artık partimizin gündeminden çıkarılmasını ve sadece barışçı yöntemler üzerinde yoğunlaşmayı önerdim. Bunun yanı sıra gizlilik üzerinde de artık düşünmek gerektiğini, yapılan işlerin tümüyle legal olduğu bir durumda gizlilige gerek olmadığını; şu anda koşullar elvermese bile, legale çıkmak için de olanakları araştırmak ve zorlamak gerektiğini söyledim.

Bu toplantıda cephe konusunu da tartıştık. Örgütlerin bir bölümünün cephe çalışmasından çekildiği, güvenin sarsıldığı göz önüne alınarak, bu durumda cephenin gerçekleşme şansı olmadığı sonucuna varıldı. İlişkilerin "iş ve eylem birliği" planında sürdürülmesi ve üzerinde görüş birliğine varılacak konularda birlikte iş yapılması uygun bulundu.

Bu toplantıda üzerinde durduğumuz konulardan biri de yeni bir legal parti konusuydu. DEP kapanma sürecine girmişti. Tartışmalar sonucunda yeni bir legal partiye gerek olduğu, ama, HEP ve DEP deneyimlerinin başarısızlığı karşısında, bunu PKK yandaşlarıyla ortaklaşa yapamıyacağımız görüşüne vardık ve böylc bir partiyi, PKK dışındaki kesimlerle kurmak ve mümkün olduğunca geniş ve kitlesel olmasını sağlamak için çaba göstermeyi kararlaştırdık. Bunun için şimdiden diğer kesimlerle de ilişki kurup belli hazırlıklar yapmalı, ama kuruluş için acele etmemeli, bu konudaki niyet ve düşüncemizi bir bildiri ile kamuoyuna duyurmalıydık. Ne var ki işler böyle yürümedi; daha sonra anlatacağım üzere Nazif, bir kez daha bizi olup bittilerle yüz yüze bıraktı.

Silahlı mücadeleye ilişkin aldığımız kongre kararını hayata geçirememek ve kampın tasfiyesi için karar alma zorunda kalmak bana çok dokundu. Dönüşte, yurt dışında yapacağımız tam katılımlı bir MK toplantısında genel sekreterlikten istifayı kararlaştırdım ve Güney'de yaptığımız söz konusu toplantıda bunu hissettirdim. Kampın tasfiyesine ilişkin karar, Güney Kürdistan'da bulunan ve uzun zamandan beri kendilerini silahlı mücadeleye

---

(*) O dönemde Güney'de kamp kurup sonra da dağıtan tek örgüt biz değildik. Kuzeyli örgütler, PKK'nın 1990'lı yılların başında yükselen gerilla eylemleri ve Güney'in özgürleşmesiyle birlikte bu işe heveslenmişler; ama çok geçmeden, devletin sivil halkı da hedef alan, bölgeyi boşaltan azgın saldırısı, yani bir tür denizi kurutma politikası karşısında PKK eylemleri hızla düşmüş, halk savaştan daha da bıkmış ve yeni denemelerin hem zor, hem de başarı şansı olmadığı görülmüştü. Güney'deki hırgür ortamı ise cabası...

hazırlamış olan öteki yoldaşlarımız üzerinde de şok etkisi yaptı. İşin ilginci onlara gerekçeleri izah etme, yani onları ikna işi de yine bana düştü. Öteki MK üyesi arkadaşlarımızın geldikleri gibi hızla Güney'den ayrılıp ülkeye dönmelerinin ardından ben Dokan'a gittim ve bir toplantı düzenleyerek bilgi verdim. Bazıları bunu bir türlü içlerine sindiremediler. Çoktan beri gözleri dönüş yolunda olan ve öteki kaçaklarla birlikte gitmeyi göze alamıyan üç-beş kişi ise karara sevindiler ve hemen dönüş hazırlığına giriştiler.

Bu kararla ilgili olarak KYB ve KDP'yi, ayrıca İran KDP ve öteki dost örgütleri bilgilendirdik. Özellikle, PKK deneyimini yaşamış olan ve ilerde başlarına iş açabileceğimizi düşünen Irak KDP'liler bu işe memnun oldular, "çok isabetli bir karar vermişsiniz!" dediler.

Kadrolarımızdan 3-4 kadarı Güney Kürdistan'da kalmak istediklerini söylediler. Ötekilerin geçişi için Mesut ve Fehim'le birlikte bir plan yaptık. Bu işe yardımcı olmak üzere Bayram arkadaş da bir süre Güney'de kaldı.

Dokan'dan ayrılırken çok buruktum. Ömrümün yaklaşık bir yıllık bir bölümü burada geçmişti. Bu çevreyi, gölü, vadileri, dağları, kuşları ve insanlarıyla çok yoğun yaşamıştım; düzyazıya, şiire döktüğüm zengin duygularım olmuştu...

Mayıs başında Dıhok'a dönüp Suriye'ye geçiş için yol ve fırsatlar aramaya başladım. Ne var ki bu kez de Güney Kürdistan'da KDP ile KYB arasında çatışma patlak verdi ve bu yüzden Suriye'ye geçişim oldukça gecikti.

GÜNEY'DE KDP-KYB SAVAŞI

Güney Kürdistan'ı bir kez daha kana ateşe, kardeş kavgasına boğan bu çatışma beklenmeyen bir şey değildi. Güney'deki bu iki büyük parti arasındaki rekabetin kökleri oldukça eskiydi. Bu iki örgüt bir türlü birbirlerinin varlığını sindirememiş, zaman zaman da kıyasıya savaşmışlardı. 1980'li yılların sonlarında, Bağdat rejiminin ağır saldırılarına karşı aralarında cephe kurmuş olsalar da bu ezeli rekabet sona ermemişti. 1992 yılında yapılan seçimler sonrası bir uzlaşma sağlayıp iktidarı fifti-fifti bölüşmüşlerdi. Ama ilişkiler çok hassas bir denge üzerinde yürüyordu. Birinin diğerine güveni yoktu. Her biri diğerinin aleyhine güçlenmek için diğer küçük partileri bazan ikna yoluyla, bazan askeri güçle yanlarına çektiler ya da bölüp paylaştılar. Sonuçta, Komünist Partisi ve İslamcıların dışında (ki onlar da bölünmüşlerdi) sahnede başka parti kalmadı.. KDP ve KYB iktidar kavgasında burun buruna geldiler.

Bu ikisi güçlenmek için aşiret reislerini, hatta eski "cahş" başlarını, yani ünlü işbirlikçileri bile yanlarına çekmekte bir sakınca görmediler. Bu tür insanların kredisi yükseldi. Bu durum, ülkedeki soygunu, talanı, kötülükleri de kolaylaştırdı. Çünkü elinde iktidarı tutan bu iki partiden hiçbiri, bu çevreleri küstürmeyi göze alamıyordu.

Bu durum, iki başlılık ve güvensizlik, parlamentonun ve hükümetin görevlerini yapmasına da engel oldu, ülkeyi yönetilemez hale getirdi. Parlamento ve hükümet göstermelikti. Gerçek iki güç odağı vardı: KDP ve KYB. İktidar ise iki kişide toplanmıştı: Celal Talabani ve Mesut Barzani...

KDP'nin parti bayrağı sarı renkte, KYB'nin ise yeşildi. Her yerde bu iki rengin savaşı vardı. Sıradan insanlar, işlerini yaptırmak, birşeyler elde etmek için, duruma göre bu renklerden birini öne çıkarıyorlardı.

Daha önceki bölümde anlattığım üzere, Mam Celal, güç dengesini kendinden yana çevirmek için, KDP'ye karşı Kürdistan'ın diğer parçalarından örgütlerle, PKK ile, hatta bizimle ve İran KDP ile ittifak bile oluşturmaya çalıştı. Ancak biz ve İran KDP bu oyuna gelmedik; hatta bir dönem PKK'yı da uyarıp engelledik. Öte yandan KDP de KYB'ye karşı güvensiz ve tetikteydi.

Bu durumun böyle devam etmeyeceği ve ufak bir kıvılcımın ortalığı tutuşturacağı açıktı. Bu kıvılcım, tam da Güney'de bunaltıcı sıcakların bastırdığı, ovalarda otların ve ekinlerin sararmaya yüz tuttuğu Mayıs ayının başlarına denk geldi...

İlk olay Dokan'ın kuzeyine düşen Qeladızê kentinde patlak verdi. Burada KDP'li bir toprak ağası ile kasaba halkı arasında sürtüşme çıktı, çıkan çatışmada

söz konusu KDP'li toprak ağası öldürüldü. Bunun üzerine olay büyüdü Ranya yöresine sıçradı ve KDP ile KYB taraftarları arasında bir çatışmaya dönüştü. Olaylar hızla başka kentlere sıçradı. KDP Dıhok'ta KYB'nin merkezini işgal etti. Buna tepki olarak KYB de Süleymaniye'de aynı şeyi yaptı ve KDP bürosunun işgali sırasında kan döküldü.

Bu işgal olaylarının olduğu günün akşamı Dokan'daki kampımızdan bir telsiz mesajı aldım. KYB sorumlusu Fuat Mehsun, Erbil'den gönderdiği mesajda olayların yatıştırılması için benim arabulucu olmamı önermişti.

Sabah erkenden, Mesut'la birlikte KDP'nin bürosuna uğradım. KDP'nin Dıhok merkezi kalabalık ve hareketliydi. Herkesi savaş heyecanı sarmıştı. Partinin bölgedeki öndegelen siyasi ve askeri kadroları toplantı halinde idiler. Onlarla görüştüm ve olup bitenlerin bizi üzdüğünü, her iki partinin üst düzey sorumlularıyla göreşmek için Selahaddin'e ve Hewlêr'e gitmek istediğimi söyledim. Memnun oldular. Bizim kendi arabamız ve korumamız vardı. Yol boyundaki KDP kontrol noktalarına, bizimle ilgili olarak telsizle bilgi vereceklerini söylediler. Böylece yola çıktık.

Dıhok'un doğusuna düşen, çamlar ve meşelerle kaplı dağları aşıp Laleş'e giden yol ayrımına ulaştığımızda, ordaki KDP kontrol noktasında bizi durdurdular. Buraya birhayli peşmerge toplanmıştı. PSK'lı olduğumuzu ve nereye gittiğimizi söyledik.

"Siz çılgın mısınız, böyle bir günde yola çıkılır mı?.. Bütün yollar tutulmuş durumda ve her an bir çatışma çıkabilir," dediler.

Gitmekte ısrar ettiğimizi görünce de, "Ne haliniz varsa görün!" dercesine yolu açıp bizi bıraktılar.

Kasrûk'la Akra arasındaki ovada yol yine kesilmişti. Bizi durdurdular ve aramızda heyecanlı bir diyalog başladı. Bu kez yolu kesenler KYB taraftarı bir aşiretti. Bize KDP'li olup olmadığımızı sordular. Kim olduğumuzu anlattık. Partimizi tanıyan gençler devreye girdiler ve bunun üzerine bırakıldık. Bırakırken de şöyle demeyi ihmal etmediler:

"Dikkat edin, ilerde KDP yolu tutmuş!.."

Akra'ya yakın KDP askeri yığınağı ile karşılaştık. Bu kez kim olduğumuzu anlatmakta güçlük çektik. KDP'li olmadığımız belliydi. Ama acaba dost muyduk, düşman mıydık?.. Bir peşmerge grubu arabamızı yedeğe alarak bizi Akra'ya, ordaki askeri birliğin merkezine götürdü. Binayı çeviren geniş avlu tıklım tıklım silahlı adamlarla doluydu ve bizi meraklı gözlerle süzdüler. Orada Neqib Ali(*) adındaki bölge komutanının yanına götürüldük. Neqib Ali, 35 yaşlarında biriydi. Kim olduğumu anlayınca çok saygılı davrandı. Daha sonra bize, KDP kontrol noktalarından kolayca geçmemiz için bir de belge verdi.

Böylece yeniden yola çıktık. Kandil Irmağı'na ulaşmadan karşı yönden

(*) "Neqib" yüzbaşı derecesinde bir rütbe.

gelen bir askeri konvoyla karşılaştık. Kamyonetlere yüklü uçaksavarlar ilgimizi çekti. Herhangi bir sorun çıkmadan geçip gittik. Sonradan öğrendiğimize göre, biz yoldayken KDP ve KYB heyetleri biraraya gelmiş ve çatışmayı durdurmak için uzlaşmışlar. Ortak bir heyet oluşturup çatışmaların yer aldığı birimlere göndermişler. Gördüğümüz konvoy, KDP ve KYB ortak heyetine refaket ediyormuş. Ne var ki bu sevindirici barış bir gün bile sürmedi!

O gün akşam Erbil'e ulaştık ve KYB'nin merkezinde politbüro üyesi, eski başbakan Dr. Fuat Mehsun ile görüştük. Celal Talabani Şam'da idi ve yerine o bakıyordu.

KYB merkezindeki görüşme öncesi, ziyaretçi salonunda beklediğimiz sırada, orada bekleyen 30 yaşlarında ve oldukça gerilimli bir genç kendi kendine söyleniyordu:

"Bu KDP'lilerin hepsini kesmek lazım!"

Mesut kulağıma eğilerek şöyle dedi: "Bu Eli Eskeri'nin oğlu!"

Eli Eskeri 1960'lı ve 70'li yılların ünlü bir peşmerge komutanı idi. Son olarak KYB saflarında iken, 1978 yılında Hakkari'de KDP'ye esir düşmüş ve öldürülmüştü.. Anılarımın 2. cildinde bu olaydan söz etmiştim.

Dr. Fuat Mehsun'la görüşmemizde ben son olaylarla ilgili olarak üzüntü ve kaygılarımı dile getirdim, bundan hem bu parçanın, hem de bir bütün olarak Kürt davasının çok zarar göreceğini söyledim. Dr. Mehsun lafı uzatmadan ve her iki tarafı da kastederek şöyle dedi:

"Evet, çok kötü yaptık!"

Daha sonra ise, bu çatışmayla ilgili olarak sorumluluğun KDP'de olduğunu, onların çatışmayı yaydıklarını, Dihok'taki merkezlerini işgal ettiklerini, bunun üzerine kendilerinin de Süleymaniye'de misilleme yaptıklarını söyledi. Fuat Mehsun dürüst ve güven verici bir kişiliğe sahipti. Edindiğim izlenim onun da bu çatışmadan yana olmadığı idi.

O gece Hewlêr'deki evimizde kaldık ve sabahleyin KDP ile görüşmek üzere Selahaddin'e hareket ettik. Kentin çıkışında denetimi KYB'ye bağlı güçler yapıyordu. Biraz ilerde ise KDP'nin kontrol noktasıyla karşılaştık. Burada bir askeri yığınak vardı ve Selahaddin yolunu güvenceye almışlardı.

KDP merkezine ulaşınca Mesut Barzani ile, eğer onunla mümkün değilse diğer yetkililerle görüşmek istediğimizi söyledik. Görüşmek için beklerken bizi Parti merkezindeki geniş salona aldılar. Salon çepeçevre iyi cins koltuklarla ve halılarla döşenmişti. Kalabalıktı ve bizim gibi arabuluculuk niyetiyle gelen heyetler ve kişilerle dolup taşıyordu. Bunlar içinde, cüppeleri, sarıkları ve kocaman sakalları ile İslami partilerin temsilcileri de vardı. Salonda yoğun bir sohbet cereyan ediyor ve herkes bu çatışmadan yakınıyordu. Partinin merkez kadrolarından Fransuva da ordaydı ve herkese laf yetiştiriyordu. Adından da belli olduğu gibi Hıristiyan olan Fransuva, Mesut Barzani'nin danışmanıydı ve yaman biriydi.

Biz ordayken dışardan silah sesleri geldi. İki-üç yüz metre ötede KYB'nin Selahaddin şubesi aynı zamanda televizyon vericisi vardı. Bu binayı koruyan peşmergelerle KDP'liler arasında çatışma çıkmıştı.

Silah sesleri giderek çoğaldı ve araya RPG roketlerinin ve geri tepmesiz topların gümbürtüsü karıştı. Gümbürtüler öylesine güçlüydü ki mermilerin bulunduğumuz binanın çevresine düştüğünü sandık. Ordakiler ne olup bittiğini sorunca, Fransuva bu işin günahını tümden KYB'lilere yükledi. Onların ateş açtıklarını söyledi.

Çatışma uzadıkça uzadı. Ziyaretçilerden bazıları gitmek istiyorlardı; ama Fransuva, çevrede çatışma varken bunun tehlikeli olduğunu söyledi. Böylece herkes salona mıhlandı. Bir ara İslami hareketin temsilcilerinden bir sakallı, "Acaba bu çatışmayı durdurmak mümkün değil mi?" diye sordu. Bunun üzerine Fransuva alaycı bir tarzda şöyle dedi:

"Vallahi bunu ancak sizin gibi şeyh efendiler deneyebilir, belki sizi dinlerler!.."

Tabi bizim şeyh bu sözleri duyunca suspus oldu!

Bir ara Fransuva, Mesut Barzani'nin telefon ettiğini ve bu çatışmayı durdurmalarını istediğini söyledi. Ama KYB'lilere laf anlatılamıyormuş...

Öte yandan, Fransuva da öteki KDP'lilerde, binayı sarsan top gümbürtülerine rağmen pek rahat görünüyorlardı. Sanki çevrelerinde bir savaş cereyan etmiyordu. Anlattıklarından kuşkulanmıştım ve haklıymışım.

Bu böylece iki-üç saat kadar devam etti, sonra silahlar tümden sustu. İşin içyüzünü sonradan öğrendik. Biz salondayken bizimle gelen öteki yoldaşlar (şoför ve korumalar) binanın bahçesinde idiler ve her şeyi görüp yaşamışlardı. Çatışmayı KYB'nin burdaki merkezini ele geçirmek isteyen KDP başlatmıştı. Kullanılan ağır silahları da onlar kullanmışlar, hem KYB binasını, hem de televizyon vericisini topa tutmuşlardı! Çatışma KYB'lilerin teslim olmasıyla sona ermişti.

Fransuva ise içerdeki konuklara karşı KYB'yi karalamak için tam bir tiyatro oynamıştı...

Silahlar sustuktan az sonra Mesut Barzani'nin benimle görüşmek istediğini ilettiler. Oradan Serê Reş'e hareket ettik. Barzani'nin karargahında büyük bir hareketlilik vardı. Badinan bölgesinden oraya, savunma için yeni peşmerge güçleri geçirmişlerdi. Binanın koridor ve salonları bu insanlarla tıklım tıklım doluydu. Kimisi yorgunluktan betona uzanmış, kimisi grup grup çömelmiş sohbet ediyordu. Biz geçerken kayıtsız ve umursamaz gözlerle baktılar.

Serê Reş'te bizi önce Nêçirvan Barzani'nin odasına aldılar. Nêçirvan da KDP'nin şahinlerindendi. Durumu kısaca konuştuk. KYB'ye karşı öfkeliydi ve Mesut Barzani'nin tutumundan yakındı: "Amcam elimizi-kolumuzu bağlamış, bırakmıyor ki bunlara gereken dersi verelim!"

Bunun üzerine savaşın içerde ve dış ilişkiler bakımından bir bütün olarak bu parçaya vereceği büyük zararlar konusunda görüşümü söyledim. O zaman biraz düşünür gibi oldu...

Mesut Barzani yandaki odada telefonla konuşuyordu. Az sonra çıkıp geldi ve bize hoşgeldiniz dedikten sonra, bizim bir şey söylememize fırsat vermeden soluk soluğa yakındı ve adeta içindekileri döktü. Önce bugün Selahaddin'de yeralan çatışmadan söz etti:

"Ne yapacağımı bilemiyorum. Bazan istifa edip Avrupa'ya gideyim diyorum. Partim beni dinlemiyor! Ben, bu insanlar benim çocuklarımdır, KYB'nin burdaki bürosunu benim evim sayın, onlara dokunmayın diyorum; ama onlar bildiklerini yapıyor..."

Daha sonra çatışmadan söz etti. KYB ile aralarında yer alan bu savaşın bir çuval inciri berbat ettiğini söyledi ve şöyle devam etti:

"Az önce telefonda ABD Dışişleri Bakanı Cristopher ile konuştum. `Ne yapıyorsunuz? Siz bununla bizim bölgedeki politikamızı da tehlikeye sokuyorsunuz,' dedi. Ama önleyemiyoruz. Daha dün KYB ile anlaştık, çatışmaları durdurduk. Ama birileri koltuğumuzun altından uzanıp ateş ediyor. Çatışmaları durdurmayı başaramıyoruz."

Mesut Barzani, Erbil'de de iki gün önce durumun çok gergin olduğunu, iki partiye bağlı askeri güçler arasında çatışma olmasın diye, kendi birliklerine şehir dışına çıkmaları için talimat verdiğini söyledi.

Mesut Barzani'nin içtenliğinden kuşkum yoktu. Bu çatışmanın vereceği zararların bilincinde idi. Bu durumda benim kendisine fazla bir şey söylememe gerek yoktu. Fuat Mehsun'la bir gün önceki görüşmemden söz ettim ve onun da olan bitenden üzgün olduğunu söyledim. Tüm olumsuzluklara rağmen sabırlı olmasını, dayanmasını önerdim. "Bu halkın senin gibi bir lidere ihtiyacı var," dedim. Çatışmaların tümden durması için bize bir görev düşerse yapmaya hazır olduğumuzu söyleyerek Serê Reş'ten ayrıldım ve yeniden Hewlêr'e döndüm.

Daha sonraki günlerde, yeniden Dihok'a geçmek için yola çıktığımda Selahaddin'e yine uğradım ve Parti'nin Genel Sekreteri Ali Abdullah'la görüştüm. Ali Abdullah Soran Kürtlerindendi, Parti'nin Molla Mustafa döneminden kalan kadrolarından biriydi, oldukça yaşlanmıştı. İyi niyetli ve güven veren biriydi. Çatışmalar nedeniyle de oldukça üzgündü. Kendisine Mesut Barzani hakkındaki olumlu kanımı söyledim. Ali Abdullah ise şöyle dedi:

"Doğru, Kek Mesut savaş istemiyor; ama ne yazık ki Parti içinde yalnız..."

Bunlar oldukça anlamlı sözlerdi. Gerçekten de Mesut Barzani'nin çevresi, yeğeni Nêçirvan, Sami Abdurrahman, Fadıl Mutlu gibi sertlik yanlıları ve Fransuva gibi kurnaz, ama kime ve neye hizmet ettiği belirsiz biriyle sarılıydı. Öte tarafta ise başta Mam Celal olmak üzere, Kosret ve Cabbar Ferman, savaşla Partinin işini bitireceklerini sanıyorlardı.

Çatışmaların durmayacağını ve iyi niyetli çabalarımın bir işe yaramıyacağını anlayınca yeniden Dıhok'a dönmeyi kararlaştırdım. Yolboyunda yine çatışmalar vardı ve yolculuk son derece tehlikeliydi. Şaklawa Yekıti'nin denetiminde idi. Şaklawa çıkışındaki kontrol noktasında durduk ve yolun geçişe uygun olup olmadığını sorduk. Tam o sırada karşı sırtlardan silah sesleri gelmeye başladı. O yönden hızla gelen bir jipten inen birisi kontrol noktasındaki Yekitinin peşmergelerine "ateş edin, ateş edin!" diye emir verdi. Bu arada bize döndü, kim olduğumuzu ve nereye gittiğimizi sordu. Şoför arkadaşımız Ali (Ramazan Hoca'nın kardeşi) cevap veriyordu. O yeni yeni öğrendiği Badinan şivesiyle konuşuyordu, karşısındaki ise Soranice. Üstelik bizim Ali biraz da kekeme idi. Bu nedenle pek iyi anlaşamadılar. Karşıdaki bizim Sosyalist Partili olduğumuzu ve Dıhok'a gideceğimizi duyunca öfkeli bir sesle:

"Sosyalist Parti mi kaldı canım, hem de Dıhok'ta?!." dedi. Sonra peşmergelere seslendi: "Yakalayın bunları!"

Neyseki peşmergeler sakin halimize bakıp acele etmediler. Bu arada biz Türkiye Kürdistanı'dan olduğumuzu söyledik. Mesele anlaşıldı. Bu sefer adam yumuşadı ve şöyle dedi:

"Yolu KDP tutmuş, ama siz bilirsiniz, isterseniz gidin!"

Biz gidip gitmeyelim diye düşünürken Erbil tarafından gelen iki-üç kadar UNO arabası göründü. Nereye ve ne amaçla gittiklerini bilmiyorduk. Belki yardım kuruluşlarına aittiler. Onlar yanımızdan geçip gidince biz de peşlerine takıldık. Ne var ki arabalar biraz ilerde, sırta varmadan bir binanın yanında durmak zorunda kaldılar ve içindekiler inip oradaki binaya sığındılar. Biz de onlar gibi yaptık. Arabadan tam inmiştik ki bir kurşun üç-beş adım ilerde, asfaltın üstünde iz bırakarak kaydı gitti. Karşıdaki tepeleri tutanlar herhalde bizi Yekıtili sanmışlar, ateş ediyorlardı. O arada UNO'cular orada oyalanmayı tehlikeli bulmuş olacaklar ki hemen arabalarına binip geri döndüler ve biz de onlarla birlikte!

Şaklawa'ya varınca UNO'cular başka yana gitti. Biz ise IKP merkezine uğramaya karar verdik. IKP'lilerin toplantıları vardı ve merkez kadrolarının çoğu ordaydı. Bizi sıcak karşıladılar. Bahçede oturup yemek yedik. Orada onların da görüşünü aldıktan sonra fikrimizi değiştirdik ve yönümüzü Dokan'a çevirdik. Şaklawa-Dokan yolu tümüyle Yekıti'nin denetiminde idi ve herhangi bir sorun çıkmadan Dokan'a ulaştık.

Böylece yeniden, birkaç gün önce buruk bir şekilde ayrılmış olduğum Dokan'da idim. Oradaki yoldaşlar, beklemedikleri bir anda bizimle karşılaşınca sevindiler. Oradabirkaç gün ortamın sakinleşmesini bekledim. Baharın yağmur ve eriyen kar sularıyla kabarmış olan göl suyu biraz çekilmişti. Havalar da çok sıcaktı ve arkadaşlarla zaman zaman göle girerek serinledik.

Birkaç gün sonra ortam biraz yatıştı ve yeniden Dıhok'a döndüm. Ben

döndüğümde evde Yekıti'nin kadrolarından biri saklanıyordu. Ertesi gün biryerlerle ilişki sağlandı ve adam geceleyin kentten uzaklaştı. KDP'liler Yekıti'den yana olduğumuz konusunda kuşkuluydular. Hatta, ben Dokan'da bulunduğum sırada bir grup peşmergeyle evi sarmış, orada Yekıtilileri barındırdığımızı ve bölgedeki durumla ilgili olarak telsizle Yekıti'ye bilgi verdiğimizi ileri sürmüşlerdi. Bu tümüyle haksız bir suçlamaydı; biz bu çatışmada tamamiyle tarafsız davrandık ve çatışmaların durması için çaba sarfettik. Benim arabulucu niyetiyle yaptığım çalışmalar her iki partinin basınına, radyo ve televizyon haberlerine de yansıdı.

O günlerde Parti, PKK ile ilişkilerini düzeltmek için elindeki iki PKK'lı tutsağı serbest bıraktı. Bunlar, serbest bırakıldıkları halde hâlâ Parti'nin kendilerine bir oyun oynayabileceği konusunda tedirgindiler ve geceyi bizim evde geçirdiler. Ertesi gün arkadaşlarımız onları Zaho'ya götürüp kendi arkadaşlarına teslim ettiler.

Çatışmalar zaman zaman duruyor ve tekrar başlıyordu. Aralarında partimizin de bulunduğu 11 kadar Kürdistanlı örgüt, taraflar arasında uzlaşma sağlamak için ortak bir heyet oluşturup görüşmeler yaptılar. Suriyeli Kürt partileri de ayrıca kendi aralarında bir heyet oluşturup göndermişlerdi. Bu 6-7 kişilik heyetin içinde Pêşverû'lu dostumuz Temır ile El Parti'li Seyfeddin de vardılar. Bu heyet bir-iki gün kadar Dıhok'ta kaldıktan sonra, görüşmeler yapmak üzere Selahaddin ve Hewlêr'e gitti.

Bu heyetin Hewlêr'de bizim evimizde konuk olduğu gece ilginç bir olay yaşanmıştı. At izinin it izine karıştığı bir dönemdi. Çatışmalarla birlikte talan da yapılıyor ve bu her iki tarafta da bazı sorumsuz grupları kışkırtıyordu. O gece, bir grup KDP yanlısı peşmerge tarafından, Yekıtililere ait bir ev olduğu ileri sürülerek bizim eve baskın düzenlenmiş, eve girilip silahlara el konmuş, kapıdaki pikap da alınıp götürülmek istenmişti. Bu ara, kurşunlardan korunmak için konuklarımız, evin en korunaklı bölümü olan banyoya alınmışlar. Gerek bizim arkadaşlar, gerekse konuklar, kendi kimlikleri konusunda bu saldırganlara laf anlatmaya çalışmışlarsa da bir türlü başaramamışlardı. Sonunda biraz Newroz'un iyi soranice konuşan eşinin çabaları, biraz da komşu evlerde oturan KDP'lilerin sayesinde adamlar durdurulabilmiş ve çıkıp gitmişlerdi...

Suriye'ye geçiş konusunda yardımcı olmaları için KDP'ye söylemiştik ve bir cevap bekliyorduk. Ama geçişim geciktikçe gecikti ve ta Temmuz'a kaldı. Bu arada en az iki kez daha Dokan'a ve Hewlêr'e uğradım. Sürüp giden çatışmalar nedeniyle bu yolculuklar yine oldukça muhataralıydı.

Yolculuklarımdan birinde Herir-Şaklawa arasında yine çatışma vardı. Basırme'de mola vermek zorunda kaldık ve o gece İran KDP'li dostlara konuk olduk. Sabahleyin yol yine açılmadığı için geriye dönüp Halifan-Ranya yolunu izledik. Halifan Parti'nin denetiminde idi ve burada da yoğun bir askeri faaliyet vardı. Dola Balisan'a (Balisan Vadisi) Parti'nin kontrol noktasından

geçerek girdik. Bir süre sonra ise Yekıti'nin kontrol noktasına ulaştık. Burada heyecanlı bir bekleyiş vardı ve bize ne olup bittiğini sordular.

Dokan'da olduğumuz günlerde çevre köylere şehit cenazeleri geldi. Kimi peşmergeler ise, bu kardeş kavgasını protesto edip savaşa gitmemişlerdi.

Hewlêr'deki evimizde korkulu bir gece geçiren Suriye heyeti Dokan'a gelip bize bir akşam konuk oldu. Olup bitenlerden şaşkındılar ve tarafları uzlaştırma konusunda da umutlarını yitirmiştiler. Ertesi gün Suriye'ye dönmek üzere Dıhok'a hareket ettiler.

Parti ve Yekıti orta bölgeler üzerinde etkinlik kurmaya çalışıyorlardı. Bu nedenle çatışmalar daha çok Hewlêr-Şaklawa, Halifan-Rewanduz hattında cereyan ediyordu. Zamanla Parti ağır bastı. Yekıti Şaklawa'yı bırakmak zorunda kaldı. Parti Hewlêr-Koyê yolunu denetime aldı ve Hewlêr'i kuşattı. Zaman zaman Koyê, Rewanduz ve Ranya el değiştirdi. Böylece Mam Celal Parti'nin gücü ve savaşma yeteneği konusunda yanıldığını herhalde anladı. "Bunlar aşiret adamları, Yekıti ile savaşamazlar," biçimindeki tahminler boşa çıktı.

Bu aptalca savaş arada bir durup tazelenerek ve zamanla çok daha acımasız bir hal alarak yıllarca sürdü, pek çok can kaybına ve yıkıma yol açtı. Halkın saflarında derin yaralar açıldı, yılların gideremiyeceği bir kin ve düşmanlık oluştu. Yabancı yardım kuruluşları bölgeden çekildiler. Kürtlerin itibarı sarsıldı. Kürt halkının bu parçadaki özgürlük sevinci kısa sürdü. Halk umutlarını yitirdi ve yeniden göç başladı. İnsanlar yurt dışına, özellikle de Avrupa ülkelerine kapağı atmak için akıl almaz maceralara giriştiler, büyük sıkıntı ve acılara katlandılar; bir bölümü yaşamlarını yollarda yitirdi.(*)

Kürt halkı bu iktidar kavgasından çok şey yitirdi. Üstelik ortada, uğruna bunca kan dökülecek gerçek bir iktidar da yoktu!

Daha sonraki bölümlerde anlatacağım üzere, PKK bu durumdan yararlanıp Güney'de güçlendi. Daha sonra KDP ile savaşa tutuştu ve bu da yıllarca sürdü.

(*) Her iki partinin denetimindeki bölgelerde yaşayan iyi niyetli insanların, Kürdistan'daki barışsever güçlerin, örgütlerin, aydınların, çatışmayı durdurmak, kalıcı bir barış sağlamak için giriştikleri çabalar bir sonuç vermedi. Devreye ABD, Fransa, İngiltere gibi büyük dış güçler de girdiler. Önce 16-22 Temmuz 1994 tarihinde Paris'te biraraya gelip bir "barış anlaşması" imzaladılar. Bu yürümedi. Daha sonra İrlanda'da, Ankara'da görüşmeler yapıldı, uzlaşmalara varıldı; ancak bunlar da yürümedi. Sonunda, 1998 yılında ABD, Talabani ve Mesut Barzani'yi Vaşington'da biraraya getirdi ve bir barış anlaşmasına imza atmalarını sağladı. Bu satırları yazdığım 1999 yılının martında bu anlaşmanın hükümleri hâlâ tümüyle yaşama geçmiş değil ve ne olacağı yine de belirsiz...

Dönüş Yolunda - Dicle Üzerinde Pusu

Güney'de gerek daha önce görüp yaşadığım olumsuzluklar, gerekse bu savaş sırasında tanık olduklarım beni tiksindirdi. Bunca hayran olduğum bu topraklara, bu güzelim doğaya rağmen, buradan bir an önce ve artık bir daha dönmemek üzere ayrılmak istiyordum.

Dıhok'a döndüğümde Suriye Kürt partilerinin heyeti henüz öbür yana geçcmemişti ve Parti'nin kendilerinc ayırdığı otelde beklemekteydiler. Onlarla birlikte geçebileceğimi düşündüm. Onlar da Suriye makamlarından izinsiz olarak bu tarafa geçmişlerdi. Bu ncdenle dönüşlerinin de benzer biçimde, onların bilgisi dışında olması gerekiyordu.

Birkaç gün bekledikten sonra, gelen haber üzerine 7 Haziran'da topluca Dicle kıyısına hareket ettik. Karşı kıyıdaki Suriye askerlerinin dikkatini çekmemek için kıyıdan uzakta karanlığın çökmesini bekledik, daha sonra ise Parti'nin ırmak kıyısındaki resmi geçiş noktasında yaptırdığı binaya geçtik. Fehim'le birlikte iki arkadaş da uğurlamak üzere benimle birlikte gelmişlerdi. O gece geç saatlere kadar bekledik. Ama o gece geçiş gerçekleşmedi.

Gece yarısından sonra hava sovudu. Uzanmamız için birer battaniye verdiler. Kuru meşe dallarının altındaki çardaklarda, tahta bankların üzerine uzanarak uyumaya çalıştık; ama uyku tutmadı. Gecenin sessizliğini çakal ulumaları bozuyordu. Tiz bir çığlığı andıran ve yamaçlarda yankılanan bu ulumalar son derece irkiltici idi ve sanki korkunun, pusunun, ölümün kol gezdiği bu sınır boylarının havasını yansıtıyordu.

Sabahleyin, ortalık ağarınca Diclc kıyısından ayrılıp yeniden Dıhok'a döndük.

Dıhok'ta cansıkıcı bekleyişimiz uzadıkça uzadı. Bunaltıcı bir sıcak vardı. Zaman geçirmek için bir gün Amediye tarafına gittik, Paşava'daki yağmalanmış, kırılıp dökülmüş sarayların çevresini gezdik, Sulav'a gittik. Sulav Amediye'ye yakın yemyeşil bir vadidir. Dağdan kopup gelen gür su beton kanal içine alınmış, bazı yerlere havuzlar, çevresine lokantalar, kebapçılar, çayevleri ve küçük bir otel yapılmış. Burası yazları dolup taşan bir sayfiye yeri. Vadi ceviz ağaçları, dutlar ve söğütlerle, yamaçları kaplayan meşe ağaçlarıyla insanın içini ferahlatıyor.

Bir başka gün Êzdilerin ünlü kutsal merkezi Laleş'e gittik. Burası Dıhok'un doğusuna düşüyor. Dağları aştıktan sonra yol güneye yöneliyor. Bu benim Laleş'i ikinci ziyaretimdi. Haziran başıydı ve tapınağın bahçesindeki dutlar olgunlaşmıştı.

Geçiş işi gecikince, bizi daha önce geçiren kaçakçı tanıdıkları harekete geçirdik. Bu tür geçişler için çok daha önceden kendilerine iyi bir lastik bot da almıştık. Derken onlardan haber geldi. 17 Haziran cuma günü geçiş için Irmak kıyısına harcket ettik.

Akşam karanlığı çökerken ırmak kıyısını izleyen dar asfalt yola girdik, ilerdeki Türk karakolunun ve Suriyelilerin dikkatini çekmemek için farları söndürüp ilerledik. Çevreden görünmeyen küçük bir çukurluk alanda botu şişirerek geçiş hazırlığına başladık. Burası, geçen yılın Ekiminde Dicle'yi Kürdistan yönünde aştığımız noktaydı. Yine aynı yoldan geri dönecektik.

Altı kişilik Suriye heyeti ve benle beraber yedi kişiydik. Yusuf adlı rehberimiz yanına iki de silahlı adamını almıştı. Böylece toplam 10 kişiydik. Bot geniş ve sağlamdı. Hepimiz, çantalarımızla birlikte rahatça yerleştik. Habur'u geçerken hiçbir sorun çıkmadı. Öte yanda indik, çantalarımızı elimize aldık ve herbirimiz bir ucundan tutarak botu taşımaya başladık.

Adanın kumları üzerinde ses çıkarmadan dikkatle yürüyorduk. Irmağın hışırtısından başka ses yoktu. Gökte ilk dördün bir ay vardı. Böylece belki bir on dakika yürüdük. Bir ara Temır, yanında yürüyen Yusuf'un kulağına eğilerek şöyle dedi:

"Hepimiz toplu yürüyoruz. Önden bir-iki kişi göndersen iyi olur."

Gerçekten de büyük tedbirsizlikti. Bu uyarı üzerine Yusuf'un kendisi öne çıktı. Tahminen 30-40 metre arkadan biz onu izliyorduk. Bir ara kesik kesik bir kuş ötüşü duydum: "vit-vit!.." Temır birkaç gün önceki bir sohbetimiz sırasında geceleyin öten bir kuştan söz etmişti. Yolculara önlerinde pusu olduğunu haber verirmiş... Aklıma onun bu sözleri geldi. Ve aradan iki dakika bile geçmeden "pat" diye bir ses!

Yakınımızda bir tüfek patlamıştı. Hemen o anda, pusuya düştüğümüzü düşündüm ve kurşunlara hedef olmamak için derhal Botu bırakıp yere uzandım. Temir benim vurulup düştüğümü sanmış. İlk patlamanın ardından iki saniye geçmeden yaylım ateşi başladı. Herkes botu bıraktı ve çil yavrusu gibi dağıldı. Bir bölümü geriye doğru kaçtılar. Yusuf yolculuğun daha başında tedbir olsun diye, bir pusuyla filan karşılaşır da geri dönmek zorunda kalırsak, Habur'u geçtiğimiz noktada buluşalım demişti. Ama o anda kurşunlara hedef olmamak için tam siper yapmak gerekirdi.

Temır'le birlikte sürünerek birkaç metre gerideki çukura, yabani söğüt ve kavakların arasına çekildik. Çantam elimdeydi. Kumlar hafif ıslaktı, ama biz tam siper uzanmaya devam ettik. Yaylım ateşi durmak bilmiyordu. Kurşunlar üstümüzdeki ağaçların dal ve yapraklarını sanki silkiyordu. Kuzeydeki karakoldan daha ağır silahların, uçaksavarların sesi işe karıştı. Aydınlatma mermileri atıldı. Sanki büyük bir savaş yaşanıyordu. Bu böylece belki bir saat sürdü. Sonra silahlar sustu.

Kendimi yokladım, hayır, vücudumda herhangi bir ağrı-sızı yoktu; isabet almamıştım! Sonradan farkettim ki, ateşin geldiği yönle aramızda, biraz ilerimizde hafif bir tümsek var; herhalde o tümsek bizi korumuştu.

Sevgili okuyucu, o andaki duygularımı tahmin edersiniz. Ölümle burun burunaydık. Bir an yaşam öykümün buraya kadar olduğunu düşündüm. Ertesi

gün belki "sınırı kaçak geçmeye çalışan bir grup teröristin öldürüldüğü" açıklanacaktı... Kimliğimiz ortaya çıkınca da Türkiye'deki şoven çevreler elbet bayram edecekler, yoldaşlarımız ve dostlarımız ise yas tutacaktı... Ama paniğe de kapılmadım. O gece oldukça soğukkanlı davrandığımı söyleyebilirim.

Bir ara ilerden bazı insan sesleri duyuldu. Türk askerleri kendi aralarında konuşuyorlardı. Sonra tam bir sessizlik çöktü. Ben ve Temır'den başka yanımızda bir kişi daha vardı. Islaklığa karşı çantamın üstüne oturdum. Gece oldukça serindi. Yanımızdaki kişi titriyordu. Harekete geçmek için ayın batmasını bekledik ve onun batıdaki tepelerin ardında kaybolması iki saatte yakın sürdü. Ne var ki bu kez de, kurşunların etkisiyle ırmağın doğu yakasındaki yamaçlarda otlar tutuşmuştu ve yangın Irmağın batı yakasındaki tepeleri bile aydınlatıyordu. Arada bir toprağa gömülü mayınlar da patlıyordu. Zaman gece yarısını geçiyordu.

Botumuz, beş-on metre ötede öylece terk edilmiş duruyordu. Yusuf'tan ses seda yoktu. Herhalde ilk ateşle vuruldu dedik. Temır'e, öteki arkadaşları bulmamız ve botu buradan alıp geriye götürmemiz gerektiğini söyledim. Temır biraz geriye doğru giderek korumalardan birini buldu ve ötekilere gönderdi. Biraz sonra arkadaşlar geldiler. Botu alıp geldiğimiz yere doğru yürümeye başladık. Her şey tam bir sessizlik içinde cereyan ediyordu. Yangın ışığına siluet bırakmamak için yabani söğüt ve kavakların kıyısından yürüdük.

Yusuf'un dışında hepimiz tamamdık. Kimsenin burnu kanamamıştı. Yalnızca bir kişi çantasını kaybetmişti. Bota bindik ve küreklere sarılıp Habur'u geçtik. Akşam bizi kıyıya kadar getiren Fehim ve öteki arkadaşlarımız yoktu. Irmak kıyısındaki yol ve geçiş noktaları Türk karakolu tarafından yoğun ateş altına alındığı için oradan uzaklaşmışlar. Asfalt yolu izleyerek yürüdük, Kürdistan peşmergelerinin koruduğu tepedeki kaleye yöneldik. Yolun sağında solunda yangın sürüyor ve mayınlar patlamaya devam ediyordu. Tepeye vardığımızda ortalık aydınlandı. Nöbet bekleyen ve bu tür durumlara alışık olan peşmergelere selam verdik. Tepeden Dicle yatağını, geldiğimiz yeri ve Türkiye tarafını seyrettik. Herhangi bir hareket göze çarpmıyordu.

Rehberimiz Yusuf ortalarda yoktu. Yaşadığımız tehlikeli geceyi unutmuş, onu düşünmekteydim. Adam bizim yüzümüzden yaşamını yitirdi diye hayıflanıyordum. Çoluğunu çocuğunu düşündüm ve içim sızladı. Ben bunları düşünürken karşıdan gelen bir otomobilin içinden Yusuf inmez mi?! Sevinçten boynuna sarıldım. Bu kadarına Yusuf bile şaşırdı. Ama şaşkınlığım geçince işin öteki yanını düşünmeye başladım. Yusuf bizi bırakıp kaçmıştı! Silahlar patlayınca o da silahını ateşin geldiği yana çevirip şarjörü boşaltmış, sonra da bir tazı gibi kaçıp Habur'un kıyısına gelmiş, orada tüfeğini çalılıkların arasına saklamış ve yüzerek ırmağı geçmiş, çukurdaki otomobilini aldığı gibi kurşunlar altındaki bölgeden uzaklaşmıştı... Gerekçesi de şuydu:

"Otomobilimi Türklerin ateşinden korudum!"

Çok geçmeden Fehim ve öteki yoldaşlarımız da oraya geldiler ve pikabımı-

za binip yeniden Dıhok'un yolunu tuttuk. Büyük bir vartayı sağ salim atlatmıştık!

Sonraki birkaç gün içinde herkes o gece yaşadıklarını anlatıyordu. Suriyeli dostlarımızdan birinin anlattığı ilginçti. Silahlar patlayınca geriye doğru kaçmışlar ve iki-üç kişi fundalık bir yere sığınmışlardı. Orada otururken bir ara eli kumların üstünde tuhaf bir şeye dokunmuş. Bunun bir insan kafatası olduğunu anlayınca ise müthiş irkilmiş ve kendi sonunun da böyle olacağını düşünmüş...

* * *

Geçişimize yardımcı olması için yeniden Parti'ye (KDP) başvurduk ve sıkıcı bekleyiş sürüp gitti. Derken, 3 Temmuz günü yeniden ırmak kıyısına yöneldik. Bu kez Parti kanalından bir geçiş olanağı sağlanmış ve karşı taraf, yani Suriye karakolu da ayarlanmıştı. Yine de geçişimiz kayıkla değil, yarı gizli ve oldukça zahmetli oldu.

Daha gündüzden Parti'nin resmi geçiş noktasındaki konaklama yerine gittik. Orada geceyi bekledik. Bu bekleyiş sırasında da ilginç şeyler oldu. Bizleri geçirecek olan adam beni süzdükten sonra Suriyeli Kürtlere "bu kim?" diye sordu. Onlar da "arkadaşımız" diye cevap verdiler. Adam Temır'e bakarak "bu hesapta yoktu, onu geçirmem!" dedi.

Temır yanına bir kalaşnikof tüfek almıştı ve o anda elindeki bezle onu silmekteydi. Adam, "bunu geçirmem," deyince o, elindeki kalaşnikof için dediğini sandı. "Hayır, dedim, senin silahını değil, beni kast ediyor!" Temır silahıyla ilgili olduğunda ısrar etti. Ama sonunda mesele anlaşıldı; silahı değil beni kastetmişti. Ak saçlarıma bakıp beni Suriye'de aranan kaçak liderlerden Salah Bedreddin sanmış. Adam inadında birhayli direndiyse de sonunda kendisine biraz para daha verilerek ikna edildi.

Alacakaranlık çökünce binadan ayrıldık, ilgi çekmeyelim diye ikişer kişi halinde çamurlu sebze ve karpuz bostanlarından geçerek kuzeye doğru yürüdük, ırmak kıyısına indik. Orada kamyon lastikleri şişirildi, birbirine bağlandı ve sal hazırlandı. Çantalarımızla birlikte bu salın üzerine balık istifi yerleştik. Öyle ki nefes almakta zorluk çekiyorduk ve ayaklarımız dizlerden itibaren suya batıyordu. Dicle üzerindeki bu sıkıntılı geçiş belki 15-20 dakika kadar sürdü, ama bana pek uzun geldi.

Öte yanda kıyıya çıkar çıkmaz çantalarımızı alıp dikenli otlar ve çalılarla kaplı bir dik yamaçta tırmanmaya başladık. Patika son derece sarptı, karanlıkta yolu bulmak zordu ve kimsenin kimseyi beklediği yoktu! Bir ara Temır'ın ayağı kaydı ve üç-dört metre kadar yuvarlandı, aşağılara indi. Şişmandı, ama güçlüydü; tekrar çalı çırpıya tutunup yukarı çıktı. Bu halde, dik ve uzun yokuşu nefes nefese tırmandık. O arada karşı tepedeki lambalarla hafif aydınlatılan bir yerden de geçtik. Meğer Suriyeliler, oraya tünemiş, kaç kişinin geçtiğini sayıyorlarmış. Malum, onlar da geçen adam başına kendi paylarını alıyorlar...

Madem ki karşıdakilerin haberi var, bu kadar telaşa, hızlı yürüyüşe ne gerek vardı anlayamadım. Ama ırmağa bakan bu dik tepeleri çıkarken ben çok yoruldum, yavaşladım ve bu yüzden ana gruptan koptuk. Herkes kendi yolunda yürüyüp gitti. Tepelerden sonra ekili alanlar, köyler geliyordu. Ben, Temır ve bir de korumalardan biri bir süre, çevredeki karakol ışıklarına bakıp yön belirleyerek yürüdük. Sonra koruma biraz daha kuzeydeki Derik'e yöneldi, biz ise batıya doğru gittik.

Temır'ın çantası benimkinden ağırdı, üstelik bir de kalaşnikof taşıyordu. Ama bana göre genç, güçlü ve solukluydu. Arasıra kısa molalar vererek yürüdük. Müthiş susamıştık. Temır'ın tanıdıklarının olduğu bir köyün yakınına geldik. Köpekler havlamaya başladılar. Temır, "sen burda bekle, ben önden gideyim," dedi. Bir ot yığınına yaslanıp beklemeye başladım. Müthiş yorgundum, dünyanın en rahat yatağında gibiydim ve uyumamak için kendimi zor tuttum.

Biraz sonra yakındaki tarlalarda bir ışık göründü. Belli ki birini arıyorlardı. Seslendim. Gelen Temır'ın tanıdıklarından biriydi. Bana su da getirmişti. Sudan kana kana içtim ve onu izledim. Biz geçerken köpekler yine şamatayı kopardılar. Gittiğimiz ev büyükçe ve iyi bir köy eviydi. Hemen su ısıttılar ve ısrarla temiz çamaşır verdiler. Sabaha yakındı. Yıkandıktan sonra bir şeyler yedik ve hemen uyuduk.

Ertesi gün herhangi bir sorunla karşılaşmadan Kamışlı'ya vardık.

* * *

Suriye'de aldığım son ikamet süresinin üzerinden bir yıla yakın zaman geçmişti, bu da benim için ciddi bir sorun yaratabilirdi. Bu nedenle Kamışlı'da fazla oyalanmadan Pêşverû'lu dostumuz Ahmet'le birlikte Şam'a geçtim. Kampın tasfiyesinden sonra Suriye'de herhangi bir arkadaşımız kalmamıştı. Otelde kalamadığım için, işlerim halledilinceye kadar Kürt mahallesinde "Koçer" denen bir Kürdün evinde konuk kaldım.

Koçer de birçok Kürt gibi kapağı Avrupa'ya atmak istiyor ve eşiyle birlikte çalışıp para biriktiriyordu. Onun evindeyken ilginç bir olaya tanık oldum. Bir gece yarısı komşu evlerin birinde sanki kıyamet koptu. Kavga gürültü sokağa taştı. Evin kızı bir Kürt şeyhinin oğlunu sevmiş ve onunla kaçmıştı. Ama Şeyh efendi, böyle sıradan bir Kürdün kızını kendisine gelin olarak layık görmediği için, oğlunu zorlayarak kızı geri göndermişti. Kızın kaçırılmasının sorun olması bir yana, getirilip geri bırakılması, Kürtler için son derece onur kırıcı bir şeydi. Bu nedenle kızın kardeşi bıçağına sarılmış naralar atıyordu. Geleneğe göre bu kızın öldürülmesi gerekti!

Neyse ki birileri hızlı davranıp kızı başka bir akrabalarının yanına kaçırdılar. Böylece bu gencecik insan o anda ölümden kurtuldu. Sonra ne oldu bilemiyorum...

Benzer bir olayı Hewlêr'deyken de yaşamıştım. Bir akşam evimizin bah-

çesinde otururken karşı evde oturanlarla yan taraftakiler arasında sert bir tartışma çıktı ve çok sürmeden karşıdaki gençler kalaşnikoflarına sarılıp yanı başımızdaki eve doğru saldırıya geçtiler. Mermiler yanımızdan, üstümüzden geçiyordu. Onlardan korunmak için içeri kaçıştık. Sonradan öğrendik ki kız meselesi yüzündenmiş, karşıdakilerin kızı yandakilerin oğluyla kaçmış...

Evet, şu 2000'li yılların eşiğine yaklaşmışken dünyamızda neler oldu, neler değişti bir yana, Kürdistan'ın başkenti Hewlêr'in en zengin semtinde de, Şam'da da Kürtlerin durumu işte böyleydi. Kızlar sevdiklerine varmak için yine kaçmak zorunda kalıyor ve bu yüzden yine bıçaklar, tabancalar, kalaşnikoflar konuşuyordu...

* * *

Bu kez oturuma ilişkin sorunu daha kolay çözdüm. "Zırki Ağası" denen ve ticaretle uğraşan zengin bir Kürt, ikamet bürosundan tanıdığı üst rütbeli kişiler vasıtasıyla bana yardımcı oldu. 7 Temmuz'da Suriye'yi terk etmem için bir haftalık süre verildi ve ben bilet işimi hallederek 13 Temmuz'da İsveç'e uçtum. Evden ayrılışımın üzerinden yaklaşık bir yıl geçmişti.

* * *

Mesut (Hıdır Tek), Güney'deki yoldaşlarımızın dönüşünü örgütlemek için bir süre daha bölgede kaldı. 1994 yazında kamptaki yoldaşlarımızın büyük bölümünü Kuzey'e geçirmeyi başardık. Avrupa'dan gelenlerin bir bölümünü de buradan Yunanistan'a geçirerek yeniden Avrupa'ya ulaşmalarını sağladık. Ama kendi başlarına hareket edip "daha kolay" ve kestirme yolları deneyenler sıkıntı çektiler. Azad kod adlı yoldaşımızın durumu ise tam bir şanssızlık oldu. Önce ülkeye geçti; orada, Yunanistan'a kaçak geçişi benimsemeyip kendi sağladığı sahte bir pasaportla çıkış yapmak isterken pasaportun sahte olduğu fark edeldi ve Irak Kürdü olduğu sanılarak gerisingeri Güney'e gönderildi. Bu yoldaş daha sonra bizim geçirme önerimize karşılık yine acele edip kaçakçılarla geçmek isterken izi kayboldu ve bugüne kadar kendisinden bir haber alınamadı.

1994 YILINDAKİ ÖNEMLİ OLAYLAR

Kamu Çalışanlarının Eylemleri

Türkiye'de 1960'lı ve 70'li yıllarda kitle hareketleri planında işçi eylemlerinin yanı sıra, öğrenci ve öğretmen eylemleri önemli bir yer tutuyordu. 1980'li yılların sonlarında ve 90'lı yılların başlarında ise "kamu çalışanları" adı altında örgütlenen memurlar, ya da "beyaz yakalı işçiler" etkin olmaya başladılar. Sendika kurmuşlardı, ama grev ve toplu sözleşme hakları yoktu. Bu haklarını elde etmek, yaşam koşullarını iyileştirmek için yoğun çabalar içindeydiler.

13 Ocak 1994 günü kamu çalışanları İstanbul, Ankara, İzmir, Malatya, Ağrı ve diğer birçok ilde iş durdurma ve protesto gösterileri yaptılar. Ankara'daki memurlar yürüyüşlerini engellemek isteyen polisle çatıştılar.

23 Şubat günü ise Kamu Çalışanları Sendikaları Platformu'nda biraraya gelen 25 kadar sendika, grev ve toplu sözleşme haklarını almak için Türkiye çapında protesto gösterileri düzenledi. İstanbul'da ve öteki kentlerde eyleme yüzbinlerce memur katıldı.

1994 Kasımı'nda beyaz yakalıların eylem dalgası bir kez daha yükseldi. 21 Kasım'da PTT işçileri, özelleştirmeye karşı 12 saatlik iş bırakma eylemine gittiler. Eyleme İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Bursa gibi büyük merkezler başta olmak üzere, ülke çapında büyük katılım oldu. 22 Kasım günü Devlet Demiryolları işçileri eyleme gittiler ve birçok yerde ulaşım durdu. TEK (Türkiye Elektrik Kurumu) işyerlerinde çalışan Ener-Sen üyesi işçiler de 24 Kasım günü vizite eylemi yaptılar. 26 Kasım günü, polisin engelleme çabasına rağmen, Ankara'da yüzbin dolayında işçi ve memurun katıldığı görkemli bir gösteri yapıldı. Aynı günlerde, kömür ocaklarının kapatılmasını ve Erdemir'in özelleştirilmesini protesto eden zonguldak işçileri eyleme gittiler, miting ve gösteriler yaptılar. Zonguldak halkı, kadını-erkeği, yaşlısı-genci ile bu gösterilere kitlesel biçimde katıldı. (Bak: Dengê Azadi, s. 28-29).

Yoğunlaşan gösteriler üzerine, hükümet, 1995 bütçesinde işçiler aleyhine getirdiği kimi hükümleri geri almak zorunda kaldı. Bunlar arasında yüzbinlerce işçinin kademeli olarak memur yapılmasına ilişkin bir madde de vardı.

Kamu Çalışanları Sendikaları Platformu'nun (KÇSP) dönem sözcüsü Vicdan Baykara, yaptığı açıklamada, istemlerinin salt ekonomik olmadığını, ülkede geniş demokratikleşme, düşünce özgürlüğü ve Kürt sorununa barışçı bir çözüm istediklerini söyledi.

Kamu çalışanları, % 150'ye ulaşan yıllık enflasyona karşı % 22'lerde kalan

komik ücret artışlarını, hükümetin yeni kemer sıkma politikalarını, özelleştirmeleri protesto etmek, grev ve toplu sözleşme istemlerini dile getirmek için eylemlerini sürdürdüler. 20 Aralık'ta KÇSP'ye bağlı 27 memur sendikası bir günlük iş bırakma eylemine gitti. TÜRK-İŞ, DİSK ve HAK-İŞ tarafından da desteklenen eylem Türkiye çapında bir genel greve dönüştü; hastaneler ve bazı acil hizmetler dışında hiçbir yer çalışmadı; posta ve telefon hizmetleri durdu, vergiler toplanmadı, demiryolu seferleri yapılmadı, TEK çalışmadı, birçok okulda öğrenim yapılamadı. Ayrıca ülke genelinde, özellikle de büyük kentlerde yüzbinleri bulan memur ve işçinin katıldığı miting ve yürüyüşler yapıldı. Bu kez Urfa, Malatya gibi Kürdistan kentlerinde ve ağır polis ve asker engellemesine rağmen Diyarbakır'da da gösteriler yapıldı.

Bu gösterilerin bir özelliği de yapılan konuşmalarda, atılan sloganlarda ve taşınan pankartlarda yaygın biçimde halkların kardeşliğinin ve barış istemlerinin dile getirilmesiydi. Örneğin İstanbul'da onbinlerce memur ve işçinin katıldığı mitinglerde "Kirli savaşa hayır!" sloganları atıldı. Ankara'da miting alanı, Koma Dengê Azadi'nin ünlü "Roj roja me ye!" türküsüyle çınladı. Emekçiler, kirli savaşın ağır faturasının kendilerine kesildiğinin farkındaydılar. (Bak: Dengê Azadi, s. 32).

İlginçtir, 1990'lı yıllarda işçi eylemleri azalırken ve işçi sandikaları giderek atıl bir duruma gelirken kamu çalışanlarının öne çıkan eylemleri daha sonraki yıllarda da devam etti ve bu örgütler, bu dönemde esen güçlü şovenist dalgaya rağmen barışa ve demokrasiye yönelik istemleri de bir ölçüde dile getirdiler.

27 Mart Yerel Seçimleri'nde DEP'in Boykotu ve Bizim Tavrımız

Şubat ayında DEP'e yönelik saldırılar arttı. Birçok il binası, hatta Ankara'daki merkez binası bombalandı. Bu arada DEP yönetimi, daha önce seçime gireceğini söylemiş ve adaylarını açıklamış olduğu halde, baskıları gerekçe göstererek seçime girmekten vazgeçti ve boykot kararı aldı. Bu, bizim katılmadığımız son derece yanlış bir karardı. Böylece DEP yönetimi, Kürdistan'da birçok merkezde seçimleri kazanma şansına sahip olduğu halde, bunu kendi eliyle tepti ve yerel yönetimleri, başta Refah Partisi olmak üzere, öteki düzen partilerine adeta hediye etti.

DEP'in seçimleri boykot kararına karşı Azadi'nin "DEP Fiilen Bitirildi!" diye manşet atması ise, hem abartmalı, hem kışkırtıcı idi. (Bak: 27 Şubat-5 Mart 1994 tarihli Azadi). Özellikle rejimin DEP'e yönelik saldırılarının yoğunlaştığı bir dönemde daha dikkatli bir dil kullanmak gerekirdi.

Biz DEP yönetiminin bu kararını yanlış bulduk. Partimiz adına yayınlanan bildiride "ilerici, yurtsever, demokrat adaylara" oy verilmesi istendi ve bu tür adayların yokluğu durumunda geçersiz oy kullanılması için çağrı yapıldı.

Ancak arkadaşlarımız, böyle bir durum için almış olduğumuz kararı esnetmişledi. Biz, son MK toplantısında, DEP'in seçimleri boykot etmesi durumunda, bağımsız olarak seçime giren yurtsever ve demokrat kişilerin desteklenmesini kararlaştırdığımız halde, yayınlanan bildiride, "bağımsız" kaydı kaldırılarak bu çerçeve "ilerici, yurtsever, demokrat adaylar"ın tümünü kapsayacak biçimde genişletilmişti. Böylece burjuva partilerinin listesinden seçimlere giren adaylara ve dolayısıyle bu tür partilere de oy verme yolu açılmış oldu. Bu, kararımıza aykırı idi.

Seçimleri, PKK'nın ve DEP yönetiminin istediği biçimde boykot etmemiş olduğumuz için, PKK çevreleri, benzer durumlarda hep yaptıkları gibi partimize ve benim şahsıma yönelik bir karalama kampanyası açtılar. Ülkede yayınlanan Özgür Gündem gazetesinde çıkan çeşitli yazılarda, o dönemde Türk gezete ve televizyonlarında benimle yapılmış söyleşiler de gerekçe gösterilerek(*) devletin bana rol verdiği, PKK dışlanarak sorunun PSK ile çözülmek istendiği ileri sürüldü. PKK'lıların bu fobisi hiç bitmedi, zaman zaman küllenip tazelenerek sürüp gitti...

27 Mart yerel seçimlerine katılım oranı Kürdistan'daki illerde yüzde 75-80 oranında idi ve bu katılım normal sayılırdı. Demek ki DEP'in boykot çağrısı bölge seçmenini pek etkilememişti. Öte yandan kullanılan oyların yaklaşık yüzde 30'u geçersizdi. Bu önemli bir orandı ve seçmenlerin önemli bir bölümü sandık başına gidip geçersiz oy kullanmayı tercih etmişlerdi.

DEP'e Yönelik Saldırılar ve Tepkiler

DEP'i kapamak için Anayasa Mahkemesi'nde dava açılmıştı. Bu arada Ankara DGM, DEP'li milletvekillerini yargılamak için TBMM başkanlığına bir yazı yazmış ve dokunulmazlıklarının kaldırılmasını istemişti. Meclis Başkanı Hüsamettin Cindoruk, önce onurlu bir tavır göstererek bu yazıyı parlamentonun içişlerine müdahale olarak nitelendirdi ve işleme koymadı. Ama daha sonra başka eller devreye girmiş olmalı ki, bu tavır değişti ve 2 Mart 1994 günü altı DEP milletvekili (Hatip Dicle, Leyla Zana, Orhan Doğan, Selim Sadak, Ahmet Türk, Sırrı Sakık) ile daha önce DEP'den ayrılmış olan Mahmut Alınak'ın ve ayrıca eski RP'li Hasan Mezarcı'nın dokunulmazlıkları kaldırıldı ve bunlar gözaltına alınıp tutuklandılar.

(*) Türk basını ve TV kanalları bu söyleşilere yer verirken elbet bazan çarpıtmalar da yapıyorlardı. Örneğin Cumhuriyet Gazetesi, 9 Mart 1994 tarihli sayısında yayınlanan bir söyleşiyi, KOMKAR temsilcisi olarak Ebubekir Saydam'la yapıldığı halde, benimle yapılmış gibi göstermiş ve çarpıtmıştı. Bu söyleşide benim, DEP'in seçimleri boykot kararını ve PKK eylemlerini eleştirdiğim söyleniyor, devlet içindeki bazı kesimlerden görüşme önerisi aldığım ve bu öneriye olumlu cevap verebileceğim ileri sürülüyordu..

DEP'e yönelik söz konusu baskı ve saldırılara karşı yurtdışı örgütümüz, dış kamuoyunun dikkatini çekmek ve harekete geçirmek için bir dizi eylem yaptı. 8 Mart günü, Münih'te, aralarında kadın ve çocukların da bulunduğu 35 taraftarımız SPD'nin bu kentteki merkezini, SPD ile anlaşmalı biçimde işgal ettiler. Basın ve yayın organları bu eyleme büyük ilgi gösterdiler ve yansıttılar. Aynı gün PSK ve KOMKAR adına Düsseldorf konsolosluğu önünde, Köln'de ve Mannheim'da çeşitli gösteriler yapıldı. Mannheim'da göstericiler kefen giyip kendilerini zincirlerle bağlayarak Türk rejimini protesto ettiler. 22 Mart günü Türkiye'nin Bonn Büyükelçiliği önünde Kürdistan ve PSK bayraklarıyla bir protesto gösterisi yapıldı. 25 Mart'ta Hamburg'da PSK'lılar meşaleli bir yürüyüş yaptılar. Partimiz ayrıca çeşitli ülkelerde hükümetleri ve demokratik kuruluşları uyarıp harekete geçirmek için diğer Kürt örgütleriyle birlikte çaba gösterdi.

Suriye Parlamentosu'ndaki Kürt milletvekilleri Hemit Dewrêş ve Kemal Ehmet'in önerisi üzerine 35 Kadar milletvekili TC Cumhurbaşkanını'na, Başbakan'a ve TBMM Başkanlığı'na bir protesto telgrafı gönderdiler.

Aynı günlerde Uluslararası Kürdistan İnsan Hakları Derneği, Kürdistan ve Türkiye ile ilgili olarak 1993 yılı raporunu yayınladı ve Dernek Başkanı Sertaç Bucak bu raporu tanıtmak için Bonn'da Federal Parlamento binasında, Atina'da, Stokholm'da, Oslo'da ve Brüksel'de bir dizi basın konferansları düzenledi. Bu toplantılarda DEP'e yönelik baskıları da dile getirdi.

Rejimin söz konusu saldırıları ve bizim protesto eylemlerimiz Newroz dönemine denk geldi. Yurt içinde newroz kutlamaları yine rejimin polis ve askerinin terörü altında gerçekleşti. Yurt dışında kutlamalar o yıl daha da kitlesel oldu. KOMKAR ve kardeş dernekleri Newroz'u çeşitli Avrupa merkezlerinde kutladılar. Köln'deki geceye on bin kişi katıldı.

KOMKAR, bunu izleyen aylarda Federal Almanya ve öteki ülkelerde Türkiye'ye yönelik bir turizm boykotu kampanyası yürüttü. 1 Eylül Dünya Barış Günü nedeniyle de KOMKAR, "Kürdistan: Susmak ölümdür, barış hemen şimdi!" sloganı altında gösteriler düzenledi. Bonn'da, Dışişleri Bakanlığı'nın önünde bin mum yakıldı. Berlin ve Hamburg'da ise Türk konsoloslukları önünde kitlesel gösteriler yapıldı.

Avrupa Parlamentosu Kürtlere Otonomi İstiyor

DEP'e yönelik saldırılara karşı, başta ABD, Almanya, Fransa ve İngiltere olmak üzere çeşitli ülkelerden ve uluslararası kurumlardan yoğun ve sert tepkiler geldi. Tepki gösterenler arasında ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı Stephen Oxman, Avrupa Birliği Türkiye Karma Komisyonu Başkanı Marc Galle, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi Başkanı Martinez de vardılar. Almanya Sosyal Demokrat Partisi Başkanı Rudolf Scharping, Kürtlere yapı-

lanları soykırım olarak niteledi. CDU-CSU Parlamento Grubu Başkan Yardımcısı Heiner Geissler, Türkiye'ye silah sevkiyatını durdurabileceklerini söyledi. Bu açıklamadan kısa süre sonra Almanya, Kürtlere karşı kullanıldığı gerekçesiyle Türkiye'ye silah sevkiyatını durdurdu. Fransa Özgürlükler Vakfı Başkanı Bayan Mitterrand, Kürt sorununa siyasi çözüm önerdi. Nobel barış ödülü almış 11 seçkin aydın, BM Genel Sekreteri'nin acilen duruma müdahale etmesini önerdiler. Fransa eski Dışişleri Bakanı Roland Dumas DEP'lilerin avukatlığını üstlendi. (Daha geniş bilgi için bak: Azadi, sayı 96, 99).

Avrupa Parlamentosu, Kürtlere otonomi tanınmasını isteyen bir karar aldı. Kararda şöyle deniyordu:

"1- Avrupa Parlamentosu, bu saldırıyı Türk hükümeti tarafından çoğulcu demokrasiye indirilen bir darbe olarak niteler ve tutuklu parlamenterlerin derhal serbest bırakılması talebinde bulunur.

"2- Türk hükümetinin, tek suçları Türkiye'de kanlı askeri baskılar altındaki Kürt halkının çıkarlarını savunmak olan ve demokratik yollardan seçilmiş parlamenterlere yönelik tavrını mahkum eder.

"3- Baskı politikalarının ve özellikle de Türkiye'de Güneydoğu halkının temsilcilerinin özgür ifade haklarının engellenmesinin, sadece Kürt azınlık bireylerinin PKK'yı desteklemelerine yol açacağına işaret eder.

"4- Türk hükümetine, Türkiye'deki Kürt halkının otonomi haklarının tanınması için çağrıda bulunur.

"5- Gözaltındaki milletvekillerinin serbest bırakılması ve dokunulmazlıklarının kaldırılma kararının geri alınarak anayasal haklarına yeniden kavuşmaları için Konsey ve Komisyon'u, imkanları dahilindeki bütün araçlarla Türk hükümetine baskı uygulamaya çağırır.

"6- Konsey ve Komisyon'u, üçüncü ülkelere uygulanan ilkelerin aynısını, insan haklarına saygı göstermesi için Türkiye'ye de uygulamaya çağırır.

"7- Yerel seçimleri izlemek üzere Türkiye'ye gözlemci gönderilmesi çağrısını tekrarlar..." (Azadi, sayı 96).

Alman Parlamentosu Politik Komisyonu da 9 Mart tarihinde aynı doğrultuda bir karar alarak Ferderal Parlamento'ya önerdi. Sorunu görüşen Alman Parlamentosu 28 Nisan'da "Türkiye'de Kürt sorununun barışçıl çözümü" başlıklı bir kararı oybirliğiyle onayladı. 14 Maddelik bu kararda, Türkiye'de süregelen şiddet ortamının nedeni olarak "onyıllardan beri çözülmeyen Kürt sorunu" olduğu belirtiliyor ve çözüm için Kürtlere "kültürel özerklik ve yerel yönetim hakkı" tanınması, bu amaçla demokratik Kürt örgütleriyle yapıcı bir diyalog başlatılması öneriliyordu. Kararda PKK'nın turistlere yönelik ve Federal Almanya'daki şiddet eylemlerinden söz edilerek bu eylemler sert bir dille mahkum ediliyordu.(Kararın tamamı için bak: Azadi, sayı 103).

İngiltere Lordlar Kamarası konuyu gündemine alıp tartıştı. İngiltere Dışişleri Bakan Yardımcısı Linda Chalker, Türkiye'nin uluslarlarası anlaşmalara uyması

ve sorunun barışçı ve demokratik yollardan çözümü gerektiğini söyledi.

Avrupa Birliği 31 Mart tarihinde aldığı bir kararla DEP'li milletvekillerine yapılanları ve genel olarak Türkiye'deki insan hakları ihlallerini eleştirdi, "Güneydoğu sorununa" politik çözüm bulunmasını önerdi.

Avrupa Konseyi 13 Nisan 1994 tarihinde aldığı bir kararla, DEP'li milletvekillerinin dokunulmazlıklarının geri verilmesini, DEP'e karşı açılan kapatma davasının durdurulmasını istedi ve Türk yönetimini ve parlamentosunu Kürt sorununun mevcut sınırlar içinde barışçıl ve demokratik çözümü için girişimlerde bulunmaya, sorunu parlamentoda tartışmaya, Türkiye Anayasası'nı demokratikleştirmeye çağırdı.

Avrupa Parlamentosu, Nisan ayında konuyu bir kez daha görüştü ve aldığı 20 Nisan 1994 tarihli 12 maddelik kararda genel bir ateşkes önerdi, Kürt sorununun barışçıl çözümü için Avrupa Birliği'ni çaba göstermeye çağırdı. Almanya'nın Türkiye'ye uyguladığı silah ambargosunu olumlu buldu ve destekledi; diğer Avrupa Birliği ülkelerinden de benzer bir uygulamaya gitmelerini istedi. Bu kararda ayrıca PKK'nın eylemleriyle ilgili olarak da şöyle dendi:

"Sorumluluğunu PKK'nin üstlendiği, İstanbul ve diğer kentlerdeki terör eylemlerini kınayarak, bunların Kürt sorununun barışçıl çözümüne olumsuz etkide bulunduğunu savunur." (Kararın tamamı için bak: Azadi, sayı 103).

Ne var ki, Avrupalılar aldıkları güzel kararlara karşılık, Türkiye'ye ciddi bir yaptırım uygulamadılar. Çıkarlar her zaman insan hakları kaygılarına ve kağıt üzerindeki ilkelere ağır bastı. Bu konuda tek ciddi adım, Almanya'nın silah ambargosu oldu. Ama o da bu kararında yalnız kaldı. Fransa, İngiltere ve ötekiler bundan yararlanıp hemen boşluğu doldurmaya çalıştılar. ABD ise zaten bu konuda Türkiye'ye hiçbir sıkıntı yaratmadı. Bu yüzden Almanya için de silah tekellerinin baskısı ve çıkarlar ağır bastı, 7 Nisan'da başlattığı uygulamaya, aradan bir ay bile geçmeden, 4 Mayıs 1994'te son verdi.

DEP'in Kapatılması

Batılıların bu tutumu, Türk rejimine saldıralarını sürdürmek için cesaret verdi ve DEP Anayasa Mahkemesi tarafından 16 Haziran 1994 tarihinde verilen bir kararla kapatıldı. DEP'in kapatılmasıyla birlikte DEP'li milletvekillerinin tümünün dokunulmazlığı da kalkmış oldu. Bunlardan bazılarının zaten daha önce dokunulmazlıkları kaldırılmıştı ve cezaevinde idiler. Dört kişi daha önce DEP'ten ayrılmışlardı; bu nedenle karardan etkilenmediler. Altı kişi tedbir olarak yurt dışına çıkmışlardı ve bir daha dönmediler. Türkiye'de bulunan Sedat Yurttaş ve Selim Sadak ise, DGM savcılığına ifade vermek için gittiklerinde gözaltına alındılar. Tutuklananlar hakkında "vatana ihanet" suçundan dava açıldı. DGM Savcısı yurt dışındaki DEP'li parlamenterleri

terörist diye niteleyerek "onları getirtmesini biliriz!" dedi..

DEP'in kapatılması ve DGM'lerin harekete geçmesi dış kamuoyunda yeni tepkilere yol açtı. Avrupa Konseyi Parlamenterler Asamblesi, 30 Haziran'da aldığı bir kararla Türkiye'yi eleştirdi ve Avrupa Konseyi üyesi olmanın getirdiği yükümlülüklere uymaya çağırdı. Kararda, seçilmiş bu milletvekilleri eliyle Kürt sorununun barışçıl ve politik çözümü için çaba sarfedileceğine, onların safdışı bırakılmış olması bir hata olarak niteleniyordu. Kararda, TBMM'den, "mümkün olan en kısa süre içinde anayasayı Avrupa Konseyi standartlarına kavuşturacak değişiklikleri yapması ve DEP'li milletvekillerinin haklarının iade edilmesi" isteniyordu. (Kararın tamamı için bak: Dengê Azadi, sayı 7).

Bu karara uyulmaması halinde Türkiye'nin Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nde temsili son bulabilirdi. 12 Eylül darbesi sonrasında böyle olmuştu.

Avrupa Parlamentosu Dışişleri Komisyonu Başkanlık Divanı, 14 Eylül 1994'te, DEP'li milletvekillerine karşı açılan dava sonuçlanıncaya kadar TBMM ile olan ilişkilerini dondurma kararı aldı ve ayrıca AB-Türkiye Karma Parlamento Komisyonu'nun çalışmalarının askıya alınmasını istedi. 29 Eylül'de toplanan Avrupa Parlamentosu, bu öneriyi tartıştı ve Türkiye'nin, daha önce alınan AP kararlarının gereğini yapmadığını gerekçe göstererek, 4 çekimsere karşılık 254 evet oyu ile Karma Parlamento Komisyonu'nun çalışmalarını dondurdu.

ABD yönetimi, son gelişmeler nedeniyle Türkiye'yi eleştirdi ve üst düzey bir dışişleri yetkilisini bu konuyla ilgilenmek üzere Türkiye'ye gönderdi. Amerikan Kongresi'nde 23 Haziran'da yapılan tartışmalarda, Senatör De Concini, DEP'e ilişkin kararı eleştirdi, Kürt sorununa politik çözüm bulunması gerektiğini söyledi, karşılıklı ateşkes önerdi ve şu önerileri sıraladı:

"1- Şiddet kullanmamış tüm partilerin politik yaşamda söz sahibi olmaları için kendilerine yasal çalışma hakkı tanınmalı;

"2- Terörle Mücadele Yasası dahil, düşüncenin özgürce açıklanmasını engelleyen tüm yasalar kaldırılmalı;

"3- Olağanüstü hal kaldırılmalı;

"4- Koruculuk sistemi dağıtılmalı;

"5- Kürt dili ve kültürüne yönelik tüm kısıtlamalar kaldırılmalı;

"6- Kürt dilinin radyo ve televizyonda, yazılı basında, müzik ve diğer iletişim araçlarında özgürce kullanılmasını engelleyen yasalar kaldırılmalı;

"7- Devlet desteğinde Kürt enstitüsü kurulmalı ve Kürtçe eğitim olanağı sağlanmalı;

"8- Kürt-Türk ilişkilerinin resmi ve yüksek düzeyde tartışılıp irdeleneceği bir konferans toplanmalı." (Dengê Azadi, s. 7).

Bu önerilerin -Öcalan'la yaptığımız protokolde yer alanlar dahil- bizim

öteden beri savunduğumuz istemlerin bir benzeri olması, okuyucunun herhalde dikkatini çekmiştir.

ABD Kongresi bünyesinde faaliyet gösteren AGİK komisyonu da DEP'li Kürt milletvekillerinin serbest bırakılması için Türk makamlarına yönelik bir mektup kampanyası başlattı. Aralarında Senato Dış İlişkiler Komitesi Başkanı Claiborne Pell, ABD Temsilciler Meclisi AGİK Delegasyonu Başkanı Steny Hoyer, ABD Temsilciler Meclisi İnsan Hakları Grubu Başkanı Tom Lantos ve Senatör Edward Kennedy'nin de bulunduğu 60 dolayında kongre üyesi Başbakan Çiller'e bir mektup yazarak Türkiye'nin tutumunu eleştirdiler ve Kürt sorununun ancak demokratik yöntemlerle, diyalog yoluyla çözülebileceğini söylediler. (Bak Dengê Azadi, sayı 19, 21.)

ABD yönetimi daha sonra somut ve önemli bir adım atarak, 1995 bütçesinden Türkiye'ye yapacağı yardımın yüzde 10'unu, Türkiye'nin insan hakları ve Kıbrıs konularında iyileşme koşuluna bağladı. Bu belki miktar olarak büyük bir ekonomik değer değildi; ama tavır olarak önemliydi ve Türkiye son derece rahatsız oldu. Çiller, söz konusu yüzde 10'luk bölümü reddettiğini söyledi. Bu da Türkiye'nin olumlu hiçbir adım atmayacağının işareti idi.

ABD yönetimi Ekim ayında Dışişleri Bakan Yardımcı John Shattuck'u da, bu konuda görüşmelerde bulunmak ve ABD yönetiminin görüşlerini iletmek üzere Türkiye'ye gönderdi. Shattuck'un gezisi Türkiye'ye büyük sıkıntı verdi. Bunu izleyen günlerde ABD'nin Türkiye'ye vermeyi planladığı misket bombaları, insan hakları kuruluşlarının çabaları sayesinde askıya alındı. Böylece ABD ilk kez, Türkiye'deki Kürt sorunu ve insan hakları ihlalleri nedeniyle, küçük çapta da olsa, Türkiye'ye bazı yaptırımlar uyguladı.

5 Temmuz günü Viyana'da toplanan Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK) Parlamenterler Meclisi de, ABD, İskandinav ülkeleri ve Hollanda'nın önerileri üzerine Kürt sorununu gündemine alıp tartıştı. 8 Temmuz günü alınan kararda Türkiye, insan hakları ihlalleri ve DEP'e yapılanlar nedeniyle eleştirilerek uluslararası anlaşmalardan doğan yükümlülüklerini yerine getirmeye çağrıldı. Türkiye'ye iki ayrı gözlemci heyetin gönderilmesi kararlaştırıldı. Bu heyetlerden biri DEP'li milletvekillerinin durumunu, ötekisi ise "Güneydoğu Bölgesi"nde insan hakları ihlallerini inceleyecekti. (Bak Dengê Azadi, s. 8).

Uluslararası Parlamenterler Birliği (UPI) 12-17 Eylül 1994 tarihlerinde Danimarka'nın Başkenti Kopenhag'da yaptığı toplantıda, Kanada, Kıbrıs, Danimarka, Almanya, Norveç ve İngiltere temsilcilerinin girişimiyle DEP'li milletvekillerinin durumunu gündemine aldı, tartıştı ve Türkiye'yi kınayan bir karar aldı, bir UPİ delegasyonunun Türkiye'yi ziyaretine izin verilmesini istedi. (Bak: Dengê Azadi, sayı 19).

Yukardaki örneklerden anlaşılacağı üzere, DEP'in kapatılması ve DEP'li milletvekillerinin tutuklanıp ağır suç isnadı ve idam istemiyle yargılanmaları, uluslararası planda yoğun tepkilere ve Kürt halkıyla geniş bir dayanışmaya

yol açtı. Türkiye köşeye sıkıştı. Yurt dışına çıkan DEP'li milletvekilleri de seçilmiş insanlar olarak Kürt halkının meşru temsilcileri sayıldılar, iyi kabul gördüler. Onlar bu durumlarıyla yurt dışında Kürt halkıyla dayanışmanın örgütlenmesinde iyi bir rol oynabilirlerdi ve kısa bir süre bunu yaptılar da.

Ne yazık ki, gerek PKK'nın bilinen politikaları, gerekse bizzat bu milletvekillerinin yanlışları nedeniyle bu fırsat da gereği gibi değerlendirilemedi. Hapistekiler mahkemedeki tutumları, yazıları ve demeçleriyle birer PKK militanı gibi davrandılar. Yurt dışındakiler ise PKK tarafından başlatılan "Kürdistan Sürgün Parlamentosu" girişimine kanalize edildiler. Oysa böyle bir girişim için uluslararası koşullar henüz uygun değildi. Üstelik PKK'nın güdümünde olan böylesi bir kurum kabul görmezdi ve görmedi. Böylece DEP'e ve DEP'li milletvekillerine yönelik sıcak ve yaygın destek giderek azaldı, söndü; iyi bir fırsat daha, PKK'nın dargörüşlülüğüne ve hırsına kurban edildi. Bu milletvekilleri ise hem uluslararası ilişkilerde deneyimsizdiler, hem de PKK'nın güdümünde, en azından yörüngesinde idiler; kendi başlarına davranmaları zordu.

Azadi'nin Kapanması, Dengê Azadi

Azadi gazetesinin ömrü ağır baskılar altında ancak iki yıl sürebildi. Bu da herşeye rağmen iyi sayılırdı. Pek çok sayısı toplandı; sahip, sorumlu müdür ve yazarları hakkında pek çok dava açıldı, cezalar verildi. 13 Mayıs 1994'te 15 gün süreyle kapatıldı. Bu önemli değildi; ama kapama davaları peş peşe dizilmiş ve temelli kapatılmanın eşiğine gelinmişti. Böyle bir durumda eldeki araç gereçe de elkonacak ve birhayli maddi kayıp olacaktı. Bunları önlemek için, Azadi'yi kendi elimizle kapamak zorunda kaldık. Ama hazırlığımızı yapmıştık; bir hafta aradan sonra Dengê Azadi Mayıs'ın son haftasında yayın hayatına başladı. Öyle ki logoyu bile değiştirmeye gerek kalmadı.

Ben yine Ali Dicleli ve Ferhad Can adlarıyla aynı köşelerde yazmayı sürdürdüm. Öteki yazar çizerlerimiz de yerli yerindeydi. Bizim açımızdan bir şey değişmemişti. Savcılar ve polis açısından da: Onlar da toplama kararlarını, engelleme işini aynı hızla sürdürdüler...

"Yeni Oluşum" ve Nazif'in Oldu Bittileri

DEP'in kapanma aşamasına girmesiyle birlikte yeni parti hazırlıkları da gündeme girdi. PKK yanlıları, daha DEP kapanmadan, politik haklarını yitirmemeleri için, kadrolarının büyük bölümünü oradan çektiler ve alelacele Halkın Demokrasi Partisi'ni (HADEP) kurdular. Bizim arkadaşlar da aynı dönemde yönetimden ayrıldılar.

Biz yeni parti için politikamızı, Güney'de yapılan son MK toplantısında saptamıştık. Buna göre yeni partiyi PKK dışındaki kesimlerle kurmaya çalışacaktık. Bunu tabanımıza ve diğer çevrelere duyuracak, bu kesimlerle ilişki kuracak, belli taban çalışması yapacak, ama kuruluş konusunda acele etmeyecek, konuyu yurt dışındaki yoldaşlarla yapacağımız geniş MK toplantısında tartıştıktan sonra adım atacaktık.

Ne var ki, arkadaşlarımız, bu kararla bağdaşmayacak biçimde davrandılar ve bunu "Yeni Oluşum" adı altında alelacele yayın planına yansıttılar. Dengê Azadi'nin Haziran başında çıkan 2. sayısında "Yepyeni, pırıl pırıl bir parti yolda!" biçiminde manşet atılarak yeni parti girişimi haber verildi. Bunu izleyen sayılarda bu konuda, daha önce HEP ve DEP'te çalışmış arkadaşlarımızın görüşleri yansıtıldı. Ayrıca, Cemşit Mert ve D. Doğan imzalarıyla yeni partinin görüş ve politikaları üzerinde duruldu.

Bu yazılardan bazısı daha Güney'de iken elime geçti ve onlarda yer alan kimi görüşler garibime gitti. Örneğin serbest piyasa ekonomisi yüceltiliyor ve "marksist liberalizm" diye bir kavram getiriliyordu. Çok çok yazarını bağlar diye düşündüm ve arkadaşları uyarma gereğini duymadım.

Avrupa'ya geçtikten sonra arada çıkan gazetelerin tümünü görüp okuma fırsatı buldum. Bu arada D. Doğan'ın yazıları, "Yeni Demokratik Değişim Partisi Hareketi" adına "Yeni Bir Türkiye İçin Çözüm" başlığı altında bir broşür halinde yayınlandı. Bu broşür, Avrupa'ya geçişimden birkaç gün sonra elime geçti. Broşürün başında, "bu taslağın sadeleştirilmesi ve kısaltılması ile parti programı elde edilebilir," deniyordu. Aynı yazılar, Deng'in Haziran ve Temmuz tarihli 28. sayısında da topluca yer almıştı.

Bu yazıları kaleme alan Nazif'ti. Burjuva basınında bu girişimle ilgili çalışmalar, "Kemal Burkay'ın arkadaşları parti kuruyor" diye yansımaktaydı. Oysa içerdekiler ne benim ne de yurt dışındaki diğer arkadaşların görüşünü almaya gerek bile duymadan bu yazıları gazetede yayınlamış ve program taslağı olarak basıp dağıtmışlardı. Sonradan öğrendim ki yurt içindeki MK çoğunluğu da bu olayda bir seyirci gibi davranmıştı.

Bu aceleye ve olup bittiye şaştım. Broşürde bize çok ters gelen ideolojik ve programsal görüşler vardı. Bir sosyalistin görüşlerinden çok, bir burjuva liberalin görüşlerini yansıtıyordu; hatta bunda bile tutarsızdı. Bu taslak yurt-içi örgüt tabanımızda yer yer ciddi tepkilerle karşılaşmış, ama bu tepkiler önemsenmemiş, gizlilik perdesi nedeniyle kamuoyuna da yansımamıştı.

Bu durumda yapılması gereken, yapılan yanlışlarla ilgili olarak hem tabanımızı uyarmak, hem de bizim adımıza kamuoyuna verilmiş olan yanlış imajı silmekti. Bunu da ancak parti basınımızda, kamuoyunun önünde açıkça yapabilirdim. Hemen Dengê Azadi ile bir söyleşi yaptım ve bu söyleşi Ağustos'un ilk iki haftasında (11 ve 12. sayılarda) yayınlandı. Yine aynı konuda, "Yeni Partileşme Girişimi (YDDP) Üzerine" başlıklı uzun bir yazı kaleme aldım ve bu da Deng'in Eylül 1994 tarihli 29. sayısında yayınlandı.

Hem söyleşide hem de bu yazıda yeni partinin kuruluşu üzerine görüşlerimi dile getirdim. Ayrıca söz konusu taslaktaki önemli yanlışları ele alıp tartıştım. (Bu yazılarla ilgili olarak Bak: Seçme Yazılar, C. 2, s. 394-435).

Daha sonraki günlerde elime, ünlü işadamlarından Cem Boyner'in başkanı olduğu Yeni Demokrasi Partisi'nin programı geçti ve farkına vardım ki, Nazif bundan büyük ölçüde yararlanmış. Hatta bölüm bölüm aynen, bazen bir kelimesine bile dokunmadan, bazen da ufak tefek rötuşlarla almış!

Eğer Avrupa'ya dönüşüm bir ay daha gecikseydi, yeni parti bu programla kurulmuş bile olacaktı. Nitekim Nazif bazı MK üyelerine, yeni partinin 1 Eylül'de kurulacağını söylemişti. Bu yazıların çıkması üzerine bir anda durum değişti. Ama Nazif yine de acelesinden vazgeçmemişti. Telefonla yaptığımız bir görüşmede, yeni partinin merkezi ile İstanbul, Mersin gibi yerlerde il büroları için yer kiraladıklarını söylüyor ve diğer yerler için de benden hemen onay istiyordu. Ayrıca partinin kuruluşunu kamuoyuna duyurmak için, hafta sonunda Hilton Oteli'nde bir kokteyl düzenlemişlerdi ve bana bunun önemini anlatmaya çalışıyordu. Nazif yine bir hayal dünyasındaydı ve dev olanakları kontrol eden biri gibi rahat hareket ediyordu. Onun seçimler sırasındaki müsrif tutumunu hatırladım. Yeni hiçbir yer kiralamamalarını, kokteyli hemen iptal etmelerini söyledim. "Önümüzde MK toplantısı var, bu toplantıda konuyu değerlendireceğiz ve ne yapılması gerektiğini birlikte kararlaştıracağız," dedim.

Nazif tüm bunları acaba saflığından, ya da iyi niyetinden mi yapıyordu? Başlangıçta ben de öyle sandım. Ama sonradan, Nazif'in hiç de göründüğü gibi saf olmadığını anladım. Aksine oldukça hesaplıydı ve bana karşı ikiyüzlü davranmıştı. Benimle yaptığı söz konusu telefon konuşması sırasında yanında Kemal Yüksel varmış. Konuşma bitince, Hilton kokteyline ve diğer aceleci adımlara karşı olan Yüksel "Abi ne diyor?" diye sorunca Nazif'in cevabı şu olmuş:

"Bir an bile durmayın, devam edin, diyor!"

Böylece benim direktifimi bile MK üyesinden gizlemişti. Neyse ki, Nazif'i frenlemek için ayrıca diğer yoldaşlara telefon açıp kendilerini uyardım ve söz konusu olup bittiyi önlemek ancak böyle mümkün oldu.

Ağustos 1994 MK toplantısı

Avrupa'ya dönüşümle birlikte MK toplantısı için harekete geçtik. 27 Temmuz'da yaptığımız Yurtdışı Komitesi toplantısında yurt dışındaki arkadaşlara gelişmelerle ilgili bilgi verdim ve yurtdışı çalışmalarını değerlendirdik. Son durum ve kampın dağıtılması konusunda bilgi vermek ve tabanın eğelimini saptamak için yurt dışında geniş bir toplantı ya da konferans toplanmasını uygun bulduk. Yine, Partinin 20. yıldönümünü kutlamak için yılın sonlarında

bir merkezi gece düzenlemeyi kararlaştırdık. Ancak hem zaman azlığı, hem de son gelişmelerin yarattığı moral düşüklüğü nedeniyle işe sıkı sarılmadığımız için bu kutlama hayata geçmedi.

Yurt dışındaki geniş MK toplantısını Ağustos ayının dördüncü haftasında (22-26 Ağustos tarihleri arasında) Almanya'da yaptık. Henüz Kürdistan'dan dönmemiş olan Mesut toplantıya katılamadı.

Bu toplantıda en başta silahlı mücadeleye ilişkin kararımızın sonuçlarını, kampın dağıtılmasına yol açan gelişmeleri değerlendirdik. Yurt içindeki ve dışındaki yoldaşların yaklaşımları farklıydı. Yurt dışındaki MK üyeleri, özellikle de Mehmet Şahin, Ünal ve Ziya Acar bu gelişmelerden düşkırıklığına uğramışlardı. Kararın başarısız kalmasında, yurt içi örgütümüzün, en başta da MK'nın sorumluluk taşıdığı görüşünde idiler. Yurt içinden gelenler, hiç de herhangi bir sorumluluk üstlenmek niyetinde değillerdi. Başarısızlığın nedenini tümüyle nesnel koşullara bağlıyorlardı. Bana göre de, başta Nazif olmak üzere, yurt içindeki MK çoğunluğu bu kararın hayata geçmesi için gereken çabayı göstermemiş, işi oluruna bırakmıştı. Ancak başarısızlığın nedeni salt buna bağlanamazdı. Bu toplantıda görüşlerimi şöyle özetledim:

"Partimiz bakımından güç bir dönemeç söz konusudur; hâlâ aşamadık.

"Bu durum yeni başlamıyor ve iki nedeni var: Birincisi uluslararası durumdaki büyük değişiklikler, sosyalist sistemin yaşadığı çöküntü, sosyalist bir parti olarak bizi de etkiliyor. İkincisi Kürt sorununun terörize olması ve toplumun çatışan silahlı güçlerin (Türk Devleti ile PKK) çevresinde kamplaşması. Biz bu iki ateşin arasında kaldık.

"Birincisi için politikamızda ve ideolojik görüşlerimizde bazı değişiklikler yaptık, değişime belli bir uyum sağladık. Ama yaşanan derin bunalım bizi de etkilemekte hâlâ devam ediyor. Çünkü sosyalizm şu anda kadrolara ve kitlelere coşku veren bir hedef değil ve çok güçlü bir birjuva propagandasının etkisi var.

"İkincisi için de, terörize edilmiş bir ortamda kendimize düşeni yapmak için askeri güç oluşturup sürece müdahale etmeye çalıştık, ama başaramadık. Bu gidişle de başaramıyacağız. Çünkü silahlı mücadele için koşullar son dönemde daha da elverişsiz hale geldi ve kitleler savaştan bıktı. Ayrıca Partimizin yirmi yıllık şekillenmesi barışçı mücadele yöntemlerine göredir.

"Bu durumda öncelikle geçmişteki politikamızı sorgulamalıyız.

"Zamansız silahlı eylemlere yönelmeme, siyasal mücadeleye ağırlık verme politikamız o günkü yurt ve dünya durumuna ve bizim marksist görüşlerimize uygundu. Çünkü halkın silahlı eyleme yönlendirilmesi için öncelikle kitleler kazanılmalı ve bir devrimci durum olmalıdır. İkincisi de Kürdistan'daki koşullar nedeniyle. (Ülkemizin, onu bölüşen devletlerce kuşatılmış olması, diğer iki parçada süregelen silahlı mücadelenin bir sonuç verememesi vs..)

"12 Eylül öncesi Türk Devleti Kürt sorununu terörize etmek istiyordu ve

biz karşı çıktık. Eğer başarsaydık bugün kürt hareketi ve Türkiye demokrasi hareketi çok daha iyi bir durumda olacaktı. Ama rejimin ortamı terörize etmesini önlemeyi başaramadık. Yeni durumda, yani bize rağmen ortam terörize olmuşsa, artık eski söylemle yetinemezdik; koşullara hızla uyum sağlamamız, silahlı güç oluşturmamız gerekirdi.

"Bunu 12 Eylül'le birlikte yapmalıydık. Elbet öyle bir durumda ciddi sorunlarla, güçlüklerle yüzyüze gelecektik. Lojistik destek ve sınır ötesinde elverişli üs alanları bulma, bağımsız bir politikayı sürdürme güçlükleri gibi...

"Şu andaki durumumuza gelince, uzun süre böyle gidemeyiz. Bir illegal sosyalist parti olarak kitlelere açılmamız güçtür. Şimdi bir de yurtiçi- yurtdışı sorunu yaşıyoruz.

"Legal planda bir işlev sahibi olabiliriz. Bu işlev kitlelerin barış ve demokratik çözüm özlemine denk düşüyor. Biçimlenmemiz buna uygundur. Kamuoyundaki imajımız budur. Böyle bir politikayla iç ve dış kamuoyundan destek alabiliriz.

"Legal çalışma, görece olarak risksiz olmasının yanı sıra, illegaliteden kaynaklanan bir dizi olumsuzluğa da son verebelir. Kadrolar seçimle gelecek, hesap sorma ve mali denetim kolaylaşacaktır.

"Legalleşmeyi hemen şimdi olacakmış gibi değil, bir süreç olarak almalı, leyhte ve aleyhteki koşulları iyi değerlendirmeli. Şimdi kendi adımızla legaliteye çıkmamız mümkün olmasa bile, bu istemi öne çıkararak rejimi sıkıştırabiliriz. Legale başka bir isimle çıkmayı da düşünebiliriz.

"PSK'nin legale çıkma çabasının yanı sıra, legal bir kitle partisi oluşturma da zaten gündemimizdedir.

"Her iki durumda da sosyalist ufku yitirmemek, partinin kazanımlarını heder etmemek ve bu birikimi yeni yapılanmaya ustalıkla dönüştürmek gerekir.

"Geleceğe yönelik olarak da diyeceğim şu ki, gelecek ne TC'nin, ne de PKK'nın dediği gibi olacaktır. Salt ya da başlıca şiddete dayanan politikaların başarı şansı yoktur."

Nazif ise bu toplantıda, kendisine yönelttiğim eleştirilere karşı, uzun, bıktırıcı bir laf kalabalığı ve demagoji ile kendisini savunmaya çalıştı. Benimle arasında hiçbir görüş ayrılığı olmadığını ileri sürdü. Onu giderek daha iyi tanıyordum. Sanki çifte kişilik sahibi idi. Onun gerçek kişiliği görünüşteki efendi, yumuşak, dürüst bir insan imajı veren yüzü ve tavırları değildi. Aksine, saman altından su yürüten, ikiyüzlü, demagog ve plancı biriydi. Nazif, hakkında en çok yanıldığım kadrolardan biri oldu.

Öteki yoldaşlar ise, bu toplantıda Nazif'i yalnız bırakmakla birlikte, işlerin bu dereceye varmasında kendi kusurlarını, kayıtsız tutumlarını pek görmek istemediler.

Sonuçta silahlı mücadeleye ve kampın dağıtılmasına ilişkin olarak MK,

Kongrenin bir an önce toplanarak bu konuyu değerlendirmesi ve bir sonuca varması gereğini oybirliğiyle kabul etti. Zaman olarak da 1995 yılının Ocak ayı saptandı. 3. Kongrenin üzerinden iki yıl geçmişti, bu olağanüstü bir toplantı olacaktı.

PSK'nın legale çıkması konusunda ise, yapılan tartışmalar sonucunda, benim de katıldığım şu görüş oluştu:

"Merkez Komitemiz, PSK'nın şu anda yurt içinde legale çıkması için koşulların elverişsiz olduğu, rejimin de buna kapıyı aralamak niyetinde olmadığı; ancak legal çalışma istemini yoğunlaştırmanın iç ve dış kamuoyunda bize desteğin artmasına, rejimin ise daha da köşeye sıkışmasına yol açacağı, bu nedenle doğru ve gerekli olduğu sonucuna vardı."

Bu toplantıdaki önemli tartışma konularımızdan biri, yurt içinde yürütülmekte olan legal parti çalışması idi. Tartışmalar sırasında Nazif yalnız kaldı. Bu işi aceleye getirdiği, yurt dışındaki arkadaşların görüşlerine başvurmadığı, yurt içinde de diğer arkadaşların kimi öneri ve eleştirilerine aldırmadığı ortaya çıktı. Öte yandan bu girişimde, sözde PKK dışındaki kesimleri kapsamayı, kitleselliği hedef edindiğimiz halde bir başımıza kalmıştık. Refik de acele edenler arasındaydı. Sanki hemen davranmazsak mevcut birikim dağılıp gidecekti. Tartışmalar sonucunda şu karar vardık:

"Merkez Komitemiz, legal parti çalışmasına ilişkin gelişmeleri değerlendirdi: Legal parti için hazırlıkları gerekli ve yararlı bulmakla birlikte, Azadi'de D. Doğan ve C. Mert adlarıyla yazılan, sonra da girişim adına broşür haline getirilen ve program taslağı olarak sunulan yazıların öz olarak birçok noktada ideolojik ve programsal görüşlerimize ters düştüğü, partimizin imajını zedelediği ve bu haliyle amaca hizmet etmekten uzak olduğu sonucuna vardı; bu broşürün geri alınarak yeni bir program taslağı hazırlanmasını; bu arada diğer yurtsever, sol, demokratik kesimlerle diyalog ve görüş alışverişinin sürdürülmesini çoğunlukla kararlaştırdı."

Bu kararla birlikte yandaş basındaki bu konuya ilişkin tartışmalara da son verdik.

Yerel seçimlerdeki tutumumuzu değerlendirdik ve bu konuda da şu sonuca vardık:

"Merkez Komitemiz, 27 Mart yerel seçimleri nedeniyle izlenen Parti politikasını birkez daha değerlendirdi: Devletin DEP'i seçimlere sokmamak için estirdiği ağır teröre rağmen, DEP yönetiminin seçimden çekilme kararının yanlış olduğu; bu durumda kitleleri sandık başında geçersiz oy kullanmaya çağırmanın yanı sıra -ki bu yapılmıştır- yalnızca bağımsız yurtsever ve demokrat adaylara oy verilmesini istemek gerekirken, tüm yurtsever, demokrat adaylara oy verilmesini istemenin yanlış olduğu; bu ifadenin aynı zamanda düzen partilerine oy verme kapısını araladığı; DEP'in seçimleri boykot ettiği bir aşamada bunun daha da olumsuz olduğu sonucuna vardı."

Cephe konusu da MK'nın gündeminde idi. Tartışmalar sonucunda belirlenen eğilim, Güney'deki toplantıda alınandan biraz farklıydı. Tüm sorunlara rağmen cephe platformunda kalmayı, yapıcı bir tutum izlemeyi, ama acele de etmemeyi, ortak ilkelere uyulması konusunda titiz olmayı uygun bulduk.

Kongrenin olağanüstü toplanmasına ilişkin kararla birlikte bazı tartışma konuları da saptandı ve kongre sonrası yayınladığım Eylül 1994 tarihli genelgede bunları tabana ilettim, tartışılıp sonuçların MK'ya iletilmesini istedim. Bunlar, yukarda sözü edilen konulardı:

"3. Kongrede alınan silahlı mücadeleye ilişkin kararla ilgili olarak yapılan çalışmanın ve gelinen durumun tartışılması ve sonuçlar çıkarılması;

"PSK'nın legale çıkma politikasının tartışılarak netleştirilmesi;

"Legal parti konusunda parti görüşünün netleşmesi;

"Cephe çalışmalarında gelinen durumun değerlendirilmesi." (Bak: Ekteki belgeler, no: 38).

Daha önceki bölümlerde de söz ettiğim gibi, Güney'deki son toplantıdan sonra, Genel Sekreterlik görevinden ayrılmayı planlamış ve bunun için yurt dışında yapılacak geniş toplantıyı beklemiştim. Ne var ki, sonradan, özellikle legal parti konusunda Nazif'in yarattığı olup bittileri yaşayınca, böyle bir durumda parti liderliğinden ayrılmayı doğru bulmadım. Ben o aşamada olanlara müdahale etmesem ve sorumluluk mevkiinden çekilseydim parti önce sağa savrulacak, sonra da kimliğini ve kadroların güvenini yitirip dağılacaktı. Gemi fırtınalarla çekişirken kaptanlığı bırakmak olmazdı..

MK toplantısının hemen ardından, 27 Ağustos günü Yurtdışı Komitesi olarak toplandık, kongre hazırlık çalışmalarını planladık. Ayrıca Kongre öncesi bir yurtdışı konferansı toplama düşüncemizi kesinleştirdik ve zaman olarak Ekim ayının son haftasını belirledik.

3 Eylül-Stokholm Toplantısı

İsveç'teki çeşitli parçalardan Kürt örgütlerinin oluşturduğu ortak komite HEVKARİ'nin ve İsveç Kürt Dernekleri Federasyonu'nun ortak girişimiyle, 3 Eylül'de Stokholm'da düzenlenen bir toplantıda, Güney Kürdistan'daki durumla ve son politik gelişmelerle ilgili olarak konuştum. Toplantıyı 200 dolayında bir dinleyici kitlesi izledi. Bu, Stokholm ölçülerine göre iyi bir katılımdı. Uzun zamandır Güney'de olduğum için insanlar ordaki durumla, KDP-KYB savaşıyla, genel olarak da politik durumla ilgili olarak neler söyleyeceğimi merak ediyorlardı.

Konuşmayı Kürtçe yaptım ve soruları cevaplandırdım.

Yunanistan Gezisi ve Yunanlıların Boş Vaatleri

PASOK'un 14-17 Nisan 1994 tarihinde toplanan 3. Kongresi nedeniyle, Parti Genel Başkanı ve aynı zamanda başbakan olan Papandreu bana özel bir davetiye göndermişti. Güney Kürdistan'da olduğum için gidememiştim; ama Ziya Arkadaş ve Beko'nun da içinde olduğu bir parti heyetimiz kongreye katılmıştı. Kürdistan'dan dönüşümün ardından yaptığımız YDK toplantısında durumu değerlendirdik. Daha Avrupa'dan ayrılmadan önce, bize yardım yapılması amacıyla hazırlayıp Yunan hükümetine verilmesi için yoldaşlara bıraktığım proje ise, o ara hükümet değiştiği için (Yeni Demokrasi Partisi gitmiş, PASOK gelmişti) verilmemiş ve bekletilmişti. Oysa projenin bir yıla yakın bekletilmesi için bir neden yoktu, yeni hükümete de verilebilirdi ve PASOK'la ilişkilerimiz çok daha sıcaktı.

Ama bizim arkadaşlarımız, Aslan Asker Şıvayk misali, her şeyi benden sorup yapmaya kötü alışmışlardı. Bunun bir başka örneği, Stokholm'daki posta kutumuza gelen mektuplardı. İsveç'teki sorumlu arkadaşımız Mehmet Ali (Kazım Budak) bu mektupları bir yıl boyunca biriktirmiş, ne onlarla ilgili olarak beni haberdar etmiş ne de Yurtdışı Komitesi'ne iletmişti; gelince bana verdi. İçlerinde Alman Şansölyesi Kohl'un ve İngiliz Başbakanı Major'un mektuplarımıza verdiği cevaplar da vardı ve tabi bunları, bir yıl sonra artık basına yansıtmak olmazdı!.

Oysa ben yoldaşlarımı inisiyatif kullanmaları, yaratıcı ve girişimci olmaları için hep teşvik etmişimdir.

Yurtdışı Komitesi'nin Temmuz toplantısında dış ilişkilerimizdeki son durumu da değerlendirdik ve öncelikle Yunanistan'a bir gezi yapmam uygun görüldü. Gerekli randevuları Cemil vasıtasıyla aldıktan sonra Ziya arkadaşla birlikte Eylül'ün son haftasında Atina'ya gittik. 26-30 Eylül tarihleri arasında görüşmeler yaptık.

Papandreu başbakan olduğu için ondan randevu almak bu kez mümkün olmadı. PASOK adına, daha önceki yıllarda yaptığım ziyaretler sırasında da birkaç kez görüştüğüm Genel Sekreter Hakis Çohacopulos ve Enternasyonal Büro Sorumlusu Vasili Konstantinea ile görüştüm. Bize yardım etmeleri için hazırladığımız projeyi de kendilerine sundum. İkinci görüşmemizi ana muhalefet partisi olan Yeni Demokrasi Partisi'nin Enternasyonal Büro Sorumlusu Bayan Marietta Yannakou Kutsikou ile yaptık. Üçüncü görüşmemiz Siyasi Bahar Partisi (POL-AN) Genel Başkanı ve eski Dışişleri Bakanı Andonis Samaras ileydi. Samaras'ın partisi yeniydi, PASOK'tan ayrılmıştı; ama seçimlerde iyi bir başarı göstermişti ve parlamentoda üçüncü parti durumundaydı. Daha sonraki günlerde KKP merkezinde Genel Sekreter Aleka Papariga başkanlığındaki heyetle görüştük. Heyette MK üyesi Babis Angurakis ile Enternasyonal Büro görevlisi Nikos Gazis de vardılar. Son görüşmeyi Sinaspismos (Sol Birlik Partisi) Genel Başkanı Nikos Konstandopulos ile

yaptık. Yanında Enternasyonal Büro Başkanı Panos Trigazi de vardı. Bu gezi sırasında ayrıca Atina Barosu yöneticileriyle de bir görüşme yaptım.

Bu görüşmelerin yanı sıra, partili yoldaş ve sempatizanlarımızın ve Atina'daki diğer dost Kürt partileri mensuplarının da katıldığı bir toplantıda konuştum ve soruları cevaplandırdım.

Basın ziyaretime epeyce ilgi gösterdi. Yunan radyo ve televizyonları, ayrıca BBC benimle yaptıkları söylcşileri yayınladılar. Almanya'nın büyük gazetelerinden Frankfurter Rundshau, 30 Eylül 1994 tarihli sayısında, Atina muhabiri Gerd Höhler'in benimle yaptığı bir söyleşiyi yayınladı. Hürriyet gazetesi de Stelyo Berberakis'in benimle yaptığı bir söyleşiyi 2 Ekim 1994 tarihli sayısında yayınladı. Tabi yine kendince değiştirerek. Örneğin benim Kürt-Türk federasyonu önerimi, onlar "Kürt-Türk eyaleti" olarak değiştirmişlerdi..

Yardım istemimize gelince, bu konuda olumlu ya da olumsuz bir cevap alamadık. 1995 yılında Ziya arkadaşı bir kez daha gönderip konuyu hatırlattık; ama yine bir sonuç çıkmadı. Daha önce bu konuda YDP'yi suçlayan PASOK'lu dostlar, bize boş lafın ötesinde herhangi bir destek vermediler. Bu boş laflarınsa Türkiye'yi kızdırmaktan öte bir yararı olmadı. Yeminli Türk düşmanlıkları nedeniyle, Yunanlıların dediklerini uluslararası planda da kimse ciddiye almadı.

Aramızdaki onca iyi ilişkilere rağmen, Yunanlılar bize neden yardım etmediler? Bunun bir nedeni, kanımca mücadele tarzımızdı, izlediğimiz barışçı yöntemlerdi. Yunanlı yöneticiler ise bu konuda Türkiye'deki meslektaşları gibi dar ufuklu ve şovendiler. Özellikle de Pasoklular.. Onlar Türk ordusunu Kürdistan'da uğraştıracak savaşçı örgütler istiyor, böylece kendileri üzerindeki

YDP Enternasyonal Büro Sorumlusu Marietta Yannakou Kutsikou ile yapılan görüşme; Ziya Acar ve Cemil'le birliktc. Eylül 1994-Atina

Pasok Gencl Sekreteri Hakis Çohacopulos'la; Eylül 1994-Atina

yükün hafifleyeceğini sanıyorlardı. Bu nedenle, Türkiye'nin ve ABD'nin baskısı, NATO'nun etkisiyle, açık ve resmi ilişkiler kurmaktan kaçınsalar bile, gönülleri asıl olarak PKK'dan yanaydı ve ona el altından çeşitli biçimlerde destek olduklarına kuşku yoktu. PASOK Türk tarafında Ecevit'inkini andıran bir solculuk anlayışına sahipti. Türk düşmanlığına koşullanmıştı. Oysa Ecevit'in sol şovenliği nasıl Türkiye'ye bir yarar sağlamadıysa, PASOK'unki de Yunanistan için öyle oldu. PKK üzerine kurulan hesaplar da yanlış çıktı. PKK'nın politikaları Kürt halkına bir yarar sağlamadığı gibi Yunanlılara da sağlamadı. Yıllarca süren Kürt savaşı sonucunda Türk devleti aşırı derecede militarize ve saldırgan oldu, büyük savaş deneyimi kazandı, tüm bölge halkları gibi Yunanistan için de giderek daha tehlikeli hale geldi. Oysa bizim politikalarımız, yeterince destek görebilseydi Türkiye'de demokrasiyi geliştirir ve bu Yunanistan için de çok daha iyi olurdu. Demokratik ve barış içindeki bir Türkiye, Yunanistan ve öteki komşularıyla varolan sorunlarını barışçı yöntemlerle çözmeye çok daha uygun olurdu.

İkinci neden ise kanımca, Türkiye karşısında aşırı korkaklıkları idi. Herhalde bize yapılacak yardımın duyulmasından ürküyorlardı. Kürtlerin savaşmasını çok isteyen bu "dostlar", bununla ilgili olarak hiçbir risk üstlenmek istemediler. Öyle ki, 1998 Ekiminde Apo Suriye'yi terk etmek zorunda kalıp can havliyle onlara sığındığı zaman, havaalanından içeri sokmadılar ve ülkeyi derhal terk etmesini istediler. İkinci kez geldiğinde başlarından savmak için Kenya'ya götürdüler. Sanırım bir Yunanlının, Sokrat'ın ünlü sözüdür:

"Dostlarım, dünyada dost yoktur!"

Bu sözün, sosyal yaşamın tamamında olmasa bile, siyaset dünyasında geçerli olduğuna kuşku yoktur.

Militärs Blutbad in Türkisch-Kurdistan vorgeworfen

Der gemäßigte Kurdenpolitiker Kemal Burkay beschuldigt Ankara des Völkermordes, tadelt aber auch die PKK

Von Gerd Höhler

ATHEN, 29. September. Der kurdische Politiker Kemal Burkay appelliert an die türkische Regierung, im Kurdenkonflikt nicht länger auf militärische Gewalt zu setzen, sondern die Tür für eine politische Lösung zu öffnen. Ankaras bisherige Strategie, die Kurdenfrage allein als „Terrorismusproblem" zu sehen, habe sich als Sackgasse erwiesen, sagte Burkay in einem Gespräch mit der *Frankfurter Rundschau* in Athen.

Der 57jährige Kemal Burkay zählt zu den bekanntesten kurdischen Politikern in der Türkei, obwohl er bereits seit 14 Jahren im Exil lebt. Er ist Generalsekretär der Sozialistischen Partei Kurdistans, die eine gemäßigte Linie vertritt. Im Gegensatz zur militanten kurdischen Arbeiterpartei PKK lehnt sie den bewaffneten Kampf ab, bleibt aber dennoch in der Türkei verboten. Burkay wurde schon in den siebziger Jahren politisch verfolgt, mehrmals festgenommen und zu Haftstrafen verurteilt. 1980 floh er nach Schweden. Seither lebt Burkay im Exil.

Der Kurdenpolitiker zeichnet ein düsteres Bild von der Situation in der ostanatolischen Bürgerkriegsregion. Hunderte Dörfer seien in jüngster Zeit von den Regierungstruppen zwangsevakuiert und zerstört worden, insgesamt wohl 1500 Siedlungen in den vergangenen drei Jahren. „Inzwischen fliehen die Menschen selbst aus größeren Ortschaften im Kampfgebiet wie Cizre, Şirnak, Lice und Cukurca". Das Wirtschaftsleben in den umkämpften Kurdenprovinzen sei erloschen. Vor allem die Kleinbauern haben, so berichtet Burkay, ihre Existenzgrundlage verloren. „Die Felder können nicht mehr bebaut, die Tiere nicht mehr zum Weiden in die Berge getrieben werden, denn wer sich dort hinauswagt, wird von den Regierungssoldaten als Terrorist betrachtet."

Der türkischen Regierung wirft Burkay vor, sie plane unter dem Vorwand der „Terrorbekämpfung" in Wirklichkeit einen Völkermord an den Kurden. Tag für Tag würden nach offiziellen Angaben 30 bis 50 „Terroristen" erschossen, in vielen Fällen handele es sich bei den Opfern um unschuldige Zivilisten, klagt Burkay: „Türkisch-Kurdistan versinkt in einem Blutbad."

Kritik übt der Kurdenpolitiker aber auch an der Strategie der militanten PKK, die mit Anschlägen auf Touristen in der Türkei und mit Gewaltakten in den europäischen Ländern der kurdischen Sache schade und letztlich der türkischen Regierung in die Hände arbeite. „Wir haben immer klar gesagt, daß wir Gewalt als Mittel des politischen Kampfes ablehnen", bekräftigt der Kurdenpolitiker. Man dürfe jedoch nicht übersehen, daß die Gewaltstrategie der PKK eine Reaktion auf den türkischen „Staatsterror" sei. „Sieben Jahrzehnte lang hat die Türkei den Kurden die Identität verweigert." Die offizielle türkische Haltung, wonach es Verhandlungen oder Vereinbarungen über eine friedliche Lösung der Kurdenfrage mit der PKK nicht geben könne, weist Burkay zurück, das Argument sei bloß vorgeschoben. „Wer wirklich Frieden will, muß auch bereit sein, mit jenen zu verhandeln, die Waffen tragen. Aber der türkische Staat akzeptiert ja nicht einmal uns als Gesprächspartner, die wir unmißverständlich für eine gewaltfreie Lösung eintreten — er verhöhnt uns stattdessen."

Als politische Lösung der Kurdenfrage schwebt Burkay ein türkisch-kurdischer Bundesstaat vor. Ähnlich dem Verhältnis Belgiens sollen die beiden Regionen, die türkische im Westen und die kurdische im östlichen Drittel der heutigen Türkei, weitgehende Selbstbestimmungsrechte haben. Illusionen über die baldige Realisierung dieser Föderation macht sich Burkay allerdings nicht: „In Belgien hat das lange gedauert, und ich weiß: in der Türkei wird eine solche Lösung noch mehr Zeit brauchen — aber sie wird kommen."

Gerd Höhler'in makalesi; 30 Eylül 1994 tarihli Frankfurter Rundschau.

Kemal Burkay

PSK leader Burkay calls for peace

By Sinan Yılmaz
Turkish Daily News

ANKARA- The declaration issued by the outlawed Kurdistan Socialist Party (PSK) at the end of its third conference held in November said there were other options besides war and urged all patriotic and peace

Turkish Daily News'in
"PSK lideri Burkay Barış Çağrısı Yapıyor"
başlıklı haberi; 6 Aralık 1994

Yunanlıların bize yardım etmemelerinin üçüncü bir nedeni daha olduğunu sanıyorum, belki de en büyük neden: Onlar da Yahudiler ve Ermeniler gibi tüccar bir millettirler. Tüccarların eli ise ceplerine gitmez. Zengin olmaları da belki bu yüzdendir; kuruş kuruş biriktirirler ve elleri çok sıkıdır. Biz Kürtler ise konukseverliğimizle ünlüyüzdür. Bunun nedeni, sanırım çoban geleneğimiz, daha çok da feodal değerlerimizdir.

Üstelik Yunanistan bir turizm ülkesi. Bu tür ülkeler almaya alışıktır, vermeye değil. Bizim, bu umutla Atina'ya gidip gelirken hiçbir kârımız olmadı, üstelik keseden harcadık ve Yunanistan'ın turizm gelirine, pek küçük de olsa, bir katkıda bulunduk!.

Kuzey Kürdistan'da Yoğunlaşan Yıkım ve Sürgün

Çiller'in başbakanlığındaki DYP-SHP koalisyon dönemi, kirli savaşın tırmanışa geçtiği bir dönem oldu. Başlangıçta bir ara Bask modelinden söz eden ve Türk basın-yayın kuruluşları tarafından "genç, çağdaş, değişimci" gibi sunulan Çiller, gerçekte kültürsüz, politikada deneyimsiz, öte yandan müthiş hırslı, çıkarcı ve demagogtu. Hedeflerine ulaşmak için yapmayacağı yoktu. Yani bu bakımdan Demirel'in iyi bir öğrencisiydi! Hızla kirli savaş lobisinin yörüngesine girdi. Generaller ona dilediklerini yaptırdılar. Başlangıçta yardımcısı Erdal İnönü idi. O, politikanın yüküne dayanamayıp çekilince, yerine bir dönem de Murat Karayalçın geldi. Bunlar da sosyal demokratlık adına, Kürdistan'daki kirli savaşa tam bir destek verdiler ve kitle muhalefetinin kırılmasında rol oynadılar.

Bu dönemde Genelkurmay Başkanı ise, kirli savaşta hiçbir sınır ve kural tanımayan Doğan Güreş'ti. Kürdistan politikası MGK'da saptanıyordu. Cumhurbaşkanı Demirel, hükümet ve ordu, Kürt direnişinin ezilmesi ve Kürdistan'ın boşaltılması konusunda tam bir uyum içinde idiler. Sözde parlamentonun Kürt sorunuyla ilgili hiçbir işlevi yoktu. 4 ayda bir TBMM'nin gündemine gelen olağanüstü halin uzatılması, rutin bir iş haline geldi, böylece "olağanüstü hal" olağanlaşarak sürüp gitti.

İnsan Hakları Derneği'nin (İHD) yaptığı açıklamaya göre 1993 yılı içinde Kürdistan'da 884 köy Türk güvenlik güçleri tarafından boşaltılmıştı. 1994 yılı boyunca köylerin ve kasabaların yakılıp yıkılması, halkın sürülmesi devam etti.

1994 Şubatında Sılopi kasabası ordu ve polis tarafından bombalandı.

Kulp köylerine yönelik baskılar hızlandı, Mayıs ve Haziran 1994'te Kulp'un onlarca köyü yakıldı ve boşaltıldı.

Lice 1993 Ekimi'nde ağır bir saldırıya uğramış, ordu ve polis güçleri tarafından yakılıp yıkılmış, tam bir kıyım yapılmış, bu nedenle büyük ölçüde boşalmıştı. Rejim bunun ardından Lice köylerine yöneldi. Boşaltılan köy ve

mezralar halkının bir bölümü Lice'ye geldiler ve kasabayı yeniden onarıp yerleştiler. Ama rejim buna da razı olmadı. 18 Temmuz 1994'te Lice bir kez daha saldırıya uğradı, bazı mahalleleri yerle bir edildi. Bu yetmedi, 21 Ağustos'ta bir kez daha saldırıya uğradı, bombalandı. Tüm bu saldırıların sonucu, Lice kasabası harabeye döndü ve nerdeyse tümden boşaldı. Birkaç korucu köyü dışında Lice çevresinde köy de kalmadı. Lice halkı Diyarbakır'a ve başka yerlere göç etti.

Hükümet Ağrı yöresinde, Tendürek dağı çevresinde, 10 bin kişinin yaşadığı 50 yerleşim birimini boşaltıp askeri yasak bölge yapacağını ilan etti.

Rejim yüzbinleri bulan bir ordu ve polis gücüyle Kürdistan'ı boydan boya, hallaç pamuğu gibi atıyordu. Köylerin halkını koruculuğu kabul edip kendi yanında PKK'ya karşı savaşmaya ve devlet politikalarına tümüyle adapte olmaya zorluyor, bunu yapmayanları ise sürüyordu. Mayıs 1994'te Şırnak, Uludere ve Beytüşşebap'ta koruculuğu kabul etmeyen onlarca köyün halkı toplu halde sınırı aşıp Irak Kürdistanı'na geçtiler. Zamanla onlar için orada BM tarafından mülteci kampları oluşturuldu.(*)

Halkımıza karşı bu pervasızca saldırıyı yürüten Çiller, sanki marifetlerini yerinde görmek ister gibi, 17 Ağustos'ta 14 bakanıyla birlikte bölgeye çıkarma yaptı; Batman, Siirt, Hakkari, Diyarbakır ve Urfa'ya uğradı. Ama gittiği yerlerde çoğu asker, polis ve köy korucularından oluşan küçük grupların dışında kendisini karşılayan ve dinlemeye gelen olmadı. Nüfusu son göçlerle 1,5 milyona ulaşan Diyarbakır'da bile kendisini dinleyen kitle, çoğu asker ve polis olmak üzere, ancak 2 bin kişiydi..

Ama Kürt halkının bu sessiz protestosu Türk rejimini etkilemedi. Eylül ayı sonlarında operasyonların ağırlık noktası Dersim yöresine kaydı. Hükümet Hozat, Ovacık, Nazmiye çevresinde pek çok köyü boşalttı, ormanları bombalayıp yaktı.

(*) PKK sınır yöresinde Güney'e yönelik bu göçü teşvik etti. Amacı, körfez krizi sırasında Güney'den göç eden Kürtlerin yarattığı gibi büyük bir mülteci sorunu yaratıp uluslararası ilgiyi buraya çekmek ve ciddi bir politik soruna dönüştürmekti. Ama PKK bu kez de yanıldı. Bir kere mülteci kitlesi umulduğu kadar çok olmadı, birkaç binde kaldı. Hem sınırı aşmak kolay değildi, çok riskliydi, hem de Kürt köylüleri asıl olarak bölgedeki ve batıdaki büyük kentlere göçü tercih ettiler. İkincisi de, PKK bu olanağı da ötekiler gibi kullanmasını bilmedi ve heder etti. Aslında BM bu insanlara sahip çıktı ve onlara destek oldu. Güneyde bu Kürtlerin çocukları için de Kürtçe eğitim olanağı doğdu. Bu mülteci kampları Kürt yurtsever haraketi tarafından örnek pilot bölgeler olarak değerlendirilebilir, oralarda yeni, özgür bir sosyal yaşam kurulabilirdi. Oysa PKK, bilinen narsist yöntemleri, bayrakları ve sloganları ile bu kampları da bir PKK üssüne, militan yuvasına dönüştürmeye çalıştı. Öyle olunca da BM ve öteki uluslararası kuruluşlar zamanla desteklerini azalttılar ya da tümüyle çektiler. PKK bu insanları daha sonra KDP'ye karşı da kullanmak istedi. Bu maceracı politika yüzünden bu insanlar zarar gördüler ve yeniden yollara düştüler.

Sömürgeci rejim saldırılarını yeni tür uygulamalarla yoğunlaştırıp sürdürdü. Kürdistan'ın birçok yerinde yiyecek ve giyecek maddeleri karneye bağlandı. Böylece görünüşte gerillaya bu tür maddelerin ulaşması önlenmek isteniyordu. Bu uygulama, uzun kış koşullarında Kürt köylülerini açlığa mahkum etmek oldu. Bunun yanı sıra meyva ağaçları, bağlar da yok edildi. Yine amaç, sözde, gerillanın beslenme kaynaklarını yok etmekti. Ama böylece, aynı zamanda köylülerin önemli gıda kaynakları yok edilmiş oluyor ve onlar göçe zorlanıyordu.

Bir başka uygulama, bir yerleşim biriminden diğerine giderken karakoldan izin belgesi almak zorunluluğu oldu. Diğer bir deyişle, Kürdistan'da ulaşım vizeye bağlandı! Tarlaya ve meraya gitme yasakları zaten vardı.. Birçok yerde köylerin, kışla ve karakolların çevresi, yollar, tarlalar mayınlandı. Hem devlet, hem PKK yaptı bunu ve Kürt köylüleri bundan çok zarar gördüler; mayınlardan çok ölen ve sakatlanan oldu. Köylüler hayvan otlatamaz, topraklarını ekemez, ektiklerini biçemez oldular.

Bu türden uygulamalar 1994 yılı boyunca ve daha sonra da devam etti ve bölgede yaşamı çekilmez hale getirdi. Boşaltılan köy sayısı 4000'i aştı, 4-5 milyon dolayında Kürt yerinden yurdundan oldu. Bu insanlar göç yollarında, Kürdistan'daki ya da batıdaki büyük kentlerin varoşlarında evsiz, işsiz, aç ve perişan oldular.

Rejim bunun yanı sıra ikide bir sınırı aşıp Güney Kürdistan'ı bombalıyor ve orada bir tampon bölge kurmaya hazırlanıyordu. 12 Nisan ve 23 Ağustos 1994 tarihlerinde böylesine geniş hava operasyonları yapıldı ve Türk birlikleri sınırı 10 kilometre aşıp Güney'e girdiler. Bu operasyonlar sözde PKK kamplarına yönelikti. Ama Güney'deki köylerin halkı da bu saldırılardan birhayli zarar gördü; bombalamalar sırasında birçok kişi yaşamını yitirdi ve sınır yöresinde, daha Önce Saddam'ın yıkmış olduğu, yeni yeni canlanan pek çok köy yeniden yıkıldı ve boşaldı.

Türk devleti daha sonraki yıllarda Güney'e yönelik operasyonlarının boyutunu büyüttü. Amaç, yalnızca PKK'nın Güney'deki üslerini yok etmek, onu eylem yapamaz duruma düşürmek ve bu amaçla bir tampon bölge oluşturmak değildi. Türkiye, bu parçada bir Kürt özerk yönetimini veya muhtemel Kürt devletini önlemek, ayrıca, Musul petrollerine yönelik olarak varolan ve yılların söndüremediği özlemlerini gerçekleştirmek için de Kürdistan'ın güney parçasını denetim altına almaya çalışıyordu.

Rejimin artan saldırılarına karşı kamuoyunu uyarmak için Partimiz adına Ekim 1994'te "Soykırıma Dur Diyelim!" başlıklı bir bildiri yayınladık. Uluslararası kamuoyu için de İngilizce ve diğer bazı dillerde 17 Ekim 1994 tarihli bir başka bildiri yayınladım. Aynı konuda bir de 26 Ekim 1994 tarihli bir mektup kaleme alarak çeşitli kuruluşlara, devlet ve hükümet adamlarına, siyasi parti liderlerine gönderdim, Türk rejiminin terörüne karşı tepki göstermelerini istedim, ilgili uluslararası kuruluşları göreve çağırdım. Yine, 23

Kasım 1994 tarihinde, ABD Devlet Başkanı Bill Clinton'a, Fransa Devlet Başkanı François Mitterrand'a, İngiltere Başbakanı John Major'a ve Almanya Şansölyesi Helmut Kohl'a birer mektup yazarak Türk rejiminin Kürdistan'daki uygulamalarından ve bizim sorunun çözümüne ilişkin önerilerimizden söz ederek dayanışma ve destek istedim. (Söz konusu mektuplarla ilgili olarak bak: Ekteki belgeler, no: 44 ve 45)

Bu mektuplarıma çeşitli kurum ve kişiler ilgi gösterdiler. Federal Almanya'nın iktidar partileri CDU-CSU koalisyonunun Dış Politika Sözcüsü Karl Lamers verdiği cevapta şöyle diyordu.

"Grubumuzun üyeleri çeşitli vesilelerle Türk parlamenterleri ile yaptıkları görüşmelerde Güneydoğu'daki koşullara dikkat çekmiştir. Alman politikası ve özellikle de CDU/CSU grubu, olaylar karşısında sessiz kalmamaktadır. Bilakis son zamanlarda köklü bir politika saptanması için çaba harcıyor ve bu çabalarımızda Türkiye ile aramızda geliştirilmesini düşündüğümüz ilişkilerde bölgenin hak ettiği önemi bu politikanın bir öznesi yapmak için çaba harcıyoruz.

"Ne yazık ki, sizin de hak vereceğiniz üzere, son gelişmeler öylesine bir hal aldı ki çözüm oldukça uzak görünüyor. Bu nedenle, taraflar arasında sıkı bir diyalogun sağlanması ve bölgeye yönelik kalıcı bir çözüme ulaşmak için elden gelen yapılmalıdır." (19.10.1994 tarihli mektubun Almancası ve tamamı için bak: Ekteki 76 nolu ek belge).

KOMKAR, kamuoyunun dikkatini Türk rejiminin Kürt halkına yönelik saldırılarına çekmek için 14 Ekim'de Türkiye'nin Bonn Büyükelçiliği önünde bir protesto gösterisi yaptı. Kürdistanlı gençlerin örgütü KOMCIVAN da 11 ve 18 Kasım 1994 tarihlerinde Bremen Parlamentosu önünde uyarı nöbeti tuttu.

Cigerxwin, Qanat ve Yılmaz'ı Anma Tolantısı

KOMKAR Cigerxwin'i, Yılmaz Güney'i ve Qanatê Kurdo'yu anmak için 15 Ekim 1994'te Köln'de bir anma toplantısı düzenledi. Cigerxwin ve Yılmaz'ın ölümlerinin üzerinden 10 yıl, Qanat'ın ölümünün üzerinden ise 9 yıl geçmişti.

Bu toplantıya katıldım ve kısa bir konuşma yaptım. Konuşmamda her üçünün yaşam ve mücadelelerindeki ortak noktalara değindim, bunun Kürt halkının yaşamından bir kesit olduğunu söyledim ve her üçünün de, derin bir yurtseverliğin yanı sıra, sosyalizm davasına bağlılıklarını dile getirdim, "bundan gurur duymalıyız," dedim. Alman televizyon kanallarından WDR bu geceyi izledi ve benimle de bir söyleşi yapıp yayınladı.

Toplantıya Kuzey Ren Vestfalya Eyaleti İçişleri Bakanı ve dostumuz Herbert Schnoor, Yeşiller milletvekili Sigi Martsch, İHD Başkanı Akın Birdal,

Yazarlar Vedat Türkali, Ömer Polat, Mehmet Bayrak, sinema sanatçısı Halil Ergün, Paris Kürt Enstitüsü Başkanı Kendal Nezan, Prof. Celilê Celil ve Keya Cigerxwin de katılarak birer konuşma yaptılar. Geceye bağımsız milletvekili Abdülmelik Fırat da davetliydi, ama Türkiye'den çıkışı havaalanında Türk polisi tarafından engellendiği için gelememiş, mesaj göndermişti.

Geceye aralarında Kuzey Ren Vestfalya Eyaleti Başbakanı Johannes Rau, Baden Württemberg Eyaleti Başbakanı Erwin Teufel, Branderburg Eyaleti Başbakanı Manfred Stolpe, Hessen Eyaleti İçişleri Bakanı Gerhard Bökel, Aşağı Saksonya Eyaleti Adalet Bakanı Heidrun Alm-Merk, Köln Belediye Başkanı Norbert Burger ve Avusturya Sosyalist partisi'nin de bulunduğu çok sayıda kuruluş, parti ve seçkin kişi dayanışma mesajı göndermişti.

Kuzey Ren Vestfalya İçişleri Bakanı Dr. Schnoor, konuşmasına Kürtçe olarak "Aşıti bo Kurd, aşıti bo Tırk, aşıti bo herkes!"(*) sözleriyle başladı. Daha sonra şöyle devam etti.

"Kürt halkına bir dayanışma mesajı vermek ve Kürtlerle Türkler arasında barış istemini dile getirmek için bugün aranızdayım. Bana olanak verildiği için teşekkür ederim. Yine, dostum Kemal Burkay ve İHD Başkanı Akın Birdal ile burada konuşma fırsatı bulduğum için memnunum.

"Geçmişte olduğu gibi bugün de Kürt halkı büyük bir haksızlıkla karşı karşıyadır. Kürdistan'da hergün insanlar hem Türk güvenlik güçlerinin, hem de PKK'nın kurbanı oluyorlar. Terör son bulmalıdır. Kürt sorunu şiddet ve zorla çözülemez. Kürt sorunu ancak diyalog yoluyla, politik araçlarla çözülür. Bunun için Türk devleti Kemal Burkay gibi bir şahsiyetle görüşmelere bir an önce başlamalıdır. İsrail ve Filistinliler gibi başlamak gerekir."

7 bin dolayında bir kitlenin izlediği gece son derece coşkuluydu. Almanya'da yaşayan tiyatro ve sinema sanatçısı Renan Demirkan Cigerxwin'in Almanca'ya çevrilmiş şiirlerini okuyarak geceye dayanışma gösterdi. Geceye sanatçı olarak Şıvan Perver, Emekçi, Yılmaz Çelik, Nilüfer Akbal, Nudem Korusu, Botan Tiyotrosu katıldılar ve halk oyunları gösterildi.

Hem kültürel, hem politik içeriği zengin böylesine önemli bir geceye, Kürt halkının dostları ve değişik parçalardan Kürt örgütleri dayanışma gösterirken PKK yine aykırı düşmekten ve son derece olumsuz bir tutum sergilemekten geri kalmadı.

Bu gece aylarca önceden düzenlendiği ve ilanlar verildiği halde, PKK bile bile, tam da o gün için, hem de Köln'de bir yürüyüş düzenledi. Oysa PKK yasağı nedeniyle polisin buna izin vermeyeceği belliydi. PKK, izin alamadığı halde yürüyüşü korsan şekilde yapmaya kalkıştı. Bu nedenle polis Köln ve çevresinde geniş güvenlik önlemleri aldı, o gün sabahtan itibaren otoban girişlerini, kavşakları tuttu ve kara kafalıların araçlarını durdurdu, geri çevirdi.

(*) "Kürtler için barış, Türkler için barış, herkes için barış!"

Bundan yürüyüşe giden PKK yandaşları kadar bizim toplantımıza gelenler de etkilendiler. Bu ortamda bazı insanlar geceye gelmekten vazgeçtiler, bazıları ise yoldan dönderildi. PKK yürüyüşünü yapamadı. Ama amaç, yapılamıyacağı belli olan bu yürüyüşten çok, bizim düzenlediğimiz anma toplantısını sabote etmekti.

PKK yaptığı büyük yanlışlarla, estirdiği terörle kendisini yasaklı duruma düşürmüştü. Şimdi yeni yanlış eylemlerle bizi de eylem yapamaz duruma düşürmeye çalışıyordu.

Ama PKK'nın yaptıkları bundan ibaret değildi. KOMKAR, PKK yandaşı Özgür Ülke gazetesiyle, sekiz gün süreyle toplantının ilanını vermek üzere anlaşma yapmıştı. Gazete bu ilanları ansızın yarıda kesti ve vermedi. Bunun yanı sıra PKK'lılar gecenin iptal edildiğini yazdılar. Pek çok yerde ise, geceye katılmak isteyenleri tehdit ederek engellemeye çalıştılar.

Çağrılı konuşmacılar arasında DEP eski milletvekili Zübeyir Aydar da vardı. Ama o da, birkaç gün kala gelemiyeceğini bildirdi. İzin çıkmamıştı! (Bu toplantıyla ilgili daha geniş bilgi için bak: Dengê Azadi, sayı 23'teki toplantıyla ilgili haber-yorum ve Mustafa Kısabacak'ın yazısı.)

Geceyi sabote etmek için PKK'nın bu yoğun çabaları olmasa, Cigerwin'in, Qanat'ın ve Yılmaz'ın anma toplantısı belki iki kat daha görkemli olacaktı!

Biz, partimizin 25 yıllık yaşamında, hiçbir örgüte ilişkin olarak bu tür yöntemlere başvurmadık, başkasının yayınını, ya da toplantısını engellemek için hiçbir çabamız olmadı. Böyle şeyler aklımıza bile gelmedi. Ama PKK işte böyledir!

Can çıkmayınca huy çıkmaz derler. PKK'nın bu huyu hiç değişmedi, sürüp gitti.

EK BELGELER

TEVGERA RIZGARİYA KURDISTAN (TEVGER) TÜZÜĞÜ

Madde: 1- Örgütün Adı

Kurucu üyeler olarak KD, KDP-UÖ, KHP, KUK, KUK-SE, PPKK, TKSP ve YSK'nin bir araya gelerek oluşturdukları örgütün adı: Tevgera Rızgariya Kurdıstan'dır. Kısa adı: TEVGER'dir.

Madde: 2- Örgütün Amacı

Tevgera Rızgariya Kurdıstan'ın amacı, programında belirlenen hedefleri gerçekleştirerek bağımsız ve demokratik bir Kürdistan yaratmak ve Kürt ulusunun, dünya uluslar ailesinin eşit haklara sahip ve özgür bir üyesi haline gelmesini sağlamaktır.

Madde:3- Örgütün İşleyiş İlkeleri

Tevgera Rızgariya Kurdıstan, kendisini oluşturan örgütlerin özgür iradeleriyle oluşmuş ulusal demokratik bir örgüttür; demokratik merkeziyetçilik örgütün temel işleyiş ilkesidir. Tüm üyeler eşit hak ve görevlere sahiptir. Her üye örgüt söz konusu hak ve görevlerini tüzükte belirlenen usullere göre kullanır.

TEVGER'i oluşturan her örgütün bağımsızlığına saygı göstermek ve iç işlerine karışmamak prensibi esastır.

Üye örgütler bağımsız politika ve eylemlerinde, TEVGER'in varlığına zarar verici ve gelişimini önleyici bir tutum içinde olamaz, ona düşman ya da karşıt bir politika izleyemezler.

Örgütler arasındaki uyuşmazlıkların çözümünde şiddete başvurulamaz; öncelikle soruna taraf örgütler arasındaki görüşmeler yoluyla çözüm aranır; bu olmazsa, sorunun çözümünde TEVGER yetkilidir.

TEVGER'in üye örgüt ve mensupları, organların aldığı kararlara uymak zorundadırlar. Azınlık çoğunluğa, alt organlar üst organlara uyar; karar ve eylemlerin yürütümünde eylemde birliği esas alır. Çoğunluk da azınlık görüşünün varlığına ve haklarına yaklaşımda saygı ve hoşgörüyü ön görür.

Kararlar, niteliklerine göre tüzüğün ilgili maddelerinde belirlenen oranlara göre alınır.

Madde:4- Tevger'in Organları

- Kongre

Genel Yönetim Kurulu (GYK)
- Yürütme Komitesi (YK)
- Bölge ve Yöre Komiteleri,
- Genel ve Yerel Yurt Dışı Temsilcilikleri,
- Bürolar

Madde: 5- Kongre

Örgütün en yetkili organı olan Kongre, GYK'nin tespit ettiği usule göre üç (3) yılda bir olağan olarak toplanır. Gerekli görüldüğü hallerde olağan toplantı en çok iki (2) yıl ertelenebilir. Üye örgütlerin veya GYK'nin 1/3'ünün gerekçeli istemiyle olağanüstü toplanır.

GYK'ce saptanan kongre iç işleyiş kurallarının yürürlüğe girebilmesi için kongrece onaylanması gerekir. Kongre bunun üzerinde gerekli gördüğü değişiklikleri yapabilir.
GYK'nin raporunu, delegelerin ve üye örgütlerin önerilerini değerlendirir ve karara bağlar.
Tüm örgütü bağlayıcı kararlar alır. Program ve tüzük değişikliklerini 3/4 oy oranıyla yapar.
GYK'yi seçer.

Madde: 6 Genel Yönetim Kurulu (GYK)

GYK, üye siyasi örgütlerden ikişer; toplumsal örgütlerden birer ve bunların toplamının 1/5'ini geçmemek üzere GYK'nin 3/4 oyçokluğuyla seçtiği bağımsız yurtsever insanlardan oluşur.
GYK, kongreler arasında örgütün en yetkili organıdır; altı ayda bir olağan, üyelerin 1/3'ü ya da YK'nin isteği üzerine olağanüstü toplanır.
GYK, kararlarını 2/3 oy çokluğuyla alır.
Oybirliğiyle YK üye sayısı, üyelerini ve sözcüyü belirler.
YK raporlarını değerlendirerek gerekli kararları alır. Kongre kararlarının uygulanmasından sorumludur.
Kongre delegelerinin seçim usulünü, kongrenin toplanma ve iç işleyiş kurallarını belirler.
Kongreye karşı sorumludur.
Gerekli alt komite, temsilcilik ve büroların kurulmasına karar verir.
Örgüte üye olacak ya da atılacak örgütler hakkında karar verir.

Madde: 7 Yürütme Komitesi (YK)

GYK'nin kendi üyeleri arasından gerekli gördüğü sayıda bireyden oluşturduğu ve sürekli iş başında olan bir yürütme organıdır.
YK, GYK adına örgütün tüm alt organlarının yönlendirilmesi ve denetiminden sorumludur.
Kendi arasında işbölümü yapar. GYK'nin aldığı kararları uygular, onun oluşturduğu komite, temsilcilik ve büroları yönetir; GYK'nin ilk toplantısında onaya sunulmak üzere, alt komite ve temsilcilikler oluşturabilir.
GYK'nin toplanamadığı koşullarda, yeni çıkan bir duruma ilişkin politik karar alabilir. Ancak bu kararın ilk GYK toplantısında onaylanması zorunludur.
YK, kararlarını 2/3 oy çokluğuyla alır.
Örgütün sözcüsü, örgütün program ve poitikasına, YK'nin kararlarına uygun olarak

ve onunla diyalog içinde, örgütü dışarıya karşı temsil eder, görüşmelerde bulunur ve açıklamalar yapar.

Madde:8- Bölge ve Yöre Komiteleri

GYK ve YK; gerekli gördüğü yer ve alanlarda, TEVGER üyesi siyasal ve toplumsal örgütlerden ve uygun görülen bağımsız yurtsever insanlardan, üç kişiden az olmamak üzere Bölge Komitesi (BK) oluşturur.
BK üst organlardan gelen kararları hayata geçirir, kendi yöresine ilişkin kararlar alır. Bölgesinde gerekli gördüğü yerlerde Yöre Komiteleri kurar, bunları yönlendirir ve çalışmalarını denetler. Bu kararın yürürlüğe girebilmesi için Yürütme Komitesi'nin onayı gerekir.
2/3 oy çokluğuyla karar alır.

Madde: 9- Genel ve Yerel Yurtdışı Temsilcilikleri

GYK, yurt dışında gerekli gördüğü yerlerde uygun sayıda kişiden oluşan Yurtdışı Genel Temsilcilikleri kurar.
YGT, YK'ne bağlı olarak çalışır.
Üst organların kararlarını uygular, kendi alanına ilişkin kararlar alır. Gerekli gördüğü yabancı ülkelerde, TEVGER üyesi siyasal ve toplumsal örgütlerden birer ve bağımsız yurtsever insanlardan uygun gördüklerinden olmak üzere Yurtdışı Ülke Temsilcilikleri kurar, bunları yönlendirir ve çalışmalarını denetler. Bu kararın yürürlüğe girmesi için YK'nin onayı gerekir.
Kararlarını 2/3 oy çokluğuyla alır.

Madde:10- Bürolar

TEVGER'in görevlerinin başarıyla yürütümü için GYK, gerekli gördüğü merkezi büroları kurar ve bunların iç işleyişlerine ve çalışma yöntemlerine, görev alanlarına, yetki ve sorumluluklarına ilişkin iç yönetmelikler oluşturur. Kurulan bürolar YK'ne bağlı olarak çalışırlar. Büro başkanları, YK ya da GYK üyeleri arasından saptanır.

Madde: 11- Askeri Örgütler

TEVGER, askeri alanlardaki görevlerini yerine getirebilmek için silahlı güç oluşturur. Bunun bilçimini, görev ve sorumluluk alanlarını, iç işleyiş ve disiplin kurallarını belirleyen yönetmeliği GYK oluşturur ve yürütümünden sorumlu olur.

Madde:12- TEVGER'in Mali Kaynakları

Örgütün geliri aşağıdaki kaynaklardan oluşur:

Üye aidatları: GYK, üye, örgüt ve TEVGER mensuplarının aidat miktarını ve ödeme usulünü belirler;

TEVGER'in kendi çalışmalarından elde ettiği gelirler;
Kaynağı GYK'ce bilinen bağışlar;
Örgütün mali gelir ve giderlerinden GYK sorumludur. GYK, bunu YK ve oluşturacağı Mali Büro aracılığıyla yürütür.

Madde: 13- TEVGER Üyeliği

Örgütün program ve tüzüğünü benimseyen, kararlarını hayata geçiren ve düzenli aidat ödeyen Kürdistanlı siyasal ve ulusal çapta temsil yetkisi olan toplumsal örgütler TEVGER üyesi olabilirler.
Örgütlerin üyelik müracaatları GYK'ce 3/4 oy oranıyla karara bağlanır.

Madde: 14- Örgüt Mensubu

Örgütün tüzük ve programını kabul eden, kararlarına uyan, örgütün bir biriminde görev alan ve düzenli aidat ödeyen bireyler örgütümüzün mensubudurlar. TEVGER'in mensupları, hak ve görevlerini tüzükte belirlenen usullere göre kullanırlar.
TEVGER'in saflarına katılmak isteyen bireyler, bulundukları yerin her biriminde, komite ya da temsilciliğe başvuruda bulunurlar. Başvurular hakkında birim komite ya da temsilciliği karar verir. Kararın yürürlüğe girmesi için YK'nin onayı gerekir.

Madde: 15- Üyelikten Çıkarılma

Her üye örgüte yazılı gerekçe sunarak kendi isteğiyle TEVGER'den ayrılabilir.
Bir örgüt üyelik şartlarında belirlenen koşullardan birine uymadığı zaman, YK kendisini önce sözlü, sonra yazılı uyarır. Bu uyarıya uyulmadığı zaman; YK, 30 günlük süre tanıyarak örgütün yazılı savunmasını ister ve üyeliğinin dondurulması ya da üyelikten atılması istemiyle GYK'ye başvurur. GYK, ilk toplantısında başvuruyu karara bağlar.

Verilen karara karşı, sözkonusu örgüt, kongreye başvurabilir.
Bireyler kendi istekleriyle örgütün saflarından ayrılabilirler.
Atılmalarına ya da üyeliklerinin dondurulmasına, bağlı oldukları birim savunmasını alarak karar verir. Kararın yürürlüğe girebilmesi için YK'nin onayı gerekir.

GEÇİCİ MADDELER

Madde: 1- Kurucu örgüt üyelerinin TEVGER'in kuruluşunu kararlaştırdıkları (.....) tarihli toplantı, Kuruluş Kongresidir (1. kongre)
Madde: 2- TEVGER'in kongresine ilişkin tüm tüzük maddeleri, GYK'nin ikinci kongreyi yapma kararı almasından itibaren geçerlidir.
Madde: 3- İkinci Kongre kararı alınıp toplanıncaya dek, GYK, Kongrenin tüm hak ve yetkilerine sahiptir. Ancak, program ve tüzük değişiklikleri için oybirliği zorunludur.

TEVGERA RIZGARİYA KURDISTAN'ın (TEVGER)
İlanına ve Bir Yıllık Çalışmalarına İlişkin EYLEM Programı

Kuruluş Hazırlıkları ve İlan

- Program ve tüzüğün Kürtçe ve Türkçe hazırlanması.
- İlan bildirisinin Kürtçe, Türkçe hazırlanması; İngilizce, Almanca, Fransızca, Arapça ve Farsçaya ve gerekli ve mümkün olan yabancı dillere çevrilmesi.
- Tevger'in ambleminin tespiti.
- Programın Almanca, Fransızca, İngilizce, Arapça ve Farsçaya çevrilmesi.
- Basın açıklamasının tek merkezde (Brüksel, olmazsa Lozan'da) yapılması, bu açıklamaya paralel olarak diğer ülkelerde de açıklama, afişleme, politik merkez ve kişilerle görüşme vs. biçiminde başka eylemlerin ve çalışmaların örgütlenmesi. Aynı gün Irak Kürdistanı'nda da ilanın gerçekleştirilmesi. Suriye'de ise bir toplantı düzenleyip dost güçlere konu ile ilgili açıklama yapılması ve bilgi verilmesi.
- Basın açıklamasının üç kişilik bir heyetle yapılması, bu heyetin yanında iyi dil bilen bir-iki tercümanın bulundurulması
- Basın toplantısının yapılacağı yerde güvenlik önleminin alınması. Basın konuşmalarının genel çerçevesinin belirlenmesi. Konuşmacılara program ve bugünkü taktikler çerçevesinde serbestlik tanınması.
- İlan, afiş ve pulların hazırlanması.
- Bağış makbuzlarının hazırlanıp belli bir usule bağlanarak görevlilere verilmesi.
- İlanın ilk günlerine denk gelecek bir gecenin yapılması için yer, zaman tespiti ve hazırlıkların yapılması.
- İlanın ilk günlerine denk gelecek bazı seminer ve konferansların düzenlenmesi ve bunun için yer, zaman, konu ve konuşmacıların tespit edilmesi.
- İlan gününün tespit edilmesi. Mümkünse belirli tarihi bir güne denk getirilmesi.
- Genel yönetimin kurulması.
- Yürütmenin ve sözcünün seçimi.
- Avrupa, Ortadoğu ve mümkünse Irak Kürdistan temsilciliğinin atanması.
- Mali büronun kurulması, işleyiş usulünün saptanması.
- Basın yayın bürosunun kurulması, işleyiş usulünün saptanması.
- Ülkeye bildiri, program, afiş ve pulların gönderilmesi, ilanla birlikte bunların ülkede dağıtılması için her parti ve örgütün genel hazırlık yapması.
- Ülke içinde koordine sağlanabiliyorsa bunun yapılması.
- Tevger'in Haziran 1988 başlarına kadar yukarıda belirlenen hazırlıklar çerçevesinde ilan edilmesi.

Bir yıllık eylem programı
a) Örgütlenme

- Yurtdışı ülke temsilcilerinin kurulması.
- Bu temsilciliklere mensup kazandırmak için çaba gösterilmesi.
- Ortadoğu'da örgütlenmenin tamamlanması.

- Irak ve İran Kürdistanı'nda sınır yörelerinde üsler kurulması. Buralara gerekli kadro ve olanak sağlanması, görev planlarının iletilmesi.
- Sınır üsleri ve elemanlarının silahlandırılması. Bir plan çerçevesinde, silahlı grupların, çeşitli yayın ve diğer propaganda malzemeleriyle ülkeye dağılması, gerekli bilgi ve istihbaratları toplayarak halk içinde propaganda, ajitasyon ve örgütlenme çalışması yapmaları.
- Sınır üslerinin, Kürdistan'ın diğer parçalarındaki örgüt ve partilerle ilişki çerçevesinin belirlenmesi, belli bir plan çerçevesinde bu ilişkilerin düzeyinin yükseltilmesi ve süreklileştirilmesi.
- Ülkede, verebilecek olan örgütlerden oluşacak bir koordinasyon komitesinin kurulması, görevlerinin tespiti.
- Üstten alta doğru ülke komitelerinin kurulması için hazırlıklara başlanması.
- Yürütme geçici olarak yurt dışında olacağı için uygun görülecek bir ülkede yer tutması.

b) Basın-Yayın ve Eğitim bürosunun yapacağı işler:

- Programın Kürtçenin değişik lehçelerinde Türkçe, Arapça, Farsça, Almanca, İngilizce ve Fransızca yayınlanması.
- Yukarıdaki dillerde Tevger'i tanıtıcı bir broşürün hazırlanması.
- TEVGER'in merkezi yayın organının Türkçe ve Kürtçe olarak iki ayda bir 8 sayfa olarak çıkarılması.
- Üç ya da dört ayda bir İngilizce, Fransızca, Almanca gibi yabancı dillerden bir ya da ikisinde enformasyon bülteninin çıkarılması; burda Tevger'in çalışmalarına ve ülke haberlerine yer verilmesi.
- Tevger'in yönetim organlarının yapacağı basın açıklamalarının dağıtımının organize edilesi.
- Çeşitli tarihi günlere ilişkin afiş, pul ve broşürlerin yapılıp dağıtılması.

c) dış İlişkiler

- Dış ilişkiler bürosunun kurulması.
- İlandan hemen sonra, devlet başkanlarına, Birleşmiş Milletlere, Avrupa Parlamentosu'na, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Toplantısı'na bir rapor hazırlanarak gönderilmesi.
- Avrupa Parlamentosu, Birlişmeş Billetler'in çeşitli kuruluşları, insan haklarına ilişkin uluslararası kuruluş ve konferanslarla, Balkan sorunları, Kıbrıs sorunu, İslam Konferansı, Ortadoğu konferans ve toplantıları ve Türklerin katıldığı çeşitli uluslararası toplantılarla ilşkiye geçilmesi. Böylesi konferans ve toplantıların yer, tarih, gündem ve katılacak kişilerin tespiti. Buraya katılmak ya da rapor göndermek için hazırlık yapılması. Böylesi yerlerde Kürt isteklerinin dile getirilmesi.
- Ulusal kurtuluş örgütleri; komünist, sosyalist, sosyal-demokrat, çevreci ve liberal parti ve siyasetçilerle, uluslararası insani kuruluşlar, barış örgütleri ve hukuk kuruluşlarıyla;
  Sosyalist ülkeler ve bağlantısız ülkelerle; ayrıca ulusal kurtuluş mücadelemize destek olabilecek diğer ülkelerle ilişki kurulması için, GYK'ca saptanan

doğrultuda çaba sarfedilmesi.
- Kürdistan'ın diğer parçalarındaki parti ve örgütlerle Tevger'in prorgamı çerçevesinde ilişkiye geçilmesi, uluslararası konferans ve kuruluşlara, onlarla birlikte gidilmesi ya da rapor yazılması için çalışmaların yapılması.

Mali faaliyetler

- Kurucu örgütlerden tespit edilecek bir miktarın alınması, üye örgüt aidatlarının tespiti.
- Mensupların giriş miktarı ve aidatlarının tespiti.
- Bağış makbuzlarının basılması.
- Bayrak, amblem, rozet vs. eşyaların yapılıp satılması.
- Bağış kampanyasının açılması ve diğer faaliyetlerden gelir elde edilmesi.
- Tevger gazetesine abone kampanyasının gazetenin çıkışıyla başlatılması.
- Kürt halkının dostlarından, Tevger'in sempatizan ve dostlarından bağış ve yardım taleb edilmesi.

Toplumsal örgütlere ilişkin çalışmalar

- Varolan toplumsal örgütlerin birleştirilmesi ya da aralarında merkezi koordinasyon kurulması için ve toplumsal örgütlerin varolmadığı ülkelerde ortak örgütlerin kurulması için çaba gösterilmesi.
- Gençlik, kadın, doktor, yazar ve sanatçı birliklerinin, insan hakları, hukuk ve barış komitelerinin kurulması ve varolanların birleştirilmesi için çaba gösterilmesi.

Propaganda faaliyetleri

- Basın ve yayın çalışmalarına ek olarak, ulusal ve uluslararası günlerin tespit edilerek yığınsal (gece, yürüyüş, basın toplantısı, konferans, seminer) biçiminde kutlanması,
- Tevger'in politikasını tanıtıcı seminerlerin verilmesi.
- Kürt şehitlerini anma günlerinin düzenlenmesi.
- Türkiye'deki diktatörlük koşullarına, işkenceye, idama, ekonomik, sosyal ve siyasal baskılara karşı, Kürt halkına yönelik izlenen ırkçı, şoven, asimilasyoncu politikalara, sürgünlere ve köy koruculuğuna karşı kampanyaların açılması, Türk sol ve devrimci örgütleriyle bu doğrultuda işbirliği yapılması.
- Kürt halkının savaşımını aktif ve yaygın desteklemeleri için Türkiyeli aydınlarla, demokrat çevrelerle, siyaset adamlarıyla, basın, yayın çevreleriyle yakın ilişkiye geçilmesi, onların destek ve dayanışmalarının alınması için çaba gösterilmesi.
- Yurtdışında çeşitli ülkelerde –söz konusu ülkelerin koşullarına göre- radyo ve televizyonda Kürtçe yayın, anadilde ders, Kürtlerin ulusal varlıklarının tanınması, sosyal danışmanlık vb. haklar için kampanyalar açılması.

Mamosteyê hêja Celal Talabanî ra,

Hevalên Hêja,

Gelek waxt bû ku me hev û du ne dît. Hûn li Kurdistanê ne û em li der welat in. Lê cîyê we ji ya me çêtir e. Şer çiqas çetin be û kêmasî û problem çiqas giran bin jî, çîya û gundên Kurdistanê ji Stokholm û Parîsê çêtir in.

Carcaran xeberên we dighên me û em bi serketinên hêzên welatparêz dilşa dibin. Vê dawîyê mc serketina **Karêza** û ya **Mahêtê** bihîst. Pêşmerge derbeke giran li dijmin xistîye. Bona vê yekê jî em we, hemû hevalan û pêşmergeyên mêrxas pîroz dikin.

Bîr û bawerîya me ev e ku, dawîya rejîma xwînxwar a Iraqê êdî nêzîk bûye.

Em ji danustandin û hevkarîya ku di nav hêzên welatparêz ên Kurdistana Iraqê da çê dibe, ji wê jî gelek dilşa dibin. Daxwaza me ev e ku ew nêzîkbûn û yekitî hîn pêşva biçe, temamîya hêzên welatparêz di cepheyekî da bighên hev. Bi raya me, ne tenê bo îro –bo ruxandina rejîma zordest rojkî berê û bo sibe jî– ango bo sazkirina hukmekî netewî û dêmokrat li Kurdistana Iraqê, ew yekitî gelek girîng e û şert e. Em hêvî dikin ku YNK, bo pêkanîna cepheyeke fireh kar û xebata xwe nah şunda jî wê bimeşîne.

Hevalan demekî berê pêşneyarên we di derheqa xebata der welat da gihandin me. Doxtor bi xwe jî hatibû Stokholmê û me hev û du dît. Raya wî jî ev e ku em dikarin hin tiştan li der welat bi hevra bikin. Bo vî karî ji xwe em berê da hazir in. Meriv gele tişt dikare li der welat jî bike. Tiştên ku niha ve tên bîra min ev in:

1-Komeleyên me yên karkeran û xwendekaran dikarin danustandina xwe xurt bikin û bi hev ra kar bikin.

2-Eger em hêzên xwe yek bikin, dikarin li gelek welatên Ewrûpa Xerbî (Rojava) **komîteyên piştgirîyê bo gelê kurd** saz bikin.

3-Dikarin bi hevra bultenekî înformasyonê bi zmanê İngîlîzî û Fransî derxinin.

Sê hevalê me ku hersê rêxistinan bo vî karî nîşandane bila rûnin di nav xwe da pirsê nîqaş bikin û programekî daynin. Dibe ku hin tiştên din ên bi kêrhatî jî em dikarin bi hevra bikin.

Eger îmkanê bibînim, bi xwe jî dixwazim wî alî da bêm, qe nebe hevalekî mesûl bişînim.

Gelek silav ji bo we, bo hevalên dinê û pêşmergeyên mêrxas.
Serketin bila ye we be, ya gelê Kurd be!

Kemal Burkay
Sekritcrê Giştî a Partîya Sosyalîst
Kurdistana Tirkîye

Stokholm, îlon 1986

Celal Talabani'nin 13 Mart 1988 tarihli mektubu

GAZİYEK JÎ BO HEMÛ HEVALÊN SEROKATİYA PARTÎ Û RÊXİSTİNÊN KURDİSTANA TİRKİYÊ

Hevalên têkoşer!
Silaveke germ.

Ez bawer dikim ku hûn giştdi wê baweriyê de ne ku aştbûn, lihevhatin û yekgirtina tev hêzên we şertekî serekî yê serketina xebata we ye û bi cîhatina armanca renc û berxwedan û têkoşîn û xwîna geş ya şehîdên we ne.

Em di wê baweriyê de ne ku pêkhatina Yekîtî Nîştîmanî Kurdistan (YNK) û Partiya Karkerên Kurdistan (PKK) rewşeke pir baş peyda kiriye.

Li ser aştbûna giştî û hevgirtina hêz û karîna we, piştgirîkirina we di xebata şoreşgerî de û beşdariya hemû aliyan di şoreşa rewa ya Kurdistanê de, ez bi xwe di gel Abdullah Öcalan peyivîme û gihiştîme wê baweriyê ku ew jî aştbûna giştî, pêkhatin û piştgiriya hemû hêzên şoreşger dixwazin.

Ji me re hatiye gotin ku we gişan pê agehdar bikin û ez jî radigihînim we û tikaye biratî ji we dikim; di zûtirîn wext de ber bi vê gaziya me bên û min pê agehdar bikin, da ku em bikarin ji bo destxistina hêviyên salan yên gelê kurd; hêviyên aştbûn, lihevhatin û yekgirtinê di navbera we de civînên pêwîst pêk bînin.

Êdî şad û serketî bin.

Birayê we yê dilsoz
Celal Talabanî
Sekreterê Giştî yê Yekîtî Nîştimanî Kurdistan
13. 3. 1988

Ji Bo Mamoste Celal Talabanî

Sekreterê Giştî yê Yekitî Niştimanî Kurdistan

Birayê hêja,
Nemeyê we ya 13 Adarê min girt û gelekî spas dikim.
Daxwaz û xebata we ji bo avakirina pêvendîyên baş û pêkanîna yekitîyekê di navbera hêzên welatparêz ên Kurdistana Tirkîyê da, gelek hêja ye, giranbuha ye. Em jî hez dikin ku dost û birayên me di vî karî da alîkarîya me bikin.

Ji xwe, ta ji sala 1978 heya îro, ev deh sal e ku, Partîya me, bo çêkirina cepheyekî di navbera hêzên welatparêz da kar dike. Hayê we jî jê heye, li vê dawîyê dîsa kar û xebat çêdibe bo cepheyekî û Partîya me jî di nav da ye û em nêzî netîceyekê ne. Armanca me ev e ku, çiqas hêzên Kurdistana Tirkîyê ên welatparêz hene, çi piçûk çi mezin, tê da cî bigrin.

Hûn di nameya xwe da behsa „aşitîyê" û „lihevhatinê" jî dikin. Lê di navbera hêzên Kurdistana Tirkîyê da, heya niha, ji şerê PKK û KUK pêva -ku ew jî heyşt sal berê çêbû- şer çênebûye. Wekî me, heya îro êrîşî ser hêzekî ne kirîye û em tu rêxistineke welatparêz ji xwe ra wek dijmin nabînin.

Lê rewşa PKK tiştekî din e. Ew me û gelek hêzên welatparêz -temamîya hêzên welatparêz- ji xwe ra wek dijmin dibînin, êrîşî ser me dikin. Par jî bo êrîşê biryara Komîta Navbendî stendî bûn, êrîşî ser civînên Newrozê kirin, çend komelên KOMKAR'ê şewitandin, du hevalên meyî hêja şehîd kirin û çendek jî birîndar kirin. Dîsa jî me bersîva wan ne da ku hadîse mezin ne bin, li der navê Kurdan zêdetir xirab ne be û dijminên gelê me şa ne bin.

Ango me şerê kesî ne kirîye ku pêra li hev bên. **Êrîş bi yek alî ye, dijminahî bi yek alî ye.**

Bona vê yekê jî em çima bi PKK ra rûnin? Eger ew (PKK), bi rastî dixwaze bi me ra pêvendîyên baş çêke û yekitîya hêzên welatparêz pêk bê, divê berî hertiştî dev ji êrîşgerîyê berde û bo ewqas kuştin û zirar qe nebe xwe rexne bike, di kovarên xwe da binivîse û bêje ku xeletî kirîye. Û divê waxt derbaz be, meriv binihêre: bi rastî rewşa xwe guharîye yan na.

Eger PKK dev ji van "şaşî" û "xeletîyan" berde, bi rastî em gelek şa dibin. Ya rast ev e ku, hemû kesên welatparêz yek bin û berê xwe bidin dijmin.

Lê bawerîya me bi PKK tune. PKK ji roja derketinê heya îro şerê hêzên welatparêz dike. Çima? Divê hêzên welatparêz, dost û bira, vê yekê ji ber çav dûr nexin. Bi raya me, ew sîyaseta han ne tenê ji "sergermî" û "şaşî"yê pêk tê. Merivên dijmin, kesên

prowokator ji PKK ra rê rast dikin.

Serokên PKK îro ketîne tengasîyê, dixwazin bîhna xwe bistînin, hêzên xwe cardin kom bikin û sibe jî, çawa firsend dîtin, dîsa êrîşî ser me bikin.

Bi kurtahî, eger PKK di vê pêşneyarê da dilsoz e, dilpak e, divê xwe rexne bike û dev ji êrîşgerîyê berde. Ne usa, PKK sibe dikare vê pêşneyarê jî înkar bike, bêje "min ji YNK tiştekî usa ne xwestîye"..

Serfirazî û serketina we dixwazim. Bi silavên biratî û şoreşgerî..

Kemal Burkay
Sekreterê Giştî yê PSKT

19 Adar, 1988

Name ji bo Cepha Kurdistana Iraqê û PDK-İran

Hevalên hêja,
Ew ji deh salan zêdetir e ku, pirsa hevkarî û piştgirîyê û pêkanîna rêxistinên miştêrek bo vî karî, di navbera partî û rêxistinên welatparêz da tê qisekirin. Lê pir mixabin heya îro di vî warî da hîn tu tiştê berbiçav ne hatîye kirin.

Piştî Konferansa Parîsê jî, em nûnerên gele partî û rêxistinên Kurd di buroya PDK-İran da civîya bûn û di vê civînê da me li ser avakirina rêxistineke netewî bo hemû parçên Kurdistanê qise kir. Di vê civînê da em gihîştin wê netîcê ku, li ser bifikirin û heya mehkî-du mehan dîsa bên ba hev û li ser meselê qise bikin. Me wek TEVGER ew pirs di nav xwe da qise kir, raya xwe tespît kir û bo civînê pêşnîyar kir; lê mixabin, heya îro civîneke han çênebû.

Hevalno, ne hewce ye ku em li ser pêvîstîya karê piştgirî û hevkarîyê û ser girîngîya rêxistineke han dûr û dirêj bisekinin. Ew bûyerên dawî jî nîşan didin ku gelê kurd hevcedarî rêxistineke han e û avakirina wê bo hêzên welatparêz wezîfekî dîrokî ye. Ev kar divê zêdetir dereng nekeve.

Em rêxistineke çava dixwazin?

Em dixwazin ew rêxistin fireh be. Hemû partîyên welatparêz, komelên gelî (wek yên xebatkaran, nivîskaran û hwd) gor hêza xwe tê da temsîl bibin. Her usa jî Kurdên bijarte di warê sîyasetê û warê çandî da tê da cî bigrin. (Partî eger bixwazin, ne bi şiklekî resmî, lê bi şiklekî neresmî jî dikarin xwe bidin temsîlkirin; ango kesên nas, yan dostên partîyê nîşandin..)

Lê di destpêke da civandina ewqas partî, komel û kes zehmet e û bi vî şiklî civîn dirêj dibe, belkî nagihe netîceyekê jî. Bona vê yekê, bo destpêka kar, divê hêzên esasî ji çar parçeyan, xasima Cepha Kurdistana Iraqê, PDK-İran û TEVGER bên ba hev û esasên yekîtîyê tesbît bikin, piştre gazî yê dinê bikin. Em civîneke usa pêvîst dibînin û pêşnîyara me ev e ku, ev civîn zêdetir dereng nemîne, di nav mehkî-du mehan da pêk bê. Bo vê civînê nûnerên TEVGER'ê hazir in.

Esasên hevkarî û piştgirîyê wê çibin?

Raya me ev e ku, ev rêxistina miştêrek:

1-Têkilî sîyaset û programa partî û komelan nabe, emir û dîrektîf nade wan; lê dikare bi şiklekî dostanî raya xwe bêje û derheqa xeletîyan da wan hişyar bike;

2. Wexta di navbera hêzên welatparêz da dijayetî çêbe, kar û xebat nîşan dide ku

wan bi rê û olaxên aşitîxwaz li hev bîne. Di navbera hêzên welatparêz da êrîşgerîyê mehkum dike û partî, komel û kesên han, eger dev ji xirabîyên han bernedin, ji nav refên xwe davêje.

3. Doza Kurdî bi şiklekî giştî di warê navnetewî da temsîl dike; xirabîyên dijmin û daxwazên gelê Kurd eşkere dike; muracaatî platformên navnetewî dike; bi vî awayî ji bo tevgera Kurd piştgirî û alîkarî peyda dike; cehd dike ku pirsa Kurd gor daxwazên gelê me safî bike.

* * *

Hevalno, me li ser hin tiştan raya xwe got, lê helbet, esasên vê rêxistinê, armancên wê û şiklê kar û xebata wê (ango destûr û bername) di civîna miştêrek da wê bê tesbîtkirinê.

Em tevî vê namê, hazirîyeke li ser armanc û esasên rêxistineke han jî ji we ra pêşkêş dikin. Ev wek nimûne ye, da ku hûn jî li ser bifikirin, ray û pêşneyarên xwe hazir bikin û di civîna pêş me da emê bighên netîceyekê.

Em li benda bersîva we ne. Bi silavên biratîyê.

TEVGERA RIZGARİYA KURDISTAN

10.11. 1990

Protokol ji bo Kongra Netewî

1.12.1990

Nûnerên Cepha Kurdistana Iraqê, Partî Demokratî Kurdistan-Îran û Tevgera Rizgarîya Kurdistan (TEVGER), roja 1-2/12/1990 li Londonê civîyan, li ser rewşa Kurdistanê û pirsa yekitî û hevkarîya hêzên welatparêz sekinîn û li dawîyê gihan wê netîcê ku, di rewşa îroyîn da rêxistineke netewî divê bê avakirin, bi nave Kongra Netewî.

1- Di Kongra Netewî da:
a) Partî û rêxistinên sîyasî yên hemû parçên Kurdistanê;
b) Komelên dêmokratîk, wek yên karkeran, jinan, xortan, nivîskaran û hwd. tê da –rastexwe yan ne rastexwe- temsîl bibin;
c) Kurdên bi nav û deng, di warê sîyasî, îlmî û çandî da jî tê da cî bigrin.

2- Kongra Netewî bo destxistina mafên netewî, bo safîkirina pirsa Kurdî li ser esasê heqê çarenûsî kar û xebat dike.

Bo vê armancê:

a) Di nav hêzên welatparêz da koordînasyonê pêk tîne;
b) Piştgirîya tevgera Kurdî dike
c) Rewşa gelê Kurd dibe platformên navnetewî, wek Milletên Yekbûyî, Konseya Ewrûpê, Civînên Helsînkî û hwd..

3- Esasên pêvendîyê:
a) Hemû partî û rêxistin di tayînkirina sîyaseta xwe da serbest in û KN têkilî karê wan nabe; lê dikare bi şiklekî dostanî raya xwe pêşkêş bike û bala wan bikişîne;
b) Her partî û rêxistin gava bi dewletan ra û hêzên dinê ra dide û distîne, divê zirarê nede mafên gelê Kurd, zirarê nede partî û hêzên welatparêz ên din û serbestîya xwe biparêze;
c) Her partî û rêxistin ku dixwazin di KN da cî bigrin, divê partî û rêxistinên din ên welatparêz wek dijmin nebînin; nakokîyên nav wan divê bi rê-olaxên dan û standinê bên safîkirin; rê-olaxên çekdarî û zordestî dijî hevdu tucar bi kar neye;

4- Komîteyek hatîye sazkirin, ku kar û xebat bike, bo civandina kongra sazkir, heya 3 mehan.

5- Ev komîte, her weha jî kar û xebat bike ji bo deng û daxwazên gelê Kurd di derheqa krîza Xalîcê li dinyayê baş bê bihîstin; kar bike bo civandina konferanseke navnetewî

û cîgirtina pirsa Kurdî jî di vê civînê da

6- Bo avakirina Komela Heqên Mirovî û karê destpêkê, Cepha Kurdistana Iraqê 15 hezar, PDK-Îran 5 hezar; Tevger 5 hezar dolar wê bidin.

Celal Talabanî (Bi navê Bereyê Kurdistana Iraq)
Kemal Burkay (Bi navê TEVGER)
Fettah Abdulî (Bi navê HDK-Îran, Berpirsîyarê Ewrûpê)

Azad ve Ahmet Yoldaşlara Mektup

Söz konusu göreve ve orada yapmayı düşündüğümüz çalışmalara ilişkin olarak, yirmi gün kadar önce ikinizle de görüşmüştük. Bu konuda Ahmet yoldaşla daha ayrıntılı konuşmaya zamanımız olmuştu. Azad yoldaşla ise, kısa süre sonra yeniden görüşebileceğimizi sandığımdan ve zaman darlığı nedeniyle derli toplu konuşamadık. Son organ toplantısında, son yıl içindeki gelişmelerle birlikte, durumu bir kez daha değerlendirdik. Vardığımız sonuçları ve bu arada, kimi ayrıntılara ilişkin olarak kişisel görüş ve önerilerimi, yararlı olabileceği kanısıyla aşağıda belirtiyorum.

1- Son yıl içinde birçok bakımdan bölgede durum değişti. Irak Kürdistanı'nda kurtarılmış bölgeler yurtsever güçlerin elinden tümüyle çıktı. Bu durumda, bizim açımızdan, orada sabit üsler oluşturmak olanaksız. Zaten Irak Kürdistanı güçleri de üslerini ve birliklerini tümüyle İran tarafına çekmiş bulunuyorlar ve bildiğimiz kadarıyla, şu aşamada, öteki tarafa yönelik olarak bazı küçük gruplarla gerilla eylemlerini sürdürmeye çalışıyorlar (bu konuda elimizde fazla bilgi yok).

2- İran KDP ile Komela'nın durumu, savaş Irak'tan yana yön değiştirdiği için, şu aşamada daha iyi. Ancak, onlar da, İran Kürdistanı'nda partizan savaşı yürütmelerine karşılık, sabit üslere sahip değiller. Kendi üslcri dc Irak tarafında.

Üslenme konusunda İran KDP'den yararlanabilir miyiz? Kanımca, İran Kürdistanı bakımından bu olanak yok; çünkü KDP'nin kendisinin de bu parçada kurtarılmış bölgesi yok. Olsa bile, geçmişten de biliyoruz ki, KDP, Türkiye ile ilişkileri gerginleştirmekten kaçındığı için, sınır yöresinde kapsamlı bir üslenme ve aktiviteden yana olmaz. Son görüşmemizde (1988 yazı) Kasımlo, sınır yöresinde üs oluşturmanın olanaksız olduğunu, ancak, çok az sayıda insanın, kendisini başka türlü kamufle ederek sınır çalışması yapabileceğini söyledi. Diğer yandan,"isterseniz bizim merkez üssünde 50 arkadaşınız olabilir. Bizim merkezde 1000 kişimiz var, 50 de sizin olsun.." dedi.

Ancak, bu hem bizim işimize yaramaz (insanlarımızı böylesine, Irak sınırları içinde ve Türkiye sınırından uzakta ve gidiş gelişin çok zor olacağı iç kısımlara yığmanın bir yararı yoktur), hem de bunun bile kolay olacağını sanmıyorum. KDP, herhalde Irak'ın tutumunu da gözetmek zorundadır.. Irak'la ilişki kurmamız için yaptığı ve bizim reddettiğimiz öneriden sonra, bize karşı daha mesafeli olabilirler ve bunun işaretleri var.

3- İran Kürdistanı'nda ve genel olarak İran'da, sınır bölgesine yakın yerlerde üslenmek ise, bu koşullarda, ancak İran'ın bilgisi ve onayıyla olabilir. İran içine çekilmiş olan Kürt örgütleri, şimdi de, bize ve TEVGER'e bölgede çalışmak için yardımcı olabileceklerini söylüyorlar. Ama bunun İran yönetiminden habersiz olamıyacağını da belirtiyor ve bizim bizzat diyalog kurmamızı öneriyorlar. Onlar için bu son derece doğal.

İran aynı zamanda PKK ile de ilişki içinde. PKK, İran'ın onayı ile hem Kürdistan'da İran ordusunun denetiminde (örneğin Maku'da), hem de bizzat Azerbaycan yöresinde üsler, bürolar oluşturmuş. İran'ın PKK'ya ayrıca maddi destek ve silah vermiş olması da büyük ihtimaldir.

Diğer yandan, gerek Iraklı Kürt örgütleri, gerekse PKK bakımından, bu diyalog ne zamana kadar sürebilir? Irak-İran savaşında ateşkese rağmen, henüz gerilim sürüyor, barış yakında görünmüyor. Bu nedenle de, kimse elindeki kozları şimdiden bir yana bırakmak istemiyor. Ama daha ileri bir yumuşama ve hele barış anlaşmasına varılması halinde, bu devletlerle ilişki içinde olan Kürt örgütlerinin durumu da önemli derecede etkilenecektir. Böyle bir durumda, hem Irak'ın, hem de İran'ın, destekledikleri Kürt politik örgütlerine ve savaşçılarına, ya bir kenara çekilip sessizce oturmalarını, ya da ülkeyi terk etmelerini söylemeleri şaşırtıcı olmaz.

PKK'ya gelince, onunla ilgili olarak, çok daha önce, örneğin Türkiye ve İran'ın ilişkilerinde belli bir düzelme halinde, böyle bir karara varılması pekâlâ mümkündür. Nitekim, şu anda Türkiye ve İran arasında, ilişkileri iyileştirmeye yönelik olarak, üst düzeyde bir dizi görüşmeler var. Bunların önümüzdeki günlerde ne sürprizler getireceği bilinemez.

Bölgede durum, Kürt hareketi açısından özetle budur ve geleceğe yönelik olarak da, görüldüğü üzere, son derece belirsiz ve istikrarsızdır.

Son toplantımızda tüm bunları değerlendirdik. Bölgenin istikrarsızlığı yeni birşey değil. Tüm bu güçlükler, tehlikeler içinde de bölgede çalışmak zorundayız. Geçmişte, çok daha elverişli koşulları iyi değerlendiremediğimiz, sınır yöresinde üslenip yurt içine yönelik politik çalışmada bu üslerden iyi biçimde yararlanmadığımız açıktır. En azından, bundan böyle, en küçük ve basit olanağı bile değerlendirmek durumundayız.

Son yıl içinde bölgede yeralan değişiklikler elbet önemlidir. Ama bunlar, kararımızdan vazgeçmeyi veya onu bütünüyle ertelemeyi gerektirmiyor. Yalnızca, değişen duruma ayak uydurmamızı gerektiriyor. Öyle görünüyor ki, iki yıl öncesi, kurtarılmış bölgelerde, dost örgütlerin desteğiyle 100-200 kişinin barınabileceği türden genişçe üs alanları oluşturma projemiz bu aşamada olanaksızdır. Ama küçük birimler -üç-beş kişilik de olsa- oluşturmalıyız ve oluşturabiliriz.

Şu ikisini dikkatle ayırmamız gerekiyor: Biz, bu üsleri, Türkiye Kürdistanı'nda bir silahlı mücadele, başkalarının deyişiyle "şorç„ başlatmak için basamak, hareket noktası veya cephe gerisi olarak düşünmüyoruz. Bizim devrim anlayışımız farklıdır ve şimdi onu birkez daha tekrarlamanın gereği yok. Biz bu üsleri, ya da sınır çalışmasını, yurt içine yönelik politik çalışmanın, sınır yörelerinden başlayarak içerilere doğru ilişki kurmanın, gidiş-gelişin, örgütlenmenin, yayın dağıtımının, propaganda ve ajitasyonun, sınırlı toplantı ve eğitim çalışmalarının araçları olarak görüyoruz. Elbet, ülkede devrim koşulları olgunlaştığı ve gerçekten bir silahlı mücadele başlatıldığı

zaman, bu üsler, veya bugünkü çalışmalar askeri, lojistik vs. bakımdan büyük önem de kazanabilirler.

Kurmamız gereken diyalogların sınırını, çerçevesini de bu amaç belirliyor. Elbet, yörede faaliyet gösteren yurtsever örgütlerle iyi ilişkilerimiz olmalıdır. Geçmişte buna dikkat ettik ve bundan sonra da, daha deney kazanmış olarak ve sistemli biçimde etmeliyiz. Bu ilişkileri kurarken, partimizin onurunu, bağımsızlığını özenle korumalıyız. İlişkiler hatırına, kimi yanlış politikalara araç, ya da destek konumuna düşmemeliyiz.

Bölge devletleriyle ilişkilerse çok daha hassas bir konudur. Irak ve İran Kürdistanı örgütleri bu tür ilişkileri çok gerekli, önemli ve doğal buluyorlar. Nitekim, İran KDP ve Komela'nın Irak'la, Irak KDP, Yekıti ve ötekilerin İran ve Suriye ile ilişkilerinin düzeyi malumdur. Üs alanı, para, silah ve politik destek sağlamaya kadar varan bu geniş ilişkilerin sakıncası, daha doğrusu büyük tehlikeleri ortadadır. Bunlar Kürdistan'ı aralarında bölüşmüş ülkelerdir ve açık ki, yalnızca kendi aralarındaki çelişkilerde Kürtleri kullanmaya çalışmaktadırlar. Doğal olarak Kürt hareketinin, herhangi bir parçada nihayi zaferine karşıdırlar ve ilişkide oldukları grup ve güçleri, geçmişte yaptıkları gibi, bundan böyle de her an satabilirler. Geçmişte de sık sık söylediğimiz gibi, Kürt örgütleri, Kürdistan'ı bölüşmüş söz konusu devletler arasındaki çekişmelerden yararlanmalı, ama iplerini asla onlara kaptırmamalıdırlar. Onların desteğine güvenilerek veya dayanılarak Kürdistan'da devrim yapılamaz.

Biz bu nedenle, geçmişte bu devletlerden hiçbiriyle politik destek, silah veya para almaya yönelik hiçbir girişimde bulunmadık, bunu düşünmedik ve bugün de düşünmüyoruz.

Ama en azından, bölgeye gidiş geliş için, İran üzerinden bir yol olması bizim için yararlıdır. Geçmişte nasıl ki birhayli yoldaşımızı Suriye'ye geçirdik, orada bir süre barındırdık ve sınır ilişkilerinden de, sınırlı da olsa yararlandık. Suriye makamları bizim varlığımızdan haberdardılar ve belli kolaylıklar da sağladılar, en azından orada oluşumuza göz yumdular. Zaten başka türlü yabancı bir ülkede barınamazdık. Şimdi İran bakımından da, bizim için buna benzer, belki daha da sınırlı, bir ihtiyaç söz konusudur.

Bugünkü koşullarda, sınır yöresine fazla kişi yığamıyacağımız açık. İşe küçükten başlıyacağız ve adım adım gideceğiz. Şu anda orada üç arkadaşımız var. Belki ayrıca, birkaç kişi yurt içinden, birkaç kişi de yurt dışından olmak üzere, oraya bir miktar arkadaş daha aktaracağız. Yurt dışından gidiş gelişler için Tahran yolunu kullanmak gerekli. Ayrıca, şimdilik Urmiye'de -ilerde belki Tahran'da da-, diğer ilerici, yurtsever örgütlerle diyaloğu sağlayacak, geliş gidişlere yardımcı olacak, yayın ve haber iletişimini sağlayacak az sayıda arkadaşımızın olmasında yarar var.

Eğer, bütün bunları, İran makamları ile hiçbir diyalog kurmadan, salt Irak Kürdistanı'ndan dost örgütlerin yardımı ve desteği ile yapabilirsek sorun yok. Ama

zorunlu olursa, İran makamları ile, bu amaca yönelik sınırlı bir diyaloga Merkez Komitemiz onay vermiştir. Bu diyalog partimiz adına kurulabileceği gibi, eğer uygun bulunuyorsa, doğrudan TEVGER adına da kurulabilir. Çünkü bu konu TEVGER'de tartışıldı ve Urmiye'de bir TEVGER bürosu oluşturmanın uygun olduğu, bunun için ve diğer ihtiyaçlar (geliş-gidiş ve benzeri) için, gerekiyorsa İran makamları ile görüşülebileceği benimsendi. İran Kürdistanı'nda TEVGER temsilciliği ise bizim arkadaşlarımıza verilmiştir. (İsim verilmediği için ve Ahmet'in de Urmiye'de kalmasını uygun gördüğümüzden, temsilciliği o yürütebilir, TEVGER adına görüşmeler yapabilir ve büro oluşturabilir. Elbet bu büro "resmi,, olmayacak; ama, duruma göre Partimizin veya TEVGER'in evi veya ilişki yeri olacak, gerekiyorsa makamlar da bilecek).

İran makamlarıyla böylesine bir görüşme gerekli olursa, ister Parti, ister TEVGER adına olsun (ama TEVGER'i tercih etmeli), dikkatli olmak, bizi güç duruma düşürebilecek sözlü veya yazılı bilgi ve belgeler vermekten kaçınmak gerekir. Ama tanıtıcı nitelikte ve zaten kamuoyunda bilinen türden hiçbir sakıncası olmayan bilgiler ve belgeler (örneğin program) verilebilir.

Parti ve TEVGER olarak onurumuzu, bağımsızlığımızı zedeleyebilecek ve politikamıza ters düşecek angajmanlara ise asla girmeyeceğiz. Unutmamalı ki, bizimle diyaloga giren, en azından gidiş-gelişlerimize ve belli faaliyetlerimize göz yuman böyle bir gücün bizden bekledikleri de olacak; o da üstümüzde denetim kurmak ve kendi çıkarına bazı işlerde kullanmak isteyecektir. Bu nedenle ilişkileri son derece sınırlı tutmalı, zaman kazanmalı ve gerektiğinde tüm ilişkileri kesmeye hazır olmalı.

Gidişte, öncelikle Urmiye'de Irak Kürdistanı örgütlerinin temsilcileriyle resmi görüşmeler yapmakta, son durumu öğrenmekte yarar var. Ona göre adımlar atmalı.

KDP, Yekıti, Sosyalistler, Sami'nin partisi, Şuyiler'le görüşmeli, cephelerini ziyaret etmeli. KDP-Irak'ın desteği bizim için daha önemli. Onlarla ilişkileri geliştirelim. Avrupa'da zaten ilişkilerimiz sıcak ve Süleyman Yoldaş da gidişinde görüşmüştü. Ama bu aşamada Yekıti ile ilişkiyi de sıcak tutmakta yarar var

***

Ordaki yoldaşlarla görüşüp hem Parti çalışmaları, kararları, TEVGER ve benzer konularda bilgilendireceksiniz, hem de onlardan bölgedeki duruma, olanaklara, çalışmalara ilişkin bilgi, görüş ve öneri alacaksınız. Bunların ikisini de iyi, sistemli biçimde yapmayı ihmal etmeyin. Bölgeye ilişkin aldığımız kararların gereğini yapmakta neden geciktiğimizi de arkadaşlara anlatın. Ayrıca, yeni koşullarda sınır yöresinde barınma, çalışma konularında bilgi alın. Ne tür insanlara gerek var, sayı, vs..

Son kararlarımız arasında Haziran'da planladığımız yurtdışı konferansları ve sonbaharda düşündüğümüz Kongre var. Bunu Kürdistan'da (sınır yöresinde veya ortaya yakın bir yerde) toplamanın koşulları var mı? Bu koşulları o zamana kadar

yaratabilir miyiz? Gidiş-geliş, güvenlik vs. yönüyle de bu konuyu arkadaşlarla tartışın.

Komiteyi Mesut arkadaşın sekreterliğinde Ahmet ve Nevroz arkadaşlardan olacak şekilde belirledik. Nevroz arkadaş askeri sorumlu. Ahmet arkadaş aynı zamanda TEVGER temsilciliği yapacak.

Özetle sizin göreviniz, daha önce aldığımız kararlara uygun bazı ön adımları atmak içindir. Eğer beklenmedik, olumsuz bir durum sözkonusu olmazsa bu adımları atmalıyız. Gerektiğinde telefon açın.

İyi yolculuklar, başarılar dilerim. Yoldaşlara, tanıdık ve dostlara selamlar.

Kemal Burkay

Not:

1- Güvenlik nedeniyle bu mektubu yanınıza almanız gerekmez. Dikkatlice okuyup burdaki yoldaşlara bırakın.

2-Mesut arkadaşın, bir süre için de olsa gelip eşini ve çocuklarını görmesi iyi olurdu. Ancak şu anda, orada ön adımları atmak, özellikle de Kongre hazırlığı önem taşıyor. Eğer Kongreyi sonbaharda orada toplama şansımız varsa, ondan sonra gelebilir. Eğer bu şansın olmadığı sonucuna varırsak, sonbaharı beklemeden de gelmesini sağlayabiliriz. Duruma göre, orada, özellikle de Urmiye'de veya benzer bir yerde elverişli barınma koşulları olursa, eşi ve çocukları da, geçici, ya da sürekli olacak şekilde gidebilirler.. Durumu kendisiyle konuşun.

3-Durum elverişli olursa benim de Haziran öncesi veya sonrasında bölgeye gelmek istediğimi söyleyin ve bu konuyu da konuşun.

(Ocak 1989'daki MK Toplantısının ardından yazıldı.)

FEDERAL MINISTRY
FOR
FOREIGN AFFAIRS
No. 83.05.01/39-II.2/88

Vienna, 22 September 1988

Dear Mr. Burkay,

With reference to your letter to the Austrian Federal President Dr. Kurt Waldheim dated August 17, 1988 I would like to inform you that I have been instructed to reply on his behalf.

The Austrian Government has recently been approached by several Kurdish organizations to raise its voice against actions committed by Iraqi military forces against the Kurds. Austria, however, has in accordance with her long-standing commitment to humanitarian principles already taken action upon her own initiative: The Iraqi Ambassador in Vienna has been formally invited to the Austrian Ministry of Foreign Affairs, where he was asked to convey a message containing the following elements to his government:

"Austria is deeply concerned about the events happening in areas of Iraq inhabited by Kurds as well as about the constant flow of refugees from the northern parts of Iraq to Turkey. Austria is unable to remain silent about those military operations which have already caused a heavy toll of dead and wounded among the civil population. Reports of the alleged use of chemical weapons during these military operations have given raise to further grave concern. Therefore Austria appeals to the government of Iraq to insure that the generally recognized norms of humanitarian international law - especially those regarding the protection of minorities - are respected under Iraqi sovereignty."

In addition, a delegation of Kurdish and Turkish organizations and societies based in Vienna were received in the Austrian Foreign Ministry on September 16, 1988. On this occasion the delegations appealed to the Austrian government for humanitarian aid to the Kurdish refugees in Turkey. they were given the assurance that Austria will study all possibilities to grant this request.

Austria, however, does not feel that - at least for the time being - any further political steps could be taken in this respect from her side.

With best regards

Dr. Michael Breisky

Minister plenipotentiary in the Austrian Federal Ministry of Foreign Affairs

STATSMINISTERN

Datum: 1988-09-09

Diarienummer: 3178/88

Salim Asad
PSKT
Box 674
114 21 STOCKHOLM

Thank you for your letter of 1 June, 1988 and the enclosed report "Violations of Human Rights in Turkish-Kurdistan".

Sweden takes an active part in the international efforts to promote and protect human rights. Consequently, the Ministry for Foreign Affairs follows very closely developments in the human rights situation throughout the world.

Your letter and the report have been forwarded to the responsible officials in that ministry for further study.

Yours sincerely,

Ingvar Carlsson

Postadress: 103 33 STOCKHOLM
Gatuadress: Rosenbad 4 Stockholm
Telefon växel: 08-763 10 00
Telex: 17820 gowmin S

YAYIN İÇİN ÇERÇEVE

Biçim:

"ABC" ebadında olmalı. Bu ebat hem aktüaliteye, kısa haber ve yorumlara, fotoğraf kullanımına, hem de nisbeten uzunca inceleme yazılarına uygundur.

Üç forma (48 sayfa) uygundur. Ama kimi durumda, fazla konu ve yazı varsa bir ya da iki forma daha eklenebilir.

Yayın Politikası:

A) Konular Bakımından :

1- Araştırma, inceleme:
   a) Dil, tarih, edebiyat konularında,
   b) Sosyo-politik incelemeler.
2- Güncel olaylar, haberler, bunlara yönelik yorumlar.
3- Teorik yazılar.
4- Çeviriler.
5- Barış sorunu, çevre koruma konuları.
6- Mülakatlar, röportajlar.
7- Şiir, karikatür, hikâye.

B) Yayın ilkeleri:

a) Geniş yurtsever kesimlere seslenmeli. Bir grubun yayını gibi olmamalı.

b) Demokrasi mücadelesinde etkin olmalı. Geniş demokrat, ilerici, aydın kesimlerle diyalog kurmaya, geliştirmeye, dayanışmaya uygun bir politika izlemeli.

Faşizme ve emperyalizme karşı olan, demokratik hak ve özgürlükleri savunan ve genişletilmesinden yana olan kimi aydınlar, bazı konularda farklı düşünebilirler. Bunların bu nedenle eleştirilmesi zaman zaman gerekebilir. Ama eleştiri düşmanca olmamalı; ikna edici, aydınlatıcı olmalı; onların daha da düzelmesine yardım etmeli.

Şu acil demokratik istemler üzerinde yayın ağırlıkla durmalı:

Genel af, işkencenin son bulması, basın ve düşünce özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü, sendikal haklar, yurt dışındakilerin yurttaşlık haklarının iadesi ve ülkeye dönüşlerine olanak sağlanması.

1982 Anayasası'nın değiştirilerek demokratik bir anayasa yapılması. Koruculuk sisteminin, olağanüstü halin ve Bölge Valiliği'nin kaldırılması, bölgede baskıların son bulması; sorunun serbestçe tartışılması, dil ve kültür üzerindeki baskıların kaldırılması.

c) Acil istemlerle uzun vadeli temel istemler arasında, güncel haklarla köklü dönüşümler arasında bağ kurulması.

d)Yayının sayfaları sol, demokrat, ilerici aydınlara, yazarlara, sanatçılara, politikacılara, sendikacılara, bilim adamlarına vb. açık olmalı. Bunlardan, uzmanlık alanlarına göre, güncel veya uzun vadeli sorunlara ilişkin yazılar alınabilir,

mülakatlar yapılabilir.

Yazılarda ve söyleşilerde, yayının özgül görüşlerinden farklı görüşler elbet olacaktır. Yeter ki bu görüşler gerici olmasın.

Terminoloji

Koşullara uygun ve yasal çerçeveyi gözeten bir terminoloji kullanılmalı, olanakların genişletilmesi yönünde çaba gösterilmeli. Engellerin aşılması yönünde çaba harcanmalı. Bu da yayının göreceği desteğe, dayanışmaya, onun olanaklarına bağlı.

1988

3. Kongre İçin Tartışma Konuları

Yoldaşlar,

Merkez Komitemiz, Partimizin 3. Olağan Kongresinin uygun zamanda ve yerde yapılması için belli hazırlık çalışmaları yapmaktadır. Bu arada, özellikle 2. Kongremizden bu yana yurtta ve dünyada yeralan bazı önemli olayların ve Partimizin bu süre içindeki çalışmasının tabanda tartışılmasını uygun bulduk. Bu amaçla, birimlerde ve komitelerde tartışılmak üzere bir çerçeve de sunuyoruz. Her komite ve hücre bu konuları tartışarak sonuçlarını en geç Mayıs'ın 10'una kadar kendi kanalından üst organa iletmelidir. Ayrıca, bu çerçevenin dışında başka konuların da tartışılmasını isteyen yoldaşlar veya komiteler buna ilişkin önerilerini iletmeli ve o konuya ilişkin görüşlerini de belirtmelidir.

Önümüzdeki aylarda, yurt dışında koşulların uygun olduğu birimlerde Parti konferansları da düşünmekteyiz. Böylece gündemde olan ve parti politikamız bakımından önem taşıyan kimi konuları gereği gibi tartışmak, görüş alışverişinde bulunmak mümkün olacak.

Çalışmalarınızda başarılar dilerim.

21 Mart 1989

Kemal Burkay
Genel Sekreter

Not : Komite veya hücrenin üzerinde birleştiği, yani ortak olan görüşlerin yanı sıra, farklı görüşler varsa, onlar da yansıtılmalıdır.

TARTIŞMA İÇİN ÇERÇEVE

1. Sovyetler Birliği'nde, son birkaç yıldır, "Glasnost" ve "Perestroyka" (yani açıklık ve yeniden yapılanma) terimleriyle ifade edilen değişiklikler için ne diyorsunuz? Bu değişiklikler dünya sosyalist ve genel olarak devrimci hareketi üzerinde ne gibi etkiler yapabilir?

2. Sovyet dış politikasındaki yeni dönemi, dünya barışı konusunda son iki-üç yıl içindeki gelişmeleri ve uluslararası sorunların çözümü konusunda ortaya çıkan yeni ortamı nasıl değerlendiriyorsunuz?

3. Filistin sorununa ilişkin son gelişmeler nasıl değerlendirilebilir? Filistinliler, İsrail ve bu soruna taraf öteki kesimler arasında bir barış durumunda bölge düzeyinde ve uluslararası düzeyde ne gibi sonuçlar doğabilir?

4. Irak-İran savaşında ateşkes sonrası ortaya çıkan durumu nasıl değerlendiriyorsunuz? Kürt ulusal hareketi gerek bu iki parçada, gerekse bir bütün olarak son gelişmelerden nasıl etkilenmektedir? Bu iki parçada yıllardır süren silahlı mücadele neden sonuca ulaşmaya yetmiyor? Eksik olan nedir? Durumda nasıl bir değişme Kürt

halkını özgürlüğe kavuşturabilir?

5. Sol Birlik'in sona erişini nasıl değerlendiriyorsunuz? Sol Birlik'e ilişkin olarak parti politikamızı nasıl buluyorsunuz?

6. TEVGER'i nasıl değerlendiriyorsunuz?

7. Yurt içi çalışmalarına ilişkin görüşünüz? Kitle örgütlenmesinde, propagandada olanaklar nedir? Yurtiçi çalışmalarını güçlendirmek için neler yapılabilir?

8. Yurtdışı çalışmalarını nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu çalışmaları daha iyileştirmek için neler yapılabilir?

Bulgaristan Yönetimine Mektup

Değerli M. Çağlar Yoldaş,

Son görüşmemiz sırasında konuştuklarımıza ve sizin önerinize uygun olarak sosyalist ülkelerin Kürt sorunu konusunda izledikleri politikaya (en azından son döneme) ilişkin görüşlerimi, Kürt hareketinin sosyalist ülkelerden beklentilerini ve önerilerimi özetle iletiyorum.

Bildiğiniz gibi Kürt sorunu yüzyıldan daha eski. Ama kendine özgü koşullar nedeniyle çözümü geciken bu sorun, özellikle 1960'lı yıllardan bu yana giderek büyüdü, önem kazandı.

Kürt sorunu oldukça karmaşık, belki de dünyamızdaki en karmaşık ulusal sorun.. Bu nedenle de Kürtistan'da ulusal kurtuluş mücadelesine öncülük niyetiyle ortaya çıkmış yurtsever güçlerin sağlıklı bir strateji saptamaları ve şaşırmadan ileri doğru yürümeleri kadar, dost ve yandaşlarımızın da bu soruna yönelik olarak bir politika oluşturmaları bayağı güç!

Kürdistan küçük bir ülke sayılmaz. 500 bin kilometrekare dolayında bir yüzölçümü, şu anda 20 milyonu aşkın nüfusu, Kürt halkının binlerce yıl geriye giden eski bir tarihi, kültürü ve kendine özgü dili var. Ve halkımız, daha eskileri bir yana bırakalım, ama 19. yüzyıl başından beri, yani 200 yıla yakın süredir, işgalci güçlere karşı hemen hemen sürekli ayaklanma halinde. Buna rağmen kurtuluş mücadelemiz başarıya ulaşamadı; hatta, Güney Afrika, Filistin ve benzer türden ulusal kurtuluş hareketleri gibi uluslararası boyut kazanmadı, örneğin Birleşmiş Milletler Örgütü'nün gündemine hâlâ girmedi.

Bunun nedeni, besbelli, sorunun, ulusal sorun olarak küçüklüğü değildir. Kürdistan'la kıyaslandığı zaman, Filistin son 40 yılın sorunudur. Filistin'in bugün, belki yarıdan çoğu göçmen durumundaki 3-4 milyon nüfusuna karşılık, Kürtlerin, salt Kürdistan'da yerleşik nüfusu 20 milyon dolayında. Kürdistan Filistin'in yaklaşık on katı büyüklükte. Kurtuluş mücadelesi ise Kürdistan'da çok daha eski, silahlı mücadele çok daha geniş boyutlu. Irak ve İran Kürdistanı parçalarındaki partizan güçleri, zaman zaman, kurtarılmış bölgelerde 20 bine, 30 bine ulaşıyor. Bunlar, Irak ve İran'ın modern silahlarla donatılmış ordularını başarıyla püskürtüyorlar. Partizan güçleriyle başa çıkamıyan Irak, sonunda kimyasal silahlara başvurdu.

Ulusal kurtuluş mücadelemizin bugüne kadar hâlâ zafere ulaşamamış olmasının çeşitli nedenleri arasında, kanımca şu ikisi başta geliyor: Ülkemizin dört devlet arasında (Türkiye, İran, Irak ve Suriye) parçalanmış olması ve böylece karşımızdaki güçlerin büyüklüğü, ikincisi ise Kürt hareketinin ciddi boyutlarda bir uluslararası destekten yoksun oluşudur. Bu ikincisi, hem birincisinin (yani ülkemizin dört devlet arasında parçalanmış olmasının), hem de Ortadoğu'daki hassas dengelerin ürünüdür.

Kürt halkı, kurtuluş mücadelesine desteği emperyalist ülkelerden bekleyemezdi

elbet. Emperyalizmin bugüne kadar herhangi bir ulusal kurtuluş hareketine destek olduğu görülmemiştir; bu onun doğasına aykırıdır. Ayrıca ülkemizin Birinci Dünya Savaşı sonrasında dörde parçalanması doğrudan emperyalizmin çıkar ve çabalarının sonucudur ve emperyalistler pek çok kez Kürt ayaklanmalarını bastırmakta Türkiye, İran ve Irak'a destek vermiş, hatta -Irak'ta krallık döneminde olduğu gibi- bizzat silahlı güçlerini kullanmışlardır.

Kürt halkı bu desteği doğal olarak hep sosyalist ülkelerden beklemiştir ve beklemektedir. Oysa, sosyalist ülkelerin Kürt hareketine maddi, politik ve moral desteği zaman zaman çok sınırlı olmuş, zaman zaman ise, bu soruna ilişkin olarak tümüyle sessiz kalmışlardır. Kanımca bunun bir nedeni, Kürdistan'ı parçalayanların emperyalistler olmasına karşılık, şu anda elde tutan dört devletin doğrudan emperyalist devletler olmayışıdır. Sovyetler Birliği, İran ve Türkiye ile, Türkiye bir NATO ülkesi ve İran da Şahlık yıkılıncaya kadar Batı'nın yakın bir müttefiki olmasına rağmen, -tek yanlı da olsa- hep iyi komşuluk ilişkilerini önde tutan bir politika izlemiş ve Kürt sorununu bu ülkelerin bir "iç işi" saymıştır (en azında öyle bir görünüm vermiştir). Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelerin Irak ve Suriye'deki Kürt sorununa yaklaşımlarında da, yalnız bu iki Arap devletini değil, onlarla birlikte geniş bir Arap dünyasını karşıya almama düşüncesi egemen olmuştur. Sosyalist ülkelerin bu tutumu, uluslararası işçi hareketini, diğer ülkelerdeki marksist partileri, ilerici ve demokratik güçleri, hatta, sosyalist ülkelere yakın ve dost üçüncü dünya ülkelerini de etkilemiş ve dünya ilerici kamuoyu, Kürt halkının uzun yıllardır süren trajedisi karşısında adeta susmuştur.

Uluslararası işçi hareketinin daha büyük çıkarları için küçüklerini gözden çıkarmak, parçayı bütüne feda etmek doğru olsa da, ben Kürt ulusal sorunu karşısındaki bu suskunluğun gerekli olduğu, sosyalist ülkelere ve dünya ilerici güçlerine yarar sağladığı kanısında değilim. Emperyalist ülkelerin de, açık ki, bir Ortadoğu politikası var. ABD ve öteki yandaşları, bütün Arap ülkelerini, bundan de öte, genel olarak İslam dünyasını, hatta üçüncü dünyanın büyük kesimini karşıya alma pahasına, İsrail'i, emperyalizmin Ortadoğu'daki bu ileri karakolunu tüm güçleriyle, kararlı biçimde destekliyorlar. Bu politika, Arap ülkelerini öfkelendirse de, çoğunun, özellikle de tutucu olanların ABD ve Batı Klübü'nün öteki üyeleriyle ilişkilerini koparmıyor. Tersine, Suudi Arabistan'ın, Kral Hüseyin'in, Mısır, Tunus, Fas ve ötekilerin politikası ortada. Sovyetler Birliği'nin kararlı iyi komşuluk ilişkileri politikasına karşılık, Şah'ın, hatta Humeyni'nin ve Türk devletinin azgın antisovyet ve antikomünist politikaları ortada. Belli ki her devletin politikasını belirleyen, son tahlilde, iktidardaki güçlerin sınıfsal çıkarlarıdır. Yine bu çıkarlar gereğidir ki, ABD ve Batı Avrupa, Türkiye ile sıkı ilişkilerine rağmen, son dönemde Kürt sorununu belli bir düzeyde gündeme getirmiş bulunuyorlar. Kuşkusuz, çeşitli durumlarda hükümet ve devlet adamlarının tutumunda hümaniter etkenler de rol oynayabiliyor. Örneğin bir dönemde Cezayir liderleri -Arap olmalarına karşılık- Irak'taki Kürt ulusal kurtuluş mücadelesine sempati ile baktıklarını gizlemediler. Acılı bir kurtuluş savaşından yeni çıkmış olan bu liderler bizim duygu ve istemlerimizi anlıyorlardı. Yine, kendi bağımsız devletini kurma hakkı dahil, Kürt halkının kendi kaderini serbestçe tayin

hakkını savunan Kaddafi, bunun bir diğer örneğidir. Demek istediğim şudur: Doğal olarak Ortadoğu, bundan da öte dünya ölçüsünde güç dengelerini göz önünde tutan, atılacak adımın ne getirip ne götüreceğini hesaplıyan sosyalist ülkelerin, salt Kürt ulusal hareketinin beklentilerine uygun bir politika izlemelerini elbet kimse beklemiyor. Ancak, bu soruna ilişkin olarak da bugüne kadar izlenen politika başarılı değildir. Sosyalist ülkeler, uzun yıllardır zulme, soykırımlara, sürgünlere karşı direnen ve özgürlük için savaşan halkımızın mücadelesine karşı suskun kalmamalıdır. Kürt halkına gösterilecek etkin bir destek yalnız Kürt toplumunda sosyalist ülkelere ilişkin olarak varolan olumlu duyguları güçlendirmekle kalmayacak, bölgede ve dünyada da -Arap ülkeleri dahil- ilerici kamuoyunda geniş bir destek bulacaktır.

Birkaç yıl öncesine kadar Batılı ülkelerde de Kürt sorununa ilişkin olarak bir suskunluktan söz edilebilirdi. Emperyalist devletler bakımından bu bir anlamda doğaldı. Irak'ta Kürt ayaklanmalarını uzun yıllar İngiliz Kraliyet Kuvvetleri bastırdılar. 2. Dünya Savaşı sırasında Mahabad'ta kurulan demokratik cumhuriyet, İran Şahlığı ile ABD ve İngiltere'nin ortak güçleriyle yıkıldı. Türkiye ise NATO'nun "sadık" bir müttefikidir. Emperyalist güçlerin Kürt sorunundan allerji duymalarının nedeni açıktır. Özellikle Mahabad'tan bu yana onlar, Kürt hareketindeki her kıpırdanmanın arkasında bir "komünist parmağı" aramışlardır.

Amerikalılar, 1970'li yılların başında Irak Kürt hareketine "dost" kılığında sokuldular ve Irak KDP'nin feodal-burjuva nitelikli liderliğinin tutucu eğilimlerinden yararlanarak ulusal hareketin yönünü saptırdılar, destek vaadinde bulundular; ama sanra da yapayalnız bıraktılar.

Irak'ta 1975 yenilgisi ve bu yenilgide ABD ile İran şahlığı'nın payı, Kürt hareketini genel olarak tüm parçalarda sola ve güçlü bir antiemperyalist konuma itti. Ne var ki, o tarihten beri, Kürt ulusal hareketi tüm parçalarda daha da gelişip serpilirken sosyalist ülkelerin bu soruna ilişkin sessizliği sürüyor; bir-iki mevzii ve sınırlı istisnanın dışında (Bulgaristan'da basın ve radyo soruna zaman zaman yer veriyor; ayrıca Bulgaristan birkaç kez sorunu Cenevre'deki İnsan Hakları Komisyonu ve Helsinki izleme toplantıları benzeri uluslararası platformlarda tartıştı) sorunu basın-yayın alanında haber olarak bile gündeme getirmiyorlar. Bu suskunluk ve ilgisizliğin Kürt kamuoyunda derin bir üzüntü ve şaşkınlık yarattığını söylemeye gerek yok. Buna karşılık Batılı ülkelerde, hem ilerici kamuoyu, hem de hükümetler düzeyinde Kürt sorununa yönelik tavırda belli değişiklikler olmaktadır. Bu ülkelerde ilerici kamuoyu Kürt ulusal mücadelesini son yıllarda daha yakından tanıdı; ona sempati duyuyor ve destek oluyor. Bu gelişmede, söz konusu ülkelerdeki toplam olarak yarım milyonu aşan Kürt işçi ve aydınlarının, onların politik ve kültürel kuruluşlarının önemli bir payı var. Hem kendi kamuoylarındaki ilgi ve baskı, hem de doğrudan Kürdistan'da olup bitenler, Batılı ülkeler hükümetlerinin politikasını da giderek artan ölçüde etkiliyor. Önce sosyal demokratlar, sonra bir tüm olarak Batılı ülkeler Kürt sorununda belli bir politika oluşturmaya yöneldiler. Bu politika Avrupa Konseyi ile Parlamentosu'na, hatta NATO'ya yansıyor. ABD hükümetinin, dışişleri yetkilileri ve bizzat Reagan'ın ağzından yaptığı açıklamalar ve Senato Dış İlişkiler Komisyonu'nun raporlarına

yansıyan ifadeler bunun bir ürünüdür.

ABD ve diğer batılı ülkeler, Kürt sorununda yeni bir tutuma yönelirken, kuşku yok, bunu hümaniter ve insani amaçlarla yapmıyorlar. Batılı ülkelerdeki ilerici kamuoyunun harekete geçmesinde elbet bu etkenler var. Ama Kürt hareketinden yana kamuoyu henüz zayıftır.

Asıl etken, kuşku yok ki, sözkonusu devletlerin kendi çıkarları, politik hesaplarıdır. Onlar, Ortadoğu'da yıldan yıla gelişen ve dengeleri zorlayan bu hareket karşısında sessiz kalamazlardı.

Batılı devletler şu aşamada bölgede sınırların değişmesini gerektirecek bir öneride bulunmuyorlar elbet. Sorunu daha çok insan hakları ve azınlık hakları açısından ele alıyorlar. Onlar Kürt sorununun adını koyuyor ve mevcut sınırlar içinde, kimi kültürel haklardan bir otonomiye kadar uzanan çözümler öneriyorlar. Öyle ki ne şiş yansın ne kebap. Bu olayda hem Kürtlere sahip çıkıyor görünme, hem de Kürdistan'ı bölüşmüş olan sözkonusu devletleri karşıya almama çabası var. Onlar, böylesi bir çözümün söz konusu devletlerin de yararına olacağı görüşünü güçlendirmeye çalışıyorlar.

Bugüne kadarki sessizlik ortamı gözönüne alınınca, bu kadarı bile Kürt hareketi için elbet önemlidir. Kaldı ki, söz konusu politikaya yol açan, Kürt hareketinin günümüzde ulaştığı gelişme düzeyidir. Bu hareket yarın daha ileri bir gelişme düzeyine varırsa, yeni çözümleri de (bağımsız devlet dahil) gündeme getirebilir.

ABD'nin, Irak'ın son dönemde Kürdistan'a karşı kullandığı kimyasal silahlar ve bunun yolaçtığı kitlesel ilticalarla ilgili olarak çıkardığı ses ve bunun, Batılı ülkelerde sağladığı destek de Kürt kamuoyu üzerinde olumlu bir etki yapmış bulunuyor. Batılıların bu çıkışında, elbet, Irak'ın kimyasal silahlara ve uzun menzilli füzelere sahip oluşunun, özellikle İsrail açısından yarattığı endişelerin büyük payı var. Ama ABD'nin harekete geçişinde temel etken ne olursa olsun, Irak'ın Kürtlere karşı kimyasal gaz kullandığı, bu yüzden örneğin salt Halepçe'de bir günde 5000 kişinin öldüğü ve daha sonra sınır yöresinde 100 bin kişinin can havliyle Türkiye ve İran'a sığındığı da bir gerçektir. Bu nedenledir ki sözkonusu protestolar Irak'lı saldırganları bir ölçüde frenlemiş ve Kürt hareketine de destek olmuştur.

Bu aşamada sosyalist ülkelerden temel beklentimiz, yukardaki açıklamaların ışığında ortaya çıkıyor sanırım. Bu, Kürt sorununa karşı yıllardır süregelen suskunluk politikasının terk edilmesi, halkımızın haklı mücadelesine, enternasyonalist ilkelere uygun, dostça, kardeşçe bir dayanışmanın gösterilmesidir. Bugünkü uluslararası ortam buna uygundur. Bizzat Batılı ülkelerin, "insan hakları ve azınlık hakları" biçiminde de olsa sorunu ele almış olmaları ve kamuoyunun giderek artan ilgisi, sosyalist ülkelerin ve tutumlarını bu ülkelerin politikasına göre yönlendiren birçok ilerici çevrenin soruna ilgi göstermesini kolaylaştırıyor. Yani bir bakıma yol açılmıştır. Uluslararası düzeydeki yeni yumuşama dönemi de bu konuda elverişli bir ortam sağlıyor. Türkiye ve benzeri baskı rejimleri, Doğu-Batı arasındaki gerilimden yararlanıyorlar. Oysa yumuşama ortamı, her iki sisteme mensup ülkelerin, insan hakları ve çeşitli bölgesel uyuşmazlıkların çözümüyle ilgili olarak biraraya gelmelerini ve ortak çaba

harcamalarını kolaylaştırıyor. Kanım odur ki, Kürt sorununa adil ve demokratik bir çözüm bulunması çabası, zamanla Doğu ile Batı'nın ortak gündemine girebilir; en azından bu konuda bir yaklaşım sağlanabilir.

Bu arada şunu belirteyim ki, Kürt sorununa sadece insan ya da azınlık hakları açısından bakmak eksik ve yanlış olur. Kürtler, kendi ülkelerinde, Kürdistan'da bir azınlık değildirler. Kürdistan nüfusunun yüzde 90'dan fazlası Kürt'tür. Dolayısiyle bu, 20 milyonu aşkın bir ulusun sorunudur. Kürdistan'ı ve Kürt ulusunu bölen sınırlar, emperyalistler ve bugün Kürdistan'ı kendi aralarında bölüşmüş devletler tarafından zorla dayatılmıştır ve bunların hiçbir meşruiyeti yoktur. Sorun, gerek bilimsel sosyalizmin ilkelerine, gerekse Helsinki sözleşmesi ve diğer uluslararası normlara uygun olarak, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı çerçevesinde ele alınmalıdır. Soruna gerçek ve adil bir çözüm ancak bu çerçevede getirilebilir.

Eğer sosyalist ülkeler, beklediğimiz ve umut ettiğimiz üzere, Kürt sorunu karşısında bugüne kadar sürdürülen suskunluk tavrını terk edip, ona maddi, politik ve moral alanda ciddi bir destek verme sürecini başlatırlarsa, bunun, sosyalist ülkelerin tutumunu önemseyen işçi sınıfı partileri ve diğer ilerici, demokratik, barışsever güçleri de harekete geçirip, Kürt sorununun uluslararası gündeme çok daha güçlü biçimde girmesine yol açacağına da kuşku yoktur. Ve bu, Kürt ulusal hareketini maddi ve moral alanda güçlendirecek, yeni bir düzeye yükseltecek, zaferini yakınlaştıracaktır.

Sık sık dost çevrelerin, Kürt hareketinin dağınıklığından ve kimi tutarsız ya da uzun vadeli olmayan politikalarından yakındıklarını duyuyoruz. Ama bu durum, aynı zamanda dostlarımızın ilgisizliğinin ve Kürt örgütleri bakımından çok güç koşulların, olanaksızlıkların sonucudur. İnanıyorum ki, dost güçlerin ciddi ilgisi ve desteği, Kürt ulusal hareketinin toparlanmasını ve doğru bir strateji ve taktikler izlemesini kolaylaştıracaktır.

Sosyalist ülkelerden diğer beklentilerimize ve önerilerime gelince: Kanımca temel sorun, yukarda belirttiğim gibi, Kürt sorununa güçlü bir destek vermeyi benimsemektir. Bu politika benimsendikten sonra, sosyalist ülkelerin somutta neler yapabileceklerini düşünüp belirlemeleri zor değildir. Bu, belli bir plana uygun olarak, küçük ölçüde ilişki ve destekten başlayarak zamanla ileri bir düzeye yükseltilebilir.

Kanımca, atılabilecek ve atılması gereken adımlardan biri, Kürt ulusal kurtuluş örgütleriyle, politik partiler ve cephelerle diyalog kurmak, bu ilişkiyi geliştirmek ve güçlendirmektir. örneğin bu partiler ve cepheler niteliklerine uygun düşen uluslararası ya da örgütlerarası toplantılara, parti kongrelerine vb. çağrılabilir. Elbet söz konusu ilişkilerde, Kürdistan'daki her türden örgüte değil, sağlıklı ve mümkün olduğunca tutarlı olanlara destek olmalı, aynı zamanda bu ilişkiler, Kürt yurtsever örgütleri arasında birliği -ilerici kanalda- teşvike hizmet etmeli.

Demokratik kitle örgütleriyle ilişkiler de önem taşıyor. Bunlar içinde Kürdistan'da örgütlenen ve kurtarılmış bölgelerde çalışmalarını sürdürenler var (Irak Kürdistanı'nda

Yazarlar Birliği, İran Kürdistanı'nda "Gençlik Birliği" gibi..); önceleri legal örgütlenmiş olup sonra yasaklananlar var (Türkiye'de DHKD ve DDKD gibi gençlik örgütleri); yurt dışında örgütlenip çalışanlar var. Örneğin Uluslararası PEN Kulubü'nün Kürt şubesi, İşçi federasyonları (KOMKAR gibi), Kadın örgütleri (KOMJIN gibi), Yurtdışı Kürt Öğrenci Örgütü (KSSE) var. Bunların uluslararası düzeyde kendilerine uygun düşen platformlara katılmaları ve orada Kürt sorununu dile getirmeleri için sosyalist ülkeler destek verebilir.

Sosyalist ülkeler basın-yayın alanında, hem habercilik, hem de yorum ve program olarak Kürt sorununa, Kürdistan'da yeralan olaylara yer verebilirler ve vermelidirler.

Kürt kamuoyu ve yurtsever güçleri, basın-yayın alanında kendisi yeterince güçlü araçlara sahip olmadığı için, bu tür haber ve yorumları BBC'den ve benzer Batılı kaynaklardan izliyor.

Doğrudan Kürtçe yayın yapan güçlü bir radyo oluşturulabilir veya Erivan radyosu habercilik ve yorum açısından güçlendirilebilir. Avustralya ve Federal Almanya'da Kürtçe yayın yapan eyalet radyolarının varlığı gözönüne alınırsa, sosyalist ülkelerde de böylesi yeni istasyonlar oluşturmak mümkündür sanırım.

Sovyetler Birliği'nde Kürt dili, tarihi ve edebiyatıyla igili olarak varolan kurumlar kadro ve kapsam bakımından daha da güçlendirilebilir ve diğer sosyalist ülkelerde de benzer kurumlar oluşturalabilir.

Sosyalist ülkeler Kürt sorununu uluslararası kuruluşlara götürebilir ve bu yöndeki çabaları destekliyebilirler. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, İnsan Hakları Komisyonu ve diğer organları, Helsinki toplantıları bunlar arasındadır. Sosyalist ülkeler yine, Kürt ulusal hareketinin temsilcilerinin bu tür örgütlere ve platformlara katılıp sorunlarını dile getirmeleri için de destek olabilirler. Daha önce de belirttiğim gibi uluslararası ortam bu konuda giderek elverişli bir duruma gelmektedir. Kürt sorunu Avrupa Konseyi ve Parlamentosu'nun gündemine girdi ve kimi kararlara konu oldu. Batı'da çeşitli ülkelerin parlamentoları yıllardır Kürt sorununu tartışıyorlar ve bunların sayıları yıldan yıla artıyor. Hatta sorunu Birleşmiş Milletlere götürmeye hazırlananlar var (Örneğin Danimarka).

Sosyalist ülkeler, Kürt ulusal hareketine, ihtiyaç duyduğu maddi ve askeri desteği verebilirler.

Yoldaşça selamlar ve iyi dileklerle..

Kemal Burkay
Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi
Genel Sekreter

7 Aralık 1988

YAYIN İÇİN ÇERÇEVE

Yayının Boyutu ve Biçimi:

Nokta ve benzeri dergilerin boyutu uygundur. Yazılar duruma göre çift sütun, ya da üç, hatta dört sütun dizilebilir.

İnceleme yazıları ve teorik yazılar için iki sütun, aktüalite ve haber yazıları için üç ya da dört sütun uygundur.

Yazıları mümkün olduğunca uygun resim ve varsa nitelikli desen ve kürikatürlerle rahatlatmak iyi olur. Yazılar sıkışık bir yığın halini almamalı.

Teorik ve incelemeyazılarının başlıkları yeterince doygun olmalı. Önemli haberlerde de, haber kısa olsa bile, başlık göze çarpacak biçimde verilmeli. Ara başlıklarla yazı rahatlatılmalı ve okunması kolaylaştırılmalı.

Kısa haber ve görüşler çerçeve içinde verilmeli.

Mizanpaj işinde, bu işi bilen insanların görüşünden yararlanmalı, bir de dergi ve gazeteleri bu gözle incelemeli. Mümkünse bu işle, eli işe yatkın bir arkadaşı görevlendirmeli ve onun zamanla deney kazanıp gelişmesine olanak sağlamalı.

Yayın ilkeleri:

1- Halkımızın geniş yurtsever kesimlerine, emekçi yığınlara ve demokrasi güçlerine seslenmeli. Onların istemlerine sahip çıkmalı. Konuların seçiminde ve işlenmesinde bunu gözetmeli.

2- Mücadelesini esas olarak sömürgeci güçlere, faşizme, emperyalizme yöneltmeli.

3- Diğer sol, yurtsever, ilerici güçlerle, çok gerekli olmadıkça polemiklere girmemeli. Solda hâlâ geçmiş dönemin, düşmanı bir yana bırakıp dost dostla uğraşmayı meslek haline getiren sataşmacı bir anlayışı sürdürenler var. Böyle bir anlayış ve tutumdan uzak durmalı. Önemli olan şuna ya da buna laf yetiştirmek değil, görüşlerimizi kitleler içinde yaymak, taraftar kazanmaktır.

4- Gerek Kürdistanlı diğer yurtsever güçleri, gerekse Türk demokrat ve ilericilerini (birçok konuda bizden farklı düşünseler de) bizimle dayanışmaya yöneltecek, itmeyecek bir dil ve üslupla sorunlara yaklaşmalı. Onları zaman zaman yanlış tutumlarından dolayı eleştirmek gerekebilir; ama bu eleştiri, bizim onlarla diyalogumuzu koparacak ölçüde sert ve kırıcı değil, olgun bir tarzda, uyarıcı ve yapıcı olmalı. Diğer bir deyişle toplumdaki diğer yurtsever, demokrat güüçlerle ilişkilerimizi geliştirecek ve bize dostlar kazandıracak bir politika izleyelim. Bundan şaşmayalım.

5- Ne denli dikkatli de davranılsa, yayının hangi çevre tarafından çıkarıldığı, yayını çıkaran dağıtan kesimlere bakılarak, kısa sürede belli olacaktır. Ancak, eğer koşulları varsa, başka yurtsever insanların da daha baştan mali ortaklık, yazı vs olarak katkısı sağlanabilir. O zaman yurtsever kesimlerin ortak bir yayını gibi sunulması daha kolaydır. Ancak öyle olmalı ki inisiyatif elden çıkmasın ve yayın politikası beklemediğimiz yönlere çekilmesin.

6- Yayının sayfaları yurtsever ve demokrat nitelikte –Kürt ya da Türk- politik

kişi, aydın, sendikacı, sanatçı vb. kişilerin yazılarına açık olmalı. Böyleleriyle, özellikle uzmanlık alanlarına giren konularda mülakatlar yapılabilir veya yazı istenebilir. Görüşlerinin bizimkiyle aynı olması şart değil, yeter ki gerici türden olmasın.

7- Dil ve terminolji bakımından, ilk sayılarda yıldırımları çekmemek için biraz usturuplu olmakta yarar olabilir. Ne var ki şu ana kadarki deneyimlerimizden biliyoruz ki, özellikle Kürt sorununa ağırlık veren ve Kürt yurtsever çevrelerince çıkarılan yayınlar, ihtiyatlı da olsalar pek para etmiyor. Sömürgeci güçler bu tür yayınları yaşatmamak için hiçbir ölçü ve kural tanımadan azgınca saldırıyorlar. Öyle olunca, bir sürü masrafa ve emeğe mal olan her sayıyı gereği gibi değerlendirmek en iyisi. Ama bununla, zamansız ve gereksiz bir kof ajitasyonu kast etmiyoruz elbet. Kimi sivriliklere, sidik yarışına girmemekte özellikle yarar var. Önemli olan, koşulları iyi hesaplamayan ve burtakım "cesurane" slogan ve sözcükleri her an görmek ve işitmek isteyen bir kısım coşkulu insanları tatmin etmek değil, kitleye ve kadrolara sağlıklı bir mesaj iletmek, uzun vadeli mücadeleyi gözetmek, çeşitli politik sorunlarla ilgili yolgösterici olabilmektir. İnsan kimi zaman, fazla göze batan sözcükleri kullanmadan da mesajını iyi ve tam biçimde iletebilir.

8- Konuk yazarların, kendi gerçek adlarıyla yazan bizim dışımızdaki insanların yazılarındaki kimi eksikler, farklı görüşler, ya da yanlışlar elbet kendilerini bağlar. Ama dergi çevresine mal olacak veya imzasız türden yazılarda ideolojik tutarlılığa dikkat etmek gerekir. Kimi zaman illegal yayınlarda kullandığımız kadar açık seçik bir terminoloji ile yazmayabiliriz, görüşümüzü anlatmak için değişik sözcükler ve anlatım biçimleri kullanabiliriz; ama öz olarak yanlış şeyler söylememeliyiz. Burjuvazi ile aramızdaki ideolojik ve politik hattın öbür yanına kaymamalıyız.

Bir örnek: Belki Kürt sorununu tartışırken, "Kürtler, kendi bağımsız devletlerini kurma da dahil, kaderlerini özgürce belirlemeli" biçiminde bir ifade şu andaki koşullar göz önüne alınınca, bir legal yayın için erkendir. Ama onun yerine şöyle denebilir: "Her türlü ulusal baskı son bulmalı, halklar kendi kaderlerini özgürce belirlemeli." "Halklarımız birlikte yaşayabilir ve yaşamalıdır; ama hiçbir ulusal baskı olmadan, halkların tam bir hak eşitliği sağlanarak; eşit ve özgür koşullarda..." Bu da aslında aynı şeyi söylemektir ve bizim programımıza uygundur.

Yine belli durumlarda tek tek kültürel haklar da savunulabilir. Örneğin dil üzerindeki baskıya karşı çıkmak, Kürtçe basın yayının serbest bırakılmasını istemek gibi. Bunlar yeri geldikçe ileri sürülecek istemlerdir. Bunları istemek kendi kaderini tayin hakkından vazgeçmek anlamına gelmez. Ama örneğin sorunun çözümü için "Kürtlere kültürel özerklik verilmeli" biçiminde bir öneri yanlıştır. Bu sorunun çözümü olmaz ve ulusların kendi kaderlerini tayin, isterlerse ayrılıp bağımsız devlet kurma hakkının yerine konamaz.

Konular ve Yazıların Hazırlanması:

Böylesi bir yayının kapsamına giren konular pek çeşitlidir. Teorik yazılar, inceleme

ve araştırmalar; güncel olaylar, haberler, yorumlar; işçi, gençlik ve kadın sorunları ve bu kesimlerin mücadelesi; bu konulara ilişkin mülakatlar, çeviriler vb... Ayrıca böyle bir yayına uygun düşen türden şiir, küçük hikâye, desen, karikatür vb...

Yazıların bir bölümünü, özellikle teorik nitelikte, inceleme türünden (dil, tarih, kültür üzerine olanlar dahil) ve kimi politik yorumları yurt dışındaki arkadaşlar hazırlayabilirler. Ama her şeyi buraya bırakmamalı. İçerdeki her olanaktan yararlanmak, arkadaşları bilgi ve yeteneklerine uygun konularda yazıp çalışmaya teşvik etmek gerek. Öyle ki kadrolar bizzat yurt içinde, kavganın sıcağında yetişsin.

Özellikle güncel olaylar, haberler ve yorumlarda yük yurt içine binmelidir. Yayın ülkede olup biten pek çok önemli olayı zamanında ve iyi biçimde haber alıp yansıtmalı. Bunun için yöredeki veya orayla sıcak ilişkisi olan , sık sık gidip gelen insanlardan, örneğin tanıdık milletvekillerinden, dost gazetecilerden yararlanmalı; iyi bir muhabir ağı oluşturmalı. Yayın yurt içindeki olaylara, önemli gelişmelere gereği gibi yer vermezse gereken ilgi ve etkiyi yaratamaz.

Yurt dışından gelecek yazılar, yurtdışı temsilcisinin kanalıyla gelecektir. Başka kanallardan gelecek yazılar ve mektuplar bakımından ise, yayına uygun düşüp düşmedikleri konusunda değerlendirmeyi siz yapın.

Yasal açıdan ciddi bir risk bulunmayan yazıların kişinin gerçek adıyla yazılmasında yarar var. Ama yurt içinde önemli örgütsel görevler yapan arkadaşların bu tür yazıları bile kendi adlarıyla yazmamalarına dikkat etmeli.

Bu tür yayınlarda, özellikle sorumlu müdür, hatta yönetmen bakımından risk büyüktür. İlgili arkadaşlar bunu daha baştan göze almalı, kararlı, dirençli olmalı. Sorumlu yazı işleri müdürünün tutuklanması halinde yerine başka birini koymaya hazır olmalıyız. Böyle bir yayını çıkarıp yaşatmak kavganın önemli bir parçasıdır.

Büro-Kitle İlişkilerinde Nelere Dikkat Etmeli:

Yayının sahip, yönetmen ve diğer sorumlu kişileri, legal bir yayını çıkaran insanlar olarak kitle ilişkilerinde rahat olmalılar. İlişkilere asla bir gizlilik havası vermemeliler. (Gerçekten gizli olan şeyi ise elbet orada konuşmamalılar.) Büroya her türden yurtsever, ilerici insan gibi bizim arkadaşlar, sempatizanlar da uğrayabilir, bir çay içebilir, bir süre sohbet edebilirler. Ama orayı vakit geçirilen, laklak edilen bir yer haline getirmemeli. Bu oradaki görevlilerin çalışmasını engelleyeceği gibi güvenlik açısından da sakıncalıdır.

Büroya gelip giden insanlara sıcak bir ilgi göstermeli. (Elbet ajan ve kötü niyetli olduğu bilinen veya sanılanlar hariç).

Diğer:

PKK ile ilgili olarak şimdilik ne leyhte ne de aleyhte yazmamalı. Elbet sömürgeci rejimin bölgedeki baskılarına, cezaevlerindeki direnişlere ilişkin olarak ise , şimdiye kadar yaptığımız gibi, teşhir görevini sürdüreceğiz.

Yazılarda dizgi yanlışlarını tümüyle önleyemesek bile, asgariye indirmek için titiz olalım.

Prensip olarak ilan alınabilir. Ancak bu konuda dikkatli olmalı. İlanı arka kapak

gibi değil de, ilan gibi almalı.. Duruma göre hiç alınmayabilir de. Zaten bu tür dergilere maddi bakımdan işe yarar ilan pek gelmez, gelen de baş ağrıtır..

Telefaks, yazıların iletilmesi için (özellikle yurt dışından) büyük kolaylık sağlar; onu, yayından ayrı olarak, daha önce yazdığımız biçimde gerçekleştirmeli.

Başta 48 sayfa ve duruma göre 6-10 bin arasında basılması uygundur. Bunun yaklaşık 1500-2000 kadarı yurt dışında gider.

Mali Sorunlar:

Yayının sahip ve ortakları daha baştan belli bir sermaye koyarlar. Yayın çıktıktan sonra uygun biçimde bağış da toplanabilir. (İçerde ve dışarda.) Ayrıca yayının hesapları düzenli biçimde tutulur. Her şey yasalara uygun ve düzenli biçimde olmalı. Gelecek baskılar önceden hesaplanarak açık verilmemeli.

Devrimci selamlar ve en iyi dileklerimle...

7 Aralık 1988

Yurt İçindeki Komiteye Mektup

Değerli yoldaşlar,

Son durumu değerlendirdik ve hemen size yazıyorum:

1- Kongre'yi, düşündüğümüz zamanda yurt dışında toplamamızın güç ve sakıncalı olacağı sonucuna vardık. Güçlükler şudur:

Birincisi maddidir. 15-20 dolayında yoldaşımızın çıkarılması, belgelerin bedeli, yol, toplantı masrafları hesaba katıldığı zaman büyük bir yekun tutuyor. Oysa şu dönemde bizim açımızdan maddi durum ne yazık ki giderek güçleşmekte.

İkincisi toplanma güçlükleridir. Bu konuda durum geçen yıldan bu yana bile birhayli değişti ve güçleşti. Örneğin Avusturya vize koydu; İtalya gelenlerin birçoğunu geri çeviriyor.

Üçüncüsü örgüt güvenliği ile ilgilidir. İlk iki güçlüğün üstünden gelinse bile, bu kadar kişinin çıkışı, toplantı yerine ulaşmaları ve yaklaşık 5-7 gün sürecek toplantı sonucu dönüp yerlerine ulaşmaları, asgari 20-30 gün arasında bir süreyi alır. Bu ise polisin dikkatini çok kolaylıkla çeker. Çünkü söz konusu insanların çoğunun polis gözetimi altında olduklarına kuşku yoktur; ortadan kaybolmaları dikkati çeker; hele birkaçının birden kaybolması çok daha fazla çeker. Belgeler için başvururken (dolaylı olsa bile), çıkışta, dönüşte birisi-ikisi tanınsa, fire verse kongre deşifre olabilir; hem katılanların, yeni görevlere seçilenlerin, hem de hir bütün olarak örgütün durumu tehlikeye düşer. İşin bu yanını başlangıçta yeterince iyi biçimde değerlendiremedik. Ama hazırlık sürecinde sorunun üstünde daha iyi düşününce güçlükleri ve sakıncaları da daha iyi kavramaya başladık.

Kongrenin yurt içinde toplanması durumunda da, özellikle güvenlik sakıncası olacağı kanısındayız. Sorunlarımızı rahatça tartışmak için en az 4-5 günlük süre gereklidir. Oysa 20-30 dolayında kişinin bu kadar süreyle toplanacağı bir yer bulmak ve onu gözlerden gizleyebilmek kolay iş değil. Bu büyük bir risk, bunun da ötesinde kumar olur.

Gidiş-gelişe ilişkin belgeler bakımından da şimdi durum eskisinden çok daha güç. Sınırlardaki denetim mekanizması, sizin de bildiğiniz gibi geliştirildi.

Sonuç olarak, bir aday üye hariç, tüm arkadaşlar bu koşullarda dışarda veya içerde kongre toplamanın hem çok güç, hem de ciddi biçimde sakıncalı olduğu kanısındadırlar. Şu anda, örgüt içinde Kongre'nin el koyması ve çözmesi zorunlu olan bir sorun ya da problem de olmadığı; aksine, örgütün yurt içinde toparlanmaya başladığı, örgütsel çalışmanın canlandığı bir aşamada; böylesi bir riske girmenin, koşullar elvermediği halde zorlamanın, yarardan çok zarar getireceği kanısındayız. Bu nedenle koşullar elverişli hale gelinceye kadar Kongre ertelenmeli, diyoruz. (Tüzüğümüz bu konuda MK'ya yetki veriyor.) Farklı görüş taşıyan aday üye yoldaş ise, herşeye rağmen kongrenin toplanması için çaba gösterilmesi gerektiği görüşünde.

Diğer yandan, arkadaşlar, Kongre'nin toplanmasının getireceği yararların bilincindeler. Bu iki nedenle büyük önem taşıyor: Birincisi, yurt içindeki ve dışındaki gelişmcleri, parti çalışmalarını, bir ölçüde de geçmişin sorunlarını, yurt içindeki yoldaşlarla tartışmak; yeni döneme ilişkin politikanın belirlenmesinde gerekli kararları amak; ikincisi de yeni yönetimi seçmek ve MK'nın ağırlığını yurt içine geçirmek. (Dünden bugüne durum değişti. 12 Eylül'ün ağır koşullarında merkez kadroların çoğu yurt dışına geçti. Oysa bu böyle sürüp gidemez.) Bu konuyu da değerlendirdik ve çözüm olarak şunu öneriyoruz:

Birincisi, yurt içindeki MK üyelerinin, (asil ve yedek) katılımıyla önümüzdeki yaz aylarında yurt dışında bir MK toplantısı düzenlemek. Buna, şu anda aktif görev yapan iki yoldaşın daha katılmasını ve görüşlerini belirtmelerini istiyoriız (Güvenlik nedeniyle isimlerini yazmadık, ayrıca ileteceğiz). Bu genişletilmiş toplantıda durum değerlendirilmeli ve yeni MK seçilmeli. Burdaki yoldaşlar (bir asil üye hariç) MK'nın yeni üyelerinin bu toplantıda belirlenmesi ve ağırlığın yurt içine kaydırılması gerektiği görüşündeler (Partimizin tüzüğü buna elveriyor. 9. Madde, MK'nın gerektiğinde Kongre görevi yapabileceğini hükme bağlamıştır). Farklı görüşte olan asil üye arkadaş ise, MK'nin bu toplantıda seçimini doğru bulmuyor; bunun kongreye bırakılmasını; buna karşılık, yurt içi komitesinin inisiyatifinin geliştirilmesini istiyor.

Ancak, MK ağırlıkla, ya da tümüyle yurt içine aktarılmadıkça, komitenin inisiyatifinin arttırılması çözüm olmaz ve üstelik bu ikisi de çelişir. İster istemez, yine kararlar dışarda alınacak, içerisi ise yürütme görevi yapacak.. Ayrıca ben kişisel olarak Genel Sekreter'in de içerdeki yoldaşlar arasından seçilmesi gerektiği kanısındayım. Dışarda hiç MK üyesi olmayabilir; ya da bunlar, kimi arkadaşların önerisine uygun olarak üçü geçmez. Bunlar da, hem yurt dışında partiyi temsil eder, dış ilişkileri sürdürür, burdaki örgüt ağını ve çalışmaları denetler, hem de içeriyle diyalog halinde politika oluşturulmasına katkıda bulunurlar. MK koşulları uygun görürse ben içeriyc de gelebilirim. Ama içerde, ya da dışarda olayım, sekreter olmam zorunlu değildir ve böyle bir şey çalışmalarımda da en küçük birşeyi aksatmaz. Bu, burdaki toplantıya da sunduğum, ama benimsenmeyen bir öneridir.

Eğer MK bu şekilde genişletilmiş olarak toplanır ve durumu değerlendirip yeni MK'ni seçerse, yönetim ağırlıkla yurt içine aktarılabilir ve böylece olağanüstü dönemin yarattığı durum son bulur.

Elbet bu, her bakımdan kongrenin yerini tutmaz. Geniş katılımla Kongrenin toplanması, sorunlarımızı enine-boyuna tartışmak, sonuçlara varmak seçimin de böylesine geniş bir katılım içinde yapılmış olması hepimizin isteği idi. Ne yazık ki, yukarda açıkladığım nedenlerle, mevcut koşullarda bunun gerçekleşmesi çok güç görünüyor ve ciddi sakıncalar taşıyor. Hem bu aşamadaki olanaklarımızı, gerçeklerimizi göz önüne almak, hem de örgüt güvenliğini iyi düşünmek zorundayız. Benzer güç koşullarda çalışmış pek çok devrimci partinin de kongrelerini uzun zaman yapamadıkları çok olmuştur.

Sorunlarımızın tartışılması ve belli sonuçlara ulaşmak için, kuşkusuz, kongre iyi bir platform olurdu. Ama bu tartışmayı; koşullara uygun olarak, daha değişik biçimlerde de yapabileceğimizi düşünüyorum. Bunu daha sonra değerlendirebiliriz.

Yoldaşlar, son toplantımızda oluşan görüş böyledir. Sizden istediğimiz, bu konuyu Komite'de değerlendirip görüşünüzü bize iletmenizdir. Ayrıca, tabanda uygun göreceğiniz (örneğin kongreye katılmaya değer bulduğunuz) yoldaşların da görüşünü almanızda yarar var. Ama tüm üye tabanının görüşüne başvurmayı, yine güvenilk nedeniyle sakıncalı buluyoruz. Çünkü merkez organının ağırlıkla yurt içine kaydırılacağının tüm üye tabanında bilinmesi şimdilik zorunlu değil.

Yukardaki konuya ilişkin görüşünüzün yanısıra, ayrıca, çıkış için oradan sağlam belge sağlanıp sağlanamıyacağı konusunda da –son duruma ilişkin- bilgi verin.

Görüşünüz olumlu olursa, toplantıyı bu yaz yapmak için çalışma başlatacağız. Siz de bu arada uygun belge sağlama işini başlatın. Görüşünüz farklı olursa yeniden değerlendireceğiz. Komitede değerlendirip, uygun göreceğiniz diğer bazı yoldaşların da görüşünü alıp sonucu biran önce iletmenizi bekliyoruz.

2. Bildiğiniz gibi TEVGER'in iki üst organı (Genel Yönetim Kurulu ve Merkez Yürütme Kurulu) da yurt dışındadır. Bunun da ilerde yurt içine aktarılması iyi olur diyoruz. Yakın dönemde hiç değilse Merkez Yürütme yurt içine aktarılabilir diye düşünüyoruz. Bu konuda da TEVGER'e öneri yapmadan öncc görüşünüzü öğrenmek istiyoruz. Bu konuyu da değerlendirip görüş iletin. TEVGER'de görevli arkadaşın da görüşünü sorun.

3. Komiteye alınmasını düşündüğünüz arkadaş, genişletilmiş MK toplantısına katılmasını istediğimiz yoldaştan biri. Zaten eğer bu toplantı önümüzdeki aylarda gerçekleşirse bu öneriniz ordaki genel düzenlemeyle birlikte ele alınmalı diyoruz. Bu nedenle acele edilmemeli. Organın görüşü budur.

4. Yayınla ilgili olarak iki yerde büro oluşturma öneriniz benimsendi. Yayının durumu da değerlendirildi. Genel olarak olumlu, başarılı bulundu. Sizi kutlarız. Bu konuya ilişkin kimi öneriler ayrıca iletilecektir. En önemlisi onun yaşatılabilmesidir.

5. Yakın dönemde gündeme girecek ara seçimlerde bağımsız adaylar göstersek iyi olur. Bu adayların tüm yurtsever ve sol güçlerin üzerinde birleşeceği bir aday olması önemlidir. Herhangi bir burjuva partisi desteklenmemelidir.

6. Legal kitle partisiyle ilgili çalışmalar olumlu bulundu. Yeni gelişmelerle ilgili olarak da bilgilenmek istiyoruz. Periyodik telefon bağlantısı aksadı. Eğer sakıncası yoksa sürdürülebilir.

Böyle bir partiye katılım konusunu değerlendirdik. Gerek yönetim planında, gerek taban örgütlenmesi bakımından uygun kadrolarımız, üye ve sempatizanlarımız görev

alabilir. Legal kitle çalışması, hem onların kitle ilişkilerinde bir avantajdır, hem de onları korur. Bu nedenle katılımın ve desteğin geniş olması gerektiği görüşündeyiz. Diğer yandan bu yoldaşlar partili kimliklerini korumaya büyük özen göstermelidirler. Böyle bir legal kitel partisi içinde, geçmişte demokratik kitle örgütlerinde gördüğümüz gibi, kadroları deşifre edecek gruplaşmalar hem bizim açımızdan, hem de bizzat kurulacak kitle partisi açısından sakıncalıdır. Ayrıca, yine geçmiş dönemde yaşadıklarımızdan da ders alarak, kimi kadroları, dar günlerde görev vermek üzere yedekte tutmayı da ihmal etmemeliyiz. Bu ikisinin dengesi gerekli. Gizli çalışma, bir köşede sessizce durup hiçbir şey yapmamak değildir; legal partilerde kitle örgütlerinde çalışmak, partimiz açısından gizlilik kuralları ile çelişmez. Ama bu da yapılan işe, göreve, yani herbir somut duruma göre değişebilir.

Selamlar ve başarı dilekleriyle.

Fikret (Kemal Burkay'ın kullandığı kod adlarından biri)
27 Şubat 1990

MK'ya sunduğum 26 Temmuz 1990 tarihli Rapor

Değerli yoldaşlar,

Geçen sonbaharda toplanan Yurtdışı Parti Konferansımızın üzerinden daha bir yıl geçmedi. Bu arada dünyada önemli gelişmeler oldu. Doğu Avrupa ülkeleri ve Sovyetler'deki gelişmelerden, zirve toplantılarından; süregelen yumuşama sürecinden, iki Almanya'nın birliği yolunda atılan adımlardan bir bir söz etmeye gerek yok. Gelişmelerin bir bölümünü geçen MK toplantımızda değerlendirmiştik. Bu toplantıda da konu bir gündem maddesidir. Kısa da olsa bir değerlendirme yapabiliriz. Bu konuda benim söyleyeceklerim kısa ve öz olacaktır. Daha çok bu gelişmelerin Kürt halkının kurtuluş mücadelesini ve Partimizin de durumunu ne yönde etkileyeceği noktaları üzerinde duracağım.

Kanımca, sosyalist kampta son yıllarda yaşanan olaylar, sosylist hareket bakımından uluslararası düzeyde bir gerilemeyi gösteriyor. Sosyalizm, Ekim Devrimi'yle birlikte yükselişe geçti, 2. Dünya Savaşı'nın ardından bu yükseliş hızlandı. Tüm dünyanın sosyalizme doğru yürüdüğünü sandığımız 1970'li yıllarda devrim dalgası duruldu, sosyalizm bir durgunluğa girdi ve arkasından bir gerileme, veya düşüş başladı. Bunun temel nedeni sosyalist sistemin toplumsal yaşamı gereğince demokratize edememesi ve kapitalizme karşı ekonomik ve teknolojik yarışta geride kalmasıdır. (Daha iki yıl öncesi bizim de bu konuda gerçek durumu bilmediğimiz ve sosyalist sistemin durumuna ilişkin olarak çok iyimser olduğumuz bir gerçektir.)

Sosyalist ülkelerde yüze vuran sorunların nedenlerini Yurt Dışı Konferansı sırasında tartışmıştık. Şu aşamada, o zamanki görüşlerimize ekleyecek fazla bir şey olmadığı kanasındayım. Elbet, süregelen olaylar hem bazı görüşlerimizi daha belirginleştiriyor, hem de kafalarda yeni sorular yaratıyor. Biz marksistlerin dünden bugüne öngördüğümüz birçok şey gerçekleşmedi veya olaylar bizim düşündüğümüzden farklı yönelimler kazandı. Bu nedenle, yaşananların ve somut gerçeğin ışığında, hem geçmişi, hem bugünkü durumu bilimsel bir gözle ele almak zorundayız. Marksizm açısından ciddi bir araştırmaya ve yenilenmeye gerek var.

Sosyalizm bakımından bu gerilemenin geçici olduğu kanısındayım. Sosyalizmin yaşadığı bunalım kapitalizmin artık kazandığını, ya da haklı olduğunu göstermiyor. Bu sömürücü, insanlığın ilerici değerlerine yabancı rejimin kalıcı olduğunu düşünmek, gelişmeye de insana da güvensizlik olur. Oysa insanlık bugün belki sosyalizmi etkin biçimde yaşama geçirecek, kapitalizmi tarihin mezarlığına gömecek kadar olgunlaşmamış. Ama birgün bu iş için daha olgun ve donanımlı olacağına kuşku yok. Bu gerileme ne kadar sürer, nerde durur, şimdiden kestirmek olanaksız. Ama sosyalizmin bir dönem sonra yeniden yükselişe geçeceği kuşkusuzdur. Bu yeni yükselişin yöntem ve araçları ise elbet geçmişten farklı olacak, yeni koşullara göre biçimlenecektir.

Sosyalist kamptaki bu gerileme, kapitalizmin kendine güveninin artmasına ve kapitalist propagandanın hızlanmasına yol açarken, sosyalizmin uluslararası prestijini

de birhayli sarstı. Sol partilerin saflarında; emekçiler arasında ve özellikle aydın kesiminde inançsızlık; moral düşüklüğü, ufalanma daha şimdiden göze çarpıyor.

Uluslararası sosyalist harekettcki gelişmeler; ister istemez Türkiye'deki sosyalist hareketi de etkileyecektir ve daha şimdiden etkilemeye başlamıştır. Ancak, Türkiye'nin sorunları ile sosyalist ülkelerin veya Batı Avrupa'nın sorunları da farklıdır. Sınıf mücadelesinde belirleyici olan ülkenin kendi iç koşullarıdır. Türkiye de ise sınıfı çelişkileri oldukça keskindir ve Kürt ulusal sorunu bu bunalımı daha da derinleştiriyor.

Uluslararası düzeyde yumuşama süreci devam. ediyor. Varşova Paktı dağıldı sayılır. NATO'nun da eski yapısını koruması, sürdürmesi güçleşiyor. Silahsızlanma yönündeki çaba ve eğilimler, emperyalistlerin diretme ve oyalama çabalarına rağmen giderek hızlanacaktır. Büyük güçler arasındaki gerilim ve çatışma ortamının yerini uzlaşma, sorunlara görüşmeler yoluyla çözüm bulma ortamı alıyor.

Bu durum; çeşitli bölgesel çatışmaları da etkiliyor. Elbet, dünyanın çeşitli yerlerinde hâlâ gerilim ocakları, bölgesel savaşlar var ve her an yenileri de patlak verebilir. Ama, en azından, uluslararası düzeyde, bu sorunlara görüşmeler yoluyla çözüm bulma eğilimi güçleniyor ve büyük güçlerin bu tür sorunlara ilişkin tutumu değişiyor. Bu ise, bölgesel çatışmalar gibi, ulusal kurtuluş hareketlerinin ve taplumsal devrimlerin durumunu da etkileyecektir.

Bu değişiklikler Kürt ulusal hareketini nasıl etkileyecek?

Sosyalist ülkeler, geçmişte; emperyalizmi geriletme ve ittifak politikasının bir ürünü olarak ulusal kurtuluş hareketlerine etkin politik, ekonomik ve askeri destek sağlıyorlardı. Şimdi ise zaten, dünün bazı sosyalist ülkeleri sosyalist olmaktan çıktığı, çıkmayanların ise önemli değişiklikler geçirdiği, emperyalizmle mücadele stratejisinin yerini uzlaşma politikası aldığı için, ulusal kurtuluş hareketlerine geçmişte gösterilen desteğin bundan böyle sürmesi beklenemez: Bu destek tümüyle ortadan kalkmasa bile herhalde çok azalacaktır.

Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesine gelince, Kürt hareketi; bildiğimiz kendine özgü koşullar nedeniyle, konjonktürün uygun düştüğü kısa bir-iki dönemin dışında, geçmişte de sosyalist ülkelerden etkin, ya da dişe dokunur bir destek görmedi. Sosyalist ülkeler, genellikle, Kürdistan'ı bölüşmüş devletleri küstürmemek için Kürt sorununu duymazlıktan geldiler. Bu soruna ilişkin olarak enternasyonalist ilkeleri kulak arkası ettiler. Bu aşamadan sonra farklı bir tutum hiç beklenemez.

Elbet uluslararası genel yumuşama, özellikle de büyük güçlerin ilişkilerinde ortaya çıkan yeni durum, bölgesel sorunlara hemen ve aynı derecede yansımaz. Bu sorunların kendi öz nedenleri vardır. Örneğin bu yumuşama belki Filistin sorununun yakın bir dönemde barışçı bir çozüme ulaşmasını kolaylaştıracaktır. Ama sorun bununla bitmiyor. Ortadoğu'da ülkeleri karşı karşıya getirebilecek bir dizi başka çelişkiler, çatışan çıkarlar var. "Sular sorunu" şimdi böylesi ve giderek önem kazanan bir sorundur.

Son 30 yıl içinde Irak ve İran Kürdistanı parçalarında kitlesel ve silahlı mücadele düzeyine ulaşan ulusal kurtuluş mücadelesinin neden başarıya ulaşmadığını çok tartıştık. Nedenleri bizce açıktır: Uluslararası ciddi bir destek yokluğu bu nedenlerden biridir. Öyle olduğu içindir ki Kürt hareketi, bir düşmana karşı ötekisinden medet umar hale gelmiş ve Irak, İran ve Suriye arasındaki sürtüşme ve çatışmalarda, onların birbirlerine karşı kullandıkları kozlardan biri durumuna düşmüş, bağımsızlığını önemli derecede yitirmiştir. Türkiye Kürdistanı'nda ise PKK'nın durumu malum.

Yığınlara, iyi bir politik örgütlenmeye ve güçlü bir uluslararası desteğe dayanmadığı zaman silahlı mücadelenin başarıya ulaşma şansı yoktur ve o halka felaket getirebilir. Kürdistan'daki deneyler bunu yeterince gösteriyor. Bu durum yakın bir zamanda değişecek gibi de görünmüyor. Aksine, uluslararası düzeyde değişen durum, silahlı bir mücadeleye desteğin giderek azalacağını gösteriyor.

Öyle olunca da, silahlı mücadeleyi temel alan anlayışın günümüz koşullarında ülkemizin gerçeklerine uymadığı görülüyor. Kürt halkı politik örgütlenmeyi, yanyana yaşadığı halkların devrimci ve demokratik güçleriyle sağlam bir ittifakı esas almalı. Silahlı olmayan yığın eylemlerine ağırlık vermeli. Bu tür bir kitle mücadelesi belli bir düzeye ulaştığı zaman sömürgeci güçlerin terörü, güvenlik güçleri etkisiz ve çaresiz kalacaktır. Bu tür bir mücadeleye geniş uluslararası destek sağlamak olanaklıdır ve yeni dönemde uluslararası durum özellikle bu yönde gelişmektedir.

Türk halkının ilerici, demokratik güçleriyle ortak devrimci dalgayı gözetmeli, bunu örgütlemeli; böyle bir strateji izlenmeli. Bu durumda mevcut rejimi çökertmek mümkün olabilir. Böylesi koşullarda kullanılacak şiddet işe yarar, Kürdistan'ın yakılıp-yıkılmasına, Kürt ulusal güçlerinin ezilmesine yol açmaz.

Böyle bir strateji Batı'daki önemli Kürt kitlesini, hatta Türk halkını örgütlemeye; gerici rejime karşı eyleme geçirmeye hizmet eder. Propagandamızı salt ulusal sorunla sınırlamak; hele ulusal sorunu; kitlelerin ekonomik ve sosyal öteki istemlerinden soyutlayarak, dar bir çerçevede ele almak, ulusal baskıya, dil ve kültür sorununa ilişkin bir ajitasyona indirgemek yanlıştır. Programımızda saptanmış doğru hedeflere karşılık, pratikte biz de sorunları yeter bir genişlikte kucaklama başarısını göstermiyoruz.

Türkiye Kürdistanı'nda, geçtiğimiz Mart-Nisan aylarında Nusaybin olaylarıyla başlayıp gelişen son kitle hareketleri düşündüğümüz nitelikte, önemli yığın eylemleri idi. Bunları Türkiye Kürdistanı'nın öteki bölgelerine, hatta bir ölçüde tüm Türkiye'ye yaydığımız ve daha da güçlendirdiğimiz zaman, bu rejimi toptan bir çöküntüye uğratmak, demokrasinin ve ulusal kurtuluşun yolunu açmak zor olmayacaktır.

Diğer yandan, mücadelede hangi araçların ve hangi yöntemlerin seçileceği, elbet yalnızca Kürt ulusal hareketine veya bu hareket içinde şu ya da bu örgüte bağlı değildir. Rejimin azgın terörü kitleleri ve yurtsever örgütleri silaha sarılmaya zorluyor. Daha 12 Eylül öncesinde Türk devletinin, Kürt hareketini zamansız terör eylemlerine

sürüklemek için nasıl özel çabalar gösterdiğini, örgütlere sızdığını, hatta paravan örgütler kurduğunu biliyoruz ve PKK'nın da bunun ürünü olduğuna kuşkumuz yoktur. İşte bir yandan reimin çabaları, diğer yandan, Kürt ulusal hareketi içindeki şu ya da bu örgütün yanlışları, zamansız silahlı eyemleri gündeme getirebiliyor ve Kürdistan'ın terörize edilmesine yol açıyor.

Şu anda durum budur. Bir yandan sömürgeci-faşist Türk devletinin plan ve yöntemleri; diğer taraftan Kürdistan'ı bölüşmüş olan öteki güçlerin çıkarları ve hesapları yüzünden Kürdistan'da bir kaos ortamı doğmuştur. Kitleler Türkiye Kürdistanı'nda, adeta sömürgeci devletle PKK arasında seçim yapmaya zorlanmışlardır. Sömürgeci-faşist devlet, son uygulamalarıyla politik mücadele kanallarını daha da tıkamakta, öteki yurtsever güçleri de silahlı eylemlere adeta zorlamaktadır.

Bir yandan azgın bir sömürgeci terörün, diğer yandan PKK'nın sansasyonel silahlı eylemlerinin ön plana çıktığı bu ortamda sağlıklı, uzun vadeli bır politikayı savunmanın, kitleleri, buna ikna etmenin, eğer imkansız değilse bile, çok güç olduğunu kabul edelim. Bu durumun yakın bir zamanda değişmesi beklenmemeli. Türk devleti; soruna terör yoluyla "çözüm" bulma anlayışından, ülkede olağanüstü değişiklikler olmadıkça vazgeçmeyecektir. (Şu anda, son "Güneydoğu Raporu" ile birlikte SHP'nin politikasında görülen yenilik elbet olumludur ve bu da, şüphe yok, ulusal kurtuluş mücadelemizin bir ürünüdür. Ama SHP'nin önerileri bölgede ekonomik ve sosyal yaşamın iyileştirilmesine ve bazı kültürel haklara yer vermekle birlikte, sorunun özellikle politik yanıyla ilgili olarak, köklü ve gerçekçi çözümler getirmekten uzaktır). Diğer yandan, Türkiye ile komşuları arasındakı sorunlar, özellikle de Suriye ve Irak'la su sorunu kolay kolay çözülecek türden değildir ve daha uzun bir süre gündemde kalacağa, hatta kızışacağa benziyor. Öyle olunca da PKK türünden dışa bağımlı ve güdümlü bir örgütün yaşama ve "başrollerde oynama" şansı daha uzunca bir süre varolacak demektir.

Söz konusu koşullarda; PKK dışındaki yurtsever kesimlerde de, ancak silahlı mücadelenin bir çözüm olduğu, onunla sonuca varılabileceği anlayışı yer yer göze çarpıyor ve kadrolar arasında boy veriyor. Bizim kadrolarımız arasında da silahlı mücadelenin artık gelip dayattığı tarzında görüşlere rastlanıyor.

Oysa bu tür görüşler dünya ve ülke durumunun bilimsel bir tahliline dayanmıyor. Gerçekçi bir durum değerlendirmesi; günümüzde ve özellikle Kürdistan koşullarında bunun çözüm olmadığını gösteriyor.

Şimdiye kadar bu konuyu birhayli tartıştık. Son birkaç yıl içindeki gelişmelerden sonra bende şu kanı giderek güçlendi: Kürdistan koşullarında barışçı, demokratik, yığınsal, mücadele biçimleriyle sonuç alabiliriz. Silahlı eylemler ise sömürgeci güçlere yarar, Kürdistan'ın harabolmasına ve ulusal potansiyelin büyük kan kaybına yol açar. Çünkü silahlı mücadele alanında güç dengesi açık biçimde karşı taraftan yanadır. Kürt ulusal hareketinin böyle bir mücadelede denge kurabilmesi için yeterince para, silah, eğitim ve cephe gerisi üslere ihtiyaç vardır. Oysa Kürt ulusal

hareketi, salt kendi olanaklarıyla bunu yaratabilecek durumda değil, böylesi bir destekten ise yoksundur. Sözde bu tür desteği verenler ise, pratikte görüldüğü gibi, Kürdistan'ı kendi aralarında bölüşmüş sömürgeci güçlerdir ve bunu, Kürt hareketini kendi aralarındaki çekişmelerde bir koz olarak kullanmak için yapmaktadırlar. Böyle bir desteğe güvenilmez, ona dayanarak zafere ulaşılamaz. Bu tür ilişkiler bağımsız bir politika izlemeye olanak vermez.

Elbet, Kürt hareketinin, silahlı mücadeleye yönelmese bile, azgın bir terör altında olduğunu biliyoruz. Bu nedenle, koşullar böyle devam ettiği sürece illegal çalışmayı korumak ve güçlendirmek zorundayız.

Diğer yandan, salt veya esas olarak gizlilikle yetinmek, içe kapanmak, kitlelerden kopmak olur. Legal çalışma araçlarından da en iyi biçimde yararlanmak için girişimci ve yaratıcı olmalıyız. Legalite yığınlara açılma, kitleselleşme olanağı verir. Bu, baskıları püskürtmek için güç biriktirmemize yarar.

Gerek "demokratik platform", gerekse "her iki halkın devrimci, demokrat ve yurtsever güçlerinin katılacağı bir legal kitle partisi" önerimiz, kanımca bu aşamada, kitlelere açılmak, için uygun araçlardır. Bu öneriler, Kürdistan ve Türkiye'nin koşullarına uygun, ilerici güçlere yeni ufuklar açan niteliktedir. Sol ve yurtsever hareket geçmişin önyargılarından bir anda kurtulamıyacağı için, elbet bu önerilerin herkesçe kısa sürede benimsenmesi ve hayata geçmesi beklenemez. Ama gerek Kürt ulusal hareketinin, gerekse Türk solunun bugünkü çıkmazı aşmaları, toplumda ciddi bır güç ve alternatif haline gelmeleri buna bağlıdır.

Doğru hedefler koymak yetmez. Bu hedeflere ulaşmak için örgüt olarak kararlılıkla ve enerjiyle çalışmalıyız. Yoksa doğru hedefler kağıt üzerinde kalır.

Kanımca, gerek demokratik platform, gerekse legal kitle partisine ilişkin çabalar, Partimizin bu aşamada kitlelerle canlı bağlar kurmasına; daha etkin bir politik, güce dönüşmesine hizmet edecektir.

Türkiye'de Politik Durum ve Muhtemel Gelişmeler

Kitlelerin demokrasi ve özgürlük yönündeki istemleri son yıl içinde daha da canlandı. Ekonomik sıkıntılar nedeniyle de çeşitli toplum katmanlarından tepkiler yükseliyor. Son olarak tütün üreticilerinin, tüketicilerin, memurların, yazar ve sanatçıların eylemleri, yığınsal hareketin toplumun şimdiye kadar pek kımıldamayan, sokağa inmeyen kesimlerinde de yayıldığını gösteriyor ve bu önemlidir. Kürt halkının direnişi ise son altı ay içinde yeni boyutlar kazandı. Hareket çok daha yığınsallaştı; yürüyüş, kepenk kapama, boykot ve öteki biçimleriyle kent eylemlerine dönüştü. Bu, ulusal müadelemiz bakımından çok önemli bir aşamadır.

12 Eylül'ün devamı niteliğindeki ANAP iktidarı ise kitlelerin demokrasi istemlerine karşı inatla direniyor, 12 Eylül rejiminin mirasını koruyor, hatta, son çıkan 413 ve öteki kararnameler ve yeni uygulamalarla da görüldüğü gibi rejimi daha da pekiştiriyor.

Bu, canlanan kitle hareketiyle, kitlelerin yükselen hak ve özgürlük istemleriyle ciddi biçimde çelişiyor ve bu durum ülkede varolan gerilimi büyütüyor.

Bu görece denge elbet böyle sürüp gidemez. Muhtemel gelişmeler ne olabilir? Yeni bir askeri darbe mi? Ne ülke içinde, ne de uluslararası düzeyde ortam buna uygun değil. Dünyada yumuşama ortamı gelişirken Türkiye'de bir askeri darbenin destek bulma şansı yoktur. İçerdc dc kitlelerde 12 Eylül'e karşı tepkiler hâlâ canlıdır ve böyle bir girişimin kitle desteği bulamıyacağı bellidir. Elbet askeri darbelere alışık, militarizmin güçlü olduğu bir ülkede bu tür maceralara girişenler her zaman çıkabilir. Demokrasi güçlerinin giderek artan etkinliği, özellikle de, silahlı cylemlerin yanı sıra, barışçı ve demokratik biçimlerde de yükselen Kürt ulusal hareketi, böylesi bir ortama alışık olmayan ırkçı, faşist, militarist kesimleri harekete geçirebilir. Ancak bunların başarı şansı yoktur. Bu tür ortamlarda söz konusu girişimler ya daha başta kaybederler, ya da kısa ömürlü olur ve çok daha güçlü bir karşı dalgaya yol açarlar.

Kanımca gelişim demokrasi güçlerinden yana olacaktır: ANAP iktidarının son "Sansür ve Sürgün" kararnamelerine, artan baskılara rağmen, kitlelerin zulme ve sömürüye karşı artan etkinliği bunun göstergesidir. Türkiye'nin bir dönüm noktasına yaklaştığı kanısındayım. Bu kez ülke demokrasi yönündc daha ileri mesafeler alacaktır. Bu, Kürt halkının durumunu da olumlu biçimde etkileyecektir.

SHP'nin yeni "Güneydoğu Raporu" bu bakımdan ilginçtir ve onemlidir: Elbet, SHP'nin bu raporda soruna getirdiği yaklaşımla çözüm için getirdiği önerilerle, bizim ve genel olarak Kürt yurtsever hareketinin bakış açısı ve çözüm önerileri arasında dağlar kadar fark var. Yine de SHP'nin bu raporunu ve önerilerini küçümsememeli. SHP bu raporla geleneksel politikasından ilk kez önemli biçimde ayrılıyor. Kürt gerçeğini, kimliğini itiraf ediyor. Kürt dili ve kültürü üzerindeki yasak ve baskıların bir bölümünün kaldırılmasını öneriyor. Ekonomik alanda getirdiği öneriler de önem taşıyor. SHP gibi, CHP'nin devamı, resmi ideolojinin en büyük savanucusu ve bugün ana muhalefet olup yarın yeniden iktidara gelebilecek bir partinin politikasındaki bu değişiklik oldukça önemlidir. O, Kürt sorununun legalize olmasını, serbestçe tartışılabilmesini önemli derecede kolaylaştıracaktır. Kürt kültürü üzerindeki bir kısım baskıların kaldırılması mücadelesine önemli ölçüde yardımcı olacaktır.

SHP'nin bu noktaya nasıl geldiği ve bu önerilerin neyi amaçladığı ayrı bir konu. Elbet onu bu yola, en başta halkımızın zulme karşı yürüttüğü çetin mücadele ve direniş zorladı. Yıllardır SHP'nin dışında ve içinde yurtsever ve demokratik güçlerin yürüttüğü mücadele olmasaydı, SHP bu adımı atamazdı. SHP yönetimi, parti içinde de bu konuda değişim yanlılarıyla cebelleştikten ve uzunca süre direndikten sonra, son aylarda Kürdistan'da kitleleri de tümden yitirdiğini görünce, bu gidişle yalnız kendilerinin değil, Türk devletinin bir bütün olarak Kürdistan'ı kaybedecekleri sonucuna vararak söz konusu adımı atmaya mecbur kaldı.

Şimdi Kürt ulusal hareketi ve bir bütün olarak demokrasi güçleri, SHP'nin bu yeni adımının da elverişli hale getirdiği bir ortamda, Kürt sorununun legalize edilmesi, serbestçe tartışılması ve kültür alanında yeni mevzilerin ele geçirilmesi için

mücadeleyi yükseltmelidir.

Yeni bir genel seçim 12 Eylül'ün devamı niteliğindeki ANAP iktidarını iş başından uzaklaştırarak ülkedeki demokratik değişiklilkler için daha elverişli bir ortam sağlayabilir. ANAP buna karşı direniyor. Ancak bunu en çok 1992'ye kadar sürdürebilir. 1991 yılında da bir erken seçime gitme ihtimali vardır. Elbet, solun alternatif olmadığı bu ortamda, büyük ihtimalle seçimlerden SHP ve DYP başarıyla çıkacaklardır. Bir koalisyon da gündeme gelebilir. SHP ve DYP'nin demokratik hak ve özgürlükler konusundaki tutarsızlıklarını elbet biliyoruz. Ancak kitlelerin değişim istediği, 12 Eylül yasaklarının kalkması için zorladığı bir ortamda, onlar da ister istemez bazı adımlar atmak zorundalar. Anayasa değişikliği, basın üzerindeki baskıların son bulması, YÖK yasasının değişmesi, bir genel af vb. adımlar gündeme gelecektir. Ortamın yumuşamasının Kürt ulusal hareketinin mücadele olanaklarını da arttıracağına kuşku yoktur.

Sol ve Kürt yurtsever hareketi ise legal alana, bir bölümüyle ayrı ayrı partiler biçiminde çıkıyor. Bir bölümüyle ise, hâlâ bu alana müdahele edemiyor. Öyle olduğu için de kitlelere güven verecek bir alternatife dönüşmesi şu koşullarda mümkün değil. Eğer bizim önerimizdeki gibi geniş bir birlik sağlansaydı, bunun kitlelere güven vermesi ve önümüzdeki bir genel seçimde baraj engellerini aşarak parlamentoya etkin bir grup olarak girmek mümkün olabilirdi. Bu isc kamuoyunu etkilemek, demokrasi ve özgürlük yönündeki mücadeleyi daha da hızlandırmak için yeni ve önemli olanaklar yaratırdı.

Bizim bu konudaki öneri ve girişimlerimiz istenen doğrultuda gelişmedi. Elbet bu salt bize bağlı bir olay değil. Yeni oluşan HEP, çeşitli nedenlerle yeterince toparlayıcı olamadı. Kimileri bu girişime karşı daha baştan kuşkulu, önyargılı yaklaşırken, bu girişimde başı çeken SHP'den ayrılmış parlamenterler de onun daha geniş katılımlı olması için yeter ustalığı ve anlayışı gösteremediler. En önemlisi de sosyalistlerin birliği için yeni girişimle bunun arasında birlik sağlanamadı ve ayrı kanallardan yürüdü. Bu ise, söz konusu legal partinin her iki halkın mümkün olduğunca en geniş sol, yurtsever ve demokratik güçlerini kapsamasına olanak vermedi. HEP daha çok Kürt kesimine dayanır oldu. Kürt solundaki kimi önyargılar nedeniyle onu da geniş biçimde kapsayamadı, kadro bakımından zayıf kaldı.

Buna rağmen HEP'e karşı daha şimdiden, özellikle Kürt yurtsever kesiminde oldukça önemli bir sempati ve destek var. Türk işçi ve aydın kesiminde de, çok geniş olmasa da belli bir destek sağladığı görülüyor.

Biz başlangıçta böle bir girişimin içinde olduğumuz halde şimdi HEP'e uzak duruyoruz. Tereddütlü olmak için neden olmadığı kanısındayım. Her şeyin bizim gönlümüzce olmasını bekleyemeyiz. Olaylara yön vermek, politikamızı etkin kılmak için en iyisi olaylara etkin olarak müdahale etmek, gelişmeleri dışardan izler duruma düşmemektir.

HEP'te çalışmamız için iki önemli neden var. Birincisi, biz, Kürt ve Türk solu, yurtsever güçleri ve demokratlarına açık bir kitle partisinden yanaydık ve buna en uygun düşen HEP'tir. Kendimiz bu yolda adım atmalıyız ki, başkasını da ikna edebilelim. İkincisi, biz, kitlelere gitmek, onlarla bağ kurmak, politikamızı kitlelere taşımak için legal bir partiye gerek duyuyorsak, HEP bunun için de uygundur. Taraftarlarımız, üyelerimiz, sempatizanlarımız HEP'e girmeli ve aktif biçimde çalışmalılar.

Yeni Örgütsel Düzenlemeye İlişkin Olarak:

1- Geçen MK toplantımızda MK'nin tümüyle veya büyük çoğunlukla yurt içinde olması gereğini tartışmış; konuyu bir sonraki (şimdiki) toplantıda bir kez daha ele almayı kararlaştırmış ve yurt içine de buna ilişkin mektup yazmış; aynı zamanda görüş istemiştik.

Geçen taplantıda herkes görüşünü belirtmiş ve MK eğilimi belli olmuştu. Bununla birlikte kişisel görüşümü birkez daha tekrarlamak isterim.

Bence şu aşamada, hem teknik güçlükler hem de güvenlik nedenleriyle Kongre'yi toplama olanağı yoktur. Ancak 10 yıla yakın süredir MK'nin çoğunluğunun -uzunca bir süre tamamının- yurt dışında olması ciddi bir olumsuzluktur. Şimdi, yurt içinde kitle hareketinin ve örgütümüzün yeniden canlandığı bir aşamada, karar ve yürütme organının yurt içinde olması gereklidir. Yurt içinde örgütü bizzat yöneten yoldaşlar, politika belirlemekte de yetki ve sorumluluğa sahip olmalıdırlar.

Bu toplantımızda MK, tüzüğümüzün 9. maddesine dayanarak yeni MK'ni belirlemeli, MK'nin ya tamamı, ya da çoğunluğu yurt içinde olmalı. Dışarda görevlendirilecek MK üyelerinin sayısı, olağanüstü durumlar hariç, üçü geçmemeli. Bunlar da dış ilişkilerde, Merkez Yayın Organı'nın çıkarılmasında, dışardaki parti örgütünün denetiminde ve yurtiçi-yurtdışı arasında ilişki ve diyalog sağlanmasında görev almalı.

Politbüro'nun durumu üzerinde de durmakta yarar var. Politbüro daha önceleri yaklaşık iki ayda bir toplanıyordu. Ama son bir yıldır periyod uzadı. Politbüro üyesi yoldaşların ayrı ülkelerde olması toplanmayı güçleştiriyor. Bu durum merkez bürolarının çalışmasını da olumsuz yönde etkiliyor.

Riya Azadi'nin yazı kurulu başından beri çok sistemli çalışmadı. Ama son dönemde pratikte bir yazı kurulu yok. Yazılar da yüzde 70-80 tek kalemden çıkıyor. Örgüt tabanından haber ve yazı gelmediği gibi, MK üyelerinden de kimse yazmıyor.

Yayın çalışmalarımız, bir bütün olarak iyi sayılır. Hatta kitap basım işleri son dönemde daha da hızlandı. Ama YPE Bürosu'nun üç elamanı geçen MK toplantısından bu yana biraraya gelmedi.

Bu dağınıklık dış ilişkiler, güvenlik ve mali büronun da çalışmalarını olumsuz yönde etkiliyor: On yılı aşkın göçmenliğin yarattığı yorgunluğun, bazan özel sorunlarımızın da çalışmalara olumsuz etkisi oluyor.

Bundan böyle ise, özellikle mali durumumuzun kotüleşmesi; merkezi çalışmaları gonlümüzce düzenlemeye fırsat vermeyecek. Profesyonel kadro çalıştırmakta; gidiş-gelişlerde, toplanmada daha da zorluk çekeceğiz.

Hem bu nedenle, hem de, yeni düzenlemeyle MK'nin çoğunluğu yurt içinde olacağı için Politbüro ve merkez bürolarının durumunu da yeniden değerlendirmek lazım.

2- Yurt dışı orgütünün çalışması, buranın koşullarına uygun demokratik bir yapıya kavuşturulmalı. Her birimde; uygun aralıklarla (örneğin yılda bir), örgüt yapısı içinde deşifre olmasında sakınca olan üyelerin dışındaki tüm üyeler toplanıp, birimin çalışmalarını gözden geçirmeli, kararlar almalı ve birimin yönetimini seçmeliler. Hatta birim temsilcileri de bu biçimde seçilebilir. Böylece yönetimin ve tabanın karşıklı sorunları tartışması, hesap verme, hesap sorma olanağı doğar, denetim kolaylaşır.

TEVGER'e Yeni Bir Biçim Verme Gereği

TEVGER'in kuruluşundan bu yana yaşanan sorunlar ve örgütün durumu yoldaşlarca biliniyor.

Bu süre içinde; merkezi düzeyde ve birimlerde, her bir örgütün durumunu ve uzlaşma gereğini gözetmeden, çoğunluk oyuna dayanılarak alınan kararlar yüzünden bir dizi uyumsuzluklar oldu. Dışımızdaki örgutlerin çoğu TEVGER'in bir güçbirliği örgütü olduğuna, örgütler arası farklılıklara bakmaksızın, onu bir parti gibi görmek ve işletmek istiyorlar.

Bir ara organlarda karar alınması için oybirliği kuralının konması ve tüzükte bu nitelikte değişiklik yapılmasını önerdik, ama benimsenmedi.

TEVGER bu yapısıyla demokratik değildir. Yönetimde kendine eşit oy hakkı sağlamış, gerçekte bir kitlesi bulunmayan, çoğu 3-5 kişiden oluşan örgütler, kendi politikalarını, "çoğunluk" oyuyla bize dayatmak istiyorlar. Bu TEVGER içinde ciddi sürtüşmelere yol açan, örgütün ete kemiğe bürünmesini de engelleyen, çalışmaları aksatan bir tutum.

Geçtiğimiz GYK toplantısında TEVGER merkez organlarının yurt içine aktarılmasını önerdik. Ayrıca, yurt dışı örgütünün demokratik bir yapıya kavuşturulmasını, her birimde, tüm TEVGER mensuplarının katılacağı genel toplantılarda birim yönetimlerinin de seçilmesini önerdik. Yurt dışındaki temsilcilik ve benzeri organlar da böylesine seçimle oluşturulabilir.

Bu önerimiz bazılarını tedirgin etti. Sonunda, buna ilişkin, bir taslak hazırlanması önerildi ve benimsendi. Bu taslak önümüzdeki GYK toplantısında konuşulacak.

TEVGER konusu da toplantımızın gündemindedir. Parti olarak görüşümüzü netleştirmeliyiz.

Ayrıca, bizim dışımızda, TEVGER içindeki örgütlerin hemen tümü ve TEVGER dışından bazı çevreler, şu anda bir "sosyalist birlik" çalışması içindeler. Bunun da nasıl sonuçlanabileceği, TEVGER'i nasıl etkiliyeceği üzerinde durmak gerekir.

Yurtiçi Komitesi'ne Mektup
3 Kasım 1990

Değerli yoldaşlar,

MK yurt dışındaki son toplantısını yaptı. Bildiğiniz nedenlerle, ne yazık ki bu toplantıya şu anda yurt içinde olan asil ve yedek üye yoldaşlar katılamadı. Ama onların ve bir bütün olarak Yurt İçi Komitesi'nin görüş ve önerilerini de göz önüne alıp durumu tartıştık ve MK'ya ilişkin olarak yeni bir düzenleme yaptık.

Buna göre, MK üyelerinin yedisi yurt içinde, dördü yurt dışında olacak. Yurt içinde asil üye sayısını daha fazla saptamak, güvenlik nedeniyle sakıncalı görüldü. Ama, yurt içinde, ayrıca iki yedek üyenin varolması uygun görüldü. Bu yedek üyeler, tüzüğe de uygun olarak, gerekli görüldüğünde toplantılara katılabilir, asil üyeler gibi görüş belirtir, ama oy kullanamazlar. Kararlar asil üyelerin oyuna göre belirlenir.

Yurt içindeki asil üyeler, S. hariç, şu anda komitenin dört üyesi, ayrıca N, ve R'dir. S yedek üye idi, yine öyle kalması uygun görüldü. ikinci yedek üyenin belirlenmesi ise size, yani içerdeki MK çoğunluğuna bırakıldı. Dışarda MK için belirlenen dört kişi ise ben, Doğan, Murat ve Doğan'ın iş yerindeki komşusu, yani A. (*) Şimdiye kadar yurt içiyle diyalogu yürüten ve aynı birimde oldukları için sık sık toplanması kolay yoldaşlar tercih edildi. Komite dışında kalan yoldaşlar da, elbet, bundan böyle, bu sıfat dışında, bugüne kadar sürdürmekte oldukları birçok parti görevini sürdürecekler, diğer bir deyişle pasif kalmayacaklar.

Ben ve son toplantıya katılan tüm yoldaşlar, MK'ya yeni seçilen yoldaşları kutlarız.

MK'nın yurt içi üyelerini belirlerken, her bölgeden en az bir kişinin olması gerektiği gibi bir anlayışı izlemedik. Arkadaşların niteliğini, ayrıca toplanma ve çalışma ortamının elverişli olup olmamasını göz önüne aldık.

Genel Sekreterlik konusundaki önerimi size iletmiştim, bu toplantıda da tekrarladım. Ancak Yurt İçi Komitenizce uygun görülmediği gibi, burdaki yoldaşlar tarafından da benimsenmediği için ben Genel Sekreterlik görevini sürdürüyorum. Ancak tüzüğümüzde, Genel Sekreter Yardımcılığı görevi var ki, bugüne kadar pek uygulanmadı. Yeni koşullarda bunu hayata geçirmek mümkün ve çoğunluk yurt içinde olduğu için, ayrıca gerekli de. Bu nedenle, GS yardımcısının yurt içindeki arkadaşlar tarafından seçilmesi uygun görüldü. Ayrıca, mevcut yapımızda politik büroyu sürdürmenin gerekli olmadığı sonucuna vardık. Yurt dışındaki MK üyeleri, Yurt Dışı Komitesi'ni oluşturacaklar. Yurt içinde ise, MK'nın kendi arasından seçeceği üç kişikilik bir Yürütme Komitesi uygun düşer. Geçmişte MK toplantıları, olağanüstü haller hariç, üç ayda bir toplanmaktaydı. Bugünkü koşullarda da öyle olabilir. MK asıl olarak karar organıdır, Parti politikasını ve taktikleri belirler. Yürütme Komitesinin işlevi ise asıl olarak yürütme görevidir. Elbet MK'nın iki toplantısı arasındaki acil durumlarda, belirlenmiş temel politikalar çerçevesinde inisiyatif kullanır ve gerekli kararları alır yürütmeye ilişkin adımları atar. Bu nedenle sık sık toplanabilmelidir ve yakın çevrede bulunan yoldaşlar arasından seçilmesi isabetli olur. Yedi kişilik asil üye olarak, ilk MK toplantınızda, kendi aranızdan üç kişilik YK'ni seçmelisiniz. Bu üç kişiden birine GS Yardımcılığı, birisine de Genel Saymanlık görevini vermek gerekir.

MK'daki yeni düzenlemeyle birlikte, merkez bürolarının durumunu da yeniden değerlendirdik. Yeni durumda, merkez bürolarının bazılarını yurt içinde oluşturmak gerekir. Örneğin bir mali büroya ihtiyacınız var. Bu büro Genel Sayman'ın sorumluluğu altında olmalı, harcamaları denetlemeli, örgüte gelir sağlamak için planlı bir çalışma yapmalı. Bunun gibi, yayın-propaganda-eğitim bürosu ile güvenlik bürosuna ihtiyaç var. Bunun dışında da ihtiyaç duyduğunuz büroları oluşturmak sizin işiniz. Ancak, gerçekten ihtiyaç olmadıkça, çok sayıda büro oluşturmanın yararı yoktur. Bürolar kağıt üzerinde kalmamalı. Gerçekten çalışan ve işe yarayan bürolar oluşturmalı. Her büro, yakın ve uzak amaçlarını belirlemeli, çalışma programı yapmalı. Ancak yurt içinde arşiv yapma ve yazılı belgeleri koruma çok güç bir iştir. Bu nedenle biz geçmişte, tüzük, program, kongre raporu gibi temel belgeler hariç, bu tür plan ve programları yazılı hale getirmedik. MK toplantılarında bile zabıt tutmadık. Bence, bundan böyle de aynı tedbiri sürdürmekte yarar var.

Yeni düzenlemeyle birlikte yurt dışındaki büroların işlevi tümden sona ermedi elbet. Aksine, onların Parti için önem ve yararı bugün de devam ediyor. Bazı bürolar yurt içinde oluşsa bile, yurt dışında onlara paralel biçimde, yapılması gerekli ve zorunlu işleri yapacak olanları yaşatmakta yarar var. Herbir büronun durumunu yeniden değerlendirdik. Yayın-Propaganda-Eğitim Bürosu'nu, Mali Büro'yu, Güvenlik Bürosu'nu, İstihbarat Bürosu'nu (ki bu pek de iyi çalışan bir büro değil) aynen koruyoruz. Merkez Disiplin Kurulu yurt dışına özgü olarak görev yapacak (zaten şimdiye kadar da pratikte öyleydi). Dış İlişkiler Bürosu'na gelince: İçerde, gerekli bulursanız böyle bir büro oluşturabilirsiniz. Yurt dışına yönelik dış ilişkiler için, bundan böyle bağımsız bir dış ilişkiler bürosuna gerek olmadığı görüşündeyiz; buna ilişkin görevler GS'in sorumluluğu altında ve Yurt Dışı Komitesi'nce yürütülebilir.

Merkez Yayın Organımız Riya Azadi yurt dışında çıkmaya devam edecek. Onunla ilgili olarak, İsveç biriminde, GS Yoldaş'ın başkanlığında beş kişilik bir yazı kurulu oluşturuldu.

TEVGER'in son durumunu bir daha değerlendirdik. TEVGER bakımından durum hiç de iyi değil. Yurt içinde planlanan Koordinasyon Komitesi ile legal yayın bile hayata geçmedi. Bu durumda bizim, TEVGER merkez karar ve yürütme organlarının yurt içine aktarılması yönündeki önerimizin hayata geçme şansının olmadığı ortada. Yurt dışında oluşturulmuş ülke komitelerinin ise birçoğu dağıldı, dağılmayanlar ise oldukça eylemsiz. Bunun temel nedeni, TEVGER içindeki çoğu örgütlerin bir kitle tabanına sahip olmayışı ve aşırı istikrarsızlığıdır. Bizim dışımızdakilerin tümü, bir yıla yakın bir süreden beri, bazı başka grup ve unsurların da katıldığı bir "sosyalist birlik" çalışmasının içindeler. Kısa süre önce bir program taslağı da yayınladılar. Bu durumu göz önüne alarak, belki bir süre sonra tek örgüte dönüşebileceklerini söyleyip TEVGER çalışmasının bu sonuca kadar dondurulmasını ve ondan sonra durumun yeniden değerlendirilmesini önerdik. Ancak, söz konusu birlik çalışmasının daha uzun süre devam edebileceğini belirtip bu önerimize katılmadılar. Biz ise, sonuç olarak, tüm olumsuzluklara rağmen, TEVGER'in bu aşamada dağılmasının çeşitli sakıncaları olacağını, eylem düzeyi çok düşük olsa da birliğin olumlu bir örnek olduğu, çeşitli yararları da bulunduğu ve onu sürdürmek gerektiği sonucuna vardık.

Bir ay sonra TEVGER Genel Yönetim Kurulu toplanıyor ve durumu hep birlikte değerlendireceğiz. TEVGER'le ilgili olarak yurt içinde herhangi bir yeni adım atmadan önce bu toplantının sonucunu beklemekte yarar var.

Güç ve eylem birliği konusundaki çalışmaları salt TEVGER'le sınırlı olarak da düşünmemek gerekir. Bizim geniş bir "demokratik platform" konusundaki görüşümüz açıktır. Pratikte de bu yönde gelişmeler var. Örneğin Diyarbakır'daki Demokratik Platform gibi... Başka yerlerde, metropollerde de bu yönde çaba göstermeli, koşullar elveriyorsa adımlar atmalı. Asıl birlikler hayatın içinde ve ihtiyaçtan doğar.

Değerli arkadaşlar,

Bu mektupta bazı konulardaki soru ve istemlerinize de değineyim: Fransa'dan bazı arkadaşlara postayla yayın gönderen kişiyi uyardık.

Güney'den sorduğunuz E. o yöredeki demokratik örgütün üyesiymiş. Hakkındaki izlenimler olumlu. Ötekisi hakkında henüz bilgi alamadım.

Ankara'daki yayıncı arkadaşla hiçbir örgütsel bağımız yok. O arkadaş demokrat ve yurtsever bir insan. İlişkilerin bu düzeyde kalmasında yarar var. Onun kullandığı büroyu kiralama çabanız bizce doğru değil. Geniş ve pahalı bir yer. Orayı kiralayıp bu aşamada ne olarak değerlendireceksiniz? Böyle bir büro başka masrafları de getirir ve bizce şu dönemde gereksizdir.

Propaganda amacıyla video ve teyp kaseti öneriniz olumlu. Ne var ki arkadaşlar fırsatları değerlendirip buna uygun filmleri bugüne kadar yapamadılar. Bu biraz teknik kadro eksikliğinden, daha çok da örgütleme beceriksizliğinden geliyor. Örneğin DENG'le ilgili dayanışma toplantılarının videoya alınmasını önermiştik. Ama ilk ikisi alınamadı; belki son ikisini alabileceğiz. Bu tür şeyleri hiç değilse bundan böyle yapmaya çalışacağız.

Eğitici broşürler konusu biraz farklı. Bu tür broşürler teorik bakımdan ehil, işlediği konuya hakim, diğer bir deyişle, uzman kişiler gerektirir. Aksi halde yarardan çok zarar verebilirler. Bu tür broşürlerin bir yararı, özellikle yeni yetişen kadrolar, iyi bir eğitim görememiş emekçiler için kolay anlaşılır olmaları, temel ve asgari bilgileri vermeleridir. Diğer yandan, bu tür bir eğitim şabloncu anlayışların ortaya çıkmasına da uygundur. Geçmiş dönemde şu ya da bu grup içinde, "temel ilkeler", politikalar adına, bu tür broşürleri ve belli sloganları ezberlemiş insanların nasıl ortaya çıktıkları iyi bilinir. Sosyalist düşüncenin, bunun yanı sıra geçmiş kültürün zengin kaynaklarıyla beslenmediği zaman, kişi bu tür broşürlerle bağnaz, hoşgörüsüz, kalın kafalı biri haline dönüşebilir. Türkiye sol hareketi bu türden çok grup ve kişi yetiştirdi ve böyleleri bugün de az değil. Bizim saflarımız da, şu ya da bu ölçüde bu modadan etkilendi. Bu yüzdendir ki birçok yerde insanlarımız, kitleleri uyarıp örgütleme, onları mücadeleye kazanma işine önem vereceklerine, adeta bir metafiziğe dönüşmüş söz konusu bilgiçlik yarışına kendilerini kaptırdılar.

Bu nedenle eğitim işinde, bundan böyle geçmişteki hatalardan ve dünyada olup bitenlerden ders almak gerektiği kanısındayım. Elbet bundan böyle de broşürlerden yararlanmak gerekir. Broşürler konusunu YPE bürosunda bir kez daha ele alacağız ve olanaklarımızın elverdiklerini hazırlamaya çalışacağız. Ancak eğitim ve bilgilenme için asıl olan kaynaklardır ve bunlar yeterince var. Marksist kaynakları ülkede bulmak

mümkün. Örneğin demokratik plandaki çalışmalar üzerine, Marks ve Lenin'in yazılarını da kapsayan ve Sol Yayınları arasında çıkmış olan "Sendikalar Üzerine" adlı eser var. Dimitrof'un yazılarında mücadelenin çeşitli biçimlerine, kitleler arasında çalışma tarzına dair bol malzeme var. Silahlı mücadeleyi, bağımsızlık ve federasyon konusunu işleyen broşürlerden söz ediyorsunuz. Oysa bizim kaynaklarımızda bunun için yeter ve bol malzeme var. Örneğin "PKK Üzerine" olan kitapta bir bölüm silahlı mücadeleye, bir bölüm ise bağımsızlık ve federasyon konusuna ayrılmıştır. Bu konularda hazırlıyacağımız broşürler de aynı şeyi kapsayacak. Riya Azadi'nin çeşitli yazılarında da bu tür konular tartışılmıştır. Yine, örneğin DENG'in altıncı sayısında çıkan, legal parti üzerine yazıda da legal çalışma ve bağımsızlık-federasyon konusu işlenmiştir. Demek ki yeni yetişen kuşaklara sunabileceğimiz bol kaynak var. Diğer yandan bu kaynakları bir dogma gibi almamalı; değişen koşulların ışığında onlara eleştirici bir gözle bakmalı. Onlar bizi bilgiyle, başkalarının deneyleriyle donatırlar; ufkumuzu genişletir ve yol gösterirler; ancak kendi tarihsel koşullarımızda sorunlarımıza çözüm bulacak olan biziz.

Eski ve yeni tüm kadrolara garekli olan ise okuma alışkanlığı ve öğrenme hevesidir. Ne yazık ki bu konuda, Doğu toplumlarına özgü bir tembellik yaygındır. Okuyan, araştıran, düşünen ve üreten insan oldukça az; kolay şöhret peşinde koşan, keskin sloganlarla devrimcilik yarışı yapanlar ise çok. Bu yüzdendir ki, eğitime ve öğrenmeye oldukça önem veren bizim partimizde bile nitelikli bir broşürü hazırlıyabilecek kişi oldukça az.

Diğer yandan ortaya yeni sorunlar, tartışma konuları çıktıkça, mevcut kaynaklar yetmez. Üstelik herkes bu kaynaklardan gereği gibi yararlanamaz. Kadroları, sempatizanları meşgul eden yeni gelişmelere, sorunlara açıklık getirmek için, kitlelere yol göstermek için yeni belirlemeler, açıklamalar da gerekir. Bunu ise organlarda tartışarak, yeni sentezlere vararak, yeni politikalar oluşturarak yapabiliriz. Bu tür konuları legal ve illegal parti basınımızda ele alır işleriz. Böylece, güncel, tartışılan bir konu ile ilgili iyi bir makale en iyi bir eğiticidir ve genel sözler eden bir broşürden çok daha yararlıdır.

Başka sol veya yurtsever örgütlerle ortak bir matbaa kurma düşüncenize katılmıyoruz. Çünkü bu, mevcut rejime de -o matbaa kapama ve ona elkoyma yetkisine sahip oldukça- kolaylık sağlar ve önemli maddi kaynakların heder olmasına yolaçar. Bunu Parti olarak yapacak olsak dahi, ustaca ve tam bir gizlilik içinde örgütlemek gerekir. Örgütün bir matbaası olduğunu, örgüt içinde dahi, bu işle görevli bir-iki kişinin dışında kimse bilmemeli. Yoksa bir süre sonra hem örgüt içinde hem de dışında onu bilmeyen kalmaz... Onu tümüyle ticari olarak oluşturmalı ve öyle çalışmalıdır. Koşullara göre bizim de legal ve illegal nitelikteki bazı yayınlarımızı basabilir. Bu konu üzerinde duracağız; ama erken bir sonuç da beklememeli.

Son görüştüğümüz yoldaşın bıraktığı raporda bir-iki nokta daha var ki, onlara dair bilgi vermek için şu anda elimde yeter bilgi yok. Örneğin geçmiş yıllarda yurt içine gönderilmiş yardımlarla ilgili. Bunun için kayıtları gözden geçirmek gerekiyor. Önümüzdeki kısa süre içinde bunu yapıp -çok ayrıntılı bir liste biçiminde olmasa da- (çünkü bu hem çok güç, hem de sakıncalı), size bilgi ileteceğiz.

Değerli yoldaşlar,

Son düzenleme ile birlikte Merkez Komitemizin çoğunluğunun yurt içine geçmesiyle örgütsel çalışmamızda, bir bakıma, bir dönem kapandı. Zorunlu koşullar nedeniyle on yıla yakın süredir MK çoğunluğu -birara tamamı- yurt dışında bulunmakta idi. Bu koşullarda örgütsel çalışmaya yön vermek, örgütün birliğini korumak, onu ayakta tutmak kolay iş değildi. Ama yurt dışının ve böylesi uzun bir sürenin yıpratıcı yanlarını göğüsleyerek örgütün varlığını korumayı ve örgütsel çalışmayı sürdürmeyi başardık. Son MK toplantısına katılan yoldaşlarımızın bunda değerli payları var. Yurt dışındaki işçi ve aydın kitlemiz ise maddi ve moral bakımdan en büyük dayanağımız oldu. Şimdi MK çoğunluğunun yurt içine geçmesi, örgütsel çalışmamızın bu ölçüde canlanmış olması sevindirici bir olaydır ve bunda, yurt içinde en güç koşullarda direnen, mücadeleyi sürdüren yoldaşlarımızın payı büyüktür.

Bizim, yurt dışındakilerin en büyük özlemi ise, kuşku olmasın, bir an önce yurda dönebilmektir. Elbet, yurt dışına çıkmış herkesi değil, ayakta kalabilmiş ve mücadeleyi sürdüren sağlıklı unsurları kast ediyorum. Burada ne yaparsak yapalım, kendi insanlarımızın arasında, kavganın ortasında olmak farklı birşeydir. Önümüzdeki bir-iki yılın, herkes için olmasa bile, çoğu kişi için bu olanağı yaratabileceğini düşünüyorum. Bir genel af istemiyle birlikte, vatandaşlıktan çıkarılmış olanların durumunun düzeltilmesi, politik hakların iadesi ve benzeri konuları kamuoyuna mal etme, gündemde canlı tutmak için çaba gösterme önem taşıyor.

Şu anda çalışmalarda yararlı olabilecekleri için dönmeleri istenenlerin durumu ise farklı bir şeydir. Pek işe yarar adımlar atamasak da, bu konuyu geçmişte de zaman zaman tartıştık. Son MK toplantısında bir kez daha ele alacaktık, ama zamanımız el vermedi. Önümüzdeki kısa sürede, YDK'da derli-toplu biçimde bir kez daha değerlendireceğiz ve size bilgi ileteceğiz.

İlerde koşullar elverdiğinde Kongreyi toplamayı hedeflemeliyiz. Ancak acele etmeye ve koşullar elverişli değilken zorlamaya ise gerek yoktur. Çoğunluk şu anda yurt içindedir ve bu çoğunluk MK olarak toplanmakta, inisiyatif kullanmakta, politik kararlara varmakta, özetle örgüte yön vermekte tam olarak yetkilidir. Diğer yandan aramızda sıkı bir diyalog olmalıdır. Acil durumlar heriç, önemli ve temel konularda bir sonuca varmadan önce görüş alışverişinde bulunmakta yarar var.

En içten duygular, başarı dilekleri ve devrimci selamlarla...

Kemal Burkay

Ek:

Bir-iki noktada daha görüşlerimi yazmayı yararlı buldum: Bunlardan biri, rejimin bize yönelik politikası ve planlarıdır. Onun bizi de dikkatli biçimde izlediğine kuşkumuz yok. O bir yandan, geçmişte içeri girip çıkmış dirençli, önde gelen kadroları, bir yandan da bu dönemde ortaya çıkan, legal yayın, legal politik çalışmalar (belediye seçimleri gibi), dernekler ve benzeri girişim ve çalışmalardaki yeni ve aktif kadroları izleyerek hareketimiz hakkında bilgi toplamaya çalışıyordur. Elbet diğer bir yol da, içimize sızdırabildiği ajanların sağladığı malzemedir. Saflarımıza ne denli güvenirsek güvenelim, bu ihtimali de hep göz önünde tutmak gerekir. Rejim en azından her fırsatta bunu denemekte, işbirliği teklif edildiğini bize ileten kişinin örneğinde de olduğu gibi,

çeşitli yol ve yöntemlerle, aramıza adam sızdırmaya çalışmaktadır.

Elbet rejimin bu çabaları doğaldır. O, bize saldırmak için de uygun zamanı bekliyordur. 12 Eylül öncesinde de öyle olmuştu. Rejim, sol ve yurtsever örgütleri izlemiş, genel saldırı içinse 12 Eylül gününü beklemişti. Buna bakarak devrimci çalışmayı aksatacak değiliz. Yapmamız gereken ise, rejimin gözünün üzerimizde olduğunu düşünerek, gizli çalışma yöntemlerinde son derece tedbirli, dikkatli ve disiplinli olmaktır. Çalışmaları ise aksatmamak gerekir. Aksine, örgütü toparlama, yeni üyeler kazanma ve politikamızı yığınlara ulaştırma, onlara mal etme çabasına hız vermeli. Biz yığınlar içinde ne denli iyi örgütlüysek, karşı taraf bize saldırmakta o denli tereddüt edecektir. Bizim örgüt ağımız ne denli yaygınsa, ve yığınlara derinliğine işlemişse, düşmanın bir operasyonla amacına ulaşması o denli güçleşecektir. Ve devrimci bir örgüt, politik bir örgüt bunun için vardir. Bu nedenle zamanı iyi değerlendirelim. Rejimin bize karşı acımasız olduğunu biliyoruz. Ama yaptığımız da hiç değilse onun saldırısına değmeli. Birtakım garibanlar var ki, hem hiçbir iş yapmazlar, hem de korku içinde yaşarlar. Bunları kendi saflarımızda da gördük ve durumları tiksinti vericidir. Devrimci çalışmada tereddütün yeri ve yararı olmadığını tüm kadrolarımıza anlatmalıyız. Disiplinli, tedbirli, ama kararlı ve enerjik çalışma; sloganımız bu olmalı.

Bu dönemde, kitlelere ulaşmada en büyük aracımız legal yayındır. Büyük bir özveri ile çıkarılan yayını kitlelere ulaştırma işini iyi örgütleyelim. Bu aşamada çalışmanın odak noktası bu olmalı. Yurt içine gidip gelen çeşitli insanlardan çeşitli bölgelerin durumu hakkında bilgiler alıyoruz. Yayın birçok yere ulaşmıyor. Bazan kadrolar bile bundan şikayetçi. Elbet dağıtım güçlüklerinizi tahmin ediyoruz; üstünüzdeki terörün farkındayız. Şikayet eden herkes de belki haklı değildir, belki de yayının bulunduğu yöreye ve bizzat kendisine ulaşması için gerekeni yapmıyordur. Ama yine de, iyi bir dağıtım işini önümüze hedef olarak koyalım.

Örneğin Riya Azadi'nin dağıtımı farklı bir şeydir; onun dağıtımında çok daha sınırlı, dikkatli olmak ve kadroları büyük ölçüde riske atmamak gerekir. Üstelik de elde legal yayın aracı varken. Ama legal yayın için bu ölçüde bir çekingenlik yanlış olur. İnsanlar onu dağıtırken, bulundurur veya okurken de baskı görebilirler. Bunu omuzlamak gerekir. Rejimin bu konuda yapabileceği baskılar sınırlıdır ve onları yurt içinde ve dışında göğüslemek çok daha kolaydır.

(*) MK'da yer alanlar mektupta kod adlarıyla veya baş harfleriyle yazılmıştır.

FRANSIZ KOMÜNİST PARTİSİ MERKEZ KOMİTESİ'NE

Değerli yoldaşlar,

FKP'nin 27. Kongresi için gönderdiğiniz çağrıyı aldık. Kongreye katılmaktan kıvanç duyacağız. Ziya Acar Yoldaşımız, Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi'ni temsilen Kongre'ye katılacak.

Yoldaşlar, Kongrenizin toplandığı şu dönem gerçekten de ilginçtir. Bir yanda insanlık artık savaşın sınırına geldi. Uygarlığın vardığı gelişme düzeyi, sağduyu, artık savaş dönemini kapamayı gerekli kılıyor. Dünyamızın bir barış çağının eşiğinde olduğunu gösteren önemli gelişme ve kanıtlar var. Bu sevindiricidir.

Diğer yandan yıkıcı silahlar hala duruyor, yenileri yapılıyor. Dünyanın birçok yöresinde savaş ocakları sürüyor. Körfez Bölgesindeki gerilim ise, insanlık için çok daha büyük çapta savaş tahlikesinin sürmekte olduğunun güncel bir örneği. Dünyamızda çözülmemiş ulusal sorunlar, acı çeken halklar var; insanlığın büyük bir bölümü yoksulluk içinde yaşıyor; aç ve eğitimsiz. Çevre oburca kirletiliyor, doğal denge tehlikeli biçimde bozuluyor. Ve geçmişin sömürüye, eşitsizliğe dayanan dünyası hâlâ sürüyor. Öyle olunca da, "geçmişin güçleriyle yeni bir dünyanın kurulması için mücadele eden güçler arasındaki kavga" da elbet sürüyor, sürecektir. İnsanın insanı sömürmediği, ulusal baskının olmadığı, bencil çıkarlar uğruna çevrenin bozulmadığı, barışçı, aydınlık bir dünya, hiç kuşku yok sosyalizmin dünyasıdır.

Ama ne ilginçtir ki, tam da böylesi bir dönemde, uluslararası sosyalist hareket önemli bir bunalım geçirmektedir. Sistemin karşılaştığı kimi sorun ve güçlükler, kimi çevrelerde bir karamsarlığa ve geriye dönüşe yol açıyor. Kapitalizmin sözcüleri, buna bakarak kendi adaletsiz sistemleri konusunda yeniden umutlara kapıldılar ve propagandalarına hız verdiler.

Açık ki bu durum -dünyamızın gerek duyduğu gelişme doğrultusu ile bu gelişmeyi sağlayacak güçlerin bunalımı- bir çelişkidir. Ama sosyalizm bakımından bu gerilemenin geçici olduğundan kuşkumuz yok. Süreç bu çelişkiyi çözecektir. Tarihte devrim dönemlerini geçmişin restorasyonuna yönelik gericilik dünemlerinin izlediği çok görülmüştür ve bunun en somut örneği Büyük Fransız Devrimi'ni izleyen Restorasyon dönemidir.

Böyle dönemler aynı zamanda devrimciler için denek taşıdır. Bizce sorun şudur: Gericilik rüzgarlarına kapılıp sosyalizmden yüz çevirme mi, yoksa, haklıya, iyiye, güzele duyulan inançla sosyalizmin sancağını yukarda tutmak mı? Döneklerle gerçek devrimcileri ayıracak olan işte budur.

Devrimci partilerin yenilenmeye ihtiyaçları var. Yığınlarla kaynaşmaya, onların güvenini kazanmaya, gelişkin demokratik ilişkilere gerek var. Onlar kitlelerin karşısına daha gerçekçi, yaratıcı politikalar koymak zorundalar. Ama bu devrimci geçmişi, sosyalizmin temel değerlerini reddederek değil, aksine bu değerlere dayanarak yapılabilir.

Ek belge: 16 — Fransız Komünist Partisi'ne Mesaj

Partinizin 27. Kongresi işte böylesine fırtınalı, puslu bir dönemde toplanıyor. FKP, Fransız halkının ve işçi sınıfının zengin devrimci geleneğinin mirasçısıdır, onurlu bir geçmişe sahiptir. İnanıyoruz ki bu kongrede, tüm uluslararası sosyalist hareket için değerli, ışık tutucu kararlara varacaktır.

Biz, ülkesi birkaç devlet arasında bölünmüş, en temel haklardan yoksun, varolma kavgası veren bir halkın evlatlarıyız. PSKT ulusal kurtuluş ve sosyalizm için mücadele ediyor. FKP ile Partimiz arasındaki dostluğa, dayanışmaya büyük değer veriyoruz.

Kongrenize en içten dayanışma duygularımızı iletir, başarılar dilerim.

10 Kasım 1990
Kemal Burkay
Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi (PSKT)
Genel Sekreter

Yurt İçine Mektup

Değerli arkadaşlar,
Komitemizin son toplantısına ilişkin görüş ve önerileri iletiyorum.

1- Körfez krizi sırasındaki politikamızı değerlendirdik, her iki kesim bakımından da haklı olmayan böylesi bir savaşa taraf olmamanın, savaşa karşı çıkmanın doğru olduğunu bir kez daha vurguladık. Diğer yandan, propaganda ve ajitasyonda, özellikle de sizin dergiler platformundaki bildirinizde Batılı güçlere karşı dozun sert olduğu kanısına vardık. Emperyalizm konusundaki görüşümüz değişmedi elbet. Ama dünün iki kutuplu, gergin soğuk savaş dünyası yok artık. 1980 öncesine göre koşullar çok farklı. Türk solunun bir bölümü ise hâlâ hiçbir şey değişmemiş gibi davranıyor. Bizim, Kürt ulusal hareketinin uluslararası düzeyde yalnızlıktan kurtulması, destek bulması için -elbet ilkeli- ama daha esnek bir politika izlememiz gerekiyor. Ulusal politikanın gereklerini öne çıkarmalıyız.

2- Sol grupların tümüyle belli bir diyalog, dayanışma gerekli ve yararlıdır. Kimseyi düşman saymamalı ve boykot etmemeliyiz. Ancak ortak çalışmalarda da dikkatli olmalı. Bu grupların birçoğu hala militanlık yarışında, esneklikten yoksun, kitlelerin ve hayatın istem ve gereklerine uygun bir politika izleme anlayışından uzak. Bizim tutum ve politikamızla uyuşmayan açıklamalar söz konusu olduğunda katılmamak gerekir.

Kürdistan'da ve aynı zamanda Türkiye'nin batı kesiminde, son dönemlerde yeniden yükselen kitle harcketi, yer yer beklenmedik boyutlara ulaştı. Bu sevindirici bir olay. İç ve dış basının, bu eylemlerde PKK faktörünü abarttığı kanısındayız. Örgütlü kimi küçük grupların gösteri yapan yığın içinde kendi sloganlarını haykırması, duyurması zor değil. Ama bu yığın hareketinin her durumda onların işi olduğunu göstermez. Ne var ki, bizzat Türk basını da böylesi bir yanılgıyı yaratmaya yardımcı oluyor. Bu, Kürt hareketini hep bir "PKK olayı" gibi gösterme, yığın hareketinin haklı istemlerini gölgeleme amacını taşıyor.

Bizce bu eylemlerin kitleselliği, yaygınlığı umut vericidir. Bize düşen eylemlere örgütlü ve etkin biçimde katılmak, yön vermektir. Koşulların elverdiği her yerde, diğer yurtsever güçlerle ortak platformlar oluşturmaya çalışmalıyız. Bunlara, özellikle Kürdistan'da, "ulusal demokratik platform" -UDP- diyebiliriz. Sayısı 3, 5 ya da daha fazla kişiden oluşan eylem ya da koordinasyon komiteleri oluşturmaya çalışmalıyız. Gücü az ya da çok olsun, uyumlu çalışma yapabileceğimiz tüm yurtsever güçleri, çevrelerinde sevilip sayılan yurtsever kişileri bu platformlara dahil edebiliriz. Kanımca bugünkü koşullar bu iş için düne göre daha elverişlidir.

Batı'da Türkiye demokrasi güçleriyle ortaklaşa eylem için bu platforma daha farklı bir ad bulunabilir, örneğin salt "demokratik platform" veya "devrimci-demokratik

platform" denebilir. Bu eylemleri Türk halk yığınlarına da yaymak son derece önemli ve gereklidir. Bunu yapmadan rejimi çökertemeyiz.

Görünen o ki, kitle hareketi, genellikle baskılardan, terörden, cinayetlerden sonra veya Newroz kutlamaları gibi coşkuya uygun dönemlerde patlak veriyor. Yer yer örgütlü bir öncülük de rol oynuyor. Ama, nasıl ortaya çıkarsa çıksın, ona yön vermek, eylemin politik içeriğini iyileştirmek için çalışmak gerekir. Bizce seçilecek sloganlar önemli. Kitlelerin acil istemlerini öne çıkarmak ve bunu toplumsal değişimin daha köklü istemlerine bağlamak gerekir. Bir ilden diğerine, bir bölgeden diğerine farklı istemler de gündeme gelebilir.

Bizce şu sloganlar koşullara uygundur: Zulme son, işkenceye son! OLAĞANÜSTÜ HALE SON! Tel örgüler, mayın tarlaları kalksın! KORUCULUK KALDIRILSIN! Zindanlar boşalsın, genel af! İŞ, EKMEK, ÖZGÜRLÜK! Türkiye'ye demokrasi, Kürdistan'a özgürlük! (Ya da Demokratik TÜRKİYE, ÖZGÜR KÜRDİSTAN!) Zulüm değil, eşitlik!

Bu sloganların Kürtçesi şöyle olabilir: Zulum bes e, zından bes e! TÊL Û MİN BILA RABIN! Em Qorici Naxwazın! BES E ZINDAN, EFA GIŞTİ! Kar, ax, azadi! DEMOKRATİ BO TIRKIYÊ, AZADİ BO KURDISTAN! Wekhewi, dadi, azadi!

Elbet bu sloganların daha etkili söyleniş biçimleri ve duruma göre başka sloganlar olabilir. Bizzat o kitle eylemine yol açan istemler de sloganlaşır.

Eğer kitle eylemlerine daha örgütlü katılmayı başarır, yurtsever güçlerin uyumlu ve ortak bir yönlendirmesini sağlarsak ve bunu basın yayına -hiç değilse kendi yayınlarımıza- iyi biçimde yansıtabilirsek -bu da çok önemli- hem bu eylemler sağlıklı bir doğrultu kazanır, boyutlanır, hem de bizim kitle içindeki etkinliğimiz artar, kadrolarımız, taraftarlarımız moral kazanır. Elbet PKK'cılarla bir sidik yarışını kast etmiyorum. Onların kitle eylemlerindeki bencil, abartmacı tutumlarına ve kimi yöntemlerine elbet başvurmayacağız, kitlelere ters düşmemeye özen göstereceğiz ve provokasyonlara karşı dikkatli, tedbirli olacağız.

3- PKK ile ilişkiler konusunu biz de kendi aramızda bir kez daha değerlendirdik. Bu konudaki kimi bilgileri ve görüşümüzü iletiyoruz:

Ulusal kongre ile ilgili olarak Irak Cephesi ve KDP-İran'la geçen Aralık ayında yaptığımız görüşmede, Mam Celal'in kendisi, PKK'nın yurtsever örgütlere karşı saldırgan olduğu, haksız ve çirkin suçlamalar yönelttiği, bu nedenle ancak bu tutumlarından vazgeçmeleri ve ciddi bir özeleştiri yapmaları halinde ulusal kongreye katılmalarını, bunu kendilerine ilettiklerini söyledi. Biz de bunu uygun bulduk ve ulusal kongre için kimseyi, bu arada PKK'yı boykot etmediğimizi söyledik.

Sözkonusu toplantıda ulusal kongre konusunda görüş birliğine vardık, ilkeleri saptadık, onu en geç üç ay içinde toplamak için hedef koyduk ve hazırlık çalışmalarını

yürütmek üzere bir komitenin kısa sürede kurulmasını kararlaştırdık, imzaladık. Ne var ki, Mam Celal komite için kimseyi görevlendirmeden Şam'a gitti, bizimle diyalog da kurmadı ve ancak iki ay kadar sonra tekrar arıyarak yeni bir öneriyle ortaya çıktı: Şam'da Apo ile görüştüğünü, Apo'nun "bütün koşulları kabul ettiğini, artık kimseye saldırmacağını" vs. ileri sürerek bizden de daha esnek olmamızı, PKK'nın hazırlık komitesinde yer almasını, kendilerinin, Türkiye Kürtlerinin -PKK'yı da kapsayan- bir cephesinden yana olduklarını, Avrupa'da tüm kitle örgütlerinin birleştirilmesini ve bizim PKK'ya ilişkin politikamızı değiştirmemizi beklediklerini söyledi.

Ben ise, PKK ile ilişkilerin bizim açımızdan ve TEVGER açısından bir örgüt sorunu olduğunu, bir telefon konuşmasıyla çözülecek türden olmadığını, bu öneriyi yetkili organlarda değerlendireceğimizi söyledim. Ayrıca, bizim ulusal kongre için PKK'yı boykot etmediğimizi, ama söz konusu komite oluşup iş yapsaydı belki şimdiye kadar kongrenin toplanmış olacağını, bu aşamada PKK ile hazırlık komitesinde birlikte olamıyacağımızı belirttim. Sonuçta, "çağrıyı cephe olarak siz yapın veya KDP-İran'la birlikte yapın, bizim için fark etmez" dedim.

Mam Celal, önerileri konusunda bana ayrıca bir de mektup yazmıştı. Stokholm Konferansı öncesinde İsveç'te üçlü (TEVGER, Irak Kürdistanı Cephesi ve KDP-İran) olarak toplanıp Ulusal Kongre'ye katılacakların listesini, zamanı ve yeri saptamayı kararlaştırdık. Ancak Körfez'de kara savaşı başlayınca Mam Celal tekrar bölgeye gitti ve söz konusu görüşmeler de olmadı. Kongre işinin bir süre daha gecikeccği ve Irak Kürdistanı'ndaki durumun netleşmesine bağlı oluduğu görülüyor. Ondan sonra, yeni duruma göre bir kez daha bu konuyu değerlendirmek gerekecek.

PKK ile ilişkiler sorunu, sizin de belirttiğiniz gibi, bunun ötesinde de gündeme geliyor. Buralarda da çeşitli eylemlerde, başkaları onları da öneriyor. Israr halinde onlar değil, kendimiz dışlanmış oluruz.

Konuyu tartıştık. Yukardaki gerekçelerin ötesinde de, koşulların PKK ile diyalogu, kimi platformlarda ortak çalışmayı zorunlu kıldığı sonucuna vardık. Politikamızı esnetmemiz gerckiyor. İlişkilerin biçimi, boyutu konusunda ise bizim görüşümüz şu: Şu anda Partimizle PKK arasında veya TEVGER'le PKK veya ERNK arasında doğrudan ikili ilişkiler için erkendir. PKK'nın, ilişkilerin önünde engel olan eski saldırgan, komplocu tutumunu değiştirdiğine ilişkin güven verici gelişmeler olmadan, bu durum pratikte gözlenmeden, bu tür ikili ilişkiler erken olur ve salt PKK'ya, onun söz konusu yanlışlarına kan verebilir. Onunla ortak cephe sorunu ise daha da erkendir. Bu, mücadelenin esaslarında görüş birliğini ve ortak bir programı gerektirir. Böylesi bir ortamdan henüz çok uzağız. Başka alanlarda ortak çalışma ise duruma, somut koşullara bağlıdır.

Örneğin sizin dediğiniz gibi, İHD içinde, açlık grevlerinde ve benzer durumlarda birlikte çalışabiliriz ve bu zaten yapılıyor. Orada insanlar şu ya da bu partinin bir "grubu" ya da temsilcileri olarak değil, söz konusu demokratik kitle örgütlerinin bir üyesi veya bu örgüt içinde bir grup olarak vardırlar ve ilişki kurarlar. Biz de PKK

yanlısı olduğunu bilsek bile bu tür insanlarla diyalog kurabiliriz, ortak çalışma yapabiliriz. Yine, örneğin başka yurtsever örgütlerin, sol partilerin katıldığı geniş toplantı ve platformların düzenlediği toplantı ve gösterilere birlikte katılabiliriz. Bu nitelikte platformların bildiri ve açıklamalarında onların da bizim de imzamız bulunabilir.

Hatta, duruma göre, çok gerekliyse, örneğin söz konusu ortak çalışma için bizim ve onların dışında başka güç yoksa ve ortak adım atmak da gerekliyse örgüt adlarını kullanmadan görüşülebilir, ortak çalışma yapılabilir.

İlişkilerde daha ileri adımlar atmak ise bu örgütteki düzelmeye, güvene ve mücadelenin gereklerine bağlıdır. Biz bu örgütte olumlu yöndeki bir düzelmeyi teşvik etmeliyiz.

Özetle, ilişkilerde sekter değil, esnek olmalıyız. Yurtsever hareketin bir bütün olarak çıkarlarını gözetmeliyiz.

Diğer yandan bu örgütü iyi tanıyoruz. Onun akşamdan sabaha düzelmeyeceğini, eski hastalıklarından kolay kolay kurtulamıyacağını biliyoruz. Ortak çalışmanın güçlüklerini göze almak, sabırlı ve olgun olmak gerekir. Onları ve başkalarını ortak çalışmada ancak böyle etkileyebiliriz. Ancak onların, şurda burda görüldüğü üzere, bu tür ortak eylemlerde hegemonya kurma çabasına da izin vermemeliyiz. Eylemlerin örgütlenmesi ve yürütülmesi tümüyle demokratik olmalı, herkes eylem için uygun görülen kurallara, düzene saygılı olmalı. Bunu yapmazlarsa ortak eylem de olmaz. Eleştiri yöneltir, çekiliriz.

4- 15 günlük gazete ile ilgili olarak bize yeterli bilgi vermediniz. Böyle bir kitle gazetesinin gerekli olduğuna kuşku yok. Ama olanaklarımız ne? Bu iş kadro ve mali kaynak gerektirir. Yurt dışından yazı ve haber sağlayabiliriz. Ancak esas olan yurt içindeki aktüaliteyi iyi izlemek, kitle hareketlerini zamanında, iyi biçimde yansıtmak, dağıtımı zamanında yapabilmek.

Maddi olarak olanaklarımız geniş değil. Bu yayın kendi yağıyla kavrulabilecek mi? Bu herşeyden önce iyi bir dağıtım ağına ve yayın bedelinin düzenli geri dönmesine bağlı. Yurt dışında dağıtıma destek oluruz; ancak DENG'in yanı sıra bir de ayda iki kez gazete dağıtımı kolay iş değil.

Diğer yurtsever kesimlerin, yazar-çizer ve maddi katkı olarak desteğini sağlayabilecek miyiz?

Bu konularda yeterince bilgi iletmediğiniz için bir değerlendirme yapamadık. Oysa daha önceki mektubumda tüm bu konularda bilgi sormuştuk. Elbet karar yetkisi tümüyle sizin. Cesur ve girişimci olmak güzel birşey. Ama öyle yapalım ki bu işin hakkından gelebilelim. Madem karar verdiniz, o zaman bizce şu noktaları iyi gözetmek gerek:

1- Geniş yurtsever kitleye seslenmeli.
2- Yurtsever ve demokrat çevrelerden yazı ve görüş almaya özen göstermeli.
3- Birkaç köşe yazısı olmalı.
4- Ebat olarak Roja Welat'ınki uygundur. İsim olarak, mümkünse Kürtçe, ama değişik bir ad olsun. Örneğin "Roj" ya da "Azadi" olabilir...

Biz, kitle gazetesi çıksın çıkmasın, Riya Azadi'nin yayınını durdurmayı uygun görüyoruz. Çünkü görüşlerimizi yurt içindeki legal yayında yansıtabiliyoruz. Bu yayın ise yeterince yurt dışına da çıkıp dağılıyor. Bu durumda RA tekrar oluyor. Gerekli durumlarda bildiriler yayınlıyacağız. Ayrıca ilerde, gerekli olursa yeniden çıkarabiliriz. Buradaki demokratik kitle örgütünün yayın organını da (Dengê Komkar'ı), eğer kitle gazetesi çıkarsa, durdurmayı tavsiye edeceğiz.

Kitap yayınlarına başlamak iyi olur. Ancak elkoymaları önlemek için gerekli tedbirleri de önceden almalı; hatta, ilk baskıları yürsek tutmamak iyi olur. Kitabın ikinci baskı yapması önemini de arttırır. Hem daha önce basılmış kitaplarımızı göndereceğiz, hem de yeni eserler bulacağız. Bu konuda kaynak geniş.

Dağıtım işinde denetime, yayın bedellerinin dönmesine özen gösterin, geçmişte düştüğümüz hatalara düşmeyin.

Ankara'daki arkadaş da yayıncılık düşünüyor. İyi olur. Kendi hesabına yapacak. Ama dost bir insan. Gerekli durumlarda dayanışma göstermekte yarar var.

5- Yurt dışını ilgilendiren birçok konuda (örneğin bölge komiteleri atamakta, görevden almakta, üyelikten ihraç vb.) yetkiye ihtiyacımız var. Yurt dışı sorunlarıyla ilgili, genel olarak YDK'ya yetki verilirse iyi olur.

6- Son yıllarda uluslararası düzeyde, özellikle de sosyalist kampta yer alan önemli değişikliklerden sonra programımızda kimi tespitlerin, örneğin ititfaklar sorununun yeniden gözden geçirilmesi gerektiği kanısındayız. Program değişikliklerini elbet kongre yapabilir. Ancak, kongre için somut bir tarih koymamış olsak bile, şimdiden örgüt tabanında böylesi bir tartışma başlatmayı yararlı görüyoruz. Örneğin bunun için, tartışmaya temel alınmak üzere birşeyler hazırlayabilirim. Elbet bir sınır koymuyoruz. Bu konuyu görüşüp sonucunu iletirseniz iyi olur.

7- Irak Kürdistanı'na yardım için Irak Kürdistanı Cephesi ve burdaki hümaniter örgütlerle dayanışma içinde yardım toplamayı ve yardımları iletmek için de bir ya da iki yoldaşımızı Güney Kürdistan'a göndermeyi planladık.

8- Şu anda ülkede bir af konusu konuşuluyor. Bunu da yozlaştıracaklarını sanıyoruz. Ancak "tecil" biçiminde de olsa, bizim de yararlanabileceğimiz sonuçlara yol açabilir. Bu konudaki gelişmeleri de değerlendirdik. Bizce eğer dönüş olanağı çıkarsa:

a) Dönüşleri teşvik etmeliyiz;
b) Dönüşlerinde gerek ve yarar olan kadroları, iş ve geçim durumlarını çözmek için tedbirler de alarak yurt içine geçirmeliyiz;
c) Yurda dönmesi zorunlu olmayıp iş ve aile durumu nedeniyle burda kalmayı seçen arkadaşların da durumlarını, en azından yurt içine gidip dönmeyi mümkün kılacak şekilde düzenlemeli (normal pasaport vs. bakımından). Bu konuda sizlerin de görüşünüzü –daha somut- bilmek istiyoruz.

1- Geçmiş yıllardaki yurt içine yardımlar için bilgi istemişsiniz. Ne yazık ki bu bilgiler, elimizde olmayan nedenlerle gecikiyor. İlerde ileteceğiz.
2- DENG'e yardım kampanyası sonuçlandı sayılır. Sağlanan yardım buranın arasıyla 250'yi aştı. İy bir sonuç. En iyi sonuçlar İsviçre, Fransa ve Almanya'da alındı. İlerde daha ayrıntılı bilgi ileteceğiz.

Irak Kürdistanı'ndaki durum yurt dışındaki Kürtler arasında moral tazeledi, coşkuyu arttırdı. Kürt halkı bu kez şeytanın ayağını kıracak görünüyor. Uygun bir fırsatta ben de o taraflara gitmek istiyorum.

Selam, sevgi ve başarı dileklerimle...

Şükrü (Kemal Burkay'ın kullandığı kod adlarından biri)
27 Mart 1991

EUROPEAN PARLIAMENT

COMMITTEE ON FOREIGN AFFAIRS AND SECURITY
SUBCOMMITTEE ON HUMAN RIGHTS
THE CHAIRMAN

Strasbourg, 14.V.92 •15246

Mr Kemal Burkay,
Secretary-General,
Socialist Party of Turkish Kurdistan,
Brevia 674,
Fryj Gatan 6,
114 21 Stockholm,
Sweden

Dear Secretary-General,

Thank you for your letter of 13 April concerning the Kurdish issue in Turkey.

Parliament, as you may know, on 9 April adopted a resolution on the most recent events and is pressing its concerns, as indeed are other Community institutions and Member States with the Turkish government. I gather that this is a matter which will be discussed with our Turkish counterparts at the next meeting of the EP-Turkey Joint Committee in Turkey in June.

You may be sure that the Human Rights Subcommittee will maintain this issue very much on the agenda.

I will ensure that your letter is brought to the attention of Members of the Subcommittee.

Yours sincerely,

Ken COATES

GENERAL SECRETARIAT: L-2929 LUXEMBOURG ■ TEL.: 352/43 00-1 ■ TELEX 2[illegible] ■ FAX: 352/43.70.00

BASIN AÇIKLAMASI

Türkiye'de Demirel başkanlığındaki koalisyon hükümeti altı ayını doldurmak üzere. Hükümet daha kurulduğu günlerde ükeyi demokratikleştirme ve Kürt sorununa barışçı çözüm bulma konusunda iç ve dış kamuoyunda birhayli umutlar yaratmıştı.

Bu umutların boş olduğu şimdi görülüyor. Özellikle Kürt sorununa barışçı ve adil bir çözüm bulmak için hükümet bugüne kadar ciddi bir adım atmamıştır ve son gelişmeler, böyle bir şeye niyetli olmadığını gösteriyor.

Yeni hükümet de Kürt sorununu bir terör olayı gibi göstermek istiyor. Her şeyden önce bu tutum gerçekçi değil ve böylesi bir yaklaşımla ona çözüm bulunamaz. Kürt sorunu, yıllardır haklarından yoksun tutulan, baskı gören bir halkın sorunudur. Kürtler bir azınlık da değil, kendi ülkelerinde bir çoğunluk, bir ulustur. Türk yönetimi ise 70 yıldır Kürtleri asimile etmek, ortadan kaldırmak için olmadık baskılar yaptı ve türlü yöntemlere başvurdu. Ama başaramadı ve sorunun giderek büyümesini önleyemedi.

Şimdi yapılması gereken, sorunu doğru tanımlamak ve ona adil, demokratik bir çözüm bulmaktır. Bunun yolu ise Kürt halkının haklarını tanımaktan başkası olamaz. Bunlar dünyamızda, tüm özgür halkların sahip olduğu haklardır. Kendi kendini özgürce yönetme, dilini kültürünü serbestçe kullanıp geliştirme, sosyal ve ekonomik gelişme ve bunların gerekli kıldığı tüm haklardır.

Oysa, yeni Türk hükümeti de Kürt halkının doğal ve meşru haklarını tanımamakta, eski asimilasyon ve buna dayalı baskı politikasını yürütmekte kararlı olduğunu göstermiş bulunuyor.

Hükümet Kürdistan'da insan haklarını rafa kaldırmış olan olağanüstü hal rejimine son vermiyor. Kürtleri birbirine kırdırmayı amaçlayan köy koruculuğu sistemi devam ediyor. Devletçe örgütlenen, kontrgerilla ve "özel tim" denen gizli ve açık gruplar Kürdistan'da habire cinayet işliyorlar.

Sözde Kürtler ulusal bayramları Newrozu serbestçe kutlayacaklardı. Bizzat Başbakan Demirel bunu açıkladığı halde Kürdistan'da valiler, newrozu kapalı salonlarda kutlamak isteyenlere bile izin vermediler. Sokağa çıkıp barışçı biçimde newrozu kutlamak isteyen kitlelere ise polis ve asker tarafından acımasızca ateş açıldı, katliam yapıldı. Ölen ve yaralananların çoğu kadınlar ve çocuklardı.

Hükümet bir ayaklanmayı bastırmış gibi konuşuyor. Oysa her şey yerli ve yabancı basının gözleri önünde cereyan etti. Türk ordusu ve polisi silahsız sivil halka acımasızca saldırdı. bundan amaç Kürt halkını ürkütmek, barışçı gösteriler yapmaktan bile alıkoymak ve göçe zorlamaktır.

Yeni hükümet, eskisinden çok daha pervasızca Kürt halkına terör uyguluyor, hak

ve özgürlük isteyen insanlarımıza meydan okuyor. O, PKK 'nın eylemlerini ise bu iş için bir bahane olarak kullanıyor.

Oysa PKK'yı ve eylemlerini doğuran da Türk devletinin Kürt halkına karşı yıllardır süregelen terör politikasıdır. Türk hükümeti, hak ve özgürlük isteyen kitlelere baskıyla cevap vererek; tutuklayarak, işkence ederek, öldürerek, barışçı ve kitlesel biçimde gelişen kitle hareketinin yolunu tıkadı, onu teröre yöneltti. Bunu bilerek yaptı. Kürt hareketini iç ve dış kamuoyudan tecrit etmek ve ona saldırmak için.

Şimdi de, sözde PKK terörüyle mücadele adına tüm Kürt halkı yoğun bir devlet terörüne hedef yapılmıştır. Türk polisi ve jandarması Kürdistan'da hiçbir sınır tanımıyor. Kürdistan yangın yerine döndü. Milyonlarca insanımız göçe zorlanıyor.

Özetle, Kürt halkına karşı 70 yıldır süregelen terör rejimi kendi karşıtını yarattı. Şimdi ise bunu bastırmak için daha çok terör pompalanıyor. Bu bir fasit dairedir. Bununla sorun çözülemez.

Oysa terörü durdurmak ve Kürt sorununa barışçı çözüm bulmak mümkündür. Türk devleti isterse bunu yapabilir. Kürt ulusal hareketi adil ve barışçı bir çözüme hazırdır. Bunun için biz, yeni hükümetin daha kuruluş aşamasında şunları önerdik:

* Olağanüstü hal kaldırılmalı;
* Kürdü Kürde kırdırma demek olan koruculuk sistemi dağıtılmalı;
* Bir cinayet örgütü olan özel timler ve kontrgerilla dağıtılmalı;
* Genel af çıkarılmalı;
* Kürt partileri dahil, tüm politik örgütlere serbestlik tanınmalı;
* Demokratik bir anayasa yapılmalı ve demokrasinin önündeki tüm engeller kaldırılmalı;
* Kürt dili basın yayında, eğitim alanında ve resmi işlemlerde serbest bırakılmalı.

Bunlar, ülkede terörü durdurmak, barış ortamı sağlamak ve sorunun nihayi çözümü için yolu açmak bakımından zorunlu ilk adımlardır. Hükümetin iyi niyetini ancak bunlar gösterebilir.

Oysa Demirel ve rejimin öteki sözcüleri bugün de, "Türkiye'de bir Kürt sorunu yoktur" diyecek kadar gerçekleri gizleme çabasına devam ediyorlar. Demirel, daha birkaç gün öncesi, "televizyonda Kürtçe yayın yapılamaz" diye açık açık söyledi. O Kürtçenin eğitim alanında ve resmi işlemlerde kullanılmasına bugün de karşıdır.

Sonuç olarak, bugünkü Türk yönetimi de, halkımızın hak ve özgürlük istemini şiddetle bastırma yolunu seçmiştir.

Böylece o, uluslararası hukuku ve taraf olduğu anlaşmaları çiğniyor. İnsan hakları ve demokrasi sürecinin önem kazandığı bir dünyada, göz göre göre, bir halkı haklarından yoksun tutmaya, ezmeye, pervasızca kan dökmeye devam ediyor.

Ek belge: 19 Basın Açıklaması

Uluslararası kamuoyu buna karşı sessiz kalmamalıdır.

* Birleşmiş Milletler Örgütü, NATO, Avrupa Konseyi ve Parlamentosu, AGİK sürecine taraf olan ülkeler, uluslararası hukukun, sözleşmelerin ve ilkelerin bu kabaca çiğnenişi karşısında suskun kalmamalıdır.

* Silahlarını sivil, savunmasız Kürt halkına karşı kullanan Türkiye'ye askeri ve ekonomik yardım durdurulmalı;

* AGİK süreci harekete geçirilmeli;

* Birleşmiş Milletler Örgütü ve Avrupa Konseyi halkımızın durumunu ele almalı.

Kürt halkı uluslararası tüm demokrasi ve barış güçlerinden destek bekliyor.

8 Mayıs 1992
Kemal Burkay
Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi (PSKT)
Genel Sekreteri

2. Yurt Dışı Konferansı İçin Mektup

Yoldaşlar,

1989 yılında yaptığımız Parti Konferansı'nın üzerinden 2,5 yıl geçti. Bu süre içinde, dünyada ve ülkemizde çok hızlı ve önemli değişiklikler oldu. Sosyalist blok çöktü, Sovyetler Birliği dağıldı. Tüm bu ülkeler kapitalizmi geri getirmenin çaba ve telaşı içindeler. Dünyada sosyalizmin konumları büyük ölçüde sarsıldı. Birçok parti komünist adını değiştirirken, bir bölümü tümden yön değiştirdi ya da sahneden çekildi. Kapitalizm "rakipsiz" bir güce dönüşürken ABD tek süper güç haline geldi.

Bu arada Körfez'de, yeni bir savaş patlak verdi, bölge yangın yerine döndü. Irak ezildi, Iraklı Kürtler yeniden bir soykırımla yüzyüze geldiler ve kitle halinde yollara düştüler. Türkiye Kürdistanı'nda halkımızın mücadelesi kitlesel direniş boyutlarına ulaştı ve Kürt halkını inkardan gelen sömürgeci Türk rejimi, eski politikasında zorlanmaya başladı. Kürt sorunu ilk kez büyük ölçekte dünyanın gündemine girdi.

Bu gelişmelerin ışığında yeni bir durum değerlendirmesi yapmak gerekir. Kuşkusuz bu konuda örgütümüzün temel politikalarını belirleyecek olan Büyük Kongremiz'dir. Ancak o zamana kadar çeşitli organ ve platformlarda sorunu tartışıp olgunlaştırmalıyız. Yurt dışı konferansı bu yolda bir adımdır.

Ben, ilk yurt dışı konferansımız için tartışmalara esas olmak, en azından kolaylık sağlamak için tezler hazırlamıştım. Bu kez tartışılmasını yararlı gördüğüm konulara işaret etmeyi yeterli buluyorum. İki nedenle: Birincisi, 1989'dan bu yana dünyada ve ülkemizde yer alan önemli değişmelere ilişkin olarak görüşlerimi zaman zaman yazdım; hem kamuoyu, hem de yoldaşlar bunları biliyor. Son ve daha derli toplu bir değerlendirmeyi ise konferans sırasında yapmayı uygun buldum. İkincisi, konferans öncesi değerlendirme ve öneri yapmayı öncelikle diğer yoldaşlara bırakmak istedim; bunun, örgütümüzün çeşitli konulardaki eğilimini daha iyi ortaya koyacağını düşündüm.

KONFERANSIN ELE ALACAĞI KONULAR

1- Uluslararası sosyalist harekette son üç yılda yer alan gelişmeler; sosyalist kampın ve Sovyetler Birliği'nin dağılmasının, bu ülkelerde kapitalizme yönelmenin nedenleri ve yarattığı sonuçlar; günümüze kadarki sosyalist teori ve pratiğin bir değerlendirilmesi ve geleceğe yönelik öngörüler.

2- Yeni uluslararası koşullarda dünya devrimci hareketinin durumu ve geleceği; işçi sınıfının, ulasal kurtuluş hareketlerinin durumu ve gelişme perspektifleri.

3- Yeni uluslararası durumun bölgemize etkileri; genel olarak Ortadoğu; özel olarak Türkiye ve Kürdistan'da yeni durum ve muhtemel gelişmeler.

4- Yeni gelişmeler ışığında Parti politikamızın değerlendirilmesi.

5- Yeni gelişmeler ışığında Parti programımızın ele alınması. Bu programda eskiyen ve değişmesi gerekenler.

6- Yurt dışı çalışmamızın değerlendirilmesi ve öneriler.

Yurt dışı konferansı için yetkili organ üç ay kadar önce karar almıştı. Benim bu mektubum ise gecikti. Buna rağmen gündemi tartışmak ve konferansa hazırlanmak için yeter zamanımız olduğunu düşünüyorum. En azından, önümüzdeki süreyi iyi ve verimli kullanmak zorundayız.

Yurt dışındaki her Parti birimi, sorunu hücre ve komitelerde ele alıp tartışmalı, görüşlerini özlü olarak ve yazılı biçimde saptamalı ve konferans için delege seçmelidir.

Birinci Konferansımız sırasında olduğu gibi Almanya ve İsveç birimlerimizde, "birim konferansı" niteliğinde (bu doğrudan birim kongresi de olabilir) daha geniş toplantılar yapılmalı ve 2. Yurtdışı Konferansı için delegeler seçilmelidir. Delege sayısı bir önceki konferanstakine uygun olmalıdır.

Yurt Dışı Bürosu ile diyalog sağlayarak, koşulları varsa başka birimlerde de aynı şey yapılabilir. Bu çalışmanın en geç 10 Mayıs'a kadar tamamlanması gerekir. Yani önümüzde bir aydan fazla zaman var demektir.

Selamlarımı iletir, başarılar dilerim.

3 Nisan 1992

Kemal Burkay
Genel Sekreter

Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi (PSKT) İkinci Yurt Dışı Konferansı Sonuç Bildirisi

Yurt dışındaki çeşitli birimlerden seçilen 40'ı aşkın delegenin katılımıyla, Mayıs 1992'de toplanan Partimizin İkinci Yurtdışı Konferansı, üç gün boyunca, 1989 yılında toplanmış olan 1. Yurt Dışı Konferansımız'dan bu yana uluslararası planda yer alan gelişmeleri, bunun sonuçlarını, Ortadoğu bölgesine ve Kürdistan'a etkilerini; Parti politikamızın ve programının mevcut gelişmeler ışığında yeniden gözden geçirilmesini; yurt içi ve yurt dışındaki parti çalışmasını tartıştı ve geleceğe yönelik öneriler yapıldı. Çeşitli konularda değişik görüşlerin dile getirildiği toplantı sonucunda, üzerinde görüş birliği sağlanan tespitleri ya da ağır basan eğilimleri belirleyen aşağıdaki bildirinin yayınlanması kararlaştırıldı:

PSKT İkinci Yurtdışı Konferansı, ilk yurtdışı konferansımızın da saptadığı üzere, Gorbaçov döneminde gündeme sokulan Glasnost (açıklık) ve yeniden yapılanma sürecinin, söz konusu toplumlarda demokrasinin gelişip yetkinleşmesi, kitlelerin politik yaşama katkılarının arttırılması, sorunların zamanında görülüp çözülmesi, ekonomik durgunluğun aşılması vb. nedenlerle gerekli olduğu kanısındadır. Ancak; bu girişim amacına ulaşamadı, sosyalist sistemde bir yenilenmeyi başaramadı; aksine, çığırından çıkıp, kısa sürede sistemin tam bir çöküşüne yol açtı.

Yeni durumda eski SSCB ve Doğu Avrupa ülkelerinde bir kaos yaşanmaktadır. Üretim gerilemekte, açlık, kitlesel işsizlik boyvermekte, sağlık ve benzeri sosyal hizmetler büyük ölçüde aksamakta, ulusal şovenizm ve ırkçı akımlar canlanmakta, kanlı ulusal boğazlaşmalar yer almaktadır. Bu durum hem bu ülkeler, hem de genel olarak uluslararası sosyalizm bakımından olumsuz sonuçlardır ve bu olumsuzluk sol güçlerin zayıflaması, sosyal hakların kısıtlanması; ırkçılığın ve yabancı düşmanlığının canlanışı biçiminde başka ülkelere de yansıyor.

Tüm bu olumsuz gelişmelere bakıp SSCB ve diğer Doğu Bloku Ülkelerinde, "sosyalist" dönemde yapılanları -bu ülkelerde, özellikle ilk dönemlerdeki hızlı ekonomik ve kültürel gelişimi, işsizliğin ve açlığın son bulmasını, geniş sosyal hakları vb- yok saymak haksızlık olur. Yine bu ülkelerin ulusal kurtuluş ve barış hareketlerine katkısı unutulmamalı. Diğer yandan, gelişmeler bu ülkelerdeki, daha önce bilmediğimiz pek çok olumsuzluğu -adına "işçi sınıfı partisi" denen partilerin kitlelerden kopukluğu, bürokratizm, özgür bir tartışma ortamının yokluğu, kitlelerin sessizliği, korku, tembellik, nemelazımcılık, rüşvet, alkolizm vs.- gözler önüne serdi. Bu durum, hiç kuşku yok, işçilerin, emekçilerin, sosyalist aydınların uğruna mücadele ettikleri sosyalist ideallere yabancıydı.

Partimiz geçmişte "reel sosyalizmi" bir bütün olarak savundu ve iç yapısındaki bu yozlaşmayı göremedi. Gözlemlerimiz sınırlıydı ve sol saflardaki kimi yanlışlara karşı çıkarken kendimiz de yanlış yaptık. Kimi eleştirileri gereği gibi ciddiye alıp

araştırmadık. Reel sosyalizmin durumuna ilişkin olarak birçok konuda yanıldığımız açıktır. 1. Yurt Dışı Konferansımız da bu noktayı vurgulamıştı. Partimiz bunu gelecekteki büyük kongresinde de ele alıp özeleştiri yapmalıdır.

Tüm bilimsellik iddiasına rağmen, Marksizmin, geçtiğimiz dönemde "Marksizm-Leninizm", "işçi sınıfı bilimi" veya "bilimsel sosyalizm" adı altında bir dogmaya çevrildiği, Marks'ın ve Lenin'in her cümlesinin, her sözünün, nerdeyse değişmez bir gerçek ve her koşula uygulanır bir reçete gibi ele alındığı bir dönem yaşadık. Bunun bizim üstümüzde de etkisi oldu. Bu, bilimsel düşünceyi donduran bir yöntemdi; hem kendimize hem de bizzat Marks'a, Lenin'e ve sosyalist hareketin öteki önder, düşünür ve eylem adamlarına bir saygısızlıktı.

Yaşanan son "musibetlerden" sonra, şimdi sosyalist düşünce -hâlâ olup bitenden hiçbir ders almamakta ve eski dünyalarında yaşamakta ısrar eden bazı dar çevrelerin dışında- dogmatizmden kurtularak yeni bir arayışa yöneliyor. Partimiz de bunu yapmalıdır. Marks'tan ve öteki düşünürlerden bugün de olumlu ve geçerli olanı almalı, eskimiş ve artık geçersiz olana ise körü körüne bağlanmamalıyız. Geçmişin teorik hazinesi ve deneyi bugün için de elbet değer taşıyor; ama bu geçmiş bir dogma gibi değil, bilimsel ve eleştirici bir gözle ele alınmalı. Bizzat Marks'ın yöntemi de buydu. Sosyalist düşünce ve hareket kendisini yeni koşullara göre yenilemeli.

Reel sosyalizm, olumlu ve olumsuz yanlarıyla belli tarihsel koşulların bir ürünüydü. Söz konusu başarısızlığı salt yanlış uygulamalara ve kişilerin tutumuna bağlamak yanlış olur. Elbet bunların da payı vardır; ama belirleyici olan ulusal ve uluslararası koşulların bütünüdür. Bu olumsuz örneğe bakarak sosyalizmin artık tarihsel olarak tümden kaybettiğini sanmak yanlıştır. Tarih, ileriye doğru gelişim doğrultusu içinde iniş ve çıkışlarla, kimi zaman geriye dönüşlerle doludur. Sosyalizm bakımından bu gerileyiş de geçicidir. İnsanlığın gelecekte gerçek anlamda özgür, demokratik, eşitlikçi, herhangi bir türden haksızlığın, baskının, sömürünün, şiddetin olmadığı uygar ve insana yaraşır bir toplumu yaratacağına kuşku olamaz.

Diğer yandan, yaşanan deney gösterdi ki, geniş bir demokrasi ve böyle bir ortamda kitlelerin istemi ve katılımı olmaksızın sosyalizmi kurmak ve kapitalizme karşı ekonomik ve ideolojik yarışı kazanmak olanaksızdır. Bu nedenle, gelecekte sosyalizme geçiş bir ayaklanma ve diktatörlükle değil, ancak demokratik, çok partili ve çok sesli bir toplum içinde, barışçı yollarla ve adım adım koşulları olgunlaştırarak mümkün olacaktır.

***

İki kamp arasındaki gerilimin, soğuk savaşın sona ermesi, nükleer silahların işe karışacağı bir dünya savaşı tehlikesinin büyük ölçüde azalması; ulusların özgür seçimine dayanmayan ve adil olmayan sınırların değişmesi ve bu anlamda sınırların kutsallığını yitirmesi, bu gelişmelerin olumlu sonuçları arasında sayılmalıdır ve bu gelişmeler ister istemez Kürt halkının ve Kürdistan'ın durumunu da olumlu biçimde etkileyecektir. Bu etkiler daha şimdiden görülmektedir. Daha düne kadar Türkiye'yi Varşova Paktı'na karşı bir köprübaşı olarak kullanan ve bu ülkedeki insan hakları

ile Kürt halkının durumu konusunda seyirci kalan Batılı güçler, şimdi eski sessizliği bozmakta, gerek insan hakları, gerekse Kürt ulusal hakları konusunda Türk rejimini eleştirmekte ve belli adımlar atması için zorlamaktadırlar. Bölgede Saddam Hüseyin türünden zorbalar da eski destekleri yitirmişlerdir ve bu, ister istemez, içerde diktatörlüğe karşı mücadele eden güçlerin, en başta da Irak Kürdistanı halkımızın mücadelesini kolaylaştırmaktadır.

Elbet, yeni durumda ortaya çıkan başka etkenler de tersi yönde etkiler yapmaktadır. Türkiye Sovyetler'in dağılmasından yararlanıp "Türki cumhuriyetlere" yönelik bir yayılma politikası başlatmıştır. Eski turan düşleri gerçekleştirilmek isteniyor. İran da bu durumdan yararlanıp Kafkaslarda ve Orta Asya'da etkinlik alanını genişletmeye, kendi çizgisinde islami rejimler yaratmaya çalışıyor. Batılı güçler ise, hem radikal islami akımları frenlemek, hem de Kafkaslara ve Orta Asya'ya yönelik ekonomik ve diğer türden planlarını hayata geçirmek için Türkiye'ye yeniden bir köprübaşı rolü veriyorlar. Bunun sonucu ise, Türkiye çeşitli sorunlarda önemli bir uluslararası destek sağlıyor.

***

Uluslararası plandaki son gelişmelerin ardından dünyamızda, ulusların kendi kaderlerini özgürce belirleme, demokrasi, insan hakları, doğal çevrenin korunması gibi eğilimler güç kazanmaktadır. Aynı zamanda kuzey-güney arasındaki çelişki büyüyor. Güney ülkelerindeki nüfus artışı, yoksulluk, açlık uluslararası ölçekte çözümler bulunması için zorluyor.

Bölgesel sorunların çözümünün hız kazandığı bir döneme ulaştık. Son üç yıl içinde belli sorunlara çözüm bulunurken diğer bazıları da barış masasındadır. Diğer yandan, ortaya Ermeni-Azeri çatışması veya dağılan Yugoslavya halkları arasındaki çatışmalarda olduğu gibi yenileri çıkıyor. Sorunların ciddiliğine karşılık, uluslararası müdahale ve tarafları barış masasına getirme olanağı eskisine oranla güçlenmekte, salt güce dayanarak sonuç alma politikası ise giderek zorlaşmaktadır. Saddam'ın Kuveyti işgali sırasında bu açık olarak görüldü.

Ulusal baskının, diktatörlüğün geçerli olduğu ülkelerde halkın ulusal kurtuluş, demokrasi ve insan hakları için mücadelesi elbet devam edecektir ve bunun günümüz koşullarında daha geniş uluslararası destek bulacağına kuşku yoktur.

***

2. Yurtdışı Konferansımız, Parti programının günün koşullarına göre yeniden gözden geçirilmesi, bunun için Parti Merkez Komitesi'nce bir komisyon oluşturulması, bu komisyonun, konferans sürecinde yapılan öneriler ışığında hazırlayacağı tasarının öncelikle tabanda tartışılması ve daha sonra son biçimi verilerek kongreye sunulması gerektiği görüşündedir. Mevcut parti programımızdaki "ulusal demokratik devrim" hedefi bugün de geçerlidir ve korunmalıdır. Bunun gibi, ayrı devlet ve federasyon üzerine olan iki alternatifli belirleme de Kürdistan koşullarında bugün de geçerlidir.

Ulusal Demokratik devrimin gerçekleşmesinin, yani Kürdistan'da yabancı

boyunduruğunun son bulmasının ve ulusal-demokratik bir yönetimin kurulmasının ardından, görece olarak uzunca bir süre, ulusal ekonominin inşası, ulusal kültürün gelişmesi ve demokratik toplumun çok yönlü örgütlenmesi dönemi olacaktır. Bu çok sesli, çok partili, sivil, parlamenter bir toplum olacaktır. Sosyalizme geçiş ise partimizin nihayi hedefidir. Bu geçiş tümüyle barışçıl, demokratik yöntemlerle ve adım adım, koşulları olgunlaştırarak, halkın özgür seçimi ve desteğiyle olacaktır. Diğer bir deyişle, ancak her bakımdan demokratik, özgür bir seçimle halkın desteğini aldığımız zaman iktidara gelir ve programımızı uygularız. Halk bizi yeniden seçmediği zaman ise çekilir ve muhalefet görevimizi yaparız. Partimizin halihazır programı zaten, böylesine demokratik, çoğulcu, özgür ve genel seçimlere dayanan bir toplumu öngörmektedir ve bu belirleme sosyalizme geçiş ve sosyalizmin kuruluş dönemi için ayrıca vurgulanmalıdır.

***

Birinci Yurtdışı Konferansımız'dan bu yana Ortadoğu bölgesindeki en önemli gelişme Irak'ın Kuveyt'i işgalinin yol açtığı Körfez savaşı idi. Şoven, militarist ve maceracı bir politika izleyen Saddam yönetimi sonunda dünya ve bölgedeki başlıca güçleri karşısına aldı ve ağır bir hezimete uğradı. Savaş, bölgedeki güçler dengesini değiştirdi. Kürt halkı ise, bu kanlı rejimin saldırısı sonucu, bir kez daha göç ve kırımla karşı karşıya geldi. Diğer yandan, Kürt halkının trajedisi, ilk kez geniş ölçekte uluslararası ilgi alanı oldu ve yeni bir Kürt soykırımını önlemek için uluslararası güçler harekete geçtiler. Bu olumlu bir gelişme idi.

Halkımız, şimdi Kürdistan'ın bu parçasında yaralarını sarmaya ve özerk bir yönetim oluşturmaya çalışıyor. Geçtiğimiz günlerde, bir Kürt parlamentosu ve ulusal yönetim oluşturmak için yapılan seçimler tarihi değerdedir. Partimiz bu gelişmeyi destekler ve bu nedenle bu parçadaki halkımızı, Kürdistan Cephesi'ni ve tek tek yurtsever, kardeş partileri kutlar.

Diğer yandan, Kerkük, Musul, Hanekin gibi Kürdistan'ın, 36. paralelin güneyinde kalan ve halen Saddam diktatörlüğü altında olan kesiminin seçim dışı kalması ciddi bir olumsuzluktur. Bu, bir an önce giderilmelidir. Irak'ın bir tüm alarak Saddam rejiminden kurtularak demokratikleşmesi hem bu parçalanmayı giderecek, hem de Irak'ın Arap halkının da soluk almasına yol açacaktır. Uluslararası demokratik güçler, bu süreci hızlandırmak için, rejime karşı mücadele eden Kürt halkına ve öteki demokratik güçlere daha ciddi ve etkin destek vermelidir.

***

Şu günlerde Kafkaslar'da durum yeniden gergindir. Dağlık Karabağ ve Nahcivan yörelerinde çatışmalar olmaktadır. Şuşa ve Laçin yöreleri gibi 1920'li yıllarda oluşturulup, sonradan Azeri yönetimince ortadan kaldırılmış olan otonom Kürdistan'a dahil bölgeler Azerilerin denetiminden çıkmıştır. Türkiye, sınırların değişmiyeceğini ileri sürerek olaylara müdahale eğilimi göstermektedir.

Biz bu sorunun savaşçı yöntemlerle değil, görüşmeler yoluyla çözümünden yanayız. Sınırların değişmiyeceği görüşü son değişiklikler ışığında tarihe karışmıştır.

Yeni sınırların belirlenmesinde ise, şu ya da bu dış gücün tercihi ve dayatması değil, bölge halkının özgür seçimi esas olmalıdır. Şuşa ve Laçin kentleri gibi halkının çoğunluğu Kürt olan bölgede, eskiden olduğu gibi Kürt halkına otonomi tanınmalı ve böylece yapılan haksızlık düzeltilmelidir.

Sorunun çözümü için ilerde toplanacak barış konferansı Kürt isteklerini de göz önüne almalıdır.

***

Kitlelerin yükselen muhalefeti sonucu, 12 Eylül rejiminin devamı niteliğindeki ANAP yönetimi, geçtiğimiz yılın Ekiminde yapılan seçimlerde iktidarı yitirdi. Bu olumlu bir gelişme idi. Ne var ki, Kürt ve Türk halkının sol ve demokratik güçleri daha ileri bir alternatif oluşturmayı başaramadıkları için, iktidar bu kez de Demirel ve İnönü liderliğindeki, gerek demokrasiye geçiş, gerekse Kürt sorununun çözümü ve diğer temel sorunlarda köklü ve ciddi bir değişiklikten yana olmayan güçlerin eline geçti. Kitlelerde boş umutlar yaratmakla yetinen, onları oyalamakla vakit geçiren bu hükümet, halklarımızın değişim ve demokrasi istemine cevap veremez.

Bugün aklı başında hiç kimse, Türkiye'de demokrasinin gerçekleşmesinin Kürt sorununun adil bir çözümüne bağlı olduğunu inkar edemez. Bu ise Kürt halkının tüm meşru haklarını tanımakla mümkündür.

Kürtler bir azınlık değil, bir ulustur. Her ulus gibi kendi kaderini özgürce tayin, kendi gelecekleri hakkında karar verme hakları vardır. Bu, ayrı devlet veya eşit haklar temelinde iki cumhuriyetten oluşan federal bir birlik olabilir. Seçimi Kürt halkı yapmalıdır. Hiç kimse zora dayanan bir çözümü, ulusal boyunduruğu, eşitsizliği Kürt halkına kabul ettiremez. Yirminci Yüzyıl'ın sonuna yaklaştığımız, sömürgecilik sisteminin çöktüğü, dörtbir yanda yeni yeni bağımsız devletlerin ortaya çıktığı bir dünyada ve Kürt halkının bugünkü bilinç ve mücadele düzeyinde, böylesi bir kölelik statüsünü sürdürmek olanaksızdır. Böyle bir durumda Kürt halkının direnişi asla durmayacak, Türk devleti sürekli savaşmak zorunda kalacak, toplum militarize olacak, ülke bir yangın yerine dönecektir.

Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi, böylesine bir kanlı boğuşmanın ne Kürt ne de Türk halkına yarar vereceği kanısındadır ve sorunun barışçı, adil bir çözümünden yanadır.

Bize göre, iki halkın eşitlik temelinde bir arada yaşaması mümkündür. Bunun biçimi iki cumhuriyetli demokratik bir federasyondur. Bunun için, Türkiye'nin hakim ve yönetici güçleri, Türk hükümeti, devlet adamları ve sözde aydınları da kafalarını değiştirmelidirler. Şiddet ve zorbalıkla hiç kimse bir sonuca ulaşamaz ve sorun çözülemez. Yeni ve çağdaş bir yaklaşım gerekiyor. Kürt halkına haklarını tanımak, eşitliğe razı olmak gerekiyor.

Teröre yol açan temel neden, Türk devletinin yıllardır süregelen inkar ve baskı politikasıdır. Bu duruma son vermek de yine Türk devletinin tutumuna bağlıdır.

Bugünkü yangını durdurmak, sorunun barışçı çözüm yolunu açmak için, öncelikle şu adımlar atılmalıdır:

* Kürdistan'da insan haklarını askıya almış olan olağanüstü hal ve Bölge Valiliği sistemine son verilsin;
* Kürdü Kürde kırdırmak olan koruculuk sistemine son verilsin;
* Cinayet ve provokasyon örgütleri olan kontrgerilla ve özel timler dağıtılsın;
* Kitlesel tutuklamalara, işkence ve dayağa son verilsin;
* Habire kışla, karakol ve hapishane yapımına son verilsin; bunlara harcanan paralar yıkılan Kürdistan'ın onarımına harcansın;
* Zorla boşaltma, ya da devlet terörü sonucu yerlerini terk etmek zorunda kalan halkın, köy ve kentlerine geri dönmeleri için olanak sağlansın ve zararları tazmin edilsin;
* Bir genel afla zindanlar boşaltılsın, yurt dışındaki politik mültecilerin dönüşüne olanak sağlansın;
* Gerçek anlamda demokratik bir anayasa yapılsın; düşünce ve örgütlenme özgürlüğü önündeki tüm yasaklar kaldırılsın; Partimiz de dahil olmak üzere tüm yasaklı partiler serbest bırakılsın;
* Kürt dili, tarihi, edebiyatı üstündeki baskılara son verilsin; Kürt dili basın-yayında, eğitim alanında, resmi işlemlerde özgürce kullanılsın.

Ülkeyi demokratikleştirecek, Kürt sorununun barışçı çözüm yolunu açacak ve böylece, karşılıklı terörün nedenini ortadan kaldıracak olan tutum budur.

Ne var ki, bugünkü koalisyon hükümeti kitleleri boş sözlerle oyalıyor ve bu alanda ciddi hiçbir adım atmaya yanaşmıyor. Son Newroz olaylarının da gösterdiği gibi, o, daha da gerilemiş, militarist güçlerin kuyruğuna takılmış ve terörü daha da yoğunlaştırarak sonuç alma umuduna kapılmıştır.

Herşey açıkça gösteriyor ki bölgedeki silahlı eylemler, Hükümet'in kendi terör politikasını sürdürmesi için bir bahanedir. Tüm demagojisine karşılık Hükümet, terörün sona ermesinden yana değil. Çünkü o, Kürt halkına haklarını tanımak istemiyor ve barışçı bir yolun açılmasından kesinlikle ürküyor.

Bu bir batak politikasıdır. Yükselen devlet terörü, karşı terörü de yükseltecek, yangın büyüyecek, her iki halk daha büyük acılar çekecek, ulusal kaynaklar daha bir süre boşuna telef olacak, bundan kimse için olumlu bir sonuç doğmayacaktır. Sağduyunun yolu barışçı çözümdür. Sonuçta nasıl olsa bu noktaya gelinecektir; şimdiden gelinmelidir.

Biz, bir kez daha, hükümeti, daha fazla gecikmeden, daha büyük zararlara yol açmadan, çağdaş bir yaklaşımı benimsemeye, sağduyu yoluna çağırıyoruz.

Kardeş Türk halkını, Türk aydın ve emekçilerini, barıştan, dostluktan yana olan tüm sağduyulu insanları da bu konuda bize destek olmaya; şoven, militarist ve ırkçı güçlere karşı çıkmaya; yanlış bir yolda ısrar eden Türk hükümetine baskı yapmaya

çağırıyoruz. Hükümetin bugünkü batak politikasını önlemek için el ele, omuz omuza vermek zorundayız.

Türkiye'de ve Kürdistan'da özgür, demokratik bir toplumu bir an önce kurmak, kardeşçe bir yaşamı eşitlik temelleri üzerinde örgütlemek elimizdedir. Bunun için ileri görüşlülüğe, iyi bir yüreğe, cesarete, kararlılığa ve sıkı dayanışmaya ihtiyacımız var. Bu doğrultuda iki halkın cephesini kuralım. Aksi halde, hükümetin bugünkü terör politikasında ısrar etmesi durumunda, kinler ve düşmanlıklar derinleşecek, iki halkın birlikte yaşama şansı azalacaktır. Biz de politikamızı yeniden gözden geçirmek zorunda kalacağız. Sömürgeci rejimin, militarizmin azgın saldırıları karşısında seyirci kalacak değiliz. Ülkemizi, halkımızı, ulusal onurumuzu zorbalık rejimine karşı savunmak için meşru olan her aracı kullanmakta tereddüt etmeyeceğiz.

Biz, özgür yaşamakta kararlı olan bir halkız. Bugüne dek bunun için yüksek bir bedel ödedik. Daha fazlasını ödemeye de hazırız. Köleliğe asla evet demiyeceğiz.

* * *

İkinci Yurtdışı Konferansımız, son üç yıl içinde yurt içinde Partimizin örgütsel çalışmasının iyileşmesini, eylem düzeyinin yükselmesini memnunlukla karşılar. Kürdistan Sosyalist Partisi bugün de ayaktadır, toplum yaşamında etkin bir politik güçtür ve o, kendisini yenileyerek halkımızın mücadelesine daha da önemli hizmetler yapacaktır.

Partimiz bu duruma, kendi yağıyla kavrularak, bağımsız bir politikayı her şeyin önşartı sayarak ve sömürgeci rejimin, sesimizin kitlelere ulaşmasını önlemek, bizi unutturmak için büyük bir dikkatle oluşturduğu bent ve barajları aşarak ulaşmıştır.

Konferansımız, yurt içinde en güç koşullarda kararlılıkla direnerek ve yurt dışında, yorulmadan bu mücadeleye destek vererek bu sonuca ulaşmada payı olan tüm yoldaşları kutlar. Partimizin önündeki daha büyük görevleri başarması içinse, bundan böyle daha yoğun ve sistemli bir çalışmaya, özveriye gerek olduğunu vurgular; bu amaçla; tüm yoldaşları mücadeleyi yükseltmeye çağırır.

Kürt halkının yükselen mücadelesi ve yeni dünya koşulları bu sorunun gerçekçi bir çözümünü gündeme getirmiştir ve Kürdistan'ı kendi aralarında bölüşmüş devletler bu konuda zorlanmaktadır. Onların, artık eski baskı yöntemleriyle mevcut statüyü sürdürmeleri olanaksızdır. Değişim kaçınılmazdır. Birinci Yurtdışı Konferansımızın sonuç bildirisinde de belirtildiği gibi, Yirmi Birinci Yüzyıl'a özgür bir halk olarak gireceğiz. Bundan kuşku olmasın.

Yaşasın Kürt halkının ulusal kurtuluş mücadelesi!
Yaşasın Partimiz!
Mayıs 1992

3. Kongre Raporu

GİRİŞ

Değerli yoldaşlar,

Partimizin 2. Büyük Kongresi'nden bu yana yedi yıl geçti. Kongre'yi tüzüğün öngördüğü süre içinde toplamak için çaba göstermemize rağmen, koşullar buna elvermedi. Bu nedenle Merkez Komitemiz, tüzüğün böylesi durumlar için kendisine verdiği yetkiyi kullanarak Kongre'yi erteledi. 3. Kongremiz şimdi, yurt içinde ve geçmiş kongrelere oranla daha geniş bir katılımla toplanmaktadır. Bu ise, söz konusu gecikmeye karşılık sevindirici bir durumdur.

Aradan geçen yedi yıllık süre içinde, gerek uluslararası düzeyde, gerekse bölgede baş döndürücü değişiklikler oldu. Bunların etkileri yurt içine de yansıdı. Ülkede durum şu anda yedi yıl öncesinden oldukça farklıdır. Kongremiz tüm bu gelişmeleri ve ülkedeki somut durumu değerlendirerek sonuçlar çıkaracak ve partimizin geleceğe yönelik politikası bakımından yeni perspektifler çizecektir.

Kongre'nin gündemi yüklüdür, değişen ulusal ve uluslararası duruma uygun olarak alacağı kararlar gerek ulusal kurtuluş mücadelemiz, gerekse Partimizin geleceği bakımından önemlidir.

ULUSLARARASI DURUM

2. Kongremiz'den bu yana, özellikle de son üç yıl içinde uluslararası sosyalist harekette yer alan hızlı gelişmeler dünya durumunda, 4-5 yıl öncesi beklenmeyen çok büyük değişiklikler yarattı. Herkesçe bilinen, Parti basınımıza da yansıyan, tartışılan ve Kongre öncesi de tartıştığımız söz konusu gelişmelerden raporda uzunboylu söz etmeye gerek yoktur. Şu kadarını söyleyelim ki bu degişiklikler bizim açımızdan da şaşırtıcı oldu. Biz sosyalizmden yana çok daha büyük değişiklikler beklerken tam tersi oldu; sosyalist sistem çöktü, SSCB dağıldı, sosyalizmin uluslararası prestiji önemli derecede zayıfladı. Kapitalizmin konumu güçlendi.

Söz konusu gelişmeler ülkemizi ve Partimizi de doğal olarak etkilemektedir. Sosyalist bir Parti olarak olumlu ve olumsuz yönleriyle bu büyük deneyimi, sosyalizmin geçmişini, sosyalist teoriyi eleştirici bir gözle tartışmak ve bundan geleceğe yönelik olarak sonuçlar çıkarmak zorunludur. Yine Partimiz, değişen dünya durumuna uygun olarak politikasını ve programını gözden geçirmeli, kendisini yenilemelidir. Değişen duruma uygun sağlıklı politikalar üretmek zorundayız. Ayakta kalmak, halka yol göstermek ve daha güçlü bir politik güç haline gelmek buna bağlıdır.

SSCB ve diğer Doğu Avrupa ülkelerinde sistemin çöküşü, iç ve dış birçok etkenin ve bunların yol açtığı yozlaşmanın ürünü idi. Çin, Kore, Vietnam, Küba gibi ülkelerin ise, gecikmeli de olsa bunları izlemesi şaşırtıcı olmaz. Güç dengesinin daha da büyük ölçekte kapitalizmden yana döndüğü yeni koşullarda bu ülkelerin, ekonomik

ve sosyal alanda büyük atılımlar yapıp sosyalizm yolunda ileri yürümeleri kolay görünmüyor. Diğer yandan, eski SSCB ve öteki ülkelerde kapitalizme dönüşün sancısız olmayacağı bellidir. Kitleler umduğunu bulamayınca, ibrenin yeniden sola yönelmesi de mümkündür.

Sosyalizmin bu ilk büyük deneyiminin başarısızlıkla sonuçlanması ve yaşanan çöküş, kuşku yok, tarihsel süreç bakımından bir kesinti ve geri dönüştür. Sosyalizmin prestijinin sarsıldığı, sosyalizm güçlerinin dünya ölçüsünde zayıfladığı böyle bir aşamada, bir karamsarlık havasının yayılması, şurda burda kişilerin, hatta örgütlerin sosyalizmi bırakması doğaldır. Kapitalizmin gerici ve tutucu görüşleri güçlenmektedir. Böylesi bir gericilik döneminde ayakta kalmak, sosyalizme inancı ve Partinin sosyalist niteliğini korumak güçtür; ama bunu başarmalıyız.

Ebet, bu deneyim bize, sosyalist geleceğin çok yakınımızda olmadığını, ulusal kurtuluş devrimimizi sosyalist devrimin hemen izleyemeyeceğini gösterdi. Özellikle de, bizim gibi ulusal kurtuluş mücadelesi içindeki bir toplumda, ulusal kurtuluş görevleri ön plana çıkmıştır. Ancak böyle olması, sosyalist bir partiye olan gereği ortadan kaldırmıyor. Partimizi ortaya çıkaran nedenler yalnızca geçmiş yıllarda güçlü bir şekilde dünyayı sarsan uluslararası sosyalist hareket değildi. Biz en başta da, Kürdistan emekçilerinin, halk çoğunluğunun bugünkü çıkarlarını ve geleceğini savunan bir partiyiz. Söz konusu emekçi yığınlar ve çelişkiler var oldukça bize gerek vardır. Sosyalizm dünyanın geleceği oldukça bize gerek vardır. Biz, dünyada ve ülkemizde, gerçek anlamda özgür, barışçı, eşitlikçi bir düzen için mücadele ediyoruz; bu sosyalizmdir. Şu anda koşullar onun gerçekleşmesine elvermiyorsa bizim sahneyi terk etmemiz gerekmez. Geleceğe yönelik yolu sabırla yürüyeceğiz. Dünyada ve ülkemizde sosyalizmin eşiğine varmak daha birçok kuşağın gelip geçmesini gerektirse bile... Biz hem bugünün, hem de geleceğin sözcüsüyüz.

Bu deneyim, sosyalizme geçişin zaman ve biçimleri konusunda da bize birhayli şey öğretmektedir. Yaşananlardan dersler çıkarmalıyız. Görüldü ki, tarihsel süreç bakımından sosyalizmi doğurması kaçınılmaz olmakla birlikte, kapitalizmin ömrü sanıldığı kadar kısa değildir. Kapitalist sistemde üretim güçlerinin gelişimi sürmektedir. Bu, söz konusu sistemin doğasına uygun olarak olumlu ve olumsuz biçimlerde yansıyor. Bir yandan mal ve hizmet üretimi büyük ölçekte artıyor ve bu aynı zamanda işçi sınıfının ve genel olarak emekçi halkın durumunun iyileşmesine yol açıyor. Sınıf mücadelesi eskiye oranla yumuşuyor, barışçı biçimler kazanıyor. Gelişkin kapitalist toplumlarda demokratik yapı gelişiyor ve demokratik gelenekler kökleşiyor. Bu, sosyalizm için mücadelenin barışçı bir temel üzerinde ve parlamenter bir çerçevede yürümesinin nedenidir.

Diğer yandan, düne kadar hızlı biçimde sürmekte olan silahlanma yarışı, silahsızlanma ve askeri güçlerin karşılıklı azaltılması yönünde son dönemde atılan kimi olumlu adımlara rağmen, hâlâ durmamıştır. Bu nedenle de kaynakların önemli bir bölümü hâlâ böylesine olumsuz bir kanala akmaktadır. Hızlı sanayileşme ve kâr güdüsüyle doğanın oburca kirletilmesi, tahribi, gelişmelerin diğer bir olumsuz

yönüdür. Bu, doğal ve tarihi çevreyi, insanların, hayvanların ve bitkilerin yaşamını tehdit ediyor. Atmosferdeki ozon tabakası zayıflıyor. Yaşam için hayati olan yağmur ormanlan yıldan yıla yok oluyor. Kapitalist sistemin insana ve insan ilişkilerine yaptığı ve toplumu yozlaştırıcı etkiler ise sürmektedir. Bunun başında, başkalarının sorunlarına ilgisiz, yalnız kendini düşünen, bencil ve acımasız bir kişiliğin geliştirilmesidir. Şiddeti, ve öteki hayvansal güdüleri kışkırtan yoz bir kültür, toplum için en az AIDS mikrobu kadar tehlikelidir.

Bunun yanı sıra, çoğu güney yarım küresindeki ülkelerden oluşan ve şimdiye kadar "üçüncü dünya" olarak nitelenen ülkelerdeki dev boyutlu sorunlar devam etmektedir: Hızlı nüfus artışına karşı açlık, kuraklık, sel ve deprem gibi doğal afetler, salgın hastalıklar ve tüm bunların sonucu kitlesel ölümler. Bu ülkelerin gelişkinler tarafından sömürülmesine yol açan teknik gerilik, eşitsiz ticari ilişkiler, ağır borç yükü...

Silahsızlanma, doğal ve tarihi çevrenin, en başta da ozon tabakasının, yağmur ormanlarının korunması, çölleşmenin önlenmesi, geri kalmış ülkelerin sorunlarına çözüm bulunması (açlık sorununa çözüm, borç yükünün hafifletilmesi, ekonomik ve sosyal gelişmelerine yardım vb.), artık global (küresel) diye nitelenen, uluslararası düzeyde ortak sorunlar haline gelmiştir.

Uluslararası düzeyde önem kazanan sorunlar arasında bölgesel sorunlarla, daha dünekadar ülkelerin içişleri sayılan insan hakları ve demokrasi sorunu da gelmektedir.

İki sistem arasındaki gerginliğin, dünya ölçüsündeki soğuk savaşın sona ermiş olması, bölgesel sorunların çözümü için daha uygun bir ortam yarattı. Bunun ürünleri geçtiğimiz yıllarda Afganistan, Kamboçya, Nikaragua, Angola, Güney Afrika Cumhuriyeti örneklerinde görüldü. Bazısında sorunlar tam çözülmezse bile, yumuşadı ve çözüm sürecine girdi. Filistin, Kıbrıs gibi sorunların çözümü için çabalar sürüyor. Kuveyt sorununda uluslararası kamuoyu harekete geçti ve başta Güvenlik Konseyi olmak üzere, büyük devletler ilk kez ortak bir tutum takındılar. Şimdi de, kanlı bir boğuşmaya dönüşmüş Bosna ve Karabağ sorunlarının çözümü için benzer uluslararası girişimler söz konusu.

Yerel sorunlara uluslararası müdahale, Birleşmiş Milletler ve AGİK gibi kuruluşların ilkeleri çerçevesinde olur ve gerçekten sorunlara adil bir çözüm bulmayı, böylece barışı sağlamayı amaçlarsa, bu hem gerekli, hem de herkes için yararlıdır. Bunun için de, özellikle BM örgütü gereği gibi donanarak gerçek bir yaptırım gücüne kavuşmalıdır. Böylece, uluslar ve devletler arasında kaba güçle, zor yoluyla istemlerini hayata geçirme, güçlünün zayıfı ezmesi yolu, diğer bir deyişle orman yasaları dönemi kapanabilir ve uluslararası hukuk ilkeleri hayata geçer. Uygar bir dünyanın buna gereği vardır.

İnsan Hakları ve demokrasi sorunu da giderek ülkelerin iç işi olmaktan çıkmaktadır ve bu son derece olumlu bir gelişmedir. Konu, aynı zamanda etnik grupların, ulusların haklarını ilgilendirmektedir. Örneğin, Birleşmiş Milletler İnsan Haklan Evrensel

Bildirisi ile Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'nın (AGİK) saptadığı haklar arasında ulusların kendi kaderini tayin, kendi kendilerini yönetme hakları da vardır.

Bu alanda uluslararası mekanizmalar güçlendirilip gerçek anlamda etkin kılınırsa, şu ya da bu ülkede zorba ve çağdışı rejimlerin insan haklarını keyfince çiğnemesi, insanlara zulüm yapması önlenebilir ve önlenmelidir. Bu her ülkede demokrasi sürecini hızlandırır. Hak ve özgürlüklerin tüm ülkelerde hayata geçmesi; şiddetin ve öteki çağdışı ilişkilerin sona ermesi buna bağlıdır. İnsanlık ancak böylece uygar bir aileye dönüşebilir.

Son gelişmelerden sonra, içinden geçmekte olduğumuz dönemi eskisi gibi, kapitalizmden sosyalizme geçiş dönemi olarak nitelemek artık mümkün değil. Belli ki sosyalizme geçişin bu ilk büyük deneyimi başarısızlıkla sonuçlandı ve şimdi, sosyalizm bakımından bir geriye dönüş söz konusudur. İçinden geçtiğimiz dönem ise, silahsızlanma, bölgesel sorunların çözümü; ulusal baskı ve eşitsizliklerin son bulması, insan haklarının geçerlik kazanması, demokratikleşme, doğal çevrenin korunması, geri kalmış ülkelerin sorunlarına çözüm bulunması; diğer bir deyişle, global sorunlara çözüm bulma dönemi olacaktır. Buna özgürlük, barış ve demokrasi dönemi de diyebiliriz.

Bu sorunlara kısa sürede çözüm bulunacağını ileri sürmüyoruz elbet. Süreç, sorunsuz ve sancısız olarak dosdoğru gelişmeyecek; her şey bir anda olup bitmeyecek. Ama insanlık açısından bu görevler dayatmıştır ve çözüm için zorlamaktadır.

Silahsızlanma konusunda başlatılan çalışmalar ve atılan adımlar bunun ürünüdür. İnsanlık, kendi varlığını sürdürebilmek için nükleer yıkım tehlikesini önlemek zorundadır. Bunun yolu ise, söz konusu silahları ortadan kaldırmaya ve yenisinin yapılmasını önlemeye bağlıdır. Silahsızlanma sorunu bununla bitmiyor elbet. Bir dünya savaşı tehlikesi ortadan kalkmakta ve giderek savaş devletler arasında, politik ve öteki amaçlara ulaşmak için bir araç olmaktan çıkmakta ise, büyük silahlı güçler beslemeye, konvansiyonel silahları bu ölçüde elde tutmaya ve geliştirmeye, kaynakları böylesine üretici olmayan, ölü ve öldürücü alanlara aktarmaya gerek yoktur. İşsizliğin önlenmesi, daha iyi bir yaşam, daha geniş sosyal haklar için emekçi halkın yürüttüğü mücadele; çevrenin korunması için yapılması gereken harcamalar, yoksul ülkelerin sorunlarına çözüm bulmak için yapılması gerekenler, tüm bunlar, silahlara ve askeri harcamalara ayrılan dev kaynakları kısmaya zorlamaktadır. Dönemin henüz başındayız. Karşıt iki sistemin yarattığı gerilim, son üç yıldaki büyük değişmeler sonucu giderek düşmekte. Bu arada, SSCB'nin ve Yugoslavya'nın dağılmasından, diğer bir deyişle taşların oynamasından ortaya çıkan yeni sorunlar, ulusal boğazlaşmalar, yerel çatışmalar ve yeni gerginlik ocakları yaratmalarına karşılık, giderek yatışacaklar. Bölgesel sorunlara çözüm bulma eğilimi güç kazanacak. Tüm bunlar, silahsızlanma eğilimini güçlendirecektir. Önümüzdeki dönemde de kimi mevzii çatışmalar görülse bile, süreç barış yönünde işleyecektir. O kanıdayız ki insanlık tarihinde yeni bir dünya savaşı artık düşünülemez. Büyük güçler arasındaki çekişmeler ekonomik ve politik düzeylerde kalacak ve uzlaşmalarla çözülecektir.

Geri kalmış ülkelerin sorunları, günümüzde artık yalnızca bu ülkelerin sorunları olmaktan çıkmıştır, bunlar gelişmiş kapitalist ülkeleri de çeşitli biçimlerde etkilemektedir. Örneğin, bir yandan bu ülkelerdeki dizginlenemeyen nüfus artışı, kuraklık, açlık, diğer yandan, bu ülkelerin birçoğunda var olan baskı rejimleri, iç savaşlar, kapitalist ülkelere yönelik ve istenmeyen göç dalgalarına yol açmaktadır. Tarım için ormanların yok edilmesi tüm dünyanın iklimini tehdit ediyor. Dolayısiyle bu ülkelerin temel sorunlarına bir çözüm bulunması, nüfus artışının ve açlığın önlenmesi, insan haklarına saygı, demokratikleşme, tuzu kuru olan gelişkinleri de yakından ilgilendirmektedir. Çevrenin korunması ve geri kalmış ükelere yardım konusunda geçtiğimiz Haziran ayında Brezilya'nın başkenti Rio'da toplanan uluslararası konferans, bu bakımdan önemli bir başlangıçtır. Bu konferans, daha çok da ABD'nin engellemesi sonucu, amacına ulaşamadıysa da, gelecekte kamuoyunun ABD ve öteki gelişkin ülkelerin yönetimlerini daha da zorlayacağına kuşku olamaz.

Son büyük değişikliklerden sonra, kapitalist ülkelerde ve kapitalizme geri dönmeye çalışan ülkelerde sosyal hakların kısıtlanması, ırkçı akımların, yabancı düşmanlığının canlanması biçiminde göze çarpan gelişmelerin de geçici olduğu kanısındayız. SSCB'nin ve doğu blokunun dağılması, kapitalist ülkeler bakımından, başlangıçta, sosyalizme karşıt yeni bir propaganda fırsatı yaratmış olmasına karşılık, uzun vadede etkisini yitirecektir. SSCB'nin dağılmasıyla kapitalistler, artık kendi emekçilerine karşı, bir korku salma ve propaganda aracını yitirmişlerdir. Önümüzdeki dönemde bu ülkelerde iç çelişkilerin ön plana çıkması, emekçiler bakımından, çalışma koşullarının iyileştirilmesine, sosyal hakların genişletilmesine yönelik mücadelenin güç kazanması doğaldır.

Bu gelişmeler, aynı zamanda sosyalizm bakımından ulusal ve uluslararası durumu olgunlaştıracaktır. Ekonomik gelişme, daha büyük ölçekte mal ve hizmet sunarak, ihtiyaçları karşılayarak, başta en gelişkin kapitalist ülkeler olmak üzere, sosyalizmin kuruluşu için gerekli olan maddi tabanı yaratmaktadır. Demokratik toplumlarda gelişen toplumsal bilinç ise, kapitalistlerin hırslarının, kâr güdülerinin yol açtığı kötülükleri önlemek, buna uygun yeni toplumsal mekanizmaları, denetimi oluşturmak için daha uygun bir ortam yaratmaktadır.

Sol partilere düşen, bu süreci doğru biçimde kavramak, yığınların ilerici, haklı istemlerine sözcü olabilmektir. Sosyalist partiler, ülkeden ülkeye koşullar ve görevler fark etse de, genel olarak silahsızlanma, doğal çevrenin korunması, ulusal kurtuluş, insan hakları, demokrasi, yoksul ülkelerin borçlarının kaldırılması ya da hafifletilmesi, işsizliğe ve açlığa çözüm bulunması, ekonomik ve kültürel gelişme, kültürün şiddet, egoizm, ırkçılık gibi gerici, tutucu öğelerden arındırılması, sosyal hakların genişletilmesi, çağdaş konut, daha iyi sağlık ve eğitim olanağı gibi geniş yığınları ilgilendiren istemler üzerinde yoğunlaşmalıdırlar.

Yine sosyalist teori ve pratiğe eleştirici bir gözle yaklaşmalı, onda eskiyeni, günü geçeni bir yana bırakmalı, politikamızı, değişen koşullara, hayatın gereklerine göre yeniden belirlemeliyiz.

Kanımızca, geçmişin bize verdiği en büyük derslerden biri, yeter bir ekonomik gelişme ve halk desteği olmadan sosyalizmin kurulamıyacağıdır. Halkın desteği, sosyalist kuruculuğa katılımı ise ancak demokratik bir ortamda mümkündür. Bu nedenle gelecekte sosyalizme geçişin demokratik, çok sesli bir toplumda ve banşçıl biçimlerde olacağı kanısmdayız.

ORTADOĞU ve KÜRDİSTAN

Yoldaşlar, İkinci Kongremiz'den bu yana bölgede önemli gelişmeler yer aldı. Irak-İran savaşı sona ererken, Körfez'de Kuveyt üzerinde yeni bir savaş patlak verdi. Gerek bunlar, gerekse bölgenin kuzey kesiminde SSCB'nin dağılışı, bölgedeki güç dengelerini değiştirdi, eski sorunları etkiledi ve yenilerini gündeme getirdi. Irak-Iran savaşının patlak vermesinde ve o denli uzun sürmesinde emperyalist güçlerin, özellikle de ABD'nin rolünden geçmişte söz etmiştik. Savaş uzadıkça her iki ülke için daha yıkıcı biçimler almaya, ayrıca zararlarını komşu ülkelere de vermeye ve yayılma eğilimi göstermeye başladı. Son yıllarda petrol alanlarının karşılıklı bombalanması ve "tanker savaşı" biçiminde körfeze taşması üzerine, ABD ve İngilizler deniz güçleriyle işe karışıp Irak'tan yana taraf durumuna geldiler. Türkiye, Kürt hareketinin bölgede bir güç haline gelmesini ve İran'ın etkinliğini önlemek, aynı zamanda fırsattan yararlanmak için, Musul ve Kerkük'ü işgal senaryoları dahil, savaşın gidişini çeşitli biçimlerde etkilemeye çalıştı. Yıllardır iki tarafa ve tüm bölge ülkelerine silah satıp bu savaştan büyük kârlar sağlayan büyük devletler, savaşın daha fazla yayılmasını, bölgede istikrarın bozulmasını ve çıkarlarının zarar görmesini önlemek için harekete geçtiler. 1988 yılında ateşkes böyle sağlandı.

1986'da ve 87 yılı başlarında savaş Irak'ın aleyhine gelişti. Güneyde İran Şattülarab'a ulaştı, Fao yarımadasını ele geçirdi ve Basra'ya sokuldu. Kürdistan'da ise Kürt ulusal hareketi, yurtsever örgütler arasındaki yakınlaşma ve işbirliğinin de etkisiyle, rejime önemli darbeler indirip Kürdistan'ın bu parçasını özgürleştirmeye başladılar. Büyük ölçekte Partizan eylemleri Kerkük'e yöneldi, petrol sanayii ve boru hattı da tehdit altına girdi.

Böyle bir aşamada büyük devletler, en başta da batılı emperyalistler devreye girip Saddam'a nefes aldırdılar. ABD ve İngilizler, Körfez'de İran güçlerini vururken, Saddam'ı modern silahlarla donatmaya başladılar. Suudi Arabistan, Kuveyt ve öteki petrol zengini şeyh ve krallıklar da, İran etkinliğinin yayılmasından duydukları korku ve panikle, Irak'tan yana para musluklarını açtılar. Böylece Saddam İran saldırısını durdurdu, püskürttü ve yeniden üstün duruma geçti. Kürtlere karşı ise bir süreden beri yer yer kimyasal silah kullanmakta idi. 16 Mart 1988'de Partizan güçlerinin eline geçen Halepçe kentini kimyasal silahlarla bombaladı ve bilinen kitle kırımına yol açtı. Ateşkesten sonra ise tüm güçleriyle Kürdistan'a yöneldi; köy ve kasabaları yerle bir etti, kırsal kesimi boşalttı, mayınladı.

Bunun sonucu, 1988 yazında yüzbinlerce Kürt Türkiye ve İran sınırlarına yığıldı. 1975 yılındaki büyük göçten sonra, bu, Irak Kürdistanı'ndan ikinci büyük göç

dalgasıydı. Göç yolda ve sınırlarda bir felakete dönüştü. Sınırın bu yanındaki Kürt halkımız ve dış kamuoyunun baskısıyla Türkiye, istemeye istemeye, bu göçmenleri aldı; ama kamplara yerleştirdi ve onlara dostça değil, düşmanca davrandı. Onları telörgülerle, muhafızlarla çevrilmiş kamplarda açlığa, hastalığa, soğuğa terk etti. Onları politik mülteci saymadı ve dışardan gelen yardımları da engellcdi.

Bu gelişmeler sonucu Irak Kürdistanı kırsal kesimi hemen hemen tümden boşaldı. Partizan güçleri de İran'a çekilmek zorunda kaldılar. Bölge yeniden Saddam'ın denetimine girdi ve bu parçadaki Kürt ulusal hareketi için oldukça zor bir dönem başladı. Böylece, Irak-İran savaşının durmasının ardından, Kürdistan'ın Irak ve İran parçalarında mücadele eden Kürt yurtsever güçleri için durumun zorlaşacağına ilişkin tahminimiz ne yazık ki gerçekleşti.

Dünya kamuoyu Halepçe katliamı konusunda bir ölçüde ses çıkardıysa da, bu, olayın büyüklüğü karşısında çok cılızdı, yasak savma türündendi. Saddam'ın köyleri ve kasabaları yıkıp boşaltması ve halkı sürmesi ise, Halepçe olayı gibi tam bir soykırımdı; ama ilginçtir, uluslararası kamuoyunda hiçbir yankı yapmadı. Kürtlerin yakınma ve başvurularına kimse aldırmadı bile. Birleşmiş Milletler ve öteki uluslararası örgütler görevlerini yapmadılar. Sözde kimyasal silahların da kaldırılmasını isteyen Sovyetler ve Doğu Bloku ise bu konuda susmakla kalmadı, olayı gizlemeye ve Saddam'a arka çıkmaya kadar işi vardırdı. Bu görülmemiş bir ikiyüzlülük örneğiydi, Kürt halkı ve devrimci güçleri tarafından tiksintiyle karşılandı.

Saddam ise Sovyetlerden ve Batılılardan aldığı modern silahlarla ve Suudi Arabistan başta olmak üzere Arap gericiliğinin sağladığı büyük mali destekle ordusunu daha da donattı. Orta menzilli füze sistemleri geliştirdi, kimyasal silah depolarını büyüttü, biyolojik silahlar, hatta atom bombası yapımına hız verdi. Böylece, dünyanın 4. Büyük ordusu denen bir askeri güç yarattı.

Ne var ki, Batılılar, büyük ölçüde kendi eserleri olan bu sonuçtan kendileri endişe etmeye başladılar. Frankeştayn misali önce bir canavar yarattılar, sonra da, bölgede kendi çıkarlarını da tehdit edebilecek bu canavarı nasıl yok edeceklerini düşünmeye başladılar, fırsat kolladılar. Büyüklük duygusuna kapılan ve daha da büyümek isteyen Saddam, onlara bu fırsatı verdi; Ağustos 1990 sonbaharında Kuveyt'i işgal etti.

Savaşın seyri, sonuçları ve buna ilişkin Parti politikamız biliniyor. Biz Saddam'ın Kuveyt'i işgaline karşı çıktık; ancak bölgede büyük yıkıma yol açacağı, Kürdistan'ı da birkez daha savaş alanı haline getireceği için, onu izleyen savaşa da karşı çıktık; Saddam rejiminin uluslararası politik ve ekonomik baskı ile Irak'ın Kürt ve Arap halklarının mücadelesi sonucu yıkılması için çaba gösterilmesini; bunun için her iki halkın ilerici ve yurtsever güçlerine yeter destek verilmesini, Irak'ta demokratik bir rejim kurulmasını ve Kürt halkının da kendi kaderini özgürce tayin etmesini istedik.

Savaşta Saddam ağır bir yenilgi aldı; ama batılılar onun güçlerini toptan yok etmeye ve onu devirmeye kadar işi götürmediler. Bunu bilerek yaptılar. Hem batılılar, hem

de onların Arap ortakları, Bağdat'ta İran yanlısı bir şii yönetimin ortaya çıkmasından endişe ettiler. Arap gericilerinin diğer bir endişesi ise Kürtlerin güç kazanması ve demokratik bir yönetimin Irak'ta başa gelmesiydi. Demokrasi düşüncesi, onları Humeyni'nin hayali kadar ürkütmektedir. Bu güçler, kendilerine zarar veremez durumdaki sakat bir Saddam'ı, bu türden muhtemel gelişmelere tercih ettiler. Süreç içinde kendilerine yakın, tüm tarafların üzerinde birleşebileceği türden, ne radikal ne de demokrat olan bir yönetimi işbaşına getirmek için ise çabalarını sürdürmeyi planladılar.

Kürt halkı daha savaş boyunca onun zararlarını çekti. Türkiye Kürdistanı'nda bile, savaş ve özellikle kimyasal silah korkusuyla büyük göç yaşandı, ekonomik hayat felce uğradı. Ama Kürtler için asıl trajedi savaştan sonra yaşandı. Saddam'ın artık belinin kırıldığını sanan Kürtler ve Şiiler kendi bölgelerinde ayaklandılar. Kürdistan bir anda kurtarıldı. Saddam ise, savaşa sokmayıp dar gün için yedekte tuttuğu bir bölüm zırhlı ve has birliklerini, ateşkes sonrası ayaklanan Kürt ve Şii halkın üzerine sürdü, kıyım başlattı. Kürtler düzenli bir savaşa ve kentleri savunmaya hazır değillerdi. Kıyım ve kimyasal silah korkusuyla panik baş gösterdi ve büyük kentler bile boşaldı. Sınırlara görülmemiş bir göç dalgası yöneldi.

ABD ve müttefikleri önce seyirci kaldılar. Hatta Bush yönetimi herhangi bir müdahaleyi reddetti. Ancak bölgedeki basın ve televizyon ekiplerinin yakın ilgisi ve bir soykırımına dönüşen bu göçü yansıtmaları, dünya kamuoyunu ayağa kaldırdı. Bush ve ötekiler de, eğer bir şeyler yapmazlarsa, Körfez'de, sözde özgürlük ve adalet uğruna savaşıp topladıkları puanların bir anda silinip gideceğini gördüler. Onları harekete geçiren işte bu oldu. Türkiye de, böylesi büyük bir göçmen kitlesinin kendisi için daha ciddi sorunlar yataracağından, karşı karşıya olduğu Kürt sorununu daha da alevlendireceğinden endişe ederek bu girişimi destekledi; hatta önerici oldu. Bu amaçla oluşturulan Çekiç Güç Silopi'de üslendi. Müdahale ise Kürt halkına yaradı. Saddam durduruldu. Göçmenler yerlerine döndüler. 36. Paralelin kuzeyinde Kürtler için bir güvenlik bölgesi oluştu. Halkımız yaralarını sarmaya başladı. Yurtsever güçler toparlandılar. 19 Mayıs 1992'de Parlamento seçimleri yapıldı ve bu parçada bir ulusal yönetimin oluşması süreci başladı. Böylece, Kürt halkı bu savaş sonucu yeni büyük acılara uğradıysa da, bu son gelişmeler halkımız bakımından sevindiricidir, tarihi önemdedir. Son yıllarda Kürdistan'ın bu parçasındaki önemli gelişmelerden biri, yurtsever güçler arasındaki ilişkilerin düzelmesi ve bir ulusal cephenin kurulmuş olmasıdır. Bu, Kürt ulusal hareketinin geneli bakımından da sevindirici bir gelişmedir.

Kürdistan'ın bu parçasına ilişkin olarak muhtemel gelişmeler ne olabilir? Alınan mesafe önemlidir. İlk kez, otonomi ya da federasyon düzeyinde de olsa, bu parçada bir ulusal yönetimin gerçekleşme şansı doğmuştur. Yine ilk kez Kürt sorunu geniş ölçekte uluslararası plana yansıdı ve bu parçaya özgü de olsa, Kürt halkı destek gördü. Diğer yandan, hareketin karşı karşıya olduğu tehdit ve sorunlar son bulmuş değil. En başta, Kürdistan'ın tamamı henüz ulusal güçlerin denetiminde değil; Kerkük, Musul, Hanikin gibi önemli yerleşim ve petrol alanları hâlâ Saddam tarafından denetleniyor. Kürtler için yaratılan güvenlik bölgesinin buraları da kapsayacak şekilde güneye

indirilmesine gerek var.

İkincisi, gerek Saddam'ın, gerekse Saddam sonrası bir rejimin, fırsat bulur bulmaz Kürdistan'a yeniden saldırması mümkündür. Bu nedenle uluslararası güvence ve desteğin sürmesi önem taşıyor. Kürt hareketi ise bu durumdan yararlanıp politik, ekonomik ve sosyal alanda hızla örgütlenmeli ve kendi ayakları üstüne kalkmalıdır. Dış desteğin sürekli olamayacağını, salt buna güvenilemeyeceğini söylemeye gerek yok.

Bu nedenle, Kürt ulusal hareketine, bu parçadaki politik partilere, hükümete ve ulusal parlamentoya büyük görevler düşüyor. Onlar, Saddam'dan ve benzer düşman çevrelerden gelecek kışkırtmalara karşı uyanık ve sorumlu olmalı, kendi aralarında birliği sıkıca korumalıdırlar. Bunun yolu ise, yurtsever güçlerin mevcut cephesini daha da güçlendirmek ve başlatılan demokratik mekanizmayı iyi biçimde işletmektir. İkinci olarak da zamanı iyi değerlendirmelidirler. Kürdistan'ın bu parçasında ekonomik yaşam, yıllardır süregelen savaş, göç ve ambargo gibi nedenlerle yıkıma uğramış, nerdeyse durmuştur ve şu anda yaşam ancak dış destekle sürmektedir. Tarım ve hayvancılık çok gerilemiş, yer yer durmuş, var olan fabrika ve işyerleri yıkılmış ve çalışmıyor. Bu, ulusal yönetimin önündeki en ciddi hendikaptır. Hızla ekonomik yaşamı canlandırmak gerekiyor. Tarım alanları mayınlardan temizlenip tarla tarımı ve hayvancılık yeniden canlandırılmalı; fabrikaları ve Kürdistan'da çıkan petrolü işletmek için yoğun, sistemli çaba harcanmalı. Ekonomik bir seferberliğe gerek var. Ekonomik yaşam canlandırılıp sağlam temeller üstüne oturtulmadan toplum ayakta kalamaz ve öteki kazanımlar korunamaz. Halkın morali ve desteği büyük ölçüde buna bağlıdır.

Bunun yanı sıra Kürdistan'ın bu özgür parçasını Saddam'ın ve öteki düşman güçlerin muhtemel saldırılarına kaşı korumak için hızla düzenli, koşulların elverdiği ölçüde iyi donatımlı bir ordu oluşturulmalı, birlikler iyi bir eğitimden geçirilmelidir.

Ne Irak, ne de genel olarak bölge istikrara kavuşmamıştır ve yarın ne olacağı kestirilemez. Irak'ta Saddam rejiminin yıkılarak yerine Kürt otonomisine, veya her iki halkın eşitliği temelinde yeni bir federal yapılanmaya evet diyecek demokratik bir yönetimin gelmesi, yakın dönem için en istenir durumdur. Bu, ülkeyi istikrara kavuşturabilir ve bir bütün olarak yeniden gelişme yoluna sokabilir. Böylece, bu parçadaki Kürt ulusal hareketi, kimi sakıncalı ve güvenilmez dış desteklere muhtaç olmaktan da kurtulur; hatta bu, diğer parçaların durumunu da olumlu etkileyebilir.

Bölgedeki ve Kürdistan'ın diğer parçalarındaki gelişmelere gelince:

İran'da yönetim, bu süre içinde sertlik yanlılarından sözde daha mutedil unsurlara geçti. Bu değişim, uluslararası ilişkiler bakımından daha esnek bir tutuma yol açtıysa da iç politika bakımından ciddi bir değişiklik görülmüyor. Katı dinsel ideolojik tutum ve muhalefete karşı baskılar devam ediyor. Rejim, Kürt halkına karşı savaşı sürdürüyor.

Üstelik tam da, sözde ılımlılaşma döneminde yürütülen bir komplo ile, Kürt ulusal hareketinin seçkin liderlerinden, KDP-İran'ın genel sekreteri ve partimizin değerli dostu, büyük yurtsever Kasımlo ile örgütün Avrupa sorumlusu Abdullah Kadiri, 13 Temmuz 1989 tarihinde Viyana'da katledildiler. Kısa süre önce de (17 Eylül, 1992), Partinin diğer bir değerli önderi Genel Sekreter Sadık Şerefkendi, örgütün Avrupa Sorumlusu Fettah Abduli ve iki arkadaşları, Berlin'de yine kalleşçe öldürüldüler.

Kürdistan'ın bu parçasında, Partizan savaşı devam ediyor. Ama savaş uzadığı, dış destek çok az olduğu ve İran'da öteki muhalefet güçlerinde göze çarpar bir canlanma olmadığı için ufukta bir çözüm görünmüyor. Ancak yeni gelişmeler bu görece durgunluğu ve dengeyi bozabilir.

Sovyetler'in, Yugoslavya'nın, hatta şimdi Çekoslovakya'nın dağılmasının yarattığı yeni dalga ve etkiler hâlâ, çok uluslu bir ülke olan ve zayıf bir denge üzerinde bulunan İran'a yansımadı. Ama bunun, yakın bir gelecekte bu ülkeyi de etkilemesi, sarsması ve geniş ölçekli değişikliklere yol açması şaşırtıcı olmaz. İran Kafkaslardaki durumdan tedirgindir. Bağımsızlaşan Azerbaycan, İran'daki parçayla birleşmek isteyebilir ve bunu gizlemiyor da. Bölgede ulusal duyguların kıvılcımlanması, ilginç bir uyku içindeki ve kendilerini bir dönem "islami devrim" ruhuna kaptırmış İran Azerilerini pekâlâ etkileyebilir. İran'da taşların oynaması Kürtlerin yanı sıra, Belucileri de bağımsızlık istemiyle harekete geçirebilir; Türkmenlerin ve Huzistan Araplarının ayrışma eğilimlerini güçlendirebilir. Doğu'daki Türkmenler sınırın öte yanındaki Türkmenistan'la, Huzistan'daki Araplar ise Irak'la birleşmek isteyebilirler.

Çok uluslu İran'da eşitliğe dayalı federatif bir yapı kurmayı düşünmeyen, bunca kan dökerek, savaşı inatla yürüterek Kürtlere otonomi hakkı bile tanımaya yanaşmayan İran'ın başına bütün bunlar gelirse buna ne şaşar ne de üzülürüz...

Sovyetler'in dağılmasından sonra Dağlık karabağ sorunu da yeniden alevlendi ve boyutlandı. Gelişmeler Kürtleri de yakından ilgilendiriyor. Yörede, Azerilerin tüm asimile uygulamalarına rağmen, hâlâ hatırı sayılır bir Kürt topluluğu vardır. 2. Yurt Dışı Konferansımız'da da değinildiği üzere, kavga, daha çok da, Laçin ve Şuşa gibi Kürtlerle meskün ve eskiden Kürt otonom bölgesi olmuş, ama sonradan cayılmış bir bölge üzerinde olmaktadır.

Ermeniler, Laçin üzerinden Karabağ'a bir koridor açıp, halkının büyük çoğunluğu Ermeni olan bu otonom bölgeyi Ermenistan'a bağlamak isterken, Azeriler de bölgeyi Azerbaycan bütünlüğü içinde eritme amacındadırlar. Türkiye ise, gerek Azerbaycan'a gerekse otonom Azeri cumhuriyeti Nahcivan'a, politik, askeri ve ekonomik destek vererek Ermenileri köşeye sıkıştırmaya çalışıyor. Türkiye bu bölgeye büyük önem veriyor; çünkü o, Sovyetler'in dağılmasından sonra serbest hareket olanağına kavuşan Azerbaycan'ın yanı sıra, Orta Asya'daki "Türki cumhuriyetler"e uzanan, turancı bir birlik ve yayılma peşindedir. Nahcivan ve Azerbaycan ise, aynı zamanda buna uygun bir koridor oluşturuyorlar.

Bu noktada İran'la Türkiye'nin çıkarları da çelişiyor. İran, bu ülkelere kendi

"devrim"ini, şeriatçı düşünce ve yaşam tarzını ihraç etmeye çalışıyor. Bu çekişmede Batı dünyası Türkiye'nin yanında yer alıyor. Bunun bir nedeni Batı'nın İran türü radikal islami akımlardan duyduğu ürküntü, diğer nedeni ise, Kafkaslar'a ve Orta Asya'ya, bu yeni ve geniş pazara açılmak için Türkiye'yi daha uygun bir partner, daha doğrusu bir basamak olarak düşünmesidir. Türkiye de, batı sermaye ve teknolojisine aracılık etmeye, bu tür bir taşeronluğa dünden razıdır.

İşte bu durumdur ki, Varşova Paktı'nın ve Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla Türkiye'nin azalan stratejik önemini yeniden yükseltmiştir.

* * *

Varşova Paktı'nın ve Sovyetler'in dağılması NATO"yu rakipsiz, ABD'yi ise tek süper güç haline getirdi. Hem bu durum, hem Körfez savaşı bölgedeki güç dengelerini kökten değiştirdi.

Filistin hareketi, 1980'li yılların ikinci yarısında kendisini toparladı. FKÖ, birliğini yeniden sağladı ve eski politikasında önemli bir değişiklik yaparak İsrail'in varlığını kabule ve sorunun barışçı çözümü için görüşmeye hazır olduğunu söyledi. Bu, uluslararası planda Filistin Kurtuluş Örgütü'nün durumunu güçlendirdi. Bağımsız Filistin devleti ilan edildi ve çok sayıda devlet tarafından tanındı.

Körfez krizi sırasında ise, FKÖ'nün Saddam'ı desteklemesi Filistin hareketinin uluslararası durumunu zayıflattı. Buna rağmen, savaş sonrası toplanan Ortadoğu Barış Konferansı, en başta da Filistin sorununu ve bir bütün olarak Arap-İsrail anlaşmazlıklarını çözmeyi hedeflemiştir.

Filistin sorununun artık bir çözüm aşamasına girdiğine kuşku yok. İsrail'de son seçimlerle hükümetin İşçi Partisi'ne geçmesi de barış sürecini hızlandıracak bir gelişmedir. Belli ki İsrail halkı da barış istemektedir. Filistin sorununun çözümü, Arap-İsrail barışı, Lübnan'da yıllardır süren iç savaşı ve terör ortamını da sona erdirecektir.

Şu anda Kıbrıs sorunu ile ilgili görüşmelerde de birhayli mesafe alındığı görülüyor. Bu konuda da yakın bir sürede uzlaşmaya varılması mümkündür. Filistin ve Kıbrıs sorunlarına çözüm bulunması Doğu Akdeniz'e istikrar getirebilir.

Elbet bu bölgede sorunlar yalnızca Filistin sorunu, Arap-İsrail çatışması ve Kıbrıs sorunu değil. Türkiye ile Yunanistan arasında bir dizi başka sorun var. Türkiye, Suriye ve Irak arasında, Fırat ve Dicle'nin sularından yararlanma konusunda var olan sorun ciddidir ve gelecekte daha da önem kazanacağa benziyor. Bunlardan daha da önemlisi, Kürdistan'ı bölüşmüş bölge ülkelerine karşı yıllardır sürüp gelen Kürt ulusal kurtuluş mücadelesidir. Bu sorun adil bir biçimde çözülmedikçe bölgeye barış ve istikrar gelmesi bir düş olur.

Körfez Savaşı sonrası toplanan Ortadoğu Barış Konferansı'"nın gündemine, ne yazık ki Kürt sorunu alınmadı. Güç dengesi henüz buna uygun değil. Ama konferansın ileri aşamalarında durum değişebilir. Konferans'ta Kürt sorununun da gündeme

alınması ve Kürtlerin bir taraf olarak temsilleri için, Kürt örgütlerinin sabırla çaba göstermelerinde, kamuoyu oluşturmalarında yarar vardır. Partimiz geçmişte bunun gereğine ve önemine işaret etti ve kamuoyuna ve ilgili taraflara yönelik çağrıda bulundu. Bu tür çağrı ve çabalar yakın vadede sonuç vermese bile, Kürt halkından yana bir kamuoyu oluşmasına hizmet ederler.

Elbet bu tür sorunlarm çözümü, en başta bir güçler dengesi sorunudur. Koşullar her bakımdan bunun için olgunlaşmadıkça, onun çözümü için tarafları böylesi bir konferansta biraraya getirmek bile kolay değildir.

TÜRKİYE VE TÜRKİYE KÜRDİSTANI'NDA DURUM

Yoldaşlar, 2. Kongremiz'den bu yana geçen yedi yıllık süre içinde Türkiye'nin politik yaşamında birhayli değişiklikler oldu. ANAP'ın iktidara gelişiyle sivil görünüm altında süregelen 12 Eylül rejimi, demokrasi güçlerinin mücadelesi sonucu bazı alanlarda geriledi. Sol basın ve giderek Kürt basını, hâlâ türlü ağır baskılar ve engellerle yüz yüze olsa da, bir ölçüde canlandı, rejimin yarattığı politik suskunluk yavaş yavaş kırıldı. Genel ve yerel seçimler yapıldı. Ne var ki ülkenin politik yaşamında, demokrasi yönünde köklü bir değişimden söz edilemez. Demokrasi açısından bugün gelinen nokta ancak bir arpa boyudur. O, 12 Eylül öncesinde olduğu gibi, yalnızca egemen sınıflar için vardır. Yasaklı bunca siyasi partinin yanı sıra, bugün de hâlâ parti ve dernekler kapatılıyor.

Başlıca değişiklik, Demirel, Ecevit, Türkeş ve Erbakan gibi bir bölüm burjuva politikacısının önündeki yasağın kaldırılarak bunların tekrar politika sahnesine dönmeleri oldu. Böylece onlar için demokrasi sorunu bitti, iktidar sorunu başladı. Ama geniş halk yığınları açısından durum değişmemiştir. Enflasyon, işsizlik, zamlar, özetle emekçi kitleler üstünde azgın bir sömürü artarak devam ediyor. 12 Eylül rejiminin getirdiği hukuk sistemi, faşist kurumlar yerli yerinde duruyor. DGM'ler temel hak ve özgürlüklere karşı bir kasap satırı gibi işliyor. İşkence ve cinayet mekanizmasına, Kontrgerilla'ya, MİT'e dokunulmadı, kimseden hesap sorulmadı. Bunlar eski yerlerindeler, işkence ve cinayetlerine devam etmekteler.

Cunta'nın gitmesi, asker Evren'in yerine sivil Özal'ın geçmesi ile rejim sivilleşmedi. Militarizmin gölgesi ülkenin üstünden kalkmadı. MGK'da askerlerin sözü geçmektedir ve bu kurul, gerçekte, hükümetin de parlamentonun da üstündedir. Devletin temel politikaları orada belirlenmektedir. Demirel'in ikide bir "Devlete soralım, bakalım o ne diyor..." diye gösterdiği adres, işte burasıdır.

Kürt halkına karşı yürütülen terör, militarizmin güçlenmesinin ve etkinliğinin başlıca nedenidir. Bu, ülkede atılabilecek en basit demokratik adımları bile engelliyor. Militarizm, bu ülkede demokrasinin baş düşmanıdır.

Kürt halkının durumu ise bu dönemde daha da ağırlaşmıştır. 1987 yılında Kürdistan'ın son dört ilinden de sıkıyönetim sözde kaldırıldı. Ama yerine önce 8

ili, daha sonra da 11 ili kapsayan olağanüstü hal getirildi. Durumda hiçbir düzelme olmadı. Bir süre sonra, terör gerekçe gösterilerek bölgedeki tüm insan hakları askıya alındı. Durum bugün daha da ağırlaşmıştır. Ordusu ve polisiyle, komandosu, özel timi ve korucusuyla habire terör eken rejim, kendi escri olan bu durumu gerekçe göstererek bugün de Kürt halkına en basit demokratik hakları bile tanımamakta ısrar ediyor. Halkın can ve mal güvenliği kalmamıştır. Köyler kasabalar boşalıyor ve zorla boşaltılıyor.

ANAP iktidarını 1991 Ekimine kadar sürdürebildi ve giderken de yerini, Demirel liderliğindeki koalisyon hükümetine bıraktı. Kürt ve Türk halklarının sol, ilerici, yurtsever güçleri ortaya, emekçi halka güven verebilecek bir birlik ve seçenek çıkaramadılar. Dağınıklık ve yanlışlar sürdü; meydan şunca yılın Demirel'i ile yeni hiçbir şey vadetmeyen SHP'ye bırakıldı. Bunların, kitlelerin demokrasi ve değişim istemine cevap veremeyecekleri belliydi. Onlar, faşist rejime karşı kitlelerde biriken öfkeyi, demokrasi istemlerini kendi kanallarında yozlaştırıp bir kez daha heder etmekteler. Partimiz buna, varılan noktadan çak daha önceleri işaret etmişti.

1980'li yılların ikinci yarısından itibaren kitle hareketinde bir canlanma görüldü. 1986 yılı sonlarında ve 1987 başlarında üniversite gençliği, demokratik bir üniversite ve daha iyi öğrenim koşulları için direnişe geçti. Öğrenci gösterileri 1988 başında daha da yükseldi ve rejimi belli noktalarda geriletti. 1987 ve 1988 yıllarında, yığınsal işçi gösterileri yer aldı. Grev hakları kuşa çevrilmiş olan işçiler, sakal bırakma, yemek boykotu, toplu viziteye çıkma, iş yavaşlatma ve benzer yeni tür eylemlerle bu yasak çemberini parçaladılar. 1989 Nisanında yer alan işçi gösterilerine ülkenin dörtbir yanında yüzbinlerce işçi katıldı ve direniş bir genel greve dönüştü.

Aynı dönemde Kürdistan'da da kitle mücadelesi yükseldi. İlk önemli kitle gösterileri 26 Mart 1989 yerel seçimleri sırasında Diyarbakır'da yer aldı. Bu, Kürt halkı açısından, 12 Eylül'ün korku duvarında açılan ilk önemli gedikti. Onbinler meydanlarda ilerici ve yurtsever bağımsız adayı destekliediler ve demokratik istemleri haykırdılar.

Partimiz ortamın kitle hareketleri için uygun olduğunu fark etti, bu konuyu ısrarla yayın planında işledi. TEVGER 1989 Eylülünde yayınladığı bir bildiri ile kitleleri artan baskılara, sürgünlere karşı kitle gösterilerine çağırdı. Partimiz de 1990 Newrozu öncesinde, Kürdistan'ın değişik yerlerinde yaygın biçimde dağıtılan bildirilerle Newroz'un kitlesel gösterilere dönüştürülmesi çağrısında bulundu. Partimizin ve TEVGER'in çağrıları, koşulları iyi değerlendiren ve örgütlü çağrılardı. Newroz'da ise Nusaybin, Cizre gibi kentlerde büyük kitle gösterileri yer aldı. Rejim halka kurşun sıkarak ve kan dökerek karşılık verdi. Bunu, bu kentlerin yanı sıra, tüm bölgeyi saran yaygın kitle gösterileri, kepenk kapama eylemleri izledi.

Bu eylemlerin salt bizim ve TEVGER'in çağrısının ürünü olduğunu ileri sürmüyoruz elbet. Ama onlarda bizim de katkımızın olduğuna kuşku yok. Özellikle Diyarbakır merkezinde ve bazı çevre ilçelerde, bizim de içinde olduğumuz Demokratik Platform

bazı önemli eylemlerde örgütleyici ve yol gösterici oldu. Ne yazık ki daha sonraki dönemde bu durumu sürdüremedik. Kitle hareketinde inisiyatif hemen tümüyle PKK'nın cline geçti ve o, bu eylemleri kendi maceracı politakasının emrine koştu. Bu yılın Newroz'unda görüldüğü üzere, kitlcleri tam bir provokasyona getirdi.

Rejim, metropol kentlerde, özellikle de Kürdistan'da yükselen kitle hareketerine karşı Sansür ve Sürgün Kararnameleri diye ün yapan 412, 413 ve daha sonra 424 nolu kararnameleri devreye soktu. Ancak eylemler, bizzat bu kararnameleri protestoya da dönüşerek sürdü. İşçiler 1 Mayıs 1990'da ülke çapında iş durdurma ve bildiri okuma eylemleri yaptılar. Doğanın kirletilmesine karşı çevrecilerin, zamlara ve yüksek fiyatlara karşı tüketicilerin boykotları yer aldı. Kürdistan'da burjuva basını boykot edildi. Şairler, yazarlar, sanatçılar, arkasından -doktorlar, yargıç ve savcılar dahil- memurlar yürüdüler. HEP'li parlamenterler yürüdüler. Böylece kitle gösterileri, belki TC'nin tarihinde görülmemiş bir düzeye vardı.

Ancak, 1990'ın ikinci yarısında patlak veren Körfez krizi rejimin imdadına yetişti. Rejim bunu iyi kullanmasını bildi. Kamuoyunun dikkatleri savaşa döndü ve kitle hareketi yavaşlayıp söndü. Daha sonra Kürdistan'da yeniden canlanırken Batı'da durgunluk devam etti. Bunda, 1989'da hızlanan ve sosyalist sistemin çökmesi, SSCB'nin dağılmasıyla sonuçlanan gelişmelerin de payı var. Bu gelişmeler sol kesimde dağılmayı hızlandırdı ve moral çöküntüsü yarattı.

1991'dc isc seçim atmosferine girildi. Bu kez de Demirel, İnönü gibi burjuva liderler, gerek teröre son verme, gerek demokrasi, gerekse halkın ekonomik sıkıntılarına çare bulma konusunda yarattıkları boş umutlarla kitleleri yeni bir beklentiye yönelttiler. Bu beklenti hâlâ bitmemiştir. Burjuva Partileri, özellikle SHP, DYP ve ANAP, seçimleri kazanmak ve Kürdistan'da Türk devletinin ve kendilerinin sarsılan konumunu yeniden güçlendirmek için çeşitli vaatlerde bulundular. HEP-SHP seçim işbirliği -gerçekte ise HEP'in SHP'ye pazarlanması olayı- böyle doğdu. Ancak yeni koalisyon hükümetinin Kürtlere sırtını dönmesi çok sürmedi. Hükümet, ya demokrasi ve Kürt sorununun barışçı ve adil çözümü yönünde ciddi, köklü adımlar atacaktı, ya da sertlik politikasını sürdürecek, hatta güçlendirecekti. SHP (ki onu CHP'nin devamı olarak düşünmek gerekir) ve DYP gibi şovenizmle ve Kürt düşmanlığıyla yoğrulmuş ve durumun bu hale gelmesinden birinci derecede sorumlu olan örgütlerden ve onların liderlerinden çözüm beklenemezdi. Doğal olarak ikincisini yaptılar.

Faşist Cunta ve onun devamı olan Evren-Özal yönetimi kitleleri demokrasiye geçiş vaatleriyle onbir yıl oyaladılar. Şimdi aynı şeyi Demirel ve İnönü yapıyor. Koalisyon hükümetinin demokrasiye ilişkin olarak söylediklerinde samimi olmadığı, yalnızca kitlelerde boş umutlar uyandırdığı ve onları oyaladığı, kuruluşundan bu yana geçen on aylık süre içinde yaptıklarıyla da açıkça kanıtlanmıştır.

Demokratikleşme paketi diye halka sunulanlar komiktir. Hükümet, en başta Cunta Anayasası'na dokunmuyor ve buna gerekçe olarak da yeter oya sahip olmadığını söylüyor. Ancak bu da tam bir demagoji. DYP, SHP'nin getirdiği oldukça sınırlı anayasa değişikliklerinin bile çoğuna hayır diyor. SHP de ortağının bu tavrını

mazeret yapıyor. Kitleler ise bu hacivat-karagöz oyununu seyretmekle yetiniyorlar. Oysa hükümet istese bu konuda kitleleri ayağa kaldırır, referanduma götürür. Cunta Anayasası ile demokrasi olmayacağı bcsbcllidir.

Gerçek şu ki, koalisyon hükümetinin her iki kanadı da ciddi bir anayasa değişikliğinden, ülkeye demokratik bir anayasa sunmaktan, demokrasinin önündeki engelleri temizlemekten yana değiller. Onlar da faşist çarkın anayasasına, seçim ve siyasi partiler yasasına, devlet güvenlik mahkemelerine ve tüm öteki kurum ve yasaklarına sığınmışlardır.

Türkiye'de Sol'un Durumu

Türkiye solu 12 Eylül öncesi sergilediği önemli yanlışlarını, bölünmüşlüğü, sol içi kavgaları 12 Eylül sonrasında da sürdürdü, bu nedenle koşullara uygun politikalar üretemedi, ülkenin politik yaşamında ciddi bir alternatife dönüşemedi.

1984 yılı sonlarında kurulan ve Partimizin de içinde olduğu SOL BİRLİK, en azından kitleleri faşizme karşı eyleme geçirme ve demokratik dönüşümler bakımından bir seçenek olabilirdi. Ancak o da kendinden bekleneni veremedi. Bu birlik eğer gelişip güçlenemediyse bu, en başta TKP'nin tavır ve tutumundan kaynaklandı. TKP bu birliğe sanki istemeyerek, salt dışında kalmamak için girmişti; ona inanmıyordu, onu kendi çıkarlarına kullanmaya çalışıyordu ve hegemonyacı bir tutumu sürdürmekteydi. Özellikle iki Kürt sol örgütüyle birlik yapmaktan ve kullanılan terminolojiden tedirgindi. TKP'nin aklında hep ulusal burjuvazi ile uzlaşma düşüncesi vardı. Ayrıca güdümlü bir Kürt partisi örgütlemeye kalkıştı.

Bu nedenle, örgütler arasında bir güven ortamı oluşmadı, etkin eylemler örgütlenemedi ve birlik uzun ömürlü olamadı. Yapılan çalışmalar ise yurt dışına özgü oldu.

TKP ile TİP arasında, daha Sol Birlik'in kuruluş aşamasında var olan birlik görüşmeleri bir süre sonra sonuçlandı, her iki örgüt TBKP adı altında birleştiler ve 1987 yılında legale çıkmak üzere yurt dışındaki sekreterlerini, sonra da diğer kadrolarını yurt içine çektiler. Bunu izleyen gelişmeler herkesçe biliniyor. Rejim, bir yandan tutuklayarak, bir yandan oyalayarak, TBKP'nin legale çıkmasına göz yumar görünerek süreci uzattıkça uzattı, yozlaştırdı; sonunda da örgüt Anayasa Mahkemesi'nce kapatıldı.

Yine söz konusu aşamada solun çeşitli kesimlerince yürütülen öteki birleşme çabaları da ortaya etkin bir sol örgüt çıkmasına yetmedi. Bu çabalar, tam da sosyalist sistemin çökmesi dönemine denk geldi ve olumsuz etkilendi. Solun birlik çabaları giderek tavsadı, kadroların birçoğu sosyalizmden ve örgütlü çalışmadan uzaklaştı.

Şu anda Türkiye solu daha da ufalmıştır ve etkisizdir. Hâlâ örgütsel varlıklarını ve çabalarını sürdüren bazı gruplar ise, geçmişi gereği gibi değerlendirme, politikalarını

yenileme gereğini duymuyorlar. Bazısı hiçbir şey olmamış gibi davranıyor ve eski dünyasında yaşıyor. Bazısı daha da uç noktalara savruluyor. Böylesi tutumlarla solun kendini yenilemesi, döneme uygun, gerçekçi politikalar üretmesi beklenemez. Oysa ülkede çelişkiler keskindir ve Türkiye bakımından da güçlü bir sol partiye bugün ve gelecek için ihtiyaç vardır. Bunu başarmak yeni bir bakış açısına, yenilenmeye ve birliğe bağlıdır.

Türkiye Kürdistanı'nda Kürt Yurtsever Hareketinin Durumu; Birlik Çalışmaları, TEVGER ve HEP

12 Eylül sonrası beş Kürdistanlı yurtsever örgüt arasında, "HEVKARİ çalışmaları" adı altında süregelen birlik çalışmaları bir sonuca ulaşmadan dağılmıştı ve bu konuda 2. Kongre raporumuzda bilgi verilmişti. Kongre, bu konuda aldığı kararda, yeni birlik çalışmaları için yolu açık tutmakla birlikte, bunun için koşulların olgunlaşması gereğini de dile getirmişti.

Merkez Komitemiz Kongre sonrası yaptığı değerlendirmede, Türkiye Kürdistanı yurtsever örgütlerinin 12 Eylül'den bu yana güç yitirdiklerini, bölündüklerini, istikrarsız hale geldiklerini saptayarak ve güçbirliği için asgari güç ve istikrar gerektiği görüşünden yola çıkarak, bu konuda herhangi bir yeni girişim başlatmanın doğru olmayacağı, ancak var olan örgüt ve gruplar arasında şu veya bu olaya, somut duruma ilişkin olarak ortak eylemler için çaba gösterilmesini kararlaştırdı.

Ne var ki, aradan bir yıl geçmeden, bu kez de TEVGER'le sonuçlanan çalışmayı başlattık.

Haziran 1988'de kurulan TEVGER, bir bakıma olumlu bir adım oldu. Sekiz irili ufaklı Kürt örgütü ilk kez bir program üzerinde bir araya geldi. Bir süre ortak bir yayın çıkarıldı ve ortak eylemler gerçekleştirildi. Ancak, ne yazık ki o da kalıcı olamadı ve çok geçmeden tümüyle işlevsiz ve etkisiz bir hale geldi.

Bunun bir nedeni, söz konusu örgütlerin 3-4 kadarının gerçekte bir örgüt, hatta bir grup bile olmaması idi. Diğerleri de geçmişe göre büyük güç yitirmişlerdi. Bazısı yurt içinde bir varlığa sahip değildi.

Örgütler arasında ortak çalışma geleneğinin olmayışı ve birliğe ilişkin anlayış farkları da TEVGER'de sorunlar çıkmasında ve güvenin sarsılmasında etkili oldu. Kimi örgütler, aslında bir parti arayışı içinde idiler ve TEVGER'i buna dönüştürmek, bir parti gibi yönetmek istediler. Bu tutum sorunlara yol açtı.

Tüm bu nedenlerle, TEVGER yurt içinde örgütlenemedi, yurt dışındaki eylem düzeyi düştü, bir süre sonra TEVGER'den ayrılmalar oldu ve örgüt sayısı sonunda ikiye düştü. Şu anda resmen feshedilmiş olmasa da gerçekte, çalışmaları durmuştur.

Sonuç olarak, Kongre sonrası MK'nin birlik konusunda aldığı karar isabetliydi ve TEVGER için acele edilmesi yanlış oldu.

Geçmişteki tüm olumsuzluklara rağmen, bundan böyle birlik konusunu elbet defterimizden silecek değiliz. Ancak geçmişten dersler de alarak bu alanda geçekçi adımlar atmalıyız. İddialı birlik ve cepheler en başta, asıl mücadele alanında var olan, nisbeten istikrarlı, sorumlu güçlerle yapılmalı ve bizzat mücadele içinde hayata geçirilmelidir. Şu veya bu olaya ilişkin, veya yerel eylem ve işbirlikleri, ortak çalışmalar ise her zaman ve her yerde yapılabilir ve yapılmalıdır.

* * *

Kongremizin gecikmesi üzerine, gelişmeleri değerlendirmek için 1989 yılında bir yurt dışı konferansı topladık, döneme uygun politikalar saptamaya çalıştık. Bu dönemde ortaya çıkan görüşlerden biri, yurt içinde legal çalışma için koşulların giderek elverişli hale geldiği ve bir legal parti örgütlenmenin gereği ve önemi idi.

Biz, Kürt ve Türk sol, ilerici ve yurtsever güçlerini kapsayacak, bir alternatif olabilecek, demokrasi ve değişim doğrultusunda bir kitle partisi önerdik ve bunu yayın planında savunduk. Bugün de o kanıdayım ki bu görüş doğruydu. Eğer bu gerçekleşseydi politik güçler dengesi ciddi biçimde etkilenebilir, meydan Demirel ve İnönü gibilerine kalmaz ve bugünkü durum çok değişik olurdu.

Ancak, gelişmeler düşündüğümüz gibi olmadı. Türk ve Kürt solunda geniş kesimlerin hâlâ eski dar görüşlerden kurtulamamaları yüzünden geniş katılımlı bir girişim yaratamadık. SHP'de yaşanan iç sorunlar ve ayrışmalar bizim girişimimizle birleşince ortaya HEP çıktı.

HEP bile, başlangıçta yalnızca Kürt yurtsever tabanının bir bölümüne dayandığı halde, var olan politik boşluk nedeniyle kısa sürede gelişti. Ne var ki, başlangıçta bu oluşumu kendisine karşı gösterip ihanet diye suçlayan PKK, sonradan tutum değiştirdi ve HEP içinde örgütlendi. Daha sonra, bölgedeki etkinliğinden yararlanarak kısa sürede örgüte egemen oldu. Örgütün çok sesli demokratik yapısını ortadan kaldırdı ve onu kendisine bağlı bir derneğe dönüştürdü.

HEP sürecinde izlediğimiz politikaları, şu veya bu aşamaya ilişkin olarak taktik hatalar yapıp yapmadığımızı tartıştık. Ancak kanımca, HEP'in bu duruma gelmesini tek başımıza önleyemezdik. PKK, bölge'de 1990'dan itibaren hızla gelişen kitle eylemlerinden yararlanıp kitle içinde örgütlenmeyi ve güç toplamayı iyi becerdi. Bir silahlı örgüte sahip olması ve silahlı eylemlerin yarattığı büyük ses ve sempati onlara bu olanağı verdi. HEP, önceden düşündüğümüz biçimde, daha baştan Kürt ve Türk kesiminden geniş sol, ilerici ve yurtsever güçlere dayansaydı bu önlenebilirdi ve bu örgüt, legal politik yaşamda ciddi bir rol ve etkinlik sağlayabilirdi.

Şimdi ise, hem Türk solu hem de Kürt yurtsever güçleri bakımından durum çok daha değişmiştir. Türk solu daha da erimiş, bir bölümüyle mücadeleyi bırakmış, bir bölümüyle SHP'ye kanalize olmuştur. Kürt örgütlerinin ise, tek tek durumundan söz etmeye gerek olmadığı kanısındayım. Herkesin durumu bellidir. 12 Eylül öncesi belli bir kitleye ve etkinliğe sahip olan örgütlerin birçoğu bölündüler, eridiler; böylece ya

sahneyi tümden terk ettiler ya da varlıkları sözdedir. Şu an için, asıl olarak PKK'nın ve kendimizin durumunu değerlendirmek gerekir.

PKK'nın Durumu ve Geleceği

Geçmişte PKK ile ilgili yaptığımız değerlendirmelerde, bu örgütün geleceği konusunda yaptığmuz tahminlerde, en azından orta vadcdc yanıldığımız açıktır. Biz 12 Eylül sonrası PKK'nın sahneden çekileceğini, ya da küçüleceğini düşünmüştük; oysa aksi oldu. PKK 1984 silahlı eylemlerini başlattıktan sonra da, onun bu eylemleri uzun süre yürütemiyeceğini düşündük; oysa bu tahmindc de yanıldık. PKK silahlı eylemleri sürdürebildi ve giderek kitleselleşti. Bunun nedenleri üzerinde düşünmek ve tartışmak gerekir.

PKK'nın nasıl ortaya çıktığı, nerelerden destek aldığı, şu andaki ilişkileri, iç yapısı, çeşitli konulardaki politikası, diğer bir deyişle, niteliği ve yaptıkları üzerine geçmişte söylediklerimizi tekrarlamanın gerçği yoktur. Bugün de PKK'nın geleceği olmadığı kanısındayız. PKK'nın içinde bulunduğu ilişkiler, bugün de onun bağımsız bir politika izlemesine engeldir ve son derece tehlikelidir. PKK'nın demokratik yapısı yoktur ve onu yöneten kişinin ruhsal yapısı, durumu bilinen bir şeydir. Böyle bir örgüt halkımızı nereye götürebilir? Onun kitleleri kayalara çarpacağı bellidir ve bu yılın ilkbaharında yaşanan da bu oldu.

Ama ne yazık ki, şu anda sesi duyulan, bir dereceye kadar kitleselleşmiş olan, diğer bir deyişle taraf olan da odur. PKK'nın dışında ayakta kalan, küçümsenmeyecek bir aktivite gösteren örgüt biziz. Ama PKK'nın çıkardığı gürültü yanında sesimiz zayıftır, kitle bağlarımız ve desteğimiz de zayıftır.

PKK gibi bir örgütün bu hale gelişinin bazı nedenleri açıktır ve biliyoruz. Onu en başta sömürgeci rejim, Kürt yurtsever hareketine karşı kullanmak, hareketi terörize etmek için yarattı. Silahça, paraca donattı, bu amaçla kullandı ve reklamını yaptı. Kürt sorununu terörize etmeyi, ulusal hareketi siyasi temeldeki doğal ve kitlesel gelişme sürecinden saptırmayı başardı. Ancak, bu tür durumlarda olabileceği gibi, belli bir aşamadan sonra denetimi yitirdi, bu denetimi başkalarına kaptırdı. Terörün boyutları büyüdü, bizzat rejime yöneldi ve PKK kitlelerden yaygın destek almaya başladı. Bu, rejim için tehlike çanıydı. O, kendi eliyle besleyip büyüttüğü PKK'yı şimdi yok etmeye, ya da küçültmeye çalışıyor.

PKK ise, geldigi bu haliyle sömürgeci rejime zararlar vcriyor, ama en büyük zararı da Kürt halkına veriyor. Terör ortamı Kürdistan'ı cehenneme çevirdi. İki ateş arasında kalan halk göç ediyor, ülkc yer yer boşalıyor. Türk devleti Kürdistan'da terörü sürekli kılmak için PKK'nın eylemlerini gerekçe yapıyor, iç ve dış kamuoyundan belli destek de alıyor. PKK ise, yanlış politikalarıyla, anti-demokratik yapısı, sivil halka yönelik cinayetleri, saçmalıkları ile onun ekmeğine yağ sürüyor. TC, Kürt sorunu bakımından açık ve demokratik bir ortamdan daha fazla ürküyor. Çünkü böyle bir ortamda kitle hareketini, Kürt halkının istemlerini dizginlemek, varılan bu bilinç düzeyinden

sonra artık imkansızdır. Barışçı gelişen kitle hareketi Türk kamuoyunda ve özellikle uluslararası alanda büyük destek bulacak, onu bir terör olayı gibi nitelemek mümkün olmayacaktır. Bu nedenle rejim, süren terör ortamını tercih ediyor. Sömürgeci rejimin sözcülerinin, sık sık, Bask ve İrlanda örneklerini hatırlatarak "terörle birlikte yaşamaya alışmaktan" söz edişleri bu nedenledir.

Bir Seçenek Yaratma Gereği ve Silahlı Güç

Biz, daha baştan bu tehlikeyi gördük, Türk devletinin Kürt sorununu terörize etme, böylece daha gençken ezme yönündeki niyetini anladık ve hem kendimiz terörden uzak durduk, hem de kitleleri uyardık. Kuşkusuz, bu doğru bir politika idi. Ne var ki, karşı taraf, PKK'nın şahsında kendisine uygun bir partner buldu ve sorunu terörize etmeyi başardı. Ve sorun bir kez terörize olduktan, mücadele alanını silah sesleri kapladıktan sonra, artık doğru politika budur demek yetmez. Böyle bir alanda söz hakkı almak için bile size silah gereklidir. Böyle bir durumda ya siz de silahlı güçlere dayanacaksınız, ya da sahneden çekileceksiniz.

Geçmişte yaptığımız hataların başında, 12 Eylül sonrası, Kürdistan'ın öteki parçalarına ve güneye geçmiş olan kadrolarımızı Avrupa'ya çekmemizdir. Oysa orada örgütlenmeli, yurt içine yönelik ağlar kurmak ve kadrolarımızı bu zor koşullarda çalışma yapacak biçimde örgütleyip eğitmeliydik. O dönemde koşullar buna uygundu. Bunun için, PKK'nın yaptığı gibi, herhangi bir sömürgeci devletin yardımına başvurmamıza da gerek yoktu. Irak ve İran yurtsever güçlerince kurtarılmış özgür bölgeler vardı ve bizim onlarla ilişkilerimiz iyiydi. Bölge henüz bu derece militarize değildi. Kararlıca bu politikaya yönelseydik kitle bağlarımız hızla iyileşecekti, diğer yurtsever örgütlerle bir cepheyi gerçekleştirebilecektik ve PKK belki de o bölgeye ulaşamıyacaktı. Biz ise, maceraya düşmeden, kitleleri provokasyona getirmeden, devrimcilere yaraşır biçimde davranacaktık. Bu, sömürgeci rejimin karşısına politik bakımdan yetkin, yığınsal, içerde ve dışarda ciddiye alınacak bir güç çıkaracaktı. Ama gereği gibi ileri görüşlü olamadık ve var olan fırsatları değerlendiremedik. Bu yüzden biz, nisbeten iyi kitle ilişkilerine sahip olduğumuz bir bölgede giderek unutulurken, yerimizi, gözü kara bir politika izleyen PKK doldurdu.

Bugün ise durum çok değişmiştir. PKK yalnız askeri alanda değil, politik olarak da birhayli mesafe aldı. Meydanı böylesine, ulusal harekete yarardan çok zarar veren bir örgüte bırakamıyacağımıza göre, ciddi, sağlıklı bir alternatif yaratabilmek için ne yapmamız gerekiyor? Mevcut çalışma tarzımızı sürdürmemiz yeterli midir? Yakın vadede durumun değişmesi, terör ortamının sona ermesi beklenebilir mi?

Hükümetin, "hele PKK terörünü ezeyim, Kürtlere bazı haklar vereceğim" tarzındaki gevelemeleri, salt zaman kazanmak, Türk toplumunda sorunun barışçı çözümünden yana olan bazı demokratik güçleri oyalamak, Kürt toplumunda ise taraftar kazanmak içindir. Ama rejim, sözde PKK terörünü ezme görüntüsü altında hem giderek militaristleşiyor, hem de Kürt halkını ve yurtsever güçlerini bir bütün olarak eziyor, ülkemizi yakıp yıkıyor. O PKK'yı ezebilse bile, Kürtlere daha iyi davranacak değildir.

Bu çatışmanın yarattığı kin, öfke ve kendini beğenmişlikle, belki bugün bir dereceye kadar göz yumduğu bazı hakları -örneğin periyodik yayınları, kitapları, kasetleri- bile engelleyebilir. Bu tutumla PKK terörünün sonunu getirmek de mümkün değil. TC bu politikayla PKK'yı yarattı, şimdi de aynı yolda yürüyerek onu, yok edeyim derken, daha da büyütüyor.

Çözüm için alternatif politikalar ve bunları iç ve dış kamuoyuna mal edilmesi gerekiyor. Bu politikalar üzerinde Kürt yurtsever güçlerini birleştirmek, Kürt halk kitlelerini kazanmak gerekiyor. Bizim politikamız belli: Eşitlik temelinde barışçı ve adil bir çözüm öneriyoruz. Bu, "Türkiye'ye demokrasi, Kürdistan'a Özgürlük" sloganımızda özetleniyor.

Ne var ki bunu, ne henüz gereği gibi Kürt halkına, ne de Türk kamuoyuna anlatabiliriz. Terör ortamında bizim sesimiz gereği gibi duyulmuyor. Üstelik PKK, silahlı bir örgüte sahip olmanın verdiği üstünlük ve bilinen sekter anlayışıyla, bizim ve başkalarının politik mücadele yürütmelerine bile karşı. Yeni legal parti girişimiyle ilgili olarak yaptığı tehditler ortada. Bu örgütün yapısı böyle bir saldırı için uygundur; sömürgeci rejim de bunu kışkırtmak, kolaylaştırmak için ne lazımsa yapar.

Değerli Yoldaşlar,
Mevcut durumda, ulusal harekette yığınların ve dış kamuoyunun ciddiye alacağı olumlu bir seçeneği nasıl yaratabileceğimizi tartışmalıyız. Güçlüklere bakıp herhalde umutsuzluğa kapılacak değiliz. Eğer bu seçeneğe gerek varsa, bunu yaratmalıyız:

Kanımca, böyle bir seçeneğin yaratılmasında Partimize önemli görevler düşüyor ve bunun için, kaçırılan fırsatlara, önümüzde var olan güçlüklere karşılık, hâlâ küçümsenmeyecek avantajlarımız da vardır.

Bu avantajlardan biri, partimizin Türkiye Kürdistanı'nda, PKK'nın dışında ayakta kalabilmiş ve politik çalışmayı aksatmadan sürdüren, PKK göre daha az da olsa bir kitle desteğine ve küçümsenmiyecek sayıda kadroya sahip tek örgüt olmasıdır.

Diğer bir avantajımız Partimizin yurtsever çevrelerde ve dış kamuoyunda var olan iyi imajıdır. Kürdistan'ın diğer parçalarındaki hemen tüm yurtsever örgütlerle, özellikle de en büyükleriyle dostça ilişkilerimiz var. Partimizin demokratik yapısı ve yıllardır kararlıca sürdürdüğü dış ilişkiler sonucu, uluslararası planda da birhayli bilinmekteyiz; olumlu ilişkilerimiz ve etkimiz var. Bunu son yılda yaptığımız dış görüşmeler sırasında da gördük. Bu olumlu etkiyi ve iyi ilişkileri, bir yandan politikamızda ve programımızda günün koşullarına uygun gerçekçi değişiklikler yaparak, bir yandan da gelecekte yapacağımız diğer çalışmalarla daha da geliştirebiliriz.

PKK'nın durumu ise uluslararası alanda son dönemde kötüleşti. ABD, ve öteki büyük batılı ülkeler ilk kez onu açıkça terörist diye niteleyip tavır aldılar. AT da bir bütün olarak bu tavrı benimsedi. Bu, PKK bakımından uluslararası planda geniş bir tecrit anlamına gelir ve daha şimdiden etkilerini göstermektedir. Bu durumdan

kurtulması, ancak politikasında temel bir dönüşüm yapmak, başka bir deyişle, bilinen PKK olmaktan çıkmakla mümkündür.

Uluslararası durumdaki değişmeler, politik çalışmaya ve barışçı bir çözüme ağırlık veren politikamızı güçlendiriyor. Günümüz koşullarında, ulusal kurtuluş hareketleri bakımından halk savaşının olanakları büyük ölçüde azalmıştır. Dünkü dış desteklerin en önemlileri ortadan kalktı. Gerçi bu destek Kürtler bakımından zaten yoktu, ya da çok azdı. PKK ise, bildiğiniz gibi, bölgede Türkiye ile sorunları olan ülkelerden destek almaktadır.

Türkiye ile komşuları arasındaki çelişkilerin bir anda sona ermesi beklenemez. Bu nedenle, PKK daha bir süre idare edebilir ve beslenecek kaynaklar bulabilir. Ancak yeni koşullarda bu kaynakların giderek daralacağı bellidir. Suriye eskiden SSCB ve doğu bloku ile dostluğuna dayanarak rahat hareket edebiliyordu. Şimdi ise Türkiye ve ABD'nin baskıları karşısında yelkenleri indirmek zorunda kaldı, PKK kamplarını kapadı. PKK'ya desteğini tümüyle kesmemiş olsa bile, oldukça sınırladığı söylenebilir. PKK şu anda Irak ve İran'dan da destek alıyor. Irak'ın politik durumunda bir değişme, örneğin Saddam'ın gitmesi, Türkiye-Irak ilişkilerinin düzelmesi durumunda bu kaynağın da kesileceğine kuşku yok. Değişen koşullar daha şimdiden Türkiye ile sorunlu Yunanistan, Libya gibi ülkeleri de ihtiyatlı davranmaya itmektedir. Yunanistan Türkiye ile ilişkileri yumuşatmak ve Kıbrıs sorununa barışçı çözüm bulmak için ataktadır. Gelişmelerin gelecekte İran'ı da etkilemesi doğaldır. Bu ülkelerin de PKK'ya sürekli destek vermesi beklenemez.

Elbet buna bakıp, artık dünyada ve bölgede kısa süre sonra silahların susacağı, her şeyin barışçı yöntemlerle çözüleceği gibi bir sonuca varmak da hayalcilik olur. Yugoslavya'da, Kafkaslar'da, Moldavya'da patlak veren yeni kanlı kavgalar ortada. Ortadoğu'nun ise bir günde güllük gülistanlık olması beklenemez. Gelişmeler, şu veya bu bölgede, ana eğilime ters gelişmeleri ve olayları her an gündeme getirebilirler. Örneğin, daha önce de söylediğim gibi, İran yeni sorunlara gebedir ve bu ülkede yeni ulusal çatışmalar gündeme gelebilir. Uzağa gitmeye gerek yok: Türkiye, Kürt halkının mücadelesini hâlâ terörle bastırmaya çalışıyor, günden güne ülkemizi daha da militarize ediyor. Böyle bir ortamda salt barışçı yöntemlerle sonuç alınabilir mi? Elbet nihayi çözüm, görüşmelerle olacaktır. Vietnam'da, Cezayir'de bile, taraflar en sonunda bir masa çevresinde biraraya geldiler. Günümüzde uluslararası ortam, bölgesel sorunların görüşmeler yoluyla çözümüne daha elverişli. İnsan hakları ve baskı altındaki ulusların hakları için daha etkin bir dış destek var. Ama bununla iş bitmiyor. Asıl olan yine de özgüçtür, baskı altındaki halkın kendi mücadelesidir. Bu mücadelede ise araçlar ve biçimler, salt isteğe bağlı değil, nesnel koşullara bağlıdır.

Türkiye ve Kürdistan gibi terörize olmuş bir ortamda, kendimizi savunabilecek ve gerektiğinde savaşacak bir silahlı güç oluşturmadan etkin bir politika yapmak, kanımca olanaksızdır. Başından beri politik mücadeleyi temel aldık, bu doğrudur. Ancak hiçbir mücadele biçimini de reddetmedik. Koşulların gerekli kıldığı tüm biçimleri tek tek veya birarada kullanmak gerekir dedik. Bu doğru bir saptama idi. Ne

yazık ki hayata geçirmekte başarısız kaldık. 12 Eylül gelip çattığında duruma hızla uyum sağlayıp yeni tür bir örgütlenme sağlayamadık. Muhtemel gelişmeleri gereği gibi sezinleyip kendi hazırlığımızı yapamadık. PKK 1984 eylemlerini başlattıktan ve ortam hızla terörize olduktan sonra da biz, gerekli silahlı mücadele biçimlerine geçemedik. Bunda geç kaldık ve şimdi eksiğimizi hızla gidermek zorundayız. Böyle yapmakla PKK'laşmak gibi bir endişe olmamalıdır. Bu ikisinin hiçbir ilgisi yoktur. Bunu yapmak, nesnel koşullara ve başından beri dediklerimize uygun davranmak olur. PKK ile bizim politikamız arasında pek çok farklar var ve bunlar devam ediyor. Örneğin o, silahlı gücü, Kürdistan'ı bölüşmüş olan öteki sömürgeci güçlere dayanarak veriyor ve bu onun bağımsız bir politika izlemesini engelliyor, onu sömürgeciler arasındaki hesaplaşmalarda bir maşaya dönüştürüyor. Biz bu konudaki denenmiş politikamızdan sapmaya niyetli değiliz. Mücadeleyi halkımızın gücüyle yürütmekte ve ancak gerçek anlamda dostça desteği kabul etmekte kararlıyız. PKK, silahlı eylemin hedefini çoğu zaman yanlış seçiyor, onu yurtsever güçlere, halka, günahsız sivillere, hatta kadın ve çocuklara yöneltiyor. Biz bunu yapmayız. Biz, yurtsever güçlerin en geniş birliğini gözeteceğiz; öteki örgüt ve gruplarla birlikte çalışma, onları harekete geçirme yollarını arayacağız. Korucular gibi, para, aldatma, tehdit ve zorla rejimin yayma çekilmiş Kürt insanlarını, akıllıca bir politika ile, ikna yoluyla kendi yanımıza çekmeye, en azından nötürleştirmeye çalışacağız. Ve zor bizim için temel değildir, amaç değildir; ona ancak zorunlu olduğu ölçüde başvuracağız.

Uzlaşma kapılarını her zaman açık tutacağız. Türk halkıyla, barış ve demokrasi güçleriyle dayanışma ve işbirliği politikamızı kararlıca savunmayı sürdüreceğiz. Türk yönetimine ısrarla barışçı ve adil çözüm çağrısında bulunarak, onu iç ve dış kamuoyu önünde sıkıştıracağız.

Biz, PKK ile savaşmak için örgütlenmiyoruz. Muhatabımız sömürgeci rejimdir. Sömürgeci rejimin ve bizzat PKK'nın kışkırtmalarına karşı uyanık, sabırlı ve dikkatli olacağız. PKK'nın yanlışlarından kurtulması, yurtsever güçlere karşı düşmanca tutumunu terk etmesi için de çaba göstereceğiz. Böyle bir durumda Kuzey Kürdistan'da da en geniş yurtsever güçlerin birliği için zemin doğar ve güç dengesi halkımızdan yana büyük ölçüde değişir.

Partimiz, yeni koşullara uygun politika üretmeli ve mücadelenin değişik biçimlerini ustaca kullanmayı başarmalıdır.

Şu anda, 12 Eylül'ün oluşturduğu hukuk düzeninin ve faşist kurumların süregelmesine ve Türk devletinin Kürt ulusal mücadelesini zorla bastırma çabasına, bunun yarattığı yoğun terör ortamına rağmen, legal çalışma için elverişli koşullar vardır ve biz bunu en iyi biçimde değerlendirmeliyiz.

Legal yayın planındaki çalışmalar bunun bir parçası. Ama buna yaygın bir örgütlenme eşlik etmeli. Legal politik parti bu bakımdan büyük önem taşıyor. Legal partide olsun, gençlik, kadın ve öteki kitle örgütlerinde olsun, geniş yurtsever güçleri biraraya getirici bir politikayı kararlılıkla izlemek gerekir. Ciddi, yığınsal alternatifler

ancak böyle yaratılabilir. Geçmişte de bu yönde tesbitler yaptık. Bunlar kağıt üstünde, sözde kalmamalı, hayata geçmeli.

Bir yandan bunu yaparken, diğer yandan, silahlı güçler eğitmeli, uygun alanlarda mevzilendirmeli ve parti politikasının emrinde mücadeleye sokmalıyız. Bugünkü durumda, rejimin bölgeyi ne ölçüde militarize ettiği, PKK'nın aldığı mesafe ve engel göz önüne alınırsa, bu görevin başarılmasının ne denli güç olduğu açıktır. Ama, hedefe ulaşmak için gereklise bu güçlüğü başarmak zorundayız.

Ancak bu ikisini birlikte yaptığımız zaman kitlelere güven verebiliriz. Ancak bu şekilde güç toplar ve giderek seçenek haline gelebilir, rejimi, adil ve gerçekçi bir çözüm konusunda zorlayabiliriz.

İKİNCİ KONGREMİZDEN BU YANA DİĞER PARTİ ÇALIŞMALARI

Yurt İçi Yeniden Örgütlenme:

Değerli yoldaşlar,
İkinci Kongre sonrası, Partimiz açısından en önemli gelişme, yurt içi yeniden örgütlenme çalışmalarına hız vermek ve bu alanda alınan mesafe oldu.

Merkez komitesi düzeyinde yoldaşlarımızı görevlendirerek, öncelikle çeşitli birimlerdeki parti çalışmasının, komitelerin canlanması için çaba gösterdik. Bunu yurt içinin bütününden sorumlu bir Yurtiçi Komitesi'nin kuruluşu izledi. Tüzüğümüzün 9. maddesine dayanarak bu yoldaşları MK üyeliğine aldık.

Yurt içinde Parti örgütünün toparlanması, çalışmaların canlanması, yeniden hızlanan yayın akışı, yurt içi legal yayınların devreye girmesi, kitle hareketinin gelişmesi ve öteki değişiklikler, kaçınılmaz olarak MK ağırlığının yurt içine aktarılmasını gerektirir oldu. 1990 yılında Merkez Komitesi'nde durumu yeniden değerlendirdik ve MK çoğunluğunun yurt içinde olması gerektiğinde birleştik. Kongremizi toplama koşulları yoktu. Mevcut MK üyesi yoldaşlarımız arandıkları için, gizli olarak yurt içine dönseler bile, onlar için çalışma yapmanın güçlüğünü ve sakıncalarını göz önüne alarak yeni bir düzenlemeye gittik. Yurt dışındaki bazı yoldaşlarımız gönüllü olarak MK üyeliğinden çekildiler. Onların yerine yurt içinden, Yurt İçi Komitesi'nin de görüş ve önerisini alarak bazı yeni yoldaşları MK'ya seçtik. Böylece MK çoğunluğu yurt içine geçti.

Bu aşamadan sonra, dünyadaki son gelişmeler de göz önüne alınarak Politbüro organ olarak gereksiz sayıldı. Yürütme görevleri için yurt içinde, Genel Sekreter Yardımcısı'nın başkanlığında, MK'nın kendi arasından üç kişilik bir Yürütme Komitesi belirlenirken, Yurt dışında ise, Genel Sekreter ve diğer üç MK üyesinden oluşan bir Yurtdışı Komitesi oluşturuldu. Genel Sekreterin de yurt içindeki arkadaşlardan olması tarzındaki önerim ise benimsenmedi.

Kongremizin, programın yanı sıra tüzükte de belirli değişiklikler yapması gerektiği kanısındayım. Örneğin "genel sekreterlik" yerine, "genel başkanlık" terimini kullanmanın daha yararlı olacağını düşünüyorum.

MK'nın, değişen koşullara uygun olarak yaptığı bu düzenleme ile, yurt içindeki yoldaşlar örgütün yönetimi bakımından daha yetkili, sorumlu ve inisiyatifli hale geldiler. Bu da örgüt çalışmamızın yurt içinde daha da canlanmasına yol açtı.

Yurt Dışındaki Yoldaşların Dönüşü Sorunu

Bu konu zaman zaman tartışılmakta ve yoldaşlarımız tarafından da bu istem dile getirilmektedir. Türk hükümeti, iç ve dış kamuoyundan gelen baskıları da göz önüne alarak Nisan 1991'de sözde bir "af yasası" çıkardı ve yurt dışmdakilerin dönüşüne olanak verdiğini ileri sürdü. Gerçekte yapılan yine bir sahtekârlıktı. Af yasası adı altında "Terörle Mücadele Yasası" çıkarıldı ve ona ek olarak yeni bir tecil uygulaması getirildi. Buna karşılık, Küit örgütlerinin tümü terörist sayıldı. Dönüş olanağı ise verilmedi.

12 Eylül sonrası yurt dışına çıkmak zorunda kalan Partili yoldaşlarımızla bir toplantı düzenleyerek durumu yeniden değerlendirdik. Örgütümüz açısından durum şuydu:

Yaptığımız tespite göre, 12 Eylül sonrası yurt dışına çıkmış üye ve sempatizanlarımızın toplam sayısı 85'tir. Bunlardan 7 kişi daha önceki yıllarda yurda döndüler. Dört yoldaş yurt dışında yaşamını yitirdi. 42'si çeşitli nedenlerle örgütten ayrıldı. Geriye kalan 32 kişinin ise, yaklaşık yarısının dönüşü için önemli yasal bir sakınca olmadığı saptandı. Bu arkadaşlara durum iletildi. Ancak, örgütümüzün onlara iş ve ev bulma, geçim güvencesi sağlama olanağı olmadığı için, dönüşleri gönüllülüğe bırakıldı; kendilerinden, dönüşe olanak yaratmak için çaba göstermeleri istendi. Geriye kalan arkadaşlar için de, durumun iki üç yıl içinde dönüşe uygun hale gelebileceği hatırlatılarak, kendilerini buna hazırlamaları istendi.

Yurt Dışında Örgütümüze Yönelik Saldırılar:

İkinci Kongremizden sonra Parti herhangi ciddi bir iç sorun yaşamadı. Kongreyi izleyen iki-üç yıl içinde 6-7 dolayında parti üyesi, örgütten istifa ettiler. Nedenler politik görüş ayrılıkları değildi. Bunlardan biri MK asil üyesi, diğeri yedekti. Ancak bu ayrılmalar örgütümüzde herhangi bir ciddi sorun yaratmadı ve çalışmalarımızı engellemedi. Diyebiliriz ki son yedi yıl, özellikle de son dört yıl, örgüt tarihimizde en uyumlu çalışılan dönem oldu. İç sorunlar zamanımızı kemirmedi.

Ancak bu dönemde, örgütümüz yurt dışında, ciddi bir dış saldırı ile yüz yüze geldi. PKK 1987 yılı başında, aldığı merkezi kararla çalışmalarımızı engellemeye, örgütümüzü sindirmeye yeltendi. KOMKAR'ın Münih newrozunu bastılar, Komkar derneklerinde yangın çıkardılar, Ramazan ve Hüseyin Ali Yoldaşlarımızı şehit ettiler,

bazı yoldaşları yaraladılar.

Bu planlı, sistemli bir saldırı idi. Başlangıçta, Türk ve Kürt sol ve yurtsever güçleri, neredeyse bir tüm olarak bu saldırılara hedef oldular. Ama kısa süre sonra saldırı tümüyle bize yöneldi. Partimizin önde gelen kadroları ve KOMKAR hedeflenmişti. Örgütümüzü rakip ve kendi gelişmesi önünde bir engel gören PKK, bizden kurtulmak istiyordu.

Bize karşı bu tutum, sömürgeci rejiminkiyle tam anlamıyla çakışıyordu. Türk MİT'inin, Avrupa'daki, bir bölümü konsolosluk ve elçiliklerde yuvalanmış, bir bölümü bizzat PKK içine sızmış ajanları ve terör elemanları yoluyla bu saldırıyı yaymaya, derinleştirmeye çalıştığına kuşku yoktu. At izi it izine karışmıştı. Sömürgeci rejimin amacı, PKK ile bizim aramızda çatışma yaratarak Kürt hareketini bir bütün halinde terörist olarak suçlamak, böylece yurt dışındaki çalışmamızı engellemekti. NATO'nun da Türk hükümetine bu yönde destek verdiği açıkça görülmekte idi. Örneğin Alman polisinin tutumu bu hesaplara denk düşmekte idi.

Alman hükümeti, yabancılara karşı yasaları meclisten geçirmek için bu olayları gerekçe olarak kullanmak istiyordu.

Tüm bu planları fark ettik ve gerek PKK'nın, gerekse onu kullanmak isteyen ötekilerin hesaplarını boşa çıkarmak için doğru olan yöntemi izledik. Kadrolarımızı, kışkırtmaya gelmemeleri için uyardık. Bir yandan kendimizi korumak için gerekli tedbirleri alırken, diğer yandan PKK'nın, sömürgeci rejimin ve ötekilerin plan ve niyetlerini ilerici ve demokratik çevrelerde yaygın biçimde teşhir ettik. Sonunda bu saldırı dalgasını püskürttük ve kaybeden PKK'nın kendisi oldu. PKK eğer bugün, ağırlıklı, ciddi tüm politik çevrelerde cüzzamlı bir örgüt konumunda ise, bunda işte bu tür eylemlerinin büyük payı var.

Bu örgütle ilgili olarak ihtiyatı, bundan sonra da elden bırakmamak gerekiyor. Bize karşı düşmanca bir tutumu terk etmiş değil.

Dış İlişkiler

Partimizin dış ilişkileri, daha önce Dış İlişkiler Büromuzca yürütülmekteydi. Son düzenlemeden sonra bu görev Yurt Dışı Komitesi'ne verildi ve DİB son buldu.

Partimiz, İkinci Kongre'den sonra da dış ilişkiler alanında aktif bir çalışma yürüttü.

Eylül 1985'te Yekıti Nıştımani Kurdıstan'la birlikte Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 40. Dönem Toplantısı'na Kürtlerin durumu ile ilgili olarak başvurduk. Bu amaçla bir yoldaşımız New York'a gitti, mektubumuzu ulaştırdı, çeşitli çevrelerle görüşmeler yaptı.

Ekim 1985'te Sofya'da yapılan UNESCO toplantısına katıldık ve Kürt kültürünün

durumuyla ilgili bir çağrı sunduk.

Şubat-Mart 1986'da Cenevre'de, BM İnsan Hakları Komisyonu'nun gündeminde Kürt sorunu vardı. Parti temsilcimiz Cenevre'ye giderek bir aya yakın süre çalışma yaptı, mektup ve belge sundu, basın toplantıları düzenledi.

Kasım 1986'da, "Halkların Hakları ve Kurtuluşu İçin Uluslararası Bildiri"nin 10. yılı nedeniyle Atina'da düzenlenen konferansa partimiz adına, Atina'daki yoldaşlarımız katıldılar ve konuştular.

1986 yılında Türkiye'nin insan hakları ihlallerine ve Kürt halkına yapılan baskılara dair 52 sayfalık İngilizce bir rapor hazırladık ve bunu yaygın bir şekilde uluslararası kuruluşlara ilettik.

Aynı dönemde, Dersim'e yönelik sürgün girişimiyle ilgili olarak, İngilizce bir rapor daha hazırlayıp ilgili kuruluşlara ilettik.

Şubat 1987'de Cenevre'de toplanan BM İnsan Hakları Komisyonu'nun 43. Dönem toplantısına başvurduk, rapor ve mektuplar sunduk; Parti temsilcimiz 20 Şubat'ta Cenevre'de sürgünlere ilişkin basın toplantısı düzenledi.

Mart 1987'de bir delegasyonumuz Yunanistan ve Kıbrıs'ı ziyaret etti, Atina'da, yankı yapan bir basın toplantısı düzenledi.

Nisan 1987'de Sofya'da Kıbrıs için yapılan bir toplantıya katıldık.

Sol Birlik içindeki diğer partilerle birlikte, çağrılı olarak Moskova'ya gittik ve Ekim Devrimi'nin 70. Yıldönümü törenlerine ve düzenlenen sol partiler toplantısına katıldık. Sol Birlik adına hazırladığım konuşma Pravda'da ve daha sonra, diğer konuşmalarla birlikte kitap halinde birçok dilde yayınlandı; ancak Partimizin adı ve benim adım sansür edilerek...

Kürdistan'da İnsan Haklarının durumuyla ilgili olarak Selim Azad Yoldaşımız Kasım 1987'de New York'a gitti, BM'e başvurdu ve çeşitli görüşmeler yaptı. Bu başvuru Türk basınına da yansıdı.

Yine kasım 1987'de bir Parti temsilcimiz İspanyol televizyonunda Kürdistan'la ilgili bir programda konuştu.

Aynı yıl, Yunanistan, İsveç ve Danimarka'da çeşitli partilerle görüşmeler yapıldı.

1987 yılında Kürdistan'da insan haklarının durumuna ilişkin İngilizce ve Almanca olarak yeni bir rapor (4. Rapor) hazırladık, kamuoyuna, devlet ve hükümet başkanlarına ilgili kuruluşlara bir mektupla sunduk. Çok sayıda devlet ve hükümet adamı rapor ve mektubumuza ilgi gösterdiler ve cevap verdiler.

Avustralya'daki Partili yoldaş ve sempatizanlarımızın çabasıyla oluşmuş Newroz

Komitesi'nin çağrılısı olarak Nisan-Mayıs 1988'de Avustralya'yı ziyaret ettim, çeşitli siyasi partilerle, merkezi ve eyaletler düzeyinde parlamento heyetleriyle görüşmeler yaptım.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin kabul ve ilan edilişinin 40. yıldönümüne rastlayacak şekilde, Kürdistan'da İnsan Hakları konulu bir konferans düzenlemek için çalışma yaptık. Bu çalışma 1989 başına sarktı. Partimizin maddi ve kadro desteğiyle, Nisan 1989'da Bremen'de, eyalet parlamentosu başkanı Dieter Klink'in himayesinde yapılan konferans, geniş bir uluslararası katılımla, düzen ve disiplin içinde gerçekleşti. Bu, daha sonra Paris, Stokholm ve öteki yerlerde yapılan Kürt konferanslarının ilki oldu. Belgeleri İngilizce ve Almanca olarak kitap halinde yayınlandı. En önemlisi de, bu konferansta, Kürdistan İnsan Hakları Girişimi oluşturuldu. Bu aşamadan sonra, insan haklarına ilişkin bir dizi çalışma bu girişim kanalıyla yapıldı. Türk basını ise bu önemli konferansı suskunlukla geçiştirdi.

Türkiye Kürdistanı'nda 1988 yılında insan haklarının çiğnenişine ait 5. Nolu Raporu İngilizce ve Almanca olarak yayınladık, ilgili kişi ve kuruluşlara ilettik..

Ekim 1989'da Girit'te Pasok festivaline katıldık.

14-15 Ekim 1989'da yapılan Paris Kürt Konferansı'na katıldık ve "Türk Hukuk Sistemi ve Kürtler" konusunda, Kürtçe bir konuşma yaptım.

1990 ve 1991 yıllarında yapılan FKP'nin ünlü Humanite Şenliğine KDP ve YNK ile birlikte katıldık. Festivallere ayrıca KOMKAR Fransa da katıldı.

Aralık 1990'da yapılan FKP kongresine bir delgasyonumuz çağrılı olarak katıldı.

1990 yılında, bir kaza sonucu çok genç yaşta yitirdiğimiz Azad Yoldaş (Çınar Acar) ise, dış ilişkilerde aktif, yetenekli ve gelecek vadeden bir yoldaştı; bu nedenle Partimiz bakımından çok önemli bir kayıp oldu.. 11 Mayıs 1990'da Danimarka'da Kürtler üzerine yapılan Konferansa, Parti ve İHG olarak temsilcilerimiz katılıp konuşma yaptılar.

Bunun dışında, yoldaşlarımız DHKD olarak 27 Temmuz - 3 Ağustos 1985 tarihlerinde Moskova'da yapılan 12. Uluslararası Geçlik ve Öğrenci Festivali'ne; 16-20 Kasım tarihlerinde Havana'da yapılan Uluslararası Öğrenci Birliği (IUS) Festivali'ne katıldılar ve etkin bir çalışma yaptılar. Yine, Partimiz ve DHKD adına gençlik grupları, Kürdistan'ın diğer parçalarından gruplarla birlikte, 1-8 Temmuz 1989 tarihlerinde Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'nin başkenti Pyong-Yang'da yapılan 13. Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali'ne katıldılar ve etkinlik gösterdiler.

İHG'nin girişimiyle 1991 yılı Ekimi'nde Bonn'da yapılan Kürt Konferansı ise, uluslararası ilişkiler bakımından büyük önem taşımakta idi. Yoldaşlarımız konferansın düzenlenip yürütülmesinde, Alman dostlarla birlikte büyük bir çaba harcadılar.

Sonuçta Uluslararası Kürdistan İnsan Haklan Derneği oluşturuldu. Bu, Kürt hareketi bakımından önemli bir kazanımdır.

Bunlar, dış ilişkiler alanındaki çalışmalarımızın bir bölümüdür. Bu dönemde, Kürdistan ulusal mücadelesini ilgilendiren çeşitli gelişmelerle ilgili olarak İngilizce, Almanca, Fransızca, Yunanca, İsveççe ve diğer dillerde yayınladığımız, uluslararası kuruluşlara, siyasi partilere ve devlet adamlarına ilettiğimiz bildirilerin, çağrıların ve mektupların sayısı ise 40-50'yi bulmaktadır.

Tüm bu çalışmalar, hem uluslararası kamuoyunun Kürt sorunu ile ilgili olarak bilgilenmesi, Partimizi tanıması, hem Kürt halkına dayanışma ve desteğin artmasında küçümsenmeyecek bir rol oynamıştır. Biz, bu alanda, Türkiye Kürdistanı'nın yanı sıra, diğer parçalarla ilgili olarak da yoğun bir çaba göstermekteyiz. Diğer parçalardaki kardeş partiler bunun farkındadır ve çalışmalarımızdan memnundurlar.

Bu alanda gerek Almanya'da, gerekse Avrupa ölçeğinde KOMKAR'ın yaptığı yoğun ve verimli çalışmalardan ise söz etmedim.

Son olarak, 1991 yılının sonbaharında ve 1992 yılının ilk altı ayı içinde, Avrupa Konseyi ve Parlamentosuna yönelik çalışmamız, ayrıca, İsveç, Federal Almanya, Avusturya ve Yunanistan'da çeşitli siyasi partiler ve devlet adamları ile yaptığımız görüşmeler Parti basınımıza ve dış basına yansıdı. Bu görüşmeler, hem Kürt ulusal sorununa, hem de Partimize gösterilen ilgi bakımından önem taşımaktalar.

Dış ilişkilerimizin daha da gelişmesi, bizim bu konudaki çabalarımızın yanı sıra, genel olarak Partimizin yurt içindeki yığın bağlarının ve eylem düzeyinin yükselmesine bağlıdır. Bunu başarabilirsek, Partimiz uluslararası planda daha ciddi ve etkin bir muhatap olacaktır.

Bu aşamada, yurt dışında çeşitli ülkelerde parti temsilciliği, hatta mümkünse, hiç değilse önemli bir-iki merkezde, yarı resmi ya da örtülü biçimlerde de olsa, parti bürosu oluşturmakta ve bunları aktifleştirmekte yarar var. Gerek büro oluşturulması, gerekse bu amaçla bazı yoldaşların profesyonelleştirilmesi, gelecekteki maddi olanaklarımıza bağlıdır. Eğer, bu iş için yerel plandaki demokratik ve dost çevrelerden olanaklar ve destek sağlanabilirse bu alanda adım atılabilir.

Yine yabancı dillerde (İngilizce, Almanca, Fransızca) bir enformasyon bülteni çıkarmak ihtiyaç olarak belirmiştir. Bu, sekiz sayfa olmalı, iki ayda bir, ve gerekli durumlarda acil olarak çıkarılmalıdır.

Programımızı gözden geçirirken dış politikamızın esaslarını da yeniden gözden geçirmekte yarar var.

Geçmişte yaptığımız tüm olumlu çalışmaların yanı sıra, bu alanda hatalar yaptığımızı da kabul etmek gerekir. Uzun süre, ilişkileri yalnızca komünist, sosyal

demokrat ve yeşilci partilerle sınırlı tuttuk. Oysa bir ulusal kurtuluş hareketi olarak bizim çok yönlü ilişkiler kurmaya ihtiyacımız var.

Söz konusu pollitika, elbet geçmişteki dünya durumunun bir ürünü idi. Şimdi ise dünya durumu kökten değişmiştir ve bizim daha esnek, akılı bir politika izlememiz için ortam uygundur. Bu konudaki ilkemiz, sömürgeci rejimi tecrit ve kendimize, mümkün olduğunca en geniş ölçekte dost ve destek yaratma olmalıdır.

Yayın ve Propaganda:

İkinci Kongremizden sonra yayın çalışmalarımız yurt dışında daha da gelişti. Merkez yayın organımız Riya Azadi Haziran 1990'a kadar düzenli olarak çıktı. Bu aşamada yurt içi yayınının devreye girmesi ile Riya Azadi'yi durdurduk.

Bu dönemde yurt dışındaki matbaamız iyi çalıştı ve çok sayıda kitap yayını yaptık. Ancak yurt içinde kitap yayınlarının devreye girmesi ile, yurt dışında kitap basımına da, bazı istisnalar dışında gerek kalmadı. Daha önce yurt dışında basılmış olan bazı eserlerle, yeni yayınlarımız, çoğunlukla yurt içinde basılmaya başladılar.

Ne var ki, yurt içinde kitap basımının iyi olduğunu söyleyemeyiz. Hem baskı iyi değil, hem de basım işi çok yavaş yürümekte. Oysa bu alanda büyük avantaja sahibiz. Basıma hazır birçok eser var ve bunlar dizilmiş, filme alınmış olarak arkadaşlarımızın eline ulaşmaktadır. Yapılacak tek iş bunları matbaaya vermek ve temiz basımını sağlamaktan ibarettir. Bunun bile yapılamamasını ve kitapların kağıt ve basım olarak bu derece kötü oluşunu anlamak güçtür.

Oysa, yurt içinde kitap basımı için, geçmişe oranla çok elvereşli bir ortam var ve bunu en iyi biçimde değerlendirmek gerekir.

Yurt içindeki aylık legal yayını yaşatmak için iyi bir mücadele verdik. Ancak bu yayına yurt içinden yazı olarak katkı, ne yazık ki azdır.

Şu anda haftalık yayının devreye girmiş olması sevindirici. Kimi eksik ve kusurların zamanla giderileceğini umuyoruz. Bu yayına da Kürtçe planında yurt içinden katkı çok az. Bunu da süreç içinde gidermek gerekir. Diğer yandan aylık yayını da aksatmadan çıkarmak gerekir. Yazıların büyük çoğunluğu, yurt dışından geliyor. Eğer ayda bir çıkması mümkün olmazsa, hiç değilse iki ayda bir çıkmalı. Haftalık gazete güncel olaylara ilişkin haber ve yorum ihtiyacını giderdiği için, derginin ayda bir çıkması zorunlu değil.

Yine yurt içinde kültürel bir yayının çıkması, yurt dışında Roja Nu'yu sürdürmeyi zorunlu olmaktan çıkarıyor. Roja Nu sürdürülebilse, yine de iyi olur. Ama yeter kadro ve zaman yok. Mevcut kadrolar geçimlerini sağlamak için başka işlerde çalışıyorlar ve yurt içine yazı göndermek de yine onların omuzunda.

Yayın çalışmalarının giderek yurt içine aktarılması ve bu yayınların yurt dışından

desteklenmesi olumlu bir gelişmedir. Yurt dışında örgütümüz iyi sayılacak bir dağıtım ağı kurmuştur. Yurt dışındaki kadrolarımız bu konuda başından beri fedakârca bir çalışma yapmaktalar. Bu da yayınlarımızın yaşatılması bakımından bir avantajdır.

Diğer yandan, yayın ve kitap işini, bağımsız bir ticari işletme gibi örgütlemek, onun kendi yağıyla kavrulmasını sağlamak iyi olur. Bu konu üzerinde düşünmeli ve gerekeni yapmalıyız.

Üç yıl öncesine gelinceye kadar, propaganda çalışmalarımız da asıl olarak yurt dışında yoğunlaşmıştı. Partimiz hem merkez yayın organını kullanarak, Kürtçe ve Türkçe'nin yanı sıra çeşitli dillerde bildiri, broşür ve raporlar yayınlayarak, hem de sık sık toplantılar ve gösteriler düzenleyerek yurt dışında etkin bir propaganda ve ajitasyonu sürdürdü.

O kanıdayım ki gelişmeleri önceden sezmekte, politika oluşturmakta, yol göstermekte ve olayları değerlendirmede, zaman zaman aksamalar olsa bile, esas olarak başarılı olduk.

Riya Azadi'nin 100. sayıya ulaşması ve Partimizin 12. kuruluş yıldönümü nedeniyle 1986 Aralığı ve 1987 Ocağında, Fransa, Hollanda, İsveç, Danimarka, Federal Almanya, Batı Berlin ve Avusturalya'da yirmiyi aşkın toplantı yaptık.

TEVGER'in kuruluşunu duyurmak ve amaçlarını anlatmak için yapılan bir dizi toplantıda konuşmacı ve düzenleyici olarak aktif rol aldık.

12 Eylül'ün yıl dönümlerinde faşist rejimi protesto için, Halepçe katliamı nedeniyle kanlı Irak rejimini protesto ve halkımızla dayanışmayı yükseltmek için, Türkiye Kürdistanı'ndaki baskı ve kıyımları protesto için yoldaşlarımız aktifçe çalıştılar.

DENG, Özgür Gelecek ve diğer Kürt basınıyla dayanışma için dört yerde geceler düzenlendi. Sovyetler Birliği'nde; açıklık ve yeniden yapılanma denen sürecin başlamasından sonra yer alan değişiklikler konusunda parti politikasını oluşturmak için, Kongre toplama şartları olmayınca, Birinci Yurt Dışı Konferansı'nı topladık. Konuyu hazırlık sürecinde ve konferansta tartıştık ve görüşümüzü belirledik. Konferans tezlerini ve kararlarını yayımladık. İkinci Konferansımız da, Kongre'ye hazırlık sürecinde, ilk konferanstan bu yana geçen daha büyük değişiklikleri ve yeni koşulları tartışarak Partimizin politika oluşturmasına hizmet etmiştir.

Yurt içinde örgütümüzün toparlanması, legal yayının başlaması, kitle hareketinin canlanması ve seçim dönemlerinde ortaya çıkan olanaklarla, yurt içinde propaganda çalışmalarımız da güç kazandı.

26 Mart'ta Diyarbakır yerel seçimlerinde örnek bir kitle çalışması yapıldı. Daha sonra kurulan HEP, eğer çıkış amaçlarından saptırılmasa ve belli bir örgütün hegemonyasına girmese idi, propaganda çalışmalarımız bakımından olumlu bir araçtı.

HEP'in SHP'ye yeniden pazarlandığı dönemde tutumumuz olumluydu. Bağımsız aday göstererek, mitingler düzenliyerek ve seçim dönemindeki öteki çalışmalarla iyi bir propaganda ve ajitasyon çalışması yürüttük. Ancak seçim masraflarımız olanaklarımıza göre çak fazlaydı. Dört renkli, boy boy afişlerden de anlaşılacağı üzere, işi gereksiz bir gösterişçiliğe vardırmıştık. Alınan sonuç ise, iptal oylarının miktarı hesaba katıldığında, kötü değildi. Altı yerde, yaklaşık 60 bin oy alınmıştı. Ne var ki, bu sonuçları kamuoyuna gereği gibi yansıtamadık. Sanki üç-beş bin oy alınmış gibi yansıdı. Dengê Komkar'da, geç de olsa bu sonuçları tahlil eden bir yazı yayımlandı ise de, asıl olan yurtiçi idi. Örneğin DENG'de bu konu gereği gibi işlenebilirdi.

Propaganda ve ajitasyon sanatı öyle bir şeydir ki, eğer onu iyi kullanırsanız başarısızlığı başarı gibi gösterebilirsiniz. Ama bunun tersi de doğrudur. Kullanmasını bilmeyince iyi bir sonuç bile hezimet gibi yansıyabilir.

Ağrı mitinginin video kasetleri kitleye moral verdi.

Yurt içinde gerçekleştirilen DENG'le dayanışma geceleri ve Newroz toplantıları da, propaganda ve ajitasyon değeri olan başarılı eylemlerimizdir.

Eğitim:

İkinci Kongremizden sonra da, yurt dışındaki kadrolar için zaman zaman haftalık eğitim çalışmaları yaptık. Aynca birimlerin kendi eğitim çalışmaları oldu. Hafta sonu seminerleri, güncel konular için yapılan kitleye açık olan ve olmayan toplantılar da üye ve sempatizanların eğitimi bakımından oldukça yararlıdır.

Diğer yandan, dünya ölçüsünde yer alan son gelişmelerden sonra, eğitim konusunu da yeniden gözden geçirmekte yarar var. Marksist klasiklerin okunup adeta ezberlenmesine dayanan eski tür eğitim anlayışını terk etmek gerekiyor. Elbet bu eserleri tümden bodruma koyacak değiliz. Onları bundan sonra da okumak gerekir. Ama eleştirici bir gözle. Bu eserlerden öğreneceğimiz birhayli şey var. Diğer yandan, onlarda eskiyen ve günümüze uymayan görüşler, tezler de var.

Parti içi eğitimden amaç, insanlara belli görüşleri ve sloganları ezberletmek değildir. İnsanların bilgi edinmesini ve özgür düşünmesini amaçlamalıyız.

Genç kuşaklar, özellikle de yurt içindekiler, 12 Eylül'ün yarattığı kesinti nedeniyle, Partimizin tarihi ve mücadelesi konusunda yeterince bilgi sahibi değiller. Onlara bu eksiği gidermeleri için yardımcı olmalıyız. Diğer yandan geçmişteki ideolojik yayınlarımızda, polemiklerde yazılanlar ve söylenenler, birçok yönden eskidiler. Genç kuşaklar onlardan yararlanabilirler; ama değişen durumu ve bizzat bizim görüş ve politikamızda değişeni de hesaba katmak gerekir.

Yurt içinde eğitim, ülke koşullarına göre örgütlenmelidir.

Kadroların eğitimi, aynı zamanda, parti çalışması bakımından gerekli olan çeşitli dallarda -örgütlenme, yayın ve propaganda, teknik, kültür, politika, diplomasi- gerekli uzman kadroları yetiştirmektir.

Bu amaçla eğitim görevleri hiç bitmez. Parti güçlenip yığınsallaştıkça, bu tür kadrolara ihtiyaç daha da büyür.

Parti üyesi için eğitimin en iyisi ise, parti saflarında ve kitleler arasında görev yaparak, çalışarak edinilen bilgi ve deneylerdir. En iyi parti okulu, partili çalışmanın kendisidir.

Mali Durum:

Yoldaşlar, Mali durumla ilgili, işin daha çok hesap yönünü gösteren rapor size ayrıca sunulacak. Ancak Mali durumumuzu, başka açılardan ayrıca değerlendirmeyi gerekli buldum.

Mali görevlerin, örgüt için en hayati alanlardan biri olduğunu söylemeye gerek yok. Mali durumumuz iyi olmazsa, öteki çalışmaları iyi biçimde yürütemeyiz. Söylediklerimiz kağıt üzerinde kalır.

Mali görevler bakımından iki şeyin önem taşıdığı kanısındayım:

Birincisi, Örgüte mali olanaklar sağlamaktır. Bunu planlamak, gerçekleştirmek, en başta Merkez Komitesi'nin görevidir. Ayrıca tüm birimlerin, tüm yoldaşların örgütü mali bakımdan güçlendirmek için çaba göstermeleri gerekir.

İkincisi, mali olanaklarımıza uygun bir harcama planı yapmaktır. İnsanlar için aile bütçesi neyse örgütler için de, belli süreler için, örneğin yıllık harcama planı, ya da bütçe odnr.

Örgütümüz, başından beri, harcamaları mali olanaklarına göre yürüttü ve bu nedenle güç duruma düşmedi. Kimseye borçlanmadık. Her zaman elimizde bir yedek akçe oldu. Ancak son dönemde harcamalar plansız bir durum kazandı ve örgütümüzü açık bir mali krizin eşiğine getirdi.

Partinin gelirleri, yıllardır ki, asıl olarak yurt dışındaki olanaklardan sağlanıyor. 12 Eylül sonrası MK yurt dışına çıktığı için, mali merkez de burada idi. Yurt içi komitesi oluştuktan sonra yoldaşlara harcamalar konusunda belli bir inisiyatif verdik, ama çerçeve de verdik, yani mümkün olduğunca harcamaları denetledik. MK çoğunluğu yurt içine geçtikten sonra da, mali durumumuz konusunda arkadaşlara ayrıntılı bilgi verdik. Aylık harcamaların belli bir limiti aşmaması gerektiğini söyledik. Karşılıklı görüş alışverişinden sonra bu limitleri saptadık. Ayrıca, var olan mali olanakları, yurt içine kanalize etmek için, yurt dışında profesyonelliği, bir-iki istisna hariç, tümden kaldırdık, tasarrufu azami düzeye çıkardık.

Yurt içindeki yoldaşlarda, hızli bir profesyonelleşme eğilimi gördük ve bu konuda, geçmişten örnekler de vererek uyardık. MK'nın tüm üyelerinin profesyonel olmaması gerektiğini söyledik. Ayrıca, profesyonel kadro sayısının, bu aşamada 10'u aşmaması gerektiğini söyledik. Oysa, bir süre sonra, yeniden ısrarlı uyarılarımıza rağmen, hem harcamalar, hem de profesyoncl kadrolar için konan limit hızla aşıldı. Yurt içinde aylık harcamalar 20.000 mark dolayında düşünülmüşken, bu 50'ye, hatta 100'e çıktı. Profesyonel kadrolar, yoldaşların kendi deyişiyle 40'ı, 50'yi aştı.

Bu şaşırtıcı harcama temposu yüzünden hem yedekler, hem de bu arada, bulduğumuz bazı yeni destekler tükendi. Bu türden desteklerse sürekli değil ve her zaman da şans yaver gitmeyebilir.

Bu durumda arkadaşlarımızın mali sorunu çözmek için nasıl bir reçeteye sahip olduklarını doğrusu çok merak ediyorum. Örgütümüzün karşı karşıya kaldığı bu kritik mali durum üzücüdür. Bu konuyu tartışıp ciddi çözümler bulmak zorundayız.

Kemal Burkay
Genel Sekreter

Ağustos 1992

1993'te değişen haliyle
KÜRDİSTAN SOSYALİST PARTİSİ (PSK) TÜZÜĞÜ

Madde 1: Partinin adı"Partîya Sosyalîst a Kurdistan"dır.
Türkçe söylenişi "Kürdistan Sosyalist Partisi"dir.
Kısa yazılışı, her iki durumda da PSK'dır.
Amblemi, kırmızı zemin üzerinde sarı güneştir.
Ana örgütlenme ve mücadele alanı, Türk devletinin işgali altındaki Kürdistan parçasıdır.

Madde 2: PSK, Kürdistan işçi sınıfının, yoksul ve orta köylülerin, esnaf ve zenaatkarların, aydınların ve öteki emekçi halk kesimlerinin partisidir.

Madde 3: Partinin yakın amacı, ülkeyi yabancı boyunduruğundan kurtarmak, demokratik bir toplum kurmak, ulusal ekonomi ve kültürü geliştirmektir.
Bu aşamada Parti, mızrağın sivri ucunu sömürgeci rejime ve işbirlikçilerine yöneltir, tüm ulusal güçleri geniş bir cephe içinde toplamak için çaba gösterir.

Madde 4: Partinin nihayi amacı, hertürlü sömürü ve baskı ilişkisine son verecek adil ve eşitlikçi sosyalist toplumu kurmaktır.
Partimiz sosyalizme geçişi ve onun kuruluş sürecini çok partili demokratik mekanizmalar içinde ve tümüyle halkın istemi, katkısı ve desteğine dayanarak yapmayı amaçlar.

Madde 5: Partimiz sosyalist dünya görüşünü savunur, emekçiler arasında ve tüm toplum saflarında sosyalist görüşleri yayar; emekçilerin çıkarlarını savunur, sosyal hakların genişletilmesi için çalışır ve sosyalist bir gelecek için toplumu hazırlamaya çaba gösterir.
Partimiz, ulusal kurtuluş devrimi aşamasında propaganda ve ajitasyonunu bu yakın hedefe uygun biçimde yürütür, ağırlığı ulusal kurtuluş devrimine verir.

Madde 6: Partinin organları kongre, merkez komitesi (MK), merkez yürütme kurulu (MYK), genel sekreterlik (GS), dış ülkelerdeki parti temsilcilikleri, bölge komitesi, yöre komitesi, çalışma komitesi ve hücredir.

Madde 7: Kongre Partinin en yüksek karar organıdır. Üç yılda bir kez, MK'nin tayin edeceği yerde toplanır. MK gerekli durumlarda kongreyi olağanüstü toplantıya çağırabilir.
Ölüm veya tutuklanma gibi sebeplerle MK çoğunluğunun toplanamaması halinde, genel sekreter olağanüstü kongre çağrısı yapabilir.
Her bölge komitesi kongre için, 50'ye kadar olan üye sayısı için 2, ondan sonraki her 25 kişi için bir delege seçer.
MK'nin asil ve aday üyeleri ile bölge komitesi sekreterleri kongrenin doğal üyeleridirler.

Madde 8: Kongrenin görevleri şunlardır:

a) Partinin tüzük ve programında gerekli değişiklikleri yapmak;
b) Mücadelenin stratejisini ve ana taktikleri tespit etmek;
c) Merkez Komitesinin çalışma ve hesap raporlarını görüşüp komiteyi aklamak;
d) Yeni MK'ni seçmek;
e) Parti politikası ile ilgili, gerekli gördüğü diğer kararları almak.

Merkez Komitesi, kongrenin toplanma koşullarının olmadığı, ancak parti çıkarları açısından gecikmesinde sakınca olan zorunlu hallerde kongre görev ve yetkilerini bizzat yüklenir.

Madde 9: Merkez Komitesi Parti'nin en yüksek yürütme ve ikinci derecede karar organıdır. ...asil, ...aday üyeden oluşur. ...ayda bir toplanır.
Aday üyeler Merkez Komitesi'nin gerekli bulduğu toplantılara katılır, görüş belirtir, ancak oy kullanamazlar.
Ölüm, istifa ve benzer nedenlerle Merkez Komitesi'nde eksilme olursa, MK, aday üyeler içinden uygun bulduklarını asil üyeliğe seçer.

Madde 10: MK'nin görev ve yetkileri şunlardır:
a) Kendi üyeleri arasından genel sekreteri, GS yardımcısını, mali sorumluyu ve öteki Merkez Yürütme Kurulu üyelerini seçmek ve gerektiğinde değiştirmek;
b) Merkez Yürütme Kurulu'nun ve Genel Sekreterliğin çalışmalarını denetlemek;
c) Parti tüzük ve programı ile Kongre kararları doğrultusunda Partiyi yönetmek, kararlar alıp yürütmek;
d) Gerekli gördüğü yerlerde bölge komiteleri oluşturmak, onların çalışmalarını denetlemek ve gerektiğinde bu komiteleri değiştirmek;
e) Bölge ve yöre komiteleri için yedek organlar örgütlemek;
f) Parti kadrolarının eğitimini planlamak ve yaptırmak;
g) Partinin yayın, propaganda ve kitle çalışmalarını programlamak ve yürütmek;
h) Partinin dış ilişkilerini planlamak ve yürütmek, dış ülkelerde parti temsilcilikleri oluşturmak;
i) Diğer devrimci, ilerici, yurtsever ve demokrat örgütlerle ortak eylem programları düzenlemek; güçbirliği ve cephe çalışmaları konusunda karar vermek ve bu çalışmaları yürütmek;
j) Gerekli merkez çalışma bürolarını oluşturmak;
MK, (d, e, f, g, h, i, j) fıkralarında yazılı görevlere ilişkin olarak MYK'yı yetkili kılabilir.

Madde 11: Merkez Yürütme Kurulu (MYK) tüzüğe, programa, kongre ve Merkez Komitesi kararlarına uygun olarak Parti politikasının ve çalışmalarının yürütülmesinde yetkili ve MK'ne karşı sorumludur;
Genel sekreterin başkanlığında, GS yardımcısı, mali büro sekreteri ve ...sayıda üyeden oluşur.
MK'nin direktiflerine uygun olarak parti harcamalarını planlar ve denetler;
Zorunlu hallerde MK'ni olağanüstü toplantıya çağırabilir.

Madde 12- Genel Sekreterlik, genel sekreterin başkanlığında, genel sekreter yardımcısı ve yeteri kadar raportörden oluşur.
a) Partinin merkez arşivini tutar;
b) Merkezi düzeydeki yazışmaları yapar;

c) Genel sekreterin görüşmelerini düzenler;
d) Genel sekreterin isteyeceği konularda araştırma yapar ve raporlar verir.

Madde 13: Genel Sekreter Merkez Komitesi'nce, kendi üyeleri arasında salt çoğunlukla seçilir.
a) MK'nin ve MYK'nın toplantılarına başkanlık eder;
b) Parti'yi dışa karşı en üst düzeyde temsil eder;
c) Parti işlerinin yürütülmesinde MK ve MYK üyelerine, dış ülkelerdeki parti temsilcilerine direktif verir, çalışmaları denetler;
d) Genel Sekreterliğin çalışmalarını yönetir ve denetler.
Merkez Komitesi'ne ve MYK'ya karşı sorumludur.

Genel sekreterin bulunmadığı hallerde kendisine genel sekreter yardımcısı vekalet eder. İkisinin de görev yapamaz durumda olması halinde MYK, MK toplantısına kadar kendi üyeleri arasından birini görevlendirir.

Madde 14: Parti temsilcilikleri, MK kararıyla uygun görülen ülkelerde oluşturulur.
Parti temsilcileri, MK, MYK ve genel sekreterin direktifleri doğrultusunda Parti'yi bulundukları ülkede temsil eder, Parti adına görüşme yapabilir ve demeç verebilirler; belirtilen organlara karşı sorumludurlar.
Söz konusu ülkelerde bir parti örgütü varsa bile, temsilcilerin bu örgüt ağı içinde veya başında olmaları zorunlu değildir; ancak bu durumda gerekli koordinasyon sağlanmalıdır.

Madde 15: Bölge komiteleri Parti'nin belli bölgelerdeki üst organlarıdır; 3 veya 5 kişiden oluşur; başkanı bölge sekreteridir.
Bölge komiteleri kurma veya feshetme kararı MK'ne aittir.
Bölge Komitesi'nin üyeleri, MK'nin örgütlenme bürosunca belirlenir ve güvenlik açısından, gerçek isimler yalnızca bu büroca bilinir; MK üyelerinin tümünün bilmesi gerekmez.
MK, yurt dışına özgü olmak üzere, örgüt güvenliği bakımından sakınca görülmeyen yerlerde ve durumlarda, bölge veya birim kongresinin toplanmasına, komitenin seçimle belirlenmesine karar verebilir ve komitenin üye sayısını arttırabilir.

Madde 16: Bölge komitesi, tüzük-program ışığında ve üst organların karar ve direktiflerine uygun olarak:
a) Bölge düzeyinde parti çalışmalarını düzenler ve yürütür;
b) Kendisine bağlı yöre komiteleri ve diğer birimlere çalışmalarda yol gösterir, onlar arasında koordinasyonu sağlar ve çalışmalarını denetler;
c) kendisine ulaşan aidatları ve diğer parti gelirlerini MK'ne ulaştırır;
d) Partiye gelir sağlamak için çalışmalar yapar;
e) Bölgedeki parti çalışmaları hakkında üst organlara rapor verir;

BK ayda bir kez toplanır; koşulların elvermediği durumlarda, MK kararıyla toplantı süreleri iki aya çıkarılabilir.

Madde 17: Yöre komiteleri, bölge komitesine bağlı olarak belli yörelerde (şehir, kasaba, büyük semt, köy gibi) parti çalışmasını yürüten organlardır; 3 veya 5 kişiden oluşur; başkanı yöre sekreteridir.

Bölge komitesi, MK'nin onayını alarak uygun gördüğü yerlerde yöre komiteleri oluşturur. Yöre komitesinin üyeleri, bölge komitesinin sekreteri ile o yöreden sorumlu bölge komitesi üyesi tarafından ortaklaşa belirlenir; güvenlik bakımından bu üyelerin, hem BK'nin diğer üyeleri, hem de MK'nin ilgili bürosu dışında bilinmesi gerekmez.

Sözkonusu örgütlenme alanında henüz bir BK'nin olmaması halinde, MK doğrudan kendisi, örgütlenme bürosu kanalıyla, YK oluşturabilir.

Yöre komitesinin üyeleri, aynı zamanda bir çalışma komitesinin sekreteri olabilirler.

Yöre komitesi, BK'nin 16. maddede yazılı görev ve yetkilerine, yöre düzeyinde sahiptir.

Ayda bir kez toplanır.

Madde 18: Çalışma komiteleri fabrika, işyeri, okul, mahalle, köy gibi yerlerde ve duruma göre YK'ne veya BK'ne bağlı olarak oluşturulur. ÇK'nin üye sayısı 3, 5 veya 7 kişi olabilir ve mümkün olduğunca hücre sekreterlerinden oluşmalıdır.

16. maddede yazılı görev ve yetkilere kendi çalışma alanında sahiptir.

Duruma göre 15 günde veya ayda bir kez toplanır.

Madde 19: Hücre üç kişiden oluşur; sekreteri kanalıyla çalışma komitesine veya YK'ne bağlıdır.

Hücre partinin tüzüğü, programı ve üst organların direktifleri doğrultusunda kitle içinde çalışma yürütür; partinin görüşlerini kitleye ulaştırır, propaganda ve ajtasyon yapar; partiye yeni üyeler ve mali kaynaklar araştırır.

Duruma göre 15 günde veya ayda bir kez toplanır.

Madde 20: Parti üyeliğine alınacak kişide şu nitelikler aranır:

a) 17 yaşını bitirmiş olmak;

b) Parti'nin amaç ve ilkelerine uygun çalışmayı benimsemek;

c) Cesur ve fedakar olmak;

d) Ağzı sıkı olmak, sır saklamak;

e) Dürüst olmak

f) Kumara, alkole düşkünlüğü ve benzer kötü alışkanlıkları olmamak.

Madde 21: Üyenin görevleri şunlardır:

a) Merkez Komitesi'nce belirlenen miktardaki aidatı düzenli şekilde ödemek;

b) Parti'nin sırlarını titizlikle saklamak;

c) Parti'nin amaçları ve yetkili organların kararları doğrultusunda kitle arasında çalışma yapmak, parti görüşlerini yaymak;

d) Parti'ye yeni üyeler kazanmak için çaba göstermek;

e) Parti'ye gelir sağlamak için çaba göstermek;

f) Yetkili organların verdiği diğer görevleri yerine getirmek.

Madde 22: Üyeliğe alınma yöntemi:

Hücrelerde üyeliğe önerilen kişinin durumu, hücre sekreteri tarafından, hakkındaki yeter bilgi ile birlikte çalışma komitesi sekreterine iletilir. (eğer sözkonusu hücre bir çalışma komitesine bağlı değilse, kanaldan yöre komitesine, veya bağlı olduğu organa iletilir). Çalışma komitesinin sekreteri, öneriyi, kendi görüşüyle birlikte yöre komitesine (eğer yöre komitesine bağlı değilse, bağlı olduğu üst organa) ulaştırır. Yöre komitesi (o yoksa yetkili üst organ) bu kişi hakkında ayrıca araştırma yapar ve gerekli durumlarda -örneğin geçmişi hakkında yeter bilgi başka bir bölgeden

sağlanabilecekse- üst organlar kanalıyla bilgi ister.

Yöre komitesi, gerekli araştırma sonunda olumlu bir kanıya varırsa durumu ilgili hücreye iletir. Bu kişi ile bağlantı kuracak eleman belirlenir ve ilgili kişinin de üyelik önerisine evet demesi durumunda, kendisine takma bir ad (kod adı) verilir.

Aday üye 3-6 ay süreyle, uygun düşen görevler verilerek sınanır ve gözlenir. Bu süre sonunda yöre komitesi ilgili kişinin üyelik durumuna kesin karar verirse, o bir hücreye dahil edilir ve gerekli bilgi -kod adıyla- bölge komitesine ulaştırılır. Üye örgütsel çalışmada kod adıyla anılır. Üye hakkında yeter bilgi MK'ne ulaştırılır.

Madde 23: Yöre komitesinin olmadığı yerlerde örgütlenme çalışması doğrudan bölge komiteleri tarafından, bölge komitesinin de henüz olmaması durumunda, MK'nin doğrudan görevlendireceği bir komite veya kişi tarafından, MK ile ilişki içinde yürütülür.

Buralarda koşullar ilk elde bölge komitesi oluşmasına elvermiyorsa, öncelikle yöre komitesi veya çalışma komitesi oluşturulabilir.

Madde 24: Her üye içinde bulunduğu parti organının ve bir parti görevi nedeniyle zorunlu olarak ilişki kurduğu partililerin dışında, herkese karşı partili kimliğini sıkı biçimde gizlemekle yükümlüdür.

Madde 25: Üye herhangi bir nedenle Parti'den çıkarılsa veya ayrılsa bile, parti sırlarını her zaman gizlemek zorundadır. Buna uymaması halinde, kendisine 28. maddenin son fıkrası hükmü uygulanır.

Madde 26: Aşağıdaki eylemler parti suçu sayılır:

a) Verilen görevi yapmamak, ihmal etmek veya baştan savmak;

b) Örgütün sırlarını dışarıya vermek;

c) Örgütün birliğini bozucu tavırları olmak;

d) Örgütün tüzük ve programına aykırı eylemleri olmak;

e) Özel hayatında parti üyeliği ile bağdaşmayan davranışlar göstermek (kumar, sarhoşluk ve benzeri);

f) Yetkili organın kararıyla kendisinden özeleştiri istendiği halde bunu red etmek.

Madde 27: Yukardaki suçlardan birini işleyen üyenin durumu hiyerarşik yoldan bölge komitesine ve MK'ne uluştırılır. İşlenen suçun durumuna göre yetkili kurul (MK, BK veya merkez disiplin bürosu), gerektiğinde araştırma da yaparak tüzükte öngörülen cezayı verir.

Madde 28: Parti suçu işlenmesi halinde verilecek cezalar şunlardır:

a) Uyarı;

b) Kınama;

c) Altı ay veya bir yıl süreyle ilişkilerin askıya alınması;

d) İhraç.

Üyeden ayrıca MK veya bölge komitesi kararıyla sözlü ve yazılı özeleştiri istenebilir.

Partinin sırlarını dışarı verme halinde uygulanacak ceza en azından ihraçtır.

İşlenen parti suçu, eğer parti için önemli bir kayba yol açmışsa, o zaman MK, çok daha ciddi tedbirlere karar verir ve bunu uygular.

Madde 29: Parti suçlarına ilişkin olarak MK, kendi üycleri ile bölge komitesinin üyeleri hakkında bizzat karar verir.

BK, kendi bölgesinde örgütlü üyelcr hakkında; MK'nin belirlediği üç kişilik merkez disiplin bürosu (MDB) isc, bir bölge komitesine bağlı olmayan örgüt üyeleri hakkında, uyarı, kınama, ilişkileri askıya alma ve ihraç cezalarını vermeye yetkilidir.

MDB ve BK'nin uyarı ve kınama cezaları kesindir. İlişkileri askıya alma kararı hemen yürürlüğe girer; ancak üye buna karşı MK'ne itiraz edebilir.

İhraç kararını ancak MK verebilir.

Madde 30: Parti'nin tüm gelirleri MK'nde toplanır ve onun göstereceği biçimde sarfedilir. MK, bölge komitelerine, belli bir miktarı alıkoyma ve kendi inisiyatifi ile sarfetme yetkisi verebilir.

Madde 31: MK, Parti'ye mali kaynak sağlanması ve sarfa ilişkin olarak özel gizlilik isteyen durumlarda, gerekeni yapması için, genel sekreterin başkanlığındaki üç kişilik bir komiteye yetki verebilir. Mali büro sekreteri bu komitenin doğal üyesidir.

Madde 32: Zamanının tamamını veya büyük kesimini parti çalışmasına verip dc geçimlerini sağlayacak bir geliri olmayan partililere, Merkez Komitesince, görevlerinin önemi de gözönüne alınarak ve Parti olanaklarına göre, geçimlerini sağlayacak bir gelir bağlanır.

Parti çalışmaları nedeniyle tutuklananlar ve mücadelede hayatlarını verenlerin bakmaya zorunlu olduğu kişiler için de aynı ilke gözetilir.

Madde 33: Parti'nin çalışmasında Parti tüzük ve programı bütün organ ve üyeleri, üst organların kararları alt organları bağlar.

Her üye, üyesi bulunduğu organ, komite veya hücrede, kararlar alınırken görüşünü açıkça belirtir, önerilerini özgürce yapar; ancak birkez karar alındıktan sonra, kendisi aykırı görüşte de olsa, karara uymak ve verilen görevi yapmak zorundadır.

Üst organlar, Parti politikasına ilişkin önemli kararlar alınmadan önce ve uygulama sürecinin ardından, zamanın ve diğer koşulların elverdiği ölçüdc, tabanın görüş ve önerilerini alır ve bunu önemle gözönünde tutarlar.

Kararlar, direktifler, bilgiler, görüşler ve öneriler, yukardan aşağıya ve aşağıdan yukarıya hiyerarşik yoldan ve örgütün gizliliğine zarar vermeyecek şekilde ulaştırılır.

Madde 34: Asil üyeliğe kabul edilenler, parti görevlisinin huzurunda aşağıdaki Parti Andını okurlar:

Kürdistan Sosyalist Partisi'nin tüzük ve programını benimsiyor ve parti üyesi olmayı kabul ediyorum.

Kürdistan'ın kurtuluşu, Kürt Ulusu'nun özgürlüğü ve emekçi halkın her türlü baskı ve sömürüden nihayi kurtuluşu için inanç ve enerji ile çalışacağıma;

Bana verilen görevleri yerine getirmek için canla başla çaba göstereceğime;

Parti çıkarlarını her türlü kişisel ve ailevi çıkarımdan önde tutacağıma;

Parti disiplinine titizlikle uyacağıma, sır saklıyacağıma, partili onuru yukarda tutacağıma;

Bu uğurda ölüm dahil, her türlü güçlüğe göğüs gereceğime söz veriyor, and içiyorum.

3. Kongre Sonrası
PARTİ TÜZÜĞÜNDE YAPILAN DEĞİŞİLİKLER ve GEREKÇESİ

3. Kongremiz, tüzük değişikliğini gündemine almış, tartışmış; ancak Kongre öncesi bunun için yeter hazırlık yapılmadığı ve zaman da yetersiz olduğu için, değişikliği bizzat gerçekleştirememiş ve bu iş için yeni seçilecek merkez komitesini görevlendirmişti.

Buna uygun olarak bir değişiklik tasarısı hazırlandı. Yapılan değişiklikler ve gerekçeleri aşağıda gösterilmiştir:-

Tüzük değişikliğinde şu ilkeler göz önüne alındı:
1. Tüzüğü, programımızda yapılan son değişikliklerle uyumlu hale getirmek;
2. Hem sadeleştirmek, hem eksiklerini tamamlamak;
3. Kollektiviteye, parti içi demokrasiye ağırlık kazandırmak.

1- Tüzüğün 1.Maddesi, Partinin adını ve amblemini değiştiren son kongre kararına uygun olarak değiştirildi.

Bu maddeye, isim değişikliğinden sonra, herhangi bir karışıklığa ve yanlış anlamaya yol vermemek için, şöyle bir fıkranının eklenmesi uygun görüldü.

"Ana örgütlenme ve mücadele alanı, Türk Devleti'nin işgali altındaki Kürdistan parçasıdır."

Partinin amblemi olarak güneş seçildi; ancak nasıl bir zemin üzerinde olacak, onu henüz saptamış değiliz. Örneğin kırmızı zemin üzerinde bir sarı güneş olabilir. Benim önerim budur. Son parti afişine yansıdığı gibi. Bunu tartışıp, gerekirse bu işten anlayanlara bazı değişik örnekler yaptırıp bir sonuca varmak gerekir. (1)

2- Tüzüğün 2. maddesinde partinin niteliğine ilişkin birinci bent, programda yapılan değişikliğe uygun olarak yeniden formüle edildi. Programdaki formülasyon aynen alındı.

3- Partinin amacı eski tüzüğümüzde 2. ve 3. maddelerde ifade edilmişti. Yenisinde, Partinin yakın amacı 3. maddede, nihayi amacı isc 4. maddede ifade edildi.

Partinin yakın ve nihayi amaçlarında esasta bir değişiklik yoktur. Eskisinde olduğu gibi yenisinde de partimizin yakın amacı ulusal demokratik devrim, nihayi hedefi ise sosyalizmdir. Ancak formülasyon ve terminolojide, programda yapılan değişiklikliğe ve yeni anlayışımıza uygun değişiklikler yapıldı; böylecc tüzük programla uyumlu hale getirildi.

4- Tasarıdaki 5. madde ise, partinin sosyalist niteliği ve görevleri ile, ilk aşamada ulusal görevler üzerinde yoğunlaşmanın gereğini, diğer bir deyişle, her iki amaç arasındaki bağlantıyı ve uyumu ifade ediyor.

5- Eski tüzükteki 4, 5, ve 6. maddeler çıkarıldı. Bunlar Türk halkının ilerici güçleriyle ittifaka, Kürdistan'ın öteki parçalarındaki özgürlük mücadelesini desteklemeye ve

enternasyonalist görevlere ilişkindir. Bunlar porgramda ifade edilmiştir ve ayrıca tüzükte yer almalarına gerek yoktur. Tüzük, asıl olarak partinin örgütlenme ve çalışma tarzına ilişkindir; amaç dışında, program ilkelerinin tüzüğe yansıması gerekmez. (İlk tüzüğümüz programdan önce yapılmıştı. bu nedenle bazı programsal ilkeleri de kapsamıştı. Sonradan yapılan kimi değişikliklere rağmen bunlara dokunulmadı. Ancak, bu tür formülasyonları bundan böyle de tüzükte sürdürmenin, bir tekrar olmadan öte yararı yoktur.)

6- Parti organlarına ilişkin 6. maddeye,"dış ülkelerdeki parti temsilcilikleri" yeni bir organ olarak eklendi.

7- Kongre'ye ilişkin eski tüzükteki 8. madde (tasarıda madde 7) olduğu gibi kaldı. Yalnızca, son fıkradaki "yedek üye„ terimi "aday üye" olarak değiştirildi.

8- Eski tüzüğün, Kongre'ye ilişkin 9. maddesinin son fıkrasına bir ekleme yapıldı. Bu fıkra, gerekli ve zorunlu hallerde MK'ne kongre yetkileri vermektedir. Buna "Kongre'nin toplanma koşullarının olmadığı, ancak parti çıkarları açısından gecikmesinde sakınca olan zorunlu hallerde„ibaresi eklenerek açıklık getirildi.

9- Eski tüzüğün, MK'ne ilişkin 10. maddesi, tasarıda 9. ve 10. maddeler olarak ikiye bölündü.

Tasarının 10. maddesinde, fıkraların sıralamasında değişiklikler yapıldı.

(a) fıkrası yeni biçimde formüle edildi.

Görevler arasına "Parti'nin dış ilişkilerini planlamak ve yürütmek, dış ülkelerde parti temsilcilikleri oluşturmak" fıkrası (h) eklendi.

(i) fıkrasından, eski metindeki, diğer örgütlerle "bağ kurma" ifadesi çıkarıldı. Eğer sözkonusu olan ilişki ve diyalogsa, bu, zaten doğal bir fonksiyondur ve yeni eklenen (h) fıkrasında da vardır. Eğer işbirliği, ortak çalışma, cephe filansa, fıkrada zaten ayrıca ifade edilmektedir.

10- Politbüroya (MYK'ya) ilişkin, 11. maddenin ikinci fıkrası yeniden formüle edildi; GS yardımcısı ve mali büro sekreterinin MYK'nın üyeleri olduğu belirtildi.

Parti harcamalarının planlanması ve denetlenmesi fıkrası, Genel Sekreterliğe ilişkin 12. maddeden buraya aktarıldı.

3. Kongre öncesinde Merkez Komitesi, tüzüğün kendine verdiği yetkiye dayanarak, bir tüzük değişikliği yapmış, Politbüro'yu bir organ olarak kaldırmış, onun görevlerini yürütecek bir "Merkez Yürütme Komitesi" oluşturmuştu. Böyle bir değişikliğe iki nedenle gerek duyulmuştu: Birincisi,"politbüro„ teriminin, sosyalist sistemde ve komünist partilerindeki son gelişmelerden sonra allerji uyandıran bir terim haline gelmesi, dış ilişkilerde belli sakıncalar taşıması; ikincisi ise, Partimizin içinde bulunduğu koşullar, merkez organının ve dolayısiyle politbüronun, tam üye ile toplanmasındaki güçlüklerdi.

Diğer yandan,"Merkez Yürütme Komitesi" biçimindeki yeni isim de yeterince uygun düşmüyor. Merkez Komitesinin kendisi de zaten bir yürütme komitesidir. Bu

nedenle iki isim birbirine çok yakın ve aynı işlevi üstlenmiş görünüyor. Öyle olunca da, tüm allerjimize rağmen, adının yine "politbüro" olmasında yarar var. Kaldıki bu adı, İran ve Irak KDP, Yekıti gibi Kürt örgütleri de hâlâ kullanıyorlar.

Böylece, tasarıda tekrar eski isme döndük. Yetkili organ bunu tartışıp ikisinden birini seçebilir veya daha uygun bir ad bulabilir. (2)

11- Genel Sekreterliğe ilişkin 12. maddede bazı değişiklikler yapıldı.

Mali harcamalarla ilgili düzenlcme ve denetleme görevi, asıl olarak Politbüro'ya (MYK) aktarıldı ve buna bağlı olarak, mali büro sekreterinin de genel sekreterlik bürosunda olması zorunlu görülmedi.

Genel Sekreterlik, Parti yaşamımızda şimdiye kadar, GS'in çalışmaları dışında, bir organ veya büro olarak pek varlık gösteremedi. Bunun çeşitli nedenleri var. Sabit ve düzenli bir merkez büroya olanak vermeyen ağır gizlilik ve göçmenlik koşulları ve mali bakımdan yeter olanağın olmaması bunlar arasında. Bir başka deyişle, bu organ, şu anda tüzükte var olan, ama işlevsiz bir organdır. Ancak ilerde, uygun koşullarda işlevini yapabilir. Bu nedenle de tüzükteki varlığını korumakta yarar var...

12- Genel sekreterin görevlerine ilişkin 13. maddede bazı değişiklikler yapıldı.

"GSY politbüro tarafından kendi üyeleri arasından seçilir" fıkrası kaldırıldı. Genel sekreter yardımcısının seçimi de GS gibi, MK'nc vcrildi (Madde 10, a fıkrası).

Bu maddenin, özel gizlilik isteyen bürolara ilişkin son fıkrası kaldırıldı. Kaldırılan fıkraya göre, MK, bu tür büroların, genel sekreterin sorumluluğu altında ve onun görevlendireceği kişilerle yürütülmesine karar verebiliyordu. Yani üst düzeyde görevli kişi bile MK için gizli olacaktı.

Bu uygulama, eski komünist partilerine özgü bir uygulamadır. Bu tür bürolar ise esas olarak istihbarat ve askeri bürodur. Bu büroların çalışmasının özel bir gizlilik gerektirdiği açık. Gizliliğin derecesini, elbet koşullar belirler. Ama, büroların birinci dereceden sorumlularının MK tarafından atanmaması ve bilinmemesi için neden olmadığı kanısındayım. MK Askeri sorumluyu da istihbarat sorumlusunu da kendi içinden seçmeli ve çalışmalar konusunda zaman zaman MK'ya bilgi verilmelidir.

MK dilediği büroyu kurabildiği gibi bu tür büroları da kendisi kurmalı, en azından birinci dereceden sorumluyu atamalı ve denetlemelidir. bu nedenle böyle bir fıkra gereksizdir.

Politbüroya ve Genel Sekreterliğe ilişkin bu üç maddede (11, 12 vc 13) yapılan değişikliklerle bazı konularda genel sekreterin yetkileri azaltılırken bu yetkiler politbüroya ve kısmen MK'ne arttırıldı. Böylece kollektiviteye ve organ denetimine ağırlık vcrildi.

13- Dış temsilciliklerle ilgili yeni bir madde oluşturuldu (Tasarı, madde 14).

Bu, çoktandır karşımıza çıkan bir ihtiyaçtı ve pratikte de bazı ülkelerde temsilcilikler zaten oluşturulmuştu. Bunu bir tüzük maddesi haline getirmek, görev ve sorumlulukları belirlemek gerekliydi.

Temsilcilerin, dış politikayı yürütmek ve partiyi temsil etmekle yetkili MK, Politbüro ve genel sekretere karşı sorumlu olmaları uygun görüldü.

Parti'nin, söz konusu ülkelerde bir örgüt birimi varsa bile, temsilcinin bu örgüt ağı içinde olması mümkün, ama şart değildir. Örgüt ağı dışında olması halinde, o ülkede mevcut parti birimi ile temsilcinin çalışması arasında bir koordinasyon sağlamak gereklidir.

14- Eski tüzüğün bölge komitesine ilişkin 14. maddesinde (Tasarıda madde 15) bazı değişiklik ve eklemeler yapıldı.

Değişikliklerden biri, atamaya ilişkindir. Eskiden BK'nin atanması MK'nin yetkisinde idi. Şimdi de bir yerde BK kurulması veya feshi yine MK kararına bağlıdır. Ancak, yeni formülasyonda, atama, yani BK üyelerinin belirlenmesi, MK'nin örgütlenme bürosuna verilmiştir. Bu değişikliğe güvenlik açısından gerek görüldü. Böylece, MK üyelerinin tümünün, bütün bölge komitesi üyelerini tanıması önlenmiş olur; işkenceli soruşturmalarda veya ajan sızmalarında zararlar aza indirgenebilir.

Bu maddeye eklenen son fıkra, yurt dışına özgü özel koşullarla ilgilidir.

Yurt dışında, bazı birimlerde, 12 Eylül döneminde kaçak duruma düşmüş ve birbirlerini tanıyan yoldaşlar toplanmıştır. Ayrıca bu birimlerde, çalışmalar rahattır, polis baskını tehlikesi yoktur. Bu nedenle geçtiğimiz dönemde bu tür birimlerde, tüm üyelerin olmasa bile, bu türden birbirini tanıyan, legal çalışmalar içinde yeterince tanınan üyelerin biraraya gelip kongre veya konferans yapmaları, sorunlarını geniş platformlarda tartışmaları, yöneticilerini seçmeleri MK'ca uygun görüldü. Ayrıca, üye sayısı çok ve dağınık bir birimde BK'nın üye sayısı yediye çıkarıldı.

Bu uygulama yurt dışına özgü bir tüzük değişikliği niteliğinde idi. Bu uygulamanın sürmesinde yarar var. Bu nedenle, bu uygulamayı, yurt dışına özgü olarak -ve yurt dışında da ancak koşulların uygun düştüğü birimlerde ve MK kararıyla- uygulanmak üzere, bir tüzük maddesi haline getirmek uygun düşer.

15- Eski tüzüğün, bölge komitesinin görevlerine ilişkin 15. maddesinin (tasarıda madde 16), son fıkrasında değişiklik yapıldı; BK'nin toplanma süresi 15 günden bir aya çıkarıldı. MK'ne, gerekli durumlarda bu süreyi iki aya çıkarabilme yetkisi verildi.

Uygulama 15 günlük sürenin çok kısa olduğunu, bölge komitesinin bu kadar kısa sürelerle toplanmasının güç olduğunu gösterdi. Bu, fazla zaman kaybına -kimi durumlarda aynı zamanda maddi israfa- yol açmakta ve birçok durumda gerçekleşmemektedir. Bir aylık süre daha gerçekçidir.

Yine, yurt dışında, bazı büyük bölgelerde her ay toplanmanın bile güç olduğu görüldü. Bu, kimi durumda yurt içi bakımından da gündeme gelebilir. Dolayısiyle bu süreyi, gerekli yerlerde ve durumlarda iki aya çıkarmak için MK'ne yetki verme, böyle bir esneklik kanımca uygun düşer.

16- Eski tüzüğün yöre komitesine ilişkin 16. maddesine (Tasarıda madde 17) yeni bir fıkra eklendi. Buna göre, "söz konusu örgütlenme alanında henüz bir BK'nin olmaması halinde, MK doğrudan kendisi, örgütleme bürosu kanalıyla, YK oluşturabilir."

İkinci fıkraya, güvenliğe ilişkin bir ek yapıldı: "Güvenlik bakımından bu üyelerin (yöre komitesinin), hem BK'nin diğer üyeleri, hem de MK'nin ilgili bürosu (örgütlenme bürosu) dışında bilinmesi gerekmez."

YK'nin toplanma süresi de, yukarda açıklanan gerekçelerle bir aya çıkarıldı.

17- Eski tüzüğün çalışma komitesine ilişkin 17. maddesi (Tasarıda 18. madde) yeniden formüle edildi.

Eskiden bir hafta olan toplanma süresi uzatıldı (duruma göre 15 gün veya bir ay).

18- Eski tüzükte hücreye ilişkin 18. maddede, hücrenin, çalışma komitesine bağlı olduğu belirtilmişti. Kimi durumlarda çalışma komitesi olmayabileceği göz önüne alınarak, yeni formülasyonda "çalışma komitesine veya YK'ne bağlıdır" dendi (Tasarı madde 19).

Hücrenin, daha önce bir hafta olan toplanma süresi de, yukardaki gerekçelerle uzatıldı (duruma göre 15 gün veya bir ay).

19- Eski tüzüğün, parti üyeliğine alınacak kişinin nitelikleriyle ilgili, 19. maddesindeki iki fıkra (b ve c) birleştirilerek "partinin amaç ve ilkelerine uygun çalışmayı benimsemek" biçiminde formüle edildi (Tasarıda 20. madde).

20- Eski tüzüğün, üyenin görevlerine ilişkin 20. maddesinde (Tasarıda madde 21) gerek sıralamada, gerek formülasyonda bazı değişiklikler yapıldı."Kitle arasında sosyalist dünya görüşünü yaymak, partinin tüzük ve program amaçları doğrultusunda çalışmak„ biçimindeki (c) fıkrası şu şekilde değiştirildi:

c) Partinin amaçları ve yetkili organların kararları doğrultusunda kitle arasında çalışma yapmak, parti görüşlerini yaymak.

21- Eski tüzükteki üyeliğe alınma yöntemine ve örgütlenmeye ilişkin 21. ve 22. maddelerde (Tasarıda madde 22 ve 23) usule ilişkin bazı ekleme ve değişiklikler yapıldı.

22- Eski tüzükteki 23, 24, 25. ve 26. maddeler (Tasarıda 24, 25, 26 ve 27) aynen korundu.

23- Eski tüzüğün 27. maddesinin (Tasarıda madde 28) sondan ikinci fıkrasındaki "yalnızca ihraç„ ifadesi, "en azından ihraç„ biçiminde değiştirildi.

24- Eski tüzüğün 28. maddesinde (Tasarıda madde 29), ifadeye açıklık getiren bazı ifade ve sıra değişiklikleri yapıldı.

25- Eski tüzüğün 29. maddesi (Tasarıda madde 30) aynen korundu.

26- Eski tüzüğün 30. maddesi (Tasarıda madde 31) değiştirildi. Partiye mali kaynak sağlama ve harcama işlerinde özel gizlilik gerektiren bazı hallerin varlığına karşılık, böyle durumlarda gerekli yetkiyi GS'in başkanlığındaki üç kişilik bir komiteye

vermek daha demokratik ve kollektiviteye uygun olur. Mali komitenin sekreteri de doğal olarak bu komitenin üyesi olmalıdır.

27- Eski tüzüğün 31. maddesi (Tasarıda madde 32) aynen korundu.

28- Eski tüzüğün 32. maddesinde (Tasarıda madde 33), esasa ilişkin olmayan bazı anlatım değişiklikleri yapıldı.

29- Üyelik andına ilişkin 33. madde (Tasarıda madde 34) korundu.

"Kürdistan halkımızın özgürlüğü ve işçi sınıfının nihayi kurtuluşu„ ifadesi yerine, "Kürdistan'ın kurtuluşu, Kürt ulusunun özgürlüğü ve emekçi halkın hertürlü baskı ve sömürüden nihayi kurtuluşu„ ifadesi kondu.

30- 2. Kongrede MK'nin seçim yöntemine ilişkin olan geçici "ek madde„ artık geçersiz olduğu için, tasarıya alınmadı.

---

(1) MK, öneriyi görüşüp kırmızı zemin üzerinde sarı güneşi seçti.
(2) MK tasarıdaki öneriyi benimsemedi ve yine MYK terimini uygun buldu.

Ekim 1992 Tarihli Genelge

Değerli Yoldaşlar,

Partimiz 3. Kongresini kısa süre önce, Kürdistan'ın özgür parçasında geçekleştirdi. 3. Kongre, geçmiş iki kongreye oranla daha geniş katılımlı oldu. Özellikle de yurt içinden katılım oranı yüksekti.

Delegeler tüzük hükümlerine göre yetkili organlarca saptandı. Kongre hazırlığı, örgütün güvenliği açısından gizli tutuldu. 2. Yurtdışı Konferansımız hem bu amaçla, hem de örgütün gündemdeki sorunları tartışabilmesi için uygun bir araç olarak düşünüldü ve düzenlendi. Konferans için hazırlanan sorular aynı zamanda Kongre'nin de gündemini oluşturan başlıca konulardı. Bu sorular yurt dışındaki yoldaşların yanı sıra, yurt içindeki yoldaşlara da iletildi, görüş istendi. Böylece hem yurt dışında, hem de yurt içinde sorunlar tartışıldı, görüşler saptanıp iletildi. Bunların bir bölümü Kongre öncesinde Riya Azadi'de yayımlandı, bir bölümü de yayımlanmaya devam ediyor.

Kongre belgeleri Türkçe ve Kürtçe olarak yayımlanacak ve muhtemelen bu genelgenin elinize geçtiği sıralarda onlar da ulaşacaktır. Bu nedenle söz konusu belgelerden uzunboylu söz etmeme gerek yoktur. Ancak raporun, özellikle örgütsel çalışmalara ilişkin bir bölümü, örgüt güvenliği nedeniyle yayımlanmadı. Yine, alınan kararlar arasında silahlı mücadeleye ilişkin olanın da örgüt güvenliği açısından bu aşamada yayınlanması uygun görülmedi. Bu nedenle, üyelerimizi bilgilendirmek için raporun tamamı ile yayınlanmayan kararı ekte sunuyoruz.

Yoldaşlar, bu kongre ile Partimiz, sosyalizme ve halkımızın kurtuluş davasına olan inancını bir kez daha vurguladı. Biz, son gelişmelerin yarattığı umutsuzluk ortamına yenik düşmedik, bir uçtan diğer uca savrulmadık. Diğer yandan, Partimiz son gelişmelerin ışığında kendisini yenilemesini de bildi; eski, dar, günümüzün gerçeklerine uymayan kalıpları aştı; ideolojik görüşlerinde, programında önemli değişiklikler yaptı, kendisini günün koşullarına uyarladı; geleceğe yönelik önemli kararlar aldı. Partimizin bu dönemeci başarıyla aşması ve gelişmesi için tüm bunlar hayati önemdedir.

Kongre, program değişikliğini de göz önüne alarak, tüzükte gerekli değişiklikleri yapmak üzere yeni Merkez Komitesi'ne yetki verdi. MK bu konuda gerekli çalışmayı başlattı.

Alınan kararlar içinde en önemlisi, kuşku yok ki, silahlı güç oluşturmaya ilişkin olandır.

İlkesel planda bir politika değişikliği söz konusu degil. Partimiz zamana ve koşullara göre silahlı mücadeleye de başvurulabileceğini her zaman vurguladı. Ancak bu konuda, ilk ciddi adımı şimdi atmaya hazırlanmaktayız. Bu, parti pratiği

bakımından, geçmişteki bazı küçük çapta hazırlık ve deneyleri saymazsak, yenidir.

Bir yandan, ülke koşullarının bir gereği olarak silahlı güç oluşturmaya ve bu açıdan da, sürece gerekli biçimde müdahaleye hazırlanırken, diğer yandan, ulusal ve uluslararası planda haklılık kazanmak, kamuoyunu kendi yanımıza çekmek için, sömürgeci rejime ve kamuoyuna yönelik ve sorunun barışçı çözümüne ilişkin çağrılarımıza da devam edeceğiz.

Bu nedenle, Kongre sonuç bildirisinin basına (özellikle köşe yazarlarına), siyasi partilere, aydın çevrelere, insan haklarını savunan kişilere ulaşması için sistemli bir çaba gösterelim.

Silahlı güç oluşturmaya yönelik kararla ilgili olarak yalnızca üye ve dar sempatizan çevre bilgilendirilmeli; bu karar, örgüt güvenliği açısından bu aşamada kamuoyuna yazılı biçimde yansıtılmamalıdır.

Yoldaşlar, politik bir örgütün başarısı, öncelikle doğru bir durum tahlili yapmak ve buna uygun, aynı zamanda geleceğe yönelik doğru politikalar çizmektir. Bu olmadan başarı şansı yoktur. Nereye gideceğini bilmeyen bir örgüt daha baştan kaybetmiş demektir. Diğer yandan, sağlıklı politikalar üretmek de bir başına yetmez, onu hayata geçirebilmek gerekir. Başarı buna bağlıdır.

Kanımca, örgütümüz şimdi böylesi bir görevle karşı karşıyadır. Program değişikliği ve alınan karlarlarla belli hedefler belirledik. Pratikte de buna uygun adımları atabilirsek başarırız. Kürt toplumunun gerek duyduğu atternatifi yaratabiliriz. Yurtsever güçleri çevremizde toplayabilir ve kitlelerin umudu olabiliriz. Zorba rejimin ve öteki sömürgeci güçlerin oyunlarını bozabilir, bugünkü kaosa son verebilir, ulusal hareketi sağlıkli bir kanala aktarabiliriz.

Açık söyleyeyim ki bu zor bir iştir. Bu, bizden büyük kararlılık ve enerji istiyor. Örgütümüz pratik çalışmada da kendisini yenilemeli. Bir seferberlik ruhuyla yeni görevlere sarılmalıyız.

UIusaI kurtuluş mücadelemiz, bu tarihi dönemde bize böylesine çetin bir görev yüklüyor. Başta Merkez Komitemiz olmak üzere tüm organlar işe sıkı sarılmalı. Her üyemiz bilincini ve enerjisini sorumluluk duygusuyla, en verimli şekilde kullanmalı. Ya bunu başaracağız, ya da tarih bizi bir kenara itecektir.

Ben kendim, yeni görevin başarılması için atılacak somut adımlara katkıda bulunmak üzere Kürdistan'da olacağım. Yeni görevler için, politik ve askeri kadro planında bölgede kendisine gerek duyulacak her kişi de göreve hazır olmalıdır.

Yeni tür görevlere hazırlanırken eskidenberi yapmakta olduklarımızı küçümsemiyoruz. Aksine, yurt içinde ve dışında, yayın planında, derneklerde, dış ilişkilerde, kültür alanında vb. yaptığımız tüm çalışmaları mümkün olan en iyi biçimde yapmaya devam etmeliyiz. Ancak her alanda iyi çalışırsak, bu çalışmaların uyumunu sağlarsak

başarabiliriz.

Yurt içinde ve yurt dışında, koşullara uygun biçimde tabanımızı, sempatizan çevreyi yeni görevlere hazırlayalım.

Önümüzdeki günlerde yurt dışında, çeşitli ülkelerde üye ve sempatizanları kapsayan toplantılar düzenleyeceğiz, Bu toplantılarda Kongre hakkında bilgi vereceğiz ve onları yeni görevler konusunda aydınlatmaya çalışacağız. Kasım ayında Partimizin 18. kuruluş yıldönümünü kutlamak için yine yurt dışında bir gece düzenlendi. Gerek söz konusu toplantıların başarılı geçmesi, gerekse parti gecesinin mümkün olduğunca kitesel geçmesi için tüm yoldaşlar ellerinden geleni yapmalılar. Çeşitli Avrupa ülkelerinden mümkün olan en geniş katılımı sağlamak için çaba gösterelim. Bu toplantının başarısı örgütsel planda morali yükseltecek ve kamuoyunda iyi bir ses yapacaktır.

Örgütü mali bakımdan güçlendirmek bu dönemde başarmamız gereken önemli görevlerden biridir. Önümüze koyduğumuz ağır görevlerin başarısı aynı zamanda buna bağlıdır. Bizim, bazıları gibi sömürgeci güçlerden desteğimiz yok ve meşru olmayan yöntemleri de seçmedik, seçmeyeceğiz. Mücadele için gerekli olanakları sabırla, direnerek, adım adım yaratmamız gerekiyor.

Merkez Komitesi olarak bu amaçla çabalarımızı yoğunlaştırdık. Ama bu konu örgütün bir bütün olarak, tüm komiteleri ve hücreleriyle gereken çabayı göstererek çözebileceği bir sorundur. Bu amaçla:

Her komite düzenli aidat toplamanın yanısıra (ki bu mali katkısından çok, örgütsel bir görev olarak önem taşıyor) bağış toplanması için ve mümkün olan diğer biçimlerde örgüte kaynak sağlanması için yoğun çaba göstermelidir. Bu konuda her birim çalışma planı yapmalı, önüne somut hedefler koymalı ve işi sıkı tutmalıdır.

Mali durumu iyi olan yoldaşlar daha fazla fedakârlık yapmalıdır.

Legal yayının abone kampanyasını güçlendirmek ve onun için bağış toplamak (bunun için makbuzlar basıldı) bu çalışmanın bir parçası olmalıdır. Bağış için, asıl olarak kendi dışımıza açılmalı, bu konuda şimdiye kadar var olan çekingenliği aşmalıyız.

Yoldaşlar, aldığımız yeni kararlardan biri yurtsever güçlerin birliğine ilişkindir. Bu konuda öneriyi Kongre'ye, bir karar tasarısı olarak derli toplu götürüp tartışmamak ciddi bir eksiğimiz oldu. Bunun nedeni, son TEVGER olayı da dahil, şimdiye kadarki girişimlerin başarısızlığının yarattığı hava idi. Ancak Kongre sonrası durumu yeniden değerlendirdiğimizde bu konuda kamuoyuna net bir öneri ve çağrı götürmenin, bu aşamada ve özellikle kongre nedeniyle önem taşıdığını düşündük. Kongre'nin MK'ya, karar tasarılarını redakte etme ve yeni gelişmelere göre gerekli ekleri yapma konusunda verdiği yetkiye dayanarak bu kararı hazırladık. Sonuç bildirisinde de buna uygun bir çağrı yaptık.

O kanıdayım ki bu karar bize kamuoyunda güç ve prestij kazandıracaktır. Yurtsever güçlerin birliği bugün de başarılması gereken bir görevdir. Geçmişteki başarısızlıklardan dersler alarak, onu mücadele içinde, adım adım örmeliyiz. Bu karar ve bu doğrultudaki sistemli çabalar aynı zamanda, bize ve diğer bazı yurtsever güçlere düşmanlığı bir meslek haline getiren PKK'yı, özellikle de onun, sürekli olarak açık bir kışkırtma içinde olan şefini köşeye sıkıştıracaktır.

PKK şefi, son dönemde bu kışkırtmalara hız verdi. Biz bunu sert polemiklere girerek değil, güçbirliği politikasını öne çıkararak, bunu engelleyen yanlışların (ki bunlar daha çok da PKK'ya aittir) terk edilmesini isteyerek kırabiliriz. Bu çağrıyı kamuoyuna iyi biçimde duyurabilirsek PKK şefi güç durumda kalacak, bu saldırgan politikayı yürütmekte güçlükler çekecek ve yurtsever tabanda daha çok tepki toplayacaktır.

Diğer yandan, son dönemde Irak Kürdistanı sınır bölgesinde Kürdistan cephesi ile PKK arasında yeralan çatışmalar nedeniyle PKK şefi yalnız cepheye karşı değil bize karşı da saldırgan bir dili ve tehditlerini arttırdı. Bu olayları gerekçe yaparak hem yurt içinde hem de dışında fiili saldırılara girişebilirler. Örgütümüz dikkat ve tedbiri arttırmalıdır. Tüm birim ve komiteler mevcut durumu değerlendirerek gerekli güvenlik önlemlerini almalı.

Yeni görevler için tüm yoldaşlara ve bir bütün olarak Partimize başarılar dilerim.

Ekim 1992
Kemal Burkay
PSK Genel Sekreteri

5 Kasım 1992 tarihli direktif

Değerli yoldaşlar,

Kürdistan'da üslenme ile ilgili olarak aldığımız karar konusunda tabanı bilgilendirdik. Şimdi bu kararı hızla hayata geçirmeliyiz.

Seçilecek kişiler, bu aşamada üye ve sempatizanlarımız arasından olacaktır. Yapılacak ilk iş, her birimde uygun kişilerin saptanması ve hazırlanmasıdır.

Bu kişiler üs bölgesinde öncelikle politik ve askeri eğitim görecekler. Üslenmek için ilk adımlar atıldığı için, bir bölümü belki daha sonra da üs bölgesinde politik, askeri ve teknik görevlerini sürdürecekler.

Seçilecek kişilerin yaşı 18-32 arasında olmalı. Moral ve beden bakımından sağlıklı olmalılar. Sakat, sağlıksız ve ilerde problem olacak ruhsal bakımdan bunalımlı kişiler seçilmemeli.

Şu aşamada yalnız erkekler seçilmeli.
Her bölgede sorumlu arkadaşlar, bu durumdaki kişilerin listesini saptayıp göndermeli. Bunlar hakkında bilgi vermeli. Bu bilgi, eğitim durumlarını, bekar veya evli olduklarını, geçim durumlarını, pasaport durumlarını ve yararlı diğer bilgileri içermeli.

Bu insanlarla konuşulup, böylesi bir göreve hazır olup olmadıkları sorulmalı.
Bu bilgiler en geç on gün içinde iletilmeli. Bilgiler ulaştıktan sonra komite, uygun kişileri ve gidecek ilk partileri belirleyecek, karar ilgili kişilere iletilecek, yol hazırlığı yapılacaktır.

Selamlar ve başarılar

5 Kasım 1992
GS.

DAXUYANI

Sekreterê Giştî yê Partiya Sosyalist a Kurdistan (PSK) Kemal Burkay û Sekreterê Giştî yê Partiya Karkerên Kurdistan (PKK) Abullah Öcalan, di 19'ê Adarê, 1993 de hatin ba hev, li ser tiştên jêrin gihan bi û bawerîyên wek hev û ev daxuyani der-xistin:

1. Divê parti û rêxistinên welatparêz - yên yek parçeyê û yên hemû parçeyan - ji hebûna hevdu ra hurmet bikin; pirs û problemên nav xwe bi riya dan û stendinê û bi rê-olavên aştixwaz safi bikin.

Divê rêxistinên welatparêz pevê hevdu nekin û nigayên wan bi şiklê dijminahi û êrîşger nebe.

2. PKK û PSK gihan wê netîcê ku, pêvendiyên navbera parti û rêxistinên Kurdistana Bakûr bê xweşkirin, piştgiri û hevkari pêve biçe û di dahatû da bereyeke hêzên welatparêz ava be.

Bona vê yekê, herdu parti, ~~gurê~~ wê yazi parti û rêxistinên welatparêz bikin, da ku di waxteki nêzik da kambûneke mişterek pêk bê.

3. Milleta ~~gelek~~ Kurd ji wek hemû milletên ~~gelan~~ serbilind, hegê xwe heye ku azad biji, dewlegn qedera xwe da bi serbesti biryar bide (hegê çarenûsi) û dij zulm û zordestiyê berxwede. Ev heq

- 2 -

û azadi di Bolavoka Milletên Yekbûyî ji bo Heqên Mirovî ya Cihanî da û di Peymana Konferansa Parastin û Hevkariyê ya Ewrûpê (KSCE) da hatiye nivisandin.

Hukumeta Tirk li vê dawiyê dibeje ku «ez hebûna Kurdan nas dikim,» lê dîsa jî, ji hey û azadiyên Kurdan ra razi nabe. Hingê ew gotin bê mane ye.

Pirsa Kurdî dikare li ser vekheviya herdu gelan safî bibe. Em bawer in ku, di sazûmaneke hani demokrat da herdu gel dikarin vek bira li ba hev bijîn. Şiklê wê federasyona demokratik e.

Bona vê yekê, divê Dewleta Tirk ji dev ji siyaseta xwe ya zulmkar berde - ku bi salan e daju û tê û bûye sebebê vê şer û perçûnên û riya aştiyê veke bo safkirina pirsa Kurdî. Eger Hukumeta Tirk ji bo rasti aştiyê, demokratiyê û vekheviyê dixwaze, divê zêde derengî nemîne û rojiki berê gavên jêrin yên acil (lez) bavêje.

1- Divê herdu ali ji şer bidin sekinandin. Ew gavê dawi ku PKK avêt, bo vî tiştî fireandeki baş e jî tarixi ye.

2- Divê di Kurdistanê da ew «Halê ne Taybetî», «Valatiya Mintiqên» êdi rabe; Kontrgerilla, «timên taybetî» û «Qoruciyên Gundan» (milîs) bê belavkirin;

-3-

3. Qanûni Esasiya nu û demokrat dive bê çekirin ku tê da hebûn û hegên ~~gele~~ miletê Kurd ji ci bigrej hemû qanûn û sûziyên diji demokratiyê dive bêne rakirin;

4- Efa giştî bê derxistin;

5- Hag û wezadiyên ramanî, getin, çapemanî û rêxistinî bi tevayî bên dayin;

6- Dive hemû partiyên yedexekiri - hardu partiyên me ji di navda - bikaribin di warê legal da xwe çekere kin û kar bikin;

7- Dive eordariya ser zimên, dirok û çanda Kurdî rabe; Kurd bikaribin mektebên da bi zimanê xwe bixwînin; radyo û têlevizyona Kurdî ji serbest be.

8- Kesên ku di salên dawî da, ji ber ser û pewutê mecbûr man koç kirin, yan ji nefî bûn, dive bikaribin vegerin ciyê xwe yên berê û zirarê wan bê dayin;

9- Abûriya Kurdistanê ku di salên dawî da zêtir xirab bû, dive bi alikarî û bernameya ke bay bê xwepêkirin û çand û ticaret cardin gej be.

Bi vê wesîle, em Newroza gelê xwe bi dil û can pîroz dikin.

Kemal Burkay
Sekreterê Partiya Sosyalist a Kurdistan

Abdullah Ocalan
Sekreterê Partiya Karkerên Kurdistan

Legal Parti İle İlgili Öneriler

Değerli Arkadaşlar,

Yeni legal parti için bir program taslağı hazırlamak için, öncelikle önerdiğiniz zaman yetersizdi ve başka işlerim vardı; ayrıca, elde yeter kaynak yoktu. Örneğin Siyasi Partiler Kanunu..

Bu nedenle, tüm programı kapsayan bütünlükte bir taslak hazırlayamadım. Ancak giriş bölümü niteliğinde bir bölüm hazırladım. Kanımca bu programın önemli bölümlerinden biri. (HEP programında 12. sayfanın başına kadar olan bölüm yerine düşündüm. Elbet, ekleme ve çıkarmalar yapılabilir).

İkincisi, bu tür bir parti için en çok önem taşıyan bölümlerden Kürt sorununun çözümüne ilişkin bölümü hazırladım. Bu bölümde "Kürt Halkı" terimi bir yerde kullanıldı. Ama, bildiğim kadarıyla, Siyasi Partiler Kanunu'na ters düşmekte. Ya yasal çerçeveyi zorlamak, geçersiz kılmak için kalması tercih edilir, ya da yeni parti daha baştan rizikoya sokulmak istenmiyorsa, bu terim çıkarılıp yerine sakıncasız bir ifade kullanılır.

Programın diğer bölümlerini, orada da hazırlıyabileceğinizi düşündüm. HEP programından yararlanmak mümkün. Onun hazırlanmasında sizin de önemli katkınız oldu. Ancak, aradan geçen 2-3 yıllık dönemde dünya ve ülke koşullarında önemli değişiklikler oldu. Bunlar benim hazırladığım giriş bölümüne yansımıştır. Ayrıca diğer bölümde de söz konusu değişimi göz önüne almak gerekir. Bence programın hazırlanmasında şu ilkeler göz önünde tutulmalı:

1. Program mümkün olduğunca sade olmalı, ayrıntılara boğulmamalı, mümkün olduğunca tekrarlardan kaçınılmalıdır.
2. Dili sade, kolay anlaşılır olmalı.
3. Sözkonusu legal parti, kitlelerdeki demokrasi ve değişim istemini amaçlamalı. Bu değişim, sosyalist nitelikte bir değişim değildir; ama toprak reformuyla, vergi reformuyla, emekçilerden yana düzenlemeleriyle, Kürt sorununa getireceği çözümle vb. demokratik niteliktedir.

Partinin adı da Demokrasi ve Değişim Partisi (DDP) olabilir. Bu kanımca hem kendi niteliğine, hem de toplumun şu andaki ihtiyaç ve eğilimlerine en uygun düşen bir addır. Bu adı almasa bile "demokrasi ve değişim,, partinin temel sloganı olmalıdır. Şu anda ülkede, kitlelerin nabzının bu doğrultuda attığı kanısındayım.

4. Bu program anti-tekelci bir karakter taşıyabilir; ancak tüm "büyük işletmeleri kamulaştırma,, gibi hükümler taşımamalı.
Yabancı sermayeye karşı olmamalı. Ekonomik programında, bizim kendi programımızı pekâlâ ölçü alabiliriz.
5. Batılı ülkelerden söz ederken "emperyalist,, terimini kullanmadım, örneğin "batılı

zengin ülkeler„ dedim. Böyle bir partinin uluslararası planda da etkinlik ve temsil gücü kazanması, yaygın ve etkili ilişkiler kurması isteniyorsa (ki bu çok önemli, HEP, bilinen yanlış politikaları nedeniyle bunu yapamadı), terminolojide yumuşak olmak gerekir. çünkü amaç bağcıyı dövmek değil, üzüm yemek olmalıdır. Eğer bir bağcıyı ille döveceksek, o da Türkiye'deki diktatörlük rejimi olmalıdır diye düşünüyorum.

6. Parti, demokrasi ve barıştan, Kürt sorununun adil çözümünden yana olan tüm toplum kesimlerini kapsamalıdır. Bu nedenle de, onun temsil kapsamını daraltacak kayıt ve formülasyonlardan, sol sivriliklerden kaçınmak gerekir. Parti Türk sol ve demokratlarına da açık olmalıdır. Asıl dayanacağı kesim, pratikte Kürtler olsa bile, onun salt bir Kürt partisi olduğu biçiminde bir propaganda ve özenme yanlış olur.

7. Kürt sorununda ille de, herşeyi söyleme adına, zorlamalara girmemek, kurulacak partiyi daha baştan sakatlamamak gerekir. Bu konuda kimi marjinal ve sekter grup ve kişilerin dayatmalarına gelmemeli. Kürt Hak ve Özgürlükler Vakfı'nın başına gelen ders olmalıdır. (Bu vakfın kuruluşuna katılan arkadaşlarımızın, nasıl olup da, bir vakıfla bağdaşması mümkün olmayan, mevcut koşullarda bir siyasi partinin bile tüzüğüne koyması mümkün olmayan bu tür formülasyonlara ve dayatmalara evet dediklerine şaşıyorum. Geniş birlikler adına bu tür saçmalıklar yapılmamalı ve bir çuval incir berbat edilmemeli. Sağlıklı kanallar ve doğru işler için geniş birlikler hedeflenmeli.)

Mücadelenin bir parçası da elbet, mevcut yasal çerçeveleri zorlamak, parçalamak olmalıdır. Ama bu da yine adım adım, ustalıkla, yeter güç biriktirerek yapılacak bir iştir. Kırk adımlık merdiveni bir tek adımda sıçramaya çalışan kişi şaşkındır ve böylesi bir yöntemle merdiveni hiç tırmanamaz.

Sizin bir taslağınız olursa, bize de iletin, görüş belirtelim. Ayrıca diğer kesimlerden gelecek taslakları da zamanında, mümkün olduğunca hemen, bize iletin ki zamanında görüş belirtelim, katkıda bulunalım.

Selamlar, başarılar...

Aralık 1992

Ali Dicleli (Kemal Burkay'ın kullandığı kod adlarından biri)

Legal Parti İçin Program Taslağı (*)

1. BÖLÜM
DURUM DEGERLENDİRMESİ ve PROGRAM GEREKÇELERİ

ULUSLARARASI DURUM

Seksenli yılların sonlarında SSCB ve diğer Doğu Avrupa ülkelerinde yaşanan sarsıntılar, bilindiği üzere, bu ülkelerdeki sosyalist sistemin çöküşü ile sonuçlandı, SSCB ve Varşova Paktı dağıldı. Bunun etkileri, bu ülkelerin yanı sıra uluslararası planda büyük oldu. Dünyadaki güçler dengesi değişti.

Bu değişimle birlikte kapitalizme yönelen eski SSCB ve Doğu Avrupa ülkelerinde ekonomik ve sosyal yaşam henüz istikrar kazanmış değil. Bu ülkelerin bir bölümünde çok partili demokratik yaşama nisbeten yumuşak biçimde geçilirken, bir bölümünde bu geçiş son derece sancılı ve sorunlu. Bu halklar derin ekonomik sorunlarla boğuşuyorlar. Üretim büyük ölçülerde düştü; işsizlik, pahalılık, şiddet hızla tırmanarak toplumsal bunalımı derinleştirmekte. Ayrıca düne kadar birarada yaşayan halklar arasında kanlı ulusal çatışmalar patlak verdi. Kitleler bu değişimden umduklarını bulamadılar. Bu nedenle sol partilerin beklenmeyen bir hızla güç topladıkları ve birçok ülkede seçimleri kazanarak yeniden iktidara geldikleri görülüyor.

Dünyamızın zenginler ve yoksullar biçimindeki bölünüşü ve bunun yarattığı sorunlar günümüzde de sürmektedir. Afrika, Orta ve Latin Amerika ve Asya'nın bir bölümü, geri kalmışlığın ağır sorunları (yoksulluk, açlık, gelir dağılımında büyük eşiksizlik, bilimsel ve teknik gerilik, eğitim ve sağlık düzeyinin düşüklüğü, hızlı nüfus artışı, ağır dış borçlar, kaynakların zenginler tarafından sömürülüşü vb.) içinde bunalmakta devam ediyorlar. Söz konusu ağır sorunlar, süregelen bölgesel çatışmalar, baskı rejimleri ve iç savaşlar, bu ülkelerden gelişkinlere doğru, giderek artan bir göç dalgası yaratıyor.

Son gelişmelerle birlikte ABD askeri bakımdan daha da güçlenip öne çıktı. Ekonomik bakımdan ise çekişme esas olarak ABD, Batı Avrupa ve Japonya arasındadır.

Son yıllarda dünya ekonomisindeki entegrasyonun hızlandığı görülüyor. Yüzü aşkın ülkeyi biraraya getiren Dünya Ticaret Birliği (GATT) bunun ürünüdür. Bu, dünya ölçüsünde mal ve sermaye akışını hızlandırıcı bir gelişmedir. Diğer yandan Batı Avrupa Birliği; Kuzey Amerika'da ABD, Kanada ve Meksika'yı biraraya getiren NEFTA; Uzak Doğu'da Japonya çevresinde oluşan ticari birlik, hem kıtalar düzeyinde entegrasyonu, hem de ekonominin süperleri arasındaki çekişmeyi ifade ediyorlar.

Mal ve sermaye akışı için engelleri önemli ölçüde azaltan gelişkinler, öte yandan, nisbi olarak geri ve yoksul ülkelerden kendilerine yönelen göç dalgalarına karşı duvarları daha da pekiştirip yükseltiyorlar. Onlar refahı başkalarıyla bölüşmeye hiç de niyetli değiller. Bu da, bugünkü dünyamızın bir başka yönüdür.

Ekonomik bakımdan en gelişmiş ülkelerde, Kuzey Amerika, Batı Avrupa ve Japonya'da da, sistemin yapısından gelen sorunlar ve çekişmeler -işsizlik, enflasyon, yabancı düşmanlığı, ırkçılık, uyuşturucu salgını, şiddet vb.- süregelmekte. Üstelik

geri kalmış ülkelerin ağır sorunları, örneğin aşırı nüfus artışı, açlık, çatışmalar, salgın hastalıklar, bunların yarattığı göç dalgaları onları da etkiliyor ve çözüm için zorluyor.

Bir bütün olarak dünyamızda hâlâ silahlanma yarışı, bölgesel savaşlar sürmekte ve kaynakların önemli bir bölümü bu alana aktarılarak telef edilmektedir. Oburca ve plansız bir sanayileşmenin, doğayı tahrip etmenin yarattığı çevre kirlenmesi ve doğal dengenin bozulması ise tüm insanlığın bugününü ve geleceğini ilgilendiren ciddi bir sorundur.

Bu sorunların pek çoğu -ekonomik, teknik, bilimsel geri kalmışlık, ağır dış borçlar, aşırı nüfus artışı, yoksulluk, kuraklık, kıtlık, cehalet, salgın hastalıklar, göç, bölgesel çatışmalar, ulusal boğuşmalar, silahlanma, ırkçılık, yabancı düşmanlığı, çevre kirlenmesi vb.- günümüzde artık küresel bir nitelik kazanmışlardır ve ancak uluslararası planda ortak çabalarla çözüm bulabilirler.

Çok daha önceden, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirisi ile küresel bir nitelik kazanmış olan insan hakları ise, günümüzde daha da önem kazanmış ve ülkelerin iç işi olmaktan çıkmıştır. Bu, aynı zamanda, tüm halklar bakımından demokrasi sorununu da gündeme getiriyor. Çünkü şu ya da bu ülkede insan haklarına saygı gösterilmesi, geniş boyutlu bir demokrasi olmadan mümkün değildir.

Günümüzde, uluslararası planda insanlığın ileriye, daha iyi bir dünyaya yönelik mücadelesi işte bu tablo içinde biçimlenmektedir. Dünya küçülmüştür ve insanlığın sorunları geçmişe göre çok daha ortaktır. Onların çözümü de bu anlayışla ele alınmalıdır.

BÖLGEDE DURUM

Ortadoğu dünyanın sıcak bir bölgesi olmayı sürdürüyor. İsrail-Filistin barışı yolunda, son dönemde atılan adımlar bölgede politik ortamın yumuşaması bakımından önemlidir; ancak barış sürecinin tamamlanması için daha alınacak epeyce yol var. Ayrıca, İsrail'le Suriye ve Lübnan arasındaki sorunların da çözümü gerekiyor.

Diğer yandan, Ortadoğu'da sorunlar İsrail-Arap sorunundan ibaret değil. Bunun yanı sıra Kıbrıs sorunu, İran-Irak sorunu, bölge devletleri arasında su sorunları ve Karabağ sorunu gibi SSCB'nin dağılmasıyla ortaya çıkan veya daha da kızışan sorunlar var. Kürt sorunu ise öteden beri, bölgenin en önemli sorunlarından biri; yıllardır bölge ülkelerini ve dünyayı meşgul ediyor; eğer adil bir çözüm bulunmazsa daha uzun süre de edecektir.

Bu sorunlar, Filistin, Güney Afrika, İrlanda sorununda somut olarak kanıtlandığı gibi, zor yoluyla değil, ancak görüşmeler yoluyla, barışçı yöntemlerle, halkların iradesine ve Birleşmiş Milletler kararlarına saygı gösterilerek çözülebilir. Dünyada değişen durum şimdi, bölgesel sorunların bu tür çözümünü daha da kolaylaştırmakta ve teşvik etmektedir.

Körfez Savaşı sonrası Irak Kürdistanı'nda ortaya çıkan Kürt ulusal yönetimi bölge bakımından yeni bir durumdur. Uzun yıllar Irak'taki despot yönetimlerden çeken ve çetin bir direniş gösteren Kürt halkı, son olarak Saddam rejiminin yediği darbeler sonucu ve uluslararası destekle bu bölgede, özgür seçimlere dayanan bir parlamento ve hükümet oluşturdu; iradesini, Kürt-Arap federasyonu biçiminde bir çözümden yana dile getirdi.

Kürt halkının iradesine saygı gösterilmeli ve burdaki Kürt ulusal yönetimi herkesçe tanınmalıdır. Irak sorununun bütün olarak çözümü ise, Kürt halkının da iradesine saygı gösterecek demokratik bir Irak'ın gerçekleşmesine bağlıdır.

Kürt halkı yıllardan beri İran'da da baskı rejimine karşı, hakları ve özgürlükleri için savaşıyor; bölgesel özerklik istiyor. Bu parça bakımından da sorunun çözümü Kürt halkının iradesine saygı göstermeye bağlıdır. Ne var ki İran'da, şah diktatörlüğünün yerini alan Mollalar rejimi de baskı ve sindirme yolunu seçmiştir.

İran yönetimi aynı zamanda, komşu ülkelere ve dünyaya "İslami devrim„ yayma adı altında, başka ülkelerin içişlerine karışıyor ve dünyaya terör ihraç ediyor. İran'ın başını çektiği söz konusu "İslam radikalizmi„ bugün dünya çapında bir soruna dönüşmüştür.

Söz konusu "İslam radikalizmi„ temelde, ekonomik sorunlar içinde bunalan, politik baskı gören kitleler bakımından bir çıkış arayışı, bir tepkidir. Ancak yanlış hedeflere yönelmiştir. İslam halklarının kurtuluşu da eskiye dönmekte, ya da dini reçetelerde değil, demokraside ve sosyo-ekonomik gelişmededir. Bunun için de baskı rejimlerinin gitmesi, toplumsal yaşamın demokratikleşmesi, ekonomik yaşamın emekçi halk çoğunluğundan yana yeniden düzenlenmesi gerekir.

Türkiye, dünyada büyük ölçekte değişen durumu da göz önüne alarak, taraf olduğu veya onu yakından ilgilendiren bölge sorunlarının çözümü için gerçekçi politikalara yönelmelidir. Bunlar zora - şiddete değil, uluslararası hukuk ilkelerine dayanan barışçı politikalar olmalıdır. Tüm bölge halkları gibi, Türkiye halkının da yararına olan, özgür halkların yaşadığı, barışçı ve demokratik bir Ortadoğu'dur.

TÜRKİYE'DE DURUM

Osmanlıların son döneminde başlayıp Cumhuriyet döneminde de sürdürülen tüm yenilenme çabalarına rağmen, Türkiye günümüzde hâlâ çağdaş, ileri bir ülke olmaktan uzaktır ve ciddi sorunlarla yüz yüzedir. Bu sorunların başında ekonominin kötü durumu, demokrasi yokluğu ve Kürt sorunu gelmektedir. Bu üç sorun birbirini etkilemekte, beslemektedir; çözümleri de birbirine sıkı sıkıya bağlıdır.

Türkiye'de dünden bugüne iktidarı elde tutan ve asker-sivil bürokrasiyle kaynaşan burjuvazi ve toprak ağaları iktidarı, halk yığınları bakımından iki şey anlatır: Ağır ekonomik sömürü ve buna eşlik eden baskı. Bu kesim kendine güvensiz olduğu için yığınlara hak ve özgürlük tanımadı, emekçilere örgütlenme hakkı tanımadı.

Bu ülkede hiç bir dönemde düşünce özgürlüğü olmadı. Ülkenin hapishaneleri hep demokrasiden, emekten, yenilikten yana olan aydınlar ve yazarlarla dolu oldu; bugün de öyledir. Bu ülkede her zaman partiler kapatıldı ve yöneticileri, üyeleri tutuklandı, ağır hapis cezalarıyla, idamla yargılandı; bugün de öyledir.

Yoğun baskı çarkının başlıca nedenlerinden biri de Kürt sorunudur. 1923'te şekillenen Türkiye Cumhuriyeti'nin sınırları içinde, bizzat Cumhuriyetin kurucularınca da ifade edildiği gibi, başka etnik grupların yanı sıra, başlıca iki halk yaşamakta idi: Türkler ve Kürtler. Egemen zümre, daha baştan, ülkenin etnik gerçeğine, çok kültürlü, çok dilli yapısına uygun bir siyasal ve yönetsel yapı oluşturmaktan kaçındı, başka etnik yapıları zorla Türkleştirmeye, eritmeye çalıştı. Bu baskı politikası, onu

izleyenlerin amaçlarına uygun sonuç vermedi; aksine bir dizi Kürt ayaklanmasına yol açtı ve sorun ağırlaşarak günümüze kadar geldi. Bugün de o, tüm ağırlığıyla ülkenin gündemindedir.

Kürt halkına karşı izlenen baskı politikası, aynı zamanda Türk halkı bakımından da hak ve özgürlüklerin kısıtlanmasına, militarizmin güçlenmesine yol açtı. Ordunun başındakiler kendilerini hep sivil yönetimin üstünde ve ülkenin gerçek efendileri olarak gördüler. Durumlarının zayıfladığını hissettikleri her keresinde darbe yaparak yönetime elkoydular. Son olarak, 12 Eylül 1980'de iktidara el koyan cunta, toplumun tüm ilerici, demokratik güçlerini bastırarak, Anayasa adı altında bir yasaklar rejimi oluşturarak sorunları aşabileceğini sandı. Bu yasakçı sistem bugün de sürmektedir. Ancak o, sorunlara çözüm bulamamış, onları daha da ağırlaştırmıştır.

Türkiye hiçbir dönemde, gerçek anlamda demokrasiyi tanımadı. Bu ülkede ancak demokrasinin karikatürü yaşandı. Bugün de çok partili parlamenter sistem ve sivil yönetim göstermeliktir. Parlamento gerçekte sembolliktir, yasama yetkisi elinden alınmıştır. Ülke, en hayati konularda hükümet kararnameleri ve generallerin denetimindeki Milli Güvenlik Kurulu'nun emir ve talimatlarıyla yönetilmektedir. Özgür tartışmayı önleyen ülkedeki baskı atmosferi parlamentoda da aynen geçerlidir.

Bu koşullarda Türkiye'de halk egemenliğinden söz etmek gülünçtür. Halkın egemenliği, ancak tüm temel özgürlüklerin gerçek bir güvence altında olduğu, her toplum kesiminin özgürce örgütlenebildiği, parlamentonun, bu kesimlerin dengeli temsiline olanak verecek demokratik bir seçim sistemi sonucu oluştuğu, özgürce tartışıp karar aldığı; yani yasama yetkisini gerçekten elinde tuttuğu bir ülkede vardır.

Türkiye'de ise, ülkeyi dünden bugüne yöneten egemen güçler, Kürt halkına özgürlüğü, Türk halkına demokrasiyi çok gördü.

Bu nedenledir ki, bu iki sorun -demokrasi sorunu ve Kürt sorunu- bugün de ülkenin gündemindedir ve çözüm bekleyen hayati sorunlardır. Ülke bir savaş alanına dönmüştür. Temel hak ve özgürlükler daha da tırpanlanmıştır. Devlet tam anlamıyla bir polis devletidir; ülkedeki politik ortam boğucudur. Türkiye'nin barışa ve demokrasiye ihtiyacı var. Bu da ancak Kürt sorununa eşitlik temelinde barışçı bir çözüm bularak sağlanabilir.

Bunun yanı sıra Türkiye, ekonomik geri kalmışlığın çemberini kıramıyor; yıllardır toplumu bunaltan işsizlik, yoksulluk, yaşam pahalılığı son yıllarda daha da tırmandı. Zenginle yoksul arasındaki uçurum kat kat büyüdü. Emekçilerin satın alma gücü 12 Eylül döneminde yarı yarıya düştü. Dış borçlar 70 milyar dolara ulaştı. Ülke, bugün de derin bir ekonomik krizin içindedir ve yeniden IMF'nin kapısına yönelmiş bulunuyor.

Bunun bir nedeni, ülkeyi dünden bugüne yöneten zümrenin izlediği ekonomi politikalarıdır. Bu zümre ülkenin kaynaklarını gelişmeye değil, lüks tüketime harcıyor, har vurup harman savuruyor. Ülkede, pervasızca bir soygun ve talan rejimi işliyor. Rüşvet, yolsuzluk toplumsal yaşamı kemiriyor. Ülkeyi yönetenler, yolsuzluğa batmış ve kaynağı belirsiz dev servetler edinmişlerdir; ama kimse onlardan hesap soramıyor; çünkü halk örgütsüz, sesi kısılmış; yargı ise onlara bağımlı. Vergi yükü yoksulların, ücretlilerin üzerinde. Zenginler ise komik derecede az vergi ödüyorlar; vergi kaçakçılığı doğal bir alışkanlığa dönüşmüş.

Feodal gericilere dayanan rejim bir toprak reformu yapıp topraksız ve yoksul

köylünün istemlerine cevap vermiyor.

Demokrasi yokluğu ise yönetici kliğe yarıyor; denetimi, hırsızlık ve yolsuzluk yapanlardan hesap sormayı önlüyor; yığınların örgütlenmesini engelliyor; bu kliğin iktidardaki ömrünü uzatıyor.

Bugünkü ekonomik krizin baş nedeni ise izlenen yanlış Kürt politikası, bunun yol açtığı şiddet ortamı ve ödenen ağır ekonomik bedeldir. Sözde „terörle savaş" adı altında yapılan harcamalar yılda 7 milyar doları buluyor. Bu, Türkiye için dev bir rakamdır ve başlıbaşına bugünkü ekonomik bunalımın esas nedenini açıklamaya yetiyor. Ama asıl bedel bundan kat kat ağırdır.

Bugün yaşanan şiddet ve çatışma ortamı nedeniyle Kürt bölgesinde üretim nerdeyse durmuştur. Fabrikalar çalışmıyor, tarlalar ekilmiyor ve sürüler yaylalara çıkamıyorlar. Binlercc köy, pek çok kasaba ve küçük kent yıkılmış, boşalmış ve halk zoraki göçe uğramıştır. Bölgede açlık ve işsizlik korkunç boyutlara varmıştır. Göç dalgaları bölgedeki ve batıdaki büyük kentlerin zaten iyi olmayan düzcnini daha da altüst ediyor.

Zorla bastırma çabası şiddetin ve yangının büyümesine, yayılmasına yol açıyor. Bu durum Türkiye turizmini olumsuz biçimde etkiliyor ve bu alanda da milyarlarca dolarlık kayıplara yol açıyor.

Görüldüğü üzere, yönetici klik, Kürt sorununda izlediği yanlış politikayla ülkeyi bir yangın yerine çevirmiştir. Yalnızca boş yere kan dökülmekle, her iki halk büyük acılar çekmekle kalmıyor; aynı zamanda ülkenin kaynaklari yararsız bir alanda tüketiliyor; halkın ekmeği kurşuna ve bombaya dönüşüyor; ülke yoksullaşıyor, ekonomik bunalım büyüyor.

Ekonomik bunalımın aşılması, işsizliğe, yoksulluğa çözüm bulunması, emekçi kitlelerin yaşam koşullarının iyileşmesi, bölgeler arasındaki eşitsiz durumun giderilmesi, ülkenin büyük dış borç yükünden kurtulması, özetle ekonominin düze çıkması, ülkede barışı amaçlayan, kaynakları yıkmaya değil yapmaya ve üretime yönelten, bugünkü parazit azınlığın pervasız vurgununa, soygununa, rüşvet ve yolsuzluk çarkına dur diyen yeni bir politikayı egemen kılmaya bağlı.

Sorunların çözümünü, dünden bugüne ülkeyi yöneten zümreden, yani bugünkü kötü durumun sorumlularından, halkı acımasızca sömürenlerden, ona acımasızca baskı yapanlardan ve onu sürekli aldatanlardan belkeyemeyiz. Bu sorunları çözecek olanlar, bunda çıkarı olan yığınlardır; Kürdüyle Türküyle emekçilerdir; hak ve özgürlüğünden yoksun bırakılan, baskı gören Kürt halkıdır; değişimden, demokrasiden yana olan aydınlardır.

12 Eylül dönemi, ekmek ve demokrasi arasındaki bağı göstererek halk yığınları açısından öğretici oldu. Kitlelerde güçlü bir demokrasi ve değişim istemi doğdu. Ancak ne yazık ki, söz konusu kitleler bu istemi kanalize edecek bir örgütlenmeye sahip değillerdi. Bu nedenle, toplumu yıllarca aldatmış ve düzenin baş sorumluları olan politikacılar, bu istemlerc sahip çıkıyor görünerek, demokrasi havarisi, „baba" ve „ana" kesilerek bir kez daha onları oyalayıp aldatmayı başardılar. Halka verdikleri sözlerin hiçbirini yerine getirmediler.

Son yıllarda dünyamızda yer alan önemli değişikliklere, demokrasi ve insan hakları yönünde güçlenen eğilimlere karşılık, Türkiye'de yönetim anlayışı değişmemiştir. Yönetici klik demokrasi ve insan hakları yönünde, Kürt sorununun barışçı çözümü

yönünde adım atmamakta direniyor. Hâlâ, soğuk savaş döneminden kalma yöntemlerle, militarizmi tırmandırarak, şovenizmi pompalıyarak, şiddet yoluyla sonuç almaya çalışıyor.

Bu tutum, Türkiye'nin uluslararası toplulukla kaynaşmasına, Avrupa Birliği'ne girmesine ciddi bir engel oluşturuyor; onun Avrupa Konseyi ve AGİK içindeki durumunu zayıflatıyor. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılması ülkenin ve halkın yararınadır. Bunun için yalnızca gümrük birliğinin sağlanması, ekonomininAvrupa'ya uyum sağlaması yetmez, demokratik yaşamda da Avrupa ölçülerini benimsemek ve hayata geçirmek gerekir.

Dünden bugüne iktidarı birbirlerinden devralarak ülkeyi yöneten partiler, bugün ciddi bir yıpranmışlık ve bunalım içindedirler. Buna rağmen kitleleri bir kez daha yanlarına çekebilmek için yalana dayalı yeni yöntemlere başvuruyorlar. Oysa bu fasit bir dairedir. Bu çıkmazı aşmanın, halkın tekrar aldanmasını önlemenin yolu, toplumun demokrasi ve değişimden yana güçlerini seferber etmek, sağlıklı bir kanala yöneltmektir. Bu ise söz konusu güçlerin örgütlü birliği ile olur.

Dünden bugüne yaşananlar, ekonomik sorunlar içinde bunalan yığınlara, baskı ve zulüm gören toplum kesimlerine; işçilere, köylülere, memurlara, Kürt insanına, aydınlara, gençlere şunu öğretmiştir: Bu haksız düzen değişmelidir. Toplumun barışa, ekmeğe, özgürlüğe gereği var. Bunu sağlayacak olanlar ise ancak kendileridir. Onları temsil eden ve onların sözcüsü olacak bir örgüte gerek var. Özetle bu bir iktidar sorunudur. İktidarın, yetmiş yılı aşkın süredir ülkeyi yöneten ve bugünkü kötü durumdan sorumlu olan egemen azınlığın elinden alınması gerekir.

.... Partisi bu amaçla kurulmuştur ve bunun mücadelesini vermektedir. Partimiz ülkenin üç temel sorununu çözmeyi önüne hedef olarak koymuştur: Kürt sorununa politik ve adil bir çözüm, yani ülkede barışın gerçekleşmesi; tam bir demokrasi; ekonominin emekçi halktan yana yeniden düzenlenmesi ve gelişme yoluna sokulması.

2. BÖLÜM
Somut Hedefler ve Çözümler

KÜRT SORUNUNUN ÇÖZÜMÜ İÇİN

Türkiye'ye barış gelmesi için, gerçek bir demokrasi ve ekonomik gelişme için Kürt sorununun çözümü şarttır ve çözüm, şiddet ve bastırmayla değil, ancak barışçı yöntemlerle mümkündür.

Partimiz, her iki halkın birarada kardeşçe yaşamasından yanadır ve bunun yolu, bugüne kadar izlenen baskı politikasına son vermek; Türkiye'yi de bağlayan uluslararası hukuk ilkelerine ve sözleşmelere uygun olarak Kürt halkının haklarını tanımak ve eşitlik temelinde çok yönlü, politik, yönetsel ve kültürel bir demokratik yapılanma sağlamaktır. Partimizin temel amaçlarından biri budur.

Bunun için öncelikle silahların susması ve sorunun çözümü için özgür bir tartışma ortamının oluşması sağlanacaktır. Tüm partiler bu konuya ilişkin görüş ve programlarını hiç bir kısıtlama olmaksızın, serbestçe dile getirebilecek ve halk bu

görüşler arasında özgürce bir seçim yapabilecektir.

Şu anda yasaklı olan tüm partilere serbestçe çalışma hakkı tanınacaktır.

Olağanüstü hal ve Bölge Valiliği kaldırılacak, özel timler dağıtılacak, köy koruculuğuna son verilecektir.

Bir genel af çıkarılarak cezaevlerindeki tüm politik tutuklu ve hükümlüler serbest bırakılacak; yurt dışına çıkmak zorunda kalanların dönmesine olanak sağlanacak ve tüm politik haklar iade edilecektir.

Şiddet ve baskı ortamı nedeniyle köy ve kentlerini terk edip göç etmek zorunda kalanların yer ve yurtlarına yeniden dönebilmeleri için yardımcı olunacak, maddi ve manevi kayıpları giderilecektir.

Şu anda öldürücü ve yıkıcı silahlara, kışla, karakol ve cezaevi yapımına harcanan paralar ülkenin onarımı, kalkınması, iş sahaları açılması için harcanacak; yıllardır yıkıntıya uğrayan bölge ekonomisinin onarımı; ticaret, tarım ve sanayinin gelişmesi için özel planlar yapılacak ve yeterli kaynak ayrılacaktır.

Kürt dili-kültürü üzerindeki baskılara, zoraki asimilasyon politikasına son verilecek; bu alanda da uluslararası hukuk normları ve sözleşme hükümleri hayata geçirilecektir.

Kürt halkına kendi anadilinde eğitim olanağı sağlanacak, ilkokuldan üniversiteye kadar her dereceden okullar açılacaktır.

Kürt dilinin, radyo-televizyon yayınları dahil, toplumsal yaşamın her alanında ve resmi işlemlerde serbestçe kullanımı için gereken düzenlemeler yapılacaktır.

ÇAĞDAŞ BİR DEMOKRASİ İÇİN

Egemen klik, Cumhuriyet tarihi boyunca ülkemizin insanından demokrasiyi, temel hak ve özgürlükleri esirgedi. Bu, insanlarımız demokrasiye layık, ya da buna hazır olmadıkları için değil, acımasız sömürü çarkını, haksızlıkları, yani egemen zümrenin imtiyazlarını sürdürebilmek içindi.

Söz konusu zümre bugün de ülkenin kaderini elinde tutuyor ve demokrasiyi halktan esirgiyor. Bugün de demokrasi ve özgürlük adına söyledikleri ve yaptıkları maskaralıktan başka bir şey değil. Egemen zümre, yıllardır demokratikleşme adı altında halkı, iç ve dış kamuoyunu oyalıyor, kabaca aldatıyor.

Ülkemizin geniş boyutlu, çağdaş bir demokrasiye ihtiyacı var ve bu daha fazla gecikmemelidir. Bunun için, Partimiz şu değişikliklerin bir an önce yapılmasını ister, bunun için çaba gösterir ve iktidara geldiğinde de gerçekleştirir:

Demokratik Bir Anayasa

Generaller eliyle yapılan 1982 Anayasası topluma giydirilmiş bir deli gömleğidir, temel hak ve özgürlüklerin önüne duvarlar ve bentler ören bir yasaklar demetidir. Çeşitli toplum kesimlerinin ve demokratik örgütlerin de katkısıyla, bu anayasanın yerine, temel hak ve özgürlükleri güvence altına alan demokratik bir anayasa yapılacaktır.

Kürt ulusal kimliği ve hakları bu anayasada güvence altına alınacaktır.

Siyasi Partiler, seçim, ceza yasaları başta olmak üzere, tüm yasalar anti-demokratik hükümlerden temizlenecek; Terörle Mücadele Yasası ve benzeri olağanüstü yasalar,

baskı yasaları kaldırılacaktır.

Düşünce, Basın, Örgütlenme, Toplantı ve Gösteri Özgürlükleri

Düşünce özgürlüğünü sınırlandıran, düşünceyi suç sayan tüm hükümler kaldırılacaktır.

Basın, toplantı ve gösteri özgürlükleri tam olarak tanınacak ve bu özgürlükleri hiçe indiren, kullanılamaz hale getiren tüm antidemokratik hüküm ve sınırlamalara son verilecektir.

Örgütlenme, parti ve dernek kurma hakkını hiçe indiren bugünkü kısıtlamalara son verilecek, tam bir örgütlenme özgürlüğü tanınacaktır.

Parlamento

Çeşitli toplum kesimlerinin parlamentoda ve yerel meclislerde temsiline olanak verecek demokratik bir seçim sistemi oluşturulacaktır.

Parlamento, bugünkü sembolik durumundan kurtarılacak, gerçek anlamda özgürce tartışan ve yasa çıkaran, kişilikli ve etkin bir yapıya kavuşturulacaktır.

Yasama yetkisini hükümete devr eden bugünkü uygulamaya son verilecek; kararnameler ancak geçerli yasaların çerçevesinde düzenlenecektir.

Söz ve düşüncelerinden dolayı parlamenterlerin suçlanması veya parlamenterliklerinin düşmesi önlenecektir;

Şu anda, parlamento ve hükümetin üstünde bir işleve sahip olan ve tüm temel politikalarda söz sahibi olan Milli Güvenlik Kurulu kaldırılacaktır.

Ordu

Genelkurmay Başkanlığı Milli Savunma Bakanlığı'na bağlanacaktır.

Ordu, asıl işlevi olan yurt savunması görevine çekilecek, sayıca azaltılacaktır.

Zorunlu askerlik hizmeti on aya indirilecektir.

Ordu mensuplarının ilişkileri demokratikleştirilecek, alt kademedekilere, özellikle de erlere yönelik olarak yaygın biçimde varolan dayak, küfür gibi şiddete dayalı veya onur kırıcı eylemler önlenecektir.

Gerek Kürt sorununun barışçı çözümü, gerekse komşularla varolan sorunların uluslararası hukuk ilkelerine uygun biçimde ve barışçı yöntemlerle çözümü sayesinde ülke için bir iç ve dış barış ortamı oluşacağından, savunma masrafları büyük ölçüde düşecek, kaynaklar üretime, eğitime, sağlık alanına, konut yapımına ve öteki toplumsal hizmetlere yöneltilecektir.

Hukukun Üstünlüğü

Hukukun üstünlüğüne dayanan bir yargı sistemi oluşturulacak; yargı bağımsız olacak, yargıç güvenccsi sağlanacaktır.

DGM ve benzeri olağanüstü mahkemeler kaldırılacaktır.

İşkence önlenecek ve işkence yapanlar ağır biçimde cezalandırılacaktır.

İdam cezası kaldırılacaktır.

İddia, savunma ve yargı hakları dengeli ve eşit kılınacaktır.

Cezaevlerinin koşulları iyileştirilecek, tutuklu ve hükümlülerin eğitimi ve topluma yeniden kazandırılması için çaba gösterilecektir.

Devlet içinde veya devlet güçlerinin güdümünde gizli olarak örgütlenmiş olup

cinayet, provokasyon ve buna benzer işlerde kullanılan Kontrgerilla ve benzeri örgütler dağıtılacaktır.

Yerel Yönetimler:

Valiler, kaymakamlar ve emniyet müdürleri de belediye başkanları gibi seçimle gelecek, görevden alınmaları da yine ancak ya halkın oyuyla, ya da -bunu gerektiren bir suç işlemeleri durumunda- yargı kararıyla olacaktır. Yerel yönetimler birer yerel parlamento gibi çalışacaktır.

Yerel yönetimler güçlendirilecek; sağlık, eğitim, kamu düzeninin sağlanması gibi işler onların görev alanına bırakılacaktır.

İnanç Özgürlüğü ve Laiklik:

Laiklik ve inanç özgürlüğü birbiriyle çelişmez, aksine ancak birarada var olur. Demokratik ve laik bir ülke, herkesin dini inancında özgür olduğu, kimseye bu nedenle baskı yapılmayan ve imtiyaz tanınmayan bir ülkedir.

Türkiye ise bu ölçülere hiç uymuyor. Türkiye'de devlet inanç alanına müdahale etmiş, kimini kayırmış, kimine ise baskı yapmıştır. Türkiye'de, sayıları bugün on milyonun üstünde olan Alevi kitlesinin yanı sıra, Hıristiyan ve Yezidi azınlıklar da sürekli olarak baskılara hedef olmuşlardır.

Türkiye'nin laik bir ülke olması için Diyanet İşleri Teşkilatı'nın yanı sıra, okullardaki zorunlu din dersleri kaldırılacak; din işlerinin örgütlenmesi ilgili cemaetlere bırakılacak; ibadet yerlerinin ve dini öğrenim kurumlarının yapımı, bunların ve din adamlarının masraf ve ücretleri genel bütçeden değil, ilgili cemaetlerce karşılanacaktır.

Partimiz, gerçek anlamda laik ve demokratik bir toplum istiyor. O inanç özgürlüğüne saygılıdır; herkes, başkasına zarar vermeden kendi inancının gereklerini serbestçe yapabilmelidir. Partimiz bu bakımdan yurttaşlar arasında ayrım yapmaz. Ne kimseye baskı yapar, ne de ayrıcalık tanır.

EKONOMİ

Artık süreklilik kazanmış olan ve yıldan yıla derinleşen ekonomik krizi aşmak için, öncelikle, bugün iktidarı elinde tutan ve ülke kaynaklarını kendi lüks yaşamı ve kirli savaş uğruna tüketen egemen kliğin iktidarına son vermek gerekir.

Partimiz, bu kesimin yolsuzluk, hırsızlık, rüşvet çarkına ve yıllardır inatla sürdürülen kirli savaşa son verecek, bu yoz çarkın ve kirli savaşın tükettiği ülke kaynaklarını, geniş halk yığınlarının yararına; üretime ve ülkenin öteki hayati sorunlarının çözümüne seferber edecektir. Böylece ülke iç barışa kavuşacak ve hızla gelişecek; enflasyonun denetim altına alınması, işsizliğin ve yoksulluğun giderilmesi, emekçi halkın yaşam standardının yükseltilmesi, geri kalmış bölgelere daha fazla kaynak aktarımı mümkün olacaktır.

Demokrasi bunun güvencesi olacaktır. Demokratik bir toplumda, yönetim üzerinde halk denetimi, bağımsız yargının yolsuzluk yapanların yakasına yapışması mümkün olacaktır.

Özel girişim serbestisi ve yasalara uygun çalışan tarım, sanayi ve ticaret erbabının hakları korunacak; hayali ihracat, yolsuz kredi, kamu arsalarının ucuza kapatılması,

usulsüz ihale ve benzeri hileli, ahlak dışı yollarla kamu malının ve halkın parasının talanı önlenecektir.

Ülke çıkarlarına uygun düşen yabancı sermaye ve teknoloji akışı teşvik edilecektir.

Küçük esnaf ve zenaatkâr, el sanatları desteklenecektir.

Partimiz Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne biran önce katılmasından yanadır. Bunun için, ekonomik alanda olduğu gibi demokratik alanda da gerekli düzenlemeleri yapacaktır.

Kamu İktisadi İşletmeleri

Kamu İktisadi işletmelerinin (KİT'ler) çoğu, kötü ve partizanca yönetim yüzünden günümüzde zarar etmektedirler ve ekonomiye bir yük haline gelmişlerdir. Bunlar siyasi iktidarların arpalığı haline gelmiştir ve özel kesime kaynak aktarımında kullanılmaktadır.

Egemen zümre, şimdi, kendi eseri olan bu gerekçeyi kullanarak onları, özellikle de verimli olanlarını, özel kesime yok pahasına devretme, birçoğunu da kapama hazırlığı yapmaktadır. Bu ise olumlu bir çözüm değildir; hem ülke ekonomisi için önemli bir kayıp, hem de yüzbinlerce işçinin daha sokağa atılması demektir.

Partimiz, KİT'lerin özel kesime peşkeş çekilmesine ve kapanmasına karşıdır. Bu kuruluşlar çağdaş bir işletmecilik anlayışıyla yönetilir, iktidarların arpalığı olmaktan ve özel kesime kaynak aktarma durumundan kurtarılırlarsa pekâlâ verimli olacaklardır. Yapılması gereken budur.

Partimiz KİT'lerin yönetim ve üretim mekanizmalarını çağdaş ölçülere uygun olarak yeniden düzenleyecek, işçilerin yönetime ve denetime katılımını sağlıyacak, ayrıca onlara kârdan pay verecektir.

Vergi Reformu:

Partimiz köklü bir vergi reformu gerçekleştirerek çok kazandığı halde komik denecek derecede az vergi veren, büyük ölçekte vergi kaçıran kesimlerin gerçek kazançlarına uygun vergi ödemelerini sağlayacak; asgari ücretten vergi almayacak, ücretlilerin üzerindeki ağır vergi yükünü ise hafifletecektir.

Partimiz, kayıt dışı ekonomi ile ilgili olarak gerekli yasal düzenlemeleri yapacaktır.

Çalışma Hayatı ve Sosyal Güvenlik:

Çalışma hayatının düzenlenmesinde İLO standartları uygulanacaktır.

12 Eylül rejiminin budadığı işçi hakları geri verilecek, bunun için iş yasalarında gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Sendikalaşma, toplu sözleşme, grev ve genel grev hakkı, hiçbir kısıtlama getirilmeksizin, tüm çalışanlara tanınacaktır.

İşsizlik sigortasını da içeren bir sosyal güvenlik sistemi oluşturulacaktır.

İşçi ve memur emeklilerinin durumu iyileştirilecek, yardıma muhtaç yaşlı ve sakat insanlara güvenceler getirilecektir.

Çalışan herkese ücretli izin ve dinlenme olanağı sağlanacaktır.

Tarım ve Toprak Reformu:

Devletin ve büyük toprak sahiplerinin elindeki topraklardan alınarak topraksız ve az

topraklı köylüye toprak dağıtılacak; tarımda üretimi arttırmak için, sulama, gübreleme, diğer modern tarım araçlarını ve tekniklerini kullanma yönünde kendilerine yardımcı olunacak; üretim, kredi ve satış kooperatifleri biçimindeki üretim ve pazarlama birlikleri teşvik edilecektir.

Hayvancılığın modern yöntemlere kavuşturulması için çaba gösterilecek, üreticilere destek olunacaktır.

Yoksul ve orta halli köylülere yeterli kredi ve ödeme kolaylıkları sağlanacaktır.

Kırsal kesimde yol, okul, su, elektrik, sağlık ocağı ve benzeri alt yapı hizmetleri tamamlanacak, iyileştirilecektir.

EĞİTİM

Eğitim ırkçı, şoven ve şiddete dayalı öğeler den arındırılacak, demokratikleştirilecektir. Özgür düşünen, kişilikli ve yaratıcı insan yetiştirmek eğitimin amacı olmalıdır.

Her etnik gruba kendi anadilinde eğitim olanağı sağlanacaktır.

Genel bütçeden eğitime ayrılan pay arttırılacak; herkese yeteneğine göre eğitim olanaklarından eşit biçimde yararlanma ve gelişme olanağı sağlanacaktır.

Spor faaliyetleri desteklenecek, gençliğin yanı sıra, geniş toplum kesimlerinin de bundan yararlanması için çaba gösterilecektir.

Üniversite, bugünkü resmi, dogmatik ideolojinin baskısından kurtarılacak; demokratik ve özerk bir yapıya kavuşturulacak; bilimsel ilkeler çerçevesinde, özgürce çalışması sağlanacaktır.

Yetişkinlerin eğitimine önem verilecektir.

Bilim, sanat ve kültürün özgürce gelişiminin önündeki engeller kaldırılacak, bu çalışmalar teşvik edilecek, bunun için gerekli yasal düzenlemeler yapılacaktır.

SAĞLIK VE KONUT

Tüm yurttaşları kapsayan bir sağlık sigortası sistemi oluşturulacaktır.

Sağlık hizmetleri iyileştirilecek, yoksul ve muhtaç olanlara parasız olarak sağlanacaktır.

Her aileye ve yurttaşa, durumuna uygun, sağlık koşullarına elverişli bir konut sağlama politikası izlenecektir.

Deprem bölgesi olan ülkemizde konutların depreme dayanıklı ve iklim koşullarına uygun olması gözetilecektir.

Rahat bir ulaşımı, temiz havayı, kanalizasyon sistemini, yeterince yeşil alanı, parkı, spor alanı ve kültür evini amaçlayan, planlı bir kentleşme politikası izlenecektir.

KADINLAR

Çalışma yaşamında, eğitimde, politikada ve toplumsal yaşamın öteki alanlarında kadın - erkek arasında, kadınların aleyhine varolan eşitsizlik, kadınlar üzerinde baskı ve şiddet kullanımı, ülkemizde, gelişkin ülkelere göre çok daha belirgindir.

Partimiz bu eşitsizliği ve baskıyı gidermek için sistemli çaba gösterecektir.

Kadınların eğitimine önem verilecek, çalışma hayatına daha yoğun katılmaları, bir iş ve meslek sahibi olmaları, eşit işe eşit ücret almaları için çaba gösterilecektir.

Partimiz, kadınların politik yaşama daha yoğun katılmaları için çaba gösterecektir.

Kadının eşini özgürce seçmesini önleyen ilkel eğilimlerle mücadele edilecek,

kadına ve çocuğa yönelik baskı ve şiddet suç sayılıp önlenecektir.

Kadına çalışma hayatında, eğitimde, politikada, sanat ve kültür alanında ve öteki sosyal faaliyetlerde zaman ve olanak kazandırabilmek ve onun ev işine bağımlılığını azaltmak için, yeterince çocuk yuvası, ana okulu ve benzer hizmetler sağlanacaktır.

GENÇLİK

Partimiz, ülkenin bugünü ve geleceği bakımından önemli bir işleve sahip olan gençliğin sorunlarının çözümü ve gençlerin toplumsal yaşamın her alanında etkin roller üstlenebilmeleri için gerekli çabayı gösterecektir.

Farklı toplum kesimlerinden ve katmanlardan gelen gençlere, eğitim alanında, meslek edinmede ve yeteneklerini geliştirmede fırsat eşitliği sağlanacaktır.

DOĞAL ÇEVRENİN KORUNMASI

Günümüzde, oburca ve plansız bir sanayileşme, kaynakların düzensiz kullanımı ve benzer nedenlerle doğal çevre -toprak, hava ve su- tehlikeli biçimde kirleniyor. Bu, dünyamızdaki tüm canlılar gibi, insanların da geleceğini tehdit ediyor. Doğal çevrenin korunması için gecikmeden köklü tedbirler almak gerekiyor.

Sanayileşme ve kentleşme, tarihin ve doğanın korunmasını, insan ve çevre sağlığını gözeten bir plan dahilinde olmalıdır. Geçmişten kalan sanat eserleri gibi, bitkiler ve hayvanlar da korunmalıdır.

Partimiz bunun için gerekeni yapacak ve bu konuda da insanlarımızın cğitimine önem verecektir.

DIŞ POLİTİKA

Partimiz uluslararası planda silahsızlanma ve barış yönündeki çabaları destekler; militarizme, faşizme, ırkçılığa, yabancı düşmanlığına karşı tutum alır;

Hertürlü ulusal baskıya karşı çıkar ve ulusların kendi geleceklerini özgürce belirleme hakkını destekler;

Bölgesel sorunlara barışçı ve adil çözümler bulunması için çaba gösterir;

Dünyamızda insan hakları ve demokrasinin güç ve yaygınlık kazanması; çevre kirlenmesinin önlenerek doğal dengenin korunması; aşırı nüfus artışı, açlık, kıtlık, kuraklık, salgın hastalıklar vb. sorunlara çözüm bulunması; geri kalmış ülkelerin ağır borç yükünden kurtulması ve bu ülkelerde ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmenin hızlandırılması için insanlığın yürüttüğü ortak mücadeleye destek verir.

Partimiz, bu amaçla insanlığın ortak ekonomik, politik kurumlar oluşturmasından, özellikle Birleşmiş Milletler Örgütü'nün daha etkin kılınıp yaptırım gücüne kavuşturulmasından yanadır.

Partimiz, komşularla sorunların, görüşmeler yoluyla, barışçı yöntemlerle ve uluslararası hukuk ilkelerine uygun biçimde çözümü için çaba gösterecektir.

(*) 1993 yılında, HEP'in dağılmasından sonra yeni kurulacak legal parti için hazırlayıp arkadaşlarıma ilettiğim bu taslak, DEP'in kuruluş dönemine rastladı ve onun programına esas alındı.

Öcalan'a Mektup
23 Temmuz 1993

Abdullah Öcalan,
PKK Genel Sekreteri

Sayın Öcalan,

Son gelişmelerle ilgili size kısaca yazmayı yararlı buldum.

Ateşkes sürecinin sona ermesinden sonra telefonla konuşmuştuk. Bingöl olayı, sizin de belirttiğiniz gibi talihsizlik oldu. Batı dünyası, diyalog başlatması, barışçı çözüm için adım atması için Türkiye'yi sıkıştırmaya hazırlanıyordu. Ama eylemle birlikte düşünülen girişimler de durdu. Uluslararası planda Kürt hareketinden yana dönen ibre tekrar geri döndü. Diğer yandan, Türk devleti geniş bir operasyon için zaten bahane arıyordu ve bu olayı bahane etti. Türk devleti tüm güçleriyle saldırıya geçince artık ateşkes kendiğilinden sona erdi (...)

Kontrgerilla ve özel timlerin Diyadin'de, Bahçesaray'da (Sündüz Yaylası'nda) olduğu gibi sivil halka karşı kıyım yapıp size yüklemek istedikleri görülüyor. Bunu dünya kamuoyuna iyi duyurmak lazım ve biz de bunun için çaba göstereceğiz.

Biz, bildiğiniz gibi, geçmişte, PKK'nın sahiplendiği bu tür eylemler için sizi eleştirmiştik. Bu tür eylemlerin hem size, hem de bir bütün olarak yurtsever harekete zarar verdiği kanısındayız. Türk güvenlik güçleri bundan yararlanarak uzunca bir zamandan beri bu tür eylemleri yapmakta ve böylece sizi kamuoyunda yıpratmaya çalışmaktadır. Okul yakma, öğretmen öldürme türünden eylemler de öyle. PKK'nın bu tür puan düşürücü eylemlere ihtiyacı olmadığı kanısındayım.

Eğer sivil kesime (kadın ve çocuklara, öğretmenlere vb.) yönelik bu tür eylemler konusunda PKK net bir tutum alır, onları benimsemediğini, yapmadığını belirtirse, Türk güvenlik güçlerinin bu tür provokasyonlarını, kıyımlarını açığa kavuşturmak daha da kolaylaşır.

Haziran ayında Yurt dışında cereyan eden bazı eylemlere ilişkin görüşümüzü de biliyorsunuz. Bunların çok ses çıkardıkları doğru. Ama ne yazık ki kamuoyunda örgütünüzün ve genel olarak Kürt hareketinin aleyhinde bir hava estirilmesine yol açtılar. Yani zararları yararlarından çok fazla oldu. Aslında Bonn eylemi gibi yüzbine yakın bir kitlenin katıldığı dev bir eylemden sonra bu tür eylemlere gerek yoktu.

Kürt yurtsever hareketinin dış kamuoyuna yönelik çalışması uzun vadeli ve destek kazanmaya yönelik olmalıdır. Bu ülkelerde elbet Türk diplomatik misyonları, uluslararası kuruluşlar ve benzeri yerlerin önünde eylem koymalıyız. Ama bunlar, bu ülkelerin yasalarına uygun biçimde, yani barışçı bir çerçevede kalmalı. Geçmişte bu türden birhayli eylem yapıldı ve gelecekte de yapılabilir.

Türk hükümeti bu tutumunu sürdürürse biz de politikamızı yeniden gözden geçiririz demiştim (...)

Diğer yandan, böyle bir durumda bile Türk tarafına yönelik siyasi diyalog ve barışçı çözüm çağrılarının iç ve dış kamuoyunda olumlu etki yapacağı

görüşündeyim. Bu nedenle, son olarak Tansu Çiller'e bir açık mektup gönderdim. Basına da gönderdiğim bu mektubun bir örneğini size de gönderiyorum.

Elbet politikanın bugünden yarına değişeceği konusunda iyimser değilim. Ama Türk kesiminde diyalog yanlısı bir kanat oluşturmak için sistemli çaba göstermeliyiz.

KDP'nin tutumuyla ilgili kaygılarınız ve ortaya çıkan son durum nedeniyle, kısa süre önce Dılşad Barzani ile görüştük. Kendilerine, Türkiye'deki son gelişmelerle ilgili olarak görüşlerimizi ilettik ve Kuzey Kürdistan'lı yurtsever güçlerin cephe çalışmaları konusunda bilgi verdik. Ayrıca, telefonda ilettiğiniz ve arkadaşlarınızın verdiği bilgileri de hatırlatarak, tüm yurtsever örgütler arasında kardeşçe ilişkiler ve dostça bir dayanışma gerektiğini, geçen yılki üzücü olayların bir kez daha tekrarlanmaması için tüm Kürt yurtsever örgütlerine görev ve sorumluluk düştüğünü ve kendilerinden de bunu beklediğimizi belirttik.

Dılşad ise, bölgeye gelen PKK gerillalarının 40 peşmergenin silahına el koyduğunu, peşmergelerin, hem emir almadıkları, hem de kardeşler arasında bir çatışmaya yol açmak istemedikleri için silahlarını vermeyi tercih ettiklerini söyledi. Kardeş çatışması istemediklerini, sizinle de, diğer örgütlerle de kardeşçe ilişkilerden yana olduklarını anlattı ve kendilerinin dışa açık tek kapılarının Türkiye üzerinden olduğunu belirterek Türkiye ile ilişkilerini anlayışla karşılamamız ve göz ününde tutmamız gerektiğimizi söyledi. Öncelikle de, elkonan 40 silahın geri verilmesi ve bunu yapanların cezalandırılması gerektiğini vurguladı.

Biz, gerçek durumun ne olduğunu elbet bilemiyoruz. Hem sizin ihtiyaçlarınızı anlıyoruz, hem de onların karşı karşıya oldukları güçlüklerin bilincindeyiz. Ama koşullar ne olursa olsun, tüm yurtsever örgütler asgari dayanışmayı elden bırakmamalı ve hele hele birbirleriyle ilişkileri koparıp bir çatışma ortamına girmemelidirler. Bundan hiçbir Kürt örgütü, ve Kürt hareketi bir bütün olarak kazançlı çıkmaz.

Size de sorunlar karşısında daha sabırlı davranmak ve onların büyütülmeden çözümü için çaba göstermek düşüyor. Bu arada KDP'nin kongresi var. Geçiş olanağı bulabilsem gitmek istiyorum; ama bildiğiniz gibi, şu anda güney yolu kapalı. Gidebilsem belki Mesut Barzani ve öteki yetkililerle bu konuyu daha detaylı konuşmak mümkün olurdu.

Bildiğiniz gibi, cephe kuruluş çalışmaları oldukça iyi gidiyor. Program ve tüzük konusunda epeyce mesafe alındı. Belki bir ay içinde sonuçlanır.

Birlik çalışmasının böyle hızlı yürümesi güzel. Demek ki birlik herkesin ihtiyacı ve güçlü bir istek. Diğer yandan, geçmişteki kimi birlik çalışmalarından, özellikle de TEVGER'den edindiğim deneyler nedeniyle bazı kaygılarım da var. Şimdi hesaba katılmayan kimi şeyler ilerde sorunlara yol açabilir. Kimi örgütlerin beklentileri farklıdır; umduklarını bulamayınca aynı hızla kopup gidebilirler. Bu nedenle amaç ve hedefleri açık ve net koymak, ortak çalışma ilkelerini iyi belirlemek, sağlam adım atmak gerekiyor.

Cephedeki temsil oranı TEVGER'deki gibi olmamalı. Tevger'deki soyut eşitlik gerçekçi değildi. Örgütlerin güçleri hesaba katılmalı. Diğer yandan, temsil oranının, gücün tam bir izdüşümü olması da mümkün değil. Çünkü hem bunu kesin biçimde

saptamak mümkün değil, hem de bu bir ittifaktır. Dolayısiyle temsilde aradaki farklar da büyük olmamalı.

Kararlar için elbet belli ölçüler koyacağız. Karar alınınca da herkesin uyması gerek. Ama bunu yaparken, cephenin bir ittifak olduğunu unutmamak, herkesin özgül politikasını gözetmek, ve iknayı, centilmence bir görüş birliğini sağlamaya çalışmak esas olmalı.

Bizce diğer önemli bir konu, örgütler arasında güvenin oluşması, güçlenmesi ve şu anda belki açıkça dile getirelemeyen kimi kaygıların, endişelerin zamanla ortadan kalkmasıdır. Cepheyi güçlü ve kalıcı kılacak olan budur. Bu ise ancak zamanla olur, koşulu ise cephe çalışmasında demokratik anlayışın, ayrıca örgütler arasında kardeşçe bir diyalogun, iyi niyetin ağır basmasını sağlamaktır.

Kanımca bu konuda, Kürdistan politikasında birçok bakımdan ağırlık taşıyan iki örgüte, PKK ve PSK'ya önemli rol ve sorumluluk düşüyor. Biz eğer, birbirimizin ve öteki örgütlerin varlığına tahammüllü olur, karşılıklı anlayış ve uyum gösterirsek bu birlik sağlam temellere oturacak ve kalıcı olacaktır.

Cephe eğer kendi içinde uyumu, demokratik çalışmayı gerçekleştirir, adına uygun bir çalışmayı yaparsa, kuşkum yok ki bir süre sonra uluslararası planda etkin bir ses çıkaracak ve taraf olacaktır.

İçten selamlar ve başarı dileklerimle.

Kemal Burkay

Kürdistan Sosyalist Partisi

Genel Sekreter

Öcalan'ın mektubu

Sayın Kemal BURKAY
PSK Genel Sekreteri

Değerli Burkay, Avrupa'daki arkadaşlarımız aracılığı ile yolladığınız mektubunuz bana ulaştı. Çok teşekkür ederim.

Mektubunuzda da dile getirdiğiniz bazı hususlara değinmeden önce, birlikte ulusumuz için yapabileceğimiz pek çok şey olduğuna, koşulların her zaman olduğundan daha elverişli bulunduğuna, bu temelde ilişkilerimizin daha da yoğunlaşmasının önemine ve bu doğrultuya oldukça değer verdiğimize işaret etmek istiyorum.

Bilindiği gibi mücadelemiz, belkide tarimizde hiç rastlanmayacak düzeyde yükseldi ve ivme kazandı. Yükselen savaşımımız tüm coğrafyamıza da yayılarak, büyük bir aşama kaydetti. Yine görülmektedir ki, mücadelemizle birlikte dünya ve bölge koşulları da, Kürtler için hayli elverişli bir durum arzediyor. Denilebilinir ki Kürtler, yakalıyabilecekleri en avantajlı durumu ele geçirmiş bulunuyorlar. Aynı zamanda bu savaşın, halkımıza yükledikleri, gösterilen büyük fedakarlık ve çekilen acılar-zahmetler de ortadadır. Biz gelinen aşamada, Kürtlerin özgürlüğünü her zamankinden daha yakın görüyoruz.

Düşman bize normal değil özel bir savaş dayatıyor. Böylesi bir savaş özellikleri gereği, kuralsız, gözü kara ve imhacı bir karakter taşır. Düşman, bir taraftan savaşı, Kürdistanlılaştırarak dünyaya kapatmak ve öte taraftan da, basını yanına alarak, diplomatik olanaklarını devreye sokarak bir sürü spekülasyon yaratabilmektedir. Biz, başından beri ve devrimci sorumluluğumuzunda gereği olarak kendi ölçülerimize sadık kaldık ve ilkeli davranmaya özen gösterdik. Hatta, bazı konularda zorlanmamıza rağmen bu özelliklerimizi itina ile korumaya çalıştık. Sizin de yakından bildiğiniz gibi, ateşkes süreci ve ateşkese rağmen düşmanın ardı kesilmeyen yönelimlerine karşın oldukça sabırlı davrandık.

Açık ki yakalanan düzey tarihi önemdedir. Bu süreci ve gelişen savaşı korumak, mücadeleyi uygun araçlarla daha da yükseltmek kesin olarak sonuç almak anlamına gelecektir. Hiç kuşkusuz bunun önemli ayağı, dışilişkiler ve kamuoyunu yeterince biligilendirmek oluyor. Sanırım tek tek eylemler biçiminde de olsa bazı yanlış anlamalar, bu alandaki boşluğun doldurulmasını çok gerekli kılıyor. Bu alanda adım atmak ve çaba geliştirmenin özellikle de bunu birlikte gerçekleştirmenin hayli faydalı olacağına ve pek çok çevreyi derinden etkileyeceğine inanmaktayım.

Sizin de belirttiğiniz gibi cephe çalışmaları önemlidir. Yine ifade ettiğiniz gibi, güçlerin temsili durumu da hem cephenin pratikte iş yapan bir konumu ele geçirmesi

açısından ve hem de işlerlik kazanması, yani fonksiyonel olması açısından gereklidir. Bu alanda atılacak olumlu adımlar ve cephenin yaratılması tüm ulusal güçlerimizin de gelişimine hizmet edecektir. Bizim bu konuda üstümüze düşeni fazlası ile yerine getireceğimiz de kesindir.

Son dönemlerde, Avrupa örgütümüzün geliştirdiği bazı durumlara ilişkin olarak şunlar söylenebilinir. Kuşkusuz gelişmeler Avrupa kamuoyunu rahatsız etmiyor. Daha çok TC ile ilişki içindeki bazı güç odaklarını rahatsız etmiş olabilir. Gelişmelerin oldukça büyük bir etki yarattığı da görülüyor. Avrupa'da uygun, geliştirici ve olumlu etki bırakan etkinliklere ağırlık vermek gerektiği de doğrudur. Bu konuda gerekenler için baştan beri ilgili örgütümüze talimatlar verilmiştir. Bu alanda da birlikte önemli adımların atılabileceğine inanmaktayım. Bu konuda da hiçbir kuşkunuzun olmamasını diliyorum.

Bu temelde, yakında görüşmek ve ilişkilerimizi daha da derinleştirmek dileği ile başarılar diliyor kardeşçe selam ve sevgilerimi sunuyorum.

Abdullah ÖCALAN
PKK Genel Sekreteri
16.8.1993

PRESIDENTIAL PALACE

Nicosia, 29th April, 1993.

Mr. Kemal Burkay,
Secretary-General,
Socialist Party of Kurdistan,
Brevia 674,
Frejgatan 6,
Stockholm.

Dear Mr. Burkay,

I extend to you and the Socialist Party of Kurdistan my warmest thanks for your kind message on my election as President of the Republic of Cyprus.

I express deep appreciation for your interest in Cyprus which has suffered an unprecedented tragedy when Turkey attacked it in 1974 and has been occupying a large part of its territory ever since.

I do hope that the Cypriot and Kurdish people will one day be able to peacefully fullfil their aspirations.

I send you my greetings and my best wishes.

Sincerely yours,

(Glafcos Clerides)
President of the Republic of Cyprus.

BUNDESKANZLERAMT

211 - K - 406 954/93/0001
(Bei Antwort bitte angeben)

Bundeskanzleramt Postfach 5300 Bonn 1

An den
Generalsekretär
der Sozialistischen Partei Kurdistans
Herrn Kemal Burkay
Brevia 674, Frej Catan 6

114 21 Stockholm

5300 Bonn 1, den 8. Juni 1993
Postfach
Adenauerallee 141

Fernruf 0228/56- 0
oder 0228/560 (Vermittlung)

Telex 886750
Telefax 0228/562357

Ab 1. Juli 1993:

Postanschrift: Bundeskanzleramt
53106 Bonn

Hausanschrift/ Bundeskanzleramt
Lieferanschrift: Adenauerallee 139-141
53113 Bonn

Sehr geehrter Herr Generalsekretär,

der Herr Bundeskanzler hat mich beauftragt, Ihnen für Ihren Brief vom 30. April 1993, in dem Sie ihn gebeten hatten, bei seinem Besuch in Ankara die türkische Regierung zu positiven Schritten für eine friedliche und demokratische Lösung der kurdischen Frage zu bewegen, zu danken und ihn zu beantworten.

Die Bundesregierung beobachtet die Entwicklung im Südosten der Türkei mit großer Aufmerksamkeit. Sie hat gegenüber der türkischen Regierung immer wieder deutlich gemacht, daß sie einer konsequenten Beachtung der Menschen- und Minderheitenrechte gegenüber dem kurdischen Bevölkerungsteil in der Türkei große Bedeutung beimißt. Dies hat der Herr Bundeskanzler bei seinem Aufenthalt in Ankara auch in seinen Gesprächen mit Staatspräsident Demirel und Ministerpräsident Inönü zum Ausdruck gebracht.

In diesem Zusammenhang hat der Herr Bundeskanzler zugleich betont, daß der vom Führer der terroristischen PKK einseitig erklärte Waffenstillstand im Südosten der Türkei einen Beitrag zur Beruhigung der Lage und einen Ansatz zu einer friedlichen Lösung des Konfliktes darstellen könnte.

Es bleibt zu hoffen, daß der jüngste Angriff der PKK auf das türkische Militär, der zahlreiche Opfer gefordert hat, nicht den Beginn einer neuen Periode gewalttätiger Auseinandersetzungen darstellen wird.

Der Bundeskanzler hat in Ankara aber auch in aller Deutlichkeit erklärt, daß die Bundesregierung das legitime Recht der Türkei anerkennt, sich mit rechtsstaatlichen Mitteln gegen terroristische Aktivitäten zu verteidigen. In diesem Zusammenhang hat er auch begrüßt, daß die türkische Regierung in den letzten Jahren eine Reihe von wichtigen Initiativen ergriffen hat, die auf eine Verbesserung der Menschenrechtslage und des Schutzes der Minderheiten abzielen.

Der Herr Bundeskanzler hat seiner Hoffnung Ausdruck verliehen, daß in diesen Fragen - gemäß dem Programm der türkischen Regierung - bald weitere Fortschritte folgen werden.

Mit freundlichen Grüßen
In Auftrag

(Dr. Sören Dengg)

Ünal ve Abdullah arkadaşlara

BİRLİK ÇALIŞMASI ÜZERİNE BAZI NOTLAR

1. Birlik çalışmasını ve bunun sonucunda oluşacak cepheyi, adım adım gerçekleşecek bir süreç olarak ele almak lazım. Bu konuda ne aceleci olmalı, ne de işi oluruna bırakmalı.

Anladığım kadarıyla PKK, ortak bir cehpe için hemen adım atılmasından yana. Ancak ne tüzük ve program konusunda bir hazırlıkları var, ne de bu konuda yeter deneyleri. Daha çok güçlerine güveniyor (kitle desteğine ve özellikle silahlı güce) ve buna dayanarak birlik içinde hegemonya kuracaklarını sanıyorlar.

Diğer örgütlerin de bazıları erken bir cephe ilanı bekliyorlar (kamuoyunda da böyle bir beklenti var). Ancak, böyleleri, TEVGER olayında da yaşandığı gibi, umduklarını bulamayınca aynı hızla birliği terk edebilirler.

Oysa, gerek PKK'nın güven vermemesi, hegemonyacı bir tutumu sürdürmesi, gerekse diğer örgütlerin gerçekçi olmayan beklentileri, hızla oluşturulan bir birliğin yine hızla dağılmasına yol açabilir. Bu ise yurtsever kamuoyu üzerinde çok kötü etki yapar. Bu nedenle, birliği sağlam temeller üzerinde inşa etmek ve yaşatmak için dikkatli adım atmalı. Birliği adım adım olgunlaştırmalı. Irak Kürdistanı'nda Cephe, örgütler arasında yakınlaşma başladıktan ancak üç yıl sonra kurulabildi.

Cepheyi hedef olarak, elbet bugünden önümüze koymalıyız. Ancak onun gerçekleşmesi kağıt üzerinde değil, ancak koşulların olgunlaşmasıyla mümkündür.

Acele bir cephe ilanı bizi de olup bittilerle karşı karşıya bırakabilir. Çünkü PKK askeri güce sahip ve silahlı savaş yürütüyor. Cephe durumunda onun eylemleri bizi de bağlar. Oysa bizim, elimizde yeter silahlı güç olmadan PKK ile bu konuda taktik birliği sağlamamız ve silahlı eylemlerin yönünü belirlememiz mümkün değil. Bu alanlarda hazırlık yapmak için de zamana ihtiyacımız var. Bu nedenle, şu aşamada ortak çalışmayı değişik biçimlerde sürdürmek ve koşullar her bakımdan el verince de onu bir cephe organizasyonuna çevirmek doğru olur. (Elbet bu gerekçeleri sizler için yazıyorum, ortak toplantıya sunmak için değil!)

1. Öncelikle birlikte iş ve eylem yapmayı gerçekleştirmeli. Bu zaten, legal parti olayında ve Bonn yürüyüşünde olduğu gibi, başlamış bulunuyor.

Bu ortak çalışmalarla:

a) Taraflar arasındaki soğukluk giderilmeli, örgüt tabanları birbirine alışmalı;

b) Ortak çalışma ilkeleri geçerlik kazanmalı (demokratik ilişkiler, herkesin alınan kararlara uyması; yardımlaşma, dayanışma; tartışmalarda yumuşak ve saldırganca olmayan bir dil vb..) ve böylece karşılıklı güven doğmalı.

Bu amaçla, önümüzdeki döneme ilişkin olarak yurt içinde ve dışında bazı eylemler planlanabilir. Bu konuda da gerçekçi, gücümüze uygun düşen hedefler konmalı. Silahlı eylemler olmamalı, çünkü biz onlara henüz hazır değiliz. Öncelikle bu konudaki öneriler tartışılmalı ve varılacak eylem planı üzerinde örgüt merkez organlarına düşünme payı verilmeli.

2. Başlangıçta, ilk toplantıyla birlikte gündemdeki acil sorun, toplantıya katılacak örgütlerin saptanmasıdır. Bir bölümü zaten ilişki içindedir ve toplantıya çağrılmıştır. Ancak bazılarının durumu ihtilaflıdır (örneğin KUK'un iki kanadı). Bizce bu iki kanat da, aynı adı kullanmamak koşuluyla toplantıya katılabilirler.

Aynı tutum diğerleri için de geçerlidir. Örneğin "PKK Vejin„. Toplantıya katılmasını biz önermiyelim; ama başkaları önerirse, PKK adını kullanmamak koşuluyla, başka bir ad altında katılmasına karşı çıkmayız.

PİK'in (Partiya İslam a Kurdıstan) durumu da gündeme gelecek. Bizce katılabilir. Ama bunun için öncelikle mevcut örgütler durumu kendi aralarında değerlendirmeli. Kuzey Kürdistan'dan olan başka dini örgütler de (Sünni, Alevi veya Hırıstiyan) eğer varlıklarını yeterince kanıtlamışlarsa ve ortak yurtsever amaçları benimsiyorlarsa katılabilmeliler. Ancak örneğin bir "Hizbullah„ın durumu tartışma götürür. En azından onunla ilgili olarak acele etmemek gerek. Çünkü arkasında İran'ın desteği ve içinde MİT'in eli var. Bu tür örgütleri nötürleştirmeye yönelik bir politika, onlarla çatışmaya girmemek ve düşmanca olmayan ilişkiler elbet iyi olur. Ancak onlarla ortak çalışmanın, hele cephenin güçlük ve sakıncaları da hesaba katılmalı.

3. Yine, baştan gündeme gelecek konulardan biri, kamuoyuna ortak bir açıklama yapmak ve birlik yönünde bir çalışmanın başlatıldığını duyurmaktır. Böylece kamuoyunun beklentisine de cevap verilmiş olur ve olumlu bir etki yaratılır. Bence bu, ikili protokolün bir benzeri olmalıdır. Barış ve siyasal diyalog istemi vurgulanmalı, somut Kürt istemleri dile getirilmelidir.

Bizim PKK ile yaptığımız protokolün, son gelişmeleri dc gözönüne alarak, yeni koşullara uyarlanması pekala yeterlidir.

Ancak, diğer örgütlerde -çoğunda, belki de tamamında- bu protokole karşı bazı önyargılar var. Özellikle de Federasyon istemine ilişkin olarak. Bildiğiniz gibi bunlar, böylece sevgili "bağımsız„ hatta "bağımsız ve birleşik Kürdistan„larına yolun kapandığını sanıyorlar.

Öncelikle, bu tür bir düşüncenin yanlış olduğunu onlara anlatmaya çalışalım. Federasyon bağımsızlığı da içerir. Ayrıca, ikili protokolde Kürt halkının kendi kaderini tayin ve zulme karşı direnme hakkı vurgulanmıştır. Federasyon kendi kaderini tayin biçimlerinden biridir ve bu aşamada onu istemek, ayrı devlet kurabilme hakkından vazgeçildiği anlamına gelmez. Nitekim Güneyli Kürtler de önce otonomi istedikleri halde, koşullar elverince, bu istemi aşarak federasyon ilan ettiler, ki bu da bir devlettir. Koşulları yetse ayrı devlet de kurarlar.

Kürdistan bakımından federasyon istemi bugünkü dünya ve bölge koşullarına uygun bir istemdir. Nitekim iyi bir etki yaptı, içerde ve dışarda daha şimdiden tartışma gündemine girdi ve belli bir destek aldı.

Diğer yandan, diğer örgütlerin önyargılarını kırmanın ve dar ufuklarını değiştirmenin kolay olmadığını göz önüne alarak bu konuda onları ikna etmeye çabalayalım, ama çok ısrarcı da olmayalım. Onu koymadan da ortak bildiriyi imzalayabiliriz. Bu durumda, „Kürt ulusunun kendi kaderini özgürce belirleme hakkını" vurgulamak yeter, "bağımsız„ veya ayrı devlet formülasyonuna da gerek yoktur.

Ancak somut istemlerde mutlaka bulunmak gerekir. Bunlar ikili protokolde sayılanlardan az veya çok olabilir. Ama bu istemler ve barışçı çözüm çağrısı olmadan açıklama bir değer ifade etmez.

Açıklama kısa ve öz, dili düzgün olmalı. Gereksiz yere ayrıntılı ve sert bir açıklamadan ise kesinlikle kaçınmak gerekir. Bu politik olmaz ve hiçbir yarar sağlamaz.

Eğer açıklamayı hazırlama için bize öneri yapılırsa alalım. Duruma göre talip de olalım.

Eğer metni başkaları hazırlarsa, son biçimini vermeden önce bana iletebilirseniz iyi olur. Aceleye gelmesin.

Bazı örgütler ilk toplantıya gelmemiş ve zaman istemiş olabilirler. Bu durumda açıklamayı daha sonraki toplantıya bırakmak daha uygun olur.

4. Program ve tüzük için çalışmayı başlatmak bence erkendir. Ama diğer örgütlerde böyle bir eğilim olduğunu sanıyorum. Biz buna hayır dersek yanlış anlaşılır.

Program ve tüzük taslaklarının hazırlanması, tartışılması ve benimsenmesi, doğal olarak zaman alacaktır.

Tüzük de, program da kısa, özlü olmalı, ayrıntılara boğulmamalı. Ama ilkeler de saptanmış olmalı.

Buna zamanımız var, ilerde daha geniş değerlendiririz.

5. TEVGER döneminde karşımıza çıkan bazı sorunlarla yeniden karşılaşacağız. Kitle örgütleriyle, Newroz kutlamalarıyla, ortak yayınla ilgili olarak. Şimdiden bu konular üzerinde düşünüp hazırlıklı olmakta yarar var.

Kitle örgütlerinin kimisi birlikte örgütlenebilir, kimisi varlığını korur da ortak iş yapabilir. Bu duruma, nesnel koşullara bağlıdır.

Ortak yayın çıkarmak zorunlu değildir. Koşulları oluştuğunda ortak bir enformasyon bülteni olabilir.

Yerine göre, cephe nevrozu kendi adına veya Kürdistan'ın diğer parçalarından örgütlerle birlikte kutlayabilir. Ama bu, bütün Newrozlara teşmil edilemez. Demokratik örgütler bu işi yer yer yapmaktalar ve sürdürsünler.

Geçmişte, birlik yapınca artık tüm olanakları cephenin emrine veririz, tüm eylemleri birlikte yaparız gibi bir anlayış vardı. Oysa bu ancak tek partide olur. Cephe bir örgütler birliğidir ve örgütler hem birlikte iş yaparlar, hem de kendi kimliklerini korurlar, kendi özel çalışma ve eylemlerini yürütürler.

6. Tartışmalarda sakin olalım, ikna edici ve yumuşak bir dil kullanalım.

Şimdilik aklıma gelenler bunlar. Selamlar ve başarılar.

15 Haziran 1993
Kemal Burkay

Kuzey Kürdistanlı Siyasal Güçlerin Kamuoyuna Açıklaması

Halkımızın büyük beklentisi olan Kuzey Kürdistanlı siyasi güçlerin tarihi buluşması gerçekleşti.

18-20 Haziran 1993 tarihlerinde bir araya gelen siyasi güçler, Ulusal Cephe'nin gerçekleşmesi için tarihimizi ve bugünkü mücadelemizi de gözönüne alarak, yeni bir sayfa açmışlar, görüş ve karar birliğine varmışlardır. Ulusal güçler örgüt kaygısı ile değil, ulus kaygısı ile hareket etmişlerdir.

Ulusal güçler, tarih ve halk gerçekliğimizin de bir emri olan birliğe ulaşma ve birliği bir **Ulusal Cephe** şeklinde taçlandırma konusunda ortak görüş birliğine varmışlardır.

Böylesine anlamlı ve derin bir bilinç ve sorumluluk duygusu ile hareket eden siyasal güçlerimiz, Cephe'nin kurulması için hazırlıklara başlamış ve gerekli işbölümünü yapmışlardır.

Mücadelemizin ve zaferin en büyük teminatı olan Cephe birliğimizin, bütün hazırlıkların sonucunda ve yakın bir gelecekte halkımıza vc ulusumuza, kamuoyuna resmen ilan edileceği kanısındayız.

Bu vesileyle bu tarihi güne, TC devletini ülkemiz Kürdistan'da hiçbir sınır ve kural tanımadan sürdürmüş olduğu vahşet ve katliamlara derhal son vermeye, siyasi diyalog ve barışçıl çözüm yolunu benimsemeye, bu doğrultuda adım atmaya çağırıyoruz.

Tüm dünyayı, uluslararası güç ve kuruluşları, TC'nin Kürdistan'da yürütmüş olduğu imha savaşına karşı tavır almaya, Türk devleti üzerinde baskı yapmaya çağırıyor ve iki taraflı, denetlenebilir bir ateşkes ortamının sağlanması için gerekli girişimleri yapmaya davet ediyoruz.

Buna rağmen Türk devleti mevcut tutumunda, inkar ve imha politikasında ısrar ederse, bize savaş dahil, her türlü mücadele yol ve yöntemlerine başvurmaktan başka seçenek kalmıyor.

TC'nin mevcut tutumunu sürdürmesi halinde, halkımızın tepkisinin çok daha büyük olacağını, ülke sathında daha geniş boyutlu ve topyekün bir direnişi ve savaşı yükseltmek durumunda kalacağımızı ifade ediyoruz.

Hiç kuşku yok ki, şu ana kadar olduğu gibi, bundan sonra da dökülecek kanın, yaşanacak acıların sorumlusu, özgürlüğümüze ölümü biçen TC olacaktır.

Halkımızın ve kamuoyunun bilgisine sunuyoruz.

20 Haziran 1993

*HEVGIRTIN-PDK * KAWA * KKP * PİK * PKK
PRK RIZGARİ * PRNK * PSK * RNK KUK * YEKBUN

Bereyê Netewî û Demokratîk A Kurdistan
(Kürdistan Ulusal Demokratik Cephesi)
(BER –KURD)

Programı

Giriş

Halkımızın binlerce yıldan beri üzerinde yaşadığı ülkemiz Kürdistan, önce, 17. yüzyıldan başlayarak Osmanlı-Safevi imparatorlukları arasında ikiye, 1. Dünya Savaşı sonrasında ise emperyalistler ve sömürgeci güçler tarafından dörde bölündü. Kürdistan'ın uluslararası sömürge statüsü bugün de halen sürmektedir.

Kürdistan halkı, yüzyıllardır özgürlüğü ve bağımsızlığı için aralıksız savaşıyor. O bu uğurda yüzbinlerce kurban verdi. Ancak, ülkemizin bölünmüş olması, birliğin sağlanamaması, düşmanın böl-yönet-çatıştır politikası ve diğer ağır koşullar nedeniyle bu mücadele zafere ulaşamadı. Kürdistan birçok kez yakılıp yıkıldı. Halkımız birçok kez kırımla, göçle yüz yüze geldi. Dünyanın sayılı zengin ülkelerinden biri olan Kürdistan'da, Kürt halkı ekonomik, sosyal ve kültürel bakımdan yoksul ve geri bir yaşama itildi.

Ancak halkımız baş eğmedi. Bugün özgürlük ve bağımsızlık mücadelemiz, silahlı-silahsız tüm meşru araçlarla, daha örgütlü ve yığınsal biçimde devam ediyor. Kürt ulusu yabancı boyunduruğuna bir tüm olarak son verinceye, kendi geleceği hakkında serbestçe karar verip dünyadaki bağımsız ve özgür uluslar topluluğu içindeki onurlu yerini alıncaya kadar bu mücadele devam edecektir.

Kürdistan'ın en büyük parçası, nüfus ve yüzölçümü olarak yaklaşık yarısı, Türk devletinin işgali altındadır. Kürtler Kuzey Kürdistan'da, politik, idari ve kültürel nitelikteki tüm temel haklardan yoksundurlar. Türk devleti yıllardır Kürdistan'ı amansız biçimde sömürürken, Kürt halkını da zoraki asimilasyon ve göçe tabi tutarak Kürt kimliğini yok etmeye çalışıyor. Kürt ulusunun özgürlük ve bağımsızlık isteğine işkenceyle, zindanla, soykırımla karşılık veriyor. TC Kürdistan'da yürüttüğü savaşla halkımızı imha etmeyi, ülkemizi viraneye çevirmeyi amaçlıyor.

Zulümden uzak, barış içinde ve özgür yaşamak, kendi geleceği konusunda serbestçe karar vermek, her ulus gibi Kürt ulusunun da vazgeçilmez hakkıdır. İşte bu amaçla ve zaferin birliğe ve mücadeleye bağlı olduğunu görerek biraraya gelen biz, Kuzey Kürdistan yurtsever örgütleri, sömürgeci Türk devletine karşı aşağıdaki temel ilkeler çerçevesinde Kürdistan Ulusal Demokratik Cephesi'ni oluşturduk.

Cephenin temel ve siyasi hedef ve ilkeleri

A- Cephenin amacı Türk devletinin Kuzey Kürdistan üzerindeki sömürgeci egemenliğine son vermek, Kürt ulusunun kendi kaderini serbestçe tayin hakkını hayata geçirmek; Kürdistan'da bağımsız, demokratik bir cumhuriyet kurmaktır.

Bununla birlikte, tarihsel koşullar olgunlaştığında, tarafların da kabul etmesi halinde, her iki halkın yan yana yaşaması mümkündür; bunun biçimi özgür iradeye dayalı eşitlik temelinde, iki cumhuriyetli demokratik bir federasyondur.

Cephe, Türk sömürgeciliğinin ülkemizdeki siyasal, ekonomik, kültürel ve askeri egemenliğine son verecek, ulusal gelişmenin önündeki engelleri temizleyerek Kürdistan'da bağımsız, ulusal, siyasal kurumları oluşturacaktır.

Ulusal demokratik yönetim;

* Çoğulcu, katılımcı ve demokratik toplum oluşturacaktır. Tüm ulusal demokratik güçlerin temsil edildikleri kurucu bir meclis ve hükümet oluşturulacak, özgür ve eşit koşullarda yapılacak seçimlerle Kürdistan'ın demokratik yönetimi belirlenecektir.

* Herkese düşünce, söz, basın, örgütlenme özgürlüğü tanıyacaktır.

* Bağımsız bir yargı sistemi oluşturacaktır.

* Ulusal kültürün gelişip serpilmesini sağlayacak, tüm lehçelere özgürce gelişme ortamı yaratarak Kürtçeyi resmi dil haline getirecek ve eğitimi öz itibariyle demokratikleştirecektir.

* Kadın erkek eşitliğini sağlayacaktır.

* Çağdışı ekonomik ve toplumsal ilişkileri tasfiye edecek ülkenin ve halkın çıkarları doğrultusunda ulusal ekonomiyi inşa edecektir.

* Çalışma hayatını çağdaş standartlara uygun hale getirecektir.

* Ulusal, dini ve mezhepsel azınlıklar üzerindeki baskıya son vererek haklarını güvence altına alacak, inanç özgürlüğünü tam olarak tanıyarak uygar bir toplum yaratacaktır.

* Ulusal güvenliği ve savunmayı sağlayarak bunun kurumlarını oluşturacaktır.

* Ülke ve ulus çıkarlarını gözeten kişilikli bir politika izleyecektir.

B- Cephe, TC mevcut sömürgeci politikalarından vaz geçmedikçe amaçlarına ulaşmak için yere ve zamana uygun silahlı mücadele ve diğer araç ve yöntemlerin

tümüne başvurur; bunu meşru ve temel bir hak olarak görür.

Ancak cephe, boşyere kan akıtılmaması, Kürt halkının ve komşu halkların acı çekmemesi, kaynakların heder olmaması için barışçı çözümleri tercih eder ve buna uygun politikalar da üretir, girişimci olur.

C- Cephe, ulusal düzeyde kadın, gençlik, meslek kuruluşlarını örgütlemek, varolanların koordinesini sağlamak ve gerekli ulusal kurumları oluşturmak, bunlara pratik işlerlik kazandırmak için çaba gösterecektir.

D- Cephe, Kürdistan'ın diğer parçalarıyla birlik politikasınını öngörür ve bu parçalardaki ulusal kurtuluş güçleriyle kardeşçe işbirliği ve dayanışma içinde olur; bunu ulusal düzeyde bir otoriteye kavuşturmak için çaba gösterir. Ortaya çıkabilecek sorunları şiddete başvurmadan ve görüşmeler yoluyla çözer. Cephe, dış ilişkilerinde diğer parçalardaki yurtsever güçlerin çıkarlarını zedelememeye özen gösterir; aynı tutumu onlardan da bekler.

E- Cephe, Kürt halkının demokratik güçleri ve Kürt halkının ulusal demokartik mücadelesine saygılı kesimlerle karşılıklı dayanışma ve ilişki içinde olur; ortak mücadele ve çalışmaya önem verir.

F- Cephe, Kürt halkının haklı mücadelesini dünya kamuoyuna duyurmak, uluslararası planda muhafazakarlardan sosyalistlere kadar geniş kesimlerin, ulusal kurtuluşçu güçlerin destek ve dayanışmasını sağlamak için gerekli çalışmaları yapar; kurulacak ilişkilerde ulusal çıkarları esas alır.

G- Cephe demokratik bir işleyişe sahip olacaktır.

1- Cephenin temel politikaları, taktikleri ve eylemleri, programa, tüzüğe ve organların bu çerçeveye uygun olarak alacakları kararlara göre belirlenecek ve yürütülecektir.

2- Her örgüt ayrıca, kendi özgün ve farklı ideolojik-politik görüşlerini korumakta ve cephenin temel politikalarına ters düşmeyen eylem ve çalışmalarını yürütmekte özgürdür.

3- Örgütler arasında tartışma ve eleştiri uygarca ve yapıcı bir çerçevede yürütülür; sorunların çözümünde şiddete başvurulmaz; sorunlar ikili olarak veya cephe düzeyinde görüşmeler yoluyla giderilir.

ACİL İSTEMLER

Cephe, temel siyasi hedefler için mücadeleyle birlikte Kürt sorununda sömürgeci Türk devletinin geleneksel inkarcı politikasının kırılarak, Kürt ulusal varlığının kabul

edilmesi ve Türkiye'nin demokratikleştirilmesine katkı sunacak aşağıdaki acil tlepler için de mücadele eder. Cephe, bu amaçla Türkiye halkının ilerici, demokratik ve barışsever güçleriyle sıkı bir dayanışmadan ve ortak çalışmadan yanadır.

* Kürdistan'da yürütülen sömürgeci savaş, bir an önce sona crdirilmeli, siyasi diyalog yoluyla Kürt sorununda adil ve demokratik çözüm getirilmeli; MGK lağvedilmeli; baskınlar, toplu tutuklamalar ve işkence uygulaması durdurulmalı; olağanüstü hal ve Bölge Valiliği sistemine son verilmeli; köy koruculuğu kaldırılmalı, "Özel Tim"ler, Kontrgerilla ve benzeri devlet desteğindeki gizli-açık terör ve provokasyon kuruluşları dağıtılmalı; tüm tutuklular salıverilmeli, gasp edilen siyasi haklar iade edilmeli, maddi ve manevi zararlar tazmin edilmelidir.

* Devlet eliyle Kürdistan'dan zorla göç ettirilen insanların, yurtlarına tekrar dönebilmelerine olanak sağlanmalı; bunların ve askeri operayonlardan zarar gören diğer yöre halkının zararları tazmin edilmeli; Kürdistan mayınlardan temizlenmelidir.

* Demokratik bir anayasa yapılmalı; kürt ulusunun ve azınlıkların varlığı ve hakları anayasada güvence altına alınmalıdır.

* Birleşmiş milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve AGİK Sözleşmesi'nde belirlenen ölçü ve ilkelere uyulmalı ve bunun gerektirdiği yasal düzenlemelere gidilmelidir. Ayrıca düşüncc ve örgütlenme özgürlüğü tam olarak tanınmalı, şu anda yasaklı olan partilerimiz de dahil, yasaklı tüm parti ve örgütlere legal planda özgürcc faaliyet hakkı tanınmalı; basın özgür olmalı, özellikle Kürt basını üzerinde var olan ağır baskılara son verilmelidir.

* Alevi, Hıristiyan, Yezidi ve de diğer din, mezhep ve inançtan insanlar üzerindeki baskılara son verilmeli, gerçek bir inanç özgürlüğü sağlanmalıdır.

* Kürt dili, tarihi, kültürü üzerindeki tüm baskılara son verilmeli; Kürtçe radyo ve televizyon serbest bırakılmalı; Kürdistan'da ve Kürtlerin çoğunlukta olduğu diğer yerleşim birimlerinde Kürtçe eğitim yapılmalı; Kürtçe resmi işlemlerde serbestçe kullanılmalı; Kürdistan'ın hoyratça heder edilen tarihi ve turistik değerleri ile doğal çevre korunmalı; kürt ulusal bayramı Newroz yasallaşmalıdır.

* Türk devletinin sömürgeci politikası sonucu Kürdistan'ın yıkılan ekonomisinin iyileştirilmesi, tarım ve ticaretin canlandırılması için köklü gelişme programları uygulanmalıdır.

BEREYÊ NETEWÎ Û DEMOKRATÎK A KURDISTAN (BER-KURD)'un TÜZÜĞÜ

Madde 1: Cephenin adı

Kurucu üyeler Hevgırtın-PDK, Kawa, KKP, KUK, PİK, PKK, PRK (Rızgari), PRNK, PSK, TSK, Tekoşina Sosyalist ve Yekbûn'un biraraya gelerek oluşturduğu örgütün adı Bereyê Netewi û demokratik a kurdistan (Kürdistan Ulusal demokratik Cephesi), kısa adı BER-KURD'dır.

Madde 2: Cephenin amacı

Cephenin amacı Türk devletinin Kuzey Kürdistan üzerindeki sömürgeci egemenliğine son vermek, Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkını nayata geçirmek; Kürdistan'da bağımsız, demokratik bir cumhuriyet kurmaktır.

Bununla birlikte, tarihsel koşullar oluştuğunda tarafların da kabul etmesi halinde, her iki halkın yan yana yaşaması mümkündür; bunun biçimi özgür iradeye dayalı eşitlik temelinde iki cumhuriyetli demokratik bir federasyondur.

Madde 3: Cephenin niteliği ve işleyiş ilkeleri

Cephe, kurucu üyelerin özgür iradeleriyle oluşmuş, demokratik işleyişe sahip bir mücadele örgütüdür.

Program ve tüzüğünde saptanmış ilkeler doğrultusunda çalışır. Üyelerin hak ve görevleri tüzükte saptanmıştır.

Cepheyi oluşturan örgütler birbirlerinin varlığına saygı gösterir ve içişlerine karışmama ilkesine uyarlar.

Üye örgütler ortak amaçlar ve kararlar doğrultusunda birlikte çalışmanın yanı sıra, kendi özgür ve farklı ideolojik ve politik görüşlerini korumakta ve cephenin temel politikalarını gözetecek şekilde eylem ve çalışmalarını yürütmekte serbesttirler.

Örgütler arasında tartışma ve eleştiri uygarca ve yapıcı çerçevede yürütülür. Sorunların çözümünde şiddete başvurulmaz; sorunlar ikili olarak veya cephe düzeyinde görüşmeler yoluyla çözülür.

Cephe üyesi örgütler, cephenin çalışmalarıyla ilgili olarak yetkili organların aldığı kararlara uymak zorundadırlar. Azınlık çoğunluğa, alt organlar üst organlara uyar; karar ve eylemlerin yürütümünde eylemde birlik, propagandada serbestlik esas alınır. Çoğunluk da azınlık görüşünü savunma hakkına saygılı olur, bunun ortamını yaratır.

Kararlar, niteliklerine göre tüzüğün ilgili maddelerinde belirlenen oranlara göre alınır.

Madde: Cephenin organları

- Genel Yönetim Kurulu (GYK),
- Yürütme Kurulu (YK),
- Bölge ve yöre komiteleri,
- Bürolar,
- Askeri örgüt.

Madde 5: Genel Yönetim Kurulu

Üye örgütler GYK'de toplam 25 üye ile temsil edilirler.

GYK, cephenin en yetkili organıdır; altı ayda bir olağan, üyelerinin salt çoğunluğunun ya da YK'nın isteği üzerine olağanüstü toplanır.

İlgili maddelerde farklı oranlar belirtilmemişse, GYK, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır, kararlarını toplantıya katılanların 2/3 çokluğuyla alır.

GYK, üye tam sayısının 2/3 oy oranıyla YK üye sayısını, üyelerini ve temsilciler kurulunu seçer.

YK raporlarını değerlendirerek gerekli kararları alır.

Gerekli alt komite, temsilcilik ve büroların kurulmasına karar verir. GYK cephenin bütün organlarının iç işleyiş ilkelerini belirleyen bir iç işleyiş yönetmeliğini hazırlar.

Cepheye üye olacak ya da üyelikten uzaklaştırılacak örgütler hakkında karar verir.

Tüzük ve program değişiklikleri için üye tam sayısının ¾ oy oranı aranır.

Madde 6: Yürütme Kurulu (YK)

GYK'nın kendi üyeleri arasından gerekli gördüğü sayıda asil ve yedek bireylerden oluşturduğu ve sürekli iş başında olan bir yürütme organıdır.

YK, GYK'nın iki toplantısı arasındaki dönemde program, tüzük, GYK kararlarına uygun olarak cepheyi yönetir.

Kendi arasında iş bölümü yapar.

GYK'nın bir sonraki toplantısına sunulmak üzere, alt komite, büro ve temsilcilikler oluşturabilir.

YK kararlarını 2/3 oy çokluğuyla alır.

GYK, üyeleri arasından 3 kişilik bir Temsilciler Kurulu'nu seçer. Kurul, GYK ve YK'ne bağlı olarak Cephe'nin program ve politikasına uygun biçimde onu dışarıya karşı temsil eder; görüşmelerde bulunur ve açıklamalar yapar.

Temsilciler Kurulu seçimi yılda bir yenilenir.

Temsilciler Kurulu, kendi içinde işbölümü yapar; uyuşmazlık durumunda YK yetkilidir.

Gerektiğinde YK'nın 2/3 oy çokluğuyla dışardan yetkin kişiler cephe çalışmalarında değerlendirilir, görevlendirmeler yapıyır.

Madde 7: Bölge ve Yöre Komiteleri

GYK ve YK, gerekli gördüğü yerlerde, Cephe üyesi örgütlerden ve cephe üyesi bağımsız yurtsever insanlardan, üç kişiden az olmamak üzere Bölge Komitesi oluşturur.

BK üst organlardan gelen kararları hayata geçirir, kendi yöresine ilişkin kararlar alır.

Bölgesinde gerekli gördüğü yerlerde yöre komiteleri kurar, bunları yönlendirir ve çalışmalarını denetler. Bu kararın yürürlüğe girebilmesi için YK kararı gerekir.

Karalarını salt çoğunlukla karar alır.

Madde 8: Bürolar

Cephenin görevlerinin başarıyla yürütümü için GYK, ilk elden irtibat bürosu,

basın-yayın, mali, dış ilişkiler bürosunu ve gerekli gördüğü diğer merkezi büroları kurar ve bunların iç işleyişlerine ve çalışma yöntemlerine, görev alanlarına, yetki ve sorumluluklarına ilişkin iç yönetmelikler oluşturur. Kurulan bürolar YK'ne bağlı olarak çalışırlar. Büro başkanları, YK ya da GYK üyeleri arasından saptanır.

Madde 9: Askeri Örgüt

Cephe askeri alanlardaki görevlerini yerine getirebilmek için silahlı güç oluşturur. Varolanlar arasında birlik ve koordinasyonu sağlamak için gerekeni yapar. Oluşturulacak gücün görev ve sorumluluk alanlarını, iç işleyiş ve disiplin kurallarını belirleyen yönetmeliği GYK oluşturur ve yürütümünden YK sorumludur.

Madde 10: Cephenin mali kaynakları

Cephenin gelirleri aşağıdaki kaynaklardan oluşur:

Üye aidatları; GYK, üye örgütlerin aidat miktarını ve ödeme usulünü belirler. Aidat oranı üye örgütlerin cephedeki temsil oranına göre belirlenir.

Cephenin kendi çalışmalarından elde ettiği gelirler.

Kaynağı GYK'ca bilinen bağışlar.

Cephenin mali gelir ve giderlerinden GYK sorumludur.

Madde 11: Cephe Üyeliği:

Cephenin program ve tüzüğünü benimseyen, kararlarını hayata geçiren ve düzenli aidat ödeyen Kürdistanlı siyasal örgütler ile ulusal çapta temsil yetkisi olan toplumsal örgütler ve yurtsever bireyler cephe üyesi olabilirler.

Siyasi ve toplumsal örgütlerin üyelik müracaatları GYK tarafından, üyelik başvurusunun yapılmasından sonraki ilk toplantıda ele alınarak, üye tam sayısının ¾ oy oranıyla karara bağlanır ve organlarda temsil oranı belirlenen ölçülere göre tespit edilir.

Bireylerin üyelik başvurusu, GYK'nın onayına sunulmak üzere, Bölge ya da Yöre komiteleri tarafından kararlaştırılır. Yurtsever bireylerin ve ulusal düzeyde temsil yetkisi olan toplumsal örgütlerin üyelik hak ve sorumlulukları (aidat, temsil, vb.) konuları GYK tarafından ayrı bir yönetmelik ile düzenlenir.

Madde 12: Üyelikten çıkarma:

Her üye örgüte yazılı gerekçe sunarak kendi isteğiyle Cephe'den ayrılabilir.

Bir örgüt üyelik şartlarında belirlenen koşullardan birine uymadığı zaman, YK 3 aylık süre tanıyarak örgütün yazılı savunmasını ister ve üyeliğin dondurulması ya da üyelikten atılması istemiyle GYK'ya başvurur. GYK ilk toplantısında başvuruyu karara bağlar.

Üyelikten çıkarma için 3/4 oy gerekir.

Gerçek kişilerin cephe üyeliğine son veren YK'nın kararı, GYK'nın onayı ile kesinleşir.

Madde 13: Örgütün feshi

GYK, Cephe'nin feshi konusunda üye tam sayısının 3/ 4 oy oranı ile karar alır ve tasfiye şeklini kararlaştırır.

Kurucu üyeler: Hevgırtın-PDK, Kawa, KKP, KUK, PİK, PKK, PRK (Rızgari), PRNK, PSK, TSK, Tekoşina Sosyalist ve Yekbûn.

Geçici madde 1:

Kurucu örgütlerin ilk oluşumunda GYK'da temsil oranları geçici olarak şöyledir:
PKK: 6
PSK: 3
Hevgırtın PDK: 2
Kawa: 2
Yekbûn: 2
PRK (Rızgari): 2
KKP: 2
KUK: 2
PRNK: 1
TSK: 1
PİK: 1
Tekoşina Sosyalist: 1
Kurucu örgütlerin GYK'daki temsil oranları 1 yıl sonra, GYK'nın belirlediği ölçülere göre yeniden saptanır.

Burkay'ın Öcalan'a 22 Kasım 1993 tarihli Mektubu

Sayın Abdullah Öcalan
PKK Genel Sekreteri

Değerli Dost,

Sizinle görüştükten sonra Kürdistan'a gelişim, bildiğiniz güçlükler nedeniyle birhayli zaman aldı. Daha bir süre burda olacağım. Bu nedenle, buradaki görüşmelerimle ve cephe konusundaki son gelişmelerle ilgili olarak size yazmayı uygun buldum.

Geldiğim ilk hafta içinde burada, hem Mesut Barzani hem de Celal Talabani ile görüştüm. Hem onlarla, hem de her iki örgütün diğer bazı önde gelen kadrolarıyla, her iki parçadaki ulusal hareketi ilgilendiren ortak sorunları konuştuk. Özellikle PKK ile KDP arasında ortaya çıkan gerginliği, bu kez bir çatışmaya vardırmadan, kardeşçe ilişkiler ve uzlaşmalarla gidermenin önemini vurguladım. Partimizin ve yeni oluşmakta olan Kuzey Kürdistan cephesindeki tüm örgütlerin bunu arzuladıklarını söyledim.

Sayın Mesut Barzani ve öteki KDP liderleri, ortaya çıkan yeni gerilimin nedeni olarak, sizin de bildiğiniz gerekçeleri gösterdiler. Bölgede PKK tarafından vurulan bir askeri sorumlu nedeniyle bayağı kızgındılar. Yine de kardeş kavgası istemediklerini dile getirdiler.

Sayın Talabani ve arkadaşları da yeni bir kardeş kavgasının tüm ulusal hareket için kötü olacağı görüşünde idiler. Önde gelen Kürt örgütleri arasında üst düzeyde bir toplantı düşünüyorlardı: Ancak henüz bir girişimde bulunmadılar. Ben, siz gelemeseniz bile, burdaki temsilci yoldaşlarınızın bulunmasından yanayım. Böyle bir toplantı gerçekleşirse yararlı olacağı kanısındayım.

Sınır yöresinde Türk devletinin tüm kışkırtmalarına rağmen, sizinle bu parçadaki güçler arasında, bugüne kadar yeni ve ciddi bir olumsuzluk yaşanmaması, en azından, sorunun bir çatışma derecesine varmaması sevindiricidir. Demek ki karşı tarafın oyunlarını hep birlikte boşa çıkarmamız ve geçmişte yaşanan acı olayların tekrarını önlememiz mümkündür.

Kuzey Kürdistan cephesiyle ilgili çalışmalara gelince: Cephenin kuruluş çalışmaları geçtiğimiz ayın ortalarında tamamlanacak gibi görünüyordu. Çünkü program gibi tüzük üzerinde de bir uzlaşmaya varılmıştı. Buna bakarak, görüştüğüm yurtsever çevrelere, cephe bugün-yarın ilan edilebilir demiştim. Ancak, bazı sorunlar nedeniyle görüşmeler Aralık ayına ertelenmiş.

Sayın dost,

Ertelemeye neden olan sorunları biliyorsunuz. Bunlar ciddidir; ama aşılamıyacak, giderilemiyecek türden sorunlar degildir. Bu kanıda olduğum ve sorunlarımızı aşıp birliğimizi bir an önce sağlamayı istediğim için, söz konusu sorunları ve bunların aşılmasına yönelik kendi görüşlerimi size dostça ve kardeşçe duygu ve düşüncelerle iletiyorum.

Gerek Mart ayında yayınladığımız ortak protokolde, gerekse bizzat oluşmakta olan cephenin tüzük ve programında üzerinde görüş birliğine varılan temel ilkelerden bir tanesi, örgütlerin birbirlerinin varlığına saygı göstermeleri, birbirlerini yurtsever saflarda, dost ve kardeş olarak görmeleridir. Diğer bir önemli ilke ise, yurtsever örgütler arasında şiddete başvurulmaması ve ortaya çıkabilecek sorunların görüşmeler yoluyla çözülmesidir.

Açık ki bunlar olmadan birlik olmaz, olsa bile yürümez. Oysa, ne yazık ki PKK, gerek yayın planında, gerekse eylemleriyle bu konuda yeterince titiz davranmadı. PKK yayınlarında diğer örgütlere yönelik kimi küçültücü sıfatlar kullanmanın yanı sıra, onların PKK çevresinde toplandıkları, ya da gelip PKK'ya teslim oldukları, günah çıkardıkları türünden ifadeler kullanıldı. Oysa bu tümüyle gönüllü bir birliktir ve ortak ilkeler üzerinde, demokratik biçimde oluşmaktadır. Birlik düşüncesi yurtsever kesimde ve bugün cephe çalışmasına katılan örgütlerin çoğunluğu tarafından yıllardan beri savunulan bir düşünce idi.

Bunun yanısıra, son aylarda PKK'nın kimi eylemleri doğrudan ya da dolaylı olarak, bizzat cephe çalışması içinde olan örgütlere veya sol ve yurtsever saflarda olan örgüt ve kişilere zarar verdi. Örneğin Tekoşin'in bir üyesi vuruldu. Dersim'de Halkın Kurtuluşu yanlısı olduğu bildirilen öğretmenler vuruldu. Eğil'de bir kahvehanede memur oldukları gerekçesiyle altı yurtsever kurşuna dizildi. Karakoçan'ın bir köyünde, aralarında partimizin sempatizanları da bulunan dokuz genç hiç bir neden yokken kurşuna dizildi.

Bu tür eylemler için hiçbir haklı neden yoktur ve bunlar örgütler arasında güven ilişkilerinin kurulmasına ve onların ortak bir cephe içinde ortak düşmana karşı omuz omuza mücadele etmesine ciddi biçimde engel olur.

Ola ki örgüt içinde, zaman zaman yanlış yapanlar olabilir ve böylesine istenmeyen eylemler yaşanabilir. Ama bu durumda pekâlâ örgüt merkezi bu tür eylemleri benimsemediğini, bunların yanlış alduğunu kamuoyuna açıklayabilir ve bu konuda yanlışların tekrarlanmaması için de tabanını eğitebilir. Benzer koşullarda her örgüte düşen görev budur. (...)

PKK'nın bu mücadele sürecinde edindiği önemli silahlı gücün ve sağladığı kitlesel bağların, ona, birliğin gerçekleştirilmesi konusunda daha da büyük sorumluluk yüklediği kanısındayım. Yani böylesi bir avantaja sahip olmak, yurtsever saflardaki başka örgütleri umarsamamak veya, şu veya bu durumda onlara karşı şiddete başvurmak hakkını vermez. Tersine, bu gücü, birlik sağlamak ve rejime karşı en geniş cepheyi yaratmak için kararlı bir çaba, tevazu ve olgunlukla birleştirmek gerektiği kanısındayım.

Çünkü birlik, en güçlü olanlar da dahil, herkese gerekli. Birlik zaferin koşuludur. O olmadan halkın büyük gücünü seferber edemeyiz, uluslararası planda ulusal hareketimizi temsil edebilecek çapta bir temsil gücü yaratamayız ve sonuç olarak, birlik sağlayamazsak sömürgeci rejime güç yetiremeyiz.

Protokol sonrası ülkede ve yurt dışında halk saflarında yaşanan sevinç ve yüzbinlik Bonn eylemi bunun somut kanıtıdır.

Kaldı ki, her örgütün güçlü ve zayıf tarafları var. Biz birbirimizi tamamlıyacağız ve birliğimizden dev bir güç doğacak. Tüm güçleri, tüm ilişkileri, tüm deneyimi birleştirmeliyiz. Birlik, Kürt toplumuna moral kazandıracak ve şu anda atıl ve

umutsuz olan pek çok kişiyi ve kesimi harekete geçirecek. Bu nedenle de en küçük bile küçümsememeliyiz.

Değerli dost,

Bunlar kuşkusuz, sizin de çok iyi bildiğiniz gerçekler. Bu nedenle de kimi eleştirilerimi anlayışla karşılayacağınızdan eminim. Ben, PSK ve PKK'ya bu birlik sürecinde temel bir rol düştüğü kanısındayım. Uyum içinde engelleri aşmalıyız.

Biz Parti olarak, yeni bir anlayışın yerleşmesi, hem PSK ile PKK arasında, hem de genel olarak tüm yurtsever örgütler arasında güven ilişkilerinin, demokratik ve kardeşçe ilişkilerin kök salması, birlik için sağlam bir temelin oluşması için son derece dikkatliyiz. Bunu bildiğinizden eminim. Aynı şeyi PKK'dan da beklemek hakkımızdır. PKK bu konuda rolünü oynamalı.

Kuzey Kürdistan'ın deneyli, etkin, küçümsenmeyecek kitle bağlarına ve dış ilişkilere sahip iki partisi; PSK ve PKK, ortak protokoldeki ilkelere sıkıca sahip çıkarlarsa birlik önünde hiçbir engel kalmaz. Birlik ise zaferin çok yaklaşması olacaktır.

Bunu başarmalıyız, başarmak zorundayız. Kürt halkı ve tarih bizden bunu bekliyor.

En derin ve kardeşçe selamlarımla.

22 Kasım 1993
Kemal Burkay
Kürdistan Sosyalist Partisi Genel Sekreteri

PKK'nın 30 Kasım 1993 tarihli Cevabı

Sayın Kemal Burkay
PSK Genel Sekreteri

Sayın dost,

22 Kasım 1993 tarihli mektubunuz bize ulaştı.Mevcut koşullardan dolayı size doğrudan yazamadığımızdan alanda bulunan Mahir Yoldaş'a adımıza, mektubunuza cevap vermesi için talimat verdik.

Ülkemizin Güney parçasında yaşanan gelişmeleri biliyorsunuz. Burada yaşanan sorunlardan bizim sorumlu olmadığımız açıktır. Sorunun bu noktaya ulaşmaması için oldukça sorumlu davrandık. Bütün çaba ve çağrılarımıza rağmen KDP güçleri sınırlarda TC subaylarının da içinde bulunduğu karakollar oluşturdukları gibi, TC'nin güçlerimize karşı geliştirdiği operasyonlarda öncü güç olarak yer aldılar. Kendilerini Güneyde TC'nin tam uzantısı haline getirerek, halkımıza karşı işleyen büyük soykırım suçunun ortağı haline geldiler. Kendilerini tamamen TC'ye bağlayarak halkımızın özgürlük mücadelesinin tam karşısında bir konuma geldiler. Hergün artan bir ısrarla kendilerini daha çok TC'ye bağlayarak değişik yöntem ve komplolarla güçlerimize saldırırken, TC'yi Güneye daha fazla taşıyarak çok kirli bir pratiğe soyundular. Anlıyacağınız gibi, bu yönelim ve saldırılar karşısında güçlerimizin kendini korumasından daha doğal bir şey olamaz. KDP'nin TC ile derinleştirdiği ve halkımızın zararına olan bu ilişkiye karşı birliğini geliştirmesinin gereği ortadadır. Böylece düşmanın halkımızın mücadesine karşı geliştirdiği plan ve oyunlarda boşa çıkarılmış olur.

Değerli Dost,

Halkımızın ulaşmış olduğu düzey ortadadır. Özellikle '93 yılında mücadele kendisini bir önceki yıllara kıyasla katbekat aşarak oldukça önemli mevziler kazanmıştır. Eylemlerde nicel artışın yanısıra nitelik olarak da önemli gelişmeler yaşanmıştır. Gerilla koparıcı bir tarzda TC'ye yönelerek düşman cephesinde önemli gedikler açarak, halkımızın üzerinde oynanmak istenen bir çok oyunu boşa çıkardığı gibi, tarihinde ilk defa halkımız iktidar olma gerçeği ile karşı karşıya gelmiş, oldukça kapsamlı bir mücadele yılı yaşanmış ve savaş bütün ülkeye oldukça köklü bir şekilde oturtulmuştur. Ülkede yaşanan süreç kendisini mücadelenin bir çok alanına yansıtarak, düşmanın yenilgisinin kaçınılmazlığını kesinleştirmiştir. Bu kesinleşmenin ardından düşman azgınlaşarak halka karşı katliamlara girişmişse de buna yükselen savaşla karşılık verilmesi sonucu, halkımız, savaşın iradesini kendi iradesi haline getirerek, özgürce yaşama isteğini bir gerçeklik haline getirmiş ve bunu garanti altına almıştır. Sizinde bildiğiniz bu temel gerçeklerden hareketle birliğin hangi temellerde olması gerektiğini görüşmelerimizde ve konuşmalarımızda ortaya koyduk. Bu yaklaşımlarımızı koruyoruz.

Dört parçayı da kapsayan Ulusal Birlik çalışmalarına sıcak baktığımızı ve bu konuda bazı girişimlerde bulunduğumuzu belirtebiliriz. Sayın Celal Talabani ile bu konuda görüşmeler yapılmış, gelişmeler kaydedilmesine karşın, YNK'den kaynaklanan gecikme durumu yaşanmaktadır. Ayrıca Güney Kürdistan'daki PSK

kadroları ile görüşmeler yapılmış, bu kadrolar aracılığıyla KDP ile tartışılmış, ilişkilerin temelinde yurtseverlik olması gerektiği vurgulanmıştır. Adımıza bu temelde KDP ile konuşulabileceği PSK´li kadrolara belirtilmiştir. KDP bu konuda herhangi bir sonuç vermediği gibi, sınır tanımaz bir biçimde TC ile geliştirdiği kirli ilişkilerini derinleştirme yoluna gitmiştir. İlişki geliştirme konusundaki düşüncemizi hala koruyoruz. Ama bunun gerçekleşmesi için TC ile girilen kirli ilişkilere son verilmeli ve yurtsever çizgide olunmasıdır. Birliğin yaratılması yolundaki çabalarımızı bundan önce olduğu gibi bundan sonra da sürdüreceğiz.

Bu konudaki düşüncelerimizi bir çok vesileyle ortaya koyduk. Bunlar sizin de bildiğiniz düşüncelerdir. Cephenin ilanına ilişkin gecikmenin nedenleri olarak gördüğünüz sorunları belirtmenizi dostça karşılıyoruz. Mücadelemizin, savaşımızın bir çok zorlukları aşarak önemli gelişmeleri yaşadığı ortadadır. Bu kapsamlı savaş gerçeği içinde, daha önceleri de yaşandığı örneklerinde olduğu gibi, bir takım yanlış hedeflerin vurulma durumu olabiliyor. Partimizin savaş çizgisi, eylem anlayışı belli ve oldukça nettir. Çizgi dışı yapılan eylemleri bir sapma olarak değerlendirdiğimiz ve bazı olaylar hakkında soruşturmalar açıp mahkum ettiğimiz ve tasvip etmediğimizi bu vesileyle bir kez daha belirtiyoruz. Özellikle Dersim alanında, halka ve güçlerimize karşı kontra denetimli yönelimler olduğu açık biçimde ortaya çıkmıştır. Bu nedenle olaylara ve olgulara oldukça duyarlı yaklaşılması gerektiği, düşmanın yönelimleriyle daha net biçimde ortaya çıkmıştır. Genelde olduğu gibi bu alanda da aşırılıklar yaşanmış ve bu aşırılıklara müdahale edilmiştir.

Sayın Dost,

Sizinde belirttiğiniz gibi, bunlar birliğin oluşması önüde engel değil. Bu aşamada birliğin önünü tıkayabilecek yaklaşımlardan kaçınılması ve uzak durulması gerektiği açıktır. Halkımızın düşmana karşı gelişen mücadelesi birliği doğru temellerde pekiştirmekte ve zorlamaktadır. Halkımız, yarattığı birliğini koruma olgunluğuna ve kararlığına ulaşmıştır. Bu temel gerçek belirtmiş olduğumuz sorunların aşılabilinirliğini göstermektedir. Birliğin düşmanı darbeleyeceği gerçeği ortadadır. Biz, başından beri gösterdiğimiz sorumluluğumuzu ve ilkeli yaklaşımlarımızı bundan sonra da göstermeye devam edeceğiz. Aynı duyarlılığı tüm yurtsever güçlercede gösterileceği inancımızı burda belirtmek istiyoruz.

Tarihin ve mücadelenin bize yüklediği sorumlulukla ve bilinçle ilişkilere yaklaştığımızı, şu ana kadar şu veya bu nedenle gerçekleşmeyen birlik çalışmalarının düşman cephesinde yarattığı hoşnutluğu dikkate alarak, bu süreci halkımızın çıkarları doğrultusunda kapatacağımızı bir kez daha belirtiyoruz.

Düşmanın yenilebilirliğini, bugüne kadar yaşadığımız süreç göstermiştir. Partimiz PKK ve PSK´nın tarihin yüklemiş olduğu bu rolü layıkıyla oynayacağı konusunda inancımız tamdır. Güney Kürdistan´daki birlik çabalarınızı destekliyor ve olumlu buluyoruz.

Halkımızın istemi ve özlemi olan zaferi kesinleştireceğiz.

Bütün içtenliğimle selamlarım.
PKK Genel Sekreteri Abdullah Öcalan adına
PKK-MK üyesi Numan UÇAR (Mahir)
30.11.93

PLATFORMA RÊXISTINÊN KURDISTANİ (KÜRDİSTANLI ÖRGÜTLER PLATFORMU) -HEDEFLER VE İŞLEYİŞİ-

Ülkemiz Kürdistan, ünce Osmanlı ve Safeviler arasında ikiye, 1. Dünya Savaşı'ndan sonra da emperyalistler ve bölge devletleri tarafından dörde bölünerek sömürgeleştirildi. Böylelikle Kürt ulusunun, Ortadoğu'da birçok yeni ulusal devletin kurulduğu 20. yüzyılın başında, geleceğini özgürce belirlemesi ve ulusal devletini kurması engellendi.

Halkımız, hiçbir dönem ulusal boyunduruk altında tutulmayı kabul etmedi. Özgürlüğü ve bağımsızlığı için sürekli mücadele etti. Onlarca defa ayaklandı. Ancak Kürdistan'ın jeopolitik yapısı, halkın ve ülkemizin parçalanmışlığının yarattığı engeller vb. birçok sosyal ve siyasal nedendcn dolayı, bu mücadele henüz zafere ulaşmış değil. Kürt halkı, tüm olumsuz şartlara rağmen meşru haklarına ulaşmak için mücadelesini sürdürüyor.

Kürtlerin yarısının yaşadığı Kürdistan'ın en büyük parçası Türkiye devletinin işgali altında bulunuyor. 20 milyonu aşkın halkımız, Türkiye'de hiçbir siyasi, idari ve kültürel hakka sahip değildir. Halkımızın ulusal kimliği ve varlığı bile reddediliyor. Türk devleti, terör ve zorbalıkla Kürt halkının meşru hak ve özgürlüklerini bastırmaya ve ekonomik, kültürel, sosyal alanda uyguladığı asimilasyoncu politikalarla onu zorla Türkleştirmeye çalışıyor. Türkiye Cumhuriyeti, günümüzde bu politikalarını "Kürdistan'ı Kürtsüzleştirme" boyutlarına ulaşmış bir savaşla sürdürüyor. Kürt halkı, kendisine dayatılan bu insanlık dışı politikayı kabul etmiyor ve temel hakları için mücadele ediyor.

Halkımızın da her halk gibi, kendi geleceğini tayin etmeye ve kendi ülkesinde barış, özgürlük ve demokrasi içinde yaşamaya hakkı vardır. Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesinde yer alan çeşitli parti ve örgütler, politik program ve görüşleri doğrultusunda çeşitli yol ve yöntemlerle, Türkiye Cumhuriyeti'nin halkımıza karşı yürüttüğü savaşa ve inkarcı politikalara karşı meşru ve haklı bir mücadele yürütüyorlar.

Ulusal güçler arasında güç ve eylem birliğinin halkın mücadelesini güçlendireceği inancından hareket eden Kuzey Kürdistan yurtsever örgütleri, yakın hedefler uğruna ve belirtilen işleyiş ilkelerine uygun olarak PLATFORMA RÊXISTINÊN KURDISTANİ (KÜRDİSTANLI ÖRGÜTLER PLATFORMU)'nu oluşturdular. Platform'un, asıl mücadele alanı Kuzey Kürdistan'dır.

Kürdistanlı Örgütler Platformu'nun Mücadele Hedefleri:

1) Kürdistan'da savaşın sona erdirilmesi; iki taraflı ateşkesin sağlanması; özgür ve demokratik bir ortam sağlanarak Kürt sorununun diyalog yoluyla ve barışçı tarzda çözülmesi.

2) Kürdistan'daki devlet terörüne, zorla göçe, siyasi cinayetlere, köylerin yıkımına; özetle savaşın yarattığı tüm olumsuz sonuçlara ve yıkıma karşı uygun yöntemlerle mücadele etmek, teşhir faaliyetleri yürütmek.

3) Olağanüstü Hal'in kaldırılması, köy koruculuğu, özel tim, özel ordu, JİTEM, kontrgerilla vb. örgütlenmelerin dağıtılması.

4) Düşünce ve örgütlenme özgürlüğü önündeki tüm engellerin kaldırılması; yasaklı Kürt partilerine kendi kimlik ve programlarıyla legal planda örgütlenme hakkının sağlanması.

5) Kürt ulusal kimliğinin kabul edilmesi ve buna uygun olarak Anayasa başta olmak üzere gerekli yasal değişikliklerin yapılması.

6) Kürt dili ve kültürü, yayıncılığı üzerindeki baskı ve yasakların kaldırılması; Kürdistan'da ve Kürtlerin yaşadığı diğer bölgelerde Kürtçe'nin eğitim-öğretim kurumlarında, radyo ve televizonda serbestçe kullanılması; Kürdistan'da çevrenin ve tarihi eserlerin korunması; Newroz'un yasallaştırılması.

7) Savaş ve zorla göç sonucu, Kürdistan'dan ayrılanların yeniden eski yerlerine dönmelerinin sağlanması ve zararlarının tazmini.

8) Din ve mezhep farklılıklarından kaynaklanan her türlü baskı ve eşitsizliğe son vererek inanç ve vicdan özgürlüğünün tam olarak sağlanması.

9) BM İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, AGİT belgeleri başta olmak üzere uluslararası temel belgelerde yer alan ilkelere uyulması ve bu ilkelerin Kürt sorununda uygulanması.

10) Türkiye'de kısıtsız demokratik bir sistemin oluşturulması.

11) Türkiyeli devrimci, demokrat ve barışsever güçlerle birlikte Türkiye'de demokrasinin geliştirilmesi ve antifaşist birliğin güçlenmesi yönünde mücadele eder.

12) Platformumuz, Kürdistan'ın diğer parçalarındaki ulusal güçlerle dostluk, dayaşıma ve işbirliğine önem verir.

Kürdistanlı Örgütler Platformu'nun işleyişi:

1) Örgütlerin Platform'a karşı sorumluluğu, şimdilik gerçekleştirilecek tek tek ortak faaliyetler çerçevesindedir.

Yapılacak açıklamalarda, (özel durumlar dışında) "Kürdistanlı Örgütler Platformu" adı açılır ve bunun hemen altında, o faaliyete katılan örgütlerin adları alfabetik sıralamaya göre yazılır.

Örgütler, kararlaştırdıkları ortak faaliyetlerin pratik ve mali örgütlenmesine katılırlar.

Platforma katılan örgütler, platformun ilkeleri çerçevesinde birbirlerine karşı sorumludurlar; platform dışındaki çalışmalarında özgürdürler ve onların bu çalışması platformu bağlamaz.

Platforma katılan örgütler, kardeş kavgasını reddederler ve aralarında çıkan sorunları, diyalog, dastça eleştiri ve uyarı yöntemleriyle çözerler.

2) Platformun faaliyet alanı, kararı alınan faaliyetin özelliği ve uygulayacağı alana

göre belirlenir.

3) Platform'da kararlar oy çokluğuyla alınır. Oy çokluğuyla alınan kararlarda ancak katılan örgütler adına hareket edilebilir. Platform faaliyetlerinde, mümkün olduğunca örgütlerin tümünün onayını almak ve katılımını sağlamak, yöntem olarak tercih edilir. Çoğunlukla alınan kararların uygulanması, karara katılan örgütlerin tavrına bağlıdır. Çoğunluk kararına katılmayan örgütler, isterlerse, o faaliyete neden katılmadıklarını açıklama hakkına sahiptirler.

4) Koordinasyonun sağlanması ve pratik çalışmaların yapılabilmesi için Platform üyesi örgütlerin delegasyonlarından 5 kişilik bir Komite oluşturulur. Komite'nin görevi koordinasyon, toplantıların düzenlenmesi, gelen önerilerin olgunlaştırılması ve faaliyet programının hazırlanmasıdır.

Komite, acil durumlarda örgütlerin onayını alarak yazılı açıklama yapma, bildiri yayınlama yetkilerine sahiptir. Ulaşılamayan örgütlerin adları açıklamalarda kullanılamaz.

Komite 4 ayda yenilenir. Her örgütün dönerli, Komite'de görev ve sorumluluk alması esas alınır.

5) İki ayda bir tüm örgütlerin katıldığı genel toplantı yapılır.

6) Komite'nin haberleşme ve koordinasyon için yapacağı harcamalar ortak bir fondan karşılanır. Ortak faaliyetlerin mali giderleri, o faaliyete katılan örgütler tarafından ortaklaşa karşılanır. Örgütler, kararına katılmadıkları faaliyetlerin mali sorumluluğuna katılmazlar.

7) Platform yurtdışında uluslararası kamuoyu oluşturma, mücadeleye uluslararası destek sağlama çalışmalarında, barışçıl yol ve yöntemleri uygular.

17.03.1995

Eylül 1994 Tarihli Genelge

Değerli yoldaşlar,

Örgüte gönderdiğim Temmuz 1993 tarihli genelgeden bu yana bir yıldan fazla bir zaman geçti. Bu süre zarfında, bildiğiniz gibi Güney Kürdistan'da idim ve kısa süre önce döndüm. Bu arada MK iki kez toplanarak durumu değerlendirdi (Bu iki toplantıya, koşullar elvermediği için, Yurtdışı Komitesi üyeleri katılamadı.) Son kez de, kısa süre önce Avrupa'da, Yurtdışı Komitesi üyelerinin de katılabildiği bir Merkez Komitesi toplantısı yaptık, çalışmaları değerlendirdik ve bazı yeni kararlar aldık. Bu nedenle, geçen süre içinde Parti çalışmalarımız ve politikamız bakımından önem taşıyan gelişmeler ve alınan kararlarla ilgili olarak sizleri bilgilendirmek isterim.

* * *

3. Kongremizin en önemli kararı, kuşku yok, silahlı mücadeleye ilişkin olanıydı. Bu konuda ne yazık ki başarısız olduk.

Temmuz 93 tarihli son genelgeyi gönderdiğimde, Kongre'nin üzerinden on ayı aşkın bir süre geçmişti. Hazırlıklar beklediğimiz hızda ve yoğunlukta değildi. MK bu konuyu tartışarak kendi kusurunu saptamış ve ben bunu size duyurmuştum. Aynı zamanda, parti çalışmasının ve olanaklarının bu görevin başarısı için seferber edilmesi gerektiğini de saptamıştık. Benim bizzat bölgeye gitmem de bu amaçla idi.

Ama ne yazık ki daha sonra da çalışmalar umduğumuz gibi gitmedi.

En büyük sorunumuz, askeri eğitim amacıyla bölgeye aktarabildiğimiz insan sayısının azlığı oldu. Biz, başlangıç için 150-200 dolayında bir savaşçı gücün, partizan savaşını başlatmak için gerekli ve yeterli olduğunu düşünmüş ve bir yıl içinde bunu oluşturmayı amaçlamıştık. Oysa 1993 sonbaharında, yani Kongreden bir yıl sonra, bu sayı ancak yirmi dolayındaydı. Daha sonraki dönemde ise buna ancak on kişi eklendi.

Bu sayının düşük olmasının bir nedeni, ne yazık ki, gönüllü katılımın düşük olmasıdır. Yirmi aylık süre zarfında Avdrupa'dan bölgeye gönderebildiğimiz insan sayısı 11 kişi idi. 93 sonunda Köln'de yapılan parti gecesine katılan insan sayısının 6 bin dolayında olduğu hatırlanırsa, bu sayının ne denli komik olduğu bellidir. Yurt dışına çıkmış insanlarımız içinde pek azı, buradaki nisbeten rahat koşulları feda edip gitmek istedi.

Partili kadrolarımızı mecbur tutsaydık elbet bu sayıyı arttırabilirdik. Ama, gönüllü olarak da gitmeye hazır olan bu tür kadrolar ya nitelik olarak düşünülen göreve uygun değildi, ya da yurt dışında parti için hayati görevler yapmakta idiler. Partinin mali kaynakları, büyük ölçekte burdaki çalışmalarla karşılanıyor. Dış ilişkiler burdaki kadrolarla yürütülüyor. Bu tür kadroları göndermekle ordaki ihtiyaç giderilemiyeceği gibi, burda da önemli boşluklar doğardı.

Yurt içinde de gönüllü sayısı umduğumuz gibi olmadı. Diğer yandan gönüllü olan ve niteliği bu işe uygun düşen genç insanları geçirmekte başarılı olamadık. Bu güçlük, elbet yurt dışından gönderdiğimiz insanlar için de söz konusu idi. Gidenler, çoğu kez, sınırı geçmek için aylarca beklediler. Güney Kürdistan'ın güçlü bir kuşatma altında olduğunu söylemeye gerek yok. Geçmişte Suriye üzerinden varolan nisbi geçiş kolaylığı da 93 başından bu yana ortadan kalkmış bulunuyor. Yeniden geçiş kolaylığı sağlamak için gösterdiğimiz çabalar ise sonuç vermedi.

Yurt içinde ise zaten yollar, özelliklc sınır bölgeleri çok sıkı bir denetim altındadır.

Dağda hazır bir partizan gücümüz de olmadığı için, bu işe aday genç insanları sınıra kadar götürmek ve öbür tarafa geçirmek son derece güçtür.

Eğitim amacıyla güneye geçirebildiğimiz insan sayısının düşük olmasının bir nedeni budur. Diğer neden ise, bana göre yurt içi örgütümüzün, özellikle de MK düzeyinde bu işe sıkı sarılmamasıdır. Bu konuyu MK düzeyinde tartıştık ve önümüzdeki süreçte Kongre'de de değerlendireceğiz.

Güney'de yaptığımız her iki toplantıda da yurt içinden gelen yoldaşlar, hemen hemen oybirliğiyle bu konuda olumsuz bir tablo çizdiler. Kitlelerin savaştan bıktığını, bu nedenle bizim silahlı eylem başlatmamız bakımından bir beklenti içinde olmadıklarını; Kürdistan'da durumun silahlı eylem için giderek daha elverişsiz hale geldiğini, kırsal kesimde ilişkilerimizin çok zayıf olduğunu, köy ve kasabaların son dönemde yoğunlaşan terör sonucu daha da boşaldığını; silahlı eyleme başlamamız halinde yurt içinde mevcut kimi legal çalışma alanlarının da elden gideceğini, rejimin kadrolarımızı kolayca toparlıyabileceğini belirttiler.

Kongre'den yirmi ay sonra, durum özetle buydu. Elimizdeki insan sayısı otuz dolayında idi. Bunlardan bazıları ise, savaşmak değil, ülkeye ve yurt dışına, yani eski yerlerine dönmek istiyorlar, sorunlar çıkarıyorlardı. Yurt içine göndermek için ancak 15 kişilik bir müfreze çıkarabilirdik. Böyle bir şey ise tümüyle macera olurdu. Bu insanlar eğitim görmüşlerdi, ama savaş deneyleri yoktu. Askeri birlikler ve korucularla aşırı derecede militarize edilmiş sınırı aşmaları bile kolay değildi. (Devlet güçlerinin yanısıra PKK da, aradaki protokole rağmen, bizim bölgeye yerleşmemize hiç de hoşgörülü olmayacaktı.) Daha sonrası için zaten yeter ilişki ve alt yapı yoktu; bunu sağlayabilmiş değildik.

Öyle olunca da alana, yani Kuzey Kürdistan'a geçişi bir yıl daha ertelemekten başka çare yoktu. Ama bu erteleme de birşeyi çözmezdi. Yirmi aylık bu denemeden sonra kendi payıma şu sonucu çıkardım: Bu kararı almakta iki nedenle gerçekçi davranmamıştık: Birincisi, durum, PKK'nın silahlı eylem başlattığı 1984'ten bu yana çok değişmişti. Bu arada hem PKK hem de devlet çok mesafe almış bölge aşırı militarize olmuştu. Kırsal kesim, yer yer boşalmış, devletten yana geçmiş ve varolan kimi ilişkilerimiz de zayıflamıştı. Böyle bir ortamda küçük bir güçle silahlı eylem başlatarak bölgede tutunmanın şansı yoktu. İkinci neden ise, yirmi yıldır, siyasi ve legal biçimlere alışmış olan örgütümüzü silahlı eylem biçimlerine uyarlamanın güçlüğü idi. Bu nedenle, alınan karara uygun biçimde, kendimizi yeni göreve hazırlayamadık.

Ertelemek ise bir şeyi çözmezdi. Çünkü mevcut koşullarda durumun bir yıl sonra bizim açımızdan çok farklı olması beklenemezdi. Üstelik söz konusu insanları da orda tutmak kolay değildi. Onların bir bölümü iki yıla yakın süredir ordaydılar ve artık sıkılmışlardı. Bu yüzden, bilinen üzüntü verici olaylar da gerçekleşti. Bu nedenle kampı bu haliyle sürdürmenin bir yararı olmadığı, aksine ciddi sakıncalar taşıdığı sonucuna vardık. Kampın dağıtılmasını ben önerdim ve sadece bir yoldaşın farklı görüşüne karşılık oybirliğiyle kabul edildi. Bu karar alınırken, mevcut güçlükler nedeniyle Yurtdışı Komitesi'nin görüşünü alamadık ve bu yoldaşlar bizi bu yüzden eleştirdiler.

Kampı dağıtmanın benim için ve oraya emek veren, gönüllü savaşmak için gelen bir bölüm yoldaş için, çok ağır olduğunu belirteyim. Ama kanımca yapılması gereken oydu; inisiyatifimizi kullandık. Eğer tek başıma da olsam, Genel Sekreter olarak

insiyatif kullanacak ve kampı dağıtacaktım. Çünkü örgütümüz, tabanı ve merkez komitesiyle, aldığı karara gereği gibi sahip çıkmamıştı. 15 kişiyle silahlı eylem başlatılamazdı ve kampın o haliyle sürdürülmesi sakıncalıydı ve boşunaydı.

* * *

Güney'de kampın dağıtılma kararını aldığımız ikinci toplantıda partimizin bundan böyle izlemesi gereken politikalarla ilgili olarak görüşümü özetle yoldaşlara ilettim ve üzerinde düşünmelerini istedim.

Bana göre, gelinen durumda Partimizin gündeminden silahlı mücadelenin çıkarılması gerekir. Bunun nedeni silahlı mücadelenin gereksiz veya yanlış olması değildir. Tersine, rejimin vargücüyle halkımıza saldırdığı, Kürdistan'da azgın bir savaş yürüttüğü, Kürt silahlı direnişini bastırmak, Kürt yurtsever güçlerini bir tüm olarak tırpanlamak, böylece yeni bir sessizlik dönemi sağlayarak Kürtleri eritme politikasını tamamlamak istediği bir aşamada, silahlı eylem gereklidir. Ama biz bu işe hazır değiliz. Örgütümüz bu konuda geç kalmıştır ve örgütsel yapımızın da, tüm çaba ve iyi niyetimize rağmen, böylesi bir dönüşüme uygun olmadığı görüldü. Bunun yakın bir zamanda değişeceğini de beklemiyorum.

Bu durumda Partimiz Kürt halkının ulusal kurtuluş mücadelesinde yapabileceği işleri programlamalı ve yapmalıdır. Bu, dünden bugüne yaptığımız, yapmakta olduğumuz işlerdir; legal, barışçıl mücadele biçimleridir. Bunu daha da netleştirmeli ve sistemleştirmeliyiz.

Siyasal çalışmaya verdiği önem ve barışçı çözüm konusundaki ısrarlı tutumu nedeniyle, Partimizin iç ve dış kamuoyunda olumlu bir imajı var. Eğer bunu iyi değerlendirebilirsek, Türk devletini bu alanda sıkıştırabiliriz. Onun Kürt sorununu bir terör sorunu gibi gösterip soyutlama çabasını boşa çıkarabilir, iç ve dış kamuoyunun desteğini daha büyük ölçekte arkamıza alabiliriz.

Şu anda Türk devleti bu kirli savaş nedeniyle büyük bir bedel ödüyor. Ülkede bir kaos yaşanıyor ve ekonomik yük büyüktür. Bu nedenle Türkiye ciddi bir ekonomik ve politik kriz içindedir. Bu durumun uzun zaman böyle sürmesi beklenemez. Rejim, eğer yakın dönemde, "törürü bastırma„ konusunda topluma verdiği sözleri yerine getiremezse -ki getiremez- bu konuda yarattığı umutlar sönecek, savaş için ona açılan krediler son bulacak ve rejim politikasını ister istemez değiştirmek, kapıları bir ölçüde aralamak zorunda kalacaktır.

Mücadelemizi legal ve barışçı mücadele alanında yoğunlaştırmalıyız. Dış ilişkilerimiz ve iç kamuoyundaki olumlu imajımız nedeniyle bu işlevi de biz PKK'dan daha iyi yapabiliriz. Bu, rejimi köşeye sıkıştırıp bir politika değişikliğine, Kürt sorununda diyalog ve barışçı bir çözüm yoluna yönelmeye zorlayabilir.

Bana göre, yeni durumda Partimizin legale çıkma yönündeki çabasını da somutlaştırıp sistemleştirmesi gerekir. Eğer silahlı mücadele içinde olmazsak, gizlilikten de kurtulmaya çalışmalıyız.

Elbet, gizliliği biz seçmedik, rejim bizi buna zorladı. Şu anda ise, kirli savaşın ve legal örgütler, basın-yayın üzerindeki baskıların amansızca sürdüğü bir ortamda bizim, PSK olarak legale çıkmamız için koşulların elverişli olduğunu sanacak kadar hayalci değilim elbet. Öyle olunca da Partimizin legale çıkmasından söz etmek bir çelişki gibi görünebilir. Ama değildir.

Legal çalışma hakkı öteden beri istemlerimiz arasındadır ve bunu zaman zaman dile

getiriyoruz. Nitekim PKK ile ortak protokolümüzde de bu vardır. PKK'nın kendisi de bu istemi zaman zaman dile getiriyor. Dolayısiyle bu istemde bulunmak, hemen legale çıkma çabası veya bunun için tüm hazırlıkları tamamladığımız anlamına gelmiyor. Bu, mücadelenin bir parçasıdır.

Biz, bu istemi yükseltmekle, Kürt sorununu hep gizlilik koşullarında, yasadışı tutmaya çalışan sömürgeci rejimi köşeye sıkıştırıyoruz. Onun legal kapıları tıkadığını dosta düşmana gösteriyor, tezlerini çürütüyoruz. İç ve dış kamuoyunda bize olan desteği arttırıyoruz.

Ayrıca, süren kirli savaşa ve baskılara rağmen, yurt içindeki legal olanaklar üzerinde de ciddi biçimde düşünmeliyiz. Biz şu anda yurt içinde ne yapıyoruz? Yaptıklarımız, yayın planında ve politik planda, genel olarak legal işlerdir. Öyleyse gizli örgüt ağı, yasalar karşısında durumumuzu ağırlaştırmaktan, demokratik işleyişi (tabana ve kitleye açık toplantılar, kadroların görevlere seçimle gelip gitmesi, denetim vs.) güçleştirmekten başka ne işe yarıyor?. Bu yaptıklarımızı legal bir örgüt ağıyla yapamaz mıyız? Bence bal gibi yaparız ve bu işin riski çok daha azdır. Üstelik açıklık, gizliliğin kaçınılmaz olarak yarattığı birçok olumsuzluğu da aşmamıza yardımcı olacaktır.

HEP ve DEP'in kurulabildiği ve uzun süreler de yaşadığı bir ortamda bu konu üzerinde ciddi biçimde düşünmeliyiz. Bence, HEP ve DEP eğer iyi yönetilselerdi, demokratik işlerliğe uygun davransalardı, rejimin saldırılarını boşa çıkarabilir, çok daha uzun ömürlü olabilirlerdi.

Yoldaşlar, bu konu üstünde ilk kez düşünmüyorum. Ve o asla, son duruma, silahlı mücadele kararımızın hayata geçirilmesindeki başarısızlığa bir tepki değildir. Ama silahlı mücadele içinde yer alamadığımıza göre -ki o zaman durum çok farklı olurdu- şimdi bu konu üzerinde daha ciddi durmalıyız. Örgütler, isimler bir araçtır, onları fetiş haline getirmemek gerekir. Amaca ulaşmak için, yeri geldiğince gerekli dönüşümleri yapmasını da bilmek gerekir.

Benim endişem şudur: Geçmişten bu yana sürdürdüğümüz çalışma tarzıyla ve gizliliğe göre şekillenmiş bu örgüt yapısıyla gelecek yıl ve daha sonraki yıllar bugünden daha iyi bir durumda olmayacağız. Belki giderek güdükleşeceğiz de. Bunu önlemenin yolu, silahlı eylem alanına girmediğimize göre (çünkü o bir ses ve moral sağlayacaktı), legal planda bir açılış sağlamaktır. Kitlelerle buluşmanın, gelişip serpilmenin yolu budur.

Böyle bir durumda, PSK'nın bunca deneyimini, kadrolarını, iç ve dış kamuoyundaki olumlu imajını, özetle yirmi yıllık birikimini heder etmeden, onu yeni bir biçim ve çalışma tarzı içinde dönüştürmek ve geliştirmek mümkündür.

Legale çıkmak iki biçimde düşünülebilir: Birincisi PSK'nın bugünkü adı ve programıyla legale çıkmasıdır. Ama Türkiye'de, politik ortamda yepyeni ve olumlu bir durum sağlayacak olağanüstü değişiklikler olmadıkça, böyle bir şey beklenemez. En azından, yakın dönem için böylesi bir beklenti içinde değilim.

İkincisi ise, yeni bir isim altında legale çıkmaktır. Bu durumda oluşacak partinin programı, elbette, PSK programının tıpkısı olamaz, onun açık çalışma koşullarına uyarlanması gereklidir. Ama bu durumda da PSK'nın program ve ideolojisine ters düşmeyen, özünü ve ana ilkeleri koruyan bir program olmalıdır.

Bence bu ikincisinin koşulları vardır. Ve böyle bir durumda. legal parti, eğer hazırlık

çalışması iyi yürütülürse, üye ve sempatizanlarımızın yanı sıra, bizim dışımızdaki geniş bir kesimi de kapsayabilir, böylece kitleselleşme yolunda bir çıkış olur. Unutmamak gerekir ki PSK'nın şimdiki programı bile, 3. Kongremizdeki önemli değişikliklerle birlikte, kitleselleşmeye açık bir program haline gelmiştir.

Söz konusu toplantıda bu konulardaki görüşlerimi ifade ettim ve arkadaşların onlar üzerinde düşünmelerini, önümüzdeki geniş MK toplantısında bunların tartışılmasını, bir an önce toplanması gereken Kongre'de ise bu konuların ele alınıp sonuçlandırılmasını önerdim.

* * *

Diğer yandan, legal parti sorunu, PSK'nın legalleşmesi veya legal bir partiye dönüşmesi sorunundan ayrı olarak da gündemimizde vardır. Son beş yılda bu alanda belli bir pratiğimiz de oldu.

Bu konu Güneydeki son toplantıda da gündeme geldi. O zaman DEP henüz kapanmamış, ancak kapanma sürecine girmişti. Bu nedenle, ne yapmamız gerektiğini tartıştık. Sonuçta, HEP ve DEP döneminde yaşanan deneyleri göz önüne alarak, özellikle demokratik işlerliğe fırsat vermedikleri için, DEP kapandıktan sonra yeniden PKK yandaşlarıyla birlikte çıkmanın yanlış olacağı sonucuna vardık. Bu kesimin dışında, geçmişten beri savunduğumuz legal parti anlayışına uygun bir legal örgüt oluşturmanın gerekli olduğu, bunun için şimdiden hazırlıklar yapılması, ama partinin kuruluşu yönünde acele edilmemesi, kuruluş için şartların olgunlaşması gereği üzerinde görüş birliğine vardık ve bu konunun da, önem taşıyan diğer konularla birlikte, yurt dışında ilk fırsatta yapılacak geniş MK toplantısında ele alınmasını kararlaştırdık.

Ne var ki, bu alandaki çalışma, benim şahsen beklemediğim bir aceleyle ve yanlış bir doğrultuda yürüdü. Bir arkadaşımızın hazırladığı yazı, alelacele, Yurtdışındaki yoldaşların ve benim görüşümüz bile alınmadan, yeni partinin program taslağı olarak kamuoyuna sunuldu. Bu taslak ise akılalmaz derecede, PSK'nın ideoloji ve programına açıkça ters bir çok belirleme ve öneriyi içermektedir. Başkaları için bu doğal olsa da, bizim partili yoldaşlarımız bakımından bunun şaşırtıcı olduğunu belirteyim. Kongremizin üstünden iki yıl bile geçmedi. Bizi bağlayan ise her şeyden önce parti programıdır. Bunları yeniden tartışmaya açmadığımıza, değiştirmediğimize göre, bazı yoldaşların kendi başlarına, sosyalist dünya görüşümüze ve parti programımıza açıkça ters görüşleri ve kavramları savunmaları ve üstelik bunu legal parti programı yoluyla kamuoyuna sunmaları, "piyasa ekonomisini„ yüceltmeleri, marksizme "liberalizm„ kulpunu takmaları beni şoke etti.

Oluşan olumsuz görüntü partimiz ve hepimiz adınadır. Bu nedenle kamuoyu önünde görüşlerimi açıklama gereğini duydum. Elbet, bu açıklamalar ve bundan sonraki tutumumuzla bu görüntüyü bir ölçüde düzeltsek bile, pirincin taşlarını ayıklamak hiç de kolay olmayacaktır.

Bu konudaki görüşlerimi, belli bir ölçüde Dengê Azadi'deki söyleşide ve Deng'deki yazıda dile getirdiğim için burada ayrıca belirtmem gerekmez.

* * *

Kısa süre önce yurt dışında yapılan, yurtiçi ve dışı MK üyelerinin katıldığı geniş MK toplantısında bu konuların tümünü ele aldık ve tartıştık. Vardığımız sonuçlar şudur:

Silahlı mücadeleye ilişkin olarak yeter hazırlık yapılamadığı, üstelik yurt

içinde koşulların bu bakımdan daha da olumsuz hale geldiği, bu durumda silahlı eylem başlatmanın gerçekçi olmayacağı, kampın ise daha uzun süre o durumda tutulamıyacağı ağır basan görüş olmakla birlikte, bu konuda sorumluluk bakımından farklı görüşler vardı. Bazı yoldaşlar MK'nın kendine düşeni yapmadığı, bu işi gevşek tuttuğu görüşündedirler. Ortak görüş ise Kongre'nin bir an önce toplanması ve bu konuyu değerlendirerek nihayi bir sonuca varmasıdır.

Son MK toplantısı, PSK'nın legale çıkması konusunu da tartışarak şu belirlemeyi yaptı:

"Merkez Komitemiz, PSK'nın şu anda yurt içinde legale çıkması için koşulların elverişsiz olduğu, rejimin de buna kapıyı aralamak niyetinde olmadığı; ancak legal çalışma istemini yoğunlaştırmanın iç ve dış kamuoyunda bize desteğin artmasına, rejimin ise daha da köşeye sıkışmasına yol açacağı, bu nedenle doğru ve gerekli olduğu sonucuna vardı."

Şu anda yurt içinde yürütülen legal parti çalışması ile ilgili tartışma ve değerlendirme sonucunda ise MK şu belirlemeyi yaptı:

"Merkez Komitemiz, legal parti çalışmasına ilişkin gelişmeleri değerlendirdi: Legal parti için hazırlıkları gerekli ve yararlı bulmakla birlikte, Azadi'de D. Doğan ve C. Mert adlarıyla yazılan, sonra da girişim adına broşür haline getirilen ve program taslağı olarak sunulan yazıların öz olarak birçok noktada ideolojik ve programsal görüşlerimize ters düştüğü, partimizin imajını zedelediği ve bu haliyle amaca hizmet etmekten uzak olduğu sonucuna vardı; bu broşürün geri alınarak yeni bir program taslağının hazırlanması; bu arada diğer yurtsever, sol, demokratik kesimlerle diyalog ve görüş alışverişinin sürdürülmesini çoğunlukla kararlaştırdı."

Merkez komitemiz ayrıca, yandaş basında bu konuda sürdürülen tartışmaya da son verilmesini uygun buldu.

Bu konuda yeni bir taslak hazırlanmaktadır ve yakında yetkili organların ve tabanın görüşüne sunulacak, son biçimini aldıktan sonra da uygun bir zamanda kamuoyuna açıklanacaktır. Bu arada legal partiye ilişkin olarak kendi dışımızdaki kesimlerle diyalogu sürdürmeliyiz. Diğer bir deyişle bu konudaki çalışmamızı durdurmuş değiliz.

Son MK toplantısı, son bir yıl içindeki diğer parti çalışmalarıyla birlikte yerel seçimler sırasındaki politikamızı da tartıştı.

Seçime yönelik tavrımız, seçim öncesi güneyde yapılan ve benim katıldığım toplantıda saptanmıştı. Buna göre DEP'in seçimlere katılması için çaba gösterilecek ve katılması halinde DEP desteklenecek; DEP seçimlere sokulmaz veya kendisi boykot kararı verirse, varsa bağımsız yurtsever ve demokrat adaylara oy verilecek, yoksa seçim boykot edilecekti.

Ne var ki sonradan yayınlanan parti bildirisi, bazı bakımlardan, özellikle de "yurtsever demokrat adaylara oy verilmesi ibaresiyle" bu tesbitten farklıydı. Bu ibare, düzen partilerinin listelerinde yer alıp da yurtsever, demokrat geçinen birçok kişiye de oy vermenin yolunu pekâlâ açıyordu. Nitekim, MK da konu görüşülürken, bildiriyi kaleme alan arkadaşlar bunu böyle anladıklarını ifade ettiler.

MK ise son toplantısında, çoğunlukla, daha sonra yapılan bu değişikliği yanlış buldu ve şu sonuca ulaştı:

"Merkez Komitemiz, 27 Mart yerel seçimleri nedeniyle izlenen Parti politikasını birkez daha değerlendirdi: Devletin DEP'i seçimlere sokmamak için estirdiği ağır

teröre rağmen, DEP yönetiminin seçimden çekilme kararının yanlış olduğu; bu durumda kitleleri sandık başında geçersiz oy kullanmaya çağırmanın yanı sıra -ki bu yapılmıştır- yalnızca **bağımsız** yurtsever ve demokrat adaylara oy verilmesini istemek gerekirken, tüm yurtsever ve bağımsız adaylara oy verilmesini istemenin yanlış olduğu; bu ifadenin aynı zamanda düzen partilerine oy verme kapısını araladığı; DEP'in seçimleri boykot ettiği bir aşamada bunun daha da olumsuz olduğu sonucuna vardı."

* * *

Merkez Komitemiz, son toplantısında, cephe konusundaki son durumu da değerlendirdi.

Ben cephe konusundaki gelişmelerle ilgili olarak Temmuz 1993 tarihli genelgede bilgi vermiştim. Orada da ifade ettiğim gibi, bu çalışmalar başlangıçta büyük bir iyimserlik havasıyla ve kısa sürede sonuçlandırma isteğiyle başladı. Ne var ki başlangıçta pek acele eden bazı örgütler sonradan, ilk sorunlar başgösterince, tam tersi bir tutuma girdiler.

Kısa sürede program üzerinde görüşbirliği sağlanmış ve tüzükte de birkaç pürüz kalmıştı. Bu aşamada çalışmaların gevşemesine ve bazı örgütlerde ikircimli bir tutuma yol açan PKK'nın cephe anlayışı ile bağdaşmayan kimi eylemleri oldu. PKK'nın Irak KDP ile ilişkileri 93 Ağustos'unda yeniden gerildi ve yeni bir çatışma ortamı doğdu. PKK lideri Öcalan, kamuoyuna yaptığı açıklamalarda "yeniden savaşabiliriz„ dedi. Bu tutum, protokolde saptanan ilkelere aykırı idi. Biz ve başka örgütler tepki gösterdik. PKK, yine, yurt içinde de geçmiştekine benzer ve örgütler arası ilişkileri zedeleyen, iyi ilişkilerin ve birliğin önüne bir engel gibi çıkan türden eylemler yaptı. Örneğin bazı örgütlerin kadrolarının öldürülmesi ve onların hain diye suçlanması, yurtsever insanlara karşı gereksiz terör. PKK'nın yaptığı yanlış eylemlerden biri de yurt dışında, tam da bu dönemde estirdiği terör oldu. Bu tür eylemler PKK'yı terörist olarak suçlayan TC'nin ve dışardaki yandaşlarının eline ciddi kozlar verdi ve bir bütün olarak Kürt hareketini güç duruma düşürdü.

Bu konularda PKK'yı dostça uyardık. Görüşlerimizi mektupla, sözlü olarak birkaç kez kendilerine ilettik, kamuoyuna da açıkladık. Ne var ki PKK yanlışlarında ısrar etti. Bu tutum birlik çalışmalarındaki yavaşlamanın bir nedenidir.

Ayrıca tüzükte, temsil, sözcülük ve benzeri birkaç konuda varolan pürüzler aşılamadı. Bunu aşmak için sekreterler düzeyinde bir zirve toplantısı yapılması kararlaştırıldı; ama bu da gerçekleşmedi. Çünkü bazı örgütlerin liderleri bulundukları yerden ayrılamamaktadır.. Bazılarının ise liderinin veya sekreterinin kim olduğu, hatta olup olmadığı belli değildir..

Taraflar yakın zamanda toplanıp durumu bir daha değerlendirecekler.

Temmuz 93 tarihli genelgede de belirttiğim üzere, biz başlangıçta, yani en iyimser anda da, cephe çalışmasını bekleyen tehlikelerin farkındaydık ve o zaman kaygılarımızı dile getirmiş, birliğin acele edilmeden, adım adım, karşılıklı güven ortamı yaratılarak oluşmasını önermiştik.

Son toplantımızda konuyu birkez daha değerlendirdik. Tüm sorunlara rağmen platformda kalmayı, yapıcı bir tutum izlemeyi, ama acele de etmemeyi, ortak ilkelere uyulması konusunda da titiz olmayı uygun bulduk.

Birlik Kürt yurtsever güçleri için ne denli önemliyse, ne pahasına olursa olsun birlik anlayışı da o denli yanlış olur ve beklenen yararı sağlamaz. Her zaman dediğimiz gibi, birlik yanlışlar değil, doğrular üzerinde olmalıdır. Bizce bu doğrular ortak noktalar biçiminde, ikili protokolde ve daha sonra cephe programında saptanmıştır. Onlara içtenlikle uymak gerekir. Onlara uyulmadığı zaman ise birlik oluşmaz, oluşsa bile yaşamaz.

* * *

Haziran 93 ile Temmuz 94 arasındaki bir yıllık dönemde, yurtdışı örgütümüz 71.000 alman markı değerinde aidat, 577.000 mark bağış, 268. 000 mark değerinde yayın geliri sağlamıştır. Bu, özellikle bağış bakımından başarılı bir dönemdir. Bu başarıda en büyük pay ise Federal Almanya ve İsviçre'nindir. Bağış durumu ülkelere göre şöyledir:

Almanya	:	365.510
İsviçre	:	124.481
Fransa	:	28.962
Hollanda	:	22.840
Danimarka	:	13.700
İsveç	:	8.000
Avusturya	:	4.704

Avusturya'daki örgütlenme henüz taze olduğu için yaptığı bağış az sayılmamalı. Ama, Fransa, Danimarka ve özellikle de İsveç bakımından bağış miktarı düşüktür. İngiltere ise aidat dışında tek kuruş yardım yapmamıştır. Halbuki orada sözde bir komitemiz, üyelerimiz ve yandaş derneğin yüzlerce üyesi var..

* * *

Yoldaşlar,

Merkez Komitemiz, son toplantısında Kongrenin olağanüstü toplanmasını kararlaştırdı. Gündemde, 3. Kongre'den bu yana parti çalışmamızın bir bütün olarak değerlendirilmesinin yanı sıra, yukardan beri sözü edilen şu konular da olacak:

3. Kongre'de alınan silahlı mücadeleye ilişkin kararla ilgili olarak yapılan çalışmanın ve gelinen durumun tartışılması ve sonuçlar çıkarılması;

PSK'nın legale çıkma politikasının tartışılarak netleştirilmesi;

Legal Parti konusunda parti görüşünün netleşmesi;

Cephe çalışmalarıda gelinen durumun değerlendirilmesi.

Bu konular tüm komitelerde, hücrelerde ele alınmalı, tartışılmalı ve organ görüşleri, farklı olanlarla birlikte, genelge ulaştıktan sonra en geç 15 gün içinde saptanıp, kanaldan Merkez Komitesine iletilmelidir.

Olağanüstü Kongre ayrıca yeni Merkez Komitesini de seçecek.

En sıcak selamlarım ve başarı dileklerimle.

Eylül 1994

Kemal Burkay
Genel Sekreter

SOYKIRIMA SESSİZ KALMAYIN!

Sayın Bayanlar, Baylar!

Türkiye'de Kürt halkına karşı bir soykırım işleniyor. PKK'nın silahlı eylemlerini bahane eden Türk yönetimi, ülkenin üçte birini oluşturan Doğu ve Güneydoğu Bölgesi'nde (Kuzey Kürdistan) tüm halka karşı kirli bir savaş yürütüyor. Devlet'in baskı ve terörü, giderek tam bir soykırıma dönüştü.

Son üç yıl içinde 1300 dolayında köy devlet güçleri tarafından yakıldı, yıkıldı, boşaltıldı. Bu insanlar köylerinden kovuldular, sürgün yollarına düştüler, her şeylerini yitirdiler. Ama devlet terörünün yol açtığı sürgün ve göç, tüm bölgeyi kapsıyor. Milyonlarca insan yakındaki kasaba ve kentlere sığındı. Diyarbakır kentinin nüfusu son üç yıl içinde üç misli artarak 1,5 milyona ulaştı. Milyonlarca insan ise daha batıya, İstanbul, İzmir, Adana gibi kentlerin varoşlarına yığıldı. Bu insanlar gittikleri yerde evsiz barksız, işsiz, aç ve perişandır. Salgın hastalıklarla yüz yüzedirler.

Yalnız köyler değil küçük kent ve kasabalar da bu terörün hedefidir. Türk yönetimi son üç yıl içinde Şırnak, Cizre, Nusaybin, Lice, Kulp, Silopi, Doğu Beyazıt, Çukurca, hakkari ve daha birçok kent ve kasabayı tank ve toplarla harabeye çevirdi, kitlesel göçlere yol açtı, bazısı boşaldı.

Türk ordusu ormanları, ekinleri yakıyor, ülkemizi çöle çeviriyor. Köylülerin meraya çıkması yasak. Çoğu yerde tarlaları ekip biçmek mümkün değil. Kürdistan'da tarım ve hayvancılık, bir bütün olarak ekonomi tam bir çöküntüye uğradı.

Türk hükümetindeki İnsan Hakları Bakanı bile 600 kadar köyün ve birçok kasabanın devlet güçlerince yakılıp yıkıldığını, baskı ve engeller nedeniyle tarım ve hayvancılığın çöktüğünü itiraf ediyor ve bu durumu eleştiriyor. Ne var ki bu bireysel yakınma hükümetin, ordunun ve genel olarak Türk devletinin tutumunu etkilemiyor. Türk yönetimi PKK'nın eylemlerini bahane ederek tüm Kürdistan'ı boşaltmaktadır. Amacı hak ve özgürlük isteyen Kürt halkını sürüp dağıtarak tümüyle yok etmek, böylece Kürt sorunundan kurtulmaktır!

Bu, dünyanın gözleri önünde işlenen bir insanlık suçu, açık bir soykırımdır. Türk devleti Kürdistan halkına bir kan banyosu yaşatıyor. Yapılanlar Saddam'ın Irak Kürtlerine yaptığından hafif değildir, daha da ağırdır. Saddam hiç değilse yıktığı köylerin halkına başka yerde ev ve iş olanağı vermişti. Türk devleti ise yalnızca yakıyor, yıkıyor, kovuyor ve kan döküyor.

Dünya kamuoyu Saddam'ın yaptıklarını daha sonra soykırım olarak niteledi. Ama bu soykırıma zamanında tepki göstermedi, ne yazık ki çok geç kaldı.

Şimdi aynı durum, hatta daha ağırı Türkiye Kürdistanı'nda yaşanıyor ve dünya kamuoyu ne yazık ki bugün de suskundur.

Soykırım insanlığa karşı bir suçtur. Kürt halkının istediği kendi ülkesinde, tüm onurlu halklar gibi özgür yaşamaktır. Kürt halkı işkence görmemek istiyor, kendi

dilini yaşamın her alanında özgürce kullanmak, kendi dilinde eğitim yapan okullarda okumak, kültürünü geliştirmek; ülkesinin zengin kaynaklarından yararlanmak; açlıktan, yoksulluktan, cehaletten kurtulmak istiyor.

Bu soruna diyalog yoluyla, Kürt halkının meşru hak ve istemlerini tanıyarak barışçı bir çözüm bulmak mümkündür ve biz yıllardır bunu istiyoruz. Ama ne yazık ki Türk yönetimi diyaloga ısrarla kapalıdır ve halkımızın haklı istemlerine baskıyla, terörle, kurşunla, sürgünle cevap veriyor.

Dünya kamuoyu, 3. Binyıla yaklaştığımız şu dönemde, savunmasız, mazlum bir ulusa reva görülen bu zülüm ve hunharlık karşısında sessiz kalmamalıdır.

Değerli Bayanlar, Baylar,

Sizi halkımızın trajedisiyle ilgilenmeye, işlenen insanlık suçu karşısında sessiz kalmamaya, tepki göstermeye çağırıyorum.

Türk hükümetini ve kendi ülkenizdeki elçiliğini protesto ediniz. Kendi hükümetinize, mensup olduğunuz siyasi partiye, sendikaya, demokratik kuruluşa bunun için çağrı yapınız, onu harekete geçirerek, böylece, zalim Türk yönetimi üzerine baskı yapmayı sağlayınız.

Türkiye'nin üyesi olduğu Avrupa Konseyi ile Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK) gecikmeksizin harekete geçmelidir.

Birleşmiş Milletler Örgütü konuyu ele almalıdır.

Bugün bizimle ilgili olarak bu suskunluk acıdır ve susan herkes sorumludur.

Tüm barışsever insanları, insan hakları ve demokrasi yanlılarını, Kürt soykırımı karşısında sessiz kalmamaya çağırıyorum!

Kemal Burkay
Kürdistan Sosyalist Partisi
Genel Sekreteri

Ekim 1994

Stockholm
November 23, 1994

Mr. Bill Clinton
President of the
United States of America
The White House
Washington, D.C.
U.S.A.

Dear Mr. President,

I am writing to you in order to briefly outline the situation in which the Kurdish people currently find themselves, and to convey to you our wishes.

As you know, the Kurds are one of the oldest peoples in the Mideast. They have their own language and a rich and ancient culture. The Kurdish people has played a significant role at different points in history, and it has made important contributions to the civilization of the region and of the world in general.

Today Kurdistan is divided among four states of this region (Turkey, Iran, Iraq, and Syria), and in each of these states the Kurdish people, who number more than 35 million (about 20 million in Turkey, 9 million in Iran, 5 million in Iraq, and 1.5 million in Syria), are subject to severe oppression and at risk of extermination.

You know about the tragedy that the Kurdish people experienced in recent years in Iraq under the ruthless attacks of Saddam Hussein's regime. United States of America played an important role in order to protect the Kurdish people from these attacks and got a chance to catch their breath through the creation of a safety zone in this part of the region. Our party, and the entire Kurdish people, value this fact greatly, and we express our gratitude to your government and your people.

Dear Mr. President,

Unfortunately, the Kurdish question in Iraq has still not received a lasting solution. Moreover, the fundamental human rights of our people in the parts of Kurdistan that lie within the boundaries of Iran and Turkey are still not being recognized. The Kurdish people who live there are subject to severe oppression for claiming their rights; they are being subjected to genocide.

The territory of Turkish Kurdistan comprises more than one-third of the total territory of Turkey, and its inhabitants comprise about one-third of the total population of Turkey. Nonetheless, during the seventy years since its foundation the

Turkish state has denied the existence of the Kurdish people and has not granted them any political, administrative, or cultural rights. There is not one single school in Turkey where instruction is given in Kurdish; there are no redio or television broadcasts in Kurdish. For years it was forbidden to play Kurdish music and even speak the Kurdish language, and Kurds who violated these laws were punished. Through its policy of forced assimilation and repeated massacres and forced expulsions, the Turkish leadership has attempted to annihilate the Kurdish nation. It has not even granted the Kurdish people the right to put forward its claims by legal and democratic means.

For these reasons, the Kurds have rebelled many times, both during the Ottoman Empire and since the founding of the Republic of Turkey, in order to attain their rights and their freedom. All of these revolts have been brutally suppressed.

During its twenty years of activity in Kurdish politics since its foundation in 1974, our party, the Socialist Party of Kurdistan, has supported only political and peaceful forms of political struggle and advocated a peaceful solution of the conflict. Unfortunately, the leadership of Turkey has not granted our party, or other Kurdish organizations with comparable goals, the right to act freely to pursue legal goals, and it still refuses to do so today. The Turkish regime has banned all discussion of the Kurdish question and even suggestions for a peaceful and political solution; all activities of this sort have been declared to be major crimes.

The founding of the PKK and its use of armed force is the product of this wrong policy of the Turkish state, which has barred all democratic paths. And even now, this state is treating the entire Kurdish people as its adversary. It takes the actions of the PKK as a pretext to commit mass murder, destroy villages and towns, burn then to the ground, and drive away the inhabitants. Even the forests and natural surroundings are being mercilessly destroyed. Under state control, terrorist organizations spread fear and panic throughout the Kurdish population. There is no more security for life or limb, and people live in constant anxiety.

During the past two years, more than 2,000 villages and numerous small towns, have been leveled to the ground. Millions of Kurds have fled or migrated to the larger cities of the region and into the western part of Turkey. These people have lost everything, they are starving, they are jobless and homeless and thus are in a desperate situation. Agriculture, animal husbandry, and trade have been brought to a halt in Kurdistan; its economic life has been devastated.

Dear Mr. President,

The destruction of a people is being committed in Turkish Kurdistan. Instead of coming to an understanding with the Kurds, instead of recognizing their legitimate rights and solving the problem in a peaceful way, the Turkish state is attempting to divest itself of the Kurdish question by exterminating the Kurdish people through

the use of military force, brutality and violence, massacres, and forced expulsion. It has done so already in the past with the Greeks and the Armenians.

And all this is happening before the eyes of the world, in a world that is growing ever smaller and is just about to enter the third millennium. Moreover, Turkey is carrying out its intentions with weapons it receives from NATO, including the USA, and other allied states. The military and economic support that Turkey receives for defense purposes is being used to wage a dirty war against our oppressed people.

And yet it would be entirely possible to grant the Kurds their legitimate rights and to live together with them in peace. This is what we want. Our party advocates a Turkish-Kurdish federation which is adjusted to the specific circumstances existing in Turkey. Some examples of such a federation are Belgium and Switzerland.

To achieve this goal, the very first condition is that the weapons must fall silent and a dialogue must be begun:

* a general amnesty should be passed in order to introduce a détente;

* the declaration of a state of emergency in the region must be annulled;

* comprehensive freedom of opinion, the press, and of organization must prevail throughout the country; all banned political parties must be permitted;

* the Kurdish language and culture should be permitted in all areas of society, including the educational system and the field of publishing, radio and TV.

* the Constitution and the other laws must be amended in accordance with the requirements of democracy; Kurdish identity and the rights of the Kurds must be anchored in the laws.

Once these things have happened, this dirty war which is bringing great suffering to both peoples will be ended; there will be peace in the country; it will be possible to use the country's resources to promote economic and social development; and Turkey will achieve stability.

We, the Socialist Party of Kurdistan (PSK), make these demands. Such a solution is also the wish of the overwhelming majority of the Kurdish people.

Dear Mr. President,

The disbanding of the two enemy camps in the world in the course of the past few years, the end of the Cold War, has had a productive effect on the solution of regional conflicts and made it possible to assign a higher value to human rights and strengthen measures for their protection. Because of these positive changes, the

Kurdish people are cherishing hope and expectations. We too would like to be free of oppression and violence, and we want to live in our own country in a manner that is worthy of human beings.

We expect you, as President of the United States, a country that is a Permanent Member of the UN Security Council and whose voice has great influence within NATO and in international positics, to show increased concern for the situation of the Kurdish people and to give them your support.

We expect you to use your influence on Turkey to prevent the destruction of the Kurdish people, to make peace and political dialogue possible, and to influence international organizations and institutions to actively pursue these goals.

We need not emphasize the fact that genocide is not the internal affair of a state, but a crime against humanity. Preventing it is the duty of the United Nations, and in particular of its Security Council.

With great respect and with my sincere best wishes,

Kemal Burkay
Secretary General
Socialist Party of Kurdistan

Karl Lamers
Mitglied des Deutschen Bundestages
Außenpolitischer Sprecher
der CDU/CSU-Bundestagsfraktion

Karl Lamers, MdB · Deutscher Bundestag · 53113 Bonn

Bonner Büro
Deutscher Bundestag
Görresstraße 15
AH 217
53113 Bonn
Tel 0228/ 16 7403
Fax 0228/ 16 86 280
Itx [illegible]

Wahlkreisbüro
Frau Sigrid Brender
Dreiherrstraße 20a
47506 Neukirchen-Vluyn
Tel 02845/5378
Fax 02845/31109

Socialist Party of Kurdistan
Brevia 674
Fraj Catan 6
114 21 Stockholm
Schweden

19.10.1994

Ihr Schreiben vom 17. Oktober

Sehr geehrter Herr Havin,

vielen Dank für Ihr Schreiben vom 17. Oktober, in dem Sie mir die Erklärung des Generalsekretärs der Sozialistischen Partei Kurdistan, Kemal Burkay, zur Kenntnis übersenden.

Ich darf Ihnen versichern, daß sich die CDU/CSU-Fraktion schon seit langem mit der Situation in den kurdischen Gebieten der Türkei befaßt, und die Zuspitzung der Auseinandersetzungen zwischen türkischen Sicherheitskräften und der PKK, der immer häufiger die kurdische Zivilbevölkerung zum Opfer fällt, mit wachsender Sorge verfolgt.
Wie Sie sicherlich wissen, hat der Deutsche Bundestag im April 1994 eine interfraktionelle Resolution beschlossen, in der zur Befriedung der Situation dringlich aufgerufen und die Bundesregierung aufgefordert wird, alle ihr möglichen Schritte zu unternehmen, um einen konstruktiven Beitrag hierzu zu leisten.
Die Vertreter unserer Fraktion nützen jede Gelegenheit, um in Gesprächen mit türkischen Regierungsvertretern und Parlamentariern auf die Situation in den süd-ost-anatolischen Gebieten aufmerksam zu machen. Die deutsche Politik, insbesondere die CDU/CSU-Fraktion, schweigt also nicht zu den Vorfällen. Im Gegenteil, wir sind bemüht und zur Zeit damit beschäftigt,

konzeptionelle Überlegungen zur Weiterentwicklung des Verhältnisses zwischen der Bundesrepublik Deutschland und der Türkei anzustellen, in denen der Lage in den kurdischen Gebieten und der Befriedung der Region gebührend Rechnung getragen wird, ja, in denen letztere sogar zum Ausgangspunkt für unsere Überlegungen gemacht werden.

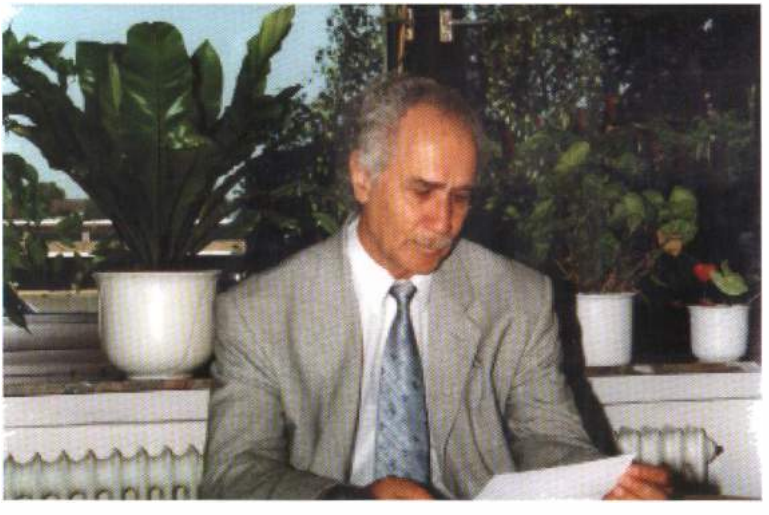
Leider ist, wie Sie mir sicherlich zustimmen werden, die Situation inzwischen so festgefahren, daß eine schnelle und einfache politische Lösung nicht greifbar scheint. Es muß daher alles daran gesetzt werden, einen intensiven Dialog herbeizuführen, der allein die Grundlage für eine beiden Seiten gerecht werdende, tragfähige und dauerhafte Lösung für die Region darstellt. Die CDU/CSU-Fraktion wird versuchen, hierzu einen konstruktiven Beitrag zu leisten.

In der Hoffnung, Ihnen mit diesen Informationen weiter geholfen zu haben, verbleibe ich

mit freundlichen Grüßen

U. Gierot

Ulrike Gierot
- wiss. Mitarbeiterin -

Yaşamdan kareler...

Suzan, Baran ve Devrim'le bir tatil sırasında; 1978-Mersin

Baran'la Stokholm-Rinkeby'de; 1983

Suzan'la Almanya-Konstanz'da, göl kıyısındaki parkta; 1984

Rinkeby'deki evde Suzan, Baran ve Dilan'la
Yanımızda İbrahim ve Fatma Yener - 1987

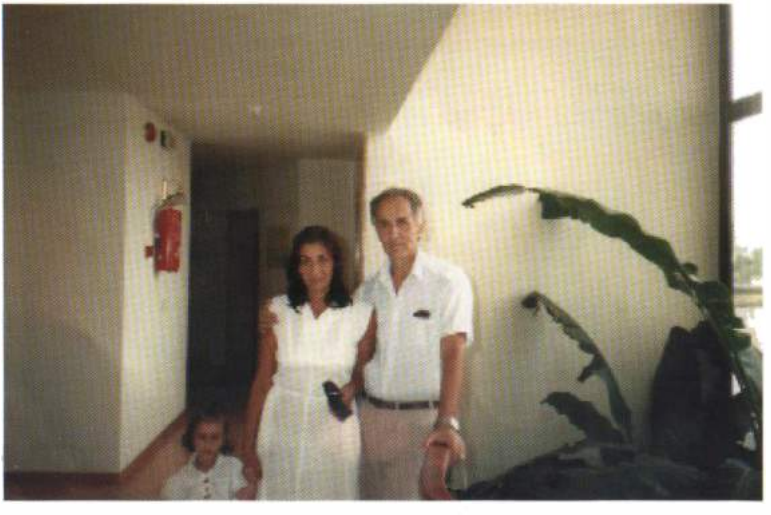
Baran'la Rinkeby'deki evde

Devrim ve Baran'la Rinkeby kırsalında

Bulgaristan'daki tatil sırasında Suzan'la-1987

Bir tatil sırasında Suzan ve Dilan'la-Mayorka-1989

Kazım Yıldız'la kent içinde bir gezinti sırasında; 1988-Stokholm

Stokholm-Häselby'deki evde

Burkay'ın Antalyalı şair arkadaşı Metin Demirtaş ve öğretmen Mehmet Ersöz; iki yanda Ersöz'ün ikiz kızları (birinin adı Burkay)

Sidar'la;1990-Stokholm

Stokholm'de, bir Kürt düğününde

Sofya 1989; soldan sağa: Bulgaristan'daki arkadaşlardan Dara, Aram, Hêlin, Burkay, Rojda ve Sofya'da okuyan Kürt gençleri.

Kızı Dilan'la; 1990-Häselby

Sidney'de okyanus kıyısında; Nisan 1988-Avustralya

Sidar'ın evinde Süleyman'la, 1990-Rinkeby

1989 Häselby; komşuları Hungur (Osman Sebri'nin kızı) ve eşi Mıhemed ile

Köln'de Ünal'ın evinde

Abdullah'la; Köln'de Ünal'ın evinde

Ziya Acar ve Ünal'la; 1990-Stokholm

Hollanda'da Sevda (Suzan'ın kızkardeşi) ve eşi Güldoğan'la

Suzan ve Dilan'la-1995-Brüksel

Sidney'in ünlü opera binasının önünde; Nisan 1988, Avustralya. Sağdan sola: Hürriyet Babacan, Rıza Çolpan, Gültekin Gazioğlu, Burkay, Mahmut Onay, Hasan Bağdaş, Dursun ve Sait Mustafa

Sidney-Melbörn yolu üzerinde, bir mola sırasında.
Soldan sağa: Hasan Bağdaş, Zeki Çakır, Gültekin Gazioğlu, Hürriyet Babacan, Rıza Çolpan, Sait Mustafa ve Burkay

Melbörn yakınındaki ormanda. Soldan sağa: Haydar Demir, Burkay, ressam William Rickets, Şıvan Perwer, Gültekin Gazioğlu ve Zeki Çakır; Mayıs 1988

Tevger'in kuruluşu sırasında çekilen toplu resim; 14 Mayıs 1988

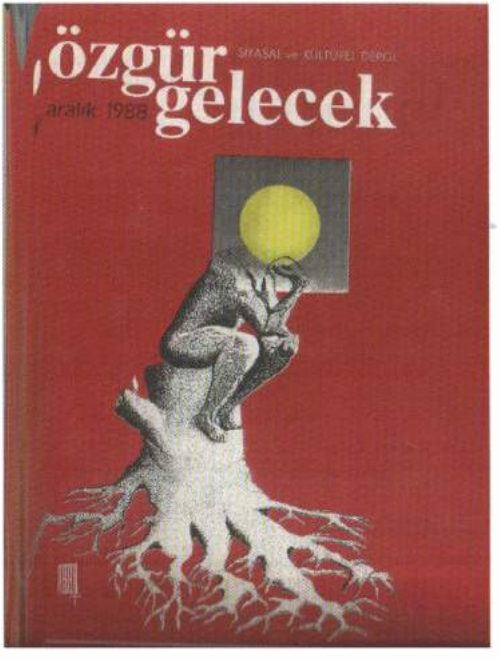
TEVGER'in kuruluş toplantısından bir görüntü; 14 Mayıs 1988-Almanya

Burkay TEVGER'in Köln'deki tanıtma toplantısında konuşurken. Eylül 1989

Saddam rejimini protesto için yapılan gösterilerden biri; Köln - 24 Eylül 1988

1991 Yılbaşı gecesi Häselby'deki evde arkadaşlarla. Soldan sağa: Sitiha, Gulbahar, Saleh, Burkay ve Xalıt Hoca

1991 Yilbaşı gecesi Häselby'dcki evde arkadaşlarla. Soldan sağa: Berivan, Murat, Bubê, Burkay ve İzzet

Suzan ve Dilan'la; 1995-Hollanda

Dilan'ın yaş gününde Suzan, Helin, Dilan, Rojda ve Berçem'le; 6 Temmuz 1995

Burkay'ın İstanbul'daki kızları Evin ve Bêrivan

Yeğeni Cemil ile

Kızkardeşi Sabriye ve yeğeni Sehcr Dilovan'la; Köln-Almanya

Bonn Konferansı'nda konuşurken; 27 Eylül 1991

Bonn Konferansı'nda Atina Belediye Başkanı Antonis Tritsis ile; 27 Eylül 1991

KURD-KAV heyeti, Kürtçe dil kurs başvurusu için İstanbul Valiliği önünde. Sağdan sola: N. Basut, M. Parlak, A. Beyköylü, Y. Çamlıbel, M.C.Baykara, Z. Baran.

YDP temsilcisi Dora Bakoyanni ile; Atina, 4 Mayıs 1992

Sol Birlik Genel Başkanı Maria Damanaki ile; Atina-Mayıs 1992

YKP Genel Sekreteri Alcka Papariga ile görüşmc; Atina-Mayıs 1992
Burkay'ın yanında Atinada'daki arkadaşlarımız Cemil vc Nazım

Etnos Gazetesi merkczinde Bayan Karina Lamsa ilc; Atina-Mayıs 1992

Burkay, Nazım'la birlikte Basın toplantısında; Atina, 8 Mayıs.

Zaho'da; Temmuz 1992

Kandil Irmağı üzerinde Abdullah ve Newroz'la; Temmuz 1992

Saddam rejiminin yerle bir ettiği yüzlerce köyden biri olan Hiran'dan bir görünüş... Temmuz 1992

Kürdistan Parlamentosu Başkanı Cewher Namık'la; Temmuz 1992

Kürdistan Başbakanı Fuat Mehsun'la; Temmuz 1992

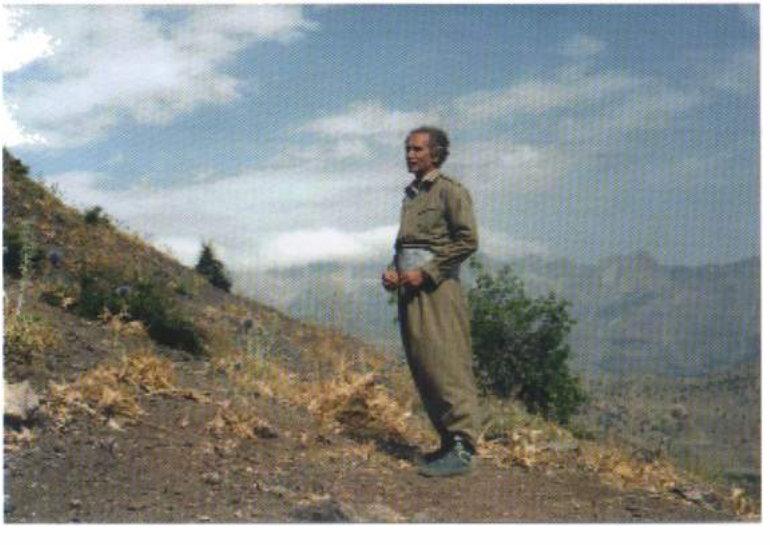
Nêçirvan Barzani ile; Selahaddin-Temmuz 1992

Mam Celal'le görüşme; sağda Başbakan Fuat Mehsum, solda Resul Mamend.
17 Temmuz 1992-Qelaçolan

İran KDP'nin Kandil Dağı'ndaki merkezinde Mustafa Hicri ve Ali Baba Şeyh ile Temmuz 1992

Kandil Dağı eteklerinde; Ağustos 1992

Kandil Dağı eteklerinde Nurettin Basut ile; Ağustos 1992

İran KDP'nin Kandil'deki merkezinde Nazif ve Nurettin'le; Ağustos 1992

Şaklawa'da 3. Kongre'nin yapıldığı otelin bahçesinde; Ağustos 1992

3. Kongre'den bir görünüş

3. Kongre'ye katılanlar toplu halde; Ağustos 1992

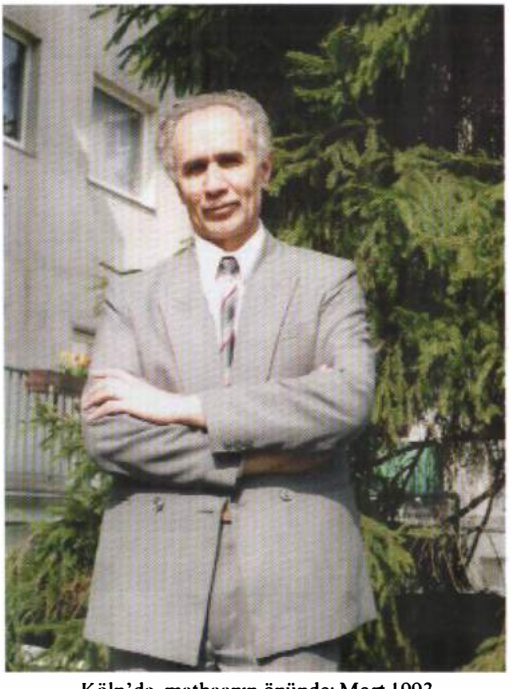
Köln'deki Parti matbaasında çalışırken; Ekim 1992

Köln'deki matbaada Kazım Usta ile; Mart 1993

Köln'deki Matbaa'da Bekir Saydam ve Cemil Turan ile; Mart 1993

Köln'de, matbaanın önünde; Mart 1993

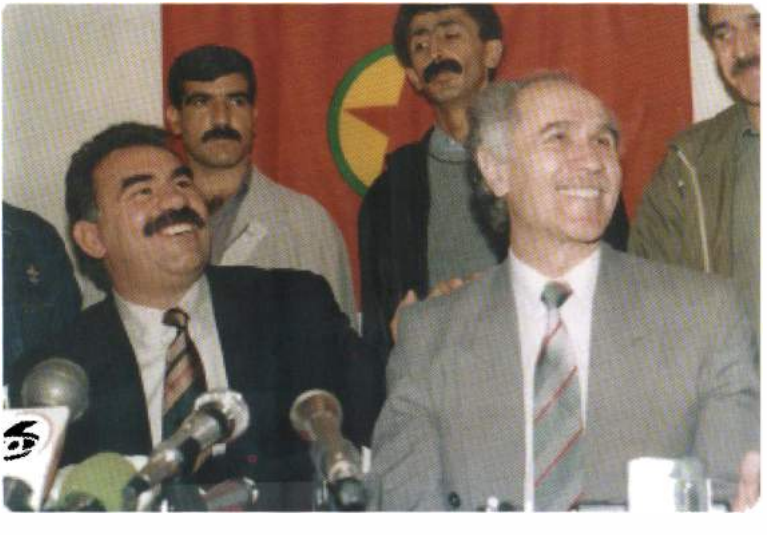
Bckaa'daki basın toplantısından bir görünüş; 16 Nisan 1993

Basın toplantısından diğer bir an...

Basın toplantısından diğer bir an....

Basın toplantısından bir başka görünüş...

Bekaa'da, Bar Elias'ta ülkeden gelen heyetle; 16 Nisan 1993. Soldan sağa: Orhan Doğan, Feridun Yazar, Sırrı Sakık, Burkay, Ruşen Aslan, Ahmet Türk, Sedat Yurttaş; sağ sırada başta Hatip Dicle, yanında Hamreş.

Lazkiye yolu üzerindeki otelin bahçesinde Burkay, Talabani ve Öcalan; Mart 1993

Protokol nedeniyle Şam'a gelmiş olan heyetler bir yemek sırasında; Nisan 1993
Sağ sırada baştan itibaren: Murat. Hoşeng Sabri, Burkay ve Hamreş Reşo

Şamdaki yemekte Burkay ve Hemreş; Nisan 1993

KÜRDİSTAN SOSYALİST PARTİSİ LİDİRİ KEMAL BURKAY

Kürt Olof Palme'si

8-14 Nisan 1993 tarihli haftalık Aktüel Dergisi'nden
Foto: Deniz İncediken

TKSP Genel Sekreteri Kemal Burkay
FKÖ modelini araştırmak gerektiğini söylüyor

"SAYISIZ BATILI İLE GÖRÜŞTÜM"

4-10 Nisan 1993 Tarihli Nokta Dergisi'nden

PASOK Genel Başkanı Andrei Papandreu ile görüşme. Yanındaki Genel Sekreter Hakis Çohacopulos. 18 Mayıs 1993- Atina

Papandrcu ile görüşmeden diğer bir an; Ortada Dimitri, sağ tarafta Sertaç, Cemil ve Nazım. 18 Mayıs 1993-Atina

YDP Dış İlişkiler sorumlusu ve Sağlık Bakanı Bayan Maietta Yannakou Kutcikou ile görüşme; Atina-17 Mayıs 1993

Yeni Demokrasi Partisi Genel Sekreteri Kostas Pilarinos ile Burkay, Sertaç ve Cemil. 17 Mayıs 1993-Atina

Sertaçla; Mayıs 1993-Atina

Cemil'le; Mayıs 1993-Atina

Gazeteci Stelyo Berberakis ile; Mayıs 1993-Atina

Şam'da Sinemhan'la; Ağustos 1993.
Soldan sağa: Saleh Omcri, Abdürrezzak, Sinemhan, Burkay ve Hemit Dewrêş.

Bedirhanların Şam'da Kürt mahallesindeki türbesi

Halep Kalesi'nde Saleh Qıtî ile; Eylül 1993

Kela Huri kalıntılarında Saleh Qiti ve Ehmed Heso ile (arka planda şoförümüz Saleh; Eylül 1993-Afrin yöresi.

Dıhok'taki evin bahçesinde; 1994 baharı

Dıhok'taki evin bahçesinde arkadaşlarla; 1994 Baharı

Hewlêr'deki evin bahçesinde; 1994 kışı

Dokan'daki üssümüzden bir görünüş

Ezdi Kürtlerin kutsal merkezi Laleş ziyaretinden bir an; 1994 Haziranı

Suriye heyeti ile Laleş'te; 1994 Haziranı

Suriye heyetiyle Amediye yöresine yaptığımız gezintiden bir an; Haziran 1994
(Soldan ikinci Temir, soldan beşinci ise Seyfettin)

Amediye'de Sulav yöresinde çocuklarla; Haziran 1994

Pasok Genel Sekreteri Hakis Çohacopulos'la yapılan görüşmeden bir an. Ziya Acar ve Cemil'le birlikte; Eylül 1994-Atina

Pasok Genel Sekreteri Hakis Çohacopulos'la; Eylül 1994-Atina

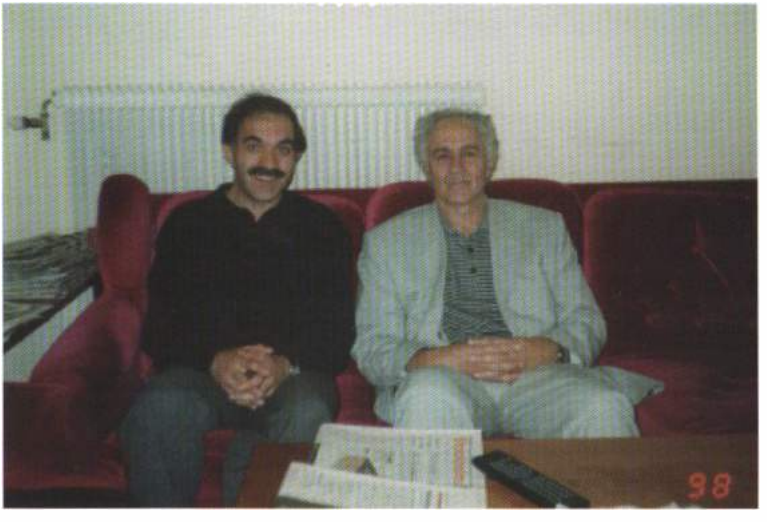
YDP Enternasyonal Büro Sorumlusu Marietta Yannakou Kutsikou ile yapılan görüşme; Ziya Acar ve Cemil'le birlikte. Eylül 1994-Atina

Stokholm'de Alvik'teki dernekte

Stokholm-Alvik'teki Dernekte Selim arkadaşla

Alvik'teki dernekte Haluk arkadaşla

İçindekiler

3. Cildin 1. Baskısına Not 5

KÜRDİSTAN KURTULUŞ HAREKETİ'NİN (TEVGER)
KURULUŞU 7
TEVGER'in Yaşadığı Sorunlar 18
TEVGER'in Yaptığı Çalışmalar 22
Legal Parti Önerimiz 24
TEVGER'in Dağılması 24

AVUSTRALYA GEZİSİ 31
Singapur'da 34
Sosyalist Ülkelerden Bazı İzlenimler 36
İki Yeni Kitabım: "Dil Dersleri". "Azadi û Jiyan 40

DÖRT PARÇADAN ÖRGÜTLERİN İŞBİRLİĞİ ÇALIŞMALARI
2. Bölüm 41
Dr. Kasımlo, Şerefkendi, Talabani ve Mesut Barzani ile Görüşmeler 41
Paris'te İ-KDP Merkezindeki Toplantı 47
Londra Toplantısı ve Ulusal Kongre Kararı 50
Körfez Krizi ve Stokholm Toplantısı 52

ÜSLENME ÇABALARIMIZ, KÜRDİSTAN'DA YIKIM VE GÖÇ 57
Halepçe Katliamı 61
İran-Irak Savaşı'nın Sona Erişi; Kürdistan'da Yıkım ve Göç 63

KÜRDİSTAN'DA BÖLGE VALİLİĞİ 69
6 Eylül Referandumu 69
25 Eylül 1988 Referandumu 72
Mayıs 1988 Tarihli İnsan Hakları Raporumuz 73
1 Ağustos Genelgesi ve Zindanlardaki Direniş 73
Paris'te İnsan Hakları Toplantısı 75
Özgür Gelecek Dergisi 75
Yurtiçi Örgütlenme Çalışmaları 78
Mart 1989 Yerel Seçimleri 80
Canlanan Newroz Kutlamaları 83
İşçi Direnişleri ve Yine Kanlı 1 Mayıs 85

BREMEN KONFERANSI ve KÜRDİSTAN İNSAN HAKLARI GİRİŞİMİ 86
Yine Cezaevlerinde Direnişi, ve Yurt Dışında Destek Görevleri 90
Kürdistan'da Kitlesel Direnişler 90
KOMKAR'ın Duisburg Mitingi 92
YİK'in Silahlı Mücadele Önerisi 94
Kasımlo ve Arkadaşlarının Katledilmesi 98

13. Dünya Gençlik Festivali'ne Katıldık 101
Kürt Sorunu BM Gündeminde 102

1. YURTDIŞI PARTİ KONFERANSI 104
Vakkas Olayı ve Apo'nun "Ajan-Provokatörler"le Savaş 111
Paris Kürt Konferansı 113

DOĞU AVRUPA'DA SİSTEMİN ÇÖKÜŞÜ
Sofya'da Kürtçe Radyo Projesi 118
Danimarka'da Kürt Kültür Haftası 121
DENG Yayın Hayatına Başladı 121
Demokratik Platform ve Legal Parti 123
HEP'in Ortaya Çıkışı 127
Londra'da 1990 İlkbaharı 131

MK ÇOĞUNLUĞUNUN YURT İÇİNE AKTARILMASI 133
Yurtdışı Örgütünün Yeniden Düzenlenmesi 136
Mali Durum ve Profesyonel Kadrolar Sorunu 137

KÜRDİSTAN'DA ARTAN DEVLET TERÖRÜ ve
Kürt Halkının Kitlesel Direnişi 141
Direniş Dalgası Türkiye'nin Geneline Yayılıyor 144
Yurt Dışında Yoğun Tepkiler; Parti'nin, KOMKAR'ın ve
KİHG'nin Kampanyası 145
AGİK Kopenhag Toplantısı 147
Gerê Katliamı 148
Kürdistan'da İnsan Haklarının Askıya Alınması 150
Basın Üzerinde Yoğun Baskılar ve Deng'le Dayanışma Kampanyası 151
Berlin'de Bir Kürt Çocuk Yuvası 153
Azad'ın Kaybı 153
L'Humanite Şenliği ve FKP'nin 27. Kongresi 155
Lice'de Kitlesel Direniş 155
Zonguldak Meden İşçilerinin Direnişi 156

KÖRFEZ KRİZİ DÖNEMİNDE 158
Savaşa İlişkin Politikamız 159
Kürt Liderlerden Mitterrand'a Mektup 160
Yeniden Kürt Göçü ve BM'nin 788 Sayılı Kararı 163
Savaş Döneminde Etkinliklerimiz 165
KOMKAR'ın 12. Kongresi 170
2932 Sayılı Yasa'nın Kaldırılması 171

1991 NEWROZU ve KÜRDİSTAN'DA YAYGINLAŞAN DİRENİŞ 173
Sahte Af ve Demokratikleşme Kampanyası,Terörle Mücadele Dairesi 177
Vedat Aydın'ın ve Yoldaşımız Remzi İl'in Öldürülmesi 178

Yurda Dönüş Toplantıları 181
Danimarka'da Kürtlerle İlgili Konferans 182
Riya Azadi ve Dengê Komkar'ın Yayınını Durdurduk 183
Deng Yayınları 184

BONN KONFERANSI ve
Kürdistan İnsan Hakları Derneği'nin (KİHD) Kuruluşu 185

20 EKİM 1991 GENEL SEÇİMLERİ
HEP'e Kurulan Tuzaklar – Bağımsız Adaylar 192
Yurt İçinde Kültür ve Sanat Grupları; HKD, Koma Dengê Azadi,
Şanoya Roja Azadi, Stran Müzik Grubu 198
Kürt Hak ve Özgürlükler Vakfı (KURD-KAV 198
Yurt içinde DENG'le Dayanışma Geceleri 202

DIŞ GEZİ ve GÖRÜŞMELER, Kasım 1992 - Mart 1993 205
Bakan Schnoor'la Görüşme 207
Avrupa Parlamentosu'nu Ziyaret 209
Avusturya Gezimiz 209
Sosyalist Enternasyonal'e Başvuru 212
1992 Kanlı Newrozu 212
Diyarbakır'daki Newroz Toplantımız 215
Erzincan Depremine Yardım 216
Yunanistan'a Yaptığım Gezi 216
Kıbrıs'tan Geri Çevrildik 222
Haftalık Azadi Gazetesinin Yayın Hayatına Başlaması 225

3. KONGRE HAZIRLIĞI ve 2. YURTDIŞI KONFERANSI 227

GÜNEY KÜRDİSTAN'A YOLCULUK 232
Dihok'ta Mesut Barzani ile Görüşme 234
Yol İzlenimleri 235
Selahaddin'de 237
Süleymaniye-Qelaçolan, Celal Talabani İle Görüşme 238
Erbil'de Başbabakan Fuat Mehsun ve
Kürdistan Parlamentosu Başkanı Cewher Namık'la Görüşme 241
Kandil Dağı'nda, İran KDP'nin Merkezinde 245
Diyana - Halifan 250

3. KONGRE 253
Program Değişikliği ve Gerekçesi 258
3. Kongre Kararları 262
Tüzük Değişikliği 264

KUZEY KÜRDİSTAN'DA YIKIM ve SÜRGÜN DALGASI 265
Şerefkendi ve Arkadaşlarının Katli 265
Musa Anter'in Katli 266
Yurt Dışında Toplantılar 267
Köln'de Parti Gecesi 269
Fransa, İngiltere ve Danimarka'daki Görüşmelerim 270
İngiltere'de 271
Danimarka'da 273
Güney'de PKK ile Güneyli Örgütler Arasında Savaş 274
Türkiye'de Kürt Basınına Yönelik Terör ve Baskılara Karşı Kampanya . 276
Güney'de Üsleniş 277
Yeni Kitaplarım ve Yazılı Ürünlerim 278
İsveç Yurttaşı Oluyorum 280

PKK'NIN TEK YANLI ATEŞKESİ ve 1993 ŞAM PROTOKOLÜ 282
Cemil Esat'ın Köşkünde 287
Apo'nun Şam'daki Evinde 291
Ateşkesin ve Protokolün Yankıları 293
Bekaa'da Basın Toplantısı 301
Otel Beğenmeyen HEP'liler 305
Özal'ın Ölümü 306
Cemil Esat'ı İkinci Kez Ziyaret 307
Atina Ziyareti – Mayıs 1993 309
Avrupa Parlamentosu Politik Komisyonu'nda 313
Londra, Stokholm ve Bonn Yürüyüşleri 314
DEP'in Kuruluşu 315
Bingöl Eylemi ve PKK'nın 1. Ateşkesinin Sona Ermesi 318
PKK'nın Avrupa'daki Yeni Terör Dalgası 319
Sivas Katliamı 322
Bazı Mektuplar ve Cevaplar 323
Başbakan Tansu Çiller'e Mektup 324
Oral Çalışlar'la Röportaj 325
9 Temmuz 1993 MK Toplantısı 325

KUZEY KÜRDİSTANLI ÖRGÜTLERİN CEPHE ÇALIŞMASI 328
Kürdistanlı Örgütler Platformu 334
KÜRDİSTAN'DA (1993 – 1994 335
Yeniden Şam'a Dönüyorum 335
Suriyeli General Mustafa Türkmen 335
Apo ile Görüşme 337
İspanyol Diplomat 339
Şam'ın Profesör Dişçisi 339
Sinemhan Bedirhan'ı Ziyaret 340
Kürt Dağı'na Yolculuk 341
Dicle Üzerinde Gece Yolculuğu 344

GÜNEY KÜRDİSTAN'DA
Dıhok'ta ... 347
Barzani ve Talabani ile Görüşme ... 348
Dokan Gölü Kıyısında ... 349
KYB'nin İslamcılarla Çatışması ... 356
Apo'ya İkinci Mektubum ve Onun Cevabı ... 357
Mam Celal'in Planı ... 357
KOMKAR'ın Barış Kampanyası ... 360
DEP'in Olağanüstü Kongresi ... 360
Halil ve Nazif'in İlginç İşleri ... 362
Kürdistan'da İlk MK Toplantısı ... 363
Dıhok, Zaho ve Amediye'de ... 365
Mustafa Barzani'nin Mezarını Ziyaret ... 367
Kampımızda Olay ... 369
Kürdistan'da İkinci MK Toplantısı, Kampın Tasfiyesi ... 372

GÜNEY'DE KDP - KYB SAVAŞI ... 375
Dönüş Yolunda, Dicle Üzerinde Pusu ... 383

1994 YILINDAKİ ÖNEMLİ OLAYLAR
Kamu Çalışanlarının Eylemleri ... 389
27 Mart Yerel Seçimleri'nde DEP'in Boykotu ve Bizim Tavrımız ... 390
DEP'e Yönelik Saldırılar ve Tepkiler ... 391
Avrupa Parlamentosu Kürtlere Otonomi İstiyor ... 392
DEP'in kapatılması ... 394
Azadi'nin Kapanması, Dengê Azadi ... 397
"Yeni Oluşum" ve Nazif'in Oldu Bittileri ... 397
Ağustos 1994 MK Toplantısı ... 399
3 Eylül – Stokholm Toplantısı ... 403
Yunanistan Gezisi ve Yunanlıların Boş Vaatleri ... 404
Kuzey Kürdistan'da Yoğunlaşan Yıkım ve Sürgün ... 408
Cigerxwin, Qanat ve Yılmaz'ı Anma Toplantısı ... 411

EK BELGELER ... 415
Belge 1: Tevgera Rızgariya Kurdistan (TEVGER) Tüzüğü ... 416
Belge 2: TEVGER'in İlanı ve Bir Yıllık Eylem Programı ... 420
Belge 3: Celal Talabani'ye Eylül 1986 Tarihli Mektup ... 423
Belge 3b: Celal Talabani'nin 13 Mart 1988 Tarihli Mektubu ... 424
Belge 4: Celal Talabani'ye 19 Mart 1988 Tarihli Mektup ... 425
Belge 5: Irak Kürdistanı Cephesi ve KDP-İran'a Mektup ... 427
Belge 6: Ulusal Kongre İçin Protokol ... 429
Belge 7: Azad ve Ahmet Yoldaşlara Mektup ... 431
Belge 8: Avusturya Dışişleri Bakanlığı'nın Mektubu ... 436
Belge 9: İsveç Başbakanı Carlson'un Mektubu ... 438
Belge 10: Yayın İçin Çerçeve ... 439

Belge 11: 3. Kongre İçin Tartışma Konuları 441
Belge 12: Bulgaristan Yönetimine Mektup 443
Belge 12b: Yayın (DENG) İçin Çerçeve 449
Belge 13: Yurt İçindeki Komiteye Mektup 453
Belge 14: MK'ya Sunulan 26 Temmuz 1990 Tarihli Rapor 457
Belge 15: Yurt İçi Komitesi'ne Mektup 466
Belge 16: Fransız Komünist Partisi'ne Mesaj 472
Belge 17: Yurt İçine Mektup 474
Belge 18: Avrupa Parlamentosu'nun Cevabı 480
Belge 19: Basın Açıklaması 481
Belge 20: İkinci Yurtdışı Konferansı İçin Mektup 484
Belge 21: PSKT 2. Yurtdışı Konferansı Sonuç Bildirisi 486
Belge 22: 3. Kongre Raporu 493
Belge 23: 1993'te Değişen Haliyle PSK Tüzüğü 526
belge 23-b: Tüzük Değişikliğinin Gerekçesi 532
Belge 24: Ekim 1992 Tarihli Genelge 538
Belge 25: 5 Kasım 1992 Tarihli Direktif 542
Belge 26: PSK-PKK Protokolu 543
Belge 27: Legal Parti İle İlgili Öneriler 546
Belge 27-b: Legal Parti İçin Program Taslağı 548
Belge 28: Öcalan'a Mektup, 23 Temmuz 1993 560
Belge 29: Öcalan'ın 16 Ağustos 1993 Tarihli Mektubu 563
Belge 30: Kıbrıs Cumhurbaşkanı Clerides'in Cevabı 565
Belge 31: Federal Almanya Şansölyesi Kohl'un Cevabı 566
Belge 32: Ünal ve Abdullah Arkadaşlara
(Birlik Çalışması Üzerine Notlar) 568
Belge 33: Kuzey Kürdistanlı Örgütlerin Açıklaması 571
Belge 34: Kürdistan Ulusal Demokratik Cephesi Programı 572
Belge 35: Kürdistan Ulusal Demokratik Cephesi Tüzüğü 576
Belge 36: Burkay'dan Öcalan'a 22 Kasım 1993 Tarihli Mektup 580
Belge 37: PKK'nin 30 Kasım 1993 Tarihli Cevabı 583
Belge 38: Kürdistanlı Örgütler Platformu 585
Belge 39: Eylül 1994 Tarihli Genelge 588
Belge 40: "Soykırıma Sessiz Kalmayın!" Başlıklı Çağrı 596
Belge 41: ABD Başkanı Bill Clinton'a Mektup 698
Belge 42: Karl Lamers'in Cevabı 602

YAŞAMDAN KARELER (Resimler) 605-658

Avustralya bitki örtüsü, iklimi, kendisine özgü hayvan türleri (örneğin kuala ayısı, kanguru ve bir yaban köpeği olan dingo) ve yerlileriyle son derece ilginç bir ülkedir.

* * *

O günlerde büyük bir kavgayı yitiren, darbe üstüne darbe yiyen insanlar gibiydik. Dünya ölçüsünde karşı devrim atağa kalkmış ve biz geriliyorduk. Yine de kişi olarak umudumu yitirmedim ve Parti olarak da yitirmedik. Bunun tarihsel olarak geçici olduğunun bilincindeydik. Rüzgârın yönü yeniden bizden yana dönecekti ve gelecek sosyalizmindi.

* * *

Kürtler bakımından Mart ayındaki zafer, Nisan ayında yenilgiye dönüştü. Yine kimyasal silah ve kitlesel bir kıyım korkusuyla, bu kez kentleri de boşaltıp sınırlara yöneldiler. Daha önceki göçleri de çok geride bırakan bir trajedi yaşandı. Yüzbinlerce insan, hâlâ sert kış koşullarının yaşandığı dağlarda perişan oldular, çok acı çektiler, epeyce can kaybı verdiler.

* * *

Benim Dengê Komkar'a birhayli emeğim geçmişti. Riya Azadi'ye ise yıllarımı vermiştim. Bu nedenle her iki yayına da anlatması güç, buruk bir duyguyla veda ettik. İnsanın sevdiği bir yerden, sevdiği bir kişiden, bir daha görüşememek üzere ayrılması gibi... Her şey gibi yayınların, hatta örgütlerin de bir ömrü var. Onlar işlevlerini yapınca geçer giderler. Kiminden güçlü izler kalır, kiminden ise, bir zaman sonra iz bile kalmaz...

* * *

Yol boyu; doğa, köyler, dağlar ve anlatılan öyküler, her şey bizim için çok ilginçti. İki pêşmerge yıkıntı halindeki köylerini gösteriyorlardı. Yıkıntıların arasında, kerpiç ve taşla yapılan, meşe dallarıyla örtülen tek tük yeni evler belirmeye başlamıştı.. Yol boyunda pirinç tarlalarında çalışan kadınlı erkekli insanlar görüyorduk. Yaşam başlamıştı...

* * *

Amediye de Revanduz gibi, bir tepenin üstüne kurulu, dört bir yanı doğal, dik bir duvar gibi uçurumlarla çevrilmiş tarihi bir kent. Çevresi yalçın dağlarla çevrili, Garey, Metinan ve ötekiler.. Dağların yamaçlarından sular fışkırıyor. Vadiler yemyeşil, bağlar bahçeler içinde.

TH 2
03734-8
PV 3
3448 PVG

9 786056 783272